

**ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΜΗΤΡΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ
«ΚΡΕΤΕ ΜΙΣΙΡΚΟΒ»**

**ΒΑΓΓΕΛ ΑΓΙΑΝΟΒΣΚΙ - ΟΤΣΕ
ΑΙΓΑΙΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΙΓΙΔΕΣ**

ΕΔΕΣΣΑ - BONTEN 2019

ΑΙΓΑΙΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΑΙΓΙΔΕΣ

ΒΑΓΓΕΛ ΑΓΙΑΝΟΒΣΚΙ-ΟΤΣΕ

**Επαναστατική Κίνηση στην Έδεσσα και Λαϊκό Απελευθερωτικό
Μέτωπο (ΝΟΦ) στη Μακεδονία του Αιγαίου**
Σκόπια, 1975

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΜΟΡΦΩΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΕΔΕΣΣΑΣ

Πρωτότυπος τίτλος: ΕΓΚΕΪΣΚΙ ΜΠΟΥΡΙ (ЕГЕЈСКИ БУРИ – 1975 Скопје)

Η μετάφραση έγινε από τη μακεδονική γλώσσα – 1^η έκδοση 2016 Εδεσσα - Βόντεν

Μετάφραση: Μαρία Πλάσκοβα

Διόρθωση: Ευγενία Νατσουλίδου

*Σε όλους τους αγωνιστές και συντρόφους που θυσίασαν τη ζωή τους
για τα δικαιώματα και την ελευθερία του Μακεδονικού λαού της
Μακεδονίας του Αιγαίου*

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η αφορμή της επεξεργασίας των επαναστατικών γεγονότων της πρόσφατης ιστορίας στο κομμάτι της Μακεδονίας στην Ελλάδα ξεκίνησε το 1959 από το Ινστιτούτο Εθνικής Ιστορίας της Μακεδονίας, όταν οι πρώην ηγέτες και αγωνιστές των ΚΚΕ, ΕΛΑΣ, ΔΣΕ και ΝΟΦ από την Έδεσσα συμφώνησαν για την συλλογή και τακτοποίηση του ιστορικού υλικού του ΝΟΦ αυτής τη περιοχής της Μακεδονίας και συγχρόνως πρότειναν την επεξεργασία των απομνημονευμάτων που αφορούσαν τα ταραχώδη γεγονότα του ΝΟΒ και του εμφύλιου πολέμου στην Ελλάδα.

Δυστυχώς, όμως, εκτός από τα λίγα βιβλία που προτάθηκαν και δημοσιεύτηκαν, με τα οποία έγινε μια προσπάθεια να περιγραφούν τα προαναφερόμενα γεγονότα σε ολόκληρη τη Μακεδονία του Αιγαίου και σε όλη την Ελλάδα, οι συμφωνημένες υποχρεώσεις και υποσχέσεις δεν πραγματοποιήθηκαν ολοκληρωτικά, γεγονός που δεν ήταν μόνο προσωπική αποτυχία αλλά ανεκπλήρωτη υποχρέωση για τα ιστορικά ζητήματα των Μακεδόνων από το κομμάτι της Μακεδονίας του Αιγαίου που είχαν γράψει αυτήν την δοξασμένη ιστορία με τις θυσίες και το αίμα τους.

Με αυτό το βιβλίο γίνεται προσπάθεια να αποκαλυφτεί η αλήθεια γι' αυτόν τον αιματηρό πόλεμο. Το πρώτο μέρος του βιβλίου επικεντρώνεται αποκλειστικά στα γεγονότα στην Έδεσσα και στην περιοχή γύρω από αυτήν, ενώ στο δεύτερο και ιδίως στο τρίτο μέρος περιγράφονται τα γεγονότα που έχουν ιδιαίτερη σημασία για όλο το κομμάτι της Μακεδονίας του Αιγαίου, διότι ο πόλεμος τούτη την εποχή γινόταν υπό την διοίκηση του ΝΟΦ και σε αυτόν συμμετείχε όλος ο μακεδονικός λαός αυτού του κομματιού της Μακεδονίας. Αυτή η επεξεργασία των γεγονότων σε επιμέρους περιοχές, όπου σε κάθε περιοχή επικρατούσαν διαφορετικές συνθήκες για την οργάνωση και ανάπτυξη του αγώνα, φυσικά θα δώσει μια πιο πλήρη εικόνα για τον προσδιορισμό της ιστορικής αλήθειας για ολόκληρο το επαναστατικό κίνημα στην Μακεδονία του Αιγαίου, από το να επιδιώξει να είναι μια απλή περιγραφή του πολέμου χωρίς να υπάρχει εικόνα για την πραγματική κατάσταση των γεγονότων σε ορισμένους τομείς και περιοχές.

Εννοείται ότι αυτό το βιβλίο δεν περιέχει όλα τα γεγονότα και όλους όσους συμμετείχαν σε αυτά, αλλά καταγράφηκαν και επεξεργάστηκαν σύμφωνα με τις δυνατότητες μου, σε μεγάλο μέρος, όμως, έχουν ως βάση τα έγγραφα και τις δηλώσεις που αποσαφηνίζουν τις σημαντικότερες στιγμές αυτού του αγώνα. Απέφυγα να παραθέσω προσωπικές γνώμες κι όπου υπάρχουν κάποιες εκτιμήσεις αυτές προήρθαν από τα επίσημα έγγραφα που υπήρχαν στην διάθεση μου και τα οποία παρέθεσα χωρίς αποκλείσεις.

Η Έδεσσα είναι πόλη με ισχυρό εργατικό κίνημα και με πλούσιες επαναστατικές δραστηριότητες πριν το πόλεμο καθώς και στην διάρκεια του 2ου Παγκοσμίου Πολέμου αλλά και στον εμφύλιο πόλεμο. Σαν άμεσος συμμετέχων στα γεγονότα αυτά αισθάνομαι υποχρεωμένος να καταγράψω τις σημαντικότερες στιγμές αυτού του αγώνα, καταθέτοντας φόρο τιμής σε όλους τους αγωνιστές και συντρόφους που έδωσαν τη ζωή τους για τα δικαιώματα και την ελευθερία των Μακεδόνων στη Μακεδονία του Αιγαίου, καθώς και ολόκληρου του Μακεδονικού λαού.

Πιστεύω ότι αυτό το βιβλίο θα συγκινήσει και θα ενθαρρύνει πολλούς συμμετέχοντες σε αυτόν τον αγώνα, με τον τρόπο τους, να το συμπληρώσουν, να επιβεβαιώσουν ή να αλλάξουν, ορισμένες στιγμές στις οποίες αναφέρομαι σε αυτό το χρονικό.

Ο συγγραφέας

Α' μέρος

**Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ ΕΔΕΣΣΑΪΚΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ Η
ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ (1919 – 1945)**

Η ΠΡΩΤΗ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

Στις 2 Μαΐου 1919 κηρύχτηκε ο ελληνο – τουρκικός πόλεμος. Τότε, στάλθηκαν στα μέτωπα της Μικράς Ασίας χιλιάδες Μακεδόνες από τη Μακεδονία του Αιγαίου. Στη διάρκεια του πολέμου, πολέμησαν ηρωικά από την αρχή ως το τέλος των συγκρούσεων και βρίσκονταν στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Σε αυτόν το πόλεμο, που γι' αυτούς ήταν ξένος, σκοτώθηκαν πάρα πολλοί Μακεδόνες.

Ακριβώς εκείνη την περίοδο, εισήλθε στη σκηνή ο Έδεσσαίος σοσιαλιστής Τρύφων Χατζιγιάνοβ, ο οποίος με τα πολλά αντιπολεμικά συνθήματα του όπως "Κάτω οι πόλεμοι", "Δεν χύνουμε άλλο αίμα", "Θέλουμε ψωμί και δουλειά" καλούσε το λαό να αντισταθεί στους άσκοπους αιματηρούς πολέμους και να αρχίσει αγώνα κατά της ανεργίας και της φτώχειας.

Ήταν το καλοκαίρι του 1922 η εποχή όταν, με την συνθηκολόγηση του ελληνικού στρατού, τη λεγόμενη μικρασιατική καταστροφή, οι δρόμοι της Έδεσσας είχαν γεμίσει με πολυάριθμους επαναπατρισθέντες από το μέτωπο. Η πόλη φαινόταν σχεδόν τραγική. Χιλιάδες πρόσφυγες Έλληνες, κυρίως τουρκόφωνοι από τη Μικρά Ασία, έφταναν στην πόλη, αναμειγμένοι με τους Μακεδόνες φαντάρους που γύριζαν από το μέτωπο σακατεμένοι, πεινασμένοι, απογοητευμένοι.

Σε αυτή την τραγική και αδιέξοδη κατάσταση, στις 28 Ιουλίου 1922, με πρωτοβουλία του Τρύφων Χατζιγιάνοβ, στο σπίτι του πραγματοποιήθηκε παράνομη συνάντηση όπου σχηματίστηκε η πρώτη σοσιαλιστική οργάνωση στην πόλη. Γραμματέας αυτής της οργάνωσης εκλέχτηκε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ, μέλη της Γραμματείας οι : Ιβάν Πετσίβοβ, Τότο Παντάροβ, Γκίοργκι Μάντσεβ και Κόλιο Πρόεβ.

Οι δύσκολες συνθήκες ζωής αυτής της περιόδου και οι ιδέες που διακήρυττε η επανάσταση του Οκτώβρη, καθώς και ο πρωτοποριακός ρόλος της ηγεσίας, κατάφεραν σε πολύ λίγο χρόνο την μαζικοποίηση της οργάνωσης σε τέτοιο βαθμό ώστε να εξαπλωθεί σε όλη την εδεσσαϊκή επαρχία.

Επίσης, η ηγεσία της οργάνωσης, από τις πρώτες κιόλας μέρες, ανέλαβε την αντιμετώπιση των βασικών προβλημάτων προς το συμφέρον των εργατών και των επαναπατρισθέντων από τον πόλεμο, προκαλώντας τη μεγάλη συμπάθεια των λαϊκών μαζών που έβλεπαν σε αυτήν έναν μεγάλο προστάτη τους. Η οργάνωση ανέπτυξε ευρεία συνδικαλιστική κίνηση μέσα από την οποία εκτελούσε αποτελεσματικά και άμεσα όλες τις εργασίες που υπήρχαν στο πρόγραμμα της. Σε αυτό το πλαίσιο, δημιουργήθηκαν ο "Σύλλογος Παλαιών Πολεμιστών Εδέσσης", ο "Σύλλογος Αναπήρων και Θυμάτων Πολέμου", το "Σωματείων Κλωστοϋφαντουργών Εδέσσης" κ.α.

Στις αρχές του 1923 δημιουργήθηκε η πανεργατική ένωση περιοχής Έδεσσας (Πανεργατική Ένωσης Εδέσσης). Την ίδια μέρα της δημιουργίας της Ένωσης, πολλοί εργάτες συγκεντρώθηκαν μπροστά στο κτήριο που γινόταν η συνδικαλιστική σύσκεψη για να εκδηλώσουν, στην νεοεκλεγμένη ηγεσία, την αποφασιστικότητα και την επιμονή τους στον αγώνα για την άσκηση του εργατικού δικαίου. Στους συγκεντρωμένους μίλησε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ και ενημέρωσε τους παρόντες για τις αποφάσεις της σύσκεψης. Σε τεταμένη ατμόσφαιρα αλλά και με σθένος, επικεφαλής των εργατών, ο Χατζιγιάνοβ βγήκε στους δρόμους της πόλης παρουσιάζοντας την εργατική οργάνωση για τον αγώνα κατά των

εκμεταλλευτών. Τότε συνέβη η μεγάλη σύγκρουση με την αστυνομία, που περίμενε πανέτοιμη τους διαδηλωτές. Οι εργάτες κουβαλούσαν τη σημαία της εργατικής ένωσης, τη κομματική σημαία με το δρεπάνι και το σφυρί και πολυάριθμα πανό στα οποία ήταν γραμμένα τα συνθήματα: “Θέλουμε ειρήνη”, “Θέλουμε ψωμί”, “Κάτω ο πόλεμος” κ.α. Στη πορεία ακούστηκε και το τραγούδι της εργατιάς, ο ύμνος της Διεθνούς, και άλλα επαναστατικά τραγούδια.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΣΥΝΟΙΚΙΑ “ΒΑΡΟΣΙ”

Η έδρα της Πανεργατικής Ένωσης βρισκόταν στο σπίτι του Καλιμάβεβ, διώροφο που βρισκόταν στην εργατική συνοικία “Βαρόσι”. Ήταν η γειτονία στην ανατολική μεριά της πόλης

και εκεί ζούσαν αποκλειστικά Μακεδόνες. Τα σπίτια ήταν παλιού τύπου, δεμένα μεταξύ τους με αυλές και υπόστεγα. Στα περισσότερα από αυτά υπήρχαν κρυψώνες από τον καιρό της αντίστασης ενάντια στους Τούρκους. Εδώ, στην ουσία, ήταν οι δεσμοί της Μακεδονο – απελευθερωτικής οργάνωσης της Έδεσσας στον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Με τον ερχομό των νέων τυράννων και της σκλαβιάς με την κατάκτηση της Μακεδονίας του Αιγαίου από την Ελλάδα, στο “Βαρόσι” συνεχίστηκε η δραστηριότητα των Μακεδόνων πατριωτών.

Το κτήριο όπου τοποθετήθηκε η Πανεργατική Ένωση είχε οχτώ δωμάτια και μεγάλο σαλόνι όπου πραγματοποιούνταν οι συσκέψεις. Η ευρύχωρη αυλή συχνά εξυπηρετούσε μαζικότερες εκδηλώσεις. Γρήγορα, τούτο το σπίτι μεταμορφώθηκε σε βάση του εργατικού κινήματος στην Έδεσσα διότι καθημερινά οι αίθουσες του και οι χώροι του γέμιζαν με εργάτες και εργάτριες που, ως εκπρόσωποι διάφορων συνδικάτων, συγκεντρώνονταν για να επανεξετάσουν προβλήματα και να εγκρίνουν αποφάσεις.

Πρόεδρος της Πανεργατικής Ένωσης ορίστηκε ο Βάνι Πετσιόβοβ και γραμματέας ο Τότο Παντάροβ. Στην επιτροπή τέθηκαν οι: Γκίοργκι Μάντσεβ, Κόλιο Γκαλενίκοβ, Βάγγελ Αρναούντοβ, Κόλιο Παπασερμπετσίεβ Παμινόντα Καλισπέροβ και ο Πέτρε Γκαλενίκοβ.

Το συνδικαλιστικό κίνημα γινόταν όλο και πιο μαζικό και κατέγραφε νέες επιτυχίες. Μέσα από τη συνδικαλιστική δραστηριότητα, στην πραγματικότητα, η κομματική οργάνωση κινητοποιούσε νέες δυνάμεις στις γραμμές της σοσιαλιστικής οργάνωσης. Μια από τις πιο αξιόλογες δράσεις της οργάνωσης υπήρξε αυτή στο δημοψήφισμα που πραγματοποιήθηκε στις 25 Μαΐου του 1924. Τότε, όλα τα μέλη της σοσιαλιστικής οργάνωσης της Έδεσσας, και από τα γύρο χωριά, μαζί με τα μέλη των συνδικαλιστικών οργανώσεων, σε μια μαζική πορεία ανακίνησαν την διακήρυξη για τη Δημοκρατία στην Ελλάδα. Ως αποτέλεσμα αυτής της δράσης, σχεδόν το 70% των κατοίκων της Έδεσσας, στο δημοψήφισμα ψήφησε κατά της μοναρχίας και υπέρ της διακήρυξης της Δημοκρατίας.

Στις 26 Νοεμβρίου του 1924, ως απεσταλμένος της εδεσσαϊκής σοσιαλιστικής οργάνωσης, ο Τρύφουν Χατζιγιάνοβ συμμετείχε στο τρίτο Έκτακτο Συνέδριο του Σοσιαλιστικού κόμματος της Ελλάδος που πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα. Σε αυτό το Συνέδριο, το Σοσιαλιστικό Κόμμα μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα της Ελλάδος. Μετά την επιστροφή του στην Έδεσσα, ο Χατζιγιάνοβ συγκάλεσε επαρχιακή συνδιάσκεψη

της κομματικής οργάνωσης και την ενημέρωσε για τις αποφάσεις του Συνεδρίου. Στην ενημέρωση του τόνισε ότι το Συνέδριο ομόφωνα δέχτηκε τις αποφάσεις της Κομμουνιστικής Διεθνούς όπως και τις αποφάσεις των βαλκανικών κομμουνιστικών κομμάτων, ειδικά την απόφαση του δεύτερου Συνεδρίου της Κομμουνιστικής Διεθνούς για υποδοχή νέων κομμάτων στην Διεθνή. Το Συνέδριο ενέκρινε το σύνθημα για το δικαίωμα των λαών της Μακεδονίας και της Θράκης για αυτοδιάθεση. Το Κ.Κ.Ε. επικύρωσε όλες τις εθνικές και πολιτικές απαιτήσεις των καταπιεσμένων λαών, υποστηρίζοντας έτσι την ιδέα για ενωμένο και ανεξάρτητο Μακεδονικό κράτος.

Όταν ο Χατζιγιάνοβ ενημέρωσε για τις εν λόγω αποφάσεις του Συνεδρίου, οι παρόντες τις χαιρέτησαν με δυνατά χειροκροτήματα. Εκείνη τη στιγμή, όλοι μαζί στην σάλα άρχισαν να τραγουδούν τον ύμνο της Διεθνούς.

Η περιφερειακή διάσκεψη επέλεξε νέα κομματική ηγεσία της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε της επαρχίας Έδεσσας. Γραμματέας της Επιτροπής εκλέχτηκε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ και μέλη ο Ντίμιταρ Κάρτοβ από τον Άγρα (Βλάντοβο), ο Κόστα Ντούμοβ από τον Άγρα, ο Βάνι Πετσίβοβ, ο Κόλιο Παπασερμπετσίεβ, ο Βάγγελ Αρναούντοβ, ο Παμινόντα Καλισπέροβ και ο Πέτρε Γκαλενίκοβ, όλοι τους από την Έδεσσα (Βόντεν).

Η θέση αυτή του Κ.Κ.Ε. για το δικαίωμα των λαών για αυτοδιάθεση έδωσε νέες δυνάμεις και θάρρος στον αγώνα εναντίον της ελληνικής μπουρζουαζίας, κινητοποιώντας νέα μέλη στις γραμμές του κόμματος, ειδικά από τις γραμμές των Μακεδόνων.

Η νέα ηγεσία αύξησε την δραστηριότητα σε όλη την επαρχία και δημιούργησε νέες κομματικές οργανώσεις σε Σκύδρα (Βρικόπ), Αριδαία (Σούμποτσκο), Άρνισσα (Όστροβο) όπως και στα χωριά: Καρυδιά (Τέοβο), Σαρακηνούς (Σαρακίνοβο), Άψαλος (Ντραγκομάντσι), Σωτήρα (Λούκοβετς), Μαργαρίτα (Πότσεπ), Πλατάνη (Γιαβόργιανι), Άγρα (Βλάντοβο) και σε μερικά άλλα χωριά.

ΠΡΟΔΟΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΩΞΕΙΣ

Με τη δικτατορία του Πάγκαλου, από τις 4 Ιανουαρίου του 1926, η ελληνική αντίδραση ανέπτυξε έντονη τρομοκρατία. Η αστυνομία προχώρησε σε πολλές συλλήψεις κομμουνιστών και γνωστών προσώπων, από τις οποίες δεν γλίτωσε η Έδεσσα. Εδώ φυλακίστηκε η ηγεσία της Νομαρχιακής¹ Επιτροπής μαζί με αρκετούς συνδικαλιστές. Στην φυλακή ηρωικά κρατήθηκε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ και το παράδειγμά του το ακολούθησαν οι Κόστα Ντούμοβ, Ντίμιταρ Κάρτοβ, Βάνι Πετσίβοβ και ο Τότο Παντάροβ. Δυστυχώς, τα άλλα μέλη: Κόλιο Παπασερμπετσίεβ, Επαμινόντα Καλισπέροβ, Βάγγελ Αρναούντοβ και Πέταρ Γκαλενίκοβ κατέρρευσαν στα βασανιστήρια της αστυνομίας και πρόδωσαν την οργάνωση. Από τις μαρτυρίες τους ο Χατζιγιάνοβ, ο Ντούμοβ, ο Κάρτοβ, ο Πετσίβοβ και ο Παντάροβ στάλθηκαν σε εξορία στα νησιά του Αιγαίου. Οι προδότες, κάνοντας δημόσια μετάνοια, αφέθηκαν ελεύθεροι. Αργότερα μαθεύτηκε ότι η αστυνομία τους επιβράβευσε για την μεταμέλεια τους και την προδοτική στάση τους: στον Καλισπέροβ έδωσαν χωράφι στην περιοχή “Κουπρία”, ο Παπασερμπετσίεβ πήρε μεγάλο χρηματικό ποσό με το οποίο άνοιξε

μαγαζί υποδημάτων στη Φούστανη. Παρόμοια βραβεία πήραν και ο Βάγγελ Αρναούτοβ και ο Πέτρε Γκαλενίκοβ.

Η ελληνική αντίδραση προσπαθούσε με συλλήψεις και δωροδοκίες να αποτρέψει το επαναστατικό κίνημα στην πόλη, αλλά όλες οι προσπάθειες ήταν μάταιες.

(1. Εκείνο τον καιρό σε όλη τη Μακεδονία του Αιγαίου υπήρχαν Περιφερειακές Επιτροπές του ΚΚΕ, και στις περιφέρειες οι Νομαρχιακές Επιτροπές)

Η ηγεσία που απέφυγε την σύλληψη (Γκιόργκι Μάντσεβ, Ρίστο Πέτλεβ κι άλλοι) ανήλθε στην κορυφή της οργάνωσης. Σύντομα, συμπεριλήφθησαν νέα στελέχη στην Περιφερειακή Επιτροπή και η οργάνωση εμπλουτίστηκε με νέους εργάτες που εκδήλωναν συμπάθειες προς το Κ.Κ.Ε.

Στις 7 Νοεμβρίου του 1926, τρεις μήνες μετά την ανατροπή της δικτατορίας του Πάγκαλου, είχαν ανακοινωθεί βουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα. Σε αυτές τις εκλογές για πρώτη φορά συμμετείχε και η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση. Υποψήφιος ήταν ο επιφανής Τρύφουν Χατζιγιάνοβ που, εκείνο τον καιρό, βρισκόταν εξόριστος στο νησί Γιάδος.

Σε αυτές τις εκλογές η κομματική οργάνωση επέλεξε ειδική επιτροπή η οποία έλαβε άδεια να εκτελέσει όλες τις προετοιμασίες σχετικά με τις εκλογές. Στην επιτροπή εισήλθαν: ο Κόλιο Γκαλενίκοβ, ο Τούσι Κολκοτρόνοβ, ο Βάνι Μάντεβ, όλοι από την Έδεσσα, και ο Ίτσο Πέοβ από τη Καρυδιά (Τέοβο). Στην ηγεσία της επιτροπής ήταν ο Γκιόργκι Μάντσεβ, ενώ το εκλογικό κέντρο είχε τοποθετηθεί στο κουρείο του Κόλιο Γκαλενίκοβ, στο κέντρο της αγοράς.

Ο κομμουνιστής υποψήφιος Τρύφων Χατζιγιάνοβ είχε εξαιρετική επιτυχία: σε σύνολο 624 ψήφους, για τον ίδιο η για το ΚΚΕ ψήφησαν 270. Το Κ.Κ.Ε. σε αυτές τις εκλογές πέτυχε καλά αποτελέσματα σε όλη την Ελλάδα. Την λίστα των υποψηφίων του την ψήφισαν 45.000 άτομα και πήρε δέκα βουλευτικές έδρες.

Στην διάρκεια της εκλογικής διαδικασίας υπήρξαν πολυάριθμες συγκρούσεις με την αστυνομία. Αυτή επιδίωκε με κάθε τρόπο να αποτρέψει την νόμιμη ροή των εκλογών και σε ορισμένες περιπτώσεις προκαλούσε βίαια και ταλαιπωρούσε τους κομμουνιστές υποψηφίους. Η νίκη του Κ.Κ.Ε. και των υποψηφίων του στις εκλογές αυτές ενθάρρυνε την ένταξη νέων μελών στις γραμμές του Κ.Κ.Ε. Αυτή τη περίοδο στην περιοχή της Έδεσσας εγγράφηκαν γύρω στους 160 νέοι κομμουνιστές.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΟΚΝΕ ΣΤΗ ΕΔΕΣΣΑ

Τον Απρίλιο του 1927, στο συνέδριο της Περιφερειακής Επιτροπής Μακεδονίας στην Θεσσαλονίκη, η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση επέλεξε να στείλει ως εκπροσώπους της τον Γκιόργκι Μάντσεβ και τον Τάσκο Τραγιάνοβ. Όταν αυτοί γύρισαν, ενημέρωσαν ότι αποφασίστηκε να δημιουργηθεί Ομοσπονδία Κομμουνιστικών Νεολαίων Ελλάδος, "ΟΚΝΕ", συνεπώς, στα πλαίσια της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε, και στην περιοχή Έδεσσας.

Την 1η Μαΐου του 1927, στο σπίτι των αδερφών Αγιάνοβοι πραγματοποιήθηκε η πρώτη σύσκεψη νεολαίας στην οποία συμμετείχαν 47 νέοι και νέες από την πόλη και την περιοχή. Ο Γκιόργκι Μάντσεβ διάβασε έγγραφο που μιλούσε για τις υποχρεώσεις και τους

στόχους της ΟΚΝΕ, για την δραστηριότητα και την πρόοδο της κομμουνιστικής οργάνωσης νέων στις άλλες πόλεις της Ελλάδος. Ως πιο σημαντικά καθήκοντα ενώπιων της εδεσσαϊκής κομμουνιστικής οργάνωσης νεολαίας τέθηκαν διάφορα αιτήματα: εγγραφή όσο περισσότερων νέων στις γραμμές της ΟΚΝΕ, ιδεολογική-πολιτική δουλειά με την νεολαία, διανομή στα εργοστάσια και στα σπίτια της εφημερίδας της ΟΚΝΕ “Κομμουνιστική Νεολαία” και του οργάνου του ΚΚΕ “Ριζοσπάστης”, συμμετοχή της εργατικής νεολαίας σε όλες τις δράσεις που λαμβάνονταν από το Κ.Κ.Ε., οργανωτική εκπαίδευση των νέων στις λειτουργίες τριάδων και συνομοσίας όπως, επίσης, στις ενέργειες και στις δραστηριότητες της οργάνωσης.

Επειδή η κομμουνιστική δραστηριότητα στην πόλη αναπτύσσονταν συνήθως από Μακεδόνες, υποχρεώθηκε η ΟΚΝΕ στην Έδεσσα και στην περιοχή να κινητοποιήσει νέα μέλη και από τις γραμμές της ελληνικής νεολαίας.

Στη νεοδημιουργηθείσα επιτροπή νέων της ΟΚΝΕ της περιοχής Έδεσσας εισήλθαν: ο Τάσκο Τραγιάνοβ-γραμματέας, ο Ρίστο Μπιρόζοβ-γραμματέας οργάνωσης, Αλέκο Τενεκεζίεβ-προπαγάνδα, ο Τάσκο Αγιάνοβски-σωματεία και ο Πέτρε Νίκοβ- ταμίας. Στη σύσκεψη συμμετείχε κι ένας Έλληνας – πρόσφυγας με το όνομα Παπαπερικλής Περικλής που είχε έρθει από τη Θεσσαλονίκη ως εκπρόσωπος της Περιφερειακής επιτροπής της ΟΚΝΕ για τη Μακεδονία και τη Θράκη.

Όπως προαναφέραμε, στην Έδεσσα και στην περιοχή της υπήρχαν και πολλοί έποικοι, “ματζιροι” που δεν συμμετείχαν και δεν ήταν μέλη της κομματικής οργάνωσης. Οι περισσότεροι από αυτούς ήταν μοιρασμένοι στα δύο κόμματα της μπουρζουαζίας, οι μεν στο μοναρχικό κόμμα και οι δε στο κόμμα του Βενιζέλου. Το κόμμα των μοναρχικών ονομαζόταν “Λαϊκόν κόμμα” και στην Έδεσσα το εκπροσωπούσε ο Ατανάς Πέϊοβ, Μακεδόνας, ενώ στο κόμμα του Βενιζέλου, το λεγόμενο “Φιλελεύθερο κόμμα”, ηγούνταν ο Παρίσης Καλινγκάτσης, και αυτός Μακεδόνας από την Έδεσσα.

Όπως φαίνεται, στην Έδεσσα επικεφαλής των δύο κόμμάτων υπήρχαν Μακεδόνες, όχι επειδή αυτοί ήτανε μεγάλοι και έμπειροι πολιτικοί αλλά επειδή η ελληνική μπουρζουαζία, με αυτόν τον τρόπο, ήθελε να διασπάσει τις γραμμές των Μακεδόνων και να αποδυναμώσει την δραστηριότητα και μαζικότητα του Κ.Κ.Ε. σε αυτή τη περιοχή.

Ο αντίκτυπος του Κ.Κ.Ε. πάνω στους Μακεδόνες έπαιρνε νέες διαστάσεις. Ο μακεδονικός λαός, με πίστη και με κάθε ελπίδα, το έβλεπε ως ναυαρχίδα και σωτήρα του. Γι αυτό περιλαμβανόταν και μάχονταν στις γραμμές του με όλη την αγωνιστικότητα και συνοχή του, σίγουρος ότι, αγωνιζόμενος χέρι-χέρι με το ελληνικό προλεταριάτο, μάχονταν για τη δική του κοινωνική και εθνική ελευθερία. Το Κ.Κ.Ε., εκείνη την εποχή, είχε σωστή στάση απέναντι στους Μακεδόνες και στις επιδιώξεις τους, δηλαδή δεν εμφάνιζε κάποια σημάδια ότι αποκλίνει από τις διακηρυγμένες αρχές του.

Τον Οκτώβρη του 1927, επέστρεψαν από την εξορία οι παλιοί έμπειροι επαναστάτες: ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ, ο Κώστα Ντούμοβ, ο Ντίμιταρ Κάρτοβ, ο Βάνι Πετσιόβοι και ο Τότο Παντάροβ. Η επιστροφή τους έφερε νέα ενθάρρυνση στην κομματική οργάνωση και γενικά στο προοδευτικό κίνημα, σε όλη την εδεσσαϊκή επαρχία.

Στις 15 Νοεμβρίου του 1927, συγκαλέστηκε το περιφερειακό κομματικό συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν 64 εκπρόσωποι. Το συνέδριο πραγματοποιήθηκε στο μοναστήρι Αγίου Λουκά, ανάμεσα στα χωριά Ριζάρη (Οριζάρι) και Εκκλησοχώρι (Τσρκόβιανι). Το συνέδριο διεύθυνε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ και ο, μέχρι τότε, γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής Γκίοργκι Μάντσεβ έκανε μια ομιλία. Αυτός μίλησε για τη γενική πολιτική κατάσταση στην Έδεσσα και την γύρο περιοχή της και μετά έδωσε μια εικόνα για την δραστηριότητα της οργάνωσης. Στη συζήτηση, σχετικά με την εισαγωγική ομιλία, πήραν το λόγο πολλοί κομμουνιστές και τελευταίος εμφανίστηκε ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ, ο οποίος εξέφρασε τις ευχαριστίες και τον έπαινο στην ηγεσία της Περιφερειακής Επιτροπής για την εξουθενωτική οργανωτική δουλειά και για τις επιτυχίες που επετεύχθησαν από την οργάνωση την περίοδο που η ηγεσία βρισκόνταν στην εξορία.

Με πρόταση του Βάνι Πετσίβοβ εκλέχτηκε νέα επταμελής Περιφερειακή Επιτροπή, με επικεφαλής τον Τρύφων Χατζιγιάνοβ.

Στις βουλευτικές εκλογές που πραγματοποιήθηκαν τον Αύγουστο του 1928, η Νομαρχιακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε αποφάσισε να συμμετέχει. Στη λίστα υποψηφίων πρότεινε τον γραμματέα Τρύφων Χατζιγιάνοβ ενώ τον Ρίστο Πείκοβ, από το χωριό Καρυδιά(Τέοβο), ως εκπρόσωπο του αγροτικού κόμματος.

Σε αυτές τις εκλογές το Κ.Κ.Ε έδειξε μεγάλη δραστηριότητα και σημείωσε καλά αποτελέσματα. Οι υποψήφιοι του στην Έδεσσα πήραν το 20% του συνόλου των ψήφων. Οι εκλογές, συγχρόνως, χρησιμοποιήθηκαν και για προώθηση των κομμουνιστικών ιδεών, για την κινητοποίηση νέων μελών και για την δημιουργία νέων οργανώσεων στα χωριά της επαρχίας.

Στις 10 Ιανουαρίου του 1929 έγινε σύσκεψη της Περιφερειακής Επιτροπής της ΟΚΝΕ Έδεσσας όπου, μεταξύ άλλων, εκλέχτηκαν δύο εκπρόσωποι για να συμμετάσχουν στις εργασίες του τέταρτου Συνεδρίου της ΟΚΝΕ στην Αθήνα, που πραγματοποιήθηκε στις 18 Ιανουαρίου του 1929. Στην επιτροπή μπήκαν: ο Ρίστο Μπιρόζοβ και ο Τάσο Αγιάνοβσκι, μέλη και οι δύο της Νομαρχιακής Επιτροπής της ΟΚΝΕ Έδεσσας.

Μετά την επιστροφή τους, κάπου στη μέση Μαρτίου, πραγματοποιήθηκε η νομαρχιακή διάσκεψη της ΟΚΝΕ, όπου παρουσιάστηκαν οι θέσεις και οι αποφάσεις του IV Συνεδρίου της ΟΚΝΕ. Σε αυτήν την συνεδρίαση εκλέχτηκε νέα Νομαρχιακή Επιτροπή της ΟΚΝΕ Έδεσσας, στην οποία εισήλθαν: ο Ρίστο Μπιρόζοβ – γραμματέας, ο Νίκου Πέτρε – ταμίας, ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι – γραμματέας οργάνωσης, ο Τρύφουν Κατκννίκοβ και ο Βάνι Ζγκούρεβ ενώ ο Τάσκο Τραγιάνοβ, ο Αλέκο Τενεκετζιέβ και ο Τάσο Αγιάνοβσκι ανέλαβαν νέα καθήκοντα στην κομματική οργάνωση.

ΤΟ Κ.Κ.Ε. ΣΤΗΝ ΕΞΟΡΙΑ

Τον Ιούλιο του 1929, η κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου περιόρισε με νόμο την λειτουργία του Κ.Κ.Ε. Μετά την ψήφιση του περιβόητου νόμου “ιδιώνυμον”, άρχισε ισχυρή τρομοκρατία σε όλη την Ελλάδα. Βάση αυτού του νόμου πολλοί κομμουνιστές βρέθηκαν στην φυλακή ή στην εξορία. Τότε συνελήφθη και ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ και στάλθηκε στο νησί

Γαύδος η, όπως το αποκαλούσαν, το “νησί του θανάτου”. Εδώ έστελναν τους πιο “επικινδύνους κομμουνιστές” η όλους όσους το καθεστώς φοβόταν.

Εκτός από τον Χατζιγιάνοβ, αρκετοί κομμουνιστές από την Έδεσσα είχαν εξοριστεί. Όπως οι: Ρίστο Πέτλεβ, Βάνι Πετσίβοβ και Τόντορ Παντάροβ.

Το 1930 τα Κ.Κ. της Ελλάδας βίωσε μια κρίση. Εκτός που έχασε τον προσανατολισμό του στα πολιτικά σχέδια, αλλά και στις γραμμές του υπήρξε διασπαστική πάλι η οποία ήρθε βολική για την αντίδραση. Αυτή τη κατάσταση τη χρησιμοποίησε έντεχνα το αντί-επαναστατικό τροτσκιστικό κόμμα (γνωστό σαν αρχη- μαρξιστικό) το οποίο εκμεταλλεύτηκε την διάσπαση του Κ.Κ.Ε. και επέβαλε την παρουσία του σε κομμάτι των λαϊκών μαζών.

Στην εδεσσαϊκή επαρχία εκείνη την χρονιά έφτασε στο χωριό Άγιος Αθανάσιος (Τσέγκαν) ο δάσκαλος Γεώργιος Κρόκος, από την Ικαρία, εθνικά Έλληνας. Σε μικρό χρονικό διάστημα αυτός κατάφερε να διαδώσει και να εξαπλώσει την τροτσκιστική προπαγάνδα στα χωριά: Άγιος Αθανάσιος (Τσέγκαν), Ξανθόγεια (Ροσίλοβο), Άρνισσα (Όστροβο) και αργότερα στην ίδια την Έδεσσα.

Αυτό το κόμμα στη Έδεσσα και στα χωριά της περιοχής είχε σημαντικές επιτυχίες που παρουσιάζονταν ως παράδειγμα σε όλη την Ελλάδα, ανάμεσα στους τροτσκιστές. Εκτός από τον δάσκαλο Κρόκο, στην ηγεσία της οργάνωσης υπήρχε και ο Έλληνας Τσελίδης, ειδικά απεσταλμένος από την Αθήνα σαν δήθεν κάποιος εργαζόμενος στην τροφοδοσία. Αργότερα, ορισμένα μέλη από αυτήν την περιοχή έγιναν ανώτερα στελέχη του ελληνικού τροτσκιστικού κόμματος. Μεταξύ αυτών: ο Παντού Τζίκοβ και ο Τρύφων Γκούλεβ από τον Άγιο Αθανάσιο (Τσέγκαν) και ο Γιάννης Χατζινίκοβ από την Έδεσσα (Βόντεν).

Η περιφερειακή επιτροπή του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ Έδεσσας, βλέποντας τον κίνδυνο από τη γρήγορη μαζικοποίηση αυτής της οργάνωσης, έλαβε μέτρα για να ξεσκεπάσει την αντί-επαναστατική της δραστηριότητα και σε αυτό σημείωσε σημαντική επιτυχία. Έτσι, πολλοί υποστηρικτές και ακτιβιστές της τροτσκιστικής οργάνωσης κερδήθηκαν και προσέγγισαν το Κ.Κ.Ε. Κάποιοι από αυτούς έγιναν και τακτικά μέλη της εδεσσαϊκής κομματικής οργάνωσης.

Το 1930 σε πολλές πόλεις της Ελλάδος, όπως και στη Μακεδονία του Αιγαίου (Θεσσαλονίκη, Νάουσα, Έδεσσα, κ.α.), ξέσπασαν μαζικές απεργίες και συλλαλητήρια εργατών και αγροτών. Αυτές οι εκδηλώσεις προέκυψαν αυθόρμητα, εκτός του ελέγχου του Κ.Κ. Ελλάδος στην ηγεσία του οποίου, εκείνη την περίοδο, υπήρχαν προβλήματα και η οργάνωση δεν ήταν έτοιμη να αναλάβει την ηγεσία των λαϊκών μαζών.

Η κομματική ηγεσία μοιράστηκε σε δύο κομμάτια: στο ένα ανήλθαν ο Χαΐτας και ο Ευτυχίδης και στο άλλο ηγούνταν ο Θέος, ο Σιάντος, ο Πυλιώτης και ο Αλέξης. Οι δύο φράξεις έλαβαν διαφορετική στάση σχετικά με τη δυσανεξία των μαζών και τις απεργίες που καθημερινά ξέσπασαν στη χώρα, ειδικά για τον τρόπο και τις μεθόδους με τους οποίους οι εργαζόμενοι επιδίωκαν να κερδίσουν τα δικαιώματα τους.

Η δύσκολη οικονομική κατάσταση, όλο και περισσότερο δυνάμωνε τον ταξικό αγώνα. Ο διωγμός των εργατών από τα εργοστάσια, το αυθαίρετο κλείσιμο των εργοστασίων από τους ιδιοκτήτες, η μείωση του μεροκάματου, το μαζικό ξεπούλημα των

περιουσιών των αγροτών έναντι εκκρεμών τελών (μόνο το 1930 εκδόθηκαν 280.000 “εντάλματα” για εκτέλεση πληρωμής χρεών προς το δημόσιο), που δείχνει σε τι δύσκολη οικονομική κρίση βρέθηκε η Ελλάδα.

Βλέποντας τον κίνδυνο από την όλο πιο δυνατή αγανάκτηση των εργατών και αγροτών, η ελληνική κυβέρνηση άρχισε τον ολοκληρωτισμό της κρατικής μηχανής εισάγοντας όλο και περισσότερα φασιστικά στοιχεία στο στρατό και στην αστυνομία, προκειμένου να καταστείλει βίαια την δυσανεξία των μαζών. Είχαν εγκριθεί και εφαρμοστεί νέοι νόμοι που στόχευαν κατά των εργαζόμενων (νόμος κατά των απεργιών και του συνδικαλιστικού κινήματος) και έστειλαν ένοπλες ομάδες κατά των εργατικών διαδηλώσεων.

Αυτή η περίοδος είναι χαρακτηριστική για την αξιοσημείωτη προσπάθεια της κυβέρνησης να επιβάλλει τον εκφασισμό στις γραμμές της νεολαίας δημιουργώντας διάφορες οργανώσεις νέων, πολιτιστικούς και αθλητικούς συλλόγους. Αυτή η κατάσταση υποχρέωσε την ηγεσία των Περιφερειακών Επιτροπών του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ Έδεσας να εφαρμόσουν νέα τακτική στην πολιτική δράση τους και να σταθούν επικεφαλής στον αγώνα για την επίτευξη των δικαιωμάτων της εργατικής τάξης.

Η ΚΗΔΕΙΑ ΤΗΣ ΠΑΡΟΥΣΚΑ ΠΛΑΤΣΚΟΒΑ – ΛΕΟΒΑ

Προς το τέλος του Μάρτη του 1931, συγκαλείται περιφερειακή σύσκεψη στην οποία συμμετείχαν οι ηγεσίες του κόμματος και της οργάνωσης νεολαίας. Η σύσκεψη πραγματοποιήθηκε στο μοναστήρι του Άγιου Αθανάσιου, κοντά στο χωριό Άγρα (Βλάντοβο).

Για την πολιτική και την οικονομική κατάσταση στη χώρα μίλησε ο Κώστας Ντούμοβ ο οποίος εκείνο τον καιρό, απουσία του Τρύφων Χατζιγιάνοβ που ήταν εξόριστος, εκτελούσε καθήκοντα γραμματέα της Περιφερειακής επιτροπής.

Ο Ντούμοβ στην αρχή υπογράμμισε τον κίνδυνο από τις αδιάστακτες ενέργειες της μπουρζουαζίας έναντι των αιτημάτων της εργατικής τάξης, προειδοποιώντας ότι η αντίδραση τείνει ανοιχτά να οδηγήσει τη χώρα σε δικτατορία. Έκανε παρατηρήσεις σχετικά με την δραστηριότητα του κόμματος και της οργάνωσης νεολαίας, που δεν επέδειξαν αρκετές πρωτοβουλίες για την νέα κατάσταση στην πόλη, και ζήτησε από τις δύο ηγεσίες να οργανώσουν συγκεκριμένες δράσεις και να στοχεύσουν στη δυσανεξία του λαού.

Στη συζήτηση αυτή έγινε κριτική και αυτοκριτική για τις αδυναμίες και, στη συνέχεια, βγήκαν ορισμένα συμπεράσματα:

1. Λόγω της αποδεδειγμένης αδιαφορίας ορισμένων μελών της ηγεσίας της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ, να διεξαχθεί αναδιοργάνωση των ηγεσιών.

2. Να παρθούν πιο ενεργά μέτρα για την διεύρυνση και μαζικοποίηση της κομματικής οργάνωσης στα εργοστάσια

3. Το κόμμα και η οργάνωση της νεολαίας να εντείνουν τον ιδεολογικό αγώνα για την άσκηση των εθνικών δικαιωμάτων των Μακεδόνων.

4. Να γίνουν προσπάθειες στις γραμμές του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ να συμπεριληφθούν και γυναίκες – εργάτριες.

5. Η οργάνωση νεολαίας να συνεχίσει την δραστηριότητα στα χωριά, να αυξήσει την δράση στους μαθητές του γυμνασίου, ιδίως μεταξύ των μαθητών της ελληνικής προσφυγιάς που στέκονταν στο περιθώριο όλων των γεγονότων που συνέβαιναν στην πόλη.

6. Να καταβληθεί μεγαλύτερη προσοχή στη δουλειά με το στρατό. Το καθήκον αυτό ανατέθηκε στην οργάνωση νεολαίας η οποία, σε συνεργασία με κομμουνιστές από τις γραμμές του στρατού (οργανωμένοι στο ΑΜΙ), θα εφαρμόζε τις αποφάσεις της Περιφερειακής Επιτροπής.

Στο τέλος της σύσκεψης εκλέχτηκε νέα ηγεσία στην οποία εισχώρησαν οι: Κώστα Ντούμοβ- γραμματέας, Τάσκο Τραγιάνοβ – γραμματέας οργάνωσης, Τάσκο Αγιάνοβски- διευθύνων των κομματικών οργανώσεων στα εργοστάσια υφαντουργίας, Αλέκο Τενεκετζιέβ –υπεύθυνος της οργάνωσης των τεχνιτών, Γκιόργκι Μάντσεβ- αρχηγός του ΕΜΕΟ (ΒΜΡΟ), Ντίμιταρ Κάρτοβ- υπεύθυνος των οργανώσεων στα χωριά, Βάνι Τάκεβ- ταμίας, Παρούσκα Πλάτσκοβα-Λέοβα- υπεύθυνη στην συνεργασία με τις γυναίκες και ο Λάζο Χρυσόχοϊδης- υπεύθυνος στους αγροτικούς συνεταιρισμούς.

Εκτός απ' αυτούς, στο τέλος της σύσκεψης εκλέχτηκε και ο Γκιόργκι Κροντσέλεβ ως εκπρόσωπος τους στην κεντρική ηγεσία του ΒΜΡΟ (ενωμένο),που τον έστειλαν στην Θεσσαλονίκη όπου βρισκόταν η έδρα της διοίκησης.

Στη Νομαρχιακή Επιτροπή της ΟΚΝΕ εκλέχτηκαν οι: Ρίστο Μπιρόζοβ- γραμματέας, Βάγγελ Αγιάνοβски- γραμματέας της οργάνωσης, Αποστολάκη Βασίλεβ, Τρύφων Κατκαντνίκοβ, Ισαάκ Χριστοφορίδης, Νίκου Πέτρεβ και ο Κόστα Χατζιτρύφουν.

Η νέα αυτή ηγεσία, σε μικρό χρονικό διάστημα, ανέπτυξε έντονη δραστηριότητα και πέτυχε σημαντικά αποτελέσματα. Σε όλα τα εργοστάσια, σε όλα τα μεγάλα εργαστήρια τεχνιτών, σε περιοχές της πόλης, στο γυμνάσιο, στις αθλητικές οργανώσεις, σε πολλά χωριά, είχαν δημιουργηθεί κομματικοί πυρήνες.

Υπό την ηγεσία του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ οργανώθηκαν πολλές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας στην διοικητική περιφέρεια της Έδεσσας. Τέτοιες διαμαρτυρίες οργανώθηκαν από τους ανέργους και από τους εργάτες στα υφαντουργεία, ζητώντας από τους εργοδότες να σταματήσουν τις απολύσεις των εργαζόμενων.

Το καλοκαίρι του 1931, μετά από βαριά αρρώστια, πέθανε η Παρούσκα Πλάτσκοβα-Λέοβα μέλος της περιφερειακής επιτροπής του Κ.Κ.Ε. Οι ηγεσίες του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ μετέτρεψαν την κηδεία της σε πολιτική εκδήλωση. Αυτό, συγχρόνως, ήταν και η πρώτη δοκιμή της ετοιμότητας των μελών του κόμματος στα γεγονότα που θα ακολουθούσαν.

Στην επιτροπή για την κηδεία μπήκαν πολλοί γνωστοί κομμουνιστές από την Έδεσσα, με επικεφαλής τον Γκιόργκι Μάντσεβ. Αποφασίστηκε, την μέρα της κηδείας, να σταματήσει η δουλειά σε όλα τα εργοστάσια, οι έμποροι και οι τεχνίτες να κλείσουν τα μαγαζιά τους και όσο περισσότεροι εργάτες να μπουν στην πομπή της κηδείας. Επίσης, είχε αποφασιστεί το φέρετρο να σκεπαστεί με την κόκκινη σημαία του κόμματος και μπροστά στην νεκρώσιμη ακολουθία να σταθούν τα ηγετικά στελέχη του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ.

Γι' αυτές τις προετοιμασίες, γρήγορα έμαθε και η αστυνομία και πήρε ορισμένα μέτρα για να αποτρέψει την εκδήλωση. Όμως, και η κομματική οργάνωση κατάλαβε εγκαίρως την πρόθεση της αστυνομίας κι έτσι καθόρισε εργατική σκοπιά από διακεκριμένους ακτιβιστές, οδηγούμενους από τον Γιάννη Καϊμάκοβ, προκειμένου να τηρήσουν την τάξη και να εμποδίσουν την παρέμβαση της αστυνομίας. Αυτό που οδήγησε στην ένταση μέσα στην πόλη ήταν το γεγονός ότι άρχισαν να κυκλοφορούν φήμες ότι η αστυνομία επιχείρησε να κρύψει τη σορό της νεκρής και να τη θάψει κρυφά.

Η ανταπόκριση του λαού ήταν μαζική: οι εργάτες άφησαν τα εργοστάσια τη συγκεκριμένη ώρα, οι έμποροι και οι τεχνίτες έκλεισαν τα μαγαζιά τους και πάνω από 4.000 άνθρωποι μαζεύτηκαν στο σπίτι της νεκρής.

Ακριβώς στις 11 η ώρα, εκ μέρους της οργάνωσης “Κόκκινη Βοήθεια”, χαιρέτησε η Μαρία Κάτσεβα η οποία μίλησε για το επαναστατικό έργο της Παρούσκα και εξέφρασε ευχαριστίες για τη βοήθεια της νεκρής στην οργάνωση “Κόκκινη Βοήθεια”.

Μετά από αυτό, το φέρετρο της νεκρής, σκεπασμένο με τη κόκκινη κομματική σημαία, βρέθηκε στους ώμους των φίλων της και η πομπή ξεκίνησε προς τα νεκροταφεία της Έδεσσας. Συγχρόνως, με τη κίνηση της πομπής, η “Κόκκινη Σκοπιά”- αποτελούμενη από επιλεγμένους κομμουνιστές και νέους με κόκκινες κορδέλες, με τυπωμένα επάνω ένα δρεπάνι και ένα σφυρί, δεμένες στο μπράτσο, πανω στα λευκά τους πουκάμισα, βηματίζουν στο πλάι. Κάπου – κάπου στη πομπή προσχωρούσε κάποιο μέλος της ελληνικής αστυνομίας, εξηγώντας ότι ήταν υποχρεωμένο να κράτηση την τάξη, αλλά αυτά παρακολουθούνταν στενά από τα μελή της “Κόκκινης Σκοπιάς”.

Στο κέντρο της πόλης ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι, εκ μέρους της ΟΚΝΕ, αποχαιρέτησε τη νεκρή και όταν η πομπή έφτασε στα νεκροταφεία αποχαιρετιστήριο λόγο έβγαλε ο Γκιόργκι Μάντζεβ, εκ μέρους της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε. Κάποια στιγμή, μεταξύ των παραβρισκόμενων ακούστηκε το τραγούδι των πεσόντων αγωνιστών το οποίο συνόδεψαν πολλοί εργάτες.

Αυτό το γεγονός έδειξε την ωριμότητα και την επαναστατικότητα των μελών, τις συμπάθειες του λαού προς το κομμουνιστικό κόμμα, και αυτό έδινε συγχρόνως νέα ώθηση στη μελλοντική δουλειά του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ στην Έδεσσα.

* * *

Η οργάνωση ΟΚΝΕ είχε ισχυρή επιρροή στους εδεσσαϊκούς αθλητικούς συλλόγους, ειδικά στη ποδοσφαιρική ομάδα “Άρης”. Αυτή η ομάδα αργότερα άλλαξε το όνομα της και ονομάστηκε “Εργατικός Αστήρ”. Επειδή εκδηλωνόταν ανοιχτά ως ομάδα συμπαθούντα τους κομμουνιστές, γι' αυτό το λόγο, το 1931, η ομάδα απαγορεύτηκε από την αστυνομία. Οπότε, η οργάνωση ΟΚΝΕ μετέφερε την δράση της στις άλλες ομάδες, όπως τις “Βύρων” και “Ηρακλής”.

Μέσα από αυτές τις ομάδες η ΟΚΝΕ προειδοποιούσε για την πολιτική της αντίδρασης, για τον εκφασισμό των γραμμών της νεολαίας και, για το λόγο αυτό, με την δραστηριότητα της αγωνιζόταν να δυναμώσει την επιρροή της στην αθλητική νεολαία, κινητοποιώντας νέα μέλη από αυτό το περιβάλλον

Έτσι, στην οργάνωση εντάχτηκαν πολλοί οπαδοί, όχι μόνο από την Έδεσσα αλλά και από τα μέρη όπου ταξίδευαν για αθλητικούς αγώνες, όπως: Αριδαία (Σούμποτσκο), Σκύδρα (Βρτικόπ), Γιαννιτσά (Ένιτζέ Βάρνταρ), Νάουσα (Νέγκους), Βέροια (Μπέρ), μέχρι και από την Θεσσαλονίκη (Σόλου). Σε αυτό τον τομέα ιδιαίτερη δραστηριότητα έδειξε ο Ντίνκο Ντέλεβ.

Η ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΣ ΤΟ 1932

Τον Μάρτιο του 1932, η Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ Έδεσσας πήρε την απόφαση να γιορτάσει επίσημα την Παγκόσμια Ημέρα της εργατιάς, τη «Πρωτομαγιά». Εκείνη την ημέρα έπρεπε να γίνει μια μεγάλη πολιτική εκδήλωση που θα φανέρωνε την ετοιμότητα του εδεσσαϊκού προλεταριάτου.

Κάθε χρόνο, για την γιορτή, η ελληνική αστυνομία λάμβανε μέτρα για να εμποδίσει τον εργατικό εορτασμό και προφυλάκιζε τους ισχυρότερους κομμουνιστές της πόλης. Γι αυτό, η κομματική οργάνωση αποφάσισε να χρησιμοποιήσει όλα τα μέσα ώστε τούτη η γιορτή να γίνει πιο επίσημη και πιο μαζική. Με εντολή της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, η διοίκηση της ΟΚΝΕ πραγματοποίησε σύσκεψη στην οποία ετοίμασε πρόγραμμα για την υλοποίηση των εκδηλώσεων. Είχε αποφασιστεί να κρεμαστούν κόκκινες σημαίες σε όλα τα κεντρικά σημεία της πόλης, στους τοίχους να γραφτούν επαναστατικά συνθήματα, να μοιραστούν φυλλάδια όπου εξηγούνταν η σημασία της εργατικής γιορτής αλλά και για να διαφημιστεί η δουλειά του ΚΚΕ. Τα φυλλάδια έπρεπε να μοιραστούν σε όλα τα εργοστάσια και εργαστήρια της πόλης και ένα μέρος να μπει στα στρατόπεδα.

Η γιορτή της Πρωτομαγιάς συνέπεσε μαζί με την θρησκευτική γιορτή του Πάσχα. Οι εργαζόμενοι, γι' αυτόν τον λόγο, δεν θα δούλευαν και ήταν ευκαιρία για τους ίδιους να οργανώσουν μαζικές εκδρομές στα κοντινά μέρη. Έτσι, εκεί έπρεπε να πραγματοποιηθούν μαζικές εκδηλώσεις, στον πολιτικό τομέα.

Επειδή έπρεπε να προμηθευτούν μεγάλες ποσότητες υφάσματος, χρώματα, χαρτί και άλλα υλικά για την ετοιμασία των σημαιών, συνθημάτων και φυλλαδίων, οι ετοιμασίες άρχισαν από τον Μάρτιο του 1932. Όλα τα υλικά τα έκρυβαν σε αποθήκη κοντά στους καταρράκτες.

Το λευκό ύφασμα βάφονταν κόκκινο για να ξεγελαστεί η αστυνομία: διότι εάν αγόραζαν μεγάλη ποσότητα κόκκινου υφάσματος από τα μαγαζιά, εύκολα η αστυνομία θα αντιλαμβάνονταν το σκοπό τους.

Το εργαστήριο γρήγορα μετατράπηκε σε πραγματικό τυπογραφείο: με μηχανήμα πολλαπλασιάζονταν τα φυλλάδια, έγραφαν συνθήματα, έραβαν σημαίες.

Στις 28 Απριλίου, η επιλεγμένη ομάδα για να εκτελέσει την κύρια επιχείρηση συγκεντρώθηκε στο γνωστό εργαστήριο. Την αποτελούσαν οι: Αποστολάκης Βασίλεβ, Τρύφουν Κατκαντινίκοβ, Ισαάκ Χριστοφορίδης και Βάγγελ Αγιάνοβσκι. Πριν την γιορτή έφτασε και ο γραμματέας της ΟΚΝΕ, Ριστο Μπιρόζοβ, ο οποίος ενημέρωσε τους παρόντες, που για μερικές ημέρες δεν έβγαιναν από το εργαστήριο, ότι η αστυνομία είχε αρχίσει τις συλλήψεις. Ανάμεσα στους προφυλακισμένους ήταν πολλά μέλη της Ν. Επιτροπής και πρώτος ο γραμματέας, Κώστας Ντούμοβ.

Αυτό ενθάρρυνε περισσότερο τους νέους κομμουνιστές να φέρουν εις πέρας με επιτυχία την αποστολή της οργάνωσης, εμπιστευμένη σε αυτούς, και να δείξουν στην κυβέρνηση ότι, παρά τις συλλήψεις της κομματικής διοίκησης οι αποστολές της οργάνωσης συνεχίζονται. Γνωρίζοντας τις επιτυχίες της ομάδας, ο ίδιος ο γραμματέας της ΟΚΝΕ προσφέρθηκε να μπει στην επιχείρηση.

Σύμφωνα με το σχέδιο, έπρεπε να δράσουν σε τέσσερις ομάδες, σε συγκεκριμένες γειτονιές της πόλης. Οι ομάδες δεν γνωρίζονταν μεταξύ τους και το υλικό θα το έπαιρναν από τον Ισαάκ Χριστοφορίδη την προκαθορισμένη ώρα.

Ακριβώς στις 22:00 η ώρα, παραμονής Πρωτομαγιάς, ο Ισαάκ Χριστοφορίδης αναχώρησε για να παραδώσει το υλικό και να δώσει τις τελευταίες οδηγίες. Στις 23:00, και τα υπόλοιπα μέλη άφησαν την μυστική κρυψώνα. Ακριβώς στις 24:00 η ώρα, ξεκίνησε η επιχείρηση. Τη στιγμή που ο Μητροπολίτης Κωνσταντίνος, με την εκκλησιαστική συνοδεία του, έβγαινε από το ναό στην αυλή ψέλνοντας τον ψαλμό για την Ανάσταση του Χριστού, ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι, ανεβασμένος στο καμπαναριό, κατέβαζε την ελληνική σημαία και ανέβαζε την κομματική κόκκινη. Εκείνη τη στιγμή ο ίδιος χτύπησε και την καμπάνα με σκοπό να τραβήξει την προσοχή του συγκεντρωμένου πλήθους αλλά, στην ουσία, ο χτύπος της καμπάνας ήταν το σύνθημα για τις υπόλοιπες ομάδες να ξεκινήσουν την επιχείρηση.

Την ίδια ώρα, ο Αποστολάκης Βασίλεβ και Τρύφουν Κατκαντνίκοβ βρέθηκαν στο μπαλκόνι των Δικαστηρίων από όπου αφαίρεσαν την ελληνική σημαία και σήκωσαν την κόκκινη στην οποία έγραφε «Εργάτες όλου του κόσμου, ενωθείτε».

Ο Ρίστο Μπιρόζοβ άλλαξε την σημαία στην Αστυνομία, με την κομματική.

Στη συνέχεια έβγαιναν κόκκινες σημαίες στα περισσότερα κρατικά κτίρια, στο στρατόπεδο, σε πολλά κεντρικά σημεία της πόλης. Οι τοίχοι στους δρόμους πλημμύρισαν με επαναστατικά συνθήματα, σε κάθε σπίτι και σε κάθε αυλή είχαν πεταχτεί φυλλάδια.

Η ξαφνική αυτή επιχείρηση δημιούργησε αναστάτωση στην αστυνομία. Η έκπληξη τους ήταν τόσο μεγάλη που στην αρχή νόμισαν ότι άλλαξε το καθεστώς και οι κομμουνιστές πήραν την εξουσία. Την άλλη μέρα η αστυνομία συνήλθε και άρχισε να κυνηγά τους υπόπτους.

Ο στρατός βγήκε στους δρόμους, η αστυνομία έτρεχε πέρα-δωθε στην πόλη να σβήνει τα συνθήματα και να μαζεύει τα διάσπαρτα φυλλάδια.

Οι εργάτες μιλούσαν με ενθουσιασμό γι αυτό το γεγονός που ανέβασε το επαναστατικό πνεύμα, και στην εξοχική τοποθεσία της Γαβαλιώτισσας, την ημέρα της Πρωτομαγιάς, υπήρχε γιορτινή διάθεση.

Σύμφωνα με τις οδηγίες του ΚΚΕ και της ΟΚΝΕ, έγιναν ομιλίες για τη σημασία της γιορτής και συγχρόνως υπήρξε πρόσκληση προς στους εργάτες στον αγώνα για διαμαρτυρία και αντίσταση ενάντια στους εργοδότες.

Τις επόμενες μέρες η αστυνομία ανακάλυψε τους συμμετέχοντες στην επιχείρηση και τους φυλάκισε. Στην φυλακή βρέθηκαν οι: Ρίστο Μπιρόζοβ, Αποστολάκη Βασίλεβ, Τρύφουν Κατκαντνίκοβ, Ισαάκ Χριστοφορίδης και άλλοι πέντε που είχαν βοηθήσει. Ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι απέφυγε τη σύλληψη φεύγοντας στο χωριό Σωτήρα (Λούκοβets). Είκοσι μέρες αργότερα, πήρε εντολή από το ΔΣ του ΚΚΕ να παραδοθεί στον Εισαγγελέα στην Έδεσσα,

διότι αυτός εκβίαζε ότι εάν δεν παραδοθούν όλοι οι συμμετέχοντες στην επιχείρηση, δεν θα είχαν οι φυλακισμένοι ευκαιρία να δικαστούν. Εκτελώντας την απόφαση του Συμβουλίου ο Βάγγελ Αγιάνοβски παραδόθηκε. Μετά από μακροχρόνια μαρτύρια, την πρώτη Ιουνίου του 1932 όλοι οι προφυλακισμένοι δικάστηκαν. Οι κατηγορούμενοι ομολόγησαν ότι ανήκουν στο Κ.Κ.Ε. και στην ΟΚΝΕ, μίλησαν για τους στόχους αυτών των οργανώσεων, εξήγησαν τη σημασία της διεθνούς εργατικής γιορτής, υπέδειξαν τη μελλοντική νίκη της εργατικής τάξης. Το δικαστήριο τους δίκασε σε αυστηρές ποινές. Όλοι δικάστηκαν με τρεισήμισι χρόνια φυλάκιση και από ένα χρόνο εξορία. Ακούγοντας την απόφαση του δικαστηρίου οι καταδικασμένοι φώναζαν συνθήματα υπέρ του Κ.Κ.Ε.

Τις επόμενες μέρες, τη φυλακή της Έδεσσας επισκέφτηκαν μαζικά οι εργάτες, φέρνοντας στους φίλους τους φαγητό και ρούχα. Εκτός από τα υλικά αγαθά και τη βοήθεια που πρόσφερε στους φυλακισμένους, η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. με τέτοιες επιχειρήσεις προσπαθούσε να δυναμώσει το ηθικό των μελών του και να δείξει την αλληλεγγύη των εργατών στο κόμμα.

Η ΦΥΛΑΚΗ ΕΝΤΙ ΚΟΥΛΕ ΣΤΗ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΩΣ ΜΑΡΞΙΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Τον Οκτώβρη του 1932, μας μετέφεραν από τη φυλακή της Έδεσσας στη φυλακή Εντι Κουλέ της Θεσσαλονίκης. Αυτό ήταν παλιό φρούριο αποτελούμενο από επτά πύργους ενωμένοι μεταξύ τους, με φαρδείς τοίχους και όλη η κατασκευή αποτελούνταν από παλιούς ογκόλιθους. Το φρούριο Έντι Κουλέ χρησίμευε ως φυλακή από τον καιρό της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και πολλοί Μακεδόνες, λόγω του εθνικοαπελευθερωτικού τους αγώνα, είχαν φυλακιστεί εδώ, αφήνοντας τη ζωή τους στα σκοτεινά και μουχλιασμένα κελιά.

Για την συγκεκριμένη φυλακή λεγόταν ότι ήταν η πιο άθλια στην Ελλάδα, διότι όσοι βρίσκονταν σε αυτήν δεν μπορούσαν να ξεχωρίσουν πότε ανατέλλει και πότε δύει ο ήλιος. Πάνω στους απόκρημνους και φαρδείς τοίχους είχαν κτιστεί περάσματα για τους φύλακες και φυλάκια απ' όπου γινόταν κατάλληλη επιθεώρηση και παρακολούθηση όλων των τμημάτων της φυλακής και της κίνησης των φυλακισμένων. Όλη την ημέρα και τη νύχτα στα τείχη βημάτιζαν περιπολίες που, τις νυχτερινές ώρες, χτυπούσαν με τα ξύλινα παπούτσια που φορούσαν για να κρατούν την φρουρά σε επαγρύπνηση. Επίσης, σε κάθε συνάντηση της φρουράς με την περίπολο, αντηχούσε το πρόσταγμα “φύλακες, γρηγορείτε” που μεταφέρονταν από τον έναν στον άλλον φρουρό.

Η φυλακή ήταν χωρισμένη σε τέσσερα τμήματα (ακτίνες) και σε κάθε τμήμα υπήρχε ένα διώροφο κτήριο. Το ένα τμήμα με το άλλο χωρίζονταν από ψηλά τοιχώματα και οι φυλακισμένοι του κάθε τμήματος μπορούσαν να συναντηθούν μεταξύ τους μόνο μια φορά το χρόνο, τα Χριστούγεννα, με ειδική άδεια. Στη φυλακή είχε κτιστεί μεγάλη εκκλησία στην οποία γινόταν λειτουργία, επίσης με ειδική άδεια, στις μεγάλες γιορτές.

Εμάς μας τοποθέτησαν στο τρίτο τμήμα. Αυτό το τμήμα είχε καθοριστεί για καταδικασμένους κομμουνιστές και εκείνο τον καιρό υπήρχαν στη φυλακή περίπου 200 κρατούμενοι. Όλοι ζούσαμε συλλογική ζωή. Υπήρχε κομματική επιτροπή πέντε επιφανών κομμουνιστών. Επικεφαλής ήταν ο γραμματέας της επιτροπής, δηλαδή ο Δεληγιάννης -αλλά το όνομα του δεν αναφέρονταν- με καταγωγή από την Καβάλα και, σύμφωνα με τα λεγόμενα

του, ήταν ένας από τους ηγέτες στην περιοχή του. Κατά την γνώμη μου, ήταν καλά οργανωμένος πολιτικά, σοβαρός στη σχέση του με τους συντρόφους, με λίγα λόγια όπως έπρεπε να είναι ένας κομμουνιστής με πλούσιο επαναστατικό παρελθόν.

Εκτός από τον Δεληγιάννη, στην επιτροπή ήταν και ο Οικονομόπουλος – έφεδρος λοχαγός του ελληνικού στρατού - η περιοχή της καταγωγής του μου ήταν άγνωστη-, μετά ο Αντρέας Τζίμας με καταγωγή κάπου στην Καστοριά και φοιτητής νομικής, ένας καπνεργάτης από τη Δράμα κι ένας αγρότης που, νομίζω, ήταν από τα χωριά του Κιλκίς (Κούκους).

Η ομάδα μας διέθετε μεγάλη βιβλιοθήκη, πλούσια σε πολιτική λογοτεχνία και, απ' όσο θυμάμαι, εδώ υπήρχαν 2.000 βιβλία όσο επί το πλείστον με προοδευτικό επαναστατικό περιεχόμενο. Εκτός αυτού, καθημερινά αγοράζονταν ο ελληνικός τύπος στο σύνολο του, δηλαδή όλες οι εκδόσεις που κυκλοφορούσαν στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη.

Η κομματική επιτροπή ενεργούσε πολύ οργανωμένα και κάθε φυλακισμένος κομμουνιστής περιλαμβάνονταν στην εκπαιδευτική δουλειά, έτσι ώστε είχαμε την εντύπωση ότι βρισκόμασταν πραγματικά σε κάποιο μαρξιστικό σχολείο. Κάθε πρωί κάναμε μια ώρα γυμναστική στην αυλή της φυλακής και μετά το πρωινό, χωρισμένοι σε ομάδες, αρχίζαμε το διάβασμα του ημερήσιου τύπου.

Ο κύκλος της εργασίας στις ομάδες άρχιζε μετά το διάβασμα του τύπου και οι ομάδες αξιολογούνταν σύμφωνα με τη μόρφωση και το πολιτικό επίπεδο του κάθε φυλακισμένου. Τα μαθήματα κάλυπταν διάφορους τομείς και θέματα, αλλά σε γενικές γραμμές επέτρεπαν στον καθ' ένα να συμμετέχει στην μάθηση, σε κάποιο βαθμό. Εδώ εξεταζόταν οι τομείς των αρχών του κομμουνιστικού κινήματος, η ιστορία του Κ.Κ.Ε., το σοβιετικό κομμουνιστικό κόμμα, η πολιτική οικονομία, τα εργατικά και τα εθνικά κινήματα στον κόσμο, το μακεδονικό εθνικό ζήτημα στα πλαίσια του Κ.Κ.Ε. κι άλλα.

Μετά από κάθε μάθημα γίνονταν ερωτήσεις και, σύμφωνα με τις γνώσεις της ύλης, χορηγούνταν στους εκπαιδευόμενους ψηλότερο βαθμό διδασκαλίας.

Εκπαιδευτές ήταν επιφανείς κομμουνιστές και θεωρητικά μορφωμένοι σύντροφοι. Εκτός από την τακτική διδασκαλία, είχε και εργασία πρακτικής άσκησης έτσι ώστε σε ορισμένους κομμουνιστές να ανατεθεί το καθήκον να ετοιμάσουν και να εκφωνήσουν ομιλίες μπροστά σε συγκεντρωμένους εργάτες, να οργανώσουν διαδηλώσεις ή να διεξάγουν απεργία. Μπροστά σε όλη την ομάδα, παρουσίαζαν τις οργανωτικές προετοιμασίες τους, τις εξηγούσαν και μετά υπήρχε συζήτηση για τυχόν ελλείψεις και λάθη.

Η ομάδα που αποτελούνταν από κομμουνιστές από την περιοχή της Έδεσσας παρακολουθούσαμε μαθήματα για το εθνικό μακεδονικό ζήτημα και εκπαιδευτής ήταν ο Αντρέας Τζίμας. Αυτός ήταν ένας ιδιαίτερα μορφωμένος κομμουνιστής και έδινε την εντύπωση δραστήριου ηγέτη. Τόνιζε ότι οι Μακεδόνες είναι ξεχωριστό έθνος, ότι αυτοί δεν είναι ούτε Σέρβοι, ούτε Έλληνες, ούτε Βούλγαροι αλλά ξεχωριστός λαός, μιλούσε για την καταγωγή των Μακεδόνων, για τον αγώνα τους στο παρελθόν, για την ιμπεριαλιστική μοιρασιά της Μακεδονίας ανάμεσα σε Σερβία, Βουλγαρία και Ελλάδα, για την πολιτική αφομοίωσης που επέβαλαν οι κατακτητές πάνω στο μακεδονικό λαό, για την επανάσταση του Ιλιντεν, αλλά στις αρχές του 1933, όταν άρχισε η συζήτηση για την ανάλυση του εθνικού

ζητήματος στη Ρωσία, αυτό το μάθημα δεν το ακούσαμε διότι, με απόφαση του εφετείου, αφεθήκαμε ελεύθεροι και επιστρέψαμε στην Έδεσσα.

Πρέπει να σημειώσω ότι πριν την επιβολή της ποινής από το δικαστήριο της Έδεσσας, οι δικηγόροι μας από την Έδεσσα, Νίκος Γερογιάννης και Αργύρης Καρυωτάκης, με αριστερές απόψεις και μέλη του Κ.Κ.Ε., υπέβαλαν έφεση στο Εφετείο Θεσσαλονίκης ζητώντας να ανατραπεί η καταδίκη η να μειωθεί η ποινή.

Επίσης, τον Ιανουάριο του 1933, η επιτροπή στις φυλακές Έντι Κουλέ συζήτησε για τη δράση και τη στάση μας στο δικαστήριο της Έδεσσας και, αναμένοντας τη νέα δίκη μετά την υποβληθείσα έφεση, ξεκίνησε τη προετοιμασία για τη νέα δικαστική διαδικασία. Αποφασίστηκε στη νέα δίκη να περάσει η ανοιχτή πολιτική εξέταση, να έχει χαρακτήρα πολιτικής εκδήλωσης όπου θα εκφράζονταν οι σκοποί και η δράση του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ και, συγχρόνως, θα προωθούσε τη θέση του Κ.Κ.Ε. για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα. Στην ομάδα των κρατούμενων μας βρισκόταν και ο Γκιόργκι Μάντσεβ, καταδικασμένος για προδοσία επειδή πιάστηκε να διαδίδει αυτονομιστικές μακεδονικές ιδέες. Μας ενημέρωσαν ότι η επιτροπή στις φυλακές, μέσα από τη κομματική οργάνωση στην Θεσσαλονίκη, θα καλούσε πολλούς εργάτες και κομμουνιστές στη δίκη να παρακολουθήσουν την εξέταση μας. Ως δικηγόροι μας επιλέχτηκαν οι γνωστοί κομμουνιστές Ηλίας Κεφαλίδης και Μιλτιάδης Πορφυρογένης οι οποίοι, υποστηρίζοντας εμάς, θα παρουσίαζαν ανοιχτά τις θέσεις του Κ.Κ.Ε.

Στις ετοιμασίες για τη νέα διαδικασία πήραμε οδηγίες να αναγνωρίσουμε και να υπερασπιστούμε πλήρως την αφοσίωση μας στο Κ.Κ.Ε. και ΟΚΝΕ, να τονίσουμε τους σκοπούς τους, να μιλήσουμε για την επαναστατική μας δράση, αλλά να αρνηθούμε τη κάθε συμμετοχή μας στα γεγονότα τα οποία μας χρέωνε το κατηγορητήριο.

Στον Γκιόργκι Μάντσεβ είπαν να επιδείξει το μεγαλύτερο επαναστατικό χαρακτήρα, να τονίσει την αυτονομιστική δράση του, εξηγώντας συγχρόνως και τις θέσεις του Κ.Κ.Ε. για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα.

Πράγματι, η νέα διαδικασία αναθεώρησης μετατράπηκε σε πραγματική πολιτική εκδήλωση. Ξεκάθαρα και αμετάκλητα επιβεβαιώσαμε την αφοσίωση μας στο Κ.Κ.Ε. και ΟΚΝΕ, υπερασπιστήκαμε την επαναστατική δράση μας και, υπό τις επιδέξιες καθοδηγίες των υπερασπιστών μας, παραδεχτήκαμε όλα όσα έπρεπε για να επιβεβαιώσουμε τη κομμουνιστική δράση μας, μόνο αρνιόμασταν να παραδεχτούμε ότι συμμετείχαμε στα γεγονότα που υπήρχαν στο κατηγορητήριο.

Λόγω έλλειψης στοιχείων, η ποινή μας άλλαξε και αφεθήκαμε ελεύθεροι, αντίθετα ο εναγόμενος Γκιόργκι Μάντσεβ έλαβε μεγαλύτερη ποινή και στάλθηκε να εκτίσει την ποινή του.

Μεγάλο πλεονέκτημα για την απελευθέρωση μας από τις κατηγορίες ήταν οι δικηγόροι μας Κεφαλίδης και Πορφυρογένης που διαδοχικά μας εκπροσώπησαν και οι τελικές τους αγορεύσεις, που κράτησαν σχεδόν δύο ώρες, ήταν ουσιαστικά πολιτικές ομιλίες για τη δράση του Κ.Κ.Ε.

Η ΔΙΑΜΑΡΤΗΡΙΑ ΤΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΣΤΑ ΥΦΑΝΤΟΥΡΓΕΙΑ

Η δύσκολη οικονομική κατάσταση στην Έδεσσα, όπως και σε όλη την Ελλάδα, συνεχίζονταν. Η Ελληνική κυβέρνηση, μεταξύ των άλλων μέτρων που έλαβε για τον μετριασμό της κρίσης, αύξησε τους φόρους και τις άλλες επιβαρύνσεις προς τις βιοτεχνίες και στους τεχνίτες. Οι εργοδότες απάντησαν σε αυτά τα μέτρα με κλείσιμο των εργοστασίων. Έτσι, σε σύντομο χρονικό διάστημα μετά τη θέσπιση του νέου νόμου, στις 15 Ιουνίου του 1932, στην Έδεσσα έμειναν άνεργοι περίπου 1.300 εργάτες. Αυτό προκάλεσε πολλές διαμαρτυρίες και παράπονα από τους εργαζόμενους που άρχισαν να συγκεντρώνονται μπροστά στα εργοστάσια ζητώντας δουλεία. Οι ιδιοκτήτες προσπαθούσαν τη διαμαρτυρία των εργατών να την στρέψουν κατά των κυβερνητικών μέτρων, εξηγώντας ότι αν μειώνονταν οι φόροι, τα εργοστάσια θα συνέχιζαν να δουλεύουν.

Οι οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ στάθηκαν στο πλευρό της εργατικής διαμαρτυρίας, οργάνωσαν εκδήλωση μπροστά στο καφενείο «Παράδεισος» με την οποία καταδίκασαν αυστηρά τα μέτρα της κυβέρνησης και τη συμπεριφορά των εργοδοτών που χρησιμοποιούσαν την κατάσταση, μετατρέποντας την αδυναμία των εργατών σε πίεση προς την κυβέρνηση. Στην εκδήλωση αυτή οι δυσαρεστημένοι εργάτες διόρισαν ειδική «επιτροπή αγώνος» η οποία έπρεπε να εκπροσωπεί τα εργατικά αιτήματα. Την επιτροπή αποτελούσαν οι: Ρίστο Πάντοβ, Τούσι Κολκοτρόνοβ, Τάσο Αγιάνοβσκι κι άλλοι.

Για να εκδηλώσουν την πίκρα τους προς τους εργοστασιάρχες, οι εργάτες αποφάσισαν να ζητήσουν από τον περιφερειακό εισαγγελέα να δώσει εντολή να ανοίξουν τα εργοστάσια. Όταν οι εργάτες ξεκίνησαν την πορεία στην κεντρική οδό προς το κτήριο του Δικαστηρίου, ο διοικητής της αστυνομίας, Γ. Ταγάρης, έδωσε εντολή στους αστυνομικούς να αποτρέψουν και να διασπάρουν τους διαδηλωτές. Αλλά η αποφασιστικότητα των εργατών ήταν τέτοια που τους έκανε να συγκρουστούν έντονα με την αστυνομία. Έτσι, συνελήφθησαν τα μέλη της εργατικής επιτροπής και την επόμενη μέρα δικάστηκαν. Οι προφυλακισμένοι κατηγορήθηκαν για οργάνωση διαδηλώσεων και αντίσταση κατά της Αρχής. Σαν απάντηση σε αυτήν την πράξη, η Περιφερειακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε. οργάνωσε διαδήλωση στο προαύλιο του δικαστηρίου, ζητώντας την απελευθέρωση των κατηγορούμενων. Αν και υπήρξε μεγάλη αστυνομική παρουσία, η διαμαρτυρία πέτυχε και οι κατηγορούμενοι απαλλάχθηκαν από τις κατηγορίες.

Η μαχητική επιτροπή των εργατών υφαντουργίας, στην οποία εισχώρησαν εργάτες και από άλλες ομάδες, συνέχισε και τις επόμενες ημέρες τις διαμαρτυρίες μπροστά στο κτήριο του δικαστηρίου, ζητώντας από το περιφερειακό εισαγγελέα την παρέμβαση του για το άνοιγμα των εργοστασίων.

Για να ηρεμήσει η τεταμένη κατάσταση στη πόλη, ο εισαγγελέας έδωσε εντολή κάποιοι φούρνοι να μοιράσουν ψωμί στους εργάτες που έμειναν άνεργοι. Μοίραζαν ψωμί, χωρίς λεφτά, για 15 ημέρες και μετά από πολλές συζητήσεις και παρεμβάσεις στους εργοστασιάρχες, άνοιξαν ορισμένα εργοστάσια.

Στη συνέχεια, οι ιδιοκτήτες των υφαντουργείων επέβαλαν άλλες πιέσεις στους εργαζόμενους. Πολλοί εργάτες είχαν τιμωρηθεί και διωχθεί από τη δουλεία λόγω της στάσης και της συμμετοχής τους στις διαμαρτυρίες. Η επιτροπή, στις 2 Ιουλίου του 1932,

διαμαρτυρήθηκε στο εργοστάσιο υφαντουργίας «Τσίτσι». Οι ιδιοκτήτες ισχυρίστηκαν ότι τους επιτέθηκαν ορισμένοι εργάτες και ζήτησαν τη βοήθεια της αστυνομίας η οποία αμέσως έστειλε πολλούς αστυνομικούς στο προαύλιο του εργοστασίου, ενώ προφυλακίστηκαν τα μέλη της εργατικής επιτροπής με επί κεφαλής τον Τάσο Αγιάνοβσκι. Οι συγκεντρωμένοι εργάτες, σε ένδειξη διαμαρτυρίας, άφησαν τα πόστα τους και άρχισαν ομαδική διαδήλωση με σκοπό την ελευθέρωση των προφυλακισμένων συντρόφων τους. Η παρέμβαση της αστυνομίας ήταν σκληρή, επιθετική, με συνέπεια να έρθει σε σύγκρουση με τους αγανακτισμένους εργάτες. Κάποια στιγμή, ένας αστυνομικός θα πυροβολούσε μια εργάτρια η οποία βρισκόταν μπροστά στη πορεία. Αμέσως ο πατέρας της, Τούσι Κολκοτρόνοβ, πήδηξε πάνω του για να του πάρει το όπλο και τον χτύπησε με το κοντάκι. Η αγανάκτηση των εργατών όλο και μεγάλωνε, απειλούσε να μετατραπεί σε σφοδρή μάχη με την αστυνομία. Οι εργάτες κατέλαβαν δυναμικά όλο το εργοστάσιο και την αυλή και τοποθέτησαν εργατική φρουρά, αλλά πολλή γρήγορα ήρθαν και άλλοι αστυνομικοί και διέλυσαν την αντίσταση των διαδηλωτών, τους εγκλώβισαν έτσι ώστε να μην μπορούν να βγουν στους δρόμους της πόλης.

Η δίκη στις 4 Ιουλίου του 1932, κατά των μελών της εργατικής επιτροπής για την προστασία των εργατικών δικαιωμάτων, προέβαλε την κατηγορία για βίαια επίθεση κατά των εργοδοτών. Οι οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ εξέδωσαν προκήρυξη στη πόλη με την οποία καλούσαν τους εργάτες να έρθουν στο δικαστήριο και να ζητήσουν την απελευθέρωση των προφυλακισμένων συντρόφων. Εκείνη την ημέρα οι εργάτες στα υφαντουργεία ανήγγειλαν ημερήσια απεργία. Μπροστά στο δικαστήριο είχε μαζευτεί πολύς κόσμος που επανειλημμένα ζητούσε την απελευθέρωση των κατηγορούμενων.

Η διαμαρτυρία των εργατών υφαντουργίας μετατράπηκε σε δυναμική εκδήλωση της εργατικής αλληλεγγύης διότι το κάλεσμα τους το αποδέχτηκαν σχεδόν όλοι οι εργαζόμενοι της πόλης. Συμπαράσταση έδειξαν και πολλοί τεχνίτες και έμποροι που προστέθηκαν στην διαμαρτυρία.

Η αστυνομία προσπάθησε να διαλύσει τη συγκέντρωση, οι αστυνομικοί πάνω σε άλογα επιτέθηκαν στους διαδηλωτές. Απαντώντας στη σκληρή επίθεση, μερικοί νέοι, μέλη της ΟΚΝΕ, ενεπλάκησαν σε μάχη με τους αστυνομικούς. Προέκυψε γενική αναταραχή και αναμέτρηση. Στη συμπλοκή αυτή συμμετείχε μεγάλος αριθμός εργατών ενώ προς την πλευρά της αστυνομίας έφτασαν ενισχύσεις.

Η αιματηρή αναμέτρηση μεταξύ των εργατών και της αστυνομίας κράτησε ως τα μεσάνυχτα. Προφυλακίστηκαν πάνω από 130 εργάτες οι οποίοι, μετά από πολλές ανακρίσεις και βασανιστήρια, αφέθηκαν ελεύθεροι.

Στο μεταξύ, στο κτήριο του δικαστηρίου γινόταν η δίκη των μελών της εργατικής επιτροπής για την προστασία των εργατικών δικαιωμάτων. Στην απολογία τους, αυτοί κατηγορήσαν την αστυνομία για τη σύγκρουση και ζητούσαν να ικανοποιηθούν τα αιτήματά τους. Το δικαστήριο ήταν ανένδοτο, όλα τα μέλη της επιτροπής καταδικάστηκαν σε τέσσερις μήνες φυλάκιση ο καθένας.

Όταν μαθεύτηκε η απόφαση, οι εργάτες συγκέντρωσαν με εθελοντική συνεισφορά τα μέσα που χρειαζόνταν για να πληρωθεί η εγγύηση για την απελευθέρωση των συντρόφων που καταδικάστηκαν σε ποινή φυλάκισης.

Η ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΠΑΝΕΡΓΑΤΙΚΗΣ ΈΝΩΣΗΣ

Οι οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ μελετώντας τα αποτελέσματα του αγώνα των εργατών υφαντουργίας, χαιρέτησαν την επαναστατική διάθεση και άριστη στάση των εργατών στην διεκδίκηση των δικαιωμάτων τους. Για το λόγο αυτό, στις γραμμές τους εντάχτηκαν πολλά νέα μέλη, ειδικά στην οργάνωση των νέων. Έτσι, δυναμωμένες και ανανεωμένες οι δύο οργανώσεις, ανέλαβαν καθήκοντα στην εργατική επιτροπή για την προάσπιση των δικαιωμάτων και της ανάκτησης της Πανεργατικής Ένωσης Έδεσσας διότι αυτή είχε διαλυθεί τον καιρό της δικτατορίας του Πάγκαλου, το 1926.

Πρώτη συνδικαλιστική ομάδα δημιούργησαν οι εργάτες στα υφαντουργεία, που ήταν και οι πιο πολυάριθμοι στη πόλη, και αμέσως μετά το δικό τους παράδειγμα το ακολούθησαν και οι αγρότες, εργάτες, τεχνίτες και άλλοι.

Στις 26 Ιουλίου 1932, στο κινηματογράφο «Βέρμιον» πραγματοποιήθηκε η ιδρυτική συνεδρίαση της Πανεργατικής Ένωσης. Στην νέα συνδικαλιστική διοίκηση συμμετείχαν οι: Τάσο Αγιάνοβски – μηχανουργός, Ρίστο Πάντοβ – μηχανουργός, Τάσκο Τάσκοβ – εργάτης υφαντουργίας, Τούσι Κολκοτρόνοβ – εργάτης υφαντουργίας, Βάνι Μάντεβ – λαμαρινάς, Κώστας Παπαγιάνκα – αγρότης, Πέτρε Νίκου – τσαγκάρης, Περικλής Πασκάλεβ – αγρότης, Τότο Παντάροβ – εργάτης βυρσοδέψης, Πέτρε Κτσόβ – αγρότης, Βελίκα Ντόντσεβα και Σίικα Σαμαρεντσόβα – εργάτριες υφαντουργίας.

Τα γραφεία της Πανεργατικής Ένωσης βρισκόταν στο σπίτι του Σπύρου Κούτρα, κάποτε ιδιοκτησία του κρεοπώλη Γκιόργκι Ντιμάζοβ, που βρισκόταν στη συνοικία «Βάρος». Αυτό το σπίτι για πολλά χρόνια ήταν στέκι των εργατών της Έδεσσας, όπου σχεδόν όλη την ημέρα περνούσαν εργάτες, έκαναν συμφωνίες, συζητήσεις κ.α. Η Πανεργατική Ένωση δημιούργησε χορωδία ως τμήμα των μουσικών δραστηριοτήτων. Η νεολαία συχνά παρουσίαζε παραστάσεις υπό την οδηγία του γνωστού τραγουδιστή Βάγγελ ο Σοφέρ – εργάτης υφαντουργίας. Πρέπει να τονίσουμε ότι, στο μουσικό τμήμα, η χορωδία ήταν πολύ δραστήρια και σε πολλές παρουσιάσεις έβγαινε σαν χορηγός της εργατικής αλληλεγγύης. Έτσι, τη πρωτοχρονιά του 1933 βγήκε στους δρόμους της Έδεσσα και τραγουδώντας πρωτοχρονιάτικα τραγούδια με διαμορφωμένα λόγια δανεισμένα από τα επαναστατικά τραγούδια, μάζευε χρήματα για να βοηθήσει την οργάνωση «Κόκκινη βοήθεια». Μπροστά από την ομάδα της χορωδίας, εμφανέστατο, υπήρχε ένα μεγάλο κόκκινο αστέρι που το μετέφεραν νεολαίοι. Η δράση αυτή βρήκε πολλές συμπάθειες και υποστήριξη από το λαό που απλόχερα βοηθούσε την οργάνωση, η οποία τα χρήματα τα έδινε, στην ουσία, για βοήθεια στους συντρόφους που ήταν φυλακισμένοι και εξόριστοι στα νησιά του Αιγαίου.

Η Πανεργατική Ένωση υποστήριξε τα συμφέροντα του εδεσσαϊκού προλεταριάτου έως την 4η Αυγούστου του 1936, όταν, με τη δικτατορία του Μεταξά, απαγορεύτηκε και διαλύθηκε.

ΟΙ ΠΡΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕ ΤΗΝ ΗΓΕΣΙΑ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε.

Η Περιφερειακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε. της επαρχίας Έδεσσας κατέστη πραγματικός ηγέτης για τις επαναστατικές επιδιώξεις του λαού αυτού του τόπου. Οι επιτυχημένες δράσεις της ήταν παράδειγμα για τους εργάτες στις άλλες πόλεις στη Μακεδονία του Αιγαίου. Ακριβώς αυτή τη περίοδο η ΝΕ του Κ.Κ.Ε. έδωσε μια αποστολή στην Περιφερειακή Επιτροπή που, αν γινόταν δεκτή και πραγματοποιούνταν, θα άφηνε αρκετά δυσάρεστες συνέπειες για την οργάνωση στην περιοχή της Έδεσσας. Πρόκειται για το εξής γεγονός!

Στις 25 Σεπτεμβρίου του 1932 κηρύχθηκαν βουλευτικές εκλογές. Η Περιφερειακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε. της περιοχής Έδεσσα αποφάσισε να συμμετάσχει στις εκλογές και στο ψηφοδέλτιο των υποψηφίων του πρότεινε τον ηγέτη της Τρύφων Χατζιγιάνοβ, που εκείνο τον καιρό βρισκόταν ακόμα εξόριστος σε νησί του Αιγαίου. Αυτή την απόφαση το ΠΕ τη πήρε επειδή ο Χατζιγιάνοβ ήταν ο πιο άξιος κομμουνιστής αυτής της περιοχής. Εχαιρε μεγάλο κύρος και σεβασμό στους εργάτες και στον πληθυσμό της Έδεσσας.

Ως εκπρόσωπο στην εκλογική επιτροπή, εκ μέρους της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε., ορίστηκε ο Γκιόργκι Μάντσεβ και με αφορμή της υποψηφιότητας του Χατζιγιάνοβ πραγματοποιήθηκε συγκέντρωση στο κινηματογράφο “Βέρμιον”. Παρόμοιες συγκεντρώσεις έγιναν και σε άλλες περιοχές της πόλης και σε ορισμένα χωριά.

Το εκλογικό γραφείο στεγάστηκε στο κατάστημα του Βάνι Σίρκα που βρίσκονταν στο παζάρι, κοντά στην εκκλησία Αγ. Ανάργυροι. Όλα ήταν έτοιμα για την εκλογική διαδικασία. Στους τοίχους κολλήθηκαν αφησες, είχαν γραφτεί τα συνθήματα και σε ορατό σημείο εκτέθηκε η φωτογραφία του Χατζιγιάνοβ. Οι εκλογικές λίστες των κομμουνιστών τυπώνονταν στην Θεσσαλονίκη επειδή την συγκατάθεση για αυτό την έδινε η ΝΕ του Κ.Κ.Ε. που, λόγω των χαμηλότερων τιμών στις αναγκαίες υπηρεσίες εκτύπωσης, τύπωνε σε ένα συγκεκριμένο τυπογραφείο της Θεσσαλονίκης. Αλλά, ενώ πλησίαζε η μέρα των εκλογών, το εκλογικό υλικό, δηλαδή τα ψηφοδέλτια, ακόμα δεν είχαν σταλεί στην Έδεσσα. Η εκλογική επιτροπή ανησύχησε και για να σταματήσει η αβεβαιότητα, έστειλε στη Θεσσαλονίκη δικό της άνθρωπο να παρέμβει στη Νομαρχιακή Επιτροπή και αυτοπροσώπως να μεταφέρει το υλικό.

Αυτή τη δουλειά ανέλαβε ο Τάσο Αγιάνοβски, γραμματέας της Πανεργατικής Ένωσης, και αμέσως ξεκίνησε για τη Θεσσαλονίκη. Στις 17 Σεπτεμβρίου ενημερώθηκε ότι τυπώθηκαν τα φυλλάδια και οι λίστες και ότι θα στέλνονταν στην Έδεσσα. Όταν την επόμενη μέρα το μεσημέρι ζήτησε ο ίδιος να πάρει το υλικό μαζί του, ενημερώθηκε ότι όλα στάλθηκαν με το τρένο. Του πρότειναν αμέσως να ταξιδέψει στην Έδεσσα και με την απόδειξη της φορτωτικής που του έδωσαν, να παραλάβει τα κιβώτια με το εκλογικό υλικό.

Όταν ο Τάσο Αγιάνοβски έφτασε με τα πακέτα, οι παρόντες χάρηκαν. Αμέσως άρχισαν να τα ανοίγουν αλλά η χαρά γρήγορα έσβησε. Στο πρώτο κιβώτιο ο Γκιόργκι Μάντσεβ, διευθύνων της εκλογικής επιτροπής, ανακάλυψε ότι στα ψηφοδέλτια αντί για το όνομα του προτεινόμενου Τρύφων Χατζιγιάνοβ ήταν γραμμένα δυο διαφορετικά ονόματα. Στην αρχή, σκέφτηκε ότι είχε γίνει λάθος και αλλάχτηκαν τα πακέτα, όταν όμως ανοίχτηκαν και τα άλλα κιβώτια, ήταν ξεκάθαρο ότι κάποιος προσπαθούσε η κομματική οργάνωση της Έδεσσας να κατέβει στις εκλογές με άλλα πρόσωπα και όχι με εκείνο που είχε επιλεγεί.

Η πράξη αυτή της ΝΕ γρήγορα συμπληρώθηκε με νέα πονηριά, γεγονός που εξαγρίωσε ακόμα περισσότερο τους κομμουνιστές στην Έδεσσα. Στην εφημερίδα του κεντρικού συμβουλίου του Κ.Κ.Ε., “ΡΙζοσπάστης”, είχε δημοσιευτεί «δήλωση» του Τρύφων Χατζιγιάνοβ με την οποία ακύρωνε τη συμμετοχή του ως υποψήφιος σε αυτές τις εκλογές. Στην ηγεσία, στην αρχή, δημιουργήθηκε μια σύγχυση, στη συνέχεια όμως διαμαρτυρήθηκε στις γραμμές της κομματικής οργάνωσης της Έδεσσας. Με πρόταση του Γκιόργκι Μάντσεβ, συγκάλεσε σύσκεψη της Περιφερειακής Επιτροπής στην οποία συμμετείχαν τα μέλη της προεκλογικής επιτροπής, η διοίκηση της ΟΚΝΕ και η Πανεργατική Ένωση. Συζητήθηκε η νέα κατάσταση και έγινε προσπάθεια να κατανοηθεί η παράλογη πράξη της Νομαρχιακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε.

Αυτή η πράξη πλαστογράφησης και κοροϊδίας είχε μόνο μια εξήγηση: η Νομαρχιακή Επιτροπή και ορισμένα μέλη στην ηγεσία φοβόντουσαν την μεγάλη δημοτικότητα του Μακεδόνα επαναστάτη – κομμουνιστή Χατζιγιάνοβ και προσπαθούσαν να εμποδίσουν την υποψηφιότητα του με κάθε κόστος, βάζοντας στη θέση του άλλους δύο που αυτοί συμπαθούσαν. Στην συνεδρίαση πάρθηκε η απόφαση τα ψηφοδέλτια όπου ήταν τα ονόματα των Απόστολου Γκρίζου και Βερβέρη να καταστραφούν και να τυπωθούν άλλα, με το όνομα του Τρύφων Χατζιγιάνοβ.

Ο Γκρίζος και ο Βερβέρης ως μέλη του Κ.Κ.Ε., ήταν άγνωστα πρόσωπα στους κομμουνιστές της Έδεσσας. Σχετικά με αυτό το γεγονός, η ΠΕ του Κ.Κ.Ε. της περιοχής Έδεσσας διαμαρτυρήθηκε στη ΝΕ για τις αυθαίρετες αλλαγές στα ψηφοδέλτια. Όμως, η πραγματοποίηση της νέας απόφασης της ΠΕ συνάντησε δυσκολίες: οι πόροι για εκτύπωση είχαν ξοδευτεί από τη ΝΕ κι έτσι το κομματικό ταμείο ήταν άδειο. Για να τυπωθούν άλλα ψηφοδέλτια χρειαζόταν πολλά λεφτά τα οποία η οργάνωση εκείνη τη στιγμή δεν είχε. Έγινε πρόταση να αρχίσει διαδικασία να συγκεντρωθούν χρήματα από τους κομμουνιστές εργάτες και οπαδούς. Σύμφωνα με κάποιο προϋπολογισμό, θα χρειαζόντουσαν 4.000 δραχμές. Στην αβεβαιότητα και στις στεναχώριες έδωσε τέλος ο Γκιόργκι Μάντσεβ. Έφερε μερικά κιλίμια αξίας από το σπίτι της μάνας του, που πουλήθηκαν προς 3.000 δραχμές. Το υπόλοιπο ποσό συγκεντρώθηκε από τη γενναιοδωρία που έδειξαν πολλοί κομμουνιστές που, αν και ήταν φτωχοί, πωλούσαν ότι είχε αξία μέσα στα σπίτια τους. Το ίδιο βράδυ, ο Γκιόργκι Μάντσεβ και ο Τάσο Αγιάνοβσκι έφυγαν για τη Θεσσαλονίκη όπου σε ένα ιδιωτικό τυπογραφείο, κρυφά από τη ΝΕ του Κ.Κ.Ε, τύπωσαν το απαραίτητο υλικό. Στις 20 Σεπτεμβρίου γύρισαν στην Έδεσσα όπου τα ψηφοδέλτια μοιράστηκαν, στη πόλη και στη γύρο περιοχή.

Στις εκλογές η κομματική οργάνωση της Έδεσσας είχε καλά αποτελέσματα. Σύμφωνα με την πρόβλεψη της εκλογικής επιτροπής, αν εγκαίρως είχαν το υλικό της προπαγάνδας και διαφήμισης και δεν υπήρχε το μπερδέμα που είχε γίνει, ο υποψήφιος του Κ.Κ.Ε. για την Έδεσσα, Τρύφων Χατζιγιάνοβ, είχε καλές πιθανότητες να εκλεγεί βουλευτής.

Μετά τις εκλογές, η ΠΕ για πολύ καιρό διαφωνούσε με τη ΝΕ του Κ.Κ.Ε. για το γεγονός αυτό. Αλλά, η Ν. Επιτροπή όχι μόνο δεν παραδέχτηκε το φταίξιμο της, αντιθέτως κατηγορήσε την κομματική οργάνωση της Έδεσσας για αυθαιρεσία και ανυπακοή.

Η ΔΡΑΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΕΜΕΟ (ΒΜΡΟ)

Τον Οκτώβριο του 1932 η οργάνωση ΕΜΕΟ ανέπτυξε εξαιρετικά ζωηρή δραστηριότητα στην Έδεσσα. Συνεχώς σκορπίζονταν φυλλάδια με επαναστατικά κείμενα που καλούσαν το μακεδονικό λαό σε αγώνα για την άσκηση των εθνικών του δικαιωμάτων, για ενότητα και δημιουργία ενός ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους.

Εκείνη τη χρονιά, στο κινηματογράφο «Βέρμιον» πραγματοποιήθηκε μαζική συνεδρίαση όπου μίλησε μια από τις πιο εξέχουσες μακεδονικές προσωπικότητες στα μέρη αυτά, ο Γκιόργι Μάντσεβ. Μπροστά στους παραβρισκόμενους μίλησε για τους σκοπούς και τις φιλοδοξίες της οργάνωσης ΕΜΕΟ, καλώντας τους Μακεδόνες να ενταχθούν και να δυναμώσουν τον αγώνα για εθνικά δικαιώματα. Στην εκδήλωση συμμετείχε μεγάλος αριθμός εργατών και χωρικών από τα τριγύρω χωριά που φώναζαν συνθήματα για ενωμένη Μακεδονία, ανεξάρτητη και αυτόνομη. Στην αίθουσα παρατηρήθηκε η παρουσία πολλών αστυνομικών και προβοκατόρων που άκουγαν προσεκτικά και παρακολουθούσαν την εμφάνιση των κομμουνιστών και των καλεσμένων που είχαν έρθει από τα γύρω χωριά. Γι' αυτούς ήταν αδιανόητη η τόλμη και η "αλαζονεία" των μελών της οργάνωσης αυτής, να συμμετάσχουν σε τέτοιου είδους εκδήλωση και να φωνάζουν συνθήματα για ελεύθερη Μακεδονία.

Όπως ήταν αναμενόμενο, την επόμενη μέρα συνελήφθη ο διοργανωτής της εκδήλωσης, Γκιόργι Μάντσεβ. Είχε κατηγορηθεί ότι καλεί τον λαό σε εξέγερση και ενεργεί κατά της ανεξαρτησίας της Ελλάδος.

Ο Γκιόργι Μάντσεβ δικάστηκε σε ένα χρόνο φυλάκιση και ένα χρόνο εξορία αλλά το δευτεροβάθμιο δικαστήριο στη Θεσσαλονίκη αύξησε την ποινή σε δύο χρόνια φυλάκιση και δύο χρόνια εξορία.

* * *

Τον Ιανουάριο του 1933, η ηγεσία της Πανεργατικής Ένωσης Έδεσσας κάλεσε όλους τους εργάτες σε εικοσιτετράωρη απεργία, σε ένδειξη αλληλεγγύης προς τους εργάτες υφαντουργίας της Νάουσας οι οποίοι είχαν πέντε νεκρούς και δεκαπέντε τραυματίες σε συμπλοκή με την αστυνομία.

Για το λόγο αυτό, πραγματοποιήθηκαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας στα εργοστάσια υφαντουργίας και σε αυτές προσχώρησαν εργάτες από άλλους κλάδους. Στάλθηκε τηλεγράφημα διαμαρτυρίας προς την ελληνική κυβέρνηση με το οποίο καταγγέλλονταν οι διώξεις και η τρομοκρατία κατά των εργατών.

Ένα μήνα αργότερα, τον Φεβρουάριο του 1933, στο συνδικαλιστικό κέντρο στη Θεσσαλονίκη η αστυνομία διέπραξε νέο έγκλημα στο οποίο σκοτώθηκαν 7 και τραυμάτισαν 70 εργάτες.

Η είδηση του μακελειού στη Θεσσαλονίκη συγκλόνισε τους εργάτες όλης της Ελλάδας. Η Πανεργατική Ένωση Έδεσσας κάλεσε σε συγκέντρωση όπου κατήγγειλε δυναμικά τη πολιτική και τα μέτρα που εφάρμοσε η ελληνική κυβέρνηση κατά των εργατών. Ζητήθηκε οι υπεύθυνοι για τον θάνατο των δολοφονημένων εργατών να λογοδοτήσουν στην δικαιοσύνη. Η αγανάκτηση των συγκεντρωμένων εργατών στη διάρκεια της εκδήλωσης

μετατράπηκε σε ανοιχτή συμπλοκή με την αστυνομία. Οι συμπλοκές στους δρόμους τερματίστηκαν, πάντως, χωρίς θύματα.

Υπό την ηγεσία της Πανεργατικής Ένωσης, οι Έδεσσαίοι εργάτες καθημερινά ελάμβαναν δράσεις που στόχευαν κατά του καθεστώτος και τη κυβέρνηση. Ως αποτέλεσμα του μη συμβιβασμού και την αποφασιστικότητά τους κατάφεραν, μέσα από τα συνδικαλιστικά τους όργανα, να επιτύχουν ορισμένες υποχωρήσεις των εργοστασιαρχών.

Η Πανεργατική Ένωση Έδεσσας ανήκε στην Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος και επομένως συμμετείχε σε πολλά συνέδρια και συνεδριάσεις με δικούς της εκπρόσωπους. Έτσι, στη δεύτερη ολομέλεια της Γενικής Συνομοσπονδίας Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) στη Θεσσαλονίκη, τον Οκτώβριο του 1933, ως εκπρόσωπος της Πανεργατικής Ένωσης Έδεσσας συμμετείχε ο γραμματέας της, Τάσο Αγιάνοβσκι.

ΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΟΥ 1933

Το αγωνιστικό πνεύμα του εδεσσαϊκού προλεταριάτου αυξήθηκε ακόμα πιο πολύ μετά την είδηση ότι ο αρχηγός τους, Τρύφων Χατζιγιάνοβ, γυρίζει από την εξορία. Αυτός έφτασε ακριβώς τη στιγμή που η Περιφερειακή Επιτροπή ετοιμαζόταν για τη συμμετοχή της στις βουλευτικές εκλογές, στις 5 Μαρτίου του 1933.

Η Περιφερειακή Επιτροπή πραγματοποίησε σύσκεψη σχετικά με τις επερχόμενες εκλογές και έκλεισε την υποψηφιότητα του Τρύφων Χατζιγιάνοβ. Στην εκλογική επιτροπή συμμετείχαν οι: Τάσκο Τραγιάνοβ – πρόεδρος, Τούσι Κολκοτρόνοβ, Τάσο Αγιάνοβσκι, Κόλιο Γκαλενίκοβ, Βάνι Τάκεβ, Περικλής Πασκάλεβ, Βάνι Μάντεβ, Κόλιο Πρόεβ, Ντίνι Παπαγιάνκοβ και Τότο Παντάροβ.

Η κόκκινη κομματική σημαία τοποθετήθηκε στο εκλογικό κέντρο, στο κινηματογράφο «Βέρμιον». Στις 25 Φεβρουάριου πραγματοποιήθηκε η πρώτη προεκλογική συγκέντρωση του Κ.Κ.Ε. στην Έδεσσα. Εκ μέρους της εκλογικής επιτροπής την έναρξη της εκδήλωσης έκανε ο πρόεδρος Τάσκο Τραγιάνοβ και μετά μίλησε ο επαναστάτης Χατζιγιάνοβ. Η εμφάνιση του στην αίθουσα, γεμάτη εργάτες, προκάλεσε θεελλώδη ενθουσιασμό. Εκείνη τη στιγμή, η χορωδία της Πανεργατικής Ένωσης τραγουδούσε τον ύμνο «Διεθνής» κι όλοι οι παραβρισκόμενοι τον υποδέχτηκαν με μια φωνή.

Όπως πάντα ως τώρα σε παρόμοιες καταστάσεις και γεγονότα, η ελληνική αστυνομία κατείχε καίριες θέσεις στη πόλη, με άγρυπνο μάτι. Μπροστά από το κινηματογράφο στεκόταν μεγάλη ομάδα πρακτόρων της, καθοδηγούμενοι από τον αρχηγό της αστυνομίας, Ταγάρης Γεώργιος.

Ο Χατζιγιάνοβ μίλησε για τη δύσκολη κατάσταση που βρίσκονταν η εργατική τάξη, αναφερόμενος ιδιαίτερα στην ανεργία και τις μαζικές απολύσεις των εργατών. Απεύθυνε έντονες διαμαρτυρίες προς τον Βενιζέλο και τον Τσαλδάρη, ως κύριοι υπεύθυνοι για το οικονομικό χάος στο οποίο βρίσκονταν η Ελλάδα.

Στην ομιλία του, ο Χατζιγιάνοβ επιτέθηκε έντονα στους εκπροσώπους του κυβερνητικού καθεστώτος στην Έδεσσα, τους βουλευτές Καλιγκάτσος και Πέϊος, προσφωνώντας τους «πουλημένες ψυχούλες», πληρωμένοι να ενεργούν εναντίον των συμφερόντων και των δικαιωμάτων της εργατικής τάξης. Για το λόγο αυτό, κάλεσε τους

εργάτες και τους αγρότες να ενωθούν σε ενιαίο μέτωπο, στον αγώνα εναντίον του καθεστώτος και της μπουρζουαζίας.

Τη 1η Μαρτίου, οι εκπρόσωποι έφυγαν για τα εκλογικά τους κέντρα και μια ομάδα, οδηγούμενη από τον Χατζιγιάνοβ, πήγε στην Αριδαία όπου είχε κανονίσει προεκλογική συγκέντρωση.

Λόγω έλλειψης χρημάτων, στις προεκλογικές συγκεντρώσεις οι κομματικές αντιπροσωπίες στα γύρο χωριά πήγαιναν πεζοί. Η αστυνομία της Έδεσσας, πάντα στρατευμένη κατά της κομμουνιστικής δραστηριότητας, ιδιαίτερα θορυβημένη από την εκ νέου επιστροφή και ακούραστη δραστηριότητα του Χατζιγιάνοβ, προσπάθησε να παρεμποδίσει την προεκλογική δράση του με εκφοβισμό. Στην αρχή, εναντιώθηκε στη περιοδεία του στην Αλμωπία (Μέγκλεν) και στη συνέχεια, στις 2 Μαρτίου του 1933, στη συγκέντρωση που οργάνωσε ο Χατζιγιάνοβ στην Αριδαία.

Ομάδα δεκαπέντε αστυνομικών έκανε μπλόκο στους δρόμους μεταξύ Λούκοβets (Σωτήρα) και Ντραγκομάντσι (Αψαλο). Όταν ο Χατζιγιάνοβ εμφανίστηκε με τους συντρόφους του στο δρόμο, ο καπετάνιος της αστυνομίας τον σταμάτησε και άρχισε να τον ανακρίνει, θέτοντας του παράλογες ερωτήσεις με σκοπό να τον προκαλέσει για να ακολουθήσει σύγκρουση. Ο Χατζιγιάνοβ, ήρεμα, απάντησε ότι είναι εκπρόσωπος του Κ.Κ.Ε. και πρέπει να παρουσιαστεί στην προεκλογική συγκέντρωση στην Αριδαία. Βλέποντας ότι με τον τρόπο αυτό δεν μπορεί να προκαλέσει ξέσπασμα, ο καπετάνιος της αστυνομίας κατέφυγε στις ύστερες προκλήσεις και με θρασύτατες και αισχρές προσβολές, χτύπησε με ένα χαστούκι τον Χατζιγιάνοβ. Όλα αυτά ήταν προσχεδιασμένα με σκοπό να προκαλέσουν τους συντρόφους του να αντιδράσουν με το επιχείρημα της προστασίας του αρχηγού τους και με αυτόν τον τρόπο η αστυνομία να δικαιολογήσει την παρέμβαση της για την σύλληψη κομμουνιστών, επειδή επιτέθηκαν στις αστυνομικές δυνάμεις. Ο τελικός σκοπός ήταν να αποτρέψουν τον Χατζιγιάνοβ να εμφανιστεί στο εκλογικό κέντρο. Αλλά ο σοφός και έμπυρος επαναστάτης, με ήρεμη και γαλήνια φωνή, εξήγησε ότι καμία πρόκληση θα ήταν ικανή να τον αποσπάσει από την πρόθεση του να εμφανιστεί στην προγραμματισμένη συγκέντρωση. Τους ευχαρίστησε για τα "θερμά καλωσορίσματα" και εξέφρασε κατανόηση για τη στάση του καπετάνιου της αστυνομίας που, επιμελώς, εκτελούσε τις διαταγές των ανωτέρων του.

-Η αποστολή σας τέλειωσε – συμπλήρωσε ο Χατζιγιάνοβ- τώρα θεωρώ ότι δεν έχετε πια λόγους να μας κλείνετε το δρόμο.

Ο καπετάνιος της αστυνομίας, έκπληκτος από την ηρεμία του Χατζιγιάνοβ, για τον οποίον μάλλον είχε ακούσει ότι είναι "επικίνδυνος κομμουνιστής", κοντοστάθηκε για λίγα δευτερόλεπτα, μπερδεμένος και αναποφάσιστος, και μετά, με νευρική κίνηση διέταξε τους αστυνομικούς να τον ακολουθήσουν, ελευθερώνοντας έτσι το δρόμο.

Χαρακτηριστικό αυτών των εκλογών ήταν ότι η αστυνομία έκανε μεγάλες προσπάθειες να αποτρέψει την υποψηφιότητα κομμουνιστών, κατάσχοντας προπαγανδιστικό υλικό και ψηφοδέλτια, και τους υποψήφιους τους συλλάμβανε με διάφορες δικαιολογίες, για μερικές μέρες. Οι κομμουνιστές, όμως, στις εκλογές κατάφεραν να έχουν καλά αποτελέσματα. Ιδιαίτερα εξέπληξε η υποψηφιότητα του Χατζιγιάνοβ ο οποίος

πήρε πολλές ψήφους αλλά εξαιτίας των παρεμβάσεων παραποίησης της αστυνομίας, δεν κατάφερε να εκλεγεί βουλευτής.

Σε κάθε περίπτωση, αυτό ήταν βαρύ χτύπημα για την ελληνική αντίδραση διότι σε όλη τη χώρα, όπως στην Έδεσσα, οι κομμουνιστές κατέγραψαν επιτυχίες. Έτσι, το Κ.Κ.Ε., δηλαδή το Ενιαίο Μέτωπο, πήρε 80.000 ψήφους, που ήταν κατά 20.000 περισσότερες από τις προηγούμενες εκλογές του 1932.

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΣΗΜΑΔΙΑ ΦΑΣΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Η αποτυχία του Βενιζέλου στις εκλογές του 1933 προέκυψε από το γεγονός ότι πολλά μέλη του Φιλελεύθερου κόμματος μετακινήθηκαν προς στις γραμμές του Λαϊκού κόμματος του Παναγιώτη Τσαλδάρη.

Αυτοί ήταν κυρίως βασιλικοί και αντιδραστικοί, οι περισσότεροι προερχόμενοι από τις γραμμές της στρατιωτικής ολιγαρχίας και διάφοροι πλούσιοι που είχαν απογοητευτεί από τη πολιτική του Βενιζέλου, ειδικά από τα οικονομικά μέτρα που έλαβε για τον περιορισμό της κρίσης στην Ελλάδα. Μεγάλη απογοήτευση σημειώθηκε ιδιαίτερα σε εκείνους τους πολίτες γνωστούς ως «ματζιρηδες» (Έλληνες που ήρθαν από τη Μικρά Ασία και άλλα μέρη, μετά τη καταστροφική ήττα της Ελλάδος στο πόλεμο με τη Τουρκία, το 1922) που τυφλά πίστευαν και στήριζαν τον Βενιζέλο. Αυτός δεν τήρησε τις υποσχέσεις του και αυτή την ασυνέπεια του, την χρησιμοποίησε ο Παναγιώτης Τσαλδάρης ο οποίος έντεχνα συνεργάστηκε με τον στρατηγό Κονδύλη, υποστηρικτή του Βενιζέλου, και κατάφερε να επιβάλει τη θέση του στη χώρα. Το σύνθημα του ήταν: αγώνας για προστασία της δημοκρατίας, αντίσταση στις δικτατορικές τάσεις του Βενιζέλου και τις δημαγωγικές υποσχέσεις του στον οικονομικό τομέα.

Η απόπειρα του στρατηγού Πλαστήρα, οπαδός του Βενιζέλου, να πάρει την εξουσία με στρατιωτικό πραξικόπημα στις 6 Μαρτίου του 1933, υπέστη σοβαρό πλήγμα. Αντιμέτωπος με την εξαιρετικά δυνατή αντίσταση της εργατικής τάξης της Ελλάδος, ειδικά των εργατών της Αθήνας, ο Βενιζέλος προσπαθούσε να δικαιολογήσει τις πράξεις του με τον κίνδυνο που προερχόταν από τις γραμμές των κομμουνιστών, που ετοίμαζαν πραξικόπημα, και έτσι άρχισε αμέσως να συνεργάζεται με τον Τσαλδάρη.

Όταν επικεφαλής της Ελλάδας τέθηκαν οι Τσαλδάρης-Κονδύλης, ο Βενιζέλος άρχισε νέο αγώνα κατά αυτής της κυβέρνησης αλλά, στην πραγματικότητα, πίσω από την έντονη αντιπαράθεση υπήρχαν τα ίδια συμφέροντα των δυο κομμάτων της μπουρζουαζίας, όπου στην μία μεριά βρισκόταν οι Βενιζέλος – Καφαντάρης – Παπαναστασίου και στην άλλη οι Τσαλδάρης – Κονδύλης. Και τα δύο κόμματα δρομολόγησαν τις πολιτικές δράσεις τους προς την ενδυνάμωση και στερέωση της παραπαίουσας δικτατορικής πολιτικής και τον αμείλικτο ξεκαθάρισμα του επαναστατικού αγώνα της εργατικής τάξης.

Ο ερχομός του Τσαλδάρη στην κυβέρνηση απέδειξε την δέσμευση για συνοχή των αντιδραστικών δυνάμεων της Ελλάδος σε ένα ενιαίο στρατόπεδο, μετά την ένωση των βασιλικών με τους εχθρούς τους, από τις γραμμές της αντίδρασης. Είχε αυξηθεί η προπαγάνδα για την παγίωση της μοναρχίας, διακηρύχτηκαν και διεξήχθησαν δράσεις στοχευμένες προς ενδυνάμωση και πραγματοποίηση των φασιστικών ενεργειών, με

μοναδικό σκοπό η Ελλάδα να γίνει χώρα που θα την κυβερνάει φασιστικό δικτατορικό καθεστώς.

Η δύσκολη οικονομική κατάσταση στη χώρα ήταν η αφορμή ώστε η τάξη της μπουρζουαζίας να αυξήσει ακόμα περισσότερο την εκμετάλλευση των εργατών.

Το Κ.Κ.Ε. εκείνη τη περίοδο, δυστυχώς, ήταν ανίκανο οργανωτικά να τραβήξει τις αυξημένες επαναστατικές δυνάμεις της χώρας, τη δυσaráεσκεία των μαζών που εκφραζόταν με τις καθημερινές διαδηλώσεις και απεργίες και έτσι, εκτός από τις συμπάθειες των εργατών και την υποστήριξη που εξέφραζαν προς την πλατφόρμα του, απουσίαζε το οργανωμένο επαναστατικό κίνητρο για αποτελεσματική δράση. Αυτό το επιβεβαίωσαν τα γεγονότα στις 6 Μαρτίου του 1933, όταν οι εργάτες της Αθήνας με ταραχώδεις διαδηλώσεις εξέφρασαν την αγανάκτηση τους προς το δικτατορικό καθεστώς του Βενιζέλου – Πλαστήρα.

Το Κ.Κ.Ε. δεν χρησιμοποίησε την ευκαιρία, αντιθέτως η αθηναϊκή κομματική οργάνωση έδειξε ιδιαίτερη αδιαφορία, ενώ θα μπορούσε να στρέψει τις διαδηλώσεις προς πολιτική πίεση στο κυβερνητικό καθεστώς και, ακόμα περισσότερο, να κερδίσει ευνοϊκότερη θέση για ουσιαστικότερη συμμετοχή στη διαμόρφωση της πολιτικής για τη χώρα. Το ΚΚΕ δεν έδωσε οδηγίες για την καθοδήγηση της διαμαρτυρίας, όχι μόνο κατά της δικτατορίας του Πλαστήρα αλλά και για τη δυσaráεσκεία προς το καθεστώς εκμετάλλευσης, για την επίτευξη των δικαιωμάτων των εργατών και των εκδημοκρατισμό των πολιτικών καταστάσεων στην χώρα.

Εκείνη την περίοδο, και παρά τις πολλές δυσκολίες που έφερε η σκληρή φασιστική τρομοκρατία, η επαναστατική και αντιφασιστική κίνηση στην Έδεσσα όλο και περισσότερο πυροδοτούνταν. Η συγκέντρωση φασιστικών στοιχείων στο διοικητικό μηχανισμό της πόλης ήταν το σήμα για τις οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ για πιο συστηματική και οργανωμένη αντιφασιστική δράση, που πραγματικά έδωσε καλά αποτελέσματα.

Σε όλα τα εργοστάσια, εργαστήρια, σχολεία και στα χωριά είχαν οργανωθεί αντιφασιστικές ομάδες που συνεχώς εναντιώνονταν σε κάθε προσπάθεια επέκτασης της φασιστικής δραστηριότητας. Σε αυτό το αντιφασιστικό μέτωπο, περισσότερο ξεχώριζε η οργάνωση ΟΚΝΕ που κατάφερε να δραστηριοποιήσει τη νεολαία στα εργοστάσια, τους μαθητές στα σχολεία, τους αγρότες, και να γίνει φορέας της αντιφασιστικής κίνησης στην Έδεσσα.

Ιδιαίτερα σημαντικό για τη καλή θέση της κομμουνιστικής οργάνωσης νεολαίας ήταν η ένταξη μεγάλου αριθμού νέων από τις γραμμές των "ματζιρηδων" οι οποίοι αποτελούσαν τη πιο αντιδραστική ομάδα σε αυτή την περιοχή, διότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, προσπαθούσαν με κάθε τρόπο να ενσταλάξουν σοβινιστικά αισθήματα στους νεότερους, κατά των Μακεδόνων, πυροδοτώντας την μισαλλοδοξία και το μίσος προς όλα όσα έφεραν σλαβικό σημάδι, ενώ υποκλίνονταν στις πολιτικές όλων των καθεστώτων που τους πρόσφεραν κάποια προνόμια.

Οι οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ, μεταξύ άλλων, κατάφεραν να δημιουργήσουν δικές τους οργανώσεις και αντιφασίστες που ενεργούσαν στα χωριά κατοικημένα από Έλληνες – πρόσφυγες, δηλαδή εκεί όπου δεν υπήρχαν ως τότε .

Σε αυτόν τον τομέα, με ακούραστη δουλειά, ξεχώρισαν ιδιαίτερα οι :Ντίνκο Ντέλεβ , Ρίστο Κορντάλοβ, Ατανάς Κίροβσκι, Γιάνι Καϊμάκοβ, Κόλιο Κούζεβ, Τριφουν Αγιάνοβσκι, Λεονίντ Πρόεβσκι, Βελίκα Ντοντσεβα, Ντόρα Καϊμάκοβα, Μαρίκα Σαμαρέντσεβα και άλλοι νέοι ακτιβιστές της ΟΚΝΕ από την Έδεσσα, όπως και πολλοί άξιοι αντιφασίστες από τα γύρο χωριά που πρέπει να αναφερθούν: Βάνι Σερέτοβ, Γκιόργκι Ντίμοβ και Φώτη Λάκουσεβ από τα Ξανθόγεια (Ροσίλοβο), Ρίστο Ποπόβσκι από τον Άγιο Αθανάσιο (Τσεγκαν), Τριφουν Σίντεβ από τη Καρυδιά (Τέοβο), Πένα Ντούμοβα, Γκέλι Πόποβ και Ντίμιταρ Λίμποβ από τον Άγρα (Βλάντοβο), Πένι Πόποβ από τους Λύκοι (Β'λκογιάνεβο), Βάνι Λιούτσκοβ και Τριφουν Στογιάνοβ από τους Σαρακηνούς (Σαρακήνοβο), Τάσο Μαρμουρόβσκι από τη Μαργαρίτα (Πότσεπ), Κόλιο Κράλεβσκι από τη Σωτήρα (Λούκοβετς), Βάγγελ και Πέτρε Τανούρεβι από τους Προμάχους (Μπάοβο) Σοτήρ Τσουνεβ και μπαϊτό Κ'τσο από την Ίδα (Στραϊστα) και άλλοι.

Με αυτό τον τρόπο οι οργανώσεις των Κ.Κ.Ε. και ΟΚΝΕ, μέσω των αντιφασιστικών ομάδων και με την αλληλεπίδραση με την Ένωση Εργατών, δρομολόγησαν πολλές δράσεις, συγκεντρώσεις και εκδηλώσεις διαμαρτυρίας ζητώντας από το νομαρχιακό δικαστήριο να απαγορέψει και να διαλύσει τις φασιστικές οργανώσεις που δρούσαν σε αυτό το χώρο, να σταματήσει τη τρομοκρατία, να δώσει εργασία στους άνεργους και να βελτιώσει τις συνθήκες ζωής.

Τον Ιούνιο του 1934, η εδεσσαϊκή αντιφασιστική οργάνωση, σε ειδική σύσκεψη, επέλεξε εκπροσώπους για το επερχόμενο πανελλήνιο αντιφασιστικό συνέδριο που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο του 1934, κοντά στην Αθήνα. Ως εκπρόσωποι επιλέχτηκαν ο Τάσο Αγιάνοβσκι και ο Ντίνκο Ντέλεβ.

Η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση βρέθηκε σε σύγχυση για κάποιο διάστημα μετά το στρατιωτικό – φασιστικό χτύπημα (πραξικόπημα) που εκτέλεσαν οι Βενιζέλος-Πλαστήρας από την 1 – έως τις 12 Μαρτίου του 1935, ακριβώς λόγω της αδιάφορης και ασαφής στάσης του ΚΣ του Κ.Κ.Ε., που δεν μπόρεσε να αναγνωρίσει την ουσία αυτού του ένοπλου πραξικοπήματος. Οι Εδεσσαίοι κομμουνιστές ήταν προετοιμασμένοι, ακόμα και με τα όπλα στα χέρια, να αντισταθούν και να εναντιωθούν στο νέο καθεστώς, αν η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. τους καλούσε η ζητούσε δράση. Αλλά, η ψηλότερη κομματική ηγεσία, παρά την ύπαρξη ευνοϊκών συνθηκών σε όλη τη χώρα, υπήρξε ιδιαιτέρως παθητική και αδιάφορη, θα έλεγα απρόθυμη, οπότε δεν κατάφερε να εκμεταλλευτεί τη κατάσταση προς το συμφέρον της.

ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ

Τον Μάιο του 1935, η Επαρχιακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε της περιοχής Έδεσσας διοργάνωσε διάσκεψη στην οποία συμμετείχε και εκπρόσωπος της Νομαρχιακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε. από τη Θεσσαλονίκη. Αυτός μετέφερε τη νέα θέση του Κ.Κ.Ε. για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, υπογραμμίζοντας ότι η προηγούμενη θέση για ενωμένη και ανεξάρτητη Μακεδονία και Θράκη είχε αλλάξει σε νέα, δηλαδή για πλήρη ισότητα των εθνικών μειονοτήτων. Μας εξήγησε ότι η σύνθεση του λαού σε αυτό το κομμάτι της Ελλάδος έχει αλλάξει, ειδικά μετά την μετανάστευση πολλών Ελλήνων, η σύνθεση του λαού υπέστη

αλλαγές και τα στοιχεία δείχνουν ότι οι Έλληνες είναι πλειοψηφία και επομένως το Κ.Κ.Ε. πρέπει να έχει υπόψη του αυτό το γεγονός.

Η νέα θέση του Κ.Κ.Ε., όσον αφορά το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, προκάλεσε έντονες διαμάχες και διαφωνίες μεταξύ των παρόντων. Κανένας από τους συντρόφους, από την ηγεσία αλλά και από τους εκπροσώπους, δεν μπορούσε να δεχτεί ότι το Κ.Κ.Ε. θα δρούσε τόσο ανεύθυνα εναντίον των μακεδονικών προσπαθειών. Γι αυτό δηλώσαν ομόφωνα την έντονη διαφωνία τους στη πολιτική του Κ.Κ.Ε. για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα. Ως σύναψη, τέθηκε η ένσταση σε αυτή τη πολιτική και ζητήθηκε κατηγορηματικά περαιτέρω δικαίωμα για την προώθηση της εθνικής αυτοδιάθεσης των Μακεδόνων στη Μακεδονία του Αιγαίου.

Την περίοδο από το 1934 έως το 1935, οι οργανώσεις του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ περιοχής της Έδεσσας πέτυχαν καλά αποτελέσματα στη δουλειά τους με τους φαντάρους του 30ου συντάγματος του ελληνικού στρατού, του οποίου η έδρα ήταν στην Έδεσσα. Κάθε διμοιρία είχε συμπαθούντες τον κομμουνισμό, οι οποίοι δημιουργούσαν αντιφασιστικές ομάδες, και μέσα στο σύνταγμα δρούσε αντιμιλιταριστικό κομιτάτο που ήταν άμεσα συνδεδεμένο με την ηγεσία της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε. της περιοχής της Έδεσσας.

Η οργανωτική δομή ήταν συνδεδεμένη με τρόικες και η συνομωσία πολύ αυστηρή. Η δραστηριότητα αυτών των αντιμιλιταριστικών ομάδων κατευθυνόταν προς την διάδοση και διανομή της μαρξιστικής βιβλιογραφίας με αντιπολεμικά κείμενα. Με αυτή την σκέψη, συχνά πετούσαν φυλλάδια μέσα στα στρατόπεδα, γράφανε συνθήματα στους τοίχους και κάπου – κάπου πραγματοποιούσαν συγκεντρώσεις στις οποίες ζητούσαν βελτίωση των συνθηκών ζωής των φαντάρων.

Ένα σημαντικό γεγονός συνέβη στο 30ο σύνταγμα στις 10 Οκτώβρη του 1935, μετά την κήρυξη της δικτατορίας του Κονδύλη, ο οποίος την ίδια μέρα επανέφερε τη μοναρχία στη χώρα, επιτρέποντας στον βασιλιά Γεώργιο Β΄ να πάρει τον θρόνο.

Τότε η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση πέταξε φυλλάδια μέσα στη πόλη, καταγγέλλοντας τη μοναρχία και τη δικτατορία, ενώ ειδική αντιπροσωπία από στρατιώτες διαμαρτυρήθηκε μπροστά στη διοίκηση του 30ου συντάγματος και τον διοικητή, Βλαίικος Αλέξανδρος. Τότε, συνέλαβαν μια 20αριά στρατιώτες, οι περισσότεροι Μακεδόνες (η κομματική οργάνωση είχε μεγάλη επιρροή σε αυτούς), που μετά δύο μέρες αφέθηκαν ελεύθεροι, διότι ο ίδιος ο διοικητής Βλαίικος δεν συμπαθούσε τη μοναρχία.

Επειδή το 1935 οι ηγεσίες του Κ.Κ.Ε., της ΟΚΝΕ και οι συνδικαλιστικές οργανώσεις στη Νάουσα (Νέγκους) περνούσαν μια δύσκολη κατάσταση λόγω των μαζικών συλλήψεων και διωγμών των κομμουνιστών και συνδικαλιστών, ειδικά μετά από τις μαζικές διαμαρτυρίες των εργατών στα υφαντουργεία και την ένοπλη συμπλοκή που συνέβη το 1932 – 1933, η Περιφερειακή επιτροπή του Κ.Κ.Ε. υποχρέωσε την τοπική επιτροπή της Έδεσσας να ανανεώσει και να δραστηριοποιήσει τη κομματική οργάνωση στη πόλη αυτή. Ως καθοδηγητή του Κ.Κ.Ε. στη Νάουσα (Νέγκους) η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση έστειλε τον Βάγγελ Αγιάνοβски, που τότε είχε αποβληθεί από τον Ελληνικό στρατό όπου υπηρετούσε τη στρατιωτική του θητεία.

Ο σύνδεσμός του ήταν ένας αγρότης με το όνομα Ρίστο, φτωχός χωρικός με τέσσερα μικρά παιδιά που ζούσε σε παλιό διαμέρισμα στην περιφέρεια της πόλης, πολύ κοντά στο γήπεδο ποδοσφαίρου που τότε χτιζόταν.

Όταν έφτασε στη Νάουσα (Νέγκους), ο Βάγγελ Αγιάνοβски φιλοξενήθηκε από έναν παλιό φίλο του με το όνομα Γιάννη που συμπαθούσε το Κ.Κ.Ε, άνεργος, οι δύο αδερφές του οποίου δούλευαν σε υφαντουργείο. Με τη δική του βοήθεια, βρήκε το σύνδεσμό του.

Για να μην αποκαλυφθεί η παρουσία του στη πόλη, δηλαδή να μην προκαλέσει υποψίες η διαμονή του, ο καθοδηγητής εισήλθε σε μια ομάδα επτά εργατών γης με επικεφαλής τον Ρίστο, που εργάζονταν σε καλλιέργειες σταφυλιών, έξω από τη πόλη. Αυτοί, στην πραγματικότητα, υπήρξαν η πρώτη κομματική ομάδα στη πόλη, υπό την ηγεσία του Ρίστο.

Μετά από 20αριά μέρες διαμονής στη πόλη, ο Βάγγελ Αγιάνοβски τυχαία συναντήθηκε με τον Χρήστο Καλαϊτζιέβ από την Έδεσσα, εργαζόμενος ως τεχνικός μηχανημάτων στο εργοστάσιο σχοινιών “Αράπιτσα”. Με τη βοήθεια του κατάφερε να πιάσει δουλειά σε αυτό το εργοστάσιο και να συνεχίσει να οργανώνει τους εργάτες. Ο μηχανικός Καλαϊτζιέβ στο εργοστάσιο είχε μια φίλη, προερχόμενη από μια οικογένεια της περιοχής της Κοζάνης (Κόζαν). Αργότερα μαθεύτηκε ότι ο πατέρας της, Θανάσης, είχε έρθει στην Νάουσα (Νέγκους) κι αυτός με διαταγή καθοδηγητή, όπως και ο Αγιάνοβски. Αυτός εργαζόταν στο εργοστάσιο λινού και κάνναβης αλλά, επειδή δεν είχε ανθρώπους εμπιστοσύνης, δεν είχε αναπτύξει κάποια σημαντική κομματική εργασία. Μέσω του Καλαϊτζιέβ και την κόρη του Έλενα, δημιουργήθηκε επαφή μεταξύ του Θανάση και του Αγιάνοβски και, αφού προετοιμάστηκε σχέδιο, άρχισαν αμέσως να δραστηριοποιούνται. Έτσι, στα δύο εργοστάσια υφαντουργίας σύντομα δημιουργήθηκαν δύο κομματικές τρώικες: στο εργοστάσιο “Λαναρά” την τρώικα αποτελούσαν ο Θανάσης και οι αδερφές Καλλιόπη και Λένκα, ενώ στο εργοστάσιο “Αράπιτσα” ενεργούσαν ο Αγιάνοβски, η Έλενα και η Σοφία.

Προς το τέλος του Οκτώβρη του 1935 είχαν δημιουργηθεί ακόμα μερικές τρώικες σε εκείνα τα εργοστάσια και δύο τρώικες δρούσαν και στο υφαντουργείο “Ερία”, με αρχηγό τη συντρόφισσα Κούλα. Τότε δημιουργήθηκε και προσωρινή τοπική επιτροπή του Κ.Κ.Ε. με τους Αγιάνοβски, Θανάση, Καλλιόπη, Ρίστο Η. και Κούλα....

Χάρη της ενισχυμένης εργασίας της επιτροπής, δημιουργήθηκαν γρήγορα και άλλες τρώικες στην πόλη, και έτσι δημιουργήθηκε η βάση για την συμμετοχή και κάποιων προοδευτικών τεχνιτών της πόλης.

Την πρώτη Μαΐου του 1936, στη Νάουσα (Νέγκους) οργανώθηκε μαζική απεργία με διακοπή της εργασίας σε όλα τα εργοστάσια. Μέσα στη πόλη μοιράστηκαν φυλλάδια που καλούσαν τους εργάτες να αγωνιστούν για τα δικαιώματά τους.

Περαιτέρω δράση της επιτροπής ήταν η δημιουργία συνδικαλιστικών ενώσεων. Σε αυτό το πρόγραμμα παρατηρήθηκαν καλά αποτελέσματα. Στην αρχή δημιουργήθηκε η ένωση εργατών υφαντουργίας, με ηγέτη τον Θανάση, και μετά η ένωση των εργατών γης με την ηγεσία του Ρίστο.

Η παρουσία του καθοδηγητή συνέβαλλε στην προώθηση της δράσης του συνδικαλιστικού κινήματος που ήταν υπό την ηγεσία της εδεσσαϊκής κομματικής

οργάνωσης μέχρι το τέλος του 1936, και στη συνέχεια το ανέλαβε άμεσα η Περιφερειακή Επιτροπή του Κ.Κ.Ε.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΤΗΣ ΜΟΝΑΡΧΙΑΣ

Η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση διαμαρτύρονταν ανοιχτά εναντίον της επιστροφής της μοναρχίας στη χώρα και εκείνη τη περίοδο είχε στείλει μερικά τηλεγραφήματα διαμαρτυρίας στη κυβέρνηση, στην Αθήνα. Σε όλη την Ελλάδα επικρατούσε γενική κατακραυγή εναντίον του ερχομού του βασιλιά και κατά της επερχόμενης δικτατορίας. Εξαιτίας της ισχυρότατης εξέγερσης του λαού, στις 26 Ιανουαρίου του 1936 προκηρύχθηκαν νέες βουλευτικές εκλογές.

Στις εκλογές συμμετείχε και η οργάνωση του Κ.Κ.Ε. της περιοχής Έδεσσας. Στην προεκλογική συγκέντρωση που πραγματοποιήθηκε στο κινηματογράφο «Βέρμιον» ορίστηκε η υποψηφιότητα του Τρύφων Χατζιγιάνοβ. Όμως, αυτή τη φορά όπως πολλές άλλες στο παρελθόν, αυτός δεν επιλέχτηκε λόγω της βίας και της τρομοκρατίας που επικρατούσαν στο Νομό. Ωστόσο, το Κ.Κ.Ε. και πάλι σε αυτές τις εκλογές σημείωσε επιτυχία: εκλέχτηκαν 17 βουλευτές, που σήμαινε μια σημαντική αντιπολίτευση στην Ελληνική Βουλή.

Στις εκλογές, ούτε οι «βενιζελικοί», ούτε οι αντίπαλοι τους έλαβαν την απαραίτητη πλειοψηφία να σχηματίσουν κυβέρνηση. Το κόμμα των Φιλελευθέρων (βενιζελικοί) το οποίο συμμετείχε στις εκλογές ως Ενωμένο Δημοκρατικό Μέτωπο έλαβε 182 βουλευτικές έδρες, ενώ οι «λαϊκοί» έλαβαν 180 βουλευτικές έδρες. Η διαφορά 2 ψήφων δεν ήταν αρκετή για τον σχηματισμό κυβέρνησης.

Στη πρώτη συνεδρίαση της Βουλής, το Φεβρουάριο του 1936, αποφασίστηκε (με πρόταση της Αυλής) να δημιουργηθεί κυβέρνηση εκτός Βουλής. Με βάση αυτής της απόφασης σχηματίστηκε εξωκοινοβουλευτική κυβέρνηση με αρχηγό τον Κ. Δεμερτζή, καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, και αντιπρόεδρος διορίστηκε ο Ιωάννης Μεταξάς, που κράτησε και το Υπουργείο Άμυνας.

Αλλά, σύντομα, ο πρόεδρος Δεμερτζής πέθανε (γύρω από το θάνατο του πλέχτηκαν διάφορες εκδόσεις και ιστορίες, ότι δηλητηριάστηκε από τους φασίστες οπαδούς του Μεταξά), επομένως τη προεδρική καρέκλα την πήρε ο Ιωάννης Μεταξάς, που από παλιά επιδίωκε να τεθεί επικεφαλής του κράτους και να εφαρμόσει τα σχέδια υπαγορευμένα από το εξωτερικό.

Η νέα κατάσταση ξεσήκωσε τις δημοκρατικές δυνάμεις στη χώρα και σχεδόν σε όλες τις μεγαλύτερες πόλεις οργανώθηκαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας κατά της άφιξης του Μεταξά, δηλωμένος φίλο-φασίστας και αντιδραστικός. Οι προοδευτικές δυνάμεις στην Ελλάδα ζητούσαν νέες εκλογές. Το ΚΣ του Κ.Κ.Ε. κάλεσε τότε όλα τα μέλη και τις οργανώσεις του, όλο το αντιφασιστικό μέτωπο, προειδοποιώντας για τον κίνδυνο που ερχόταν με την ανάληψη της κυβέρνησης από τον φίλο-φασίστα Μεταξά, και υποστήριξε την ενοποίηση όλων των προοδευτικών δυνάμεων για να δημιουργηθεί ενιαίο μέτωπο που θα απέτρεπε την εφαρμογή της δικτατορίας και του φασισμού στη χώρα.

Στις 9 Μαΐου του 1936, στη Θεσσαλονίκη είχε οργανωθεί απεργία περίπου 5.000 εργατών που διαδήλωσαν στους δρόμους ζητώντας εξορία για τον φασίστα Μεταξά, τη διεξαγωγή νέων εκλογών, τον σεβασμό των δικαιωμάτων και της ελευθερίας του λαού.

Αυτή η μεγάλη αντιφασιστική διαδήλωση πήρε πολύ μεγάλες διαστάσεις και απείλησε να μετατραπεί σε ένοπλη σύγκρουση μεταξύ των εργατών και της αστυνομίας.

Η Ελληνική κυβέρνηση διέταξε να ανοιχτεί πυρ κατά των διαδηλωτών. Η διαταγή εκτελέστηκε και γρήγορα στην Ελλάδα κυκλοφόρησε η είδηση για το μακελειό στους δρόμους της Θεσσαλονίκης: πάνω από 20 νεκροί εργάτες και εκατοντάδες τραυματίες.

Το μακελειό όχι μόνο δεν τρόμαξε τους διαδηλωτές αλλά ακόμα περισσότερο πυροδότησε την αγανάκτηση τους, έτσι πολύ γρήγορα στους δρόμους βγήκαν νέοι εργάτες και ολόκληρη η Θεσσαλονίκη βούιζε από τις φωνές των διαδηλωτών "Κάτω ο φονιάς, ο Μεταξάς", "Ελευθερία και δουλειά για όλους". Αντιμέτωπος με τη μαζική και καλά οργανωμένη εργατική διαδήλωση, ο Μεταξάς αναγκάστηκε να κάνει το μοναδικό βήμα που του έμεινε- κάλεσε σε βοήθεια το στρατό. Όμως, συνέβη κάτι που κανένας δεν περίμενε και δεν μπορούσε να προβλέψει. Ένα μέρος του στρατού ενώθηκε με τους διαδηλωτές και μαζί, πλάι – πλάι με τους εργάτες, οι στρατιώτες και κάποιοι αξιωματικοί διαδήλωναν κατά της κυβέρνησης.

Τα νέα για τα γεγονότα στη Θεσσαλονίκη ξεσήκωσε κύμα εξέγερσης σε όλη την Ελλάδα. Παντού είχαν ανακοινωθεί απεργίες και συγκεντρώσεις. Η ηγεσία του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ στην Έδεσσα, μέσω της Πανεργατικής Ένωσης, κήρυξαν 24ώρη απεργία ως ένδειξη στήριξης προς τους εργάτες στη Θεσσαλονίκη, εκδηλώνοντας συγχρόνως την δυσaréσκεια τους για την εγκληματική πράξη της αστυνομίας.

Σε αυτή την συγκέντρωση διαμαρτυρίας, στην Έδεσσα (στις 10 Μαΐου του 1936) πραγματοποίησε ομιλία ο Τρύφων Χατζιγιάνοβ που επιτέθηκε σκληρά στο καθεστώς του φονιά Μεταξά και την αιματηρή αναμέτρηση του με τους εργάτες. Κάλεσε τους Έδεσσαίους κομμουνιστές εργάτες και όλους τους αντιφασίστες να ενώσουν τις δυνάμεις τους και, ακόμα μαζικότερα, να εναντιωθούν στην φασιστική πολιτική του Μεταξά. Η ομιλία του συχνά διακόπτονταν από τα συνθήματα "Κάτω ο φονιάς Μεταξάς", "Κάτω ο βασιλιάς Γεώργιος", "Κάτω η μοναρχοφασιστική δικτατορία".

Ειδικές επιτροπές από όλες τις συνδικαλιστικές ενώσεις εξέφρασαν μέσω τηλεγραφημάτων την διαμαρτυρία και αποστροφή για τις πράξεις της κυβέρνησης. Παρόμοιες διαμαρτυρίες επικράτησαν για μέρες σε όλη τη χώρα. Οι αντιφασιστικές δυνάμεις όλο και περισσότερο μεγάλωναν και δυνάμωναν.

Ως απάντηση στα αιτήματα των επαναστατικών διαμαρτυριών, ο Μεταξάς, στηριζόμενος από τους πιο αντιδραστικούς κύκλους του στρατού και της κυβέρνησης, πέρασε στην αντεπίθεση: στις 4 Αυγούστου του 1936 κήρυξε φασιστική δικτατορία.

Με το γεγονός αυτό, το πιο μαύρο σύννεφο πάνω από την Ελλάδα επισκίασε την ιστορία της: η τρομοκρατία και οι διωγμοί έγιναν καθημερινή υπόθεση για όλα όσα ήταν προοδευτικά και προηγμένα στη χώρα, με μοναδικό σκοπό να ενισχυθεί το φασιστικό καθεστώς του Ιωάννη Μεταξά.

Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΞΑ

Τα δύο παραδοσιακά αντίπαλα πολιτικά στρατόπεδα, οι Λαϊκοί και οι Βενιζελικοί, στα μέσα της δεκαετίας του τριάντα δεν μπόρεσαν να βρουν, μέσω μιας κοινής γλώσσας, μια συμφωνία για την θέσπιση κοινής κυβέρνησης που ήταν τόσο αναγκαία για τη σταθερότητα στην Ελλάδα.

Ενώ τα συμφέροντα των δύο κομμάτων στην πραγματικότητα ήταν όμοια, η αιώνια έχθρα δεν επέτρεπε την προσέγγιση και ένωση τους: οι βενιζελικοί δημιούργησαν ενότητα, ενώ αυτό δεν συνέβη με τους αντιβενιζελικούς, διότι τα διάφορα κόμματα σ' αυτήν την ομάδα συνδέονταν μόνο με τον αγώνα κατά του φιλελευθερισμού. Σε αυτή την ομάδα είχαν αφομοιωθεί περισσότερα κόμματα. Το κόμμα του Θεοτόκη υποστήριζε συνεργασία με τους φιλελεύθερους, επιθυμώντας να έχει μια κοινοβουλευτική κυβέρνηση, ενώ οι άλλοι είχαν την άποψη ότι έπρεπε να βοηθήσουν τον Μεταξά, που είχε έρθει στην εξουσία μετά το θάνατο του Δεμερτζή.

Ο Μεταξάς αμέσως ανασχημάτισε τη κυβέρνηση έτσι ώστε στα σημαντικότερα υπουργεία να τοποθετήσει δικούς του ανθρώπους. Εμφανίστηκε στη Βουλή με την υπόσχεση ότι θα τηρήσει το Σύνταγμα, το Κοινοβούλιο και τις δημοκρατικές αρχές.

Κερδίζοντας την εμπιστοσύνη της Βουλής και των πολιτικών κομμάτων, ο Μεταξάς άρχισε την προσέγγιση για την επίτευξη των φασιστο – δικτατορικών στόχων του: ως πρώτο του έργο, έβαλε στο κρατικό μηχανισμό, ειδικά στο στρατό, δικούς του ανθρώπους για τους οποίους ήταν βέβαιος ότι θα εκτελούσαν χωρίς δισταγμό τις διαταγές του. Ιδιαίτερη προσοχή έδειξε προς την αστυνομία και τη χωροφυλακή. Άλλαξε όλους τους παλιούς λειτουργούς και αξιωματικούς και στις θέσεις τους έβαλε ανθρώπους που είχαν αποφοιτήσει στην Γερμανία.

Στο μεταξύ, φοβούμενοι τη δικτατορία, οι βενιζελικοί και οι αντιβενιζελικοί άρχισαν συνομιλίες με σκοπό να έρθουν σε κάποια συμφωνία. Τους φιλελεύθερους τους οδηγούσε ο Σοφούλης, ενώ τους άλλους ο Θεοτόκης. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι σε αυτήν τη φάση οι φιλελεύθεροι έπαιζαν διπλό παιχνίδι διότι, συγχρόνως, έκαναν συμφωνίες και υποστήριζαν τον Μεταξά. Η τελευταία προσπάθεια να έρθουν σε συμφωνία οι βενιζελικοί και οι αντιβενιζελικοί ήταν η συγκατάθεση να δημιουργήσουν μαζί κυβέρνηση.

Ο Σοφούλης ανέλαβε το καθήκον να ανακοινώσει την απόφαση στον βασιλιά Γεώργιο και να του ζητήσει να σχηματιστεί νέα κυβέρνηση όσο πιο σύντομα, ώστε ο Μεταξάς να αναγκαστεί σε παραίτηση. Ο βασιλιάς ανέβαλε επί μακρόν να απαντήσει, γεγονός που ήταν απλά ένας ελιγμός για να κερδίσει χρόνο ο Μεταξάς και να ενισχύσει τη κυβέρνηση του.

Η Ελλάδα αντιμέτωπη με το κίνδυνο της δικτατορίας, με διασπασμένη την πολιτική κατεύθυνση, δεν έκανε τίποτα για να αποτρέψει τη δικτατορία. Μόνο το ΚΚ της Ελλάδας αντιστάθηκε και ανακοίνωσε την έναρξη πανελλαδικής εργατικής απεργίας κατά της φασιστικής δικτατορίας, που κάθε στιγμή αναμενόταν ότι θα κηρύξει ο Μεταξάς.

Στις 4 Αυγούστου του 1936 ο Μεταξάς ανακοίνωσε τη δικτατορία. Ως δικαιολογία χρησιμοποίησε την πανελλαδική εργατική απεργία και την κατηγορία ότι οι κομμουνιστές ετοιμάζουν επανάσταση και θέλουν να πάρουν τη κυβέρνηση.

Το καθεστώς του Μεταξά, από τις πρώτες κιόλας μέρες, άρπαξε μερικά αιτήματα του Κ.Κ.Ε. για να προκαλέσει σύγχυση και παραπλάνηση στο κοινό: με ειδικό διάταγμα κήρυξε το οχτάωρο στο χρόνο εργασίας, εισήγαγε την κοινωνική ασφάλιση των εργαζομένων και συγχρόνως αύξησε τους μισθούς κατά 50%. Με αυτά τα μέτρα ο Μεταξάς επέφερε σύγχυση μεταξύ των εργατών, οπότε ένα μεγάλο κομμάτι του λαού πιάστηκε στην παγίδα του και άρχισε να πιστεύει ότι ο Ιωάννης Μεταξάς είναι αυτός που θα λύσει τα προβλήματα του.

Ικανοποιημένος από τις επιδόσεις του και την αποδοχή από το ευρύ κοινό, πέρασε στην επίθεση εφαρμόζοντας αυστηρά μέτρα στο πολιτικό πρόγραμμα. Με ειδικό διάταγμα διέλυσε τη Βουλή και συγχρόνως διέλυσε όλα τα πολιτικά κόμματα, απαγορεύοντας στους πολιτικούς αρχηγούς οποιαδήποτε δραστηριότητα στη χώρα. Αυτή η αλλαγή όχι μόνο δεν συνάντησε κάποια αντίσταση από τους τότε πολιτικούς αρχηγούς, αντιθέτως πολλοί από αυτούς εξέφρασαν την υποστήριξη τους υποτάσσοντας και μετατρέποντας τους εαυτούς τους σε μαριονέτες του. Μόνο το Κ.Κ.Ε. δυναμικά αντιστεκόταν. Αλλά όλα ήταν μάταια. Είχε τεθεί εκτός νόμου και αναγκάστηκε να βγει στη παρανομία.

Σε όλη τη διάρκεια της δικτατορίας οι κομμουνιστές δεν κατάφεραν να οργανώσουν και να αναλάβουν ούτε μια σοβαρή δράση κατά του Μεταξά. Το Κ.Κ. της Ελλάδας δεν ήταν προετοιμασμένο για τέτοιο αγώνα και σχεδόν όλη η ηγεσία του ΚΣ του Κ.Κ.Ε. είχε πέσει στα χέρια της αστυνομίας.

Με αυτές τις συνθήκες, ο Μεταξάς είχε τη δυνατότητα να βάλει δικούς του ανθρώπους στο ΚΣ του Κ.Κ.Ε. που, μετά τη σύλληψη του παλαιού ΚΣ, είχε ανανεωθεί και στο οποίο ο Μανιαδάκης - τότε υπουργός Εσωτερικών - είχε εισάγει δικούς του ανθρώπους και διοικούσε το κόμμα μέσω αυτών. Ελεύθερα μπορεί να υπογραμμιστεί ότι το τότε ΚΣ του Κ.Κ.Ε. και η ηγεσία του δεν στάθηκαν στο ύψος τους και ότι πλέον, σε κάποιο βαθμό, ήταν καθοδηγούμενα από την αστυνομία.

Ο Μεταξάς, με τη βοήθεια της Ελληνικής μπουρζουαζίας και τους μοναρχοφασίστες αλλά και με τη βοήθεια του ξένου κεφαλαίου, προσπαθούσε να αποτρέψει την κάθε προοδευτική ενέργεια στην Ελλάδα και να διακόψει τη κάθε προοδευτική ιδέα που θα μπορούσε να χαλάσει τα σχέδιά του. Κήρυξε την «Εθνική Ένωση» και ομαδοποίησε έθνοσοβινιστικά στοιχεία στη νεοιδρυθείσα ένωση ΕΕΕ (Εθνική Ένωση Ελλάδος) και το ίδιο έκανε και με την ελληνική νεολαία που βίαια ένταξε στην ΕΟΝ (Εθνική Οργάνωση Νέων). Αυτές οι οργανώσεις δεν διέφεραν σε τίποτα από τις Χιτλερικές οργανώσεις στη Γερμανία: το πρόγραμμά τους είχε ένα μοναδικό στόχο, δηλαδή το βαθύ εκφασισμό της Ελλάδας.

Σε αυτή τη σκοτεινή περίοδο της ελληνικής ιστορίας είχαν απαγορευτεί όλες οι εφημερίδες, όπως και η εργασία όλων των πολιτικών κομμάτων και οργανώσεων που δεν αποδεχόταν το πρόγραμμά του. Απαγόρευσε την έκδοση του "ΡΙζοσπάστη", την εφημερίδα του Κ.Κ.Ε., της παλιάς δημοκρατικής εφημερίδας "Πατρίς", διέλυσε και απαγόρευσε τη λειτουργία της Γενικής Ομοσπονδίας Εργασίας και συνέλαβε όλους τους ηγέτες των εργατών.

ΔΙΩΞΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΗΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

Το νέο καθεστώς στην Έδεσσα (σ.σ δικτ. Μεταξά) με ειδική διαταγή προς τις σχολικές διοικήσεις, διέταξε οι μαθητές να γραφούν μαζικά στη φασιστική οργάνωση Ε.Ο.Ν. Αυτοί που θα αρνιόνταν να γραφούν, θα αποβάλλονταν και εναντίον τους θα λαμβάνονταν ειδικά μέτρα.

Ιδιαίτερα σκληρή ήταν η εντολή για την Μακεδονία του Αιγαίου σύμφωνα με την οποία ο Μεταξάς απαγόρευε τη χρήση της μακεδονικής γλώσσας, όχι μόνο στα γραφεία των δημοσίων υπηρεσιών, στα σχολεία αλλά και στα ίδια τα σπίτια του μακεδονικού λαού του οποίου οι άνθρωποι, σε μεγάλο ποσοστό, εκτός από την μητρική τους, δεν χρησιμοποιούσαν και δεν καταλάβαιναν άλλη γλώσσα. Οι αστυνομικοί και οι Έλληνες φανατικοί εθνικιστές άρχισαν μέρα-νύχτα να κρυφακούν τις ιδιωτικές και οικογενειακές συζητήσεις. Μόλις καταλάβαιναν ότι κάπου μιλούν μακεδονικά, έμπαιναν στα σπίτια με τη βία και λογαριάζονταν με τους «εχθρούς».

Οι παραβάτες της διαταγής φυλακίζονταν συχνά και αφού πρώτα τους έδερναν γερά, τους έδιναν κι ένα μπουκάλι ρετσινόλαδο να πιούν και να φάνε αλμυρό ψάρι (ρέγκα), με σκοπό να «καθαρίσουν» το μολυσμένο από την «ξένη γλώσσα» σώμα τους.

Τους επέβαλαν και χρηματικά πρόστιμα και κάποιοι αξιοπρεπείς Μακεδόνες από την Έδεσσα, που με τίποτα δεν υπάκουγαν το καθεστώς, στάλθηκαν εξορία στα νησιά του Αιγαίου (Τούσι Σούλεβ, Γκούσι Σκούλεβ, Τάκη Πελικάνοβ κι άλλοι).

Η ζωή του μακεδονικού λαού έγινε δύσκολη, ως ανυπόφορη. Το καθεστώς του Μεταξά προσπαθούσε να αφομοιώσει αυτόν το λαό με κάθε κόστος. Να τον μετατρέψει ολοκληρωτικά σε ελληνικό με κάθε μέσο και κόστος, με τα χειρότερα κακουργήματα και διώξεις.

Όλους εκείνους που έπιαναν να μιλούν μακεδονικά και για τους οποίους υπήρχαν αμφιβολίες ότι χρησιμοποιούσαν αυτήν τη γλώσσα επειδή δεν γνώριζαν τα ελληνικά, τους έστελναν σε ειδικά νυχτερινά σχολεία, οργανωμένα γι αυτό το σκοπό με διαταγή του Δημάρχου της Έδεσσας Δεμενόπουλο, για να μάθουν την μοναδική γλώσσα που έπρεπε να ισχύει στην Ελλάδα.

Καθημερινά υπήρχαν εικόνες με συγκεντρωμένους γριές γυναίκες, άντρες και παιδιά που πήγαιναν προς τα σχολικά κέντρα, σχηματίζοντας μεγάλες ουρές. Όταν κάποιος δεν υπάκουγε τη διαταγή αποφεύγοντας τα σχολεία, τιμωρούνταν αυστηρά. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν οι: Μήτρα Πέτλεβα, Μίικα Μπόνεβα, Μπάντα Αγιάνοβσκα, Σάβα Πανταρνίτσεβα, όλες μεγάλες σε ηλικία Μακεδόνισες από την Έδεσσα που ήξεραν μόνο τη μακεδονική γλώσσα διότι «δεν μπόρεσαν να σπάσουν εκείνη την παπαδίστικη-ελληνική γλώσσα» και είχαν πολλές δουλειές στο σπίτι για να έχουν χρόνο να πηγαίνουν στο σχολείο. Τις πήγαν στο Δικαστήριο και τις καταδίκασαν σε 70 μέρες φυλάκιση.

Ανάμεσα στα μέτρα για να εμποδίσουν τη χρήση της μακεδονικής γλώσσας ήταν και η διαταγή προς την εμπορική ένωση Έδεσσας που ζητούσε από τους εμπόρους να μην χρησιμοποιούν τη μακεδονική γλώσσα στις καθημερινές συναναστροφές με τον κόσμο, οι πινακίδες των καταστημάτων να είναι γραμμένες μόνο στην ελληνική και να έχουν αποκλειστικά ελληνικά ονόματα. Μέχρι τότε, στην πόλη υπήρχαν μαγαζιά των οποίων οι

πινακίδες ήταν γραμμένες με μακεδονικές ονομασίες και με ελληνικά γράμματα όπως ήταν, για παράδειγμα, το μαγαζί του Βάνε Καρακατζιέβ «Μπογιατζία» (Χρώματα-βαφές), το μαγαζί του Ρίντετο «Αλβατζία-μποζατζία» (χαλβάς-μπόζα), το μαγαζί του Γούσι Παρλαπάνοβ «Σκερτζία-λεμπεμπιτζία» (Ζαχαρωτά-ξηροί καρποί) η ο φούρνος για ψωμί του Νουσικίροβ «Φουρνατζία» και το μαγαζί του Νάσι Κορόνοβ «Τενεκετζία» (Σιδηρικά), κι άλλα.

Σε όλους αυτούς τους καταστηματαρχες είχε δοθεί διαταγή να αλλάξουν τις ονομασίες των μαγαζιών τους σε ελληνικές.

Στην Αθηναϊκή εφημερίδα «Ακρόπολις», στις 5/11/1937, μπορούσε κάποιος να διαβάσει άρθρο ενός δημοσιογράφου που είχε επισκεφτεί την Έδεσσα και είχε ενθουσιαστεί με τα ληφθέντα μέτρα κατά της «σλαβόφωνης» γλώσσας: «Αυτό πρέπει να το κάνουμε με καλά οργανωμένη δράση, χωρίς άλματα και πτώσεις, με ένα αυστηρό και λεπτομερές επεξεργασμένο σχέδιο, χωρίς να ανεβάζουμε τους τόνους γύρω από αυτό, για όσα πράξαμε και όσα καταφέραμε, εδώ πρέπει να ακούγεται η Ελληνική γλώσσα και όχι ο λαός να μιλάει μια μακεδονική διάλεκτο που στους ξένους και τους περαστικούς δημιουργεί την εντύπωση ότι εδώ, μετά από 25 χρόνια, η ελληνική διοίκηση δεν έμαθε στο λαό να μιλάει τη γλώσσα του κράτους».

Την περίοδο της διοίκησης του Μεταξά είχαν ληφθεί τέτοια αφομοιωτικά μέτρα κατά του μακεδονικού λαού και κατά των εθίμων του που υπερέβαιναν κατά πολύ την προσπάθεια των προηγούμενων ελληνικών κυβερνήσεων. Έτσι, με εξαιρετική επιμονή το καθεστώς, για παράδειγμα, άλλαξε τα ονόματα των πόλεων, χωριών, περιοχών, τα ονόματα των ανθρώπων, τους εκκλησιαστικούς όρους και τις θρησκευτικές γιορτές, με μικρές εξαιρέσεις. Σε ότι είχε μακεδονική φωνή και χρώμα, του έδωσαν ελληνικό χαρακτήρα δημιουργώντας έτσι χαοτικές καταστάσεις στον κόσμο που μετατρέπονταν συχνά σε κωμικές σκηνές. Υπάρχουν γραπτά από τα οποία φαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι άνθρωποι, σε διάφορα προσκλητήρια ή διοικητικές ακροάσεις, όταν τους ρωτούσαν το όνομά τους, το επίθετο, τον τόπο γεννήσεως, βγάζανε χαρτάκια-σημειώσεις από τον κόρφο τους για να θυμηθούν ποια ήταν τα νέα ονόματα που τους είχε δώσει το καθεστώς.

Ακόμα και σήμερα στην Έδεσσα και στα γύρω χωριά, αλλά αυτό ισχύει και σε ολόκληρη τη Μακεδονία του Αιγαίου, μπορεί να βρεθούν οικογένειες όπου ο πατέρας στο επίθετο να λέγεται Μποτσφάροβ ενώ ο γιός να λέγεται Βαρελάς ή, πάλι, ο πατέρας να λέγεται Ντήμοβ κι ο γιός Δημόπουλος. Νονοί σε τέτοια βαφτίσια ήταν συχνά οι αστυνομικοί, οι Έλληνες δάσκαλοι, οι παπάδες ή και αξιωματικοί που με δική τους πρωτοβουλία έδιναν άλλα ονόματα, επί τόπου, στους νεοσύλλεκτους μακεδονικής καταγωγής. Σχεδόν κάθε φαντάρος που πήγαινε να εκπληρώσει την θητεία του στο στρατό και είχε μακεδονικό όνομα και επίθετο, με συνοπτικές διαδικασίες τον ξαναβάπτιζαν διότι, σύμφωνα με τις εξηγήσεις των αξιωματικών, τα μακεδονικά ονόματα δύσκολα προφέρονται ενώ τα ελληνικά είναι κοφτά και στο πνεύμα των στρατιωτικών κανόνων.

Επειδή βρέθηκε αντιμέτωπο με μεγάλο αριθμό τέτοιων νεοσύλλεκτων που ποτέ δεν χρησιμοποιούσαν την ελληνική γλώσσα, το καθεστώς δημιούργησε ειδικά εκπαιδευτικά κέντρα όπου οι νέοι φαντάροι, που υποβάλλονταν σε ειδικό καθεστώς, μάθαιναν την

ελληνική γλώσσα του κράτους. Έτσι «μορφωμένοι», οι φαντάροι στέλνονταν σε περιοχές και περιφέρειες όπου ομιλούνταν αποκλειστικά η ελληνική γλώσσα.

Η βία και οι διώξεις του καθεστώ του Μεταξά προκάλεσαν το θυμό και το μίσος σε όλο τον ελληνικό λαό, ιδιαίτερα στους Μακεδόνες. Στη περιοχή της Μακεδονίας του Αιγαίου χαρακτηριστικό είναι ότι ένα μέρος του ελληνικού λαού έδειξε αλληλεγγύη στο καθεστώς και στη βίαιη πολιτική του κατά του μακεδονικού λαού, ώστε να μεγαλώσει το χάσμα μεταξύ των δυο λαών.

Η οργάνωση του Κ.Κ.Ε. της περιοχής Έδεσσας εκείνη την περίοδο ανέπτυξε μαζική αντίσταση κατά του καθεστώ, στέκοντας μπροστά για την υπεράσπιση της δημοκρατίας και την προστασία των συμφερόντων του μακεδονικού λαού. Εξαιτίας αυτής της στάσης της η οργάνωση, που δρούσε σε βαθιά παρανομία, συναντούσε τη συμπάθεια και υποστήριξη του μακεδονικού λαού που όλο και περισσότερο εισχωρούσε στις γραμμές της.

Ο δήμαρχος της Έδεσσας, ο φασίστας Δεμενόπουλος, θορυβημένος από τις καθημερινές διαμαρτυρίες των Μακεδόνων κουμουνιστών, με εντολή του υπουργού εσωτερικών Μανιαδάκη και δεξί χέρι του δικτάτορα Μεταξά, δημιούργησε επιτροπή για την Ασφάλεια της οποίας αρχηγός ήταν ο ίδιος, ενώ ως μέλη της έβαλε τον διοικητή της χωροφυλακής και τον τοπικό εισαγγελέα.

Η επιτροπή για την Ασφάλεια, στις 24 Νοεμβρίου του 1936, έλαβε σκληρά μέτρα κατά των οργανώσεων του Κ.Κ.Ε. και της ΟΚΝΕ, ως βασικούς φορείς και προπαγανδιστές του αντιφασιστικού μετώπου. Με ειδική διαταγή πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες συλλήψεις της ηγεσίας της Περιφερειακής Επιτροπής του Κ.Κ.Ε. Τότε είχαν κρατηθεί οι: Κόστα Ντούμοβ από τον Άγρα (Βλάντοβο) μέλος της Π.Ε. του Κ.Κ.Ε., Ντίμιταρ Κάρτοβ από τον Άγρα (Βλάντοβο) μέλος της Π.Ε. του Κ.Κ.Ε., Τάσκο Τραϊάνοβ και Τρύφων Κατκαντνίκοβ από την Έδεσσα, δυο μέλη της γραμματείας της Π.Ε. του Κ.Κ.Ε. της Έδεσσας, τον Βάγγελ Πόποβ από τον Άγρα (Βλάντοβο) μέλος της Π.Ε. του Κ.Κ.Ε. της Άρνισσας (Όστροβο), Φώτη Τίποβσκι, Γκιόρκγι Ντίμοβ από τα Ξανθόγεια (Ροσίλοβο) κι άλλοι.

Τους είχαν κρατήσει για κάποιο διάστημα στη φυλακή της Έδεσσας και μετά από πολλές ανακρίσεις και βασανιστήρια, τους εξόρισαν σε νησιά του Αιγαίου.

Εκείνη τη περίοδο η αστυνομία άρχισε μαζικές έρευνες στα σπίτια του μακεδονικού λαού, προσπαθώντας να φοβίσει τον κόσμο και να τον προειδοποιήσει ότι οποιαδήποτε δράση κατά της πολιτικής του καθεστώ θα τιμωρούνταν αυστηρά.

Μετά τις συλλήψεις του μεγαλύτερου μέρους των ηγετικών στελεχών της κομματικής οργάνωσης, ο Τρύφων Χατζηγιάνωβ έκανε αναδιοργάνωση της τοπικής επιτροπής και της ΟΚΝΕ. Στην ηγεσία εισήλθαν νέα μέλη και υπό των οδηγιών του οι οργανώσεις δρούσαν στην πιο βαθιά παρανομία, ενεργώντας με το σύστημα «Τρόϊκες».

Σε αυτή τη φάση, η ΤΕ του Κ.Κ.Ε. και η ΟΚΝΕ περιορίζονται στην δική τους αναδιοργάνωση και ενίσχυση, με ιδεολογικό οικοδόμημα τις προσχωρήσεις. Τα συνδικάτα δεν υπήρχαν πια, η αστυνομία είχε φυλακίσει τους ηγέτες τους και στη θέση τους έβαλε δικούς της ανθρώπους ώστε οι συνδικαλιστικές οργανώσεις να υπόκεινται υπό φασιστική εντολή.

Η δράση της αναδιοργανωμένης επιτροπής και της ΟΚΝΕ περιορίστηκε στο μίσρασμα προπαγανδιστικού υλικού, στη μεταφορά απαγορευμένων εφημερίδων («Ριζοσπάστης», «Νεολαία») που παράνομα μεταφέρονταν από την Αθήνα και, επίσης, στο μίσρασμα φυλλαδίων με κάλεσμα στον αγώνα ενάντια στο δικτατορικό καθεστώς.

Η εδессαϊκή κομματική οργάνωση διαμόρφωσε δικό της τυπογραφείο όπου τύπωνε το προπαγανδιστικό υλικό. Το τυπογραφείο το διοικούσε ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι. Αντιδρώντας στην δράση των κομμουνιστών, που πετούσαν φυλλάδια στα εργοστάσια και έγραφαν συνθήματα κατά του Μεταξά, η αστυνομία έκανε αρκετές φορές έρευνες σε ορισμένες περιοχές της πόλης με σκοπό να ανακαλύψει το τυπογραφείο, αλλά οι προσπάθειές της υπήρξαν μάταιες, διότι το τυπογραφείο είχε μεταφερθεί σε κρυψώνα, σε προάστιο της πόλης.

Τον Φεβρουάριο του 1937, η αστυνομία κατάφερε να βρει και να συλλάβει τον γραμματέα της ΤΕ του Κ.Κ.Ε. Τρύφων Χατζηγιάνοβ. Πάνω του διεξήχθησαν παρατεταμένα βασανιστήρια, με σκοπό να αποκαλύψει το παράνομο μηχανισμό του κόμματος αλλά ο Χατζηγιάνοβ, συνεπής στην επαναστατική του ζωή, ηρωικά άντεξε στα βασανιστήρια. Η αστυνομία δεν μπόρεσε να μάθει τίποτα από αυτόν κι έτσι τον εξόρισε στο νησί του θανάτου, στη Γαύδο. Μετά την εξορία του Χατζηγιάνοβ, ως νέος γραμματέας της ΤΕ του Κ.Κ.Ε. στην Έδεσσα διορίστηκε ο Ισαάκ Χριστοφορίδης ενώ ως μέλη της επιτροπής οι: Ρίστο Μπιρόζοβ, Ηρακλής Μεταξάς, Βάγγελ Αγιάνοβσκι και Ρίστο Κατκαννίκοβ ο οποίος πήρε και τη θέση του γραμματέα της ΟΚΝΕ της Έδεσσας.

ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ ΤΩΝ ΕΔΕΣΣΑΙΩΝ ΚΟΜΟΥΝΙΣΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΑΡΧΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ακριβώς την περίοδο που η ανανεωμένη κομματική οργάνωση άρχισε να αναπτύσσει ενισχυμένη δραστηριότητα στα εργοστάσια και τα χωριά, ειδικά ανάμεσα στο μακεδονικό λαό, για οργανωμένη αντίσταση στο φασιστικό καθεστώς, τον Ιούλιο του 1937 ήρθε στην Έδεσσα ο γραμματέας της ΝΕ του Κ.Κ.Ε. στη Μακεδονία -ο Γραμμένος. Μαζί του ήταν και ο καθοδηγητής που αποκαλούσαν «Μαύρος».

Αμέσως μετά την άφιξή του, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη με τα μέλη της Περιφερειακής Επιτροπής στην οποία εξετάστηκε η κατάσταση της οργάνωσης. Στην πραγματικότητα, αυτή ήταν η πρώτη συνάντηση της Περιφερειακής Επιτροπής με απεσταλμένους της Νομαρχιακής Επιτροπής μετά την άνοδο του Μεταξά στην κυβέρνηση.

Λόγω των εισβολών και διώξεων εκ μέρους της αστυνομίας, η ΝΕ του Κ.Κ.Ε. στη Θεσσαλονίκη ζήτησε από την κομματική οργάνωση της Έδεσσας να εξασφαλίσει μυστική διαμονή στη πόλη για τέσσερα μέλη της ΝΕ. Είχε μάλιστα συμφωνηθεί η ΝΕ να μεταφέρει την έδρα της στην Έδεσσα, διότι στη Θεσσαλονίκη οι συνθήκες για εργασία ήταν δύσκολες. Μόλις έφτασαν τα τέσσερα μέλη της ΝΕ φιλοξενηθήκαν σε σπίτια Μακεδόνων κομμουνιστών.

Ο γραμματέας της ΝΕ, Γραμμένος, μετά από μερικές μέρες έφυγε για οργανωτική εργασία στη Κοζάνη. Όταν επέστρεψε στην Έδεσσα, έδωσε εντολή να βρεθεί ένα διαμέρισμα για διεξαγωγή επείγουσας σύσκεψης της ΝΕ. Ζήτησε από τη κομματική οργάνωση της Έδεσσας να παρέχει και μεγαλύτερο ποσό χρηματοδότησης.

Όμως, εκείνες τις μέρες η ΠΕ του Κ.Κ.Ε. της περιοχής Έδεσσας είχε ειδοποιηθεί ότι ο γραμματέας Γραμμένος εκμεταλλευόταν την κομματική θέση και με τα χρήματα της οργάνωσης έκανε ανήθικη ζωή. Αυτό το αποκάλυψαν κάποια μέλη της εδεσσαϊκής κομματικής οργάνωσης και το κατήγγειλαν ανοιχτά στην πρώτη σύσκεψη της ΠΕ. Εξοργισμένος από αυτές τις καταγγελίες και κατηγορίες, χωρίς προσπάθεια να τις αρνηθεί, ο γραμματέας Γραμμένος έφυγε αμέσως από την Έδεσσα. Αμέσως μετά, σε ένδειξη συμπαράστασης, έφυγαν και τα υπόλοιπα μέλη της ΝΕ. Αλλά, μετά από μερικές μέρες, δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα “ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ” η πληροφορία ότι διαγράφονται από το Κ.Κ.Ε. τα μέλη Ισαάκ Χριστοφορίδης και Βάγγελ Αγιάνοβσκι λόγω αντικομματικής δράσης και διαλύονται οι οργανώσεις του ΚΚΕ και της ΟΚΝΕ στην Έδεσσα χωρίς να δοθεί κάποια δικαιολογία.

Οι κομμουνιστές στην Έδεσσα έμειναν έκπληκτοι και επαναστάτησαν γι’ αυτήν τη στάση της ΝΕ. Με επιστολή ζήτησαν εξηγήσεις για την παράξενη και ακατανόητη αυτή απόφαση, αλλά η ΝΕ δεν έδωσε καμία απάντηση.

Παρά τη λήξη του συνδέσμου με τη ΝΕ, η εδεσσαϊκή οργάνωση παρέμεινε συνεπής στις αρχές της και συνέχισε να δρα σαν αυτόνομη οργάνωση με την ελπίδα ότι το ζήτημα κάποια μέρα θα διευκρινιστεί και θα αναγνωριστούν τα σφάλματα.

Το φθινόπωρο του 1937 το μέλος της ΝΕ, Γεώργιος Ερεθριάδης, ήρθε στην Έδεσσα και συνδεόμενος με τον Ντίνκο Ντέλεβσκι, κάποτε ακτιβιστής του ΚΚΕ που μόλις είχε γυρίσει από την θητεία του στο στρατό, προσπάθησε να δημιουργήσει νέα οργάνωση στην πόλη. Ο Ντέλεβσκι δεν δέχτηκε τις προτάσεις του και ενημέρωσε την ηγεσία της ΝΕ. Μερικούς μήνες αργότερα, ανεξήγητα, ο Ντίνκο Ντέλεβσκι συνελήφθη από την ελληνική αστυνομία και εξορίστηκε στο νησί Φολέγανδρο.

ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΚΟΜΟΥΝΙΣΤΕΣ

Ο Μεταξάς κατείχε σθεναρά την κατάσταση στην Ελλάδα. Ο υπουργός των Εσωτερικών Μανιαδάκης, με μαζικές συλλήψεις και διωγμούς, κατάφερε να διασπάσει το απροετοίμαστο κομμουνιστικό κόμμα, ενώ η τοποθέτηση δικών του ανθρώπων στα ηγετικά όργανα του κόμματος του επέτρεπε να έχει πλήρη έλεγχο πάνω στις δράσεις και καλύτερη γνώση των δραστηριοτήτων των βασικών οργανώσεων στο έδαφος.

Με βάση τα δεδομένα που λάμβανε, ο Μανιαδάκης στις 25 Απριλίου του 1939 έδωσε εντολή να καθαριστεί η χώρα από την κομμουνιστική παρουσία και των συμπαθούντων τον κομμουνισμό.

Η ελληνική αστυνομία χρειάστηκε μόνο τρεις μέρες για να βρει και να φυλακίσει όλα τα μέλη και τους φίλους του ΚΚΕ και της ΟΚΝΕ στην Έδεσσα. Ως αποτέλεσμα αυτής της ξαφνικής κάθαρσης, βρέθηκαν στην φυλακή της Έδεσσας 375 κομμουνιστές από την πόλη και την επαρχία, μεταξύ αυτών και τα μέλη της ΠΕ: Ρίστο Μπιρόζοφ, Βάνι Τάκεβ, Πέτρε Κίτσοβ, Ισαάκ Χριστοφορίδης, Βάγγελ Αγιάνοβσκι, Νίκολα Γκαλενίκοβ, Ρίστο Κάντεβ, οι γνωστοί ακτιβιστές του κομμουνισμού Γκλιγκόρι Τρπτσάνοβ, Μπόρις Καραχάτζιεβ, Βάνι Νουσικίροβ, Λάζο Χρυσοχοϊδης, Βάνι Μάντεβ, Πέρικλε Πασκάλεβ κι άλλοι. Στη φυλακή

βρέθηκε κι ένας καθοδηγητής του ΚΣ του ΚΚΕ, στο όνομα Κοβάκογλου, που έμεινε στην Έδεσσα μετά τη τελευταία κομματική αποστολή.

Οι κομμουνιστές ανακρίνονταν μέρα-νύχτα και υποβάλλονταν σε σωματική βία. Τα βασανιστήρια διαρκούσαν πολλές μέρες, οι ανακριτές ανέκριναν και χτυπούσαν σε βάρδιες. Στη φυλακή ήρθε αυτοπροσώπως και ο υπουργός Εσωτερικών Μανιαδάκης που εξέφρασε την επιθυμία ο ίδιος να είναι παρόν στις ανακρίσεις. Τα μέλη της ΠΕ, ένα μετά το άλλο, καλούνταν σε ένα γραφείο όπου ο υπουργός Μανιαδάκης, περιτριγυρισμένος από τους αξιωματούχους και τους πράκτορές του, τους υπόβαλλε σε πολύωρες ανακρίσεις. Ο Μανιαδάκης, καθισμένος σε μια δερμάτινη πολυθρόνα, κρατώντας στα χέρια ένα κομπολόι από κίτρινο κόκκαλο, διάταζε κυνικά: «Να ακούσουμε την βιογραφία σας κύριε; Από την γέννησή σας έως τώρα. Προσέξτε, όταν το κομπολόι μου σταματήσει, σταματήστε κι εσείς. Αυτό είναι σημάδι ότι δεν λέτε την αλήθεια!»

Οι ανακρίσεις των μελών της ΠΕ δεν κρατούσαν για πολύ επειδή μόλις ξεκινούσαν την αφήγηση, το κομπολόι του Μανιαδάκη σταματούσε να γυρίζει ανάμεσα στα δάκτυλα του και αυτό ήταν σήμα για τους αστυνομικούς να πάνε τον φυλακισμένο σε ειδικό δωμάτιο βασανιστηρίων.

Τους φυλακισμένους κομμουνιστές τους περίμεναν σε αυτό το δωμάτιο, συνήθως, γροθιές στο κεφάλι και χτυπήματα με καμτσίκι. Μετά τους ξεγύμνωναν, τους έβαζαν στο πάτωμα με τα χέρια δεμένα πίσω και ανάμεσά σε αυτά περνούσαν το κοντάκι ενός ντουφεκιού. Μετά περιέστρεφαν το κοντάκι και τα σώματα των κρατουμένων συντρίβονταν, με φοβερούς πόνους.

Συχνά, για όσο κρατούσαν τα βασανιστήρια, ο Μανιαδάκης έμπαινε σε αυτό το δωμάτιο, παράγγελε καφέ και όσο κάπνιζε το τσιγάρο απολάμβανε τις αιματηρές εικόνες. Οι φυλακισμένοι αυτό το είδος βασανιστήρια τα ονόμαζαν «φάλαγγα» και πάντα, όταν καλούσαν κάποιον από αυτούς για ανάκριση, οι υπόλοιποι τον ενθάρρυναν λέγοντας του να κρατηθούν ως τη «φάλαγγα» γιατί, κατά κάποιο τρόπο, αυτό σήμαινε τη λύτρωση από τα αστυνομικά ξεσπάσματα, επειδή οι κρατούμενοι λιποθυμούσαν από τους δυνατούς πόνους και δεν άφηναν άλλα περιθώρια στους βασανιστές τους να χαίρονται με τα κατορθώματά τους.

Πρέπει να επισημανθεί ένα γεγονός που άφησε βαθιά ίχνη χαραγμένα στο υποσυνείδητο όλων των φυλακισμένων κομμουνιστών και γρήγορα έγινε γνωστό και στους υπόλοιπους ακτιβιστές, που είχαν αποφύγει την φυλάκιση, στην πόλη. Προαναφέρθηκε ότι εκείνο τον καιρό στην Έδεσσα είχε μείνει ο καθοδηγητής του ΚΚΕ Κοβάκογλου, που επίσης είχε συλληφθεί, αλλά μαζί του είχε έρθει και ο καθοδηγητής της ΝΕ, με το όνομα «Φόρο», από τη Θεσσαλονίκη. Αυτόν, οι Εδεσσαίοι κομμουνιστές τον έκρυσαν από την αστυνομία και συχνά τον οδηγούσαν σε συνωμοτικές συσκέψεις όπου γίνονταν συζητήσεις για τις δράσεις των οργανώσεων. Ο υπουργός Μανιαδάκης στις ανακρίσεις των φυλακισμένων κομμουνιστών τόνιζε ιδιαίτερα το όνομά του, ζητώντας να αποκαλύψουν την δράση του και το μέρος όπου κρυβόταν. Στην ανάκριση του νεαρού Ν.Ν.* η αστυνομία απείλησε ότι αν δεν απαντήσει σε ότι τον ρωτήσουν, θα συλλάβουν και τη σύζυγο του, με την οποία είχε παντρευτεί πριν λίγες ημέρες. Ο νεαρός ακτιβιστής Ν.Ν. παρέμεινε κουφός στις απειλές

τους. Άρχισαν κτηνώδη βασανιστήρια κι έπειτα έφεραν μπροστά του τη νεαρή σύζυγό του. Μην μπορώντας να αποσπάσουν πληροφορίες, δέκα αστυνομικοί την βίασαν, ένας μετά τον άλλον, μπροστά στα μάτια του. Ο νεαρός Ν.Ν. έμεινε άφωνος, αλλά με τεράστιο πόνο γιατί δεν βοήθησε τη νεαρή γυναίκα του. Ο υπουργός Μανιαδάκης, εξοργισμένος από την στάση του, αποφάσισε να του δώσει το τελικό χτύπημα. Αυτό ήταν ύπουλο χτύπημα που οι κομμουνιστές της Έδεσσας ποτέ δεν θα ξεχνούσαν στην μελλοντική τους δράση. Ο Μανιαδάκης πήγε τον νεαρό ακτιβιστή στο διπλανό γραφείο όπου ένας άνθρωπος με αστυνομική στολή και βαθμό αξιωματικού κοιτούσε έξω από το παράθυρο. Όταν γύρισε προς τον νεαρό, αυτός αναγνώρισε στο πρόσωπό του τον προβοκάτορα «Φόρο», τον χαρακτήρα του «κομματικού καθοδηγητή» που γενναία υπερασπίστηκε από την αστυνομία, βέβαιος ότι πρόκειται για κομματικό στέλεχος που δεν έπρεπε να αποκαλυφθεί, ακόμα και με κόστος τις χειρότερες ανακρίσεις και βασανιστήρια. Από το δωμάτιο ξέσπασε γέλιο. Ο Μανιαδάκης, ικανοποιημένος από το παιχνίδι που οργάνωσε, γύρισε προς τον νεαρό «Σε ποιόν χρησιμεύει ο ηρωισμός σου; Πήγαινε και πες στους δικούς σου κομμουνιστές ότι οι ανακρίσεις τελείωσαν! Εμείς ξέρουμε τα πάντα, οι πληροφορίες σας δεν μας χρειάζονται.»

Το παλικάρι στο κελί του δεν μπορούσε να βγάλει φωνή από τη δυνατή σύγχυση και ταραχή που τον πλημμύρησε. Πολύ ώρα μάζευε δύναμη για να πει στους φίλους του όλα όσα συνέβησαν, για την κατασκοπευτική αποστολή του «καθοδηγητή Φόρου». Οι κομμουνιστές ένιωθαν ταραγμένοι, απογοητευμένοι και αποθαρρημένοι.

*Το όνομα του δεν δίνεται για ευνόητους λόγους.

Αυτό το γεγονός μαθεύτηκε γρήγορα στη φυλακή και στη πόλη. Προκάλεσε διάφορες συζητήσεις αλλά ένα ήταν σίγουρο: αυτό που έγινε στην κομματική οργάνωση της Έδεσσας ήταν γενικό χαρακτηριστικό του κομμουνιστικού κόμματος, παντού στην Ελλάδα. Ήταν διαλυμένο, κάτω από την μπότα του καθεστώτος, γεμάτο προβοκάτισες και «καρφώματα», ανίσχυρο να παρέχει ή να παρουσιάσει οποιαδήποτε αντίσταση στη δύναμη που δαιμονικά, ανοιχτά και βίαια έπνιγε κάθε ελευθερία και εφάρμοζε ταχέως τον φασισμό σε όλους τους πόρους της αβοήθητης Ελλάδας.

Όλοι οι φυλακισμένοι στην Έδεσσα, μετά απο τις συστάσεις του καθοδηγητή Κοβάκογλου, δέχτηκαν και υπέγραψαν την αστυνομική δήλωση με την οποία παραιτούνταν από το ΚΚΕ και την κομμουνιστική δράση.

Οι εφημερίδες τύπωναν τέτοιες και παρόμοιες δηλώσεις σχεδόν κάθε μέρα σε όλη την Ελλάδα, είχε κι από αυτές σαν την υπογεγραμμένη δήλωση του Σκλάβενα-Νεφελούδη που ήταν πραγματική προδοσία.

Σε κάθε περίπτωση, η υπογραφή των δηλώσεων δεν ήταν σωστή κίνηση των κομμουνιστών. Αυτό, πράγματι, το είδαν και οι ίδιοι τους, που στη συνέχεια εξέφρασαν λύπη για την πράξη τους. Αλλά, παράλληλα, όλα αυτά έδειχναν και παρουσίαζαν με αρκετή σαφήνεια τη τραγική κατάσταση στην οποία βρισκόταν το κομμουνιστικό κόμμα στην Ελλάδα.

Μετά την αποφυλάκιση τους οι κομμουνιστές της Έδεσσας είχαν απογοητευτεί σε τέτοιο βαθμό που έχασαν κάθε ελπίδα για την αναβίωση του ΚΚΕ στην χώρα και ως

αποτέλεσμα αυτής της απελπισίας, τυπική του αποπροσανατολισμού των κομμουνιστών σε όλη την Ελλάδα, δεν επιχείρησαν την αποκατάσταση της οργάνωσης στην Έδεσσα.

Τα γεγονότα που ακολούθησαν μετά, συνέβαλαν στη δημιουργία ακόμα μεγαλύτερου χάους, με αποτέλεσμα οι καθοριστικές ιστορικές ώρες, να τους βρουν απροετοίμαστους.

Ο ΕΛΛΗΝΟ-ΙΤΑΛΙΚΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ

Στις αρχές του 1940 η Ιταλία ξεκίνησε ανοιχτές πιέσεις κατά της Ελλάδας, προειδοποιώντας την ότι η ουδετερότητα της διασπά τα σχέδια του Άξονα.

Ήδη από τον Ιούνιο της ίδιας χρονιάς, η Ιταλία είχε διαμαρτυρηθεί στην Ελληνική κυβέρνηση για την παρουσία μερικών Αγγλικών πολεμικών πλοίων στα Ελληνικά χωρικά ύδατα.

Αρκετά συμβάντα σχεδιασμένα από τη μεριά της Ιταλίας υποδήλωναν ένοπλη σύγκρουση, αλλά με τα πονηρά παιχνίδια της Ιταλικής διπλωματίας που, εκδηλώνοντας τις φιλικές σχέσεις ανάμεσα στις δυο χώρες, γνώριζε εγκαίρως πως να εξουδετερώσει τις απειλές και να νεκρώσει την επαγρύπνηση της Ελληνικής πλευράς. Αυτή ήταν άλλωστε η τακτική της φασιστικής παράστασης που η Γερμανία χρησιμοποιούσε στις πολεμικές τις εισβολές, μπροστά στα μάτια του παγκόσμιου κοινού.

Στις 27 Οκτωβρίου του 1940, στην Αθήνα είχε παρατεθεί επίσημος δείπνος με αφορμή της επετείου της φασιστικής Πορείας στη Ρώμη. Ο Ιταλός πληρεξούσιος υπουργός στην Ελλάδα, κόμης Γκράτσι, μέχρι που έκανε πρόταση στη φιλία ανάμεσα στις δυο χώρες και μοίρασε μερικά παράσημα σε Έλληνες στρατιωτικούς.

Μόνο λίγες ώρες αργότερα, στις 3 η ώρα τα ξημερώματα στις 28 Οκτωβρίου, η Ιταλία ξαφνικά έστειλε τηλεσίγραφο στην Ελλάδα με το οποίο έθετε μια σειρά ταπεινωτικών όρων, γνωρίζοντας εκ των προτέρων ότι η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να τους δεχτεί και με τους οποίους, στην ουσία, ζητούσε πόλεμο.

Η Ελλάδα δεν δέχτηκε το τηλεσίγραφο και αυτό σήμαινε πόλεμο. Όμως, η απάντηση αυτή δεν ήταν πια τόσο σημαντική, διότι η Ιταλία δεν την περίμενε καν: μερικές ώρες πριν λήξει η διορία του τηλεσιγράφου, διέταξε στα στρατεύματά της να εισβάλουν στο ελληνικό έδαφος.

Μερικά τμήματα ξεκίνησαν για την Πίνδο. Περίπου 16.000 καλά οπλισμένοι Ιταλοί στρατιώτες, στηριζόμενοι από την αεροπορία και το πυροβολικό, επιχείρησαν κύριος με έφοδο να εισβάλουν βαθειά στο ελληνικό έδαφος. Στην αρχή είχαν επιτυχία, αλλά αργότερα η αντίσταση του λιγοστού και ανεπαρκώς οπλισμένου αλλά γενναίου ελληνικού στρατού σταμάτησε την πρόοδο του εισβολέα και τον ανάγκασε σε άμυνα. Στις αρχές του Νοέμβρη η Ιταλία είχε περισσότερα από 10 τμήματα στα ελληνικά εδάφη. Ωστόσο, παρά την ισχυρή στρατιωτική υπεροχή δεν κατάφερε να κατακτήσει τις θέσεις κλειδιά στις πόλεις των Ιωαννίνων και της Φλώρινα (Λέριν).

Την είδηση της επιστράτευσης ο λαός την έλαβε με αγανάκτηση και οργή αλλά χωρίς έκπληξη. Τα προηγούμενα γεγονότα έδειχναν ξεκάθαρα ότι η Ιταλία ετοίμαζε επίθεση. Στους δρόμους της Έδεσσας οι διαδηλωτές φώναζαν: «Κάτω ο φασισμός! Θάνατος στον Μουσολίνι! Όλοι στο μέτωπο!»

Στις 29 Οκτωβρίου του 1930, ένα σύνταγμα Πεζικού από την Έδεσσα, αποτελούμενο από πολλούς στρατιώτες μακεδονικής καταγωγής, είχε ξεκινήσει για το μέτωπο. Μέρα νύχτα περνούσαν τα φορτηγά σε ουρές, φορτωμένα με στρατό από όλα τα μέρη της Μακεδονίας του Αιγαίου. Οι πόλεις και τα χωριά στη Μακεδονία του Αιγαίου, λόγω της τοποθεσίας τους, ήταν ανάμεσα στα πρώτα εκτεθειμένα στο χτύπημα, γι' αυτό και το πιο βαρύ φορτίο του πολέμου το είχαν αυτά στους ώμους τους. Το μεγαλύτερο μέρος του στρατού που στάλθηκε στο μέτωπο του πολέμου ήταν κάτοικοι από αυτά τα μέρη. Επιπλέον, η πολιτική εκκαθάρισης της ελληνικής μπουρζουαζίας βρήκε καλή δικαιολογία για τη μαζική εξαφάνιση των Μακεδόνων.

Εκτός από τους Μακεδόνες αγωνιστές που μάτωναν στις πρώτες γραμμές των μαχών, τη φρίκη του πολέμου βίωνε με πλήρη αποφασιστικότητα και ο μακεδονικός λαός του οποίου τα σπίτια ήταν εκτεθειμένα στην οργή των Ιταλών. Μέσα από την αυτόκινητοποίηση, με επίγνωση της προστασίας του δικού του πατρίου εδάφους από τη φασιστική επιθετικότητα, αυτός ο λαός ήταν ο βασικός προμηθευτής του ελληνικού στρατού, έχτιζε νοσοκομεία στα χωριά και στα βουνά, γιάτρευε τους τραυματίες... Χάρη του εξαιρετικού θάρρους και μαχητικότητας του μακεδονικού λαού, που αγωνιζόμενος για την υπεράσπιση των εστίων του πολέμησε και προστάτευσε την ελευθερία της Ελλάδας, η Ιταλία δεν κατάφερε να κατακτήσει τα Ιωάννινα, τη Φλώρινα (Λέριν), την Έδεσσα (Βόντεν), τη Θεσσαλονίκη (Σόλουν), όπως προέβλεπε ο Μουσολίνι, δηλαδή μέχρι την προσδιορισμένη και ακριβής ημερομηνία- την 14η Νοεμβρίου.

Ο Ελληνικός στρατός όχι μόνο κατάφερε να σταματήσει την ορμή του εισβολέα, αλλά κάποιες φορές του προκάλεσε μεγάλες απώλειες. Ο Μουσολίνι δεν περίμενε τέτοια αντίσταση. Δεν περίμενε τέτοια γενναιότητα, τέτοια μαχητικότητα. Κατά τη γνώμη του η Ελλάδα ήταν μια εδαφική έκταση που με μια θριαμβευτική πορεία, αμέσως θα έπρεπε να πέσει στα γόνατα. Επιπλέον, ήλπιζε ότι οι βόρειες περιοχές της Ελλάδας, κατοικημένες από δυσαρεστημένους από τον Ελληνική κατοχή Μακεδόνες, δεν θα συμμετείχαν στην αντίσταση και αδιάφοροι θα παρακολουθούσαν την εισβολή του στρατού του.

Ο Μουσολίνι δεν προέβλεψε ένα γεγονός: ότι ο μακεδονικός λαός θα στέκονταν πλάι –πλάι με τον ελληνικό λαό στην άμυνα της χώρας, ότι για τους Μακεδόνες ο ελληνικός λαός ήταν σύμμαχος στη μάχη ενάντια στο φασισμό και την αντίδραση.

Αυτή η ιστορική αλήθεια επαληθεύτηκε λίγους μήνες αργότερα όταν ο ελληνικός και ο μακεδονικός λαός μαζί, σε κοινό αγώνα, αντιστάθηκαν στο γερμανικό φασιστικό στρατό και, λίγο αργότερα, και στο μοναρχοφασιστικό καθεστώς που είχε κυριαρχήσει στην Ελλάδα.

* * *

Ο Μουσολίνι δεν εκτίμησε ρεαλιστικά την κατάσταση. Η ιστορία έπαιξε με τις παρανοήσεις του. Οι αναφορές από το μέτωπο δήλωναν επαναλαμβανόμενες ήττες. Ο ιταλικός στρατός άρχισε να υποχωρεί από τις κατεχόμενες θέσεις του.

Στις 22 Νοεμβρίου ο ελληνικός στρατός μπήκε στη Κορυτσά.

Τον Ιανουάριο του 1941 συνέχισε η ελληνική επίθεση, με την οποία κατέλαβε ακόμα μερικές πόλεις. Ακριβώς τότε, στο μέτωπο έφτασε η είδηση για το θάνατο του Μεταξά. Από τον λαό έφυγε ένα βάρος, το ηθικό των στρατιωτών ανέβηκε ακόμα περισσότερο: η ήττα του Μουσολίνι ταυτόχρονα ήταν και η ήττα του φασίστα Μεταξά, στον οποίον ο Μουσολίνι έτρεφε ελπίδες ότι θα μπορούσε να τον συμπεριλάβει στα κατακτητικά σχέδια του.

Η ιταλική διοίκηση έπαιξε το τελευταίο της χαρτί: έφερε νέες δυνάμεις στο μέτωπο. Αλλά ήταν πλέον αργά. Οι επιτυχίες του ελληνικού στρατού ήταν αδιάκοπες. Συγκεχυμένος από τις ήττες, απειλούμενος από την αδυναμία, ο Μουσολίνι έδωσε νέα διαταγή: ως γενικό διοικητή του ιταλικού στρατού όρισε τον Καβαλέρο. Κάτω από την δική του διοίκηση διεξήχθησαν ορισμένες επιθέσεις οι οποίες ολοκληρώθηκαν χωρίς αποτέλεσμα.

Στις 9 Μαρτίου του 1941, στο μέτωπο έφτασε αυτοπροσώπως ο ίδιος ο Μουσολίνι. Υπό την παρουσία του ξεκίνησε νέα επίθεση που διήρκησε 18 ημέρες. Στη μάχη μπήκε η ελίτ των στρατευμάτων, εφοδιασμένη με το πιο σύγχρονο οπλισμό, αλλά ούτε αυτό βοήθησε πολύ. Ο Μουσολίνι έπρεπε να παραδεχτεί την ήττα του.

Όσο οι Μακεδόνες πολεμούσαν στο μέτωπο και κατέβαλλαν τεράστιες προσπάθειες να βοηθήσουν στον αγώνα και όσο τα παλικάρια τους μάχονταν στις πρώτες γραμμές του πολέμου υπερασπιζόμενοι την τιμή και την ελευθερία της Ελλάδας, το καθεστώς υστερικά συνέχιζε τις μαζικές συλλήψεις και τους διωγμούς των Μακεδόνων πατριωτών και των οικογενειών τους, κατηγορώντας τους ως "επικίνδυνους" για την ασφάλεια της χώρας.

Μόνο στην πόλη της Έδεσσας και την γύρο περιοχή, εκείνη την περίοδο, είχαν συλληφθεί και εξοριστεί στο νησί της Θάσου και σε άλλα νησιά περίπου 150 Μακεδόνες.

Λόγω αυτής της πολιτικής εκκαθάρισης της ελληνικής μπουρζουαζίας ο μακεδονικός λαός ποτέ δεν θα ξεχάσει το μήνυμα της δικής του μοίρας: αγώνα για την ελευθερία της Μακεδονίας.

Η ΓΕΡΜΑΝΙΑ ΚΑΤΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Όσο ο ελληνικός και ο μακεδονικός λαός ηρωικά αντιστεκόταν στην ιταλική επιθετικότητα, ο Χίτλερ εισέβαλε στη Βουλγαρία, χωρίς αντίσταση και με καλωσορίσματα χάρη της διπλοπροσωπίας της βουλγαρικής μπουρζουαζίας που ανέκαθεν υπηρετούσε τα συμφέροντα των δυνατότερων, πεπεισμένη ότι αυτός είναι ο μοναδικός τρόπος για να πραγματοποιήσει το επεκτατικό της όνειρο του Αγίου Στεφάνου, για την επέκταση και δημιουργία του μεγαλοβουλγαρικού Βασιλείου. Τα γερμανικά στρατεύματα αναπτύχθηκαν κατά μήκος των συνόρων της Γιουγκοσλαβίας με την Ελλάδα.

Η Γιουγκοσλαβία γρήγορα είχε κατακτηθεί.

Την Ελλάδα την περίμενε ίδια μοίρα.

Οι αγγλικές υποσχέσεις ότι θα προστάτευαν την Ελλάδα από την επίθεση του Χίτλερ έμειναν μόνο άδεια λόγια. Τον καιρό που ο ελληνικός στρατός διεξήγαγε καθοριστικές μάχες κατά των ιταλικών στρατευμάτων, ο αγγλικός στρατός αναπτύσσονταν στα στρατηγικά κέντρα-κλειδιά στη Μακεδονία του Αιγαίου, προετοιμαζόμενος για άμυνα από την αναμενόμενη επίθεση της Γερμανίας.

Ιδιαίτερη προσοχή, σύμφωνα με τις τότε πληροφορίες, έπρεπε να δοθεί στην πόλη Έδεσσα και στην περιοχή Μουχάρεμ Χαν, ανάμεσα στα βουνά Ντούρλα και Καϊμάκτσαλαν που την περιβάλλουν, που επισημάνθηκε ότι θα ήταν το καθοριστικό σημείο άμυνας των βόρειων συνόρων κατά της φασιστικής επίθεσης.

Στο χτίσιμο των εγκαταστάσεων είχε επιστρατευτεί και τοπικός πληθυσμός, ενώ στις αγγλικές μονάδες τοποθετήθηκε για ενίσχυση σ' αυτή τη περιοχή κι ένα Ελληνικό σύνταγμα με το όνομα "Σύνταγμα Δωδεκανήσιων", που είχε αναπτυχθεί στο βουνό Ντούρλα.

Αλλά, αμέσως μόλις έφτασε η είδηση της γερμανικής επίθεσης, τα αγγλικά στρατεύματα για τα οποία ο λαός στη Μακεδονία του Αιγαίου πίστευε ότι είναι οι «σωτήρες», μετά από μερικές συγκρούσεις, αποτραβήχτηκαν στα νότια, καταστρέφοντας όλο τον οπλισμό που εμπόδιζε τη φυγή τους. Στη συνέχεια, γκρέμισαν πολλούς δρόμους, γέφυρες, αμυντικές εγκαταστάσεις που είχαν χτισθεί προηγουμένως, αποθήκες όπλων κι άλλα.

Η αποχώρηση τους δημιούργησε πραγματικό πανικό στο κόσμο, ιδιαίτερα στους στρατιώτες που μάχονταν στο αλβανικό μέτωπο. Όλοι ξαφνικά κατάλαβαν ότι ο γερμανικός στρατός δεν θα είχε δυσκολίες στο επίτευγμα της κατάκτησης του.

Στο δεύτερο μισό του Απρίλη του 1941, η Γερμανία κατέλαβε όλη την Ελλάδα. Μαζί με το γερμανικό στρατό ήρθαν και τα βουλγάρικα και ιταλικά στρατεύματα τα οποία ο Χίτλερ ανέπτυξε σε ορισμένες περιοχές της Ελλάδος, και έτσι του επιτράπη να ελευθερώσει δικά του στρατεύματα για το πόλεμο στην Ανατολή.

Στις 12 Απριλίου του 1941 είχε κατακτηθεί και η Έδεσσα. Πως έγινε αυτό;

Τρεις Γερμανοί μοτοσικλετιστές στρατιώτες έφτασαν από το δρόμο της Θεσσαλονίκης στο χωριό Ριζάρη (Οριζάρη). Οι δύο από αυτούς ανέβηκαν στους λόφους ανατολικά της πόλης και εξερεύνησαν τη περιοχή. Ένας από τους στρατιώτες, όταν πήρε το σύνθημα ότι η διέλευση είναι ελεύθερη, έκανε βόλτες με τη μοτοσικλέτα μέσα στην Έδεσσα δηλώνοντας τη κατοχή της. Στη συνέχεια, στο κτήριο της διοίκησης της πόλης ανέβηκε η γερμανική σημαία.

Οι κάτοικοι της Έδεσσας και των χωριών της περιοχής, παρά την ταχεία απομάκρυνση του αγγλικού στρατού από τις προκαθορισμένες θέσεις, περίμεναν ακόμα κάποια αντίσταση. Η διοίκηση του συντάγματος στο μεταξύ, αποφεύγοντας την αιχμαλωσία, αποτραβήχτηκε προς το εσωτερικό της Ελλάδος.

Στη πόλη Σκύδρα (Βρτίκοπ) εκείνη τη στιγμή είχε περίπου 500 τραυματισμένους Έλληνες στρατιώτες, παρατημένοι στις διαθέσεις του εχθρού. Αυτό είναι μόνο ένα παράδειγμα για την αποστολή «σωτηρίας» του αγγλικού στρατού ο οποίος, φεύγοντας, κατέστρεψε τις σιδηροδρομικές γραμμές και απότρεψε τη μεταφορά των τραυματισμένων Ελλήνων στρατιωτών από το νοσοκομείο της Φλώρινας προς το εσωτερικό της Ελλάδος. Μη μπορώντας να συνεχίσουν το δρόμο, αφημένοι χωρίς ιατρική φροντίδα και τροφή, πολλοί τραυματίες, σωρευμένοι στα βαγόνια, υπέκυψαν στα τραύματα.

Στην Έδεσσα και ειδικά στην Αλμωπία (Μέγκλεν), Γιουγκοσλάβοι στρατιώτες που κατάφεραν να αποφύγουν τη σύλληψη, περιπλανιόταν στα γύρο χωριά σε αναζήτηση τροφής και κρησφύγετο.

Στις 14 Απριλίου του 1941 ο ελληνικός στρατός που βρισκόταν στο αλβανικό μέτωπο, υπό τη διαταγή της διοίκησης του να εγκαταλείψει τις γραμμές των μαχών, ξεκίνησε την υποχώρηση προς το εσωτερικό της χώρας, με την ελπίδα ότι θα αποφύγει την αιχμαλωσία.

Αλλά ο γερμανικός στρατός ήδη παρελάμβανε μέσα στη Μακεδονία του Αιγαίου και ένα μέρος αυτού του ελληνικού στρατού, αποκομμένο από την κύρια διοίκηση, θυσιάστηκε στον εχθρό.

Στην Έδεσσα επικρατούσε χαοτική κατάσταση. Οι δρόμοι ήταν πλημμυρισμένοι με Έλληνες και Γιουγκοσλάβους στρατιώτες. Κουρασμένοι, χωρίς τροφή και ρουχισμό, αφοπλισμένοι και άρρωστοι, απογοητευμένοι, τριγυρνούσαν μέσα στην πόλη ζητώντας βοήθεια από τους κατοίκους. Ο κόσμος τους έδινε στέγη, φαγητό, αλλά αυτά ήταν χρόνια πολέμου και η τραγική μοίρα χτυπούσε εξίσου τους στρατιώτες όπως και τους κατοίκους της πόλης.

Η ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΑΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Στα τέλη Απριλίου, αρκετοί κομμουνιστές που υπηρετούσαν στον ελληνικό στρατό επέστρεψαν στην Έδεσσα, από το αλβανικό μέτωπο. Στις 15 Μαΐου του 1941, στην περιοχή "Γαβαλιώτισσα", στην έξοδο της πόλης, πραγματοποιήθηκε η πρώτη σύσκεψη από τα μέλη της κάποτε ΠΕ του ΚΚΕ: Ισαάκ Χριστοφορίδης, Ντίνκο Ντέλεβσκι και Βάγγελ Αγιάνοβσκι. Και οι τρεις μόλις είχαν έρθει από το μέτωπο. Στη σύσκεψη αυτή εξετάστηκε η νέα κατάσταση, ειδικά για το παράξενο και ακατανόητο σύμφωνο ανάμεσα στη Γερμανία και στη Σ. Ένωση. Εκφράστηκε η γνώμη ότι η Ρωσία δεν μπορεί να δεχτεί τέτοια φιλία και σίγουρα πρόκειται για κίνηση του Στάλιν για να κερδίσει χρόνο για ξεκαθάρισμα με τη Γερμανία.

Οι παρόντες κομμουνιστές αποφάσισαν να ανανεώσουν την οργάνωση και αμέσως να ξεκινήσουν τις επαφές με τα μέλη στην πόλη και στη περιοχή. Συμφώνησαν να ηγηθούν της δράσης τρία μέλη της Τοπικής Επιτροπής, μέχρι τη σύγκληση ειδικής συνδιάσκεψης στην οποία θα εκλέγονταν νέα επιτροπή. Τονίστηκε ότι στο λαό πρέπει να εξηγηθεί η πολιτική κατάσταση της χώρας, τα γεγονότα στην Ευρώπη, η βίαιη φασιστική πολιτική της Γερμανίας, Ιταλίας και ιδιαίτερα της βασιλικής Βουλγαρίας, να κληθούν σε αντίσταση όλοι όσοι έχουν προοδευτικές και αντιφασιστικές θέσεις στην πόλη και στην γύρω περιοχή. Να οργανωθούν δράσεις για συλλογή και αποθήκευση οπλισμού, ρουχισμού και κουβερτών. Εκείνο τον καιρό μεγάλες ποσότητες πολεμικού υλικού μπορούσε να βρεθεί εκεί από όπου υποχωρούσε ο αγγλικός και ο ελληνικός στρατός και το ίδιο συνέβαινε με τους Γιουγκοσλάβους στρατιώτες που έφευγαν, όπως επίσης με τους στρατιώτες που γύριζαν από το Αλβανικό μέτωπο.

Ενέκριναν τη θέση ο ντόπιος πληθυσμός να παρέχει βοήθεια όπως στους Έλληνες, έτσι και στους Γιουγκοσλάβους και Άγγλους στρατιώτες, να τους δεχτεί, να τους ενίσχυση και να τους βοηθήσει να επιστρέψουν στα μέρη τους, ενώ για τους τραυματίες να οργανώσει ιατρική περίθαλψη στις ιδιωτικές κατοικίες.

Έγινε λόγος και για τους πολιτικούς κρατούμενους, τους κομμουνιστές έγκλειστους στις φυλάκες και στα νησιά, να συγκεντρωθούν τρόφιμα και ρουχισμός γι' αυτούς και να

δημιουργηθεί επικοινωνία μαζί τους. Υποχρεώθηκε ένας από τους συντρόφους να επικοινωνήσει με την επαρχιακή επιτροπή της Θεσσαλονίκης.

Η πρωτοβουλία της τρώικας ανέπτυξε μεγάλη δράση. Μέχρι τα μέσα Ιουνίου 1941 είχαν αποκατασταθεί οι επαφές και ενεργοποιήθηκαν όλοι οι παλιοί κομμουνιστές στη πόλη και στη γύρω περιοχή, κομματικές οργανώσεις είχαν δημιουργηθεί στα χωριά: Άγρα (Βλάντοβο)- αρχηγοί η Πένα Ντούμοβα και ο Ντίμιταρ Λίμποβ, Ξανθόγεια (Ρουσίλοβο)- Γκιόργκι Ντίμοβ, Βάνι Σερέτοβ, Άρνισσα (Όστροβο) –Κρστο Σαμάροβ, Καρυδιά (Τέοβο)- Τρίφουν Σίντεβ, Κερασιά (Κροντσέλοβο)- Γκούσι Τρπσεβски, Μαργαρίτα (Πότσεπ)- Τάσο Μαμούροβски, Αντόν Κολιασεβ και Πέτρε Μιτσάνοβ), Σωτήρα (Λούκοβετς)-Κόλιο Κράλεβ, Αριδαία (Σούμποτσκο)- Ρίστο και Λάζο Κάμπσεβοι..... κι άλλοι.

Στις 25 Ιουνίου 1941 πραγματοποιήθηκε διάσκεψη του ΚΚΕ στην Έδεσσα, στην οποία εκλέχτηκε νέα επιτροπή πόλεως. Η διάσκεψη πραγματοποιήθηκε με άκρα μυστικότητα στο εργοστάσιο του Αλέκου Τενεκετζιέβ και κράτησε σχεδόν όλη νύχτα. Συμμετείχαν σε αυτή γύρω στους 60 κομμουνιστές, ενώ την διεύθυναν τα μέλη του συμβουλίου πρωτοβουλίας Ισαάκ Χριστοφορίδης, Ντίνκο Ντέλεβски και ο Βάγγελ Αγιάνοβски. Μεταξύ άλλων, παρέστησαν και οι εξής : Γκιόργκι Μάντσεβ, Ρίστο Στεφανίδη, Βάνι Τάκεβ, Ντίνι Κούζεβ, Τάσο Αγιάνοβски, Ατανάς Κίροβски, Πέταρ Κεραμππίσεβ, Πέτρε Κίτσεβ, Ντόρα Καϊμάκοβα, Τάσκο Χατζιγιάνοβ κι άλλοι...

Τη προεδρία της διάσκεψης ανέλαβε ο Ισαάκ Χριστοφορίδης που απότινε φόρο τιμής στους κομμουνιστές και τους αντιφασίστες πεσόντες στο αλβανικό μέτωπο. Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Βάγγελ Αγιάνοβски που έκανε μια περιγραφή των γεγονότων στην Ευρώπη και για τη κατάσταση της Ελλάδας μετά την κατοχή. Ανέφερε ότι η φασιστική Γερμανία πριν τρεις μέρες κήρυξε ύπουλα τον πόλεμο στη Σοβιετική Ένωση και ότι αυτό ήταν κάλεσμα σε όλους τους κομμουνιστές από όλο τον κόσμο, σε όλο τον προοδευτικό κόσμο, να αντισταθούν στο φασισμό και πλάι-πλάι με το σοβιετικό στρατό, να νικήσουν το γερμανικό милитарισμό.

Μετά πήρε το λόγο ο Ντίνκο Ντέλεβски ο οποίος τόνισε ότι σε αυτές τις ιστορικές και σημαντικές στιγμές για την ανθρωπότητα βασική προϋπόθεση είναι να νικηθεί ο φασισμός και να υπάρξει ένα υγιές και δυνατό κομμουνιστικό κόμμα που θα είναι ικανό να οδηγήσει το λαό στον αγώνα. Επισήμανε ότι η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση πρέπει να μαζικοποιηθεί ακόμα περισσότερο, να ενισχυθεί και να προετοιμάσει τα μέλη και τον υπόλοιπο λαό για ένοπλο αγώνα κατά του κατακτητή.

Στην ομιλία του ο Τάσκο Αγιάνοβски υποστήριξε την αναδιοργάνωση και δραστηριοποίηση των συνδικαλιστικών οργανώσεων της πόλης, που είχαν καταργηθεί από την δικτατορία του Μεταξά.

Ο Τάσκο Αγιάνοβски στην ομιλία του ζήτησε η κομματική οργάνωση να βοηθήσει την αναδιοργάνωση της ΟΚΝΕ και να ενταθεί η επανεκκίνηση των νέων, για την ένταξη τους στην αντίσταση.

Στο τέλος της διάσκεψης ελήφθησαν οι εξής αποφάσεις:- δημιουργία συνδικαλιστικών οργανώσεων που θα έχουν ως επικεφαλής έμπειρους κομμουνιστές, μαζικοποίηση της κομματικής οργάνωσης, δραστηριοποίηση των οργανώσεων κομμουνιστικής νεολαίας - ΟΚΝΕ –συγκέντρωση βοήθειας για τους φυλακισμένους και

εξόριστους κομμουνιστές, προσφορά βοήθειας στους στρατιώτες που έφτασαν από το μέτωπο, συλλογή και αποθήκευση οπλισμού, ρουχισμού, τροφίμων κ.τ.λ.

Επειδή ακόμα δεν είχε συσταθεί κάποια οργανωτική επαφή με την επαρχιακή επιτροπή του ΚΚΕ, το νέο συμβούλιο της πόλης κατέληξε στο συμπέρασμα για την άμεση σύνδεση με αυτήν.

Στο νέο συμβούλιο του ΚΚΕ της πόλης εισήλθαν οι: Ντίνκο Ντέλεβски, Γκιόργκι Μάντσεβ, Βάγγκελ Αγιάνοβски, Τάσκο Χατζιγιάνοβ, Τάσκο Αγιάνοβски, Βάνι Τάκεβ και Ισαάκ Χριστοφορίδης.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στη σύσκεψη ο μοναδικός κομμουνιστής Έλληνας ήταν ο Ισαάκ Χριστοφορίδης, όλοι οι υπόλοιποι ήταν Μακεδόνες. Η αλήθεια είναι ότι και πριν τη κατοχή ο ελληνικός λαός απέφευγε να μπει στις γραμμές των οργανώσεων του ΚΚΕ και της ΟΚΝΕ εκεί όπου τα περισσότερα μέλη ήταν ακτιβιστές Μακεδόνες, μέχρι που ορισμένοι Έλληνες ήταν και εχθροί των Μακεδόνων και υπηρετούσαν το καθεστώς και αργότερα τον εχθρό, εναντίον τους.

ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΣΗ ΤΗΣ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

Σε μικρό χρονικό διάστημα η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση συγκέντρωσε μεγάλη ποσότητα οπλισμού και πολεμικό υλικό που έκρυψε σε τρεις μυστικές κρυψώνες: μια ήταν η σπηλιά στους καταρράκτες, η άλλη στον κήπο του Πέτρε Κίτσεβ κοντά στο καφεενείο "Παράδεισος", η τρίτη στην αυλή του εργοστασίου λαδιού του Γκάτσεβ στην ανατολική πλευρά της πόλης. Σε αυτές τις κρυψώνες αποθηκεύτηκαν μεγάλες ποσότητες όπλων και πυρομαχικών.

Επίσης, στην Έδεσσα είχαν μείνει μεγάλες ποσότητες τροφίμων που προορίζονταν για τη διατροφή του στρατού, στολές, κουβέρτες, σκηνές, τις οποίες η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση άρχισε να μοιράζει στο λαό, για να μην πέσουν στα χέρια του εχθρού.

Σε μικρό χρονικό διάστημα είχαν εγκατασταθεί και οι επαφές με τους κομμουνιστές στις φυλακές και τους εξόριστους στα νησιά Φολέγανδρος και Ανάφη, τους έστελναν τακτικά τρόφιμα και φάρμακα και τις επαφές με τους συντρόφους Τρίφουν Χατζιγιάνοβ, Κώστα Ντούμοβ και Κάρτοβ διατηρούσε η ακτιβίστρια Πένα Ντούμοβα, αδερφή του Κόστα Ντούμοβ.

Επίσης, η επιτροπή πόλεως του ΚΚΕ στην Έδεσσα επανασυνδέθηκε με την Επαρχιακή Επιτροπή στη Θεσσαλονίκη, από όπου πήρε κάποιο προπαγανδιστικό υλικό.

Μέχρι το τέλος Ιουλίου 1941, στη πόλη είχαν δημιουργηθεί συνδικαλιστικές οργανώσεις σχεδόν σε όλα τα μεγάλα εργοστάσια και αναδιοργανώθηκε η οργάνωση κομμουνιστικής νεολαίας - ΟΚΝΕ – που συγκέντρωσε γύρο της μεγάλο αριθμό νέων. Αρχηγός αυτής της οργάνωσης ήταν ο Τάσκο Χατζιγιάνοβ.

Η εδεσσαϊκή κομματική οργάνωση διατηρούσε μόνιμες επαφές με τους κομμουνιστές από τα γύρω χωριά, στηρίζοντας τις προσπάθειες να πραγματοποιηθεί η κομματική περιφερειακή συνδιάσκεψη, στην οποία θα εκλέγονταν η περιφερειακή επιτροπή του ΚΚΕ στην Έδεσσα.

Στα μέσα του Ιουλίου 1941, στην Έδεσσα έφτασε ο Παντελής ο οποίος είχε καταφέρει να αποδράσει από την εξορία. Αυτός αμέσως κάλεσε την επιτροπή πόλεως του ΚΚΕ στην

Έδεσσα και ανακοίνωσε την πρότασή του ΚΣ του ΚΚΕ για διάλυση της κομματικής οργάνωσης και δημιουργία νέας όπου θα έμπαιναν όλοι εκείνοι οι κομμουνιστές που τον καιρό της δικτατορίας του Μεταξά δεν είχαν υπογράψει την δήλωση με την οποία απαρνιόνταν την οργάνωση. Όπως είχαμε πει, με την διείσδυση οργάνων της αστυνομίας στην ηγεσία του ΚΚΕ, στην Ελλάδα είχαν γίνει πολλές συλλήψεις στη διάρκεια των οποίων ζητήθηκε από τους κομμουνιστές να υπογράψουν δήλωση ότι αρνούνται τη κομμουνιστική τους δράση. Απογοητευμένοι και με ακέφαλη ηγεσία για τη δράση τους, πολλοί κομμουνιστές είχαν χάσει την ελπίδα της συνοχής του ΚΚΕ και κατέφυγαν στην υπογραφή της δήλωσης.

Η νέα ντιρεκτίβα του ΚΚΕ για απομάκρυνση όλων των κομμουνιστών που είχαν υπογράψει τη δήλωση, πράγματι, ήταν η θέση που έγινε δεκτή στην VI Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, που πραγματοποιήθηκε τον Ιούλιο 1941. Όπως είναι γνωστό, εκείνη τη περίοδο στις μεγαλύτερες πόλεις της Ελλάδας όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, υπήρχαν κομματικές οργανώσεις που τις διοικούσαν δύο κέντρα με εντελώς αντίθετες απόψεις γύρω από την οργάνωση της αντίστασης και την δραστηριότητα της οργάνωσης. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της κατάστασης που επικρατούσε τον καιρό του Μεταξά όταν ένα κομμάτι της ΚΕ του ΚΚΕ και, δια μέσω αυτής, μεγάλο μέρος των πρωτοβάθμιων οργανώσεων, είχαν γίνει μαριονέτες στα χέρια της αστυνομίας. Οι παλιοί κομμουνιστές που ήταν κρατούμενοι στις φυλακές ή στην εξορία, μετά την απελευθέρωση τους, ανέλαβαν να ενισχύσουν την οργάνωση των κομματικών κέντρων σε κίνδυνο και δημιούργησαν νέα διοικητικά σώματα. Σύμφωνα με την απόφαση του Ιουλίου, οι κομμουνιστές που είχαν υπογράψει την δήλωση της αστυνομίας έπρεπε να αποχωρίσουν από την οργάνωση. Οι κομματικές οργανώσεις έπρεπε να αποτελούνται από ακίνδυνα μέλη.

Η κομματική επιτροπή της Έδεσσας συμφώνησε με την πρόταση του Παντελή, δηλαδή με τη θέση της ΚΕ του ΚΚΕ να διαλυθεί η οργάνωση και να γίνει νέα εκλογή. Επειδή σχεδόν τα περισσότερα μέλη είχαν υπογράψει την δήλωση, αυτή η οργάνωση διαλύθηκε σχεδόν ολόκληρη, κι έτσι στα μέλη εξηγήθηκε ότι θα συνεχίσουν όλη την δραστηριότητα ως εξωκομματικοί, μέχρι τότε που θα δείξουν προσήλωση και συνέπεια στην εκτέλεση των κομματικών καθηκόντων και με την συμπεριφορά τους θα αποδείξουν ότι είναι πραγματικοί κομμουνιστές και αξίζουν να είναι στις γραμμές του ΚΚΕ. Στη νέα Νομαρχιακή Επιτροπή εισήλθαν οι: Τζότζο Ούρνοβ, Πέτρε Κεραμεππίεβ, Ατανάς Τζόγκοβ, Ηλία Νούσεβ-Μίτο.

Ωστόσο, ο Παντελής διατήρησε τους: Ισαάκ Χριστοφορίδη, Ντίνκο Ντέλεσκι και τον Βάγγελ Αγιάνοβσκι ως συνεργάτες του, αλλά όχι ως μέλη της οργάνωσης, διότι και αυτοί είχαν αποκλεισθεί από την οργάνωση.

Παρά αυτής της απόφασης της ΚΕ του Κ.Κ.Ε. οι κομμουνιστές στην Έδεσσα συνέχισαν με αυξημένη δράση, κυριαρχώντας και ενισχύοντας την αντίσταση κατά του κατακτητή. Οι ενέργειες τους συνέβαλαν να επιβεβαιώσουν και να αποδείξουν σύντομα την προσήλωση τους στο Κ.Κ.Ε. και να αποκατασταθούν στις γραμμές του.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΕΙΑ ΤΟΥ ΕΑΜ

Στις 27 Σεπτεμβρίου 1941 δημιουργήθηκε το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο της Ελλάδας (Ε.Α.Μ.) μετά από την υπογραφή συμφωνίας μεταξύ των ΚΚΕ, ΕΛΔ, ΣΚ και ΑΚ .

Λίγο αργότερα δημιουργήθηκε οργάνωση του ΕΑΜ και στην πόλη (της Έδεσσας) στο οποίο εντάχθηκαν όλοι οι κομμουνιστές και πατριώτες που δήλωσαν έτοιμοι να πολεμήσουν τον κατακτητή, για την απελευθέρωση της χώρας.

Η αντίσταση ενάντια στον κατακτητή στην Έδεσσα και τα περίχωρα της μεγάλωνε μέρα με τη μέρα και εκδηλώνονταν μέσα από διάφορες δράσεις κατά της παρουσίας των κατοχικών στρατών. Η γερμανική διοίκηση αντέδρασε δυναμικά στη δράση των κομμουνιστών. Με τη συνεργασία της ελληνικής αστυνομίας, η Γκεστάπο πήρε όλες τις απαραίτητες πληροφορίες για τη κομμουνιστική δράση σε αυτή την περιοχή. Χάρη στα παραδοτέα γραπτά των αρχείων της αστυνομίας, στις 2 Οκτωβρίου 1941 στην Έδεσσα έγινε μπλόκο σε ορισμένες συνοικίες της πόλης και έγιναν πολυάριθμες συλλήψεις. Σε αυτές τις επιδρομές συνελήφθησαν οι: Ντίσκο Ντέλεβ, Βάνι Τάκεβ, Ρίστο Πέτλεβ και στα χωριά Φώτη Τίποβски, Γκίοργκι Ντίμοβ, Βάνι Σερέτοβ κι άλλοι. Μετά από σύντομη κράτηση στο κρατητήριο της Έδεσσας, οι συλληφθέντες μεταφέρθηκαν στο στρατόπεδο “Παύλος Μελάς”, στη Θεσσαλονίκη (Σόλουν).

Εκείνη την περίοδο στη πόλη είχαν έρθει διάφοροι τυχοδιώκτες από το εσωτερικό της Ελλάδος, με σοβινιστική διάθεση προς τα σλαβικά στοιχεία, άλλα ήρθαν επίσης και διάφοροι συνεργάτες του κατακτητή από τη Βουλγαρία που υποκινούσαν μίσος και μισαλλοδοξία ανάμεσα στο μακεδονικό και στον ελληνικό λαό.

Ως περιφερειακός διοικητής στην Έδεσσα είχε τοποθετηθεί ο Γεώργιος Δεμενόπουλος, Έλληνας από τη παλιά Ελλάδα που την εποχή της δικτατορίας του Μεταξά ήταν πρόεδρος της Επιτροπής Ασφάλειας (με δική του διαταγή πολλοί κομμουνιστές στάλθηκαν στην εξορία). Με τη βοήθεια των συνεργατών του Κοφού, Σπυριδωνίδη, Φωτιάδη, Γερεμτζε, Κούτρας κι άλλων, άρχισε η αντιμακεδονική καμπάνια και οι διωγμοί των Μακεδόνων πατριωτών. Ο Δεμενόπουλος, συνδεδεμένος με την Γκεστάπο, ηγούνταν ειδικής πολιτικής εναντίον του μακεδονικού λαού.

Αυτές οι αντιμακεδονικές πράξεις ορισμένων εκπροσώπων της κυβέρνησης, τις χρησιμοποιούσαν διάφοροι βουλγαρόφιλοι από τα μέρη αυτά και έστελναν ειδικές αντιπροσωπείες στη Σόφια με παράκληση στη βουλγαρική φασιστική κυβέρνηση να προστατέψει “τους Βούλγαρους από τη προσβολή της ελληνικής τρομοκρατίας”. Έθεταν ως αίτημα τα εδάφη αυτά να περάσουν υπό βουλγαρική διοίκηση η εντός της Ενωμένης Βουλγαρίας, όπως έγινε στη περίπτωση του ανατολικού κομματιού της Μακεδονίας του Αιγαίου.

Η βουλγαρική φασιστική Αυλή καλωσόρισε με ικανοποίηση αυτούς τους εκπροσώπους της “βουλγαρικής φυλής” και ικανοποίησε τα αιτήματα τους στέλνοντας τους καθοδηγητές της στην περιοχή της Έδεσσας να προστατέψουν το “βουλγαρικό στοιχείο”. Έτσι συνέβη και ο υπολοχαγός Αντον Κάλτσεβ έγινε ο Βούλγαρος εκπρόσωπος που τοποθετήθηκε στην γερμανική διοίκηση, με αποστολή να προστατέψει τα συμφέροντα του “βουλγαρικού λαού”. Ο Αντον Κάλτσεβ σύντομα όρχησε να περιβάλλεται από ομοϊδέατες και συνεργάτες.

Όλα αυτά συνέβαιναν την εποχή που στην Ελλάδα κυριαρχούσε η πείνα και η στέρση. Η δύσκολη οικονομική κατάσταση είχε πλήξει περισσότερο τους εργαζόμενους,

ειδικά εκείνους που με το κλείσιμο των εργοστασίων, έμειναν χωρίς δουλειά. Οι λεηλασίες των στρατών κατοχής γίνονταν όλο και συχνότερες, ο λαός πάλευε για την επιβίωση του. Παντού, στις μεγάλες πόλεις αντικρίζονταν εικόνες φοβερές: πτώματα γυναικών, παιδιών, γέρων.... νεκρά από πείνα και αρρώστιες, άθαφτα, για μέρες κείτονταν διάσπαρτα στους δρόμους. Αυτές οι φρικτές εικόνες ήταν χαρακτηριστικές σε όλη τη χώρα.

Αυτή τη δύσκολη κατάσταση οι κατακτητές και οι υπηρέτες τους στη Μακεδονία του Αιγαίου προσπαθούσαν να την χρησιμοποιήσουν για δικούς τους σκοπούς: οι γκρεκομάνοι και οι βουλγαρόφιλοι, στενά συνδεδεμένοι με τους Γερμανούς,, ο καθένας από την μεριά του και με τα δικά του κίνητρα, με καλά μελετημένη προπαγάνδα, εκβίαζαν το πεινασμένο μακεδονικό λαό, καταφέροντας να πάρουν ορισμένους μαζί τους με την προσφορά τροφίμων και ενδυμάτων.

Η βουλγαρική πλευρά έφτασε στο σημείο να φέρνει βαγόνια με σιτάρι και να το μοιράζει σαν "αδελφική βοήθεια" στο πεινασμένο λαό. Μετά, πραγματοποιούσε εθιμοτυπικές εκδηλώσεις, εκφράζοντας τη μεγάλη φροντίδα της για τα "αδέλφια" της. Στη πραγματικότητα, το μεγαλύτερο μέρος των φορτίων κατέληγαν στους Βούλγαρους εκπροσώπους που το πουλούσαν στη μαύρη αγορά, στους εμπόρους.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΉ ΑΝΤΙΦΑΣΙΣΤΙΚΉ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΜΑΟ)

Στις αρχές του 1942 στη Ελλάδα, εκτός από τη δράση του Κ.Κ.Ε, παρουσιάστηκαν μερικές εθνικιστικές οργανώσεις με διάφορα ονόματα, που εμφανίζονταν ως υποστηρικτές του ελληνικού λαού κατά της φασιστικής τυραννίας. Αυτές, μεταξύ άλλων, ήταν το ΕΔΕΣ (Εθνικός Δημοκρατικός Ελληνικός Σύνδεσμος), που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία του στρατηγού Πλαστήρα, η ΕΚΚΑ με επικεφαλής τον συνταγματάρχη Ψαρρό, η ΥΒΕ (μετέπειτα ΠΑΟ) οργάνωση που δημιούργησε ο συνταγματάρχης Χρυσόχοου και άλλοι. Όλοι αυτοί ζητούσαν ενότητα και αλληλοϋποστήριξη στο πόλεμο ενάντια του κατακτητή, αν και αργότερα αποδείχτηκε ότι το μεγαλύτερο μέρος αυτών είχαν δημιουργηθεί από τον ίδιο τον κατακτητή με σκοπό να αποτρέψουν το ελληνικό απελευθερωτικό κίνημα και να πολεμήσουν το Κ.Κ.Ε., το ΕΑΜ, και το ΕΛΑΣ. Με την δική τους στήριξη οι Γερμανοί κατακτητές κατάφεραν να δημιουργήσουν αναποφασιστικότητα στον ελληνικό πληθυσμό, ο οποίος πολλές φορές ξεγελάστηκε από την προπαγάνδα και τα συνθήματα αυτών των εθνικιστικών και φιλο-φασιστικές οργανώσεις που διακήρυτταν τον αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας. Αυτή ήταν μια απόπειρα για να τερματιστεί η ενότητα του αντιφασιστικού μετώπου στην Ελλάδα που γινόταν όλο και πιο μαζικό και συμπαγές στον αγώνα κατά των φασιστικών κατακτητών.

Οι Μακεδόνες κομμουνιστές στην Έδεσσα αντιμέτωποι με τα νέα εθνικιστικά κινήματα σε αυτήν την έκταση, μπλεδισμένοι από την ακαθόριστη και εξαιρετικά ομπορουνιστική στάση του ΚΚΕ σχετικά με το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, την περίοδο που φούντωνε ο αγώνας κατά του γερμανικού φασισμού, ψάχνοντας την θέση του και τον δρόμο του στις επαναστατικές δράσεις. Γι' αυτό, τον Απρίλιο του 1942, οι Μακεδόνες κομμουνιστές της Έδεσσας πραγματοποίησαν σύσκεψη στην οποία τέθηκε μονό ένα σημείο: η θέση και ο ρόλος των Μακεδόνων κομμουνιστών και αντιφασιστών στην

καθοδήγηση του αντιφασιστικού αγώνα των Μακεδόνων σε σχέση με την παράξενη συμπεριφορά του Κ.Κ.Ε. για τις μακεδονικές προσδοκίες και, ειδικότερα, τις συνθήκες της φοβερής εθνικιστικής ελληνικής και βουλγαρικής προπαγάνδας.

Η σύσκεψη πραγματοποιήθηκε στο σπίτι του Βάνι Ακοτσκοβ και συμμετείχε ο γραμματέας οργάνωσης της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ Έδεσσας, Τζότζο Ούρνοτβ. Τη σύσκεψη άνοιξε ο Βάγγελ Αγιάνοβски που ήταν και ο εμπνευστής αυτής της συγκέντρωσης. Αυτός επιδίωξε να δημιουργηθεί ξεχωριστή μακεδονική αντιφασιστική οργάνωση, που θα ηγείται στον αγώνα του μακεδονικού λαού στον πόλεμο, σε αυτό το κομμάτι της Μακεδονίας του Αιγαίου. Εξηγώντας τις υποχρεώσεις και τους στόχους της οργάνωσης, υπογράμμισε ότι ο ελληνικός λαός αγωνίζεται κάτω από τη σημαία των ΕΑΜ, ΕΔΕΣ, ΕΚΚΑ και ΗΒΕ. Ο μακεδονικός λαός συμμετείχε κανονικά σε αυτόν τον αγώνα και οι Μακεδόνες κομμουνιστές, υπό τη διοίκηση του ΚΚΕ, οργάνωναν τον πληθυσμό στο αγώνα κατά του κατακτητή. Αλλά, σε αυτό τον κοινό αγώνα, ο μακεδονικός λαός δεν έβλεπε καμιά εγγύηση για την εξασφάλιση των εθνικών δικαιωμάτων του. Πολλές εθνικιστικές οργανώσεις άπλωναν βαθιές ρίζες στη Μακεδονία του Αιγαίου, καταπιέζοντας σκληρά τον μακεδονικό λαό. Η ελληνική και η βουλγαρική προπαγάνδα πίεζαν σκληρά, μέχρι και βίαια, το μακεδονικό πληθυσμό για να τον κερδίσουν και να τον πάρουν με το μέρος τους. Γιατί και για ποιόν πολεμούσε ο μακεδονικός λαός σε αυτό τον αγώνα; Υπάρχει μια μοναδική απάντηση που εκφράζει τη συμμετοχή του σε αυτόν: ο αντιφασιστικός αγώνας του και επειδή αποτελούσε, συγχρόνως, και εθνο-απελευθερωτικό αγώνα γι αυτόν, καθοδηγούμενος από τα αιώνια εθνικά ιδέωδη, υπό την διοίκηση Μακεδόνων κομμουνιστών, κάτω από την δική του εθνική σημαία. Για το σκοπό αυτό δημιουργήθηκε η Μακεδονική Αντιφασιστική Οργάνωση (ΜΑΟ) που ενίσχυσε το αντιφασιστικό μέτωπο σε αυτή την περιοχή της Μακεδονίας του Αιγαίου, επιστρατεύοντας το μακεδονικό λαό στις πρώτες γραμμές αυτού του αγώνα. Με αυτές τις προϋποθέσεις, μετά τη νίκη κατά της φασιστικής Γερμανίας, ο μακεδονικός λαός θα έπρεπε να γίνει ισότιμος συνομιλητής και συνέταιρος, με δικαίωμα στην επιλογή της μοίρας του και στην ολοκλήρωση των αιώνιων ιδεωδών.

Την ιδέα για τη δημιουργία Μακεδονικής Αντιφασιστικής Οργάνωσης οι Έδεσσαίοι κομμουνιστές την καλλιεργούσαν μέσα τους για πολύ καιρό. Αυτή ήταν παρούσα στις καθημερινές τους πράξεις και υπήρχε έντονη η αίσθηση ότι οι μακεδονικές επιδιώξεις θα μετατραπούν σε οργανωμένη δράση, με καθορισμένους στόχους. Γι' αυτό, την πρόταση για μια τέτοια οργάνωση οι Μακεδόνες κομμουνιστές την δέχτηκαν με ενθουσιασμό. Οι παρόντες, στο τέλος, έλαβαν τις εξής αποφάσεις:

Η Μακεδονική Αντιφασιστική Οργάνωση ανήκει στο μακεδονικό λαό αυτής της περιοχής της Μακεδονίας του Αιγαίου που, εκτός από τον αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τη Γερμανική, Ιταλική και Βουλγαρική κατοχή, πολεμάει και για την εφαρμογή των εθνικών δικαιωμάτων του.

Από τους παρόντες στη σύσκεψη εκλέχτηκε Νομαρχιακό Συμβούλιο με πέντε μέλη, η οποία αργότερα ενισχύθηκε (σε Νομαρχιακή Επιτροπή) σε έντεκα μέλη. Η ΜΑΟ θα λειτουργούσε στα πλαίσια του ΚΚΕ διότι την αποτελούσαν μέλη αυτού του κόμματος, που

θα υλοποιούσαν τους στόχους της. Αυτή η οργάνωση θα ήταν μέρος του αντιφασιστικού μετώπου της Ελλάδας, δηλαδή το ΕΑΜ.

Ειδικοί καθοδηγητές της ΜΑΟ θα έφευγαν στα γύρω χωριά και θα δημιουργούσαν τοπικές οργανώσεις. Τέτοιες θα δημιουργούνταν και σε διάφορα μέρη της πόλης και στα εργοστάσια.

Η Μακεδονική Αντιφασιστική Οργάνωση θα προχωρούσε στην έκδοση δικής της εφημερίδας, το "Κόκκινο αστέρι", που στην επικεφαλίδα της θα τυπώνονταν ένα κόκκινο αστέρι. Η εφημερίδα θα τυπώνονταν με ελληνικά γράμματα (δεν υπήρχαν γραφομηχανές με κυριλλικά γράμματα) αλλά τα άρθρα θα ήταν στα μακεδονικά.

Στο νέο Νομαρχιακό συμβούλιο της ΜΑΟ μπήκαν οι: Άνγκελ Γκάτσοβ-έμπορος, Ρίστο Κορντάλοβ-εργάτης, Ντίνι Παπαγιάνκοβ-αγρότης, Βάνι Α.-δάσκαλος και Βάγγελ Αγιάνοβски-εργάτης, ο οποίος ήταν και Γραμματέας της ΜΑΟ.

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΜΑΟ

Μερικές ημέρες μετά την δημιουργία της ΜΑΟ, κυκλοφόρησε το πρώτο τεύχος του (εντύπου) «Κόκκινο Αστέρι», στον πρόλογο του οποίου εξηγούνταν ο σκοπός και οι αρμοδιότητες της οργάνωσης και έκανε έκκληση προς το μακεδονικό λαό να συμμετέχει μαζικά στην οργάνωση και στον πόλεμο ενάντια στον εχθρό. Την εφημερίδα την διέυθυνε ο Βάγγελ Αγιάνοβски ενώ την τύπωνε ο Ανδρέας Αντωνάκης, εθνικά Έλληνας, αλλά και υπεύθυνος του ΚΚΕ στην περιοχή Έδεσσα για τα τεχνικά ζητήματα.

Εκτός από την εφημερίδα, η αντί-φασιστική οργάνωση συχνά τύπωνε και Δελτίο της Οργάνωσης που, πέρα από τα οργανωτικά ζητήματα, ενημέρωνε για διάφορα γεγονότα του απελευθερωτικού αγώνα του ελληνικού λαού αλλά και των άλλων λαών ενάντια στον γερμανικό φασισμό.

Η έκδοση της εφημερίδας και η δημοσίευση της Διακήρυξης της ΜΑΟ έγινε αποδεκτή με μεγάλη ικανοποίηση και χαρά από τους Μακεδόνες. Αυτή ήταν η πρώτη οργάνωση του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου που καλούσε σε έθνο-απελευθερωτικό αγώνα. Το «Κόκκινο Αστέρι», επίσης, ήταν η πρώτη εφημερίδα τυπωμένη στην μητρική τους γλώσσα.

Τις συμπάθειες προς την οργάνωση οι Μακεδόνες τις εκδήλωναν μέσα από τις μαζικές εγγραφές στις γραμμές της. Δεν υπήρχε Μακεδόνας στην πόλη και στα γύρω χωριά που, άμεσα ή έμμεσα, να μην εκδήλωνε την προσήλωση ή την ετοιμότητα του να αγωνιστεί στις γραμμές της ΜΑΟ.

Ως πρώτη της αποστολή η ΜΑΟ ενήργησε δραστικά εναντίον της φασιστικής βουλγαρικής προπαγάνδας στην Έδεσσα, ενάντια στους απεσταλμένους από την Σόφια που υποκλίνονταν στην γερμανική διοίκηση και που, οδηγούμενοι από τον κακούργο Αντον Κάλτσεφ, πραγματοποιούσαν τρομοκρατικές ενέργειες εις βάρος του μακεδονικού λαού.

Η ΜΑΟ έγινε ηγέτιδα στον αγώνα του μακεδονικού λαού στην Έδεσσα ενάντια στην βουλγαρική φασιστική προπαγάνδα, αποτρέποντας συγχρόνως όλες τις σημαντικότερες ενέργειες του γερμανικού στρατού. Επίσης, η οργάνωση βοηθούσε και υποστήριζε το απελευθερωτικό κίνημα του ΚΚΕ και του ΕΑΜ στις άλλες επαρχίες, προσφέροντας πλήρη

βοήθεια στις ομάδες παρτιζάνων που εκείνο τον καιρό ενεργούσαν στην περιοχή της Έδεσσας.

Η προσχώρηση και η υποστήριξη του μακεδονικού λαού προς τη ΜΑΟ έδρασε και ως κινητοποίηση για τον ελληνικό λαό, που άρχισε να δείχνει μεγαλύτερο ενδιαφέρον και τόλμη για βοήθεια και δράση προς το ΚΚΕ. Έτσι, στην Έδεσσα και στην γύρο περιοχή εκδιώχτηκαν και καταργήθηκαν διάφορες ελληνικές και βουλγαρικές οργανώσεις στις οποίες ακουμπούσε ο Γερμανός εισβολέας.

Αντιμέτωπη με την όλο μεγαλύτερη αντίσταση του λαού της Έδεσσας, η διοίκηση του εισβολέα έστειλε τον τότε πρωθυπουργό της ελληνικής κυβέρνησης, Τσολάκογλου, στην Έδεσσα να καθησυχάσει τον λαό και να του εξηγήσει ότι η παρουσία του γερμανικού στρατού είναι «σωτήρια αποστολή η οποία πρέπει να θεσπίσει νέο καθεστώς που θα σώσει την Ελλάδα από την καταστροφή και θα δώσει στον κόσμο ελευθερία και πρόοδο».

Στις 12 Ιουνίου 1942 το πρωί, ο γερμανικός στρατός συγκέντρωσε τους κατοίκους της Έδεσσας στην πλατεία της πόλης και ο Γερμανός διοικητής, που είχε ανέβει στο κτήριο της Εθνικής Τράπεζας, έδωσε τον λόγο στον πρωθυπουργό Τσολάκογλου. Αυτός, απευθυνόμενος στον λαό, όπως έγραψαν οι εφημερίδες, είπε: «Σας ευχαριστώ για την φιλοξενία σας. Τα αισθήματα που δείχνετε με ενθουσιασμό και οι εκδηλώσεις σας μαρτυρούν ότι στις φλέβες σας ρέει αίμα ελληνικό. Αυτές οι εκδηλώσεις δηλώνουν και τον πόνο σας, γι αυτό σας διαβεβαιώνω ότι είναι προσωρινός πόνος και οφείλεται στις τωρινές στρατιωτικές ανάγκες. Να ήσαστε βέβαιοι ότι η κυβέρνηση μου είναι πατριωτική, ότι δεν είναι κυβέρνηση κόμματος αλλά το θέλημα του λαού, και έχει εθνικό χαρακτήρα, τον οποίο αποδεικνύουν οι εκδηλώσεις σας. Την κυβέρνηση μου συνοδεύει μια μοναδική σκέψη: η Ελλάδα μας. Μπροστά μας στέκεται και θα είναι μοναδικός μας σκοπός να την κρατήσουμε υγιής και αλύγιστη, την Ελλάδα μας. Την οποία υπερασπίζονται, μεγάλοψυχα και γενναία, στήθη Ελλήνων που πότισαν με το αίμα τους την αιώνια γη της πατρίδας μας. Αυτά σας τα λέω διότι είμαι σίγουρος πως οι γενναίοι Γερμανοί δεν θα αδικήσουν έναν από τους γενναιότερους λαούς στον κόσμο. Ο λαός που χύνει το αίμα του για την ελευθερία της Ευρώπης, δεν είναι σε θέση να αδικήσει την μικρή Ελλάδα. Εγώ είμαι αισιόδοξος και έχω λόγους να πιστεύω ότι οι Γερμανοί θα μας δώσουν το δικαίωμα που μας ανήκει.»

Η ομιλία του Τσολάκογλου συχνά διακόπτονταν από κραυγές διαμαρτυρίας: «Θάνατος στον φασισμό!», «Κάτω οι προδότες!», «Θέλουμε ελευθερία!»... Η αντίδραση του συγκεντρωμένου πλήθους ενόχλησε τους Γερμανούς αξιωματικούς και αμέσως διέταξαν να διαλυθεί η διαδήλωση.

Αλλά, οι αντιφασιστικές διαμαρτυρίες συνέχισαν να αντηχούν στους δρόμους της πόλης, επιβεβαιώνοντας την προσήλωση στο ΕΑΜ, ΚΚΕ και ΜΑΟ. Οι Γερμανοί αντέδρασαν σθεναρά ενάντια στους διαδηλωτές. Στην αρχή σπρώχνοντας τους με τα όπλα και χτυπώντας τους με γροθιές, ύστερα και με πυρά οι Γερμανοί στρατιώτες προσπαθούσαν να διασπάσουν τους διαδηλωτές. Υπήρξε πραγματικό χάος, σφαίρες σφύριζαν πάνω από τα κεφάλια των διαδηλωτών, γυναίκες και παιδιά, ανακατεμένοι στο πλήθος, αναζητούσαν καταφύγιο στα κοντινά κτίρια. Στους δρόμους κραύγαζαν οι τραυματίες και, θανάσιμα

χτυπημένη, μια νεαρή εργάτρια κλωστοϋφαντουργίας, η Αλίκη Τσουκαλά, κείτονταν νεκρή, στο οδόστρωμα.

Η εφημερίδα της Θεσσαλονίκης «Νέα Ευρώπη», φασιστικά προσανατολισμένη και που είχε τεθεί στην εξυπηρέτηση του εχθρού, έγραψε άρθρο για τα γεγονότα στην Έδεσσα αλλά απέφυγε να δώσει την πραγματική εικόνα της διαδήλωσης. Περιέγραψε την παράσταση του πρωθυπουργού Τσολάκογλου στους Έδεσσαίους ως θριαμβευτικό καλωσόρισμα, εξηγώντας ότι οι κάτοικοι ενθουσιασμένοι εκδήλωσαν την εκτίμηση και τον θαυμασμό τους προς τον ίδιο και την πολιτική που ασκεί και, κυρίως, εξέφρασαν τα συναισθήματα ευγνωμοσύνης τους προς το γερμανικό λαό.

Οι οργανώσεις του ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΜΑΟ, με πολλά φυλλάδια σκορπισμένα παντού στην πόλη και με άρθρα στις εφημερίδες τους, χαρακτήρισαν τον Τσολάκογλου ως τον μεγαλύτερο προδότη και κακοποιό του ελληνικού έθνους «συνεργό στα αιματηρά γεγονότα που έγιναν στην Έδεσσα.»

Για την κηδεία της εργάτριας Τσουκαλά είχε ανακοινωθεί κάλεσμα προς τους κατοίκους, που μαζικά βγήκαν στους δρόμους. Η μεγάλη πομπή, φωνάζοντας συνθήματα διαμαρτυρίας κατά του εχθρού και των προδοτών, ξεκίνησε προς τα νεκροταφεία της πόλης. Αυτό το τραγικό γεγονός μετατράπηκε σε πολιτική διαδήλωση, που εκδήλωνε την αγανάκτηση και το μίσος των κατοίκων της Έδεσσας προς τον εισβολέα, στον οποίο είχε δώσει να καταλάβει ότι σ' αυτήν την πόλη ήταν ανεπιθύμητος και ότι τον περίμενε αντίσταση έως την τελική απελευθέρωση.

Η ΔΙΑΛΥΣΗ ΤΗΣ Μ.Α.Ο.

Η Μακεδονική Αντιφασιστική Οργάνωση είχε κερδίσει τις συμπάθειες του μακεδονικού λαού και είχε μεγάλη υποστήριξη στις δράσεις της. Η ανακοίνωση για την οργάνωση, που είχε δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Κόκκινο Αστéρι» εξέφραζε ξεκάθαρα τους σκοπούς της ΜΑΟ ως μοναδικό εκφραστή των συμφερόντων του μακεδονικού λαού.

Η ΜΑΟ δήλωνε ότι μετά την απελευθέρωση από την γερμανική κατοχή, ο μακεδονικός λαός θα κατοχύρωνε τα εθνικά του δικαιώματα και θα ελευθερωνόταν από «το ελληνικό καθεστώς που για πολλά χρόνια τον βασάνιζε (μου 'τα τρία γκλάβατα σο σόλ=του έτριβε το κεφάλι με αλάτι)». Η εφημερίδα, εκτός από τα κείμενα για τον πόλεμο κατά του εισβολέα, δημοσίευε έγγραφα και απομνημονεύματα για την εξέγερση του Ιλιντεν, αποσπάσματα από τη μακεδονική ιστορία που είχε σχέση με τον διαμελισμό της Μακεδονίας από την Σερβία, την Ελλάδα και την Βουλγαρία, αλλά έδειξε και τον δρόμο που έπρεπε να βαδίσει ο μακεδονικός λαός μέχρι την απελευθέρωση και την κατοχύρωση των εθνικών του δικαιωμάτων

Η ΜΑΟ ξεκίνησε μια μεγάλη σειρά δραστηριοτήτων ανάμεσα στο μακεδονικό λαό της Έδεσσας, όπως η κατάταξη του στις γραμμές του ΕΑΜ αλλά, συγχρόνως, κατάφερε να προωθήσει μεγάλο αριθμό νέων στις γραμμές του ΕΛΑΣ.

Αυτή η στάση της ΜΑΟ εξαφάνισε ολοκληρωτικά τα συνθήματα της βουλγαρικής φασιστικής προπαγάνδας η οποία προσπαθούσε να ενισχύσει τις επαφές της με το

μακεδονικό λαό μέσα από το απλωμένο δίκτυο της μεγαλοβουλγαρικής πολιτικής, εκπροσωπούμενη από τον Κάλτσεφ και τους συνεργάτες του.

Οι επιτυχίες της ΜΑΟ δεν απασχόλησαν μόνο τις γερμανικές και βουλγαρικές εχθρικές δυνάμεις αλλά και την ελληνική φασιστική πλευρά, ιδιαίτερα την οργάνωση ΠΑΟ που έκανε φοβερό πόλεμο εναντίον των μελών της ΜΑΟ.

Αλλά αυτό δεν ήταν το μοναδικό εμπόδιο με το οποίο πάλευε η αντιφασιστική οργάνωση των Μακεδόνων. Στην ουσία, στην αρχηγεία των οργανώσεων ΚΚΕ, ΕΑΜ, ΕΛΑΣ και ΜΑΟ βρίσκονταν γνωστοί Μακεδόνες κομμουνιστές που ήταν οργανωτές και αρχηγοί ολόκληρης της αντιφασιστικής δραστηριότητας στην Έδεσσα. Αυτό, σαν να ενοχλούσε τη Νομαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ και άρχισε να πιέζει ώστε οι αρχηγοί και κάποιοι Μακεδόνες που κατείχαν θέσεις να αντικατασταθούν με Έλληνες κομμουνιστές, οι όποιοι από τα πρώτα τους βήματα έδειξαν τις σοβινιστικές απόψεις τους για το μακεδονικό λαό.

Η Νομαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ δεν έδειξε έλλειψη εμπιστοσύνης μόνο στους Μακεδόνες κομμουνιστές αλλά φέρονταν με τον ίδιο τρόπο και σε ορισμένους Έλληνες κομμουνιστές από την Έδεσσα, που είχαν ανατραφεί και ενταχτεί στις γραμμές του ΚΚΕ μέσα από την μακροχρόνια δραστηριότητα και συνεργασία τους με τους Μακεδόνες κομμουνιστές. Τέτοιες περιπτώσεις ήταν τα αδέλφια Αντωνάκη, τα αδέλφια Κεσίσογλου, ο Νάζερ, ο Παπαζαχαρίου κι άλλοι. Αυτοί οι κομμουνιστές αγωνίζονταν πλάι-πλάι με τους Μακεδόνες κομμουνιστές στον αντιφασιστικό αγώνα, σε όλη την διάρκεια της κατοχής.

Η νέα διοίκηση του ΚΚΕ, στην οποία είχαν εμπιστευτεί τον αρχηγικό ρόλο της εδεσσαϊκής κομματικής οργάνωσης, όπως ο «Αχιλλέας» και ο Ηρακλής Μελετιάδης-Κυριάκος, με τις οπορτουνιστικές απόψεις τους για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, έκανε μεγάλη ζημιά στο απελευθερωτικό κίνημα στην Έδεσσα.

Η Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ με εκ των προτέρων προετοιμασμένο σχέδιο ωθούμενο ακριβώς από αυτούς τους κομμουνιστές με σοβινιστική διάθεση, τον Οκτώβριο του 1943 αποφάσισε την κατάργηση της ΜΑΟ, εξηγώντας ότι η οργάνωση παρεμποδίζει το δρόμο στους Έλληνες πατριώτες να συμπεριληφθούν στις γραμμές του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου. Στην απόφαση είχε υπογραμμιστεί, μεταξύ άλλων, ότι όλα τα στελέχη της ΜΑΟ έπρεπε να είναι στην διάθεση της ΠΕ του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας ενώ τα μέλη να μοιραστούν σε διάφορες αντιφασιστικές οργανώσεις, υπό την επίβλεψη του ΚΚΕ.

Η διοίκηση της Μ.Α.Ο., ιδιαίτερα ο γραμματέας της Βάγγελ Αγιάνοφσκι, αντέδρασε δυναμικά στην απόφαση για την διάλυση της οργάνωσης. Δυστυχώς, το ΚΚΕ έμεινε σταθερό στην απόφαση του. Έτσι, το 1943 διαλύθηκε η οργάνωση Μ.Α.Ο. και το φυλλάδιο της, «Κόκκινο Αστéρι», σταμάτησε να τυπώνεται.

Οι Μακεδόνες κομμουνιστές, όπως πολλές φορές ως τότε, πειθάρχησαν στην απόφαση που έλαβε το ΚΚΕ. Και πραγματοποιήσει το αίτημα για διάλυση της Μ.Α.Ο. έχοντας επίγνωση ότι, αν αντιδρούσαν σε αυτήν την απόφαση, θα δημιουργούσαν ρωγμή στο έθνο-απελευθερωτικό κίνημα σε αυτήν την περιοχή της Μακεδονίας του Αιγαίου. Όλοι, ως τον τελευταίο, συμπεριλήφθησαν στις κομματικές και εξωκομματικές οργανώσεις,

συνεχίζοντας τον αγώνα κατά του κατακτητή σε τομείς επιλεγμένους από την Επαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ.

Μετά την αναδιοργάνωση, ως ενεργά στελέχη του ΚΚΕ στην Έδεσσα, ορίστηκαν οι εξής Μακεδόνες ακτιβιστές: Τζότζο Ούρντοβ, Οργανωτικός Γραμματέας της ΠΕ του ΚΚΕ, ενώ οι Βάγγελ Αγιάνοβски, Ρίστο Κορντάλοβ, Τάσσο Αγιάνοβски, Αθανας Κίροβски, Κόστα Κούζεβ, Τούσσι Κεραμετζιέβ, Αγγελ Γκάτσεβ, Πέτρε Κεραμετζιέβ, Αθανας Γκουνίντι, Νικόλα Κούζεβ, Γκιόργκι Υάκοβ, Βάνι Καρακατσάνοβ, Βάνι Ακότσκοβ, Ντίμιταρ Μακρίεβ, Μαρίκα Σαμαρέντσεβα, Ντόρα Καϊμάκοβα, Βέλικα Αγιάνοβσка, Μαρία Κτσέβα, Μαρία Πρόεβα, Μαρία Κεραμετζιέβα, Πετρούσσα Κορντάλοβα, Ρίστο Ντίμζοβ, Ρίστο Πάντοτο-Ζάραροτ, Ηλία Νούσσεβ-Μίτο, Κόλιο Ποπσερμπετζιέβ, Ισκο Τορτούροβ, Τρίφουν Αγιάνοβски, Ρίστο Νέπκοβ, Υάνι Καϊμάκοβ, Στάτι Τσιρόνκοβ, Κόστα Τσιρόνκοβ, Τάσσο Τσιρόνκοβ, Αθανας Τζόγκοβ, Αλέκο Τσρβένκοβ, Αποστολάκι Βασίλεβ, Παναγιότ Σαλαχόροβ-Γκίγκο, Ρίστο Σσόρεβ, Αλέκο Πετσινάροβ, Ισκο Πόποβ, Κόλιο Πρόεβ, Πέρικλι Πασκάλοβ, Τούσσι Ουμαλίεβ, Γκιόργκι Μάντσεβ, Κόστα Νισιάνκοβ, Πέτρε Νίκου, Βάγγελ Ντόντσεβ, Βάνι Μάντεβ, Τούσσι Κολκοτρόνοβ, Ρίστο Γκισσάροβ, κι άλλοι, πήραν διάφορες κομματικές κι άλλες θέσεις στο κίνημα αντίστασης.

Εκείνο τον καιρό μεγάλη δραστηριότητα παρουσίασαν και οι Μακεδόνες-κομμουνιστές στα γύρο χωριά: Τρίφουν Σσίντεβ και Ρίστο Μπουκουβάλοβ από Καρυδιά (Τέοβο), Πένα Ντούμοβα και Ντίμιταρ Λίμποβ από Άγρα (Βλάντοβο), Τόμο Μιχαίλοβ από Βρυτπά (Γκούγκοβο), Γκέλι Σσαμαρντάνοβ, Γκούσσι Τρπσέβски, Τσάνο Γκεοργκίεβ και Αθανας Μάρκοβски από Κερασιά (Κροντσέλοβο), Τάσσι Μαμούροβ, Πέτρε Μιτσάνοβ και Ντόνι Κολιάσσεβ από Μαργαρίτα (Πότσεπ), Τρίφουν Τρπκόβ, Βάνι Λιούτσκοβ και Μετόντι Αμπάροβ από Σαρακηνούς (Σαρακίνοβο), Πέτρε Πόποβски, Γκιόργκι Κόστοβ, Γκιόργκι Υάτσεβ και Πέτρε Πεϊκόβ από Κάτω Κορυφή (Ντόλνο Ρόντιβο), Βάγγελ Τσομπάνοβ και Κόλιο Κορτάσσοβ από Μεσημέρι (Μεσιμέρ), Κόλιο Κράλεβ από Σωτήρα (Λούκοβετς), Γκιόργκι Ντίμοβски και Πέτρε Πόποβски από Ξανθόγεια (Ρουσίλοβο), Πάντε Γκιοργκίεβ και Ρίστο Μπόγκεβ από Αρνισσα (Οστροβο), Σωτήρ και Κόλιο Τσούνεβι και Μπάϊ Κ'τσο από Ιδα (Στράϊσστα), Γκέλι, Γκιόργκι και Πέτρε Τανούροβι και Μίτσι Κουκούλεβ από Προμάχους (Μπάοβο), Χρήστο Αϊντόνοβски και Βάγγελ Τσακόντσεβ από Τσάκου (Τσάκονι), Ρίστο και Λάζο Κάμτσεβι από Αριδαία (Σούμποτσκο) και πολλοί άλλοι.

Με τις αντιφασιστικές τους πράξεις, εκείνο τον καιρό, ξεχώρισαν οι νέοι Μακεδόνες από την Έδεσσα, αρχικά υπό την σημαία της ΟΚΝΕ και αργότερα της ΕΠΟΝ, οι Τάσσκο Χατζιγιάνοβ, Λάμπρο Ούρντοβ, Γκιόργκι Τσιρόνκοβ, Μιχαήλ Μπάμπκοβ-Λάρινγκο, Ρίστο Ντόντσεβ, Χάρη Πετσινάροβ, Γκιόργκι Σαμαρέντσεβ, Κατίνα Κ'τσεβα, Ρίστο Κ'τσεβ, Κατίνα Ντραγκομάνοβα-Αϊτοβα, Μιχαήλ Γκισσάροβ, Λεονίντα Πρόεβ, Γκιόργκι Πρόεβ, Νούσσι Κολκοτρόνοβ, Πέτρε Σσόρεβ, Γκέλι και Τούσσι Κορντάλοβι, Γκιόργκι Μπιτίρνοβ, Γκιόργκι Ντραγκομάντσεβ, Γκιόργκι Στόεβ κι άλλοι.

Μεταξύ των ακτιβιστών της ΕΠΟΝ Έδεσσας, σημαντική δουλειά έκαναν οι Μίρκα Γκίνοβα από τα Ξανθόγεια (Ρουσίλοβο), Πάναγιωτ Μποζίνοβ και Βάνι Ιντίνακοβ από το χωριό Μεσημέρι (Μεσιμέρ), Γκιόργκι Κότσεβ από Σαρακηνούς (Σαρακίνοβο), Μίτσι Πεϊκόβ από Καρυδιά (Τέοβο), Μαρίκα Μιτσάνοβα και Ντίνι Κοζινάκοβ από Μαργαρίτα (Πότσεπ),

Λένα Στόϊκοβα, Βάνι Τσουνεβ, Πέτρε Τσουνεβ και Βάνι Μπένεβ από Ιδα (Στράνισστα), Κατίνα Τανούροβα και Λευτερία Σέλκοβα από Προμάχους (Μπάοβο), Λένα Κυροβάκοβα, Κόλιο Ντίμκοβ και Ντίμιταρ Κυροβάκοβ από Πιπεριά (Μπίτζοβα Μάαλα), Κ'ρστο Νούσσεβ από Λουτράκι (Πόζαρσκο) κι άλλοι, ενώ ο Τόντορ Σίμοβσκι-Λάκι από Πυγή Γουμένισσας (Ιζβορ Γκουμέντσκο εργαζόταν ως γραμματέας της οργάνωσης της Περιφερειακής Επιτροπής της ΕΠΟΝ Έδεσσας.

Η οργάνωση της ΕΠΟΝ δημιουργήθηκε στις 23 Φεβρουαρίου, 1943. Μπορεί ελεύθερα να υπογραμμιστεί ότι αυτή η οργάνωση ήταν μια από τις πιο δραστήριες στον πόλεμο κατά του κατακτητή, σε αυτήν την περιοχή.

Στις 24 Φεβρουαρίου του 1943, η γερμανική διοίκηση έδωσε εντολή επιστράτευσης της ελληνικής νεολαίας για την συμμετοχή της στις φασιστικές στρατιωτικές γραμμές, στην οποία η οργάνωση νέων εναντιώθηκε, καλώντας την νεολαία να μην υπακούσει σε αυτήν την διαταγή. Σχετικά με αυτό, οργάνωσαν διαμαρτυρίες προς την ελληνική κυβέρνηση και προς την γερμανική διοίκηση με τις οποίες ζητούσαν να σταματήσει η επιστράτευση. Η Νεολαία με τα μέλη της μοίρασε πολλά φυλλάδια, έγραψε πολλά συνθήματα στην πόλη με τα οποία καταδίκασε την απόφαση της κυβέρνησης και με τον τρόπο αυτό ένωσε την αντίσταση της με εκείνη του ελληνικού λαού, να μην υπηρετήσει η νεολαία στις φασιστικές γραμμές. Η αντίσταση της αντιφασιστικής νεολαίας της Ελλάδας, υποστηριζόμενη από το ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΜΑΟ, υπήρξε τόσο σθεναρή που η κυβέρνηση αναγκάστηκε να δεχτεί τις απατήσεις του λαού. Η απόφαση για επιστράτευση της ελληνικής νεολαίας ακυρώθηκε και ποτέ δεν εφαρμόστηκε.

Στις 7 Μαρτίου 1943, ο Πρωθυπουργός της τότε ελληνικής κυβέρνησης, Λογοθετόπουλος, αναγκάστηκε και επίσημα να δηλώσει ότι η επιστράτευση δεν θα γίνει.

Έτσι, λόγω της αποφασιστικής αντίστασης του ΚΚΕ και της Οργάνωσης Νέων, ο ελληνικός και μακεδονικός λαός της Μακεδονίας του Αιγαίου αρνήθηκαν να φορέσουν την φασιστική στολή και να πάνε σε «εθελοντική» εργασία στα γερμανικά εργοστάσια.

Η ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΣΤΟ ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

Οι Γερμανοί είχαν αποτύχει στο σχέδιο τους επιστράτευσης της ελληνικής και μακεδονικής νεολαίας, για να ενισχύσουν τις δυνάμεις τους. Γι' αυτό, αποφάσισαν να προχωρήσουν σε ένα άλλο βήμα: για την αντίσταση του ελληνικού και μακεδονικού λαού ετοίμασαν εκδίκηση, προσπαθώντας να «καρφώσουν καρφί» ανάμεσα στους δυο λαούς και φουντώνοντας την μη ανοχή μεταξύ τους, με ομόφωνη συνδρομή της βουλγαρικής Αυλής που αποδέχτηκε εγκάρδια το σχέδιο.

Στα μέσα του Ιουλίου 1943, εκτός του Ανατολικού κομματιού της Μακεδονίας, δόθηκε στο Βασίλειο της Βουλγαρίας η διοίκηση και ενός κομματιού της Κεντρικής Μακεδονίας του Αιγαίου. Οι κομμουνιστές της Έδεσσας δέχτηκαν αυτήν την είδηση με αγανάκτηση και εξέγερση. Η νέα κατάσταση απαιτούσε νέες δραστηριότητες, νέες δυνάμεις για να εμποδιστεί το πονηρό σχέδιο που προοριζόταν για νέα υποδούλωση της Μακεδονίας του Αιγαίου.

Οι Περιφερειακές Επιτροπές των ΚΚΕ, ΕΑΜ, ΜΑΟ και ΕΠΟΝ διασκόρπισαν πολλά φυλλάδια στην περιοχή και στην ίδια την πόλη, καλώντας το λαό να αντισταθεί στα φασιστικά σχέδια για παραχωρήσεις στη Βουλγαρική Αυλή.

Στην Έδεσσα ανακοινώθηκε απεργία που κράτησε δυο ημέρες. Στις 25 Ιουλίου 1943, το ΕΑΜ οργάνωσε συγκέντρωση διαμαρτυρίας στην οποία έλαβαν μέρος πάνω από χίλιοι διαμαρτυρόμενοι από την πόλη και την περιοχή. Στα πανό είχαν γραφτεί συνθήματα: «Θέλουμε ελευθερία», «Έξω οι κατακτητές», «Εμείς είμαστε Μακεδόνες και όχι Βούλγαροι»...

Στο συλλαλητήριο διοικούσε μια ειδική επιτροπή, που έστειλε μια επιστολή στην γερμανική διοίκηση. Την επιτροπή αποτελούσαν οι: Βάνι Μάντεβ, Ντίνι Κούζεβ, Ντίνι Παπαγιάνκοβ, Τάσσκο Αγιάνοβσκι, Ρίστο Στεφανίδη κι άλλοι.

Όταν η επιτροπή προσκόμισε την επιστολή διαμαρτυρίας στην γερμανική διοίκηση, συνελήφθησαν όλα τα μέλη της και το συγκεντρωμένο πλήθος διαλύθηκε με τη βία. Όλοι τους υπέστησαν κτηνώδη βασανιστήρια από την Γκεστάπο και ο Βάνι Μάντεβ, αργότερα, ντουφεκίστηκε.

Παρόμοιες διαμαρτυρίες ξέσπασαν και σε άλλες πόλεις της Ελλάδας. Ο κόσμος στην Αθήνα αντιστάθηκε με γυμνά χέρια στα γερμανικά τανκς που έσπευσαν κατά των διαδηλωτών. Η νεαρή Λίλη Σπαθοπούλου ρίχτηκε κάτω από το γερμανικό τανκ, θυσιάζοντας την ζωή της για να εμποδίσει το σιδερένιο τεθωρακισμένο να στοχεύσει κατά των διαδηλωτών.

Η φασιστική Βουλγαρία, όπως απεδείχθη, δεν κατάφερε να ικανοποιήσει τις ορέξεις της για τη Μακεδονία του Αιγαίου. Αυτή η αποτυχία της Βουλγαρικής Αυλής προκάλεσε νέες πιέσεις και βίαιες πράξεις πάνω στο μακεδονικό λαό.

Ακριβώς κάτω από αυτές τις συνθήκες, στην σκηνή ενεργοποιείται ο εγκληματίας Αντον Κάλτσεφ που μέσα από την κακόφημη ΟΧΡΑΝΑ, η οποία είχε συσταθεί με το σύνθημα «Για την σωτηρία των Βουλγάρων από την ελληνική σφαγή», ξεκίνησε μια πρωτοφανή τρομοκρατία του μακεδονικού λαού για ένταξη στις γραμμές της και για ξεκαθάρισμα λογαριασμών με τους Έλληνες.

Από την άλλη πλευρά, αυτό το βήμα ήταν η ευκαιρία για τους Έλληνες εθνικιστές που υπήρχαν ανάμεσα στα πρώην κόμματα της μπουρζουαζίας, με την στήριξη της εξόριστης κυβέρνησης και τον βασιλιά Γεώργιο, να δημιουργήσουν ειδικά τάγματα, τα λεγόμενα «Τάγματα Ασφαλείας», για την προστασία του μεγάλου ελληνικού πνεύματος. Σε αυτά τα τάγματα εισήλθαν πολλοί πρώην αξιωματικοί του ελληνικού στρατού, διάφοροι τυχοδιώκτες γνωστοί για τα εγκλήματα τους και τις αντιδημοκρατικές πράξεις τους, ξεκινώντας μια τρομοκρατία σε πολλές πόλεις που φάνηκε ιδιαίτερα άγρια στο ξεκαθάρισμα με ότι ήταν μακεδονικό, στη Μακεδονία του Αιγαίου.

Στην Έδεσσα τέτοιο τάγμα δημιούργησε ο ταγματάρχης του ελληνικού στρατού Φωτιάδης. Αλλά, εξαιτίας της αντίστασης που συνάντησε από τους Έλληνες της Έδεσσας και λόγω του σθεναρού αντιφασιστικού κινήματος που υπήρχε σε αυτή την πόλη, η δραστηριότητα του μεταφέρθηκε κυρίως στα χωριά των Γιαννιτσών.

Το πρώτο θύμα της δράσης του ήταν ο νεαρός Ντίμιταρ Κορόνοβ από την Έδεσσα που απήγαγαν από την πόλη και τον οδήγησαν στην Θεσσαλονίκη, όπου με τρόπο θηριώδη, στις 30 Σεπτεμβρίου 1943, τον σκότωσαν. Ο θάνατος του Κορόνοβ προκάλεσε μεγάλη εξέγερση του μακεδονικού λαού. Η αγανάκτηση του λαού βόλεψε τον κακούργο Κάλτσεφ και τους βουλγαρόφρονους συνεργάτες του που ξεκίνησαν πρωτοφανή προπαγάνδα στον πληθυσμό, προσφέροντας όπλα και δημιουργώντας οπλισμένες ομάδες εντός ΟΧΡΑΝΑΣ, για την προστασία από τους «αιμοβόρους Έλληνες».

Ο Κάλτσεφ έφερε στην Έδεσσα από την Καστοριά (Κόστουρ) οπλισμένες μακεδονικές ομάδες (η ΟΧΡΑΝΑ ήδη από το Μάρτιο του 1943 είχε οπλίσει ορισμένα μακεδονικά χωριά) και μαζί τους γύριζε στα γύρο χωριά καλώντας το μακεδονικό λαό να ακολουθήσει το παράδειγμα των «ηρωικών πολεμιστών» της Καστοριάς οι οποίοι, με «βουλγαρικό» οπλισμό στα χέρια τους, πολεμούσαν για την προστασία του «βουλγαρικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου», ενώ συνεχώς δήλωνε ότι οι Έλληνες ετοιμάζουν σφαγή και εκκαθάριση αυτού του τόπου από τους Μακεδόνες. Η δραστηριότητα του Κάλτσεφ ανάμεσα στους κατοίκους της Έδεσσας δεν είχε σχεδόν καθόλου ανταπόκριση.

Λόγω της αντίστασης που αντιμετώπισε ο Κάλτσεφ από το μακεδονικό λαό, αυτός ζήτησε από την φασιστική βουλγαρική κυβέρνηση να στείλει γνωστά πρόσωπα από τη Σόφια, που είχαν ζήσει στην Έδεσσα, για να τον βοηθήσουν στις δραστηριότητες και στην προσχώρηση του λαού στην οργάνωση του. Μεταξύ άλλων, εστάλησαν ως βοήθεια οι Γκιόργκι Σαρακίνοβ, Στάβρε Τσέκοβ, Τσέγκανσκι κι άλλοι πρώην Έδεσσαίοι. Αλλά, όταν αυτοί οι «ιεραπόστολοι» έφτασαν στην Έδεσσα, είδαν μια εντελώς διαφορετική κατάσταση από εκείνη που τους είχαν περιγράψει και την είχαν φανταστεί, κι έτσι ορισμένοι γύρισαν πίσω (διότι οι ίδιοι οι συγγενείς τους και φίλοι ήταν μέλη στον λαϊκό-απελευθερωτικό αγώνα), ενώ ορισμένοι εισχώρησαν και οι ίδιοι στον αντί-φασιστικό μέτωπο όπως έκανε, για παράδειγμα, ο Στάβρε Τσέκοβ, γεννημένος στο χωριό Πύργοι (Κατράνιτσα), φυγός στην Βουλγαρία από το 1918 μετά την δολοφονία του γιατρού-γκρεκομάνου Σακλέου. Αυτός εντάχθηκε στον αντιφασιστικό κίνημα στην Έδεσσα και στα μέσα του 1944 έγινε παρτιζάνος στο Μακεδονικό Τάγμα Παρτιζάνων, όπου έμεινε μέχρι τις 25 Μαΐου του 1945.

Η δραστηριότητα της ΠΕ του ΚΚΕ, μέσα από την οργανωμένη αντίσταση του ελληνικού και του μακεδονικού λαού στην περιοχή της Έδεσσας, όλο και περισσότερο φούντωνε και με διάφορες δραστηριότητες αντιστέκονταν στον εχθρό και στους βοηθούς του. Επισημαίνοντας κάποια γεγονότα στις αρχές του 1944 σε μια αναφορά της επιτροπής του ΚΚΕ για την Έδεσσα, στις 10 Απριλίου του 1944, αναφέρονται, μεταξύ των άλλων, τα εξής: «Μετά τις απεργίες του Φεβρουαρίου στα κλωστοϋφαντουργία της Έδεσσας που είχαν καλές αποδόσεις όπως αύξηση των μισθών κι αλλά έσοδα για τρόφιμα και λοιπά, από τα μέσα του περασμένου μήνα λαμβάνουν μέρος οι παρακάτω δραστηριότητες των εργατών, υπαλλήλων, τεχνιτών και άλλων κατοίκων της Έδεσσας.

1. Δίωρες απεργίες των εργατών και των υπαλλήλων σε όλα τα εργοστάσια και δίωρη απεργία των τεχνιτών. Αυτές οι απεργίες σχετίζονταν με την άφιξη στην Έδεσσα παπάδων, προέδρων κοινοτήτων, και συνδικαλιστών από όλα τα χωριά της Σκύδρας (Βέρτικοπ) που διαμαρτύρονταν για την δολοφονία του Παπά Κωνσταντίνου που

εκτελέστηκε από τους «Ομπαρλίδες» μέλη του ΠΑΟ, του χωριού Ομπαρ έξω από τα Γιαννιτσά (Ενίτζε)

Η άφιξη των επιτροπών, μετά τις απεργίες και τις μαζικές διαδηλώσεις, είχαν μεγάλη επιτυχία. Η επιτροπή των αγροτών μαζί με την παλλαϊκή επιτροπή της πόλης, μέσω των επιστολών που έστειλαν σε διάφορους φορείς και στο Δήμαρχο, έλαβαν την υπόσχεση ότι οι ένοχοι θα τιμωρηθούν, θα αφοπλιστούν οι «Ομπαρλίδες» και ότι στην Έδεσσα δεν θα έρθουν τάγματα ασφαλείας. Για τους τελευταίους, ενώπιον του λαού και των επιτροπών, δηλώθηκε ότι αν στην Έδεσσα έρχονταν τάγματα ασφαλείας, ο λαός ο ίδιος θα τα σκότωνε.

2. Διακοπή της εργασίας σε όλα τα εργοστάσια ως ένδειξη διαμαρτυρίας κατά της τρομοκρατίας και συγκεκριμένα κατά της φυλάκισης μιας εργάτριας. Η διακοπή αυτή μετατράπηκε σε κανονική απεργία με κάλεσμα του λαού και των επιτροπών προς τις Αρχές, στο οποίο σύνδεσαν και τα δικά τους προβλήματα.

3. Στις 24 Μαρτίου προκηρύχθηκε πανελλαδική απεργία με συμμετοχή όλων των εργατών, υπαλλήλων, τεχνιτών. Η μαζική απεργία συνδυάστηκε με μια γενική συνέλευση, με την άφιξη των αγροτικών επιτροπών από τα χωριά της Έδεσσας, εκτός της Αριδαίας (Σούμποτσκο). Εξελέγη παλλαϊκή επιτροπή η οποία υπέβαλε αναφορά στον διαχειριστή περιφέρειας με τα εξής αιτήματα: αύξηση του μεροκάματου των εργατών, αύξηση του μισθού των υπαλλήλων, διανομή προϊόντων διατροφής, παράταση των λαϊκών συσσιτίων, μείωση του φόρου, τερματισμός της τρομοκρατίας, κι άλλα.

Η μαζική απεργία άρχισε στις 11 το πρωί με μια συνέλευση (συμμετείχαν πάνω από 3.000 άτομα) που κράτησε τρεις ώρες, με μια διακοπή, και συγκεντρώθηκε πάλι μπροστά στην Μητρόπολη. Μίλησαν πολλοί. Οι Γερμανοί επιτέθηκαν με κλομπ και με πυροβολισμούς στον αέρα. Στις 2 το απόγευμα αναζωπυρώθηκε φοβερή τρομοκρατία. Απαγορεύτηκε η κίνηση υπό την απειλή πυροβολισμού. Έγιναν συλλήψεις 500 ατόμων τα οποία αφέθηκαν ελεύθερα την δεύτερη μέρα. Η μαζική απεργία κράτησε ως στις 27 Μαρτίου, μέχρι τις 2 η ώρα το απόγευμα, αφού διαλύθηκε μετά την υπόσχεση του δημάρχου ότι όλα τα αιτήματα των εργατών έγιναν δεκτά. Η μαζική απεργία και διαμαρτυρία είχαν κάποια επιτυχία όσον αφορά την συμμετοχή του κόσμου, το ίδιο και η παράταση της απεργίας μετά από δυο μέρες, λόγω εορτών (25η Μαρτίου και Κυριακή). Αλλά είχαν σημειωθεί και μειονεκτήματα. Το μεγαλύτερο μειονέκτημα ήταν η επιλογή των προσώπων στις επιτροπές των εργοστασίων καθώς και στην Παλλαϊκή επιτροπή. Στις επιτροπές έλειπε το κυριότερο: πρωτοβουλία και ψυχραιμία. Κι ως υπήρχε καλή διοίκηση όλη την ώρα, στις δράσεις. Με τους πρώτους πυροβολισμούς, οι πρώτοι που έφυγαν ήταν τα μέλη των επιτροπών. Οι επιτροπές έκαναν πολλά λάθη, ένα απ' αυτά ήταν που διέκοψαν την απεργία χωρίς την συμβουλή της διοίκησης και χωρίς να επιβεβαιώσουν τις υποσχέσεις του δημάρχου.

Μετά την διαμαρτυρία και τις κριτικές από τους εργάτες για τα αποτελέσματα της απεργίας, αποφασίστηκε οι επιτροπές των εργατών να συνεχίσουν να δίνουν το παρόν στους εργοδότες και στο δήμαρχο και να απαιτούν την υλοποίηση των υποσχέσεων του δημάρχου.

Στο μεταξύ, κάποια ζητήματα είχαν λυθεί όπως: η επέκταση της βοήθειας σε σπίτια με δυο βόδια, η μεταφορά της ώρας απαγόρευσης κίνησης από τις 6 στις 7, κι άλλα. Αυτές

οι συνδυασμένες ενέργειες των εργατών της πόλης με τους πληθυσμούς των χωριών έγιναν στις 24 Μαρτίου γιατί η 25 Μαρτίου είχε οριστεί ως μέρα λήξης της προθεσμίας για την πληρωμή του φόρου από τους αγρότες.

Δράσεις των αγροτών:

Τον περασμένο μήνα είχαμε τις εξής δράσεις:

1. Την έλευση στην Έδεσσα όλων των παπάδων από τα χωριά της Σκύδρας, των προέδρων των κοινοτήτων κι άλλων, λόγω της δολοφονίας του παπά του Μάνδαλου (Μαντάλεβο). Αυτή η έλευση είχε αρκετή επιτυχία και, όπως ήδη αναφέραμε, συνδέθηκε με τις δράσεις του λαού της Έδεσσας.

2. Η μαζική άφιξη, στις 24 Μαρτίου, επιτροπών από τα χωριά με κεντρικό αίτημα την απαλλαγή από τον φόρο και την λήξη της τρομοκρατίας. Και αυτή η έλευση, όπως αναφέρω πιο πάνω, συνδέθηκε με την μαζική απεργία και συνέλευση. Αυτός ο φόρος, μέχρι σήμερα, δεν απαιτείται .

3. Λόγω των συχνών επιθέσεων στα χωριά της Σκύδρας (Βερτικοπ) τέθηκε ζήτημα για καθημερινές εκκλήσεις των επιτροπών από διάφορα χωριά, ειδικά εκείνα τα χωριά και το περίγυρο τους, προς τις διάφορες αρχές και τον δήμαρχο, συνδέοντας τις διαμαρτυρίες κατά της τρομοκρατίας με αλλά αιτήματα των αγροτών - φόρος, ακρίβεια κι αλλά. Τέτοιες εκκλήσεις των επιτροπών θα συνεχιστούν με την προοπτική να ξεσηκώσουν όλα τα χωριά, με όλους τους άνδρες, γυναίκες και παιδιά.

Ο Ε.Λ.Α.Σ. ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

Στις 16 Φεβρουαρίου 1942 το όργανο του ΕΑΜ «Ελεύθερη Ελλάδα» ανακοίνωσε την απόφαση της ΚΕ του ΕΑΜ για την δημιουργία του Εθνικού Λαϊκού Απελευθερωτικού Στρατού - Ε.Λ.Α.Σ. Αυτό υπήρξε ιστορικό γεγονός, οι υπάρχουσες παρτιζάνικες ομάδες, ομάδες δολιοφθοράς και παράνομοι ,να ομαδοποιηθούν και να οργανωθούν σε ενιαίο στρατό του οποίου την δράση θα καθοδηγούσε ένα μόνο κέντρο, με κοινό σκοπό: τον αγώνα ενάντια στον κατακτητή και την απελευθέρωση της Ελλάδας.

Στις 10 Απριλίου 1942 εκδόθηκε το πρώτο φύλλο της εφημερίδας της ΚΕ του ΕΛΑΣ «Απελευθερωτής» στην οποία δημοσιεύτηκε κάλεσμα της ΚΕ του ΕΛΑΣ προς τον ελληνικό λαό, όλες τις δημοκρατικές δυνάμεις και αντί-φασιστικές οργανώσεις της χώρας να προσχωρήσουν στις γραμμές του ΕΛΑΣ και να πολεμήσουν τον εχθρό, ως την τελική απελευθέρωση της χώρας.

Στα βουνά της Έδεσσας από το 1941 ακόμα, υπήρχαν και δραστηριοποιούνταν παρτιζάνικες ομάδες. Το καλοκαίρι της ίδιας χρονιάς η εδεσσαϊκή παρτιζάνικη οργάνωση είχε στείλει 30 αντάρτες που είχαν αναγκαστεί να επιστρέψουν στη πόλη λόγω των πολύ σκληρών συνθηκών .

Μετά την επιστροφή, το απόσπασμα ξαναοργανώθηκε σε διάφορες ομάδες τις οποίες η Περιφερειακή Επιτροπή συνήθως χρησιμοποιούσε για την μεταφορά και κρύψιμο οπλισμού και συχνά για την προστασία ξεχωριστών κομμουνιστών, που εκτελούσαν καθήκοντα στα γύρο χωριά.

Στην παρτιζάνικη ομάδα δολιοφθοράς στην πόλη επικεφαλής ήταν ο Ρίστο Κορντάλοβ, ενώ βοηθός του ήταν ο Τούσσι Κεραμετζιέβ. Στην ομάδα έδρασαν αρχικά οι: Ρίστο Σσόρεβ, Χάρη Πετσινάροβ, Γιάννη Καϊμάκοβ, Τρίφουν Αγιάνοφσκι, Αθανας Παπατανάσοβ, Γκέλι Κορντάλοβ, Αλέκο Τσρβένκοβ, Ρίστο, Κόλιο και Χάρη Γκισσάροβι, Μίτσι Τσρβένκοβ, Νούσσι Κολοκοτρόνοβ, Γκιόργκι Πρόεβ, Κόλιο Τρεναφίλοβ, Πάντο Γκοβεντάροβ, Τάνι Τσάποβ, Πέτρε Ντιρέκοτ, Ρίστο Ποτσέποβ, Στέβο Στόλεβ κι άλλοι.

Η ομάδα δρούσε σε μικρές συνθέσεις και αργότερα, με την διαμόρφωση των πολεμικών σχηματισμών, δημιουργήθηκε παρτιζάνικο απόσπασμα.

Το απόσπασμα του Ρίστο Κορντάλοβ, ονομαζόμενο «Καρβουνιάρει», εκτελώντας οδηγίες της Π.Ε. του ΚΚΕ Έδεσσας στις γραμμές του οποίου ανήκε ως τα μέσα του 1944, εξόντωσε 20 προδότες και συνεργάτες του εχθρού. Συμμετείχε, επίσης, σε δράσεις που διενεργούσαν ομάδες ανταρτών του ΕΛΑΣ στο Καρακάμεν, Καϊμάκτασαν και στο βουνό Πάϊκο (Πάϊκ).

Στις πολυάριθμες δράσεις αυτής της ομάδας πρέπει να αναφέρουμε την εκκαθάριση του αστυνομικού τμήματος (χωροφυλακής) της Έδεσσας, την κινητοποίηση των πρώην αξιωματικών του ελληνικού στρατού, την δράση της στο Μουχαρέμ Χάνι, την καταστροφή του προπύργιου του ΠΑΟ στο χωριό Βγκίνι, την καταστροφή των «Παοτζίδων» στο Ομπαρ και Πλασνίσεβο, την εκδίωξη των «Παοτζίδων» στο Καϊλάρσκο, την επίθεση στην Έδεσσα, την εξόντωση της «ΟΧΡΑΝΑ» στο χωριό Πλατάνη (Γιαβόργιανι), κι άλλα.

Οι Έδεσσαίοι αντιφασίστες δρούσαν παντού όπου χρειαζόταν για να πληγεί ο κατακτητής και ούτε για μια στιγμή διερωτήθηκαν αν αυτές οι δράσεις θα ήταν στα πλαίσια του μακεδονικού ή του ελληνικού αντιφασιστικού απελευθερωτικού κινήματος. Έτσι, την περίοδο του 1942 είχε σταλεί, από αυτή την πόλη, ο μεγαλύτερος αριθμός Μακεδόνων πατριωτών στις αντάρτικες ομάδες του ΕΛΑΣ, που ηρωικά πολέμησαν ως το τέλος της γερμανικής κατοχής. Μεταξύ αυτών ήταν και οι εξής σύντροφοι: Παναγιώτ Σαλαχόροβ, Κόστα Τσιρόνκα, Γκέλι Κορντάλοβ, Αλέκο Τσρβένκοβ, Αλέκο Πετσινάροβ, Γκιόργκι Κούζεβ, Ανατόλ Πέτροβ και πολλοί άλλοι....

Οι αντάρτικες ομάδες αυτής της περιοχής, το φθινόπωρο του 1943, αναπτύχθηκαν στο 3ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ, με έδρα το βουνό Πάϊκο, και το δεύτερο τάγμα αυτού του συντάγματος κρατούσε το Καϊμάκτασαν. Διοικητής του συντάγματος ήταν ο Φώτης Ζησώπουλος-Παππούς, έφεδρος ταγματάρχης στον ελληνικό στρατό, και «καπετάνιος» ήταν ο Νικηταράς. Στο σύνταγμα ήταν καπετάνιος και ο Φιλώτας Αδαμίδης-Κατσώνης. Διοικητής του δευτέρου τάγματος στο Καϊμάκτασαν ήταν ο Γεράσιμος Καταπόδης, ο ονομαζόμενος καπεταν «Αράπης» και «καπετάνιος» ήταν ο Χατζησπύρος Σπύρος.

Το αντάρτικο τάγμα στο βουνό Πάϊκο το 1941 το οργάνωσε ο Χρήστος Μόσχου, δάσκαλος στο χωριό Τριπόταμος (Κιλκίς) που στη συνέχεια, με το ψευδώνυμο Πέτρος,, έγινε καθηγητής του 10ου τμήματος του ΕΛΑΣ, που αποτελούσε μέρος του 3ου συντάγματος του ΕΛΑΣ. Ως μέλη του 3ου συντάγματος, μεταξύ άλλων Μακεδόνων, ήταν οι Τάσσκο Αγιάνοβσκι-Μίμη, Αθανας Κίροβσκι-Μπόζιν, Αθανας Γουνίδης, όλοι από την Έδεσσα, Βάγγελ Τσάκοντσεβ από το χωριό Τσάκονι, Πέτρε Τανούροβ, Μίτσι και Σπύρο Κουκούλεβι από το χωριό Πρόμαχοι (Μπάοβο), Ντιμοστένη Ντίμτσεβσκι από το χωριό

Λουμνίτσα, Ιβαν Κοβάτσεβ, Κόστα Κίροβσκι και Αποστόλ Σίμοβσκι από τη Πηγή (Ιζβορ) κι άλλοι.

Την ίδια χρονιά δημιουργήθηκε και το 16ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ στο βουνό Καρακάμεν, με τα εξής μέλη: Γιώργος Οικονομόπουλος, γνωστός ως «Μπάρμπα Γιώργος», πρώην αξιωματικός του ελληνικού στρατού, Κολλιντζάς, ονομαζόμενος «Κολοκοτρώνης», γεννημένος στην Πελοπόννησο και δάσκαλος στο επάγγελμα, Φραγκουδάκης Νίκος-Φραγκιάς, Γουδάς Παναγιώτης-Μεσημεριώτης, Χρήστος Παλαμάς-Μαύρος κι έπειτα Ακρίτας, Βερμιώτης, κι άλλοι.

Στο βουνό Κρούσσα, στο Κιλκίς, δρούσε το 13ο σύνταγμα υπό την ηγεσία του Περικλή Σταματοπούλου, γνωστός ως «Καπεταν Καραγεώργη». Αυτό το σύνταγμα δρούσε κυρίως σε συνεργασία με το 30ο σύνταγμα.

Το αντάρτικο νοσοκομείο βρισκόταν στο βουνό Κότζουφ (Καϊμάκτσαλαν), σε μια κοιλάδα κοντά στα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα. Ήταν ένα υπόστεγο από σανίδες σκεπασμένο με λαμαρίνες κι ένα μέρος των τραυματιών και αρρώστων ξάπλωναν μέσα στα αντίσκηνα που είχαν στηθεί κοντά στο υπόστεγο. Αρχίατρος ήταν ο Χρήστος Δάγκας που το 1943 προσχώρησε στο 16ο σύνταγμα στο βουνό Καρακάμεν, κι έπειτα πήρε εντολή να πάει στο 30ο σύνταγμα, στο βουνό Πάϊκο.

Στο 16 σύνταγμα στο βουνό Καρακάμεν έφτασε μια ομάδα Ρώσων αιχμαλώτων με επικεφαλής τον «Ιβάν» και «Σάσσα», ενώ στο 30ο σύνταγμα δημιουργήθηκε Ρωσική ομάδα υπό την διοίκηση του Ιβάν Μπαρσούκοβ και του Γκούρο Λαζαρένκο. Αυτή η ομάδα αριθμούσε περίπου 60 μαχητές.

Εκτός από την Ρωσική ομάδα στο Καϊμάκτσαλαν, στη σύνθεση του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ υπήρχε διεθνής αντάρτικη ομάδα αποτελούμενη από Πολωνούς, Ιταλούς, Μαροκινούς κι άλλους, με επικεφαλής τον καπεταν Σπύρο Χατζησπίρο.

Προς το τέλος του 1943 στο βουνό Κότζουφ, έφτασε μακεδονική αντάρτικη ομάδα με 80 μαχητές υπό την διοίκηση του «Ντόμπρι», από το Πρίλεπ, της οποίας επίτροπος ήταν ο Ρίστο Μπαϊάλσκι-Σάβα, από την Γευγελή. Η ομάδα αυτή παρέμεινε σε ένα στρατόπεδο στο βουνό Κότζουφ. Λόγω των εξαιρετικά σκληρών συνθηκών που υπήρχαν στην Μακεδονία του Βαρδάρη και την άγρια τρομοκρατία του βουλγαρικού κατοχικού στρατού, αναγκάστηκε να μεταφερθεί στη Μακεδονία του Αιγαίου και από εδώ, με τους Μακεδόνες και Έλληνες παρτιζάνους, εκτελούσαν κοινές δράσεις κατά των δυνάμεων των κατακτητών.

Το καλοκαίρι του 1943 στο βουνό Πάϊκο εμφανίστηκε μεγαλύτερη ομάδα αξιωματικών και χωροφυλάκων του ελληνικού στρατού και αλλά εθνικιστικά στοιχεία, με επικεφαλής τον εν ενέργεια ταγματάρχη Γεώργιο Κατάκη. Αυτή η μονάδα οργανώθηκε εκ μέρους της ελληνικής εθνικιστικής οργάνωσης ΠΑΟ και εγκαταστάθηκε στο χωριό Πεδιάδα (Λιβάντα). Η άφιξη των «Παοτζίδων» στο βουνό Πάϊκο δημιούργησε ανησυχία στις γραμμές των αντιφασιστικών δυνάμεων στην περιοχή της Έδεσσας.

Λίγο αργότερα, η ηγεσία του ΕΛΑΣ της περιοχής κατάφερε να τους εξοντώσει. Μερικές μονάδες του ΠΑΟ συνεπώς είχαν διαλυθεί, άλλες προσχώρησαν στο ΕΛΑΣ, και εκείνοι που αντιστάθηκαν, αιχμαλωτίστηκαν και στάλθηκαν σε άλλα μέρη της απελευθερωμένης περιοχής.

Αυτή την περίοδο στο βουνό Καρακάμεν είχαν φτάσει περίπου 300 μέλη της ΠΑΟ υπό την αρχηγεία των γνωστών συνεργατών του εχθρού, Μυτιληνάκης, Σαρρής και Γκουλγκούτης. Αυτοί δρούσαν με τρεις αντάρτικες ομάδες, οι λεγόμενες ομάδες του ΕΕΣ (Ελληνικός Εθνικός Στρατός).

Πρέπει να τονίσουμε ότι οι αντάρτικες ομάδες του ΕΛΑΣ και οι προαναφερόμενες ομάδες του ΕΕΣ ήταν σε σύγκρουση επειδή και οι μεν και οι δε φιλοδοξούσαν να διατηρήσουν τις θέσεις τους στο βουνό Καρακάμεν. Αλλά, επειδή δεν είχαν υποστήριξη από τον λαό της περιοχής, τα μέλη του ΕΕΣ αναγκάστηκαν να διασπαστούν, μετά την σύγκρουση τους με το ΕΛΑΣ, στο μοναστήρι του Αγ. Σωτήρας, στις 5.9.1943. Έτσι, τα μέλη της ΠΑΟ που αναδιοργανώθηκαν με την βοήθεια της Γκεστάπο, αναγκάστηκαν να επικεντρωθούν στα χωριά του Κατερίνσκο (Κούκος) στα Γιαννιτσά ως φανεροί συνεργάτες του κατακτητή στην εκτέλεση κοινών δράσεων κατά των μονάδων του ΕΛΑΣ.

Στο βουνό Πάϊκο, κάτω από την προστασία του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ, υπήρχε βρετανική στρατιωτική αποστολή υπό την ηγεσία του ταγματάρχη Τζεκ. Αυτός, ήδη από το φθινόπωρο του 1943, πίεζε την διοίκηση του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ για διάλυση του συντάγματος, πρότεινε και ζητούσε οι αντάρτες να μην ενεργούν σε τόσο μεγάλους σχηματισμούς όπως είναι οι ταξιαρχίες, αλλά να αναπτύσσονται σε μικρότερες επιχειρησιακές κινητές μονάδες, ως σύνολο ή ως ομάδες δολιοφθοράς, με συνεχείς δράσεις για την εκτέλεση επιθέσεων κατά του εχθρού, κρατώντας τον σε μόνιμη ένταση και αβεβαιότητα. Κατά την γνώμη του, οι μετωπικές επιθέσεις έδιναν χώρο και μεγάλες δυνατότητες στον εχθρό να συγκεντρωθεί και να δώσει τακτικά χτυπήματα στις μονάδες του ΕΛΑΣ.

Στην πραγματικότητα, αυτή η προσπάθεια του Βρετανού ταγματάρχη είχε στόχο την αποδιοργάνωση των αντάρτικων μονάδων του ΕΛΑΣ, τον κατακερματισμό τους, για να επιτρέψει την ομαλή ανασυγκρότηση και δημιουργία ισχυρών στρατιωτικών αντιδραστικών σχηματισμών της ΠΑΟ, των οποίων η βρετανική αποστολή ηγούνταν μυστικά και συνηγορούσαν για την δική της κυριαρχία σε αυτό τον χώρο.

Κατόπιν αιτήματος της βρετανικής αποστολής, στις 17 και 18 Νοέμβριου 1943, έφτασε με αεροπλάνα η πρώτη συμμαχική βοήθεια από το Κάϊρο. Τότε, οι μονάδες του ΕΛΑΣ πήραν μερικά πολυβόλα και βαρύ οπλισμό, εκρηκτικά υλικά, σφαίρες, στολές και είδη διατροφής.

Στις 8 Απριλίου 1944, από τρία αεροπλάνα ρίχτηκε νέα βοήθεια από τους συμμάχους, και αυτή τη φορά ήταν αίτημα της βρετανικής αποστολής για της ανάγκες του 30ου συντάγματος.

Στις 17 Ιανουαρίου 1944 στο βουνό Πάϊκο έφτασε στρατιωτική βοήθεια και για τις μακεδονικές μονάδες που δρούσαν σε αυτή τη περιοχή αλλά, δυστυχώς, το μεγαλύτερο μέρος της βοήθειας έπεσε στα χέρια του εχθρού, που εκείνο τον καιρό εκτελούσε δράσεις σε αυτό τον τομέα.

Παρά το γεγονός ότι η πολιτική του ΚΚΕ και του ΕΛΑΣ ήταν προσανατολισμένη σε πολιτική και οικονομική δραστηριότητα με την οργάνωση απεργιών και διάφορων διαμαρτυριών στις πόλεις, η διοίκηση του ΕΛΑΣ, ιδιαίτερα του 30ου συντάγματος, στα

βουνά Πάϊκο και Καϊμάκτσαλαν σημείωσε μεγάλες πολεμικές νίκες στις μάχες με τα εχθρικά στρατεύματα.

Την πρώτη δράση την εκτέλεσε η ομάδα του καπεταν «Πέτρος» τον Σεπτέμβρη του 1941 με την τοποθέτηση ναρκών στη γέφυρα και την σιδηροδρομική γραμμή κοντά στο Ακαντζαλί (Κιλκίς). Τον ίδιο μήνα αυτή η ομάδα επιτέθηκε σε μια γερμανική φάλαγγα που κινούνταν στο δρόμο προς Θεσσαλονίκη-Λαχανά, όπου ο εχθρός είχε νεκρούς και τραυματίες. Η ομάδα του καπεταν «Πέτρος», το Δεκέμβριο του 1942, ναρκοθέτησε και την γέφυρα στο ποταμό Βαρδάρη, στην Μποϊνίτσα, και επιτέθηκε στο σταθμό της χωροφυλακής στο σιδηροδρομικό σταθμό της «Γουμένισσας» (Γκουμέντσε) και συνέλαβε όλους τους χωροφύλακες που ήταν σε υπηρεσία.

Στις 7 Δεκεμβρίου η ομάδα του καπεταν «Πέτρος» εισέβαλε σε ορυχείο κοντά στο χωριό Πηγή (Ιζβορ) Γουμένισσας και προμηθεύτηκε μεγάλη ποσότητα εκρηκτικής ύλης και μια μέρα αργότερα, σε μάχη με εχθρική μονάδα καταδίωξης, η ομάδα απώλεσε δυο μαχητές.

Τον Μάη του 1943 οι ομάδες παρτιζάνων αυτής της περιοχής που είχαν συγκεντρωθεί στο βουνό Καρακάμεν, έφυγαν με εντολή του αρχηγείου του ΕΛΑΣ για την ελεύθερη περιοχή στο Γράμμο κι εκεί συμμετείχαν σε δράσεις εναντίον του κατακτητή μαζί με άλλες μονάδες του ΕΛΑΣ. Στα μέσα του Αυγούστου του 1943, αυτές επέστρεψαν πάλι στο βουνό Πάϊκο. Όταν οι μονάδες του ΕΛΑΣ έφτασαν σε αυτό το βουνό και στη δική τους πρώην βάση, ανακάλυψαν τα προαναφερθέντα μέλη της ΠΑΟ που, στην διάρκεια της δικής τους απουσίας, στρατοπέδευαν σε αυτήν την περιοχή. Όπως είχε ξαναειπωθεί παραπάνω, οι Παοτζίδες είχαν συντριβεί με καθοριστικά χτυπήματα από το ΕΛΑΣ και αναγκάστηκαν να φύγουν από το βουνό Πάϊκο και να γυρίσουν στα χωριά των Γιαννιτσών (Ενίτζε-Βαρντάρσκο).

Στις 22 Νοεμβρίου 1943, το 30ο και 16ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ πραγματοποίησαν από κοινού μεγάλες επιχειρήσεις για την εξόντωση όλων των σταθμών χωροφυλακής στην περιοχή της Έδεσσας. Η δράση αυτή σημείωσε επιτυχία: αιχμαλωτίστηκε μεγάλος αριθμός χωροφυλάκων (περίπου 180), ένα μέρος των οποίων διέφυγε και ένα μέρος εντάχθηκε στο ΕΛΑΣ. Μεταξύ των εθελοντών από τις γραμμές των χωροφυλάκων ήταν κι ο Κλέαρχος Κάβουρας. Αυτός ήταν γνωστός ανακριτής, φημισμένος για τα φρικάλέα βασανιστήρια πάνω στους κομμουνιστές. Για ακατανόητους λόγους έγινε δεκτός κι ορίστηκε ανακριτής στο 30ο σύνταγμα. Από αυτή την θέση ο Κλέαρχος διέπραξε κι άλλα κακουργήματα κι έβλαψε όχι μόνο την φήμη των μονάδων του ΕΛΑΣ, αλλά κι ολόκληρο το προσοδοτικό κίνημα στην περιοχή της Έδεσσας. Μετά την συμφωνία της Βάρκιζας, όπως θα μπορούσε να φανταστεί κανείς, αυτός εντάχθηκε ξανά, ως πράκτορας τους, στην μοναρχο-φασιστική διοίκηση, έτσι ώστε να επιφέρει μεγάλη βλάβη και στο ΔΣΕ, και στις αντιφασιστικές δυνάμεις.

Το δεύτερο τάγμα το 30ου συντάγματος που δρούσε στο βουνό Καϊμάκτσαλαν, με επικεφαλής τον καπεταν «Αράπη», στα τέλη του Δεκέμβρη 1943 επιτέθηκε σε μια μηχανοκίνητη γερμανική φάλαγγα στο δρόμο μεταξύ των χωριών Σωτήρα (Λούκοβετς) και Άψαλο (Ντραγκομάντσι). Σε αυτήν την επίθεση καταστράφηκαν φορτηγά, σκοτώθηκαν Γερμανοί στρατιώτες και κατασχέθηκε μεγάλη ποσότητα όπλων.

Ως αντεκδίκηση σε αυτή την ενέργεια των ανταρτών, οι Γερμανοί μαζί με μέλη της ΠΑΟ, τον Ιανουάριο του 1944, οργάνωσαν εκστρατεία τιμωρίας στο βουνό Πάϊκο και στα χωριά της Αλμωπίας (Καρατζόβα) όπου συγκρούστηκαν με τους μαχητές του ΕΛΑΣ και με Γιουγκοσλάβους παρτιζάνους. Την νύχτα μεταξύ 5 και 6 Ιανουαρίου, μονάδες του 30ου συντάγματος και μια ομάδα Γιουγκοσλάβων παρτιζάνων πραγματοποίησε επίθεση στις γερμανικές δυνάμεις στην Αριδαία (Σούμποτσκο) και στην άγρια μάχη, μεταξύ άλλων, σκοτώθηκε και ο διοικητής των γερμανικών μονάδων. Την επόμενη μέρα, μετά την αποχώρηση των ανταρτών, οι Γερμανοί φυλάκισαν 60 νέους από την Αριδαία με την κατηγορία ότι συνεργάστηκαν με τους αντάρτες και ότι τους βοηθούσαν στις δράσεις τους. Αυτοί φυλακίστηκαν σε κρατητήριο στην Έδεσσα.

Από τις 17 έως τις 20 Ιανουαρίου 1944 οι Γερμανοί ξεκίνησαν νέα εκκαθάριση στο βουνό Πάϊκο, με την υποστήριξη ενός βουλγάρικου τάγματος που έφτασε από την Γευγελή (Γκεβγκελία). Οι αντάρτες δέχτηκαν την επίθεση και στο εχθρικό πεδίο μάχης άφησαν 30 νεκρούς, αιχμαλώτισαν 12 στρατιώτες και κατάσχεσαν μεγάλη ποσότητα όπλων.

Το βουλγαρικό τάγμα που συμμετείχε στην δράση, πραγματοποίησε σοβαρό έγκλημα: ως εκδίκηση για την δεινή αποτυχία, συνέλαβε 45 χωρικούς, τους καταδίκασε και στο δρόμο μεταξύ των χωριών Νότια και Λαγκαδιά (Λούγκουντσι) τους εκτέλεσε. Σχετικά με αυτή την εγκληματική πράξη, η υπηρεσία του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ, στην έκθεση του στις 19 Ιανουαρίου 1944 επισημαίνει: «... Τα μεσάνυχτα στις 19 Ιανουαρίου 1944 λάβαμε πληροφορίες από την Γουμένισσα (Γκούμεντσα) ότι μια γερμανική φάλαγγα 400 στρατιωτών ετοιμάστηκε να πάει προς το Πάϊκο, μέσω Μπαροβίτσα (Καστανερή). Την ίδια ώρα, αγγελιοφόρος από την Λιούμνιτσα (Σκρά) είπε ότι βουλγαρική διμοιρία μπήκε στη Λιούμνιτσα και αιχμαλώτισε 5 άτομα.

Το πρωί στις 17 Ιανουαρίου λάβαμε πληροφορίες ότι γερμανικός στρατός ανεβαίνει με μεταφορικά μέσα στην Γουμένισσα και ότι γερμανική φάλαγγα έφτασε στην Πηγή (Ιζβορ) και κινείται προς την Κούπα. Στις 10 η ώρα το πρωί ο αγγελιοφόρος είπε ότι ο βουλγαρικός στρατός με σύνολο 200 στρατιώτες εισήρθε στην Λιούμνιτσα (Σκρά). Στις 2 η ώρα το απόγευμα η ταξιαρχία πήρε την απόφαση να τραβήξει προς την κατεύθυνση Λούγκουντσι (Λαγκαδιά)-Νότια. Στις 10 η ώρα το βράδυ, η ταξιαρχία έλαβε διαταγή από τον απεσταλμένο του τμήματος «Πέτρος» να τραβήξουμε προς Καρακάμεν γιατί η γερμανική επιχείρηση στο Καϊμάκτσαλαν-Τζένα-Πάϊκο ήταν συνδεδεμένη με την επιχείρηση των Βουλγάρων. Στις 12 η ώρα τα μεσάνυχτα η ταξιαρχία ξεκίνησε από τη Λαγκαδιά (Λούγκουντσι) και στις 6 η ώρα το πρωί έφτασε στον Πρόδρομο (Πρόντρομ) όπου βρήκε καταφύγιο σε μια ρεματιά.

Στις 18 Ιανουαρίου 1944 ένα βουλγαρικό στρατιωτικό τμήμα, ενισχυμένο με τρεις πυροβολαρχίες, επιτέθηκε στην Περίκλεια (Μπέρισλαβ), Λαγκαδιά (Λούγκουντσι), Αρχάγγελος (Οσσιν). Συγχρόνως, γερμανικές μονάδες, κατεβαίνοντας από τα Τρία Έλατα (Λέσκοβο) επιτέθηκαν από την Φούστανι προς τη Νότια. Μονάδες Γιουγκοσλάβων παρτιζάνων με την δύναμη ενός τάγματος, απέκλεισαν το δρόμο Φούστανι-Νότια προκαλώντας μεγάλες απώλειες στον εχθρό. Στις 2 η ώρα το απόγευμα οι γιουγκοσλαβικές μονάδες αποσύρθηκαν προς Πευκωτό (Ζμπόρσκο) και την ίδια ημέρα οι γιουγκοσλαβικές μονάδες που βρέθηκαν στη Λαγκαδιά (Λούγκουντσι), μετά από μισάωρο μάχης

αποχώρισαν, μπροστά από τεράστιο μέγεθος βουλγαρικού στρατεύματος, προς την Γιουγκοσλαβία, μέσω Τζένα και Πόρτα.

Στις 18 Ιανουαρίου γερμανικές μονάδες πλημμύρισαν τα Μογλενά. Το βράδυ τις 18 Ιανουαρίου, η ταξιαρχία, αφού έβαλε σκοπιές, κατευθύνθηκε προς τα Τρία Έλατα (Λέσκοβο) κι από εκεί, μέσω Λιβάντια (Λιβάντα), προς Πόποβο Σέλο και Μάνδαλο (Μαντάλεβο) όπου έμεινε τρεις μέρες. Επειδή τίποτα δεν την υποχρέωνε να αποχωρήσει προς το Καραντάγκ, η ταξιαρχία, με εντολή του αντιπροσώπου του τμήματος «Πέτρος», παρέμεινε στην Κρανέα (Ντρένοβο).

Σύμφωνα με συλλογή πληροφοριών από την περιοχή όπου επιτέθηκαν οι Βούλγαροι, έγιναν τα ακόλουθα: καταστράφηκε εντελώς το χωριό Χαμηλό (Αλτσάκ), μεγάλες ζημιές υπέστησαν τα χωριά Νολοπάντσι, Πλάγια (Κερασίναντσι), Φανός (Μαγιαντάγκ), Λιουμνίτσα (Σκρά), Κούπα, Αρχάγγελος (Οσσιν), Περίκλεια (Μπέρισλαβτσι), Λαγκαδιά (Λούγκουντσι) και Νότια: στα τελευταία χωριά διέπραξαν μεγάλα εγκλήματα, σκοτώνοντας πολλούς άντρες και γυναίκες. Στη Νότια 40 άντρες εξοντώθηκαν με πολυβόλο, στη Λαγκαδιά (Λούγκουντσι) σφάγιασαν τον παπά του χωριού και στην Περίκλεια (Μπέρισλαβ) βασανίστηκε και εκτελέστηκε ο υπεύθυνος του χωριού...»

Τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 1944, το 30ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ πραγματοποίησε εκκαθάριση των βάσεων της ΠΑΟ στις περιοχές των Γιαννιτσών και του Κιλκίς. Σε αυτές τις δράσεις, μόνο στο χωριό Αγ. Πέτρος Γουμένισσας (Πέτροβο-Γκουμέντζισκο) οι «Παοτζίδες» είχαν περίπου 70 νεκρούς και μεγάλο αριθμό τραυματιών, ενώ οι παρτιζάνοι είχαν 9 νεκρούς.

Στις 7 Απριλίου 1944, οι Γερμανοί πραγματοποίησαν αντεπίθεση στα χωριά της Αλμωπίας, αλλά οι αντάρτες από το Πάϊκο, οι οποίοι εκείνο τον καιρό αριθμούσαν σε 1.200 μαχητές, τους αντιλήφθηκαν και αντέδρασαν. Ο εχθρός άφησε στο πεδίο της μάχης 36 νεκρούς και 52 τραυματίες, και οι αντάρτες είχαν 7 νεκρούς και, επίσης, σκοτώθηκε ο διοικητής 2 ομάδων.

Στις 22 Απριλίου 1944, οι Γερμανοί πραγματοποίησαν μεγάλη επίθεση στο βουνό Καρακάμεν με σκοπό να καταστρέψουν τις αντάρτικες ομάδες του 16ου συντάγματος του ΕΛΑΣ. Σε αυτήν την επιχείρηση ο εχθρός έριξε ένα τμήμα πεζικού, μεγάλο αριθμό «Παοτζίδων» και «Οχρανιτών». Λόγω της κλίμακας της εχθρικής επίθεσης, η διοίκηση του 16ου συντάγματος με επιτυχημένο ελιγμό πήρε τις δυνάμεις του πίσω από τον εχθρό και κατόπιν τις διασκόρπισε σε μικρές μονάδες που κρύφτηκαν και εξαπλώθηκαν εύκολα στα χωριά της Έδεσσας. Ο διοικητής του συντάγματος Κώστας Βερμιώτης και άλλοι συνεργάτες του έγιναν δεκτοί από τη ΠΕ του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας και φιλοξενήθηκαν στην ίδια την πόλη.

Μετά την αποτυχημένη εμπειρία στο βουνό Καρακάμεν, ο εχθρός μετατόπισε την δράση στο βουνό Πάϊκο, υπολογίζοντας ότι εκεί είχαν συγκεντρωθεί οι δυνάμεις του 16ου συντάγματος. Αλλά, το 30ο σύνταγμα μετά την ναρκοθέτηση πεδίων, τραβήχτηκε στο βουνό Κόζζουφ. Η φάλαγγα των Γερμανών, μη ανιχνεύοντας την ενέδρα, έφτασε στο ναρκοπέδιο όπου έγινε δυνατή έκρηξη, στην οποία υπήρξαν 48 νεκροί και μεγάλος αριθμός τραυματιών. Ο εχθρός, σε μεγάλο πανικό, υποχώρησε.

Αναφερόμενη στις επιχειρήσεις του εχθρού κατά των μονάδων του ΕΛΑΣ, η υπηρεσία του ΕΛΑΣ αριθμός 42 λέει: «Στις 22 Απριλίου γερμανικές δυνάμεις με εννέα φάλαγγες προέβαλαν εναντίον δικών μας μονάδων στο βουνό Καρακάμεν. Η επίθεση υποστηρίχτηκε από πυροβολικό και αεροπορία. Μετά από οκταήμερο αγώνα, οι μονάδες μας κατάφεραν να σπάσουν την εχθρική περικύκλωση και να αποσυρθούν στα κοντινά βουνά. Ο εχθρός σε όλη την διάρκεια των επιχειρήσεων πραγματοποίησε πρωτοφανή τρομοκρατία σε όλη την έκταση γύρω από το Καρακάμεν. Μαζικές συλλήψεις πραγματοποιήθηκαν στην Έδεσσα, στην Νάουσα και στα γύρω χωριά. Πολλά χωριά πυρπολήθηκαν, μεταξύ των οποίων: Κ'ρμτσα, Πύργοι (Κατράνιτσα), Γραμματικό (Γκραματίκοβο).

Οι εκκαθαριστικές επιχειρήσεις των Γερμανών από τις αρχές του Μαΐου επεκτάθηκαν και στις ορεινές περιοχές του Σινιάτσκο και Καϊμάκτσαλαν, αλλά γι' αυτές λείπουν λεπτομέρειες.

Την 1η Μαΐου 1944, στο χωριό Πευκοτό (Ζμπόρσκο) ομάδες ανταρτών του ΕΛΑΣ μαζί με Γιουγκοσλάβους παρτιζάνους που είχαν μεταφερθεί σε αυτόν τον χώρο, η ρωσική ομάδα και η βρετανική στρατιωτική αποστολή γιόρτασαν την Γιορτή της Εργασίας που, λόγω της σύνθεσης των παραβρισκόμενων, ονομάστηκε «Διεθνή Γιορτή Πρωτομαγιάς».

Στις 8 Μαΐου 1944, η πόλη Γουμένισσα περικυκλώθηκε από γερμανικό στρατό και με την βοήθεια δυο προδοτών, τον Λάζο Ντουγιάζζοβ και τον Λευτέρη Περπελίνη, συνελήφθη το κομματικό στέλεχος του ΚΚΕ της Γουμένισσας, Γιώργος Γεωργόπουλος, που την ίδια μέρα κρεμάστηκε στην πλατεία της ίδιας πόλης. Μετά από αυτό το έγκλημα, οι Γερμανοί συνέλαβαν 100 αντιφασίστες και τους έστειλαν στις φυλακές «Πάυλος Μελάς» της Θεσσαλονίκης. Στις 25 Μαΐου 1944, με απόφαση της ΠΕ του ΚΚΕ της Έδεσσας, το αρχηγείο του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ εναντιώθηκε έντονα στην βρετανική αποστολή που βρισκόταν στο βουνό Πάϊκο, αναγκάζοντας την να μετατοπιστεί στο βουνό Κόζζουφ επειδή, χωρίς η ηγεσία του ΕΛΑΣ να το γνωρίζει, αυτή επηρεαζόταν από τις μονάδες της ΠΑΟ αυτής της περιοχής, με σκοπό κάποια στιγμή να τις χρησιμοποιήσει σε δράσεις εναντίον μονάδων του ΕΛΑΣ. Από τότε η βρετανική αποστολή ήταν αδρανής και εμποδιζόταν να διατηρεί επαφές με ορισμένα πρόσωπα στα χωριά. Το ΕΛΑΣ το απαγόρευσε αυτό πιο δυναμικά και έλεγχε κάθε κίνηση των Βρετανών στρατιωτικών.

Στις 27 Μαΐου 1944, πραγματοποιήθηκαν αλλαγές στους αξιωματικούς των μονάδων εντός του ΕΛΑΣ, που δρούσαν στο Πάϊκο. Τις αλλαγές τις πραγματοποίησε ο καπεταν «Πέτρος», ο οποίος ήρθε από το 10ο τμήμα του ΕΛΑΣ γι' αυτό το σκοπό. Αυτός διέταξε τον «Παππού» και τον «Νικηταρά» να μεταβούν στο στρατόπεδο του δέκατου τμήματος και για διοικητή του 13ου συντάγματος όρισε τον ταγματάρχη Γλύπτη.

Τότε, ο καπεταν «Πέτρος» διέταξε το επιτελείο του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ να αρχίσει δυναμικές εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στα χωριά του Κιλκίς, εναντίον αντί-ανταρτών (κόντρας) και προδοτών. Εκείνο τον καιρό οι «Παοτζίδες» ασκούσαν μεγάλη τρομοκρατία στα χωριά του Κιλκίς. Αυτός που ξεχώριζε περισσότερο ήταν ο Θεοχαρίδης. Στα πλαίσια αυτής της διαταγής, στις 12 Ιουνίου 1944, το 30ο σύνταγμα ξεκίνησε μεγάλη δράση στα χωριά Λεβεντοχώρι (Ασικλάρ), Μπουμπάκοβο και Αγ. Πέτρος (Πέτροβο) στην

περιοχή Γουμένισσας όπου ξεκίνησαν έντονες μάχες. Οι αντάρτες κατάφεραν να γκρεμίσουν τα μπούνκερ και να καταστρέψουν πολλά καταφύγια στα χωριά που τα μέλη της ΠΑΟ είχαν μετατρέψει σε ζώνες άμυνας. Σε αυτές τις μάχες οι «Παοτζίδες» είχαν νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Κατασχέθηκε, επίσης, μεγάλη ποσότητα οπλισμού. Ο αρχηγός των «κόντρας», ο γνωστός εγκληματίας Παπαδόπουλος, ζήτησε βοήθεια από τους Γερμανούς και στην συνέχεια μαζί τους πραγματοποίησε αντεπίθεση. Αναπτύχθηκε άνοιος αγώνας στον οποίο, παρά την υπεροχή του, ο εχθρός άφησε μεγαλύτερο αριθμό θυμάτων. Και οι αντάρτες είχαν πολλές απώλειες: μόνο σε μια μέρα σκοτώθηκαν 24 μαχητές.

Στις 17 Ιουλίου 1944, έφτασαν στο Πάϊκο με συμμαχικά αεροπλάνα τρεις έλληνες στρατιωτικοί από το Κάιρο: Γεώργιος Διαμαντόπουλος, έφιππος καπετάνιος, ο καπετάνιος Πολυζόπουλος και ο υπολοχαγός της αστυνομίας Κύπτης. Αυτοί οι αξιωματικοί κατά δήλωσή τους, είχαν αποστολή, με την βοήθεια των αγγελιοφόρων του ΕΛΑΣ, να μπουν στην Θεσσαλονίκη και εκεί να αναπτύξουν δραστηριότητα δολιοφθοράς. Αργότερα αποκαλύφθηκε ότι αυτοί, στην πραγματικότητα, είχαν έλθει να βοηθήσουν και να καθοδηγήσουν τις μονάδες της ΠΑΟ αυτής της περιοχής.

Εκτός της άλλης στρατιωτικής βοήθειας από τους συμμάχους, στο 30ο σύνταγμα εστάλησαν και χίλιες χρυσές λίρες, προσωπικά από τον ταγματάρχη Τζεκ. Την βοήθεια την παρέλαβε ο επίτροπος του συντάγματος «Σταύρος».

Στις 25 Ιουνίου 1944, οι Γερμανοί διέπραξαν νέο έγκλημα για να φοβίσουν τους κατοίκους της Γουμένισσας: με φορτηγά έφεραν 52 κρατούμενους αντιφασίστες από τις φυλακές «Παύλος Μελάς» της Θεσσαλονίκης και τους εκτέλεσαν στην θέση Μαρλαίτσα, δίπλα στο ποτάμι. Οι εκτελεσθέντες πετάχτηκαν σε κοινό τάφο. Μεταξύ των νεκρών ήταν και ο Γκιόργκι Μασλίντσεβ και ο Αθανας Αλεξάντροβ, που είχαν συλληφθεί στην Γουμένισσα στις 8 Μαΐου της ίδιας χρονιάς.

Στις 3 Ιουλίου 1944, οι ομάδες του ΕΛΑΣ του Πάϊκο και του Καιμάκτσαλαν μαζί με μια ομάδα νέων με επικεφαλής τον Ιβάν Κοβάτσεβ, επιτέθηκαν στις γερμανικές δυνάμεις στην Γουμένισσα. Η μάχη διήρκεσε όλη τη νύχτα. Σε αυτές τις μάχες οι αντάρτες είχαν 2 νεκρούς ενώ οι Γερμανοί περισσότερους νεκρούς και τραυματίες.

Στις 10 Ιουλίου 1944, κατόπιν αιτήματος του 10ου τμήματος του ΕΛΑΣ, το πρώτο τάγμα του 30ου συντάγματος έφυγε για τα Πιέρια όροι προς βοήθεια στο 50ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ που βρισκόταν σε μεγάλη πίεση από τις γερμανικές επιθέσεις.

Στις 15 Ιουλίου 1944, μια ομάδα του 30ου συντάγματος επιτέθηκε σε σταθμό χωροφυλακής της Γουμένισσας, αιχμαλωτίζοντας 27 χωροφύλακες που στην συνέχεια μεταφέρθηκαν στο βουνό Πάϊκο.

Τον Ιούλιο 1944, ως «καπετάνιος» του 30ου συντάγματος είχε οριστεί ο Γιάννης Καρυοφύλλης-«Στάθης». Αυτός ήταν ένας από τους πρώτους αντάρτες - από το 1941 ως τις αρχές του 1944 ήταν αντάρτης και μετά έγινε υπεύθυνος στην εφεδρεία του ΕΛΑΣ, στην περιοχή της Βέροιας.

ΕΠΙΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΑΡΤΩΝ ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

Στις 21 Ιουλίου 1944, το 30ο Σύνταγμα, το 16ο Σύνταγμα του ΕΛΑΣ και η μακεδονική αντάρτικη ομάδα πραγματοποίησαν επίθεση στην πόλη της Έδεσσας. Σε αυτήν τη δράση τους οι αντάρτες απέτυχαν: είχαν πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Η αποτυχία προήρθε γιατί οι μονάδες των ανταρτών του ΕΛΑΣ, που έπρεπε να επιτεθούν από την ανατολική πλευρά της πόλης, καθυστέρησαν την επίθεση ώστε η μακεδονική μονάδα, που εισέβαλε στην πόλη από την δυτική πλευρά, έμεινε απροστάτευτη και μόλις και μετά βίας κατάφερε να οπισθοχωρήσει και να αποφύγει την περικύκλωση.

Στις 27 Ιουλίου 1944, στο Πάϊκο, στην έδρα του 30ου Συντάγματος έφτασε ομάδα καταδρομένων αποτελούμενη από 70 Βρετανούς και 25 Αμερικανούς (Έλληνες κάτοικοι Αμερικής) στρατιώτες. Ανάμεσα τους υπήρχαν 5 αξιωματικοί: 2 λοχαγοί και 2 υπολοχαγοί μεταξύ των Βρετανών και ένας Αμερικανός λοχαγός. Η ομάδα τοποθετήθηκε κοντά στην βρετανική αποστολή και την διοικούσε ο Ταγματάρχης Τζεκ.

Στις 3 Αυγούστου 1944, όλη η σύνθεση του 30ου Συντάγματος, με την βοήθεια του πρώτου τάγματος του 16ου Συντάγματος, ναρκοθέτησε την σιδηροδρομική γραμμή στη θέση Μουχαρέμ Χάν. Από την έκρηξη καταστράφηκε όλη η στρατιωτική σύνθεση. Σε αυτήν την δράση σκοτώθηκαν 60 Γερμανοί στρατιώτες και 22 συνελήφθησαν. Μεγάλη ποσότητα όπλων και άλλο πολεμικό υλικό έπεσε στα χέρια των ανταρτών που σε αυτήν την σύγκρουση είχαν 5 νεκρούς και 4 τραυματίες.

Στις 6 Αυγούστου 1944, οι μονάδες του ΕΛΑΣ, με την βοήθεια των συμμαχικών ομάδων καταδρομένων, εκτέλεσαν νέα επίθεση στο Μουχαρέμ Χάν. Αυτή η δράση ήταν μια από τις μεγαλύτερες και πιο επιτυχημένες που είχαν οργανωθεί μέχρι τότε, σε αυτή την περιοχή. Την δράση οδήγησαν άμεσα ο καθοδηγητής του 10ου τμήματος του ΕΛΑΣ, Χρήστος Μόσχος, γνωστός ως «Καπεταν Πέτρος», και ο Διονύσης Καρατζάς. Στην προετοιμασία της επίθεσης συμμετείχαν και ο ταγματάρχης Τζεκ, ο «καπετάνιος» του 30ου Συντάγματος λοχαγός «Στάθης», και ο διοικητής του μακεδονικού εδεσσαϊκού αντάρτικου τάγματος Γκιόργκι Ούρντοβ-Τζότζο. Η επίθεση εκτελέστηκε με τον εξής τρόπο: οι συμμαχικοί καταδρομείς με 2 αντάρτικα τάγματα του ΕΛΑΣ ναρκοθέτησαν την σιδηροδρομική γραμμή στο Μουχαρέμ Χάν, και την ολοκλήρωσαν με πλήρη επιτυχία. Οι Γερμανοί είχαν 120 νεκρούς, 90 αιχμάλωτους στρατιώτες και τον συρμό 28 βαγονιών εντελώς κατεστραμμένο. Συγχρόνως, καταστράφηκαν 6 στρατιωτικά φορτηγά και 2 θωρακισμένα αυτοκίνητα. Κατασχέθηκαν ένα πολωνέζικο νοσοκομειακό, τέσσερα πολυβόλα, 3 πυροβόλα, μεγάλη ποσότητα πυρομαχικών και ιατρικό υλικό. Κατασχέθηκαν επίσης 22 άλογα.

Στις 12 Σεπτεμβρίου 1944, το μακεδονικό τάγμα με επικεφαλής τον «Τζότζο» Ούρντοβ και μονάδες του 30ου συντάγματος, επιτέθηκαν στην πόλη της Έδεσσας με σκοπό να απελευθερώσουν τους πολιτικούς κρατούμενους από τη φυλακή. Έπρεπε να πραγματοποιηθεί κινητοποίηση για νέους αντάρτες στις γραμμές του ΕΛΑΣ. Παρ' όλες τις προετοιμασίες, η απελευθέρωση των πολιτικών κρατούμενων δεν ήταν επιτυχής επειδή η άμυνα του εχθρού ήταν καλά οργανωμένη και αντιστάθηκε σθεναρά. Πάντως, μονάδες του ΕΛΑΣ, με αυτήν τη δράση, κατάφεραν να κινητοποιήσουν περίπου 100 νέους και νέες από την πόλη και την περιοχή. Οι μάχες διεξάγονταν μέσα στους δρόμους της πόλης. Οι

Εδεσσαίοι, ειδικά οι κάτοικοι του ανατολικού τμήματος της πόλης, έδωσαν αμέριστη υποστήριξη στους αντάρτες. Αργότερα, ο εχθρός εξοργισμένος γι' αυτό, έκαψε το φτωχότερο αυτό τμήμα της πόλης και στην μεγάλη πυρκαγιά του Βαροσίου πέταξαν ζωντανούς μέσα στη φωτιά τους νεαρούς Βασίλη Ζάμποβ και τα αδελφία Γκούσσι και Πένι Σιμιτσιέβοι. Σε αυτή την πυρκαγιά καταστράφηκε όλη η συνοικία Βαρόσι: καήκαν 750 σπίτια και έμειναν άστεγοι περίπου 3.500 κάτοικοι.

Στις 20 Σεπτεμβρίου 1944, στα Γιαννιτσά (Ενίτζε Βάρνταρ) οι οπαδοί του ΠΑΟ, με τον αρχηγό τους Πούλιο, μαζί με τον Γερμανό Στουμπερτ επικεφαλής μιας γερμανικής ομάδας, περικύκλωσαν την πόλη και συνέλαβαν 114 πατριώτες αντιφασίστες. Όλοι τους εκτελέστηκαν στην πλατεία της πόλης, μπροστά στα μάτια του κόσμου που τον είχαν συγκεντρώσει με τη βία. Οι εκτελεσθέντες θάφτηκαν σε έναν ομαδικό τάφο, που οι ίδιοι είχαν σκάψει νωρίτερα.

Την 1 Οκτωβρίου, μονάδες του 30ου Συντάγματος επιτέθηκε στην φωλιά του ΠΑΟ, στο χωριό Πλασνίτσεβο. Μετά από σκληρές μάχες, κατέστρεψαν σχεδόν όλα τα οχυρά τους. Στους «Παοτζίδες» μαχητές υπήρξαν 20 νεκροί, αιχμαλωτίστηκαν 450, κατασχέθηκαν περίπου 50 κάρα και διάφορα αγαθά που οι «Παοτζίδες» είχαν αρπάξει από τον κόσμο.

Στις 27 Οκτωβρίου 1944, οι Γερμανοί, μαζί με τους «Παοτζίδες» αποσύρθηκαν από την Φλώρινα προς τη Θεσσαλονίκη, αλλά επειδή ο δρόμος ήταν κάτω από τον έλεγχο των αντάρτικων μονάδων έπεφταν από ενέδρα σε ενέδρα. Τον δρόμο κατείχε το 30ο σύνταγμα, το 16ο σύνταγμα και μονάδες του 53ου συντάγματος, του 9ου τμήματος του ΕΛΑΣ. Η εχθρική κολόνα σε υποχώρηση είχε πάνω από 1.500 στρατιώτες. Στις συγκρούσεις υπέστη μεγάλες απώλειες: 109 νεκρούς, 173 αιχμαλώτους και την κατάσχεση περίπου 170 κάρων με διάφορα αγαθά.

Στις 4 Νοεμβρίου, μονάδες του ΕΛΑΣ με περίπου 6.000 αντάρτες επιτέθηκαν σε ένα οχυρό των «Παοτζιδών» με περίπου 10.000 κόντρας, στην πόλη και την περιοχή του Κιλκίς. Διεξήχθησαν σκληρές μάχες όπου οι μονάδες του ΕΛΑΣ κατάφεραν να σπάσουν την αντίσταση και να προκαλέσουν μεγάλες απώλειες στον εχθρό. Στο πεδίο της μάχης έμειναν περίπου 3.000 «Παοτζίδες», οι απομείναντες αιχμαλωτίστηκαν και μεταφέρθηκαν σε διάφορα στρατόπεδα. Οι αντάρτες είχαν 135 νεκρούς και 250 τραυματίες. Σε αυτές τις μάχες συμμετείχαν και μέλη του 30ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ και μια ομάδα του μακεδονικού εδεσσαϊκού τάγματος.

Στις 15 Δεκεμβρίου 1944, με εντολή του αρχηγού του ΕΛΑΣ στρατηγού Σαράφη, μονάδες ανταρτών της Έδεσσας, συγκεκριμένα του 30ου συντάγματος, αναχώρησαν για αγώνα κατά των νέων κατακτητών- των Άγγλων- στους οποίους ο λαός της Αθήνας αντιστάθηκε ηρωικά στην επιθυμία τους να κυριαρχήσουν στην Ελλάδα και να επιβάλλουν μοναρχοφασιστικό καθεστώς.

Στις 30 Ιανουαρίου 1945 επέστρεψαν στις αρχικές τους θέσεις στα Γιαννιτσά (Ενίτζε Βάρνταρ).

Στο τέλος του μήνα Φεβρουάριο του 1945, σύμφωνα με την Συμφωνία της Βάρκιζας, οι μονάδες του 30ου συντάγματος όπως και άλλες μονάδες του ΕΛΑΣ παρέδωσαν τα όπλα στην επιτροπή έλεγχου.

Στις 4 Μαρτίου 1945, ο βρετανικός στρατός μαζί με την ελληνική εθνική φρουρά κατέλαβε την Έδεσσα. Εκείνη την εποχή ο ΕΛΑΣ είχε διαλυθεί και στην Ελλάδα την εξουσία πήρε η βίαιη και ύπουλη ελληνική αντίδραση, υποστηριζόμενη από τον βρετανικό στρατό.

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ «ΟΧΡΑΝΑ»

Η δράση των μονάδων του ΕΛΑΣ στην Έδεσσα ανάγκασε τους κατακτητές να επιστρατεύσουν νέες δυνάμεις από τις γραμμές του μακεδονικού πληθυσμού, επειδή μέρος των δικών τους δυνάμεων είχε σταλεί στα μέτωπα της Σοβιετικής Ένωσης και τη Μέση Ανατολή. Τότε, βρήκαν βολικό να κινητοποιήσουν ένα μέρος του ελληνικού λαού της Έδεσσας κάτω από τη σημαία της ΠΑΟ, ρίχνοντας το στη μάχη κατά των μονάδων του ΕΛΑΣ. Εξαιτίας αυτού, η γερμανική διοίκηση είχε συχνές διαφωνίες με τα φιλοβουλγαρικά στοιχεία που δρούσαν στην Έδεσσα και εξέφρασε αντίθεση στην κινητοποίηση και υποστήριξη που αυτά έδιναν στις ελληνικές εθνικιστικές δυνάμεις. Για τους Γερμανούς ήταν ακατανόητο πως η βουλγαρική Αυλή με τους απεσταλμένους της όπως τον Κάλτσεβ, που απέτυχε να προσελκύσει μέρος του μακεδονικού λαού στην περιοχή της Καστοριάς και να το ρίξει στη μάχη κατά του ΕΛΑΣ, θα μπορούσε να επιτύχει αυτό με το μακεδονικό λαό στην περιοχή της Έδεσσας.

Για παράδειγμα, στην περιοχή της Καστοριάς κατά την διάρκεια του Μαρτίου 1943, ήδη κάποιος αριθμός χωριών είχε οπλιστεί και δρούσε κάτω από τις οδηγίες του Ιταλού υπολοχαγού Ράβαλ και του Βούλγαρου υπολοχαγού Κάλτσεβ.

Οι Γερμανοί επιδίωκαν να εφαρμόσουν αυτό και στην περιοχή της Έδεσσας. Για το λόγο αυτό, ζήτησαν από τη Σόφια να τους στείλει και πάλι πρόσωπα με επιρροή που θα μπορούσαν να κερδίσουν το λαό και να τον οπλίσουν στις γραμμές της ΟΧΡΑΝΑ. Η Βουλγαρική κυβέρνηση πρόσφερε τον απεσταλμένο της στα Μπίτολα, Γκόσσο Ατανάσοβ, ο οποίος μαζί με τον Κάλτσεβ έπρεπε να εκτελέσει αυτή την αποστολή. Γι' αυτό το σκοπό προσελήφθη και ο Γκιόργκι Ντίμτσεβ, Βούλγαρος στρατιωτικός πιλότος που είχε γεννηθεί το 1916 στο χωριό Μπόζετς (Αθυρα) στη περιοχή Γουμένισσας, και είχε μεταναστεύσει στην Βουλγαρία το 1924.

Στις 3 Ιουνίου 1944, ο Γκόσσο Ατανάσοβ πραγματοποίησε σύσκεψη στα Μπίτολα στην οποία αξιολογήθηκε η κατάσταση της βουλγαρικής επιρροής στη Μακεδονία του Αιγαίου. Στην σύσκεψη, μεταξύ άλλων, συμμετείχαν οι: Γιώσιπ Μάρκοβ, Ντίμιταρ Γκίτσεβ, Πέσσο Γκρεμπενάροβ, Ζζέρο Νάστεβ, Ντίμκο Βασίλεβ- όλοι προερχόμενοι από Βουλγαρία και κάποιοι δικοί τους συμπαθούντες, από την περιοχή των Μπιτολίων.

Στη σύσκεψη ο Κάλτσεβ σκιαγράφησε την κατάσταση στη Μακεδονία του Αιγαίου, ειδικά στην περιοχή της Έδεσσας, και ζήτησε από τους συμμετέχοντες να δράσουν για την επιστράτευση του μακεδονικού λαού και την ενδυνάμωση της βουλγαρικής προπαγάνδας. Γι' αυτό το λόγο, οι ίδιοι προσωπικά θα αναχωρούσαν για την περιοχή της Έδεσσας.

Στα Μπίτολα έμειναν μέχρι τις 13 Ιουνίου και αφού διέυρναν την λίστα με άλλους τυχοδιώκτες, γύρο στα 56 άτομα αυτοαποκαλούμενοι «Μακεδόνες Ακτιβιστές», στις 14 Ιουνίου 1944 αναχώρησαν για την Έδεσσα. Εδώ βρήκαν κατάλυμα σε τμήμα του σχολείου

στην «προσφυγική γειτονιά», κι έτσι το σχολείο της Έδεσσας μετατράπηκε σε στρατόπεδο των Βουλγάρων κόντρας.

Στην δήλωση που έκανε ο Γκιόργκι Ντίμτσεβ στις 8 Οκτωβρίου 1944 αμέσως μετά την διάλυση της ΟΧΡΑΝΑ, ανέφερε: «Στις 15 Ιουνίου 1944 με κάλεσε ο διοικητής της Γερμανικής Διοίκησης στην Έδεσσα, ταγματάρχης Χαϊντε. Εκεί βρήκα τον υπολοχαγό Αντον Κάλτσεβ, τον Ντίμιταρ Τσίλεβ - Βούλγαρο αξιωματούχο υπασπιστή του ταγματάρχη Χαϊντε, τον υπολοχαγό Χέλμαν, τους Γερμανούς αξιωματικούς - λοχαγό Μαξ και υπολοχαγό Ντέγκλερ. Έδω μου ανέφεραν ότι ως διοικητής της τρίτης μακεδονικής ομάδας ΟΧΡΑΝΑ στην Έδεσσα διορίστηκε ο λοχαγός Μαξ και ο βοηθός του θα ήταν ο υπολοχαγός Ντέγκλερ. Εγώ θα ήμουν ο εντεταλμένος διοικητής και θα ήμουν υφιστάμενος του λοχαγού Μαξ και του υπολοχαγού Ντέγκλερ, και όλοι θα τηρούσαν τις εντολές μου. Μην ξεχνάτε ότι είστε στρατιώτες - μας είπαν- και ότι πρέπει να προετοιμαστείτε, σήμερα κιόλας, για να σχηματίσετε ομάδα. Οι στρατιώτες που θα εισχωρήσουν στην ομάδα θα είναι ντυμένοι και εξοπλισμένοι από τους δικούς μας αξιωματικούς και η προμήθεια τροφίμων και πολεμικού υλικού θα προέρχονται από τις δικές μας στρατιωτικές αποθήκες.....»

Την εντολή μου την έδωσε ο ταγματάρχης Χαϊντε, και από τα γερμανικά την μετάφρασαν ο υπολοχαγός Κάλτσεβ και ο «ακτιβιστής» Τσίλεβ.

Μετά την ανακοίνωση του ταγματάρχη Χαϊντε, οι ομάδα ερχόμενη από τα Μπίτολα και την Βουλγαρία, στις 16 Ιουνίου, σχημάτισε τάγμα (ΟΧΡΑΝΑ) στην Έδεσσα.

Όλοι αυτοί, μαζί με τα βουλγαρόφωνα στοιχεία που βρίσκονταν στην πόλη, άρχισαν να ασκούν μεγάλη πίεση στο μακεδονικό λαό να εισέλθει στις γραμμές τους. Γι' αυτό το λόγο πρόσφεραν διάφορες υποσχέσεις, εκτόξευαν πολλές απειλές προκειμένου να κερδίσουν όσους περισσότερους Μακεδόνες στις γραμμές τους. Χάρη σε αυτήν την επίδοση, στα τέλη του Ιουνίου 1944, οπλίστηκαν 30 Μακεδόνες από την περιοχή της Έδεσσας, κύριος τυχοδιώκτες και άτομα του δρόμου. Συνεπώς, η «Μακεδονική φιλία» στην Έδεσσα, μαζί με τους 56 «Οχρανίτες» που είχαν έρθει από την Βουλγαρία, έφτασε τον αριθμό των 86 ατόμων.

Υπό την διαταγή του ταγματάρχη Χαϊντε, η ηγεσία της ένωσης άρχισε να οπλίζει με το ζόρι τον πληθυσμό των μακεδονικών χωριών της περιοχής. Από την σύνθεση αυτής της ένωσης, 35 ένοπλοι στάλθηκαν στο χωριό Γιαβόργιανι (Πλατάνη) και με την βοήθεια γερμανικών μονάδων συγκέντρωσαν το λαό στο κέντρο του χωριού κι άρχισαν να του μοιράζουν όπλα. Με εκβιασμούς και πιέσεις, 50 χωρικοί πήραν όπλα, δημιουργώντας μια ομάδα με βάση το χωριό. Αυτή η ομάδα συμπεριλήφθηκε στην τρίτη μακεδονική ένωση. Αλλά, επειδή το χωριό βρισκόταν στους πρόποδες του βουνού Καρακάμεν όπου δρούσαν οι μονάδες του 16ου Συντάγματος του ΕΛΑΣ, υπήρχε ο κίνδυνος οι ένοπλοι «Οχρανίτες» απλά να αφοπλιστούν και να τιμωρηθούν για την πράξη τους από τους αντάρτες, οπότε 35 ένοπλοι κόντρας που είχαν έρθει από την Βουλγαρία, έμειναν το περισσότερο καιρό στο χωριό για να κρατήσουν ψηλά το ηθικό των χωρικών και να τους προστατέψουν από ενδεχόμενες επιθέσεις ανταρτών. Όλα αυτά δείχνουν πως ο οπλισμός των χωρικών δεν είχε σχεδόν καμία στρατιωτική σημασία αλλά έπρεπε αποκλειστικά να παίζει πολιτική

προπαγάνδα με σκοπό να φανεί ότι ο μακεδονικός πληθυσμός στην περιοχή της Έδεσσας, με τα όπλα στο χέρι, αγωνίζονταν για την «δική του ελευθερία».

Οι κάτοικοι του χωριού Γιαβόργιανι (Πλατάνη), όπως και στα άλλα μακεδονικά χωριά, δεν ήθελαν να πάρουν όπλα στο χέρι, έχοντας επίγνωση ότι αυτό τους έκθετε σε διπλό κίνδυνο: να εξυπηρετούν τα συμφέροντα των κατακτητών και να εναντιωθούν στις μονάδες του ΕΛΑΣ, που μέχρι τότε βοηθούσαν και που έτρεφαν συμπάθεια προς τον αγώνα τους. Αλλά, ο εξαναγκασμός δεν άφηνε δυνατότητα να εκφράσουν το δικό τους συναίσθημα κι έτσι τα όπλα που τους δόθηκαν τα κρατούσαν με φόβο και ανασφάλεια.

Ως διοικητή της ομάδας στο Γιαβόργιανι (Πλατάνη) είχαν ορίσει τον Πέτρο Ροντιβέτσος. Αργότερα, οπλίστηκε με τον ίδιο τρόπο και το χωριό Οσσιανι (Αγ. Φωτεινή), αλλά επειδή αυτό το χωριό βρισκόταν σε άμεσο κτύπημα των μονάδων του ΕΛΑΣ, αυτή οι τελευταίοι 15 ένοπλοι χωρικοί αναγκάστηκαν να ενταχθούν στην ομάδα του χωριού Γιαβόργιανι (Πλατάνη). Διοικητής σε αυτήν την ομάδα ήταν ο Ρίστο Πέτροβ.

Στις αρχές του Ιουλίου του 1944, η εδεσσαϊκή «ΟΧΡΑΝΑ» με την βοήθεια γερμανικών στρατιωτικών μονάδων, δια της βίας όπλισε ακόμα μερικά χωριά μεταξύ των οποίων το Νισίια (Νησί), το Γκούγκοβο (Βρυτά), το Τέοβο (Καρυδιά).

Αλλά, οι κάτοικοι του Τέοβο (Καρυδιά), σχεδόν στο σύνολο τους, ήταν οργανωμένοι στο ΕΑΜ και για πολλά χρόνια δούλευαν κάτω από τις οδηγίες της εδεσσαϊκής κομματικής οργάνωσης. Γι' αυτό, μετά την παρέμβαση των μονάδων του ΕΛΑΣ πολλοί απ' αυτούς έδωσαν τα τυφέκια τους στους παρτιζάνους και κάποιοι άλλοι πήγαν στην Έδεσσα και παρέδωσαν τα όπλα στον ταγματάρχη Χαϊντε, ζητώντας του να αποτρέψει τον περαιτέρω οπλισμό εκ μέρους της ΟΧΡΑΝΑ.

Η ενέργεια των κατοίκων του Τέοβου (Καρυδιάς) ενθάρρυνε και τα άλλα χωριά κι έτσι ξεκίνησε μαζική απαίτηση να σπάσει ο οπλισμός. Οι Γερμανοί, αντιλαμβανόμενοι το λάθος και με ακόμα περισσότερη επίγνωση ότι αυτός ο τρόπος οπλισμού ωφελεί μόνο το ΕΛΑΣ που εύκολα αφοπλίζει τις ομάδες χωρικών, δεν παρενέβησαν πλέον στα άλλα χωριά. Έτσι, άρχισαν να διαδίδουν ότι οι χωρικοί θα έπρεπε, για το δικό τους συμφέρον και ασφάλεια, να οπλιστούν και να αγωνιστούν κατά των ελληνικών εθνικιστικών συμμοριών και των ανταρτών. Αλλά αυτό έδωσε απογοητευτικά αποτελέσματα: μόνο μερικοί χωρικοί πήραν τυφέκια, εθελοντικά, από την «ένωση».

Η δραστηριότητα της λεγόμενης «τρίτης μακεδονικής ένωσης» στην Έδεσσα δεν διέφερε σε τίποτα από τις επιδώσεις των γερμανικών δυνάμεων κατοχής, διότι αυτή ήταν άμεσα υπό των διαταγών της γερμανικής διοίκησης και εξυπηρετούσε τους ίδιους σκοπούς, ενώ χρησιμοποιούσε ίδιες μεθόδους. Ο «ακτιβιστής» Γκιόργκι Ντίμτσεβ, αρχηγός της εδεσσαϊκής ένωσης, έτσι περιγράφει την δραστηριότητα της κλίμας: «.....μετά από μερικές μέρες, με φώναξε ο ταγματάρχης Χαϊντε και με διέταξε στις 12 η ώρα το βράδυ να συγκεντρώσω την ομάδα, να την φορτώσω στα γερμανικά στρατιωτικά καμιόνια και να την πάω στο χωριό Νισίια (Νησί), με σκοπό να περικυκλώσω το χωριό και να εκτελέσω ένταλμα έρευνας. Αν έβρισκα αντάρτες παράνομους, είχα εντολή να τους πυροβολήσω αμέσως. Αποδέχτηκα την εντολή και στις 3 η ώρα το πρωί το χωριό περικυκλώθηκε και μετά άρχισε η έρευνα στα σπίτια. Βρήκαμε τρεις παράνομους και αφού τους εγκλωβίσαμε,

διέταξα να μην τους πυροβολήσουν γιατί ήθελα να τους πάω ζωντανούς στον ταγματάρχη Χάϊντε. Ενώ διαρκούσε ακόμα η έρευνα, ακούστηκαν πυροβολισμοί. Τότε διέταξα την ομάδα να λάβουμε θέση άμυνας γιατί είχα μάθει πως νωρίτερα στο χωριό έμειναν περίπου 500 αντάρτες. Για να απαλλάξω τους φύλακες που είχαν εντολή να φυλάνε τους τρεις παγιδευμένους παράνομους, διέταξα να πυροβοληθούν αμέσως (μεταξύ των εκτελεσθέντων παράνομων ήταν και ο πρωτομαχητής Χάρη Πετσινάροβ-Μ.Ζ.). Όταν επέστρεψα στην Έδεσσα, πήγα στον ταγματάρχη Χάϊντε για να του αναφέρω την επιτυχημένη εκτέλεση της εντολής. Μετά από μερικές μέρες αυτός με ξανακάλεσε και μαζί με τον διοικητή της ομάδας, Μαξ, λάβαμε εντολή να αναχωρήσουμε αμέσως για το χωριό Β'λκογιάνεβο (Λύκοι) για να πραγματοποιήσουμε λεπτομερή έρευνα. Αυτό το χωριό ήταν η κρυψώνα των ανταρτών. Στις 23 η ώρα τη νύχτα ετοιμάσαμε την ομάδα και περίπου στις 2 η ώρα περικυκλώσαμε το χωριό. Κατά την διάρκεια της έρευνας, βρήκαμε τρεις παράνομους τους οποίους συλλάβαμε, ενώ άλλοι τρεις, που προσπάθησαν να διαφύγουν, θανατώθηκαν. Στην επιστροφή προς την Έδεσσας αντιμετωπίσαμε ανταρτική ενέδρα. Τότε, εγώ ο ίδιος εκτέλεσα τους τρεις παράνομους που είχαμε πάρει μαζί μας. Την επόμενη μέρα ενημέρωσα τον ταγματάρχη Χάϊντε, ο οποίος με επαίνεσε...»

Η ΟΧΡΑΝΑ ασκούσε τέτοια τρομοκρατία στον μακεδονικό πληθυσμό στην περιοχή της Έδεσσας που συχνά πραγματοποιούνταν εγκλήματα χειρότερα από αυτά που διέπραττε ο γερμανικός στρατός κατοχής. Στα μέσα του Ιουλίου του 1944, οι «Οχρανίτες» κατάφεραν να συλλάβουν το μέλος του διοικητικού συμβουλίου του ΕΛΑΣ, Γιώργο Ακριτίδη, με το ψευδώνυμο «Αγκι» ο οποίος, επειδή δεν είπε τίποτα για την δουλειά και την δραστηριότητα της οργάνωσης, βασανίστηκε άγρια και εξοντώθηκε. Πρώτα του έκοψαν την μύτη, μετά τα αυτιά, τα χέρια και στο τέλος με μαχαίρι του έβγαλαν τα μάτια.

Η ΟΧΡΑΝΑ σκότωσε σε ενέδρα και τον Κότσο Βαζντάροβ από την Έδεσσα, νεολαίος και αγγελιοφόρος του ΚΚΕ. Το ίδιο συνέβη και με τον αγγελιοφόρο του ΚΚΕ για την περιοχή Έδεσσας, Μιχάλη Χ, που εξοντώθηκε σε αμπέλι στο «Καραμάν».

Τον Ιούλιο του 1944, η ΟΧΡΑΝΑ συνέλαβε και τον παπά Κωνσταντίνο από το χωριό Καλίνιτσα (Καλή) που ως στέλεχος του ΕΑΜ δούλευε στην Έδεσσα. Μετά από σκληρά και κτηνώδη βασανιστήρια, απαγχονίστηκε στα γραφεία της Γκεστάπο που βρίσκονταν στο σπίτι των αδελφών Γκέσσοβι, στο κέντρο της πόλης.

Η ΟΧΡΑΝΑ συνέλαβε επίσης τον Γκριγκόρι Λιόλιο (Γκόλι), γραμματέας οργάνωσης της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, τον Γκιόργκι Σαμαρέντσεβ, μέλος της γραμματείας του διοικητικού συμβουλίου της ΕΠΟΝ στην πόλη, τον Ρίστο Κορντάλοβ, τον Ρίστο Σσόρεβ και τον Αγγελ Γκάτσεβ, ακτιβιστές του ΚΚΕ στην Έδεσσα. Αυτούς τους παρέδωσε στους Γερμανούς.

Την 1η Σεπτεμβρίου 1944, σε ενέδρα συνέλαβαν και τον Τούσσι Φίλιοβ, αγγελιοφόρος του ΕΛΑΣ, επάνω στον οποίον βρέθηκε και η αλληλογραφία της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας. Με την ανακάλυψη των επιστολών, συνελήφθησαν η Βελίκα Αγιάνοβσκα με τον γιο της Γκιόργκι, η Κατίνα Αγιάνοβσκα με τον γιο της Ρίστο, Ολιμπιάντα Αγιάνοβσκα και η Ρίσσα Ντόντσεβα. Αυτές

τις παρέδωσαν στην Γκεστάπο, που τις οδήγησε όλες στη φυλακή μέχρι την επίθεση των ανταρτών και την απελευθέρωση τους.

Η ΟΧΡΑΝΑ δεν ήταν ικανοποιημένη μόνο με τις μεμονωμένες ενέργειες και εγκλήματα. Μαζί με γερμανικές μονάδες και συμμορίες του ΠΑΟ, συχνά προχωρούσε σε επιθέσεις κατά αντάρτικων αποσπασμάτων αυτής της περιοχής, εκτελώντας ληστείες και βιασμούς πάνω στον ειρηνικό πληθυσμό.

Οι προσβολές της κράτησαν μέχρι τα μέσα του 1944, οπότε οι «Οχρανίτες» βίωσαν την εξόντωση και την πλήρη διάλυση.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΥ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ ΣΤΟ ΚΑΪΜΑΚΤΣΑΛΑΝ

Οι Μακεδόνες κομμουνιστές της Έδεσσας και μετά τον Οκτώβριο του 1943, όταν διαλύθηκε η μακεδονική αντιφασιστική οργάνωση ΜΑΟ, συνέχισαν τις αναφορές στην Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ ότι αυτή η εξέλιξη ήταν δυσμενής πολιτική εκτροπή και ότι αυτή η πολιτική του ΚΚΕ έναντι των Μακεδόνων θα προκαλούσε τεράστια ζημιά στον λαϊκό-απελευθερωτικό αγώνα σε αυτή την περιοχή.

Οι Μακεδόνες κομμουνιστές παρά τους περιορισμούς στην δική τους δράση, ευσυνείδητα και πειθαρχημένα εκτελούσαν τις εντολές και εφαρμόζαν την πολιτική του ΚΚΕ. Ωστόσο, στις τάξεις του αισθάνθηκαν την ανάγκη διατήρησης καθιερωμένων σχέσεων και διαρκής επαφή για ανταλλαγή απόψεων και συζήτηση, για ορισμένα ζητήματα που σχετίζονταν με τη θέση και τον αγώνα των Μακεδόνων της περιοχής της Έδεσσας. Κύριο θέμα σε αυτές τις συναντήσεις, σε κάθε περίπτωση, ήταν το ζήτημα της θέσης και οι σκοποί του αγώνα των μακεδονικού λαού στις γραμμές του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ. Με αυτή την έννοια, επικρατούσε ομοφωνία ότι η ηγεσία του ΚΚΕ έπρεπε, μια για πάντα, να λάβει σαφή και συγκεκριμένη θέση και να ορίσει την πολιτική της για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα.

Με πρωτοβουλία του Βάγγελ Αγιάνοβσκι τον Ιανουάριο του 1944 έγινε συνέλευση των Μακεδόνων κομμουνιστών της περιοχής της Έδεσσας στην οποία συμμετείχαν 27 ακτιβιστές. Η συνέλευση έγινε στο σπίτι του Σαλαμπάσσεβ και γι' αυτήν δεν γνώριζε η Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ. Στις συζητήσεις τους, όλοι οι παρόντες εξέφρασαν δυσπιστία για την πολιτική του ΚΚΕ προς το μακεδονικό εθνικό ζήτημα και επέκριναν έντονα την θέση του έναντι των απαιτήσεων των Μακεδόνων κομμουνιστών, που δραστηριοποιούνταν στο πλαίσιο της οργάνωσης του. Ζητήθηκε αυτό το ερώτημα να τεθεί απευθείας στην ηγεσία της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ με αίτημα να εγκρίνει την ύπαρξη μακεδονικής πολιτικής οργάνωσης και την δημιουργία ειδικών μακεδονικών αντάρτικων ομάδων που θα δραστηριοποιούνταν στα πλαίσια του ΚΚΕ και του ΕΛΑΣ. Υπήρχε ομοφωνία ότι μόνο έτσι οι Μακεδόνες θα μπορούσαν να δώσουν την δική τους μέγιστη προσφορά στις γραμμές του ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, διότι με τις παρούσες συνθήκες ο μακεδονικός λαός άρχισε να χάνει την εμπιστοσύνη στην πολιτική του ΚΚΕ, λόγω της ακατανόητης θέσης του που παραμελούσε και τελικά αρνιόταν τα συμφέροντα του μακεδονικού λαού.

Οι κομμουνιστές στην σύσκεψη εξέφρασαν την άποψη ότι αυτή η θέση του ΚΚΕ βολεύει τα φιλοβουλγαρικά στοιχεία αλλά και τους Έλληνες εθνικιστές, για να χρησιμοποιούν την κατάσταση για τους δικούς τους στόχους.

Γι' αυτούς τους λόγους αποφασίστηκε να ενημερωθεί ο γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής για τα συμπεράσματα της σύσκεψης και, μέσω αυτής να ζητηθεί από την ηγεσία του ΚΚΕ να δώσει διευκρινήσεις σχετικά με τα ζητήματα των Μακεδόνων για δημιουργία δικής τους οργάνωσης και αντάρτικες ομάδες.

Αυτές τις αποφάσεις έπρεπε να τις μεταφέρει μια ομάδα στην οποία συμμετείχαν οι Ρίστο Κορντάλοβ, Αγγελ Γκάτσεβ, Ρίστο Πάντετο και Βάγγελ Αγιάνοβски. Ήδη την επόμενη μέρα, αυτοί συζήτησαν με τον γραμματέα της Περιφερειακής Επιτροπής της περιοχής Έδεσσας, τον Τάκη Παπαδόπουλου (Νίκος). Αυτός και τα άλλα μέλη της διοίκησης αμέσως έκαναν παρατηρήσεις και επέκριναν την διεξαγωγή σύσκεψης χωρίς προηγουμένως να γίνει αναφορά στην κομματική ηγεσία. Αλλά, αντιμέτωποι με την αποφασιστικότητα ορισμένων συντρόφων, υποχρεώθηκαν να κοινοποιήσουν τις αποφάσεις και τα αιτήματα της σύσκεψης που είχε λάβει χώρα, αλλά ο γραμματέας της Τοπικής Επιτροπής του ΚΚΕ είπε ότι ήταν εκτός των καθηκόντων του και υποσχέθηκε να μεταφέρει τα αιτήματα στην Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ και στην ΚΕ του ΚΚΕ.

Στις 27 Απριλίου του 1944, ο γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ «Μπάρμπα Νίκος» μαζί με τον γραμματέα της οργάνωσης, Τζότζο Ούρντοβ, κάλεσαν τον Βάγγελ Αγιάνοβски και του μετέφεραν την ανακοίνωση της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ για τη Μακεδονία, ότι έγιναν αποδεκτά και εγκρίθηκαν τα αιτήματα των Μακεδόνων κομμουνιστών της Έδεσσας.

Τον Μάη του 1944, συγκλήθηκε διευρυμένη σύσκεψη των ενεργών Μακεδόνων κομμουνιστών και αντιφασιστών της πόλης. Σε αυτήν συμμετείχαν περίπου 80 μέλη, μεταξύ των οποίων και ο πολιτικός και οργανωτικός γραμματέας του ΚΚΕ στην Έδεσσα, όπως και δυο εκπρόσωποι των μακεδονικών αντάρτικων μονάδων που βρίσκονταν στο πεδίο, στην περιοχή της Έδεσσας.

Ο πολιτικός γραμματέας «Μπάρμπα Νίκος» ανακοίνωσε ότι η ΚΕ του ΚΚΕ αποδέχτηκε το αίτημα των Μακεδόνων κομμουνιστών της περιοχής Έδεσσας και ενέκρινε την δημιουργία μακεδονικής αντάρτικης ομάδας, στην σύνθεση του ΕΛΑΣ. Ανάφερε ότι η ομάδα θα αποτελούνταν αποκλειστικά από Μακεδόνες μαχητές και θα είχε δική της διοίκηση.

Η αναφορά του «Μπάρμπα Νίκο» προκάλεσε χαρά και ενθουσιασμό στους παρευρισκομένους. Τελικά, ο γραμματέας «Μπάρμπα Νίκος» πρότεινε τα μέλη της διοίκησης της μακεδονικής αντάρτικης ομάδας. Διοικητής της ομάδας ορίστηκε ο Βάγγελ Αγιάνοβски, και ως μέλη της διοίκησης ο Ρίστο Κορντάλοβ, ο Ρίστο Πάντετο και ο Τούτσι Κεραμετσιέβ. Ως έδρα της ομάδας καθορίστηκε το Καϊμάκτσαλαν και η δραστηριότητα της θα κάλυπτε όλη την περιοχή της Έδεσσας. Στο τέλος, δόθηκαν οδηγίες σχετικά με τον τρόπο που θα γίνονταν η κινητοποίηση μαχητών στην ομάδα: μέσω των πολιτικών οργανώσεων να διαταχθούν Μακεδόνες κομμουνιστές να ενταχθούν στις γραμμές της ομάδας, και στους αντιφασίστες της Έδεσσας να απευθύνουν πρόσκληση να ενταχθούν στις γραμμές της. Η

σύσκεψη πραγματοποιήθηκε σε έναν αγρό έξω από την πόλη, κοντά στο μοναστήρι της Αγίας Τριάδας.

Την επόμενη μέρα, ο πολιτικός γραμματέας «Μπάρμπα Νίκος» με την παρουσία του οργανωτικού γραμματέα Τζότζο Ούρντοβ κάλεσε τον Βάγγελ Αγιάνοβски και του ανακοίνωσε κάποιες πρόσθετες αποφάσεις σχετικά με την δημιουργία της ομάδας. Και ο «Μπάρμπα Νίκος» επισήμανε: «Εμείς χθες δεν παρουσιάσαμε κάποιες λεπτομέρειες που περιείχε η επιστολή προς τη ΚΕ του ΚΚΕ. Πρώτο: η ομάδα που θα δημιουργηθεί, θα ενεργεί ανεξάρτητα μόνο για ένα μήνα και μετά θα αναπτυχτεί σε άλλες μονάδες του ΕΛΑΣ. Εσύ θα παραμείνεις και μετά μέλος της διοίκησης στο 3ο σύνταγμα του ΕΛΑΣ, ενώ ο Ρίστο Κορντάλοβ και ο Τούσσι Κεραμετσίεβ θα δρουν στην εδεσσαϊκή ομάδα αντιπερισπασμού. Ο Ρίστο Πάντετο θα επιστρέψει στην μυστική δράση στην Επαρχιακή Επιτροπή της Καρυδιάς (Τέοβο). Μαζί με τον Κορντάλοβ, τον Πάντετο και τον Κεραμετσίεβ αύριο κιάλας θα αναχωρήσετε για το Καϊμάκτσαλαν όπου θα υποδέχεστε τους αντάρτες που θα σας στέλνουν οι κομματικές οργανώσεις στο πεδίο. Παρέχονται οπλισμός και στολές με σύμβολο το δρεπάνι και το σφυρί στα καπέλα, και στο δεξί μανίκι θα υπάρχει κορδέλα, επίσης με δρεπάνι και σφυρί».

Ο Βάγγελ Αγιάνοβски, έκπληκτος από την τελευταία δήλωση, παρατήρησε ότι είναι πολύ επικίνδυνο και ανεύθυνο να παίζει κανείς με τα συναισθήματα των Μακεδόνων κομμουνιστών. Ζήτησε εξήγηση σχετικά με το έμβλημα στις στολές, σημειώνοντας ότι η μακεδονική αντάρτικη ομάδα πρέπει να έχει το δικό της εθνικό έμβλημα - κόκκινο αστέρι και κόκκινη σημαία με αποτυπωμένο το κόκκινο αστέρι.

Ο πολιτικός γραμματέας απάντησε: «Αυτή είναι η απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ. Ο σκοπός μας είναι να προσελκύσουμε πιο μαζικά το μακεδονικό λαό στις αντάρτικες γραμμές του ΕΛΑΣ, διότι υπάρχει ο κίνδυνος αυτός να οπλιστεί από την πλευρά του Κάλτσεβ. Ήδη έχουμε πληροφόρηση ότι ο Κάλτσεβ πραγματοποιεί εκτεταμένες δράσεις μέσα στα μακεδονικά χωριά. Με αυτή την κίνηση εμείς θα προσελκύσουμε το μακεδονικό λαό στην ανταρτική μακεδονική ομάδα και μετά θα είναι πολύ ευκολότερο να αναπτύξουμε τους μαχητές στις ανταρτικές μονάδες του ΕΛΑΣ, όπου μαζί με τους Έλληνες αντάρτες θα αγωνιστούν για την απελευθέρωση της χώρας. Αυτό είναι σοφό σχέδιο και αποτελεσματικό χτύπημα κατά των σχεδίων του Κάλτσεβ και των συνεργατών του από την Σόφια».

Ο Βάγγελ Αγιάνοβски εναντιώθηκε σθεναρά σε αυτή την πολιτική του ΚΚΕ, ως ιδιαίτερα άδικη συμπεριφορά με επικίνδυνες συνέπειες. Ανέφερε ότι η ηγεσία του ΚΚΕ αντιμετωπίζει ανεύθυνα το μακεδονικό λαό και ότι αυτό μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές συνέπειες για το απελευθερωτικό κίνημα σε αυτή την περιοχή. Επίσης, υπογράμμισε ότι αυτό δεν αποτελεί πολιτική λύση και ότι ο μακεδονικός λαός θέλει να αγωνιστεί για την δική του ελευθερία και τα δικά του εθνικά δικαιώματα, και γι' αυτό είναι μη βιώσιμη η θέση που εκπροσωπεί και ο πολιτικός γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, της επαρχίας της Έδεσσας.

Την ίδια μέρα ο Βάγγελ Αγιάνοβски συναντήθηκε πρώτα με τον Ρίστο Κορντάλοβ και Αγγελ Γκάτσεβ, τους οποίους ενημέρωσε για την θέση της ηγεσίας του ΚΚΕ σχετικά με την δημιουργία αντάρτικης ομάδας. Αυτοί έμειναν έκπληκτοι με τα διπρόσωπα παιχνίδια του

ΚΚΕ και μετά την διαβούλευση που έγινε και με τους άλλους συντρόφους, μεταξύ των οποίων οι Τούσσι Κεραμετσίεβ και Ρίστο Πάντετο, απέρριψαν κατηγορηματικά το αίτημα του ΚΚΕ.

Υπό αυτές τις συνθήκες και αυτές τις περιστάσεις, οι Μακεδόνες κομμουνιστές της Έδεσσας αρνήθηκαν να δημιουργήσουν αντάρτικη ομάδα, έχοντας επίγνωση ότι το ΚΚΕ την δημιουργία της ομάδας ήθελε να την χρησιμοποιήσει για δικούς του σκοπούς, παραβλέποντας τις προσδοκίες του μακεδονικού λαού.

Γι' αυτό το λόγο οι κομμουνιστές της Έδεσσας επιδίωξαν την διόρθωση της απόφασης του ΚΚΕ, υποδεικνύοντας ότι η δημιουργία μακεδονικής αντάρτικης ομάδας αυτή τη στιγμή είναι απαραίτητη και θα παίξει σημαντικό ρόλο στην ενδυνάμωση και επιτυχία του λαϊκό-απελευθερωτικού αγώνα στην περιοχή της Έδεσσας.

Ενημερωμένος γι' αυτά τα αιτήματα από πλευράς της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας, ο αρχηγός των αντάρτικων μονάδων σε αυτό τον τομέα, καπεταν Πέτρος, με τηλεγράφημα ενημέρωσε το Αρχηγείο του ΕΛΑΣ: «30 Μάη 1944..... πληροφορίες για την πολιτική οργάνωση στην Έδεσσα από την βουλγαρική φρουρά. Ο σκοπός του οπλισμού των μακεδονικών χωριών είναι η δημιουργία αυτόνομης Μακεδονίας υπό την προστασία της βουλγαρικής κυβέρνησης και με τη συμφωνία του Χίτλερ. Αρχηγός του αυτονομιστικού κινήματος είναι ο Ιβάντσο Μιχαΐλοβιτς (πρόκειται για τον Βάντσο Μιχαΐλοβ). Η δράση μένει κρυφή για να αποφευχθούν διενέξεις με την ελληνική πλευρά - παρακινώντας πολλά μακεδονικά πολιτικά στελέχη. Επίσης, πολλά μακεδονικά πολιτικά στελέχη δείχνουν συμπάθεια προς την αυτονομία. Η πολιτική οργάνωση στην Έδεσσα, με τον Πάνο (Ευριπίδης - καπετάνιος- καθοδηγητής του ΚΚΕ για την Μακεδονία και την Θράκη), αποφάσισε την δημιουργία ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ, με δρεπάνι και σφυρί και κόκκινη σημαία. Αναμένουμε διαταγή σας. Πέτρος!»

Το περιεχόμενο αυτού του τηλεγραφήματος με αρκετή σαφήνεια δείχνει πως ο καπεταν Πέτρος ερμηνεύει λανθασμένα και μονόπλευρα την ουσία της κατάστασης που εκείνο τον καιρό επικρατούσε στην περιοχή της Έδεσσας, εξισώνοντας τις δράσεις των φιλοβούλγαρων αυτονομιστών με τις προσδοκίες των Μακεδόνων κομμουνιστών, που σκληρά αγωνίζονταν ακριβώς εναντίον αυτής της αυτονομίας, για να επιτύχουν τα δικά τους αιώνια καταπιεσμένα εθνικά δικαιώματα. Ακριβώς μετά απ' αυτό, ακολούθησαν πολλές συλλήψεις και διώξεις Μακεδόνων κομμουνιστών από την Έδεσσα και κάποιοι από αυτούς εξοντώθηκαν, όπως ήταν οι περιπτώσεις των παλαιών κομμουνιστών Βάγγελ Πόποβ από το χωριό Άγρα (Βλάντοβο), Λέσκατα από τον Αγ. Αθανάσιο (Τσέγκαν) και άλλων Μακεδόνων αγωνιστών.

*

**

Τον Ιουνίου του 1944, οι Γερμανοί, με την βοήθεια των Βουλγάρων συνεργατών Κάλτσεβ και Ντίμτσεβ, άρχισαν να οπλίζουν με την βία το μακεδονικό λαό της περιοχής της Έδεσσας, ωθώντας τον σε αγώνα κατά του ΝΟΒ (Λαϊκό - απελευθερωτικό Αγώνα). Οι Μακεδόνες κομμουνιστές βρέθηκαν σε δύσκολη θέση: ο μακεδονικός λαός άρχισε να υποψιάζεται για την πολιτική που ασκούσε το ΕΑΜ σε αυτήν την περιοχή, διότι προυθενά

στο πρόγραμμα και τις διακηρύξεις του δεν αναφερόταν το μακεδονικό εθνικό ζήτημα και ο αγώνας του μακεδονικού λαού στο αντιφασιστικό μέτωπο, ώστε να υποδηλώνει κάποια εγγύηση ότι θα υλοποιηθούν οι αιώνιες φιλοδοξίες του.

Με σκοπό να αποφύγει τις συνέπειες κάθε πιθανής παρανόησης, ο Βάγγελ Αγιάνοβски ξανά έθεσε το ερώτημα στην Επιτροπή του ΚΚΕ της πόλης στην σύσκεψη που έγινε στο χωριό Σάμαρ (Σάμαρη), στα τέλη Ιουνίου, ζητώντας από το ΚΚΕ να τοποθετηθεί με ακρίβεια στα αιτήματα για τα εθνικά δικαιώματα του μακεδονικού λαού και να συμφωνήσει στην δημιουργία δικής του πολιτικής οργάνωσης και, συγχρόνως, μακεδονικών αντάρτικων ομάδων.

Ως παράδειγμα για το ζήτημα, επικαλέστηκε την θέση του ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας σχετικά με το εθνικό αίτημα όπως αυτό διατυπώθηκε σε ανοιχτή επιστολή του Αρχηγείου του ΝΟΠ και ΠΟ της Μακεδονίας. Σε αυτή, μεταξύ άλλων, αναφέρονταν ότι οι Μακεδόνες από την Μακεδονία του Πίριν και του Αιγαίου πρέπει να αγωνιστούν μαζικά, να περιέλθουν στον απελευθερωτικό αγώνα κατά του φασισμού και με το παράδειγμα των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Βαρδάρη να αγωνιστούν για την άσκηση των εθνικών δικαιωμάτων και εθνική ελευθερία.

Η συνεχής επιμονή του Βάγγελ Αγιάνοβски προκάλεσε την έντονη αντίδραση της ηγεσίας της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ. Η συμπεριφορά αυτή επικρίθηκε σφοδρά και με εντολή του πολιτικού γραμματέα της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας, Τάκης Παπαδόπουλος – Νίκος, εκδόθηκε διαταγή σύλληψης του. Η κράτηση του Βάγγελ Αγιάνοβски πραγματοποιήθηκε με πολύ ύπουλο τρόπο: τον κάλεσαν για φιλική συζήτηση στο χωριό Ντρένοβο (Κρασιά) στην έδρα της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, δίπλα στην βάση του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ. Μόλις αυτός μπήκε στην αίθουσα, του επιτέθηκαν και τον αφοπλίσαν. Μετά από 43 μέρες κακοποίησης και ταπείνωσης, απελευθερώθηκε και αποκαταστάθηκε με απόφαση της Επαρχιακής Επιτροπής του ΚΚΕ στη Μακεδονία και επέστρεψε στα παλιά του καθήκοντα, στην Περιφερειακή Επιτροπή της περιοχής Έδεσσας. Αλλά, αυτός απέρριψε την επιστροφή του στην ηγεσία της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, μεταβαίνοντας στο μακεδονικό αντάρτικο τάγμα στο Καϊμάκτσαλαν που τότε είχε δημιουργηθεί και δρούσε ανεξάρτητα σε εκείνη την περιοχή. Προς το τέλος του πρώτου δεκαημέρου του Ιουνίου του 1944, στην Περιφερειακή Επιτροπή έφτασε η είδηση ότι πολλοί Μακεδόνες αντιφασίστες από την περιοχή της Αριδαίας (Μέγκλενσκο) μεταφέρονταν στο Καϊμάκτσαλαν, μαζικά και οργανωμένα, με την επιθυμία να μπουν στις γραμμές των αντάρτικων ομάδων. Η Περιφερειακή Επιτροπή είδε την έξοδο των Μακεδόνων στο βουνό ως μια κίνηση των Γιουγκοσλάβων ανταρτών, που εκείνο τον καιρό βρίσκονταν στο βουνό Κόζζουφ (Τζένα) και διέταξε να αποτραπεί η δράση τους. Ο γραμματέας οργάνωσης της ΠΕ του ΚΚΕ στην περιοχή της Έδεσσας Τζότζο Ούρντοβ, μαζί με τον Ρίστο Κορντάλοβ, Τούτσι Κεραμετσέβ και πολλά άλλα μέλη της ομάδας αντιπερισπασμού, πήραν εντολή να αναχωρήσουν για το Καϊμάκτσαλαν και να διαλύσουν τις προσφάτως δημιουργημένες αντάρτικες μονάδες. Τους διέταξαν, εάν συναντούσαν αντίσταση, να χρησιμοποιήσουν ακόμα και τα όπλα.

ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΑΝΤΑΡΤΙΚΟ ΤΑΓΜΑ

Όταν ο Τζότζο Ούρντοβ με τους συνοδούς έφτασε στο Καϊμάκτσαλαν πραγματοποίησε έρευνα σχετικά με τον τρόπο που δημιουργήθηκαν οι αντάρτικες ομάδες. Αποδείχτηκε ότι η φυγή στο βουνό ήταν μια πρωτοβουλία με αυτόνομη απόφαση των Μακεδόνων αντιφασιστών της περιοχής της Αριδαίας (Μέγκλενσκο) που, με το όπλο στο χέρι, ήθελαν να αγωνιστούν εναντίον του κατακτητή και σε καμία περίπτωση ήταν οδηγία των Γιουγκοσλάβων παρτιζάνων. Αυτό το γεγονός, η Περιφερειακή Επιτροπή το χρησιμοποίησε ως εκτέλεση της δικής της απόφασης για την δημιουργία ειδικό μακεδονικό τάγμα, στην σύνθεση του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ.

Με τη δημιουργία του τάγματος, η Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ είχε ως σκοπό να προσελκύσει μαζί τους Μακεδόνες αντιφασίστες να ενταχθούν στις γραμμές του ΕΛΑΣ και αργότερα, προσεκτικά, να τους αναδιατάξει σε άλλες μονάδες του ΕΛΑΣ. Ουσιαστικά, ο τίτλος μακεδονικό έπρεπε να χρησιμεύει μόνο ως μάσκα για την προσέλκυση του μακεδονικού λαού και σε καμία περίπτωση να ανταποκριθεί ουσιαστικά σε εθνικές προσδοκίες. Για την όσο πιο ανώδυνη εφαρμογή αυτής της δράσης, η Περιφερειακή Επιτροπή διόρισε ως διοικητή του τάγματος τον Λευτέρη Φουντουκίδη, εθνικά Έλληνα, και ως επίτροπο τον Τζότζο Ούρντοβ, οργανωτικό γραμματέα της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ, στον οποίο είχε πλήρη εμπιστοσύνη επειδή από τη φύση του αυτός ήταν διαλλακτικός και ποτέ δεν εναντιωνόταν στις αποφάσεις του ΚΚΕ. Ως βοηθοί της ηγεσίας επιλέχθηκαν ο Γκιόργκι Ατανάσοβσκι από το χωριό Σωσάνδρα (Πριμπντίστσε), δάσκαλος, και ο Πάβλε Ράκοβσκι από το χωριό Κρατερό (Ράκοβο) της Φλώρινας, κι αυτός δάσκαλος.

Οι Μακεδόνες αντιφασίστες από την περιοχή της Έδεσσας, μετά από αυτό το γεγονός, άρχισαν να προσχωρούν μαζί στο τάγμα και ήδη από τον Ιούλιο του 1944 μετρούσε περίπου 575 μαχητές. Έκπληκτη και τρομαγμένη από αυτή την μεγάλη ανταπόκριση των Μακεδόνων αντιφασιστών να αγωνιστούν στο δικό τους μακεδονικό τάγμα, η Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ βιάστηκε να δώσει νέα διαταγή με την οποία απαγόρευε σε Μακεδόνες αντιφασίστες να βγαίνουν στο βουνό, εξηγώντας ότι το τάγμα είχε αρκετούς μαχητές και ότι η αύξηση του θα δυσκόλευε τον εφοδιασμό και θα μείωνε την πολεμική του ικανότητα!

Αλλά, παρά αυτήν την απόφαση της Περιφερειακής Επιτροπής, πολλοί Μακεδόνες συνέχιζαν καθημερινά να φτάνουν στην έδρα του τάγματος, ζητώντας να ενταχθούν στις γραμμές του. Επιβεβαιώνοντας την θέση της Περιφερειακής Επιτροπής, η υπηρεσία της έδρας αρνήθηκε να δεχτεί εθελοντές δηλώνοντας ότι η οδηγία του ΚΚΕ δεν επιτρέπει αποδοχή νέων μαχητών. Δημιουργήθηκαν δυσάρεστες καταστάσεις: μερικοί εθελοντές αρνήθηκαν να γυρίσουν πίσω αλλά, με συνοδεία, τους γύρισαν πίσω στα χωριά τους.

Το μακεδονικό αντάρτικο τάγμα εκτός από τις πολεμικές δράσεις που εκτελούσε σε συνδυασμό με τις άλλες μονάδες του 30ου συντάγματος του ΕΛΑΣ. στου οποίου την σύνθεση ανήκε, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην εξόντωση της «ΟΧΡΑΝΑ». Δηλαδή, με την δημιουργία του αναζωπυρώθηκε το αγωνιστικό πνεύμα ανάμεσα στο μακεδονικό λαό και μεγάλωσε η ελπίδα ότι η ύπαρξη των μακεδονικών αντάρτικων μονάδων σε αυτή την περιοχή σήμαινε ότι υπήρχε κάποια εγγύηση για την άσκηση των εθνικών του δικαιωμάτων.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες, στις γραμμές της OXPANA υπήρξε πραγματική σύγχυση, ειδικά στην ηγεσία της, η οποία θεώρησε ότι η προπαγάνδα της βίωνε συντριβή και ότι ο ίδιος ο μακεδονικός λαός επέλεξε τον δρόμο της απελευθέρωσης του.

Ήδη από τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 1944 άρχισε εμφανώς η μείωση της δραστηριότητας της και η εγκατάλειψη της από τις ομάδες των «Οχρανιτών». Πολλοί Μακεδόνες που είχαν κινητοποιηθεί βίαια στις γραμμές της, μετακινήθηκαν με το όπλο τους στο μακεδονικό αντάρτικο τάγμα, ενώ ένα μέρος απ' αυτούς (οι περισσότεροι ήταν απεσταλμένοι και προέρχονταν από την Βουλγαρία) κρυφά άφησαν την Έδεσσα κι έφυγαν για την Σόφια η επανεντάχτηκαν στις δυνάμεις κατοχής.

Η ηγεσία του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας, αντιμέτωπη με την αυξανόμενη δημοτικότητα και μαζικότητα του τάγματος που εξελίχθηκε σε πραγματική ένοπλη δύναμη του μακεδονικού λαού της περιοχής της Έδεσσας, προς το τέλος του Σεπτεμβρίου έδωσε εντολή της διάλυσης του. Η διαταγή έλεγε: οι μονάδες του ΕΛΑΣ να αποχωρίσουν από το Καϊμάκτσαλαν και να αφοπλιστούν τα μέλη του τάγματος.

Μόλις ενημερώθηκε για την διαταγή, το αρχηγείο του εδεσσαϊκού αντάρτικου τάγματος αμέσως συνδέθηκε με την διοίκηση των μακεδονικών μονάδων, με τις οποίες συμφώνησε να μετακινηθεί το τάγμα στο Γιουγκοσλαβικό έδαφος. Η μετακίνηση έγινε στις 8 Οκτώβριου του 1944.

Το τάγμα πρώτα βρέθηκε στο χωριό Μρέζιτσκο και αργότερα στο χωριό Βάτασσα-Καβάνταρτσι. Εκείνο το καιρό το μακεδονικό τάγμα αριθμούσε 575 μαχητές.

Η ΠΡΩΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΑΙΓΑΙΑΤΙΚΗ ΤΑΞΙΑΡΧΕΙΑ

Στις 15 Οκτωβρίου 1944, στην έδρα του εδεσσαϊκού μακεδονικού τάγματος στη Βάτασσα ήρθε ο Μπόρις Μουσσμάνοβ, εκπρόσωπος των μακεδονικών αντάρτικων ομάδων της Καστοριάς και της Φλώρινας, με αίτημα μια εκπροσώπηση του εδεσσαϊκού τάγματος να πάει για διαπραγματεύσεις με την ηγεσία των προαναφερόμενων ομάδων, που στο μεταξύ και για τους ίδιους λόγους είχαν μεταφερθεί σε Γιουγκοσλαβικό έδαφος.

Την επόμενη μέρα οι εκπρόσωποι του εδεσσαϊκού αντάρτικου τάγματος, μαζί με τον εκπρόσωπο Μουσσμάνοβ, έφυγαν από την Βάτασσα. Την ομάδα εκπροσώπησης την αποτελούσαν οι: Τζότζο Ούρντοβ, Γκιόργκι Ατανάσοβσκι και Βάγγελ Αγιάνοβσκι. Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε στα Μπίτολα, το ίδιο βράδυ που οι Γιουγκοσλάβοι παρτιζάνοι απελευθέρωσαν την πόλη. Στην σύσκεψη συμμετείχαν, εκτός της εδεσσαϊκής εκπροσώπησης, οι: από την Φλώρινα, ο Ηλίας Ντίμοβσκι και ο Γκιόργκι Τουρούντζοβ, και από την Καστοριά, ο Ναούμ Πέιοβ και ο Μιχαήλ Κεραμισιέβ.

Από την συζήτηση που αναπτύχθηκε και στην οποία συμμετείχαν όλοι οι εκπρόσωποι, το συμπέρασμα ήταν ότι οι προκλήσεις για τη διάσπαση μεταξύ των μακεδονικών αντάρτικων ομάδων και των ΚΚΕ και ΕΛΑΣ ήταν ίδιες, όπως στη Φλώρινα, έτσι και στη Καστοριά και στην Έδεσσα. Κι αυτές ήταν: η εσφαλμένη θέση της ηγεσίας του ΚΚΕ έναντι του μακεδονικού εθνικού ζητήματος και την μακεδονική απελευθερωτική κίνηση, η προδοτική πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ για τον απελευθερωτικό αγώνα του ελληνικού και μακεδονικού λαού.

Με βάση αυτά τα συμπεράσματα, οι παρόντες εκπρόσωποι αποφάσισαν να ενώσουν τις μακεδονικές αντάρτικες ομάδες της Μακεδονίας του Αιγαίου στον αγώνα κατά του εχθρού και συγχρόνως να ασκήσουν πίεση προς την ηγεσία του ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ να αλλάξουν την στάση τους προς το μακεδονικό εθνικό ζήτημα και τον αγώνα του μακεδονικού λαού στην Μακεδονία του Αιγαίου, όπως και προς το συνολικό αγώνα του ελληνικού λαού κατά του κατακτητή.

Από τις τρεις μακεδονικές ομάδες, σύμφωνα με την απόφαση στις 18 Νοεμβρίου 1944 στα Μπίτολα, δημιουργήθηκε η πρώτη Αιγαιατική μακεδονική ταξιαρχία επίθεσης. Στην διοίκηση της τοποθετήθηκαν οι: Ηλίας Αρτέμοβσκ - διοικητής ταξιαρχίας, αναπληρωτής του ο Ναούμ Πέϊοβ, πολιτικός επιτροπος της ταξιαρχίας ο Μιχαήλ Κεραμετσιέβ και αναπληρωτής ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι.

Στη συνέχεια, στις 4 Νοεμβρίου 1944, δημιουργήθηκε κοινό πολιτικό όργανο με τον τίτλο «Προσωρινή πολιτική επιτροπή των Μακεδόνων στην Ελλάδα» η οποία στις 12 Νοεμβρίου του ίδιου έτους εξέδωσε την ακόλουθη διακήρυξη προς τον Μακεδονικό λαό στην Ελλάδα:

Αδελφια Μακεδόνες,

Ένας από τους πιο ταλαιπωρημένους λαούς είναι ο δικός μας. Έξι αιώνες περιμένουμε να κερδίσουμε την ελευθερία, έξι αιώνες, με το όπλο στο χέρι, συμμετέχουμε σε όλους τους πολέμους μαζί με άλλους υπόδουλους λαούς η μόνοι, για να σπάσουμε τα δεσμά της σκλαβιάς, και να σπάσουμε τις βαριές αλυσίδες που δεν μας επιτρέπουν κι εμείς, όπως όλος ο άλλος κόσμος, να αναπτύξουμε τον πολιτισμό μας και να συνεχίσουμε την δική μας δοξασμένη ιστορία.

Ο λαός που έδωσε την γραφή και πολιτισμό σε 300 εκατομμύρια Σλάβους, ήταν καταδικασμένος να σιγοκαίει και να σβήνει, υποχρεώθηκε να κοιμάται σε ένα ταπεινωτικό ύπνο για πολλά χρόνια, χωρίς να έχει το δικαίωμα να δει την άσπρη μέρα της ελευθερίας, σαν να μην αξίζαμε να ζούμε κι εμείς ελεύθερα, σαν να είμαστε αιώνια καταδικασμένοι να είμαστε το μήλον της έριδος, από τα παλιά χρόνια, και η χώρα μας, η πλούσια και όμορφη Μακεδονία, να δίνεται ως δώρο από τις μεγάλες δυνάμεις στις ιμπεριαλιστικές χώρες των Βαλκανίων. Γι' αυτό, σε κάθε πόλεμο που γίνονταν στα Βαλκάνια, η Μακεδονία δεν πίστευε ότι θα μπορούσε να απελευθερωθεί, ήξερε ότι υπήρχε μόνο για τα ξένα συμφέροντα. Η τουρκική σκλαβιά είχε σακατέψει οικονομικά, πολιτιστικά και κοινωνικά την αγαπημένη μας γη. Οι παππούδες μας, για να πάρουν την μοίρα της πατρίδας μας στα χέρια τους, το 1903 με πλήρη πίστη και ελπίδα ότι θα μπορέσουν να το πετύχουν, πήραν τα όπλα στα χέρια για να ολοκληρωθεί το παλιό ιδανικό μας και να διωχθούν οι υποδουλωτές πέντε αιώνων. Σαν διαμάντι λάμπουν τα ονόματα των ηρώων του ΙΛΙΝΤΕΝ. Καλώς, αλλά οι ιμπεριαλιστές των Βαλκανίων έσβησαν με το αίμα την εξέγερση. Ήρθε ο βαλκανικός πόλεμος και οι Βερσαλλίες - και μας μοίρασαν μεταξύ των Μεγαλοβουλγάρων, Μεγαλοσέρβων και Μεγαλοελλήνων. Δεν υπήρχε κανείς να μας βοηθήσει και να μας εξυπηρετήσει.

Ο μαύρος ζυγός του ελληνικού φασισμού ήταν ακόμα πιο σκληρός κι από τον τουρκικό. Πολλά κόκκαλα αδελφών μας έχουν σκορπιστεί στα ελληνικά νησιά. Πέθανε ο

Μεταξάς και με ανακουφισμένη την ψυχή περιμέναμε άσπρες μέρες, αλλά οι χιτλερικοί κατακτητές πλημμύρισαν τα χωριά και τις πόλεις μας. Έπρεπε να αγωνιστούμε για την ελευθερία μας ή να μην υπάρχουμε στον κόσμο αυτόν. Με πλήρη πίστη κι ελπίδα ότι δεν θα μας άφηναν οι φίλοι μας Έλληνες του ΕΛΑΣ να γλιστρήσουμε πάλι στα παλιά κελιά της σκλαβιάς, μπήκαμε στο πόλεμο και επί τρία χρόνια κάναμε κοινό αγώνα για τον ίδιο σκοπό - να διώξουμε τον κατακτητή και να έχουμε δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, σύμφωνα με τον Χάρτη του Ατλαντικού. Μετά τρία χρόνια αγώνα, όχι μόνο δεν λάβαμε το δικαίωμα στην αυτοδιάθεση αλλά οι συμπολεμιστές μας του ΕΛΑΣ ήθελαν να μας επιτεθούν και να μας αφοπλίσουν, μας αποκάλεσαν αυτονομιστές και φασίστες και δεν μας επέτρεψαν, μετά τις επιτυχίες που επιτύχαμε, να σας πούμε ότι έχουμε δικαίωμα στην αυτοδιάθεση, όπως είπε ο Στρατηγός Τέμπο, εκπρόσωπος του Μάρσαλ Τίτο, στην ομιλία του στην λαϊκή συγκέντρωση στην πόλη Μπίτολα στις 7 Νοεμβρίου 1944, στην επετειακή γιορτή για την μεγάλη ρωσική επανάσταση, ότι Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΛΑΟΣ ΕΧΕΙ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΟΠΩΣ Ο ΚΑΘΕ ΑΛΛΟΣ ΛΑΟΣ ΣΤΗΝ ΑΥΤΟΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥ.

ΚΑΝΕΙΣ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΝΑ ΤΟ ΠΑΡΑΒΙΑΣΕΙ Η ΝΑ ΤΟΝ ΜΟΙΡΑΣΕΙ ΧΩΡΙΣ ΤΗΝ ΘΕΛΗΣΗ ΤΟΥ. ΕΜΕΙΣ ΑΞΙΖΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑ, ΜΕ ΤΟΝ ΤΡΙΕΤΕΣ ΠΟΛΕΜΟ ΕΜΕΙΣ ΤΟ ΚΕΡΔΙΣΑΜΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΔΙΑΚΙΩΜΑ ΜΑΣ.

Εμείς, αδελφια Μακεδόνες, δεν ζητάμε τίποτα παραπάνω από αυτό που δικαιούμαστε. Θέλουμε να επιλύσουμε την μοίρα μας και να αποκομίσουμε τους καρπούς που έχουμε σπείρει με τις επιτυχίες μας και που ποτίσαμε με το αίμα μας.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ-ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΣΤΟ ΛΑΟ.

Από την προσωρινή πολιτική επιτροπή των Μακεδόνων της Ελλάδας.

Η δημιουργία της ταξιαρχίας είχε ως σκοπό, με συντονισμένη αλληλεπίδραση, να συνεχίσει τις πολεμικές επιχειρήσεις κατά του εχθρού και από την άλλη πλευρά, να κινητοποιήσει νέους μαχητές μεταξύ των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου.

Εκείνο τον καιρό, η ταξιαρχία είχε περίπου 2.000 μαχητές. Οργανωτικά είχε μοιραστεί σε τρία τάγματα: της Καστοριάς-πρώτο, της Φλώρινας-δεύτερο, και της Έδεσσας-τρίτο. Η ταξιαρχία ήταν εγκατεστημένη σε στρατόπεδα των Μπιτολίων, κοντά στο δημοτικό πάρκο.

Στις 3 Δεκεμβρίου του 1944, έγινε πολιτικό συνέδριο στο οποίο συμμετείχαν περίπου 200 εκπρόσωποι από όλες της περιοχές της Μακεδονίας του Αιγαίου. Στο συνέδριο παρουσιάστηκαν οι λόγοι της διάσπασης με τους ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ και οι παρόντες εξέφρασαν την υποστήριξη τους στην ηγεσία της ταξιαρχίας, ζητώντας να συνεχιστεί ο αγώνας για την άσκηση των εθνικών δικαιωμάτων. Στη συνέχεια εγκρίθηκε ειδική πολιτική επιτροπή για την Μακεδονία του Αιγαίου στην οποία εισήλθαν οι: Πάσκαλ Μίτρεβски-πρόεδρος, Γκιόργκι Τουρούντζοβ, Τζότζο Ούρντοβ, Γκιόργκι Ατανάσοβ, Πάβλε Ράκοβски, Ναούμ Σσοπούρκοβ (Λέον), Τόντορ Νικ'ολοβ, Τρπκο Πόποβ και ως εκπρόσωπος της Αιγαιατικής ταξιαρχίας ορίστηκε ο Ναούμ Πέϊοβ.

Ο σκοπός της πολιτικής επιτροπής ήταν, μέσω των δικών της καθοδηγητών του μακεδονικού και του ελληνικού λαού στην Μακεδονία του Αιγαίου, να εξηγήσει τους λόγους

της διάσπασης που προέκυψε μεταξύ των μακεδονικών αντάρτικων ομάδων και το ΕΛΑΣ, την εσφαλμένη πολιτική του ΚΚΕ προς το μακεδονικό εθνικό ζήτημα και να θεσπίσει επαφές με την ηγεσία του ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ για την ορθή επίλυση της διαμάχης που προέκυψε και για την επιστροφή των ομάδων, δηλαδή της ταξιαρχίας, στη Μακεδονία του Αιγαίου.

Επειδή η ηγεσία του ΚΚΕ δεν έδειξε προθυμία να αποδεχτεί τις απαιτήσεις της πολιτικής επιτροπής, η ταξιαρχία συνδέθηκε με το Γιουγκοσλαβικό Λαϊκό Στρατό και συνέχισε να δρα στην εκκαθάριση στο έδαφος της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας των εχθρικών υπολειμμάτων. Είχε σημαντική συμμετοχή στις μάχες στη Δυτική Μακεδονία, ειδικότερα στο ξεκαθάρισμα με τους συνεργάτες των κατακτητών στην περιοχή του Ντέμπιτ, Γκόστιβαρ και Τέτοβο. Στις 6 Μαΐου του 1945, αυτή διαλύθηκε και οι μαχητές της εντάχθηκαν σε άλλες ταξιαρχίες του Γιουγκοσλαβικού Λαϊκού Στρατού στην Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΗΣ ΒΑΡΚΙΖΑΣ

Εδώ περιγράφεται πως διαμορφώθηκε η πολιτική κατάσταση στην Ελλάδα την εποχή της κατοχής και τα γεγονότα που επακολούθησαν μέχρι την βρετανική παρέμβαση στην Ελλάδα μετά την απελευθέρωση της χώρας, όταν η ελληνική αντίδραση, χάρη στην άστατη πολιτική της ηγεσίας των ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, με την βοήθεια των βρετανικών στρατευμάτων επέβαλλε νέα τρομοκρατία και νέα ταλαιπωρία στον ελληνικό αλλά, ειδικότερα, στο μακεδονικό λαό.

Με την εισβολή της Γερμανίας ο ελληνικός λαός ομόφωνα ξεσηκώθηκε, ενώ οι δυνάμεις της αντίδρασης και τα γερμανόφιλα στοιχεία στο στρατό, υποστηρικτές και φίλοι του Μεταξά, πρόδωσαν τη χώρα. Ο Κοριζής αυτοκτόνησε ενώ ο βασιλιάς έφυγε πρώτα στην Κρήτη και από εκεί στο Κάιρο, όπου τέθηκε πλήρως στην υπηρεσία της βρετανικής πολιτικής και τα συμφέροντα της.

Η ελληνική κυβέρνηση με επικεφαλής τον Τσουδερό και τον βασιλιά, δεν έκανε τίποτα για να οργανώσει κάποιο είδους κίνημα προς αντίσταση στον εχθρό, αντιθέτως, αργότερα βοήθησε και υποστήριξε την καταστολή του απελευθερωτικού κινήματος.

Το ΚΚΕ, το καλοκαίρι του 1941, ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με διάφορα αστικά κόμματα με σκοπό τη δημιουργία μιας ενιαίας οργάνωσης που θα ήταν επικεφαλής του αγώνα κατά του κατακτητή. Αυτές οι διαπραγματεύσεις κράτησαν ολόκληρο το καλοκαίρι του 1941. Κάπου το φθινόπωρο της ίδιας χρονιάς, γύρω από το ΚΚΕ συγκεντρώθηκαν οι: ΕΛΔ (Ένωση Λαϊκής Δημοκρατίας), ΣΚΕ (Σοσιαλιστικό Κόμμα Ελλάδας), ΑΚΕ (Αγροτικό Κόμμα Ελλάδος) και μερικά άλλα κόμματα με αριστερό προσανατολισμό.

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1941, σε ένα προάστιο της Αθήνας υπογράφηκε το Ιδρυτικών του Εθνικού Απελευθερωτικού Μετώπου (ΕΑΜ).

Στις 23 Φεβρουαρίου 1943 δημιουργήθηκε η Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων (ΕΠΟΝ).

Ο Ράλλης, που τον Μάρτιο του 1943 ανέλαβε ως πρωθυπουργός την κυβέρνηση της χώρας, υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα στελέχη και δημιουργός του Λαϊκού κόμματος. Ο Σοφούλης, ο Γούναρης κι άλλοι αστοί πολιτικοί στήριξαν την κυβέρνηση του. Με τέτοια

στήριξη αντιδραστικών πολιτικών, ο Ράλλης δέχτηκε την πρόταση των Γερμανών και κανόνισε συνεργασία μαζί τους κατά του απελευθερωτικού κινήματος. Γι' αυτό το λόγο άρχισε η δημιουργία των διαβόητων Ταγμάτων Ασφαλείας.

Μερικά στελέχη των αστικών κομμάτων, κυρίως του Λαϊκού κόμματος, έλαβαν ενεργό συμμετοχή στην δημιουργία και διοίκηση αυτών των ταγμάτων. Μεταξύ αυτών, οι πιο σημαντικές προσωπικότητες ήταν ο Στυλιανός Γονατάς, ο τότε αναπληρωτής αρχηγός του Φιλελεύθερου κόμματος κι ένας από τους κύριους οργανωτές αυτών των ταγμάτων, και ο Θεόδωρος Τουρκοβασίλης, αρχηγός του κόμματος των Εθνικιστών.

Ένας από τους χαρακτηριστικούς συνεργάτες των κατακτητών ήταν ο στρατηγός Ζέρβας. Αυτός δημιούργησε την Οργάνωση για την εθνική αντίσταση - ΕΔΕΣ η οποία πρώτα εμφανίστηκε στην Αθήνα και μετά στην Ήπειρο. Στην αρχή, αυτή έδωσε πραγματικό αγώνα κατά του κατακτητή, επειδή τα στελέχη της θεωρούνταν πραγματικοί Έλληνες δημοκράτες οι οποίοι όταν αποκαλύφθηκε η προδοσία του Ζέρβα προσχώρησαν στο ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, ενώ ο Ζέρβας παρέμεινε αρχηγός, διαθέσιμος στην υπηρεσία του Γερμανού κατακτητή και συγχρόνως και των Άγγλων.

Ο Ζέρβας εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1942 στα βουνά της Ρούμελης. Έφυγε στο βουνό με ειδική διαταγή των Άγγλων, με σκοπό την δημιουργία ένοπλων ομάδων που θα δρούσαν κατά των μονάδων του ΕΛΑΣ.

Εν το μεταξύ, δημιουργήθηκε η λεγόμενη «χρυσή αντίσταση» με επικεφαλής τον Γιάννη Παλτέκη. Αυτή στην πραγματικότητα ήταν μια κατασκοπευτική αγγλική υπηρεσία, εκτεταμένη σε ολόκληρη την Ελλάδα, που μάχονταν εναντίον του κατακτητή αλλά συγχρόνως παρακολουθούσε την δράση του δημοκρατικού μετώπου. Επειδή πληρώνονταν κύριος με αγγλικές χρυσές λίρες, η οργάνωση ονομάστηκε «χρυσή αντίσταση».

Με βοήθεια, επίσης, της Βρετανίας δημιουργήθηκε η οργάνωση («Χ») που αποτελούνταν από μερικούς νεαρούς αξιωματικούς και μέλη του δικτατορικού καθεστώ του Μεταξά, οι περισσότεροι από τις γραμμές της φασιστικής νεολαίας. Την εποχή της κατοχής αυτή η οργάνωση συνεργαζόταν ανοιχτά με τον κατακτητή και μάχονταν εναντίον των μονάδων του ΕΛΑΣ. Μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας η οργάνωση έγινε η κύρια δύναμη του μοναρχισμού και έπαιξε ηγετικό ρόλο στην τρομοκράτηση των υποστηρικτών της δημοκρατίας. Προς το τέλος του 1946 η οργάνωση έγινε πολιτικό κόμμα με το όνομα «Κόμμα Χ» (Χιτών).

Την άνοιξη του 1943 το ΚΚΕ, μέσω του Σοφούλη, ξανά έστειλε την πρόταση του σε όλα τα αστικά κόμματα να προσεγγίσουν το ΕΑΜ. Η έκκληση του ΚΚΕ έμεινε χωρίς ανταπόκριση. Τον Ιούλιο της ίδιας χρονιάς, το ΚΚΕ έστειλε τους εκπροσώπους του στο Κάιρο όπου ήρθε σε συμφωνία ώστε ο βασιλιάς να μην μπορέσει να επιστρέψει στη χώρα μέχρι να διεξαχθούν οι εκλογές και να σχηματιστεί η κυβέρνηση. Ταυτόχρονα, το ΕΑΜ πρότεινε διεύρυνση της κυβέρνησης Τσουδερού με την είσοδο του ΕΑΜ, αλλά χωρίς επιτυχία. Η απόπειρα επαναλήφτηκε και τον Αύγουστο.

Οι προσπάθειες του ΕΑΜ προς τα αστικά κόμματα, τους πολιτικούς, την εξόριστη κυβέρνηση στο Κάιρο για τον σχηματισμό ενιαίας κυβέρνησης απέτυχαν και το ΚΚΕ δημιούργησε την «Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης» - ΠΕΕΑ, που αποτελούνταν

από εκπροσώπους των ΚΚΕ, ΕΛΔ και ΑΚΕ. Από την ίδρυση του το ΠΕΕΑ εκπροσωπούσε την εκτελεστική εξουσία της ελεύθερης Ελλάδας, έναντι της δωσίλογης κυβέρνησης των Αθηνών και του βασιλιά στο Κάιρο.

Στους ελληνικούς πολιτικούς και στρατιωτικούς κύκλους στο Κάιρο επικρατούσε μεγάλο χάος. Ο βασιλιάς υποχρεώθηκε να ορίσει τον Τσουδερό ως πρόεδρο της εξόριστης κυβέρνησης, όμως κατάφερε να κρατήσει την παλιά σύνθεση της κυβέρνησης ώστε να παραμείνουν οι υπουργοί του Μεταξά.

Προς το τέλος του καλοκαιριού του 1941, ο Τσουδερός ωστόσο κατάφερε να ρίξει μεγάλο μέρος των υπουργών συνεργάτες του Μεταξά, και να συνθέσει κυβέρνηση με παλαιούς φιλελευθέρους και πολλούς φίλους του.

Το Δεκέμβριο του 1943 ο Τσουδερός ξεκίνησε διαπραγματεύσεις με διάφορα αστικά κόμματα στην Ελλάδα και στο Κάιρο με θέμα την τελική διακυβέρνηση της Ελλάδας, δηλαδή για την επιστροφή του βασιλιά στη χώρα. Αυτά τα κόμματα είχαν συμφωνήσει και υπογράψει νωρίτερα ένα πρωτόκολλο με το οποίο κηρύσσονταν η σύσταση «Δημοκρατίας» και ότι θα αγωνιζόταν εναντίον της επιστροφής του βασιλιά, πριν να διεξαχθεί δημοψήφισμα.

Το αίτημα του ΕΑΜ για σύσταση εθνικής κυβέρνησης στην οποία θα συμμετείχε το ΚΚΕ και το ΕΑΜ δεν έγινε αποδεκτό. Τον Απρίλιο του 1944 δημοκρατικά ομόφρονα στοιχεία του ελληνικού στρατού στη Μέση Ανατολή ζητούσαν, επίσης, δημιουργία ενιαίας κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Παρόμοια θέση πήραν και πολλοί εκπρόσωποι του ελληνικού στόλου που έπλεε στα συμμαχικά ύδατα. Λόγω αυτών των γεγονότων, ο Τσουδερός παραιτήθηκε και παρέμεινε ως αποθεματικό για αργότερα, στις διαπραγματεύσεις μεταξύ του ΕΑΜ και της κυβέρνησης.

Ο Βενιζέλος, που αντικατέστησε τον Τσουδερό, αρνήθηκε να αναγνωρίσει το «κίνημα της αντίστασης», αρνούμενος συγχρόνως να καταδικάσει τους συνεργαζόμενους με τον εχθρό, τα Ταγμάτα Ασφαλείας. Αυτός ζήτησε από τη Βρετανία να χρησιμοποιήσει τις δυνάμεις της για να απομονώσει τα δημοκρατικά στοιχεία του ελληνικού στρατού στην Μέση Ανατολή. Οι Άγγλοι αμέσως ανταποκρίθηκαν και με την βοήθεια του ναύαρχου Βούλγαρη και του στρατηγού Βεντήρη, συνέλαβαν πολλούς αντάρτες αξιωματικούς με δημοκρατικό προσδιορισμό και τους έβαλαν σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Μετά από τις σφοδρές αντιδράσεις για αυτά τα γεγονότα, ο Βενιζέλος παραιτήθηκε και στις 23 Απριλίου του 1944 ο Παπανδρέου έγινε ο νέος πρόεδρος της κυβέρνησης.

Στις 17 Μαΐου του 1944, στο Λίβανο συγκάλεσαν συμβούλιο στο οποίο συμμετείχαν το ΚΚΕ, το ΕΑΜ και το ΠΕΕΑ και όλα τα αστικά κόμματα. Στις 20 Μαΐου υπογράφηκε η σύμβαση του Λιβάνου μεταξύ των ΚΚΕ, ΕΑΜ, ΠΕΕΑ, την εξόριστη κυβέρνηση, ΕΔΕΣ, ΕΚΑ κι άλλα αστικά κόμματα που, παρότι δεν συμμετείχαν στο απελευθερωτικό κίνημα, στις διαπραγματεύσεις και στη σύμβαση ήταν ισότιμα. Στη διάρκεια των διαπραγματεύσεων οι εκπρόσωποι των ΚΚΕ, ΕΑΜ και ΠΕΕΑ ήταν αντίθετοι σε μερικά σημεία της σύμβασης. Συγκεκριμένα, αυτή η σύμβαση προέβλεπε την σύνθεση μιας «εθνικής κυβέρνησης» στην οποία το ΚΚΕ, το ΠΕΕΑ και το ΕΑΜ θα συμμετείχαν μόνο με το 25% και, μετά την

απελευθέρωση, θα δημιουργούνταν εθνικός στρατός που, πρακτικά, σήμαινε την διάλυση του ΕΛΑΣ.

Αλλά, παρόλα αυτά οι εκπρόσωποι υπέγραψαν την σύμβαση, εξ ονόματος της «εθνικής ενότητας». Από την άλλη, αυτή η συμφωνία προέβλεπε την τιμωρία όλων των εγχώριων προδοτών και συνεργατών και αναγνώριση του δημοκρατικού κινήματος της αντίστασης.

Προς το τέλος του Αυγούστου 1944, βάση της σύμβασης του Λιβάνου, δημιουργήθηκε κυβέρνηση εθνικής ενότητας στην οποία συμμετείχαν με το 25% οι εκπρόσωποι του εθνικό-απελευθερωτικού κινήματος. Πρέπει να αναφερθεί ότι στη διάρκεια της σύναψη της συμφωνίας, το εθνικό-απελευθερωτικό μέτωπο είχε με το μέρος του τη συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού και ήταν το μοναδικό που αγωνίζονταν για την απελευθέρωση της χώρας, ενώ τα αστικά κόμματα ήταν ιδιαίτερα απομονωμένα από τις λαϊκές μάζες, γι' αυτό και ήταν παθητικά και απόφευγαν να ενταχτούν στον απελευθερωτικό αγώνα.

Αλλά, παρά αυτή την στάση προς τις δυνάμεις των ΚΚΕ, ΕΑΜ, και ΠΕΕΑ, το υπόγραψαν το Πρωτόκολλο. Με αυτό και με την συναίνεση του ΕΑΜ, η κυβέρνηση απέστειλε πολλούς δικούς της υπουργούς στα απελευθερωμένα ελληνικά εδάφη, ως εκπροσώπους της. Αυτό, στην πραγματικότητα, σήμαινε μεγάλη απόκλιση του απελευθερωτικού κινήματος σε όλες τις γραμμές, προς όφελος των αστικών κόμματος (ιδιαίτερα για ζητήματα διακυβέρνησης) και τελικά να επιτραπεί πιο ισχυρή και ανεμπόδιστη ροή προς τα βρετανικά συμφέροντα, μέσω των ελληνικών κομμάτων τις μπουρζουαζίας.

Η σύμβαση του Λιβάνου αντιμετώπισε τις έντονες διαμαρτυρίες του ελληνικού λαού και του αντιφασιστικού μετώπου και στο πρώτο μακεδονικό συνέδριο του Κομμουνιστικού Κόμματος της Ελλάδας, στο διακηρυγμένο ψήφισμα, μεταξύ άλλων, ανακοινώθηκε: «.... Το συνέδριο καταδικάζει ως μια μαύρη κηλίδα ενώπιων ολόκληρου του ελληνικού λαού την σύμβαση του Λιβάνου ως αντεθνικό και προδοτικό έργο και καλεί τον λαό να υποστηρίξει με όλη του τη δύναμη το Εθνικό Συμβούλιο και το ΠΕΕΑ.

Ο ελληνικός λαός έχει δυνάμεις, στηριζόμενος στις δίκες του δυνάμεις και σε στενή συνεργασία με τους ΗΡΩΙΚΟΥΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΟΥΣ ΣΥΜΜΑΧΟΥΣ και με άλλους μεγάλους συμμάχους εναντίον κάθε είδους εχθρού, για α δώσει το καταστροφικό χτύπημα στους βάρβαρους κατακτητές, για να επιταχύνει την συντριβή του φασισμού και να απελευθέρωση την χώρα του...»

Εν το μεταξύ, ο Παπανδρέου συναντήθηκε με τον Τσόρτσιλ στην Ιταλία, εν αγνοία των υπολοίπων μελών της κυβέρνησης. Σε αυτήν τη συνάντηση καθορίστηκαν οι λεπτομέρειες για την επέμβαση που προετοιμάζαν οι Άγγλοι από καιρό.

Τον Οκτώβριο του 1944, μετά την υποχώρηση του κατακτητή από τη χώρα, στην Αθήνα έφτασε η κυβέρνηση εθνικής ενότητας. Σε αυτήν συμμετείχαν όλα τα αστικά κόμματα, και το ΕΑΜ συμμετείχε με 5 υπουργούς, λαμβάνοντας αργότερα και την θέση του αναπληρωτή υπουργού Άμυνας (το ΕΑΜ είχε τα υπουργεία Οικονομίας, Οικονομικών,

Εργασίας, Γεωργίας και Δημοσίων Έργων), ενώ τα αστικά κόμματα κράτησαν γι' αυτούς 18 υπουργεία μεταξύ των οποίων τα βασικά για την διακυβέρνηση του κράτους.

Έχοντας τις υψηλότερες θέσεις στα χέρια της, η αντίδραση άρχισε να εδραιώνεται με όλες τις δυνάμεις και τα μέσα, συμπεριλαμβάνοντας στις ένοπλες δυνάμεις όλο και περισσότερα στοιχεία από τα στρατιωτικά σχήματα δοσίλογων του Ζέρβα, το ΕΔΕΣ, Ραλλικά Τάγματα Ασφαλείας, που έγιναν ο πυρήνας των στρατιωτικών δυνάμεων.

Από τον Νοέμβριο του 1944, ο Παπανδρέου είχε ζητήσει την παρέμβαση των Βρετανών σχετικά με την σύγκρουση μεταξύ μονάδων του ΕΛΑΣ και τους δοσίλογους που διοικούσε ο Ναπολέων Ζέρβας. Λίγο αργότερα, ο Παπανδρέου έθεσε το ζήτημα του αποπλισμού των μονάδων των ΕΛΑΣιτών, επιμένοντας συγχρόνως στον οπλισμό των μηχανοκίνητων ελληνικών μονάδων στην Αίγυπτο. Αυτή την κίνηση του Παπανδρέου την ενέκρινε ο διοικητής των βρετανικών στρατευμάτων στην Ελλάδα, στρατηγός Σκόμπι, και ο πρέσβης Λίπερ.

Την 1 Δεκεμβρίου 1944, ο στρατηγός Σκόμπι, εν τελεί, έθεσε αυτό το ζήτημα ενώπιων του Παπανδρέου και το οποίο το ΕΑΜ απέρριψε σθεναρά, υποβάλλοντας συλλογική παραίτηση των υπουργών του. Ο Παπανδρέου ανασχημάτισε την κυβέρνηση στην οποία εισήγαγε στοιχεία της μοναρχικής δεξιάς.

Μετά από αυτούς τους ελιγμούς της κυβέρνησης και των Άγγλων, άρχισαν στις 3 Δεκεμβρίου μεγάλες διαδηλώσεις στην Αθήνα, οργανωμένες από το ΕΑΜ που κατέληξαν σε σύγκρουση των διαδηλωτών με την αστυνομία. Την επόμενη μέρα έγινε σύγκρουση μεταξύ μονάδων του ΕΛΑΣ από τη μια πλευρά και μελών του «Χιτών» και την χωροφυλακή από την άλλη. Στις 6 Δεκεμβρίου, στη σύγκρουση επενέβησαν και βρετανικά στρατεύματα. Έτσι ξεκίνησε η πιο σκληρή παρέμβαση της Αγγλίας στην Ελλάδα η οποία έγινε αιτία για νέες συγκρούσεις και εκ νέου αναζωπύρωση του πολέμου που τότε, όμως, τελείωνε στον κόσμο.

Οι μάχες μεταξύ των μονάδων του ΕΛΑΣ και των δυνάμεων της αντίδρασης, με επικεφαλής τα βρετανικά στρατεύματα, κράτησαν 33 μέρες.

Σε αυτή την κατάσταση, άρχισαν οι συνομιλίες για ανακωχή που σήμαινε περαιτέρω ήττα του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Στο συμβούλιο μεταξύ της κυβέρνησης και των Άγγλων που πραγματοποιήθηκε το Δεκέμβριο του 1944, στο οποίο συμμετείχε και ο Τσόρτσιλ, αποφασίστηκε να γίνει συνάντηση μεταξύ της κυβέρνησης και της ηγεσίας του ΕΑΜ. Στη συνάντηση επετεύχθη η συμφωνία ώστε ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός να διοριστεί αντιβασιλέας.

Τον Ιανουάριο του 1945 ο Παπανδρέου παραιτήθηκε. Την νέα κυβέρνηση την σχημάτισε ο Πλαστήρας που οι Άγγλοι έφεραν από τη Γαλλία με ειδικό αεροπλάνο. Η πρώτη δραστηριότητα της νέας κυβέρνησης ήταν να υποβάλλει πρόταση στο ΕΑΜ για την επίλυση της κρίσης, αλλά χωρίς το ΕΑΜ να έχει δυνατότητα να θέτει οποιουσδήποτε όρους.

Στις αρχές του Φεβρουαρίου ανεστάλησαν προσωρινά οι επιχειρήσεις μεταξύ των μονάδων του ΕΛΑΣ και των δυνάμεων της αντίδρασης και άρχισαν συνομιλίες μεταξύ του ΕΑΜ και της κυβέρνησης του Πλαστήρα. Από την πλευρά του ΕΑΜ συμμετείχαν ο γενικός γραμματέας του ΕΑΜ Παρτσαλίδης, ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ Σάντος και ο γραμματέας του ΕΛΔ Τσιριμώκος και από την πλευρά της ελληνικής κυβέρνησης ο Ιωάννης

Σοφιανόπουλος, υπουργός Εξωτερικών, ο Περικλής Ράλλης, υπουργός Εσωτερικών και ο Ιωάννης Μακρόπουλος, υπουργός Γεωργίας.

Στις 12 Φεβρουαρίου 1945 οι ανωτέρω εκπρόσωποι υπέγραψαν την γνωστή συμφωνία της Βάρκιζας (μέρος κοντά στην Αθήνα) για τον τερματισμό του εμφύλιου πολέμου που είχε αρχίσει στις 4 Δεκεμβρίου του 1944 στην Αθήνα, με συγκρούσεις των μονάδων του ΕΛΑΣ από την μια πλευρά και τον ελληνικό κυβερνητικό στρατό και την αστυνομία, από την άλλη. Στη σύγκρουση πολύ δραστήριο ρόλο στο πλευρό της αντίδρασης πήραν και βρετανικά στρατεύματα που είχαν αποβιβαστεί στην Ελλάδα με προετοιμασμένο σχέδιο, γι' αυτό το σκοπό.

Η συμφωνία της Βάρκιζας σήμαινε το τέλος της ένοπλης αντίστασης του ελληνικού λαού, επειδή το ΚΚΕ είχε δεσμευτεί να αφοπλίσει τις μονάδες του ΕΛΑΣ και να παραδώσει τον οπλισμό στην αντίδραση. Αυτό ήταν συνθηκολόγηση και πράξη προδοσίας της ηγεσίας του ΕΑΜ, γιατί εξ αιτίας της το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα έλαβε ένα απρόσμενο χτύπημα.

Αμέσως μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας το ΕΛΑΣ άρχισε να διαλύει τις μονάδες του, ενώ οι κυβερνητικές δυνάμεις συνέχισαν να οπλίζονται και να ενδυναμώνουν τις δεξιές οργανώσεις που αργότερα συμπεριλήφθησαν στην εθνική φρουρά. Η αστυνομία και η χωροφυλακή κινητοποιήθηκαν, οπλισμένες και προετοιμασμένες για την τελειωτική αναμέτρηση με το δημοκρατικό κίνημα.

Η περίοδος μετά την Βάρκιζα χαρακτηρίστηκε από την αποδυνάμωση του ΚΚΕ, την αναποφασιστικότητα και τον φόβο στις γραμμές του, κυρίως της ηγεσίας που εμφανίζεται απίστευτα κοντόφθαλμη στην εκτίμηση της κατάστασης: το ΕΛΑΣ παρέδωσε τα όπλα, διέλυσε τις μονάδες του την εποχή που ήταν ορατό σε όλους στην Ελλάδα ότι η αντίδραση γοργά όπλιζε τις δεξιές οργανώσεις, για την αναμέτρηση με τις δημοκρατικές δυνάμεις.

Η ΜΥΣΤΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ (ΤΟΜΟ)

Η επιθετικότητα του μοναρχοφασισμού με την σύναψη της συμφωνίας της Βάρκιζας, κατευθυνόμενη εναντίον του δημοκρατικού κινήματος, πήρε πρωτοφανείς διαστάσεις. Οι συλλήψεις, εξοντώσεις και διωγμοί των ιδεολογικά αριστερών στοιχείων έγιναν καθημερινά περιστατικά. Ιδιαίτερο σθένος σε αυτά εκδηλώθηκε εναντίον του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου που είχε ταχτεί πλήρως στο πλευρό του ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, αγωνιζόμενος εναντίον των προσπαθειών της αντίδρασης να πάρει την εξουσία στα χέρια της.

Η καταδίωξη των Μακεδόνων δυνάμωσε κυρίως αμέσως μετά την αποχώρηση των μακεδονικών ταγμάτων από τις περιοχές της Έδεσσας και Καστοριάς-Φλώρινας.

Αλλά, ακριβώς εκείνη την περίοδο όταν η μαύρη αντίδραση έπαιρνε εκδίκηση για την αμέριστη στήριξη που έδωσε ο μακεδονικός λαός στο ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, όταν οι δημοκρατικές δυνάμεις στην Ελλάδα απειλούνταν από το κίνδυνο της ολοκληρωτικής εξόντωσης, οι ηγεσίες του ΚΚΕ και του ΕΑΜ δηλητηριασμένες από μισαλλοδοξία και καχυποψία έναντι των προσδοκιών των Μακεδόνων κομμουνιστών, μπροστάρηδες στον αγώνα σε αυτά τα μέρη και που ζητούσαν αναγνώριση και δικαίωση του δικού τους απελευθερωτικού αγώνα

και τα δικά τους εθνικά δικαιώματα, άρχισαν το ξεκαθάρισμα με όλους εκείνους που δεν δεχόταν την δική τους πολιτική.

Το ξεκαθάρισμα άρχισε τη στιγμή όταν ήρθε η ανοιχτή διάσπαση μεταξύ του ΚΚΕ και την ηγεσία των μακεδονικών αντάρτικων ομάδων και όταν αυτές οι ομάδες, προ του κινδύνου να εξοντωθούν από τις μονάδες του ΕΛΑΣ, κατέφυγαν στο γιουγκοσλαβικό έδαφος και προσχώρησαν στο ΝΟΦ και ΠΟ της Γιουγκοσλαβίας.

Εκείνη τη περίοδο στην Έδεσσα, από τη πλευρά του ΕΛΑΣ, συνελήφθηκαν οι περισσότεροι Μακεδόνες που είχαν βοηθήσει η συνεργαστεί με την αντάρτικη ομάδα. Θυμίζουμε τους: Γκιόργκι Καρανικόλοβ, έμπορος, την εποχή του ΝΟΒ (Λαϊκό Απελευθερωτικό Αγώνα) βοήθησε υλικά το κίνημα της αντίστασης, ενώ ο γιος του Βάνε δραστηριοποιούνταν ενεργά στις γραμμές του ΕΛΑΣ, Τούσσι Γκάτσεβ οπαδός του ΝΟΒ που βοήθησε υλικά την κίνηση της αντίστασης και ο γιος του Αγγελ Γκάτσεβ ήταν μέλος της τοπικής επιτροπής του ΚΚΕ στη πόλη της Έδεσσας, ο οποίος μαζί με την μακεδονική αντάρτικη ομάδα πέρασε στο Γιουγκοσλαβικό έδαφος, Βάνι Ακότσκοβ, δάσκαλος, μέλος της τοπικής επιτροπής του ΕΑΜ, Ντίμιταρ Μακρίεβ, ακτιβιστής του ΚΚΕ στην περιοχή της Έδεσσας, Ρίστο Ντιμόζοβ, συνδικαλιστής, και άλλοι.

Παρά τις συλλήψεις που πραγματοποιήθηκαν στο ΚΚΕ στη διάρκεια της διοίκησης του ΕΑΜ, η ηγεσία του δραστηριοποιούνταν και σε πολιτικό επίπεδο λαμβάνοντας δράσεις που προσπαθούσαν να αποδείξουν ότι τα αιτήματα των Μακεδόνων κομμουνιστών είναι αδικαιολόγητα, ότι η μετάβαση των αντάρτικων ομάδων στην Γιουγκοσλαβία είναι εχθρική πράξη προς το ελληνικό κίνημα, ότι η ηγεσία των μακεδονικών αντάρτικων ομάδων εργάζεται υπό των οδηγιών της βρετανικής υπηρεσίας πληροφοριών ΙΤΝ, και ζητούσε από όλους όσους είχαν μέλη της οικογενείας τους σε αυτές τις ομάδες, να ζητήσουν από την διοίκηση των ομάδων τα δικά τους παιδιά να γυρίσουν στην Ελλάδα.

Η προδοτική προπαγάνδα του ΚΚΕ κατά του μακεδονικού αντάρτικου κινήματος καταδικάστηκε έντονα από πλευράς της Πολιτικής Επιτροπής των προσφύγων από τη Μακεδονία του Αιγαίου η οποία, το Νοέμβριο του 1944, έστειλε καθοδηγητές σε ολόκληρο το έδαφος της Μακεδονίας του Αιγαίου να διευκρινίσει στο λαό τις αιτίες της διάσπασης μεταξύ του ΚΚΕ και των μακεδονικών ομάδων και να εξηγήσει τους στόχους του αγώνα των αντάρτικων μονάδων. Επίσης, καλούσαν τον λαό να συνεχίσει τον αγώνα εναντίον των νέων κατακτητών της Ελλάδας.

Εκπρόσωποι της Μακεδονικής ταξιαρχίας επίθεσης έκαναν τις τελευταίες προσπάθειες να ξεπεραστεί η αμοιβαία διαμάχη με το ΚΚΕ και ΕΑΜ, ζητώντας από αυτούς να συμφωνήσουν οι μακεδονικές μονάδες να συμμετέχουν στον αγώνα κατά της αντίδρασης.

Για άγνωστους λόγους το ΚΚΕ δεν δέχτηκε αυτές τις διαπραγματεύσεις και δράσεις, αλλά προσπαθούσε να ζητήσει από την εκεί ηγεσία των μακεδονικών ομάδων να δεχτούν τη συνέχιση της υποταγής στην πολιτική του και την εφαρμογή της απόφασης για διάλυση αυτών των ομάδων.

Μεταξύ των άλλων καθοδηγητών που στάλθηκαν στη Μακεδονία του Αιγαίου από πλευράς της Πολιτικής επιτροπής, στην Έδεσσα έστειλαν τον Βάγγελ Αγιάνοβσκι,

αναπληρωτής διοικητής της Αιγαιατικής ταξιαρχίας. Το Δεκέμβριο του 1944 αυτός συναντήθηκε με Μακεδόνες κομμουνιστές της πόλης και της περιοχής, μεταφέροντας τις αποφάσεις της Επιτροπής. Οι Μακεδόνες κομμουνιστές της Έδεσσας υποστήριξαν τη θέση της μακεδονικής αντάρτικης ηγεσίας και δήλωσαν ετοιμότητα στη συνέχιση του αγώνα.

Εκείνη την εποχή στην Έδεσσα έφτασε και ο Ρίστο Κορντάλοβ, διοικητής του τρίτου τάγματος της Αιγαιατικής ταξιαρχίας επίθεσης, και ο Τούσσι Κεραμετσέβ, επιμελητής του τρίτου τάγματος της ταξιαρχίας. Αυτοί αμέσως επικοινωνήσαν με τον Βάγγελ Αγιάνοβσκι και άρχισαν την δράση ανάμεσα στους Μακεδόνες, σύμφωνα με τις οδηγίες και τις αποφάσεις της Πολιτικής επιτροπής.

Η κατάσταση σε αυτά τα μέρη ήταν πολύ δύσκολη. Το ΚΚΕ και το ΕΛΑΣ όλο και αύξαναν την αντί-μακεδονική προπαγάνδα, εφαρμόζοντας σκληρά αντίποινα εναντίον εκείνων που εξέφραζαν συμπάθειες ή υποστήριζαν ενεργά το μακεδονικό κίνημα.

Με πρωτοβουλία του Βάγγελ Αγιάνοβσκι, στις 20 Ιανουαρίου 1945, δημιουργήθηκε μυστική απελευθερωτική μακεδονική οργάνωση - TOMO - η οποία έπρεπε να αγωνιστεί για την επίτευξη των μακεδονικών εθνικών δικαιωμάτων και κατά των δυνάμεων που αντιδρούσαν σε αυτές τις επιδιώξεις. Η ιδέα της δημιουργίας της οργάνωσης TOMO προέκυψε μετά την άφιξη του Ρίστο Κορντάλοβ και του Βάγγελ Αγιάνοβσκι στην Έδεσσα. Συγκεκριμένα, την 1 Ιανουαρίου του 1945, μόλις αυτοί έφτασαν στην πόλη, συνελήφθησαν από πλευράς της Τοπικής επιτροπής του ΚΚΕ. Μετά από δυο ημέρες φυλάκισης, αφέθηκαν ελεύθεροι μετά από παρέμβαση του «Κικίτσας», το τότε υψηλό στέλεχος του ΕΛΑΣ, που είχε έρθει από την Βέροια με ειδική αποστολή να προσδιορίσει και να εξετάσει το σκοπό του ερχομού τους στην Έδεσσα.

Στην ανάκριση, του εξήγησαν ότι είχαν έρθει με την άδεια του αρχηγείου της Αιγαιατικής Ταξιαρχίας για να συναντηθούν με τις οικογένειες τους και αμέσως μετά να επιστρέψουν πίσω στην ταξιαρχία με την οποία έπρεπε να αναχωρήσουν για την Ήπειρο, όπου την ταξιαρχία την περίμεναν μάχες με τις δυνάμεις του Ζέρβα. Αυτός ήταν ο λόγος που αυτή την περίοδο γινόταν συνομιλίες μεταξύ της μακεδονικής πολιτικής ηγεσίας και το ΚΚΕ. Μετά του έδωξαν την γραπτή άδεια για την εγκεκριμένη παραμονή τους στην Έδεσσα.

Ο «Κικίτσας» άκουσε προσεκτικά τους κρατούμενους και έδωσε εντολή στην Τοπική επιτροπή του ΚΚΕ για την υπό όρους αποφυλάκιση τους, αλλά και να τους έχει υπό συνεχή έλεγχο μέχρι νεότερη απόφαση του.

Εκείνες τις ημέρες ο Κορντάλοβ και ο Αγιάνοβσκι, ντυμένοι με αντάρτικες στολές, με το μακεδονικό σύμβολο-κόκκινο αστέρι, μπορούσαν ελεύθερα να κινούνται μέσα στην Έδεσσα. Η εμφάνιση τους προκάλεσε μεγάλη περιέργεια στους πολίτες, ειδικότερα ανάμεσα στους Έδεσσαίους κομμουνιστές οι οποίοι δεν μπορούσαν να εξηγήσουν τον ερχομό, τη σύλληψη και την απελευθέρωση τους. Πολλοί από αυτούς ήρθαν σε επαφή μαζί τους και ζήτησαν εξηγήσεις για την διάσπαση του μακεδονικού αντάρτικου τάγματος του ΕΛΑΣ, για τα σχέδια και την ξαφνική άφιξη τους στην Έδεσσα. Τέτοιες επαφές έγιναν με τον Ρίστο Αντόνοβσκι, γραμματέας της Τοπικής επιτροπής, με τον Ντίνι Κούζεβ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ, τον Ντίμιταρ Μακρίεβ και μερικούς άλλους κομμουνιστές. Μεταξύ των ακτιβιστών στα χωριά της περιοχής ήταν ο Γκέλι Σαμαρντάνοβ από την

Κερασιά (Κροντσέλοβο), Πένα Ντούμοβα και Ντίμιταρ Λίμποβ από τον Άγρα (Βλάντοβο), Γκιόργκι Ντίμοβ από τα Ξανθόγεια (Ρουσίλοβο), Πέτρε Πόποβ από τη Κ. Κορυφή (Ντ. Ρόντιβο) κι άλλοι.

Σε αυτές τις συναντήσεις, σε ανοιχτή συζήτηση, τους εξήγησαν ότι η διάσπαση μεταξύ των μακεδονικών αντάρτικων μονάδων δεν συνέβη μονό στην περιοχή της Έδεσσας αλλά και στις περιοχές της Φλώρινας και Καστοριάς, σε όλες τις περιοχές της Μακεδονίας του Αιγαίου, τους εξήγησαν τους λόγους της διάσπασης και τους ενημέρωσαν για την δημιουργία κοινών πολιτικών και ένοπλων σωμάτων του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος στη Μακεδονία του Αιγαίου, για τους στόχους του μελλοντικού αγώνα του μακεδονικού λαού και την αντίσταση σε αυτά τα σχέδια που κάνει το ΚΚΕ το οποίο ακολουθεί λάθος πολιτική κατά τον αγώνα του μακεδονικού λαού, και μια τέτοια πολιτική δύσκολα εκφράζει τον κοινό αγώνα του ελληνικού και μακεδονικού λαού των οποίων οι στόχοι προδόθηκαν από την ηγεσία του ΚΚΕ.

Σχεδόν όλοι οι Μακεδόνες κομμουνιστές της Έδεσσας δέχτηκαν και επικρότησαν τις θέσεις της μακεδονικής πολιτικής ηγεσίας, εκφράζοντας ετοιμότητα και οι ίδιοι να ενταθούν στο νέο αγώνα.

Τότε, με πρόταση του Βάγγελ Αγιάνοβски και με ομόφωνη υποστήριξη, αποφασίστηκε η δημιουργία στην περιοχή της Έδεσσας ειδικής μακεδονικής απελευθερωτικής οργάνωσης που θα κάλυπτε όλους τους Μακεδόνες στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση.

Επειδή οι οργανώσεις του ΚΚΕ-EAM ήταν ενεργά αντίθετες σε οποιαδήποτε ανεξάρτητη μακεδονική δράση και τιμωρούσε αυτήν τέτοιες πράξεις, οι Μακεδόνες κομμουνιστές της περιοχής της Έδεσσας έπρεπε να δράσουν μυστικά και γι' αυτό το λόγο η οργάνωση πήρε το όνομα ΜΥΣΤΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ - TOMO!

Την ηγεσία της TOMO την ανέλαβαν οι: Βάγγελ Αγιάνοβски - αρχηγός της οργάνωσης, Μαρίκα Σαμαρένοβα, Ρίστο Κορντάλοβ, Τούσι Κεραμετσίεβ, Τάσκο Χατζιγιάνοβ, Β. Κ., και Βάγγελ Σαμαρντάνοβ-Ιλιντένски.

Οι στόχοι και τα καθήκοντα της οργάνωσης ήταν:

Η δημιουργία βασικών οργανώσεων της TOMO στα εργοστάσια, στις συνοικίες της πόλης, σε όλα τα χωριά και στη συνέχεια να καθοριστούν Τοπικά συμβούλια και Νομαρχιακά συμβούλια της TOMO. Η οργάνωση θα δρούσε σε τριάδες με συνωμοτικές δράσεις, επειδή το ΚΚΕ και το EAM δίδεκε σκληρά αυτούς που ενεργούσαν στις γραμμές του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος.

Να εργαστούν για την πολιτική εκπαίδευση των μελών, την αύξηση της μακεδονικής εθνικής ευαισθητοποίησης, να εξηγηθούν οι λόγοι της διάσπασης μεταξύ του ΚΚΕ και της μακεδονικής αντάρτικης ηγεσίας, να ζητηθεί από το ΚΚΕ να αλλάξει την θέση του κατά τον αγώνα του μακεδονικού λαού και, με μια λέξη, ο μακεδονικός πληθυσμός αυτής της περιοχής να καλείται και να εντάσσεται στον αγώνα κατά της αντίδρασης, για κοινωνική εθνική απελευθέρωση.

Τα μέλη της TOMO θα συμμετέχουν σε όλες τις δράσεις οργανωμένες από πλευράς του ΚΚΕ και ΕΑΜ (απεργίες, συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις) για να εκδηλώνεται η συνεργασία των Μακεδόνων και Ελλήνων κατά της προσβολής των μοναρχοφασιστών και του Βρετανού κατακτητή.

Χαρακτηριστικό για την κατάσταση στην Ελλάδα εκείνο τον καιρό είναι: η πρωτοφανής τρομοκρατία της αντίδρασης και των ένοπλων συμμοριών εναντίον των προοδευτικών δυνάμεων στην Ελλάδα. Η τρομοκρατία εκδήλωνε την σκληρότητα της ειδικά στις περιοχές της Μακεδονίας του Αιγαίου.

Γι' αυτό το λόγο οι ελπίδες του μακεδονικού λαού της περιοχής της Έδεσσας ήταν στραμμένες στην έκκληση για αγώνα της οργάνωσης TOMO, η οποία σε μικρό χρονικό διάστημα κέρδισε τις απροκάλυπτες συμπάθειες και την υποστήριξη του πληθυσμού. Επιπλέον, στα μέσα του Φεβρουαρίου 1945, η οργάνωση κατέστη σημαντικός παράγοντας στην περιοχή της Έδεσσας. Στην ίδια τη πόλη δημιουργήθηκε Τοπικό συμβούλιο στο οποίο εισχώρησαν διακεκριμένοι κομμουνιστές και αντιφασίστες, γνωστοί αγωνιστές για τα μακεδονικά δικαιώματα: Β. Κ. - πολιτικός γραμματέας, Β.Α. (γραμματέας οργάνωσης), Μαρίκα Σαμαρένοβα - υπεύθυνη για τις γυναικείες δραστηριότητες, Ντίνι Κούζεβ, ανακίνηση και προπαγάνδα, Μπ. Κ. - οικονομικά, Πέτρε Σσόρεβ, υπεύθυνος της ΝΟΜΣ, Ντόρα Καϊμάκοβα - για ζητήματα λαϊκής αλληλεγγύης.

Το Τοπικό συμβούλιο της TOMO ανέπτυξε μεγάλη δραστηριότητα, με αποτέλεσμα να δημιουργήθηκαν πολλές οργανώσεις της TOMO στα χωριά: στους Λύκους (Βολκογιάνεβο- υπεύθυνος ο Πέτρε Πόποβ), στη Σωτήρα (Λούκοβετς- Νικόλα Κράλεβσκι), στην Κερασιά (Κροντσέλεβο- Αθανας Ντίοβσκι), στους Σαρακηνούς (Σαρακίνοβο- Ρίστο Μπίνοβ και Αθανας Ιλιβ), στη Κ. Κορυφή (Ντ. Ρόντιβο- Πέτρε Πόποβσκι), στην Άνω Κορυφή (Γκόρνο Ρόντιβο- Μπαϊτό Τρπκο), στην Ορμα (Τρέσινο-Γκόνο Γιάντσεβ), στο Λουτράκι (Πόζαρ- Ιβαν Ντόκοβ), στους Προμάχους (Μπάσβο- Πέτρε Τανούροβ), στην Αριδαία (Σούμποτοσκο- Σταύρο Κάμτσεβ-Λάζο), στον Άγρα (Βλάντοβο- Πένα Ντούμοβα) στα Ξανθόγεια (Ροσίλοβο- Βάνι Σσερέτοβ, στην πόλη Αρνισσα (Οστροβο- Ρίστο Μπόγκοβ και Ιλία Κάρτοβσκι), στο Μεσημέρι (Μεσιμέρ- Κόλιο Κορτάσσεβ, Παναγιότ Μποζζίνοβ και Βάγγελ Τσομπάνοβ) κι άλλοι...

Στα μέσα του Φεβρουαρίου του 1945, κάποια στελέχη και υπηρεσιακοί παράγοντες του ΚΚΕ στην Έδεσσα, λόγω του κινδύνου να εξοντωθούν ή να συλληφθούν από πλευράς της αντίδρασης, μέσω ειδικών διαύλων πέρασαν τα σύνορα και μεταφέρθηκαν στην Γιουγκοσλαβία. Έκτος από μερικά μέλη ελληνικής καταγωγής, η πλειοψηφία στην ομάδα ήταν Μακεδόνες: Αθανας Κίροβσκι-Μπόζζιν, στέλεχος της ΟΠΛΑ, Τάσο Αγιάνοβσκι, στέλεχος του ΕΠ, Ρίστο Στεφάνοβσκι, στέλεχος του ΚΚΕ στη περιοχή της Έδεσσας, Ρίστο Κάμτσεβ, στέλεχος του ΚΚΕ στην Καρατζόβα (Αλμωπία), Γκιόργκι Πρόϊοβ, Πέτρε Ποπ Ντίμιτροβ, Αλέκο Τσρβένκοβ - Αράποτ, Ρίστο Γκισσάροβ, Κόλιο Γκισσάροβ, Μιχάλη Γκισσάροβ κι άλλοι.

Αυτά τα μέτρα προστασίας των μελών του που έλαβε το ΚΚΕ, συνάντησαν την αντίδραση και διαμαρτυρία μερικών στελεχών του ΚΚΕ και του ΕΑΜ της περιοχής της Έδεσσας, παρότι όλους τους απειλούσε ο κίνδυνος των καθημερινών τρομοκρατικών

ενεργειών της αντίδρασης η οποία σκληρά έπεφτε επάνω στους υποστηρικτές και ακτιβιστές του ΚΚΕ, του ΕΑΜ και του ΕΛΑΣ.

Αναγνωρίζοντας αυτή την κατάσταση, η ηγεσία του ΤΟΜΟ αποφάσισε στις απειλές και τη βία να αντιδράσει με τη βία και έλαβε εκτενείς δράσεις για την προστασία των μελών του και υποστηρικτών. Ένοπλες ομάδες της ΤΟΜΟ έγιναν ένας συμπαγής και σίγουρος προστάτης του μακεδονικού λαού στην περιοχή της Έδεσσας, ενώ ανεπιφύλακτα αναμετρούνταν με όλους τους προδότες η και συνεργάτες του καθεστώτος και τα χτυπήματα τους συχνά έφταναν στους δημόσιους εκτελεστές από τις γραμμές της Αστυνομίας η των αντιδραστικών οργανώσεων. Αυτές οι ομάδες αργότερα εντάχθηκαν στην αντάρτικη ομάδα η οποία δρούσε στο Καϊμάκτσαλαν υπό την διοίκηση του Ρίστο Κορντάλοβ και βοηθούς τους Τούσι Κεραμετίεβ και Ρίστο Σσόρεβ. Αυτή η ομάδα αποτελούνταν κυρίως από Μακεδόνες κομμουνιστές και μέλη του ΕΑΜ και ΕΛΑΣ, διωκόμενοι από την ελληνική αστυνομία, και ήταν οι: Βάγγελ Κορντάλοβ, Νούσι Κολκοτρόνοβ, Τάνε Τσάποβ, Ντίνι Μαβρόντσετο και Ισκο Παπατούσσεβ, όλοι από την πόλη της Έδεσσας, Κόλιο Κορτάσσεβ, Βάγγελ Τσομπάνοβ και Γκέλι Ατζιέβ από το χωριό Μεσημέρι, Ρίστο Γκιоргκίεβ-Τσίντσι, Μίτσι Στογιάνοβ και Ιλο Πάσκοβ από το χωριό Κροντσέλεβο, Κόλιο Αντόνοβ, Ντόνε Αντόνοβ και Τόλι Σσάνοβ από το χωριό Βαλκογιάνεβο, Γκέλι..., Ιλιο..., και Σωτήρ..... από το χωριό Σβέτι Ιλια, Τάσσο Ποποντάκεβ από το χωριό Στρούπινο, Πέτρε Τανούροβ και Κόλιο Πρόσσεβ από το χωριό Μπάοβο, Βάσιλ Ούτσκοβ από το χωριό Πόζαρ, Αθανας Γκόγκοβ, Μίτσι Ντιμιτρόβσκι, Κρστο Ντιμιτρόβσκι, Γκόνε Γιάντσεβ, Γκλίγκορ Μίοβ, Αθανας Μίοβ και Βάγγελ Μπανγκιέβ από το χωριό Τρέσινο, Νάσι Μπεσσίροβ και Κούζμαν.... από το χωριό Λούκοβετς, Βάνι Ατζιέβ, Τάσο Πέϊκοβ και «Ζαϊβτσέτο» από το χωριό Ντόλνο Ρόντινο, Μπάϊ Τρπκο από το χωριό Γκόρνο Ρόντιβο, Τάσσο Αλαμάνοβ από το χωριό Κροντσέλεβο, Μίτσι Μιτσάνοβ από το χωριό Ντόλνο Ρόντιβο, Βάνι Ιντίνακοβ από το χωριό Μεσιμέρ.

Αυτή η ομάδα δημιουργήθηκε στην θέση «Γκάγκανετς» πάνω από το χωριό Κροντσέλεβο και η βάση του ήταν το βουνό Καϊμάκτσαλαν.

Μετά την δημιουργία της αντάρτικης ομάδας στο Καϊμάκτσαλαν, ο μακεδονικός πληθυσμός στην περιοχή της Έδεσσας, εκτεθειμένος σε συχνά αντίποινα από την πλευρά του καθεστώτος, άρχισε μαζικά να μπαίνει στις γραμμές της ΤΟΜΟ και μερικοί βγήκαν στο βουνό, εντασσόμενοι στην αντάρτικη ομάδα.

Μεταξύ του πληθυσμού, ιδιαίτερο ενθουσιασμό προκάλεσαν οι επιδρομικές ενέργειες της ΤΟΜΟ και η δράσεις της ομάδας. Είχαν εξοντωθεί μερικοί προδότες και βασανιστές του μακεδονικού λαού, οπότε ο λαός αισθανόταν κάποια προστασία από την δική του οργάνωση.

Η αντάρτικη ομάδα της ΤΟΜΟ, τον Μάρτιο του 1945 στη περιοχή του Μουχαρέμ Χαν, επιτέθηκε σε μια μηχανοκίνητη μοναρχοφασιστική κολόνα που κατευθυνόταν από την Θεσσαλονίκη προς τη Φλώρινα, μέσω Έδεσσας. Σε αυτή την επίθεση ο εχθρός είχε τρεις νεκρούς και μερικούς τραυματίες και η είδηση της δράσης των Μακεδόνων ανταρτών ήχησε δυνατά όχι μόνο στη Μακεδονία του Αιγαίου αλλά και σε ολόκληρη την Ελλάδα. Αυτή ήταν η πρώτη ένοπλη επίθεση σε κυβερνητικά στρατεύματα από πλευράς δημοκρατικών δυνάμεων μετά την συνθηκολόγηση του ΕΛΑΣ.

Οι μαχητικές δράσεις της TOMO δημιούργησαν σύγχυση και έφεραν ανασφάλεια στις γραμμές των μοναρχοφασιστών και σήμαινε προειδοποίηση για τους καιροσκόπους μέλη του ΚΚΕ που εκείνο τον καιρό αναλάμβαναν διάφορα καθήκοντα στην περιοχή της Έδεσσας. Μέχρι που μερικά άτομα από τις γραμμές του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας άρχισαν να αφήνουν την Τοπική οργάνωση και να εντάσσονται στη TOMO. Αυτά τα γεγονότα ανάγκασαν την ηγεσία του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας να ζητήσει διαπραγματεύσεις με την ηγεσία της TOMO και να απαιτήσει να σταματήσει να δέχεται μέλη και στελέχη της ΠΕ του ΚΚΕ στην TOMO, διότι έτσι αποδυναμώνονται οι γραμμές του ΚΚΕ και μειώνεται το δικό της κύρος. Επιπλέον, προειδοποιούσε ότι όλη η ευθύνη των συνεπειών θα βαρύνουν την ηγεσία της TOMO, χαρακτηρίζοντας τη δραστηριότητα της TOMO ως αντικομματική και υπονομευτική.

Η συνομιλίες κράτησαν μερικές μέρες και έγιναν στην ίδια την πόλη, στα χωριά Τέοβο, Κροντσέλεβο και Ντόλνο Ρόντιβο. Στις συνομιλίες εκ μέρους του ΚΚΕ συμμετείχαν οι: Νίκος Παπαδόπουλος- πολιτικός γραμματέας του ΚΚΕ για την περιοχή Έδεσσας, Γρηγόρης Λόλιος, γραμματέας οργάνωσης, Αθανάσιος Γουνίδης, Αποστολάκης Βασιλείου και άλλα μέλη της ΠΕ, και από πλευράς της οργάνωσης TOMO οι: Βάγγελ Αγιάνοβσκι, αρχηγός της οργάνωσης, Ρίστο Κορντάλοβ, αρχηγός των αντάρτικων ομάδων, Βάγγελ Σσαμαρντάνοβ-Ιλιντένσκι και Τούσι Κεραμετσέιβ.

Σε αυτές τις συσκέψεις δεν επετεύχθη συμφωνία διότι οι εκπρόσωποι του ΚΚΕ ζητούσαν την διάλυση της TOMO και της αντάρτικης ομάδας, επισημαίνοντας ότι η δημιουργία τους δεν έχει εγκριθεί και δεν έγινε σύμφωνα με την πολιτική του ΚΚΕ.

Η αποτυχία των συνομιλιών μεταξύ των εκπροσώπων της TOMO και της ΠΕ του ΚΚΕ ήταν η αφορμή για νέες, σκληρότερες επιθέσεις και συκοφαντίες για την οργάνωση. Σε όλα τα μέλη του ΚΚΕ δόθηκε εντολή σε κάθε βήμα και κάθε ευκαιρία να αντιστέκονται και να εμποδίζουν την δράση της TOMO, και να φτάσουν μέχρι το σημείο να υποδηλώνουν την εξόντωση της ηγεσίας της.

Αλλά ο λαός ήταν αυτός που ήξερε καλύτερα ποιος ήταν ο προστάτης του και ποιος αγωνίζεται για τα δικά του δικαιώματα και ελευθερία. Η οργάνωση TOMO είχε τις μεγάλες συμπάθειες μεταξύ του μακεδονικού πληθυσμού της περιοχής της Έδεσσας και σε διάφορες περιπτώσεις εκδήλωνε την προσήλωση του σε αυτήν. Οι συκοφαντίες της ηγεσίας του ΚΚΕ είχαν αντίθετα αποτελέσματα και στην συμπεριφορά ορισμένων μελών στις ίδιες τις τάξεις του, ειδικότερα μεταξύ των Μακεδόνων που γνώριζαν ότι αυτές τις ασυγκράτητες επιθέσεις τις εκτελούσε η ΠΕ του ΚΚΕ, και προσέγγιζαν την TOMO. Τέτοιες περιπτώσεις υπήρχαν πολλές αλλά η πιο χαρακτηριστική ήταν αυτή με την Μίρκα Γκίνοβα, περίφημη Μακεδόνισα ηρωίδα, η οποία ήταν γνωστό στέλεχος του ΚΚΕ της περιοχής της Έδεσσας και αργότερα υπήρξε μια από τους ηγέτες και πιο ενεργούς αγωνιστές της μακεδονικής οργάνωσης ΝΟΦ. Τέτοια ήταν και η περίπτωση του Αποστολάκη Βασίλεβ, μέλος της ΠΕ του ΚΚΕ, του Ρίστο Μπουκοβάλοβ, μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής, Τάσκο Μαμούροβσκι, μέλος της Νομαρχιακής Επιτροπής, Σταύρο Κάμτσεβ και Βάνι Καλαϊτζέβ, μέλη της Νομαρχιακής Επιτροπής της Καρατζόβας, ενώ από την πόλη της Έδεσσας σχεδόν όλοι οι μακεδόνες ακτιβιστές του ΚΚΕ προσήλθαν στις γραμμές της TOMO: Ντίνι Κούζεβ,

Β.Κ., Αλέκο Πετσινάροβ, Τούσσι Ουμαλίεβ, Β.Α., Περικλή Πασκάλοβ, Νικόλα Πρόεβ, Ντ. Μ., Μαρίκα Σαμαρένοβα, Ντόρα Καϊμάκοβα, Βελίκα Αγιάνοβσκα, Ου. Η., Ντόρα Ποτσέποβα, και από την νεολαία οι Πέτρε Σσόρεβ, Ελη Ροντιβτσέβα, Β. Γ., Αλεξάνδρα Μπόμποβα κι άλλοι.

Σημαντικό γεγονός που προκάλεσε θαυμασμό και χαρά μεταξύ των μελών της ΤΟΜΟ και σε ολόκληρο το μακεδονικό πληθυσμό στην περιοχή της Έδεσσας υπήρξε η δημιουργία της πρώτης μακεδονικής κυβέρνησης στην Λαϊκή Δημοκρατία της Μακεδονίας, στις 17 Απριλίου 1945, με επικεφαλής τον Λάζαρ Κολισσέβσκι.

Η είδηση επεκτάθηκε αστραπιαία στην πόλη και στα περίχωρα και λίγο αργότερα έφτασε και η εφημερίδα «Νόβα Μακεντόνια» η οποία έγινε ανάρπαστη μεταξύ των Μακεδόνων.

Η ηγεσία της ΤΟΜΟ, με την ευκαιρία αυτή, πραγματοποίησε πολλές συσκέψεις στις οργανώσεις στην πόλη και στα χωριά όπου εξηγούσε τη σημασία του ιστορικού γεγονότος για ολόκληρο το μακεδονικό λαό, η ύπαρξη ενός ελεύθερου μακεδονικού κράτους στα πλαίσια μιας ομόσπονδης Γιουγκοσλαβικής ένωσης. Επίσης, αναφέρθηκαν ότι ο αγώνας των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου είναι μέρος του γενικού αγώνα του μακεδονικού λαού για την δική του εθνική απελευθέρωση.

Η δημιουργία της πρώτης μακεδονικής κυβέρνησης για το λαό της περιοχής της Έδεσσας υπήρξε λαμπρό και χαρούμενο γεγονός που μετατράπηκε σε πολιτική εκδήλωση και πανεθνική γιορτή: παντού ακούγονταν μακεδονικά τραγούδια και χοροί, παντού δίνονταν υποσχέσεις ότι η Μακεδόνες της Μακεδονίας του Αιγαίου θα αγωνιστούν μέχρι την τελευταία σταγόνα αίματος για την εθνική απελευθέρωση της δικής τους χώρας.

ΕΘΝΙΚΟΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΤΙΚΟ ΜΕΤΩΠΟ (ΝΟΦ) ΓΙΑ ΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ του ΑΙΓΑΙΟΥ

Η απόφαση της πολιτικής επιτροπής των Μακεδόνων υπό της Ελλάδας που λήφθηκε στις 23 Απριλίου 1945, είχε σκοπό να συγχρονίσει και να οργανώσει την δράση του Μακεδονικού λαού της Μακεδονίας του Αιγαίου στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση. Εκείνη τη περίοδο το κίνημα έλαβε μια ισχυρή άνοδο, συμπεριλαμβάνοντας και τους πιο μικρούς χώρους στην Καστοριά, Φλώρινα, Γουμένισσα, Έδεσσα και Δράμα.

Στις 28 Απριλίου 1945 συγκαλέστηκε περιφερειακή διάσκεψη της ΤΟΜΟ, η οποία πραγματοποιήθηκε στην περιοχή «Τούπτσε», μεταξύ των χωριών Κροντσέλοβο (Κερασιάς) και Βολκογιάνεβο (Λύκοι). Σε αυτήν συμμετείχαν εκπρόσωποι της ΤΟΜΟ από την πόλη και από τα χωριά. Την πραγματοποίηση της διάσκεψης, η οποία κράτησε όλη την ημέρα, οργάνωσε η αντάρτικη ομάδα. Οι εκπρόσωποι είχαν συγκεντρωθεί σε ένα λιβάδι κοντά στο δάσος και η μακεδονική κόκκινη σημαία ανέμιζε σε ένα δένδρο. Τον εναρκτήριο λόγο της διάσκεψης τον εκφώνησε ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι ο οποίος πρότεινε το προεδρείο εργασίας, με την ακόλουθη σύνθεση: Βάνι Β'λκογιάντσετο, Αθανας Ντίοβσκι-Σίσσσκο (Κερασιά), Κόλιο Κορτάσσεβ (χωριό Μεσημέρι), Κόστα Γκίνοβ (χωριό Ξανθόγεια), όλοι γνωστοί αγωνιστές από τον καιρό της εξέγερσης του Ιλιντεν. Στο επίτιμο προεδρείο προτάθηκαν σημαντικοί επαναστάτες του εργατικού κινήματος από την περιοχή της Έδεσσας, παλιοί

κομμουνιστές, που ηρωικά έχασαν τη ζωή τους την εποχή της φασιστικής κατοχής: Τρύφουν Χατζιγιάνοβ, Κόστα Ντούμοβ, Τάσσο Μιγιάλοβ, Τρύφουν Κατκαννίκοβ, Ρίστο Μπιρόζοβ, Βάνι Μάντεβ κι άλλοι.

Στην διάσκεψη προέδρευε ο Πέτρε Πόποβ από την Κάτω Κορυφή (Ντόλνο Ρόντιβο), ο οποίος παρουσίασε την ημερήσια διάταξη:

1. Αναφορά της δράσης της TOMO
2. Αλλαγή του ονόματος της TOMO σε Λαϊκοαπελευθερωτικό μέτωπο.
3. Εκλογή Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ στην περιοχή της Έδεσσας.

Στην αναφορά για την δραστηριότητα της TOMO, ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι περιέγραψε τις επιτυχίες που επετεύχθησαν από το μακεδονικό λαό της περιοχής της Έδεσσας στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση. Τόνισε ότι η μαζική συμμετοχή του μακεδονικού λαού στην εξέγερση του Ιλιντεν, η συμμετοχή στις πρώτες γραμμές στο εργατικό κίνημα στο μεσοπόλεμο, ο ηρωικός αγώνας στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο, η μαζική αντίσταση στους χιτλερικούς κατακτητές κατέδειξε την μεγάλη συνειδητοποίηση και αποφασιστικότητα του να μην υποτάσσεται σε κανέναν και να αγωνίζεται με το όπλο στο χέρι εναντίον της τυραννίας και της σκλαβιάς. Ο νέος αγώνας του μακεδονικού λαού εναντίον του μοναρχοφασισμού στην Ελλάδα και των Άγγλων κατακτητών είναι μόνο η συνέχεια της μάχης που ξεκίνησε για την τελική απελευθέρωση αυτού του τμήματος της Μακεδονίας και η σύνδεση του με την ελεύθερη Δημοκρατία της Μακεδονίας.

Επίσης, ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι αναφέρθηκε στην πολιτική συνθηκολόγησης του ΚΚΕ μετά την συμφωνία της Βάρκιζας, στη διάσπαση που συνέβη μεταξύ του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος και του ΚΚΕ και για τον κίνδυνο που απειλούσε το μακεδονικό λαό, η μοναρχοφασιστική τρομοκρατία. Η δημιουργία της TOMO και οι δράσεις στόχευαν κυρίως στην άμυνα της μακεδονικής αξιοπρέπειας, εξίσου από την μοναρχοφασιστική προσβολή όσο και από την επικίνδυνη πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ.

Στο τέλος της ομιλίας, εκφράστηκε η ικανοποίηση για την μαζική συμμετοχή στην οργάνωση, την στήριξη που ο πληθυσμός παρείχε στην δραστηριότητα και ειδικά τη γενναία και ηρωική στάση των μελών που σε δύσκολες συνθήκες, με αξιοπρέπεια πρωτοστάτησαν στον αγώνα για το λαό τους.

Σχετικά με το δεύτερο μέρος της ημερήσιας διάταξης μίλησε ο Πάβλε Ράκοβσκι, εκπρόσωπος της Πολιτικής επιτροπής των Μακεδόνων στην Ελλάδα. Χαιρέτισε τις επιτυχίες της οργάνωσης TOMO, επισημαίνοντας ότι και σε άλλες περιοχές, με το παράδειγμα της περιοχής της Έδεσσας, αναπτύχθηκε ισχυρή μακεδονική απελευθερωτική κίνηση. Μετέφερε, επίσης, την απόφαση της Πολιτικής επιτροπής για την δημιουργία ενιαίου εθνοαπελευθερωτικού μετώπου στη Μακεδονία του Αιγαίου, το οποίο με ενωμένες δυνάμεις του μακεδονικού λαού θα αγωνιστεί εναντίον της μοναρχοφασιστικής τρομοκρατίας και της προδοτικής πολιτικής του ΚΚΕ.

Η διάσκεψη ομοφώνως δέχτηκε την απόφαση της Πολιτικής επιτροπής η οργάνωση TOMO να αλλάξει το όνομα σε Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο.

Στη νέα περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ της περιοχής της Έδεσσας, με πρόταση του Ρίστο Κορντάλοβ, εισήλθαν οι: Βάγγελ Σσαμαρντάνοβ-Ιλιντένσκι, Ρίστο Κορντάλοβ,

Βάγγελ Αγιάνοβσκι, Τούτσι Κεραμετσίεβ, Πέτρε Πόποβ, Τάσσκο Χατζιγιάνοβ, Μίρκα Γκίνοβα, Ρίστο Μπουκοβάλοβ, Ρίστο Σσόρεβ, Μαρίκα Σαμαρένοβα, Γκούσσι Τρπσέβσκι και Παναγιότ Μποζζίνοβ.

Η νέα ηγεσία του ΝΟΦ πραγματοποίησε και την πρώτη συνεδρίαση στην οποία συγκροτήθηκε Εκτελεστική Επιτροπή του ΝΟΦ με τα έξης μέλη: πολιτικός γραμματέας επανεκλέχτηκε ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι, γραμματέας της οργάνωσης έγινε ο Βάγγελ Σαμαρντάνοβ-Ιλιντένσκι, ο Ρίστο Κορντάλοβ ανέλαβε τα στρατιωτικά ζητήματα και την αντάρτικη ομάδα, ο Πέτρε Πόποβσκι ως υπεύθυνος για την προπαγάνδα και την κινητοποίηση, ο Ρίστο Μπουκοβάλοβ ως υπεύθυνος για τα οικονομικά ζητήματα, η Μίρκα Γκίνοβα ως υπεύθυνη για θέματα των γυναικών και ο Τάσσκο Χατζιγιάνοβ τέθηκε στην ηγεσία του ΝΟΜΣ. Ως μέλη στο Αρχηγείο της αντάρτικης ομάδας ορίστηκαν οι Τούτσι Κεραμετσίεβ, Ρίστο Σσόρεβ. Στην πολιτική γραμματεία του τοπικού συμβουλίου του ΝΟΦ στην Έδεσσα εκλέχτηκε ο Β.Κ., η Μαρίκα Σαμαρένοβα διορίστηκε στην ΑΦΓ της Έδεσσας, ο Γκούσσι Τρπσέβσκι τέθηκε ως γραμματέας στην Νομαρχιακή επιτροπή του ΝΟΦ στην Καρατζόβα, και ο Παναγιότ Μποζζίνοβ ως τοπικός γραμματέας στο Μεσημέρι. Ως γραμματέας της περιοχής της Αρνισσας ορίστηκε ο Ρίστο Μπόγκεβ και ως βοηθός του ο Ιλιο Κάροβ, για το ΝΟΦ της Σκύδρας ο Τόντορ Βόλτσσεβσκι και ο Μίλε Νούσσεβ.

Οι αρχές και τα καθήκοντα του ΝΟΦ παρέμειναν τα ίδια όπως της οργάνωσης ΤΟΜΟ.

Την 1η Μαΐου 1945 η οργάνωση ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας οργάνωσε απεργία των εργαζομένων της πόλης στην οποία συμμετείχε και το ΚΚΕ, και ειδικές επιτροπές διαμαρτυρήθηκαν προς την κυβέρνηση ζητώντας καλύτερες συνθήκες εργασίας, αύξηση των μισθών, πρόληψη κατά της τρομοκρατίας, διάλυση των τρομοκρατικών μοναρχοφασιστικών οργανώσεων όπως η ΕΠΕΝ, ΒΕΝ κι άλλες. Επίσης ζήτησαν πολιτική αμνηστία για όλους τους πολιτικούς κρατούμενους, δημιουργία προσωρινής κυβέρνησης όλων των δημοκρατικών κομμάτων της χώρας και προκήρυξη εκλογών.

Στα περισσότερα μέρη της πόλης εκείνη την ημέρα πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις των μελών της ΝΟΦ στις οποίες συζητήθηκε η σημασία της εργατικής γιορτής. Η γιορτή τιμήθηκε επίσης και σε όλα τα χωριά της Έδεσσας.

Μεταξύ των σημαντικότερων επιτυχιών του ΝΟΦ που διαπιστώθηκαν στην περιοχή της Έδεσσας περιλαμβάνονταν και η μεγάλη εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στις 2 Αύγουστου 1945 όταν όλος ο μακεδονικός λαός αυτής της περιοχής με τραγούδια και χορό γιόρτασε την δική του εθνική γιορτή. Η εκδήλωση μετατράπηκε σε γενική γιορτή που ώθησε σε νέα αγωνιστική δράση το μακεδονικό πληθυσμό. Σε όλα τα χωριά της Έδεσσας οι ακτιβιστές του ΝΟΦ πραγματοποίησαν μαθήματα για την σημασία αυτής της γιορτής και οι παλιοί αγωνιστές του Ιλιντεν παρουσίασαν τις δικές τους μνήμες του αγώνα του Μακεδονικού λαού εναντίον των Τούρκων.

Ιδιαίτερη χαρά στους εορτασμούς σημειώθηκε όταν έφτασε το Ενημερωτικό Δελτίο της Πολιτικής Επιτροπής στο οποίο είχαν τυπωθεί οι χαιρετισμοί υψηλών κυβερνητικών ηγετών της Γιουγκοσλαβίας στους εορτασμούς στα Σκόπια, στην μεγάλη συγκέντρωση που πραγματοποιήθηκε στην πλατεία Μάρσαλ Τίτο.

Στο χαιρετισμό του ο Μόσσα Πιγιάντε είπε: «..... Σέρβοι, Βούλγαροι και Έλληνες δεν ήρθαν το 1912 στη Μακεδονία για να την απελευθερώσουν αλλά για να την μοιράσουν. Αντί της απελευθέρωσης, η Μακεδονία χωρίστηκε σε τρία κομμάτια και στο κάθε κομμάτι προσπάθησαν να υποδουλώσουν το μακεδονικό λαό. Οι Σέρβοι ήθελαν να τους κάνουν Σέρβους, οι Βούλγαροι Βούλγαρους, και οι Έλληνες από Μακεδόνες να τους κάνουν Έλληνες....»

Στη δική του ομιλία ο Σβετοζαρ Βουκμανοβικ-Τεμπο, που ήταν πολύ γνωστός στους Μακεδόνες από τη Μακεδονία του Αιγαίου, ειδικά στους κατοίκους της Αλμωπίας επειδή ως αρχηγός των γιουγκοσλαβικών αντάρτικων ομάδων έμεινε σε αυτές τις περιοχές την περίοδο 1943-1944, είπε: «Εσείς ξέρετε, φίλοι, ότι υπάρχει ένα κομμάτι του μακεδονικού λαού που είναι ακόμα υπό κατοχή. Εμείς πρέπει να θέσουμε αυτό το ζήτημα. Όχι να το θέσουμε μόνο εμείς, αλλά να το θέσουν και οι δεκάδες χιλιάδες Μακεδόνες που σήμερα υποφέρουν, που σήμερα υπομένουν κάτω από τη σκλαβιά των ελληνικών μοναρχοφασιστικών συμμοριών. Το δικαίωμα αυτού του λαού είναι, και κανένας δεν μπορεί να του το αφαιρέσει, να ζει ελεύθερα και να απολαμβάνει τα εθνικά δικαιώματα του....» (Ο Τέμπο έκλεισε την ομιλία του με τα λογία: «Να ζήσει η ελεύθερη και ενωμένη Μακεδονία»).

Ο Ντίμιταρ Βλάχοβ, πρόεδρος του ΝΟΦ στη Μακεδονία, στη δική του ομιλία είπε: «..... Τα αδέρφια μας στη Μακεδονία του Αιγαίου υπόκεινται σε μια πρωτοφανή τρομοκρατία εκ μέρους των μοναρχοφασιστικών ένοπλων συμμοριών και άλλων φασιστικών οργανώσεων στην Ελλάδα. Αυτά τα αδέρφια μας φεύγουν για να σώσουν τη ζωή τους από τα γιαταγάνια των ελληνικών μοναρχοφασιστικών συμμοριών που είναι κάτω από την αιγίδα της ίδιας της ελληνικής κυβέρνησης. Εκφράζοντας την δική μας διαμαρτυρία γι' αυτά τα εγκλήματα που εκτελούνται πάνω στα αδέρφια μας στη Μακεδονία του Αιγαίου, ελπίζουμε ότι οι μεγάλες συμμαχικές δυνάμεις να δώσουν προσοχή σε αυτό και να δώσουν τέλος σε αυτή την απαράδεκτη κατάσταση που επικρατεί στη Μακεδονία του Αιγαίου, κατάσταση που μας παρεμποδίζει κι εμείς να γιορτάσουμε όπως πρέπει την δική μας νίκη. Ελπίζουμε ότι επιτέλους εμείς οι Μακεδόνες θα μπορέσουμε να ζήσουμε όλοι μαζί ως ένα έθνος, σε μια δική μας οικογένεια, υπό την ηγεσία του δικού μας μεγάλου Μάρσαλ Τίτο. Ελπίζουμε ότι του χρόνου εμείς οι Μακεδόνες, όλοι οι Μακεδόνες, ολόκληρος ο μακεδονικός λαός, θα μπορέσουμε να γιορτάσουμε την μεγάλη εθνική γιορτή, μαζί με τα άλλα Γιουγκοσλαβικά και σλαβικά έθνη....»

(Ενημερωτικό Δελτίο στις 10 Αυγούστου 1945)

Οι ομιλίες των υψηλών Γιουγκοσλάβων ηγετών επιβεβαίωσε την πολιτική του ΝΟΦ και αυτές λήφθηκαν από το μακεδονικό πληθυσμό στη Μακεδονία του Αιγαίου ως κατευθυντήρια γραμμή και ενθάρρυνση σε αγώνα για εθνική απελευθέρωση. Οι ακτιβιστές του ΝΟΦ σε διάφορες συγκεντρώσεις στην περιοχή της Έδεσσας μετέφεραν τα λόγια της Γιουγκοσλαβικής ηγεσίας και αυτό ήταν νέα ώθηση και αύξηση του σθένους για την συνέχιση του σκληρού αγώνα.

Οι οργανώσεις ΝΟΦ, ΑΦΖ και ΝΟΜΣ της περιοχής της Έδεσσας, στα μέσα του 1945, υπήρξαν ο αποφασιστικός παράγοντας για τον καθορισμό και την ανάπτυξη του απελευθερωτικού κινήματος σε αυτήν την περιοχή, επειδή η μαζικότητα και η

δραστηριότητα στην περιοχή της Έδεσσας, Γιαννιτσών, Γουμένισσας, Σκύδρας, Αριδαίας, Άρνισσας κατείχε την συνολική πολιτική δράση μεταξύ των Μακεδόνων και απολάμβανε μεγάλη δημοτικότητα και υποστήριξη. Αυτό επέτρεψε σε μικρό χρονικό διάστημα να δημιουργηθούν νέες οργανώσεις και ένοπλες ομάδες που ήταν έτοιμες ανά πάσα στιγμή και οπουδήποτε να αναμετρηθούν με τον εχθρό, ο οποίος πάντα δρούσε ανοργάνωτα και μέσω τρομοκρατικών ενεργειών. Αλλά, χάρη στην σοβινιστική-οπορτουνίστικη πολιτική του ΚΚΕ που με κάθε τρόπο εμπόδιζε και υπονόμει τις δράσεις του ΝΟΦ, επέτρεπε στις αντιδραστικές δυνάμεις να εδραιωθούν και να ενεργοποιήσουν τις δεξιές μοναρχοφασιστικές οργανώσεις και ένοπλες εθνικιστικές ομάδες. Έτσι συνέβη και η αντίδραση άρχισε ενισχυμένες δράσεις εναντίον της οργάνωσης ΝΟΦ στη Μακεδονία του Αιγαίου, με σκοπό να καταστρέψουν το μακεδονο-απελευθερωτικό κίνημα και να ξεριζώσουν το μακεδονικό στοιχείο.

Η θέση του ΚΚΕ ήταν προφανέστερα εχθρική προς το ΝΟΦ. Με αυτή τη στάση επέτρεψε στα μέλη του να κινητοποιηθούν από τον μοναρχοφασιστικό στρατό.

Μέρα με τη μέρα γινόταν πιο σαφές ότι το ΚΚΕ επιδίωκε να εξαφανίσει όλα όσα υποστήριξε για συνεπή δημοκρατικό αγώνα, όπως στις γραμμές του ΕΛΑΣ έτσι και στα μέλη του ΝΟΦ. Η δολοφονία του Άρη Βελουχιώτη, ένας από τους κορυφαίους ηγέτες του ΕΛΑΣ, με αρκετή σαφήνεια έδειξε ότι το ΚΚΕ πρόδωσε τις ελπίδες των Ελλήνων και Μακεδόνων δημοκρατών, φέρνοντας τον ηρωικό αγώνα του ελληνικού και μακεδονικού λαού σε ολοκληρωτική ήττα.

Πρέπει επίσης να αναγνωριστεί ότι σε αυτήν τη φάση της εξέλιξης του εθνικο-απελευθερωτικού κινήματος στη Μακεδονία του Αιγαίου έγινε λάθος: μολονότι στη Μακεδονία του Αιγαίου όλος ο μακεδονικός λαός βρισκόταν στο πλευρό του ΝΟΦ αποφασισμένος να επιμείνει στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση, πάρθηκε η απόφαση για την διάλυση της Πρώτης Αιγαιατικής Ταξιαρχίας επίθεσης. Περισσότεροι από 4.000 μαχητές αντί να ενταχθούν στις ένοπλες ομάδες του ΝΟΦ στη Μακεδονία του Αιγαίου, αποστρατεύτηκαν και τοποθετήθηκαν σε διάφορα καθήκοντα και σε διάφορα τμήματα άλλων οργανώσεων.

Είπαμε λάθος, επειδή αν το στρατιωτικό προσωπικό και οι μαχητές της ταξιαρχίας συνέχιζαν μέσα στις αντάρτικες ομάδες του ΝΟΦ κατά τη διάρκεια του 1945, το απελευθερωτικό κίνημα των Μακεδόνων στη Μακεδονία του Αιγαίου θα σημείωνε μεγαλύτερες επιτυχίες και ίσως, υπό αυτές τις συνθήκες, τα γεγονότα που αργότερα ακολούθησαν θα είχαν αρκετά διαφορετική κατάληξη.

Η ΑΥΤΟΝΟΜΙΣΤΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΔΕΣΣΑ

Η ίδρυση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας ως ισότιμο μέρος της Ομοσπονδιακής Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας από την μια πλευρά και το εθνικό-απελευθερωτικό κίνημα των Μακεδόνων από τη Μακεδονία του Αιγαίου από την άλλη, χάλασαν τα σχέδια της αγγλικής αντίδρασης η οποία, ειδικά μέσω προβοκατόρικων ενεργειών στα μέσα του 1945, δημιούργησε διάσπαση ανάμεσα στο Μακεδονικό λαό με μοναδικό σκοπό να υποτάξει ξανά το μέλλον του

Η βρετανική υπηρεσία πληροφοριών έστειλε γι' αυτό το σκοπό τον ταγματάρχη Έβανς και, στη συνέχεια, τον συνταγματάρχη Χιλ στην περιοχή της Φλώρινας να οργανώσουν αυτονομιστικό μακεδονικό κίνημα με σκοπό τη δημιουργία αυτόνομης Μακεδονίας υπό την προστασία της Αγγλίας και της Αμερικής.

Με την βοήθεια των Ελλήνων μοναρχοφασιστών, στο κίνημα περιήλθαν διάφοροι τυχοδιώκτες, γνωστοί γκρεκομάνοι και συνεργάτες του κατακτητή πολύ γνωστοί στο λαό για τα εγκλήματα τους. Έτσι, στο χωριό Οστροβο (Αρνισσα) είχε συμπεριληφθεί ο Χαρίσης Χατζηχαρίσης, γνωστός αντί-μακεδόνας, ο οποίος την εποχή της εξέγερσης του Ιλιντεν εργάστηκε κατά το μακεδονικό επαναστατικό κίνημα και μετά την προσάρτηση του αιγαιατικού κομματιού της Μακεδονίας από την Ελλάδα μέχρι την γερμανική κατοχή κατείχε διάφορες κρατικές θέσεις στην Έδεσσα. Την εποχή της κατοχής ήταν ενεργός συνεργάτης του κατακτητή και στα μέσα του 1945, με οδηγία του Έβανς, έγινε οργανωτής του αυτονομιστικού κινήματος στην περιοχή της Έδεσσας.

Η οργάνωση του ΝΟΦ βρέθηκε ξαφνικά με νέο επικίνδυνο εχθρό του μακεδονικού λαού, αυτή τη φορά με καλά συγκροτημένη ιμπεριαλιστική αντίληψη η οποία εύκολα μπορούσε να κερδίσει τους απληροφόρητους και διστακτικούς, ώστε τώρα ο αγώνας έπρεπε να διεξαχθεί σε τρία μέτωπα: ενάντια στο μοναρχοφασισμό, ενάντια στην σοβινιστική πολιτική του ΚΚΕ και τώρα ενάντια στη ξένη στρατηγική που εκφράζονταν στις ενέργειες της βρετανικής υπηρεσίας πληροφοριών που έσπερνε τη διχόνοια στις μακεδονικές γραμμές, για να χτυπήσει τη δημιουργία της Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας ως μέλος της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γιουγκοσλαβίας και να επιβάλλει την παρουσία της στην πολιτική σκηνή ως “εμψυχωτή” του μακεδονικού λαού.

Η σωστή και σταθερή πολιτική τον Κ.Κ.Γ. σε σχέση με το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, στην βάση του οποίου ενεργούσε και το μακεδονικό έθνο-απελευθερωτικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου, κατάφερε και αυτή την προσπάθεια της Δυτικής αντίδρασης να την ρίξει στο κενό, να ηττηθεί και να καταδικαστεί από το μακεδονικό λαό.

Οι Άγγλο-Αμερικανοί μέσω των δικών τους υπηρεσιών πληροφόρησης προσπαθούσαν να δημιουργήσουν διχόνοια στους Μακεδόνες διοχετεύοντας προπαγάνδα για αυτόνομη κίνηση ένωσης όλης της Μακεδονίας υπό την προστασία των Μεγάλων Δυνάμεων. Αυτά τα συνθήματα εξατμίστηκαν στον αέρα πριν ακόμα ακουμπήσουν το μακεδονικό χώμα που μέσα από το τετραετές αιματηρό πόλεμο έμαθε καλά ποιοι είναι οι φίλοι του μακεδονικού λαού και πως πρέπει να πολεμά και να κρατά την ελευθερία.

Σχετικά με αυτήν τη προπαγάνδα, ο σύντροφος Τίτο στην μεγάλη εκδήλωση, στις 11 Οκτωβρίου 1945, στα Σκόπια, είπε:

“Αγαπημένα αδέρφια, δύσκολο είναι όταν αναγκάζομαστε και σήμερα να μιλάμε ότι υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι, μετά από την φοβερή καταστροφή που πλήγωσε τους λαούς μας, και όχι μόνο για αυτούς που υπάρχουν στην Γιουγκοσλαβία, που είναι λίγοι, αλλά και γι' αυτούς που υπάρχουν στο εξωτερικό. Έχουμε αποδείξεις ότι και στην αδελφική μας χώρα την Βουλγαρία εμφανίζονται στοιχεία που λένε ότι οι Μακεδόνες δεν είναι ελεύθεροι. Πέστε τους εσείς αν είστε ελεύθεροι η όχι. Βρέθηκαν κάποιοι που μιλούν για μεγάλη Μακεδονία, ιδιοποιήθηκαν το δικαίωμα να μιλούν εκ μέρους σας, σαν εσείς να μην έχετε

δικαίωμα να μιλάτε. Εσείς πρέπει να μιλήσετε, δικαίωμα σας είναι να τους πείτε ότι εσείς με το αίμα το δικό σας κερδίσατε το δικαίωμα αυτό.

Υπάρχουν άνθρωποι στη Βουλγαρία που τώρα καταρτίζουν μνημόνιο και το στέλνουν στους μεγάλους συμμάχους τους ζητώντας δήθεν η Μακεδονία να ενωθεί, να ενωθούν η Μακεδονία του Πίριν, η Μακεδονία του Αιγαίου και η Μακεδονία του Βαρδάρη. Κάτω από ποιονού την αιγίδα; Κάτω από την αιγίδα των ξένων δυνάμεων; Σαν να χρειαζόμαστε προστάτες, σαν να μην είμαστε ώριμοι και ενήλικες. Ως ενήλικος λαός εμείς έχουμε το δικαίωμα να ζητάμε η Μακεδονία να ενωθεί! Όλα αυτά τα μνημόνια και δράσεις, όλα αυτά είναι μια μάσκα. Ψέμα είναι ότι αυτοί επιθυμούν μια τέτοια Μακεδονία. Αυτά είναι μηχανορραφίες αυτών που πάντα έβλεπαν την διαμάχη των λαών των Βαλκανίων ως ευκαιρία για να επιβληθούν σε αυτούς. Αυτοί θέλουν να γίνει όπως στο παρελθόν, όταν η Μακεδονία ήταν το μήλο της Έριδος μεταξύ των λαών στα Βαλκάνια, για να εξυπηρετούν τον ιμπεριαλισμό. Τώρα ξαφνικά αυτοί βρέθηκαν να μιλούν ότι οι Μακεδόνες δεν είναι ελεύθεροι, πως η Μακεδονία πρέπει να ενωθεί, πρέπει να δημιουργήσει καλύτερες συνθήκες ζωής. Αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι ήταν εδώ τρεισήμισι χρόνια και τι έκαναν; Εσείς ξέρετε καλύτερα γι' αυτούς. Έχετε την εικόνα. Υπάρχουν φωτογραφίες όπου φαίνονται τα κομματιασμένα σώματα των καλύτερων Μακεδονόπουλων, όπου φαίνονται οι κλοπές, οι λεηλασίες, οι εμπρησμοί των σπιτιών σας. Αυτοί, αυτά έκαναν. Και τώρα, αυτοί οι ίδιοι άνθρωποι μιλούν για ελευθερία και ότι η Μακεδονία πρέπει να αποκοπεί από την Γιουγκοσλαβία και να δημιουργηθεί δήθεν κάποια νέα ελεύθερη Μακεδονία, που θα είναι υπό ξένη προστασία.... Εμείς δεν αρνηθήκαμε το δικαίωμα για ένωση του μακεδονικού λαού. Εμείς δεν θα το αρνηθούμε αυτό, ποτέ! Αυτό είναι η αρχή μας κι εμείς τις αρχές μας δεν τις θυσιάζουμε για προσωρινές συμπάθειες. Έχουμε αδέρφια στη Μακεδονία του Αιγαίου, Μακεδόνες, και η μοίρα τους δεν μας αφήνει αδιάφορους. Οι σκέψεις μας είναι σε αυτούς και ενδιαφερόμαστε γι' αυτούς. Εμείς προσπαθούμε όλοι οι Μακεδόνες να ενωθούν στο δικό τους κράτος..."

Αυτά τα λόγια του συντρόφου Τίτο δυνατά αντήχησαν στη Μακεδονία του Αιγαίου και οι οργανώσεις του Ν.Ο.Φ. τα μετέφεραν στο μακεδονικό λαό. Αυτά τα λόγια έδιναν νέο κουράγιο για το δίκαιο αγώνα του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου, την κατεύθυνση για την καταπολέμηση όλης της αντιμακεδονικής προπαγάνδας που δρούσε σε αυτά τα μέρη, προπαντός μέσω της αυτονομιστικής καμπάνιας των Βρετανών πρακτόρων Εβανς και Χιλ.

Η οργάνωση του Ν.Ο.Φ. Έδεσσας αγωνίζονταν ακούραστα όχι μόνο κατά του αυτονομιστικού κινήματος αλλά είχε και πολλές διαφορές με την διοίκηση τον Κ.Κ.Ε. αυτής της περιοχής, σχετικά με τις απόψεις και τις αρχές της για το Ν.Ο.Φ. διότι η πολιτική του Κ.Κ.Ε. εκείνο τον καιρό ήταν ίδια με την μοναρχοφασιστική αντιμακεδονική προπαγάνδα.

Το Κ.Κ.Ε. της Έδεσσας παντού και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης χαρακτήριζε το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα, κάτω από τη σημαία του Ν.Ο.Φ., ως αυτονομιστικό κίνημα και έτσι προσπαθούσε να καταστρέψει την ενότητα του μακεδονικού και του ελληνικού λαού, εμποδίζοντας την κοινή αντίδραση ενάντια στο κοινό εχθρό τους.

Το Περιφερειακό Συμβούλιο του Ν.Ο.Φ. στην Έδεσσα, για να επιτύχει καλύτερα αποτελέσματα στον αγώνα εναντίον του εχθρού του μακεδονικού λαού, από τα μέσα του 1945 συνεχώς τύπωνε φυλλάδια και άλλα ενημερωτικά έντυπα, ενώ από την 1η Ιανουαρίου του 1947 εκδίδεται και η εφημερίδα «Πόμπεντα» (Νίκη). Έτσι, το περιφερειακό Συμβούλιο του Ν.Ο.Φ. ενημέρωνε όχι μόνο τους Μακεδόνες αλλά και τον ελληνικό λαό και τους Βλάχους για τους σκοπούς του αγώνα τους.

Η εφημερίδα τυπωνόταν στα μακεδονικά και στα ελληνικά και έβγαине μια φορά την εβδομάδα. Η «Πόμπεντα» έγινε η πιο αγαπημένη εφημερίδα στην περιοχή της Έδεσσας. Την διάβαζαν σε κάθε μακεδονικό σπίτι, μοιράζονταν στα χωριά και έπαιξε μεγάλο ρόλο για να αναζωπυρωθεί ο μακεδονικός εθνικός απελευθερωτικός αγώνας. Μέσω αυτής δεν μεταφέρονταν μόνο οι θέσεις και οι αποφάσεις του Ν.Ο.Φ. σχετικά με το κίνημα, αλλά εξηγούσαν στο λαό την κατάσταση σε όλη την Ελλάδα μετά την άφιξη των Άγγλων και ανέφεραν τα εγκλήματα των μοναρχοφασιστών.

Η οργάνωση του ΝΟΦ, μέσα από την εφημερίδα, διαφωνούσε δημόσια με την ηγεσία του ΚΚΕ για ορισμένα θέματα και θέσεις που έβλαπταν τον απελευθερωτικό μακεδονικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου.

Στην υλη αρθρογραφιών που μεταφέρθηκε στο πρώτο τεύχος της εφημερίδας «Πόμπεντα» (Νίκη) με τίτλο «Σκοπός της έκδοσης» εξηγούνταν τα κίνητρα της ηγεσίας του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας για την έκδοση εφημερίδας στη μακεδονική γλώσσα.

“Αυτή η μικρή αλλά πλούσια σε υλη εβδομαδιαία εφημερίδα έχει ως σκοπό την ενημέρωση και τον προσανατολισμό του σλαβομακεδονικού λαού της περιοχής της Έδεσσας. Αυτή η εβδομαδιαία λαϊκή δημοκρατική εφημερίδα «Πόμπεντα» θα αγωνιστεί για την δημοκρατική λύση όλων των προβλημάτων της εργατικής εθνικής σλαβομακεδονικής μειονότητας για τον εκδημοκρατισμό της Ελλάδας, αλλά περισσότερο για να μπορέσει ο σλαβομακεδονικός λαός να καθιερώσει την επιθυμία του, μαθαίνοντας για το αλφάβητο του, για τη γλώσσα του και γενικά για τα καθήκοντα του.

Η εφημερίδα εκδιδόταν από το Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας και θα γινόταν ακόμα πιο δυνατό όργανο της λαϊκής απελευθερωτικής οργάνωσης και θα αγωνιζόταν για την αναγνώριση του ΝΟΦ ως ένα κομμάτι οργανωμένο μέσα από το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα, στη βάση πραγματικής ισότητας. Επιπλέον, η δημοκρατική εφημερίδα «Πόμπεντα» θα αγωνιζόταν για ενότητα, ισότητα και ανεξαρτησία της Ελλάδας. Υποχρέωση όλων των εργαζομένων Σλαβομακεδόνων να γράψουν και να εκθέσουν την επιθυμία τους, αλλά και να διαδώσουν την οργάνωση τους σε όλους τους λαούς της περιοχής τους...”

Εκτός από την προγραμματισμένη αρθρογραφία, στο πρώτο τεύχος της «Πόμπεντα» μεταφέρθηκε και το άρθρο του Βάγγελ Αγιάνοβσκι, γραμματέας του Περιφερικού Συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, με τίτλο «Ο δρόμος για τους Σλαβομακεδόνες»

«Στις 10 Φεβρουαρίου 1945, μετά τα γεγονότα του Δεκέμβρη, ο αντιβασιλέας Δαμασκηνός ερχόμενος στη Θεσσαλονίκη, στην επίσημη ομιλία του κάλεσε τον ελληνικό

λαό σε εξέγερση κατά των Σλαβομακεδόνων, θέτοντας τους ως εθνικό καθήκον την εκρίζωση μια για πάντα αυτής της μειονότητας από την χώρα.

Αυτός ο εγκληματίας πέταξε το σύνθημα οδηγούμενος από τα υπολείμματα του χιτλερισμού, από τους εμπρηστές της ειρήνης Τσόρτσιλ, Μπέβαν κι άλλοι, οι οποίοι ως σκοπό έχουν τη δημιουργία μιας κατάστασης αναρχίας για να δικαιολογήσουν την παραμονή του αγγλικού στρατού και την δική του παρέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις της χώρας. Επίσης, για να μπορέσει να προκαλέσει σε πόλεμο τις χώρες στις λαϊκές δημοκρατίες όπως η Γιουγκοσλαβία, η Βουλγαρία, η Αλβανία και να αποδυναμώσει την ειρήνη για να μπορέσει να επιτεθεί επιτυχώς στη Σοβιετική Ένωση. Και πράγματι δεν άργησαν να ξεκινήσουν με προβοκατόρικα συνθήματα: να φέρουμε τον βασιλιά, να φύγουν οι «Βούλγαροι» στη Σόφια, στη Μόσχα, στα Σκόπια, στα Τίρανα, κτλ. Άρχισαν και οι μαζικές συλλήψεις, εμπρησμοί σπιτιών, ξυλοδαρμοί, διωγμοί, φυλακίσεις, εγκλεισμοί και στο τέλος οι μαζικές δολοφονίες. Όλα αυτά δεν εφαρμόζονται μόνο στην εθνική μειονότητα των Σλαβομακεδόνων, αλλά εφαρμόζονται σε ευρύτερο πλάνο και κατά του ελληνικού λαού.

Ο μακεδονικός λαός εβρισκόμενος προ φονικών διωγμών, αποφάσισε να δώσει όρκο, ζωής η θανάτου, να βρει το δρόμο για τη δημοκρατία. Κι έτσι, μπροστά σε αυτήν την ανάγκη ύψωσε τη σημαία του εθνικοαπελευθερωτικού μετώπου (ΝΟΦ), οργανωμένο και καθοδηγούμενο κάτω από τη σημαία του, αδελφικά ενωμένος με τον ελληνικό λαό, αγωνιζόμενος για αδελφοποίηση, για την ομαλοποίηση της κατάστασης, για ανεξαρτησία της Ελλάδας».

Στα τεύχη αυτής της εφημερίδας συναντάμε πολλά άρθρα όπως: «Η νεολαία μας – ΝΟΜΣ» του Γκόγκο Πετρίτσεβ, στα οποία έγραφε για τις δραστηριότητες της οργάνωσης νεολαίας ΝΟΜΣ στο αιγαιατικό κομμάτι της Μακεδονίας, «Γυναίκες στον αγώνα» της Μίρκα (Έλενα Στοϊκόβα) κι άλλα, επίσης υλη, έγγραφα, πληροφορίες για την οργάνωση ΝΟΜΣ του κομματιού της Μακεδονίας του Αιγαίου, δηλαδή για τα Περιφερειακά, Επαρχιακά, Τοπικά και Νομαρχιακά συμβούλια και συνέδρια του ΝΟΦ, για την τρομοκρατία των ελληνικών αρχών κατά των Μακεδόνων και την δική τους αντίσταση, για την σημασία του ανοίγματος μακεδονικών σχολείων, σχετικά άρθρα με την αφορμή των γενεθλίων του Μάρσαλ Τίτο, για το έργο των αδελφών Κύριλλου και Μεθοδίου και άλλα.

ΤΟ ΚΚΕ ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ ΤΟ Ν.Ο.Φ.

Κατά την διάρκεια του έτους 1945 η οργάνωση του ΝΟΦ πραγματοποίησε επαφές με το ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας μέσω των οποίων ζητούσε συμφωνία για κοινή δράση εναντίον της μοναρχοφασιστικής τρομοκρατίας από τη μια πλευρά, και κοινές προσπάθειες για την λύση των προβλημάτων που προέκυψαν με την διάσπαση μεταξύ του ΚΚΕ και του ΝΟΦ, από την άλλη. Επίσης, ανέκυσαν κάποιες ενέργειες για την λύση οικονομικών προβλημάτων των εργαζομένων της περιοχής Έδεσσας. Σε αυτόν τον τομέα παρατηρούνται ικανοποιητικές επιτυχίες: οργανώθηκαν απεργίες των εργατών κλωστοϋφαντουργίας της Έδεσσας, σαμποταρίστηκε το μοναρχοφασιστικό συλλαλητήριο που οργάνωσαν οι Αρχές της πόλης, οργανώθηκαν κοινές εκδηλώσεις διαμαρτυρίας εναντίον της τρομοκρατίας, στάλθηκαν κοινές επιστολές διαμαρτυρίας και τηλεγραφήματα στους εκπροσώπους της

μοναρχοφασιστικής κυβέρνησης και την ξένη αντιπροσωπία Οι επιτυχίες, τέλος πάντων, θα ήταν μεγαλύτερες αν η συνεργασία ήταν ειλικρινής και μερικά στοιχεία από τις γραμμές του ΚΚΕ, όπως για παράδειγμα ο Τάσος Γκουσόπουλος-Μάκης, Γρηγόρης Λιόλιος, (Γκόλι) Κυριάκος και άλλοι, δεν λειτουργούσαν σοβινιστικά και οππορτουνιστικά, υποσκάπτοντας την συνεργασία και εμποδίζοντας τις κοινές δράσεις εναντίον του εχθρού.

Ως απεικόνιση της στάσης τους θα αναφέρουμε μερικές περιπτώσεις: τον Σεπτέμβρη του 1945 στην περιοχή της Έδεσσας φυλακίστηκαν περίπου 30 κομμουνιστές, κατηγορούμενοι από το μοναρχοφασιστικό καθεστώς για επαναστατική δράση. Μεταξύ αυτών ήταν και ο Τάσος Γκουσόπουλος. Επειδή στην φυλακή ήταν και 15 μέλη του, η ηγεσία του ΝΟΦ αποφάσισε να διαπράξει ένοπλη επίθεση στη φυλακή και να απελευθερώσει όλους τους πολιτικούς κρατούμενους. Για την απόφαση της ηγεσίας είχε ενημερωθεί το μέλος του ΠΣ του ΚΚΕ Γεώργιος Μυστακίδης «Αλέκος», υπεύθυνος για τα στρατιωτικά ζητήματα του ΕΛΑΣ της περιοχής Έδεσσας, με τον οποίον είχαν οργανωτική σχέση. Ο Γεώργιος Μυστακίδης (Αλέκος) συμφώνησε για την δράση και μαζί ετοίμασαν το σχέδιο επίθεσης στην φυλακή. Επίσης, επιλέχτηκε ειδική ομάδα ανταρτών του ΝΟΦ (το ΝΟΦ είχε περίπου 70 αντάρτες ενώ το ΚΚΕ ούτε έναν) με επικεφαλής τον Ρίστο Κορντάλοβ, ο οποίος εκτέλεσε όλες τις προετοιμασίες για την πραγματοποίηση της δράσης. Αλλά, στην πραγματικότητα τι συνέβη;

Όταν ο Τάσος Γκουσόπουλος άκουσε στη φυλακή για την απόφαση της απελευθέρωσης των κρατούμενων, αυτός όχι μόνο δεν συμφώνησε, αλλά απείλησε ότι σε περίπτωση που την εκτελέσουν θα ενημέρωνε εγκαίρως την διοίκηση της φυλακής. Την στάση του αυτή την δικαιολόγησε στο ότι η δράση δεν θα μπορούσε να επιτύχει, ότι έτσι κινδύνευαν πολλές ζωές και ότι τέτοιες δράσεις είναι αντίθετες με την πολιτική του ΚΚΕ. Ήταν ολοφάνερο ότι λειτουργούσε η δειλία του αλλά και ένα ηθικό που επικρατούσε στην διοίκηση του ΚΚΕ, κυρίως ο δισταγμός για αγώνα, απαράδεκτη παθητικότητα, αμφιβολία για της δυνάμεις του και τον αγώνα του, μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στο μοναρχοφασιστικό συναισθηματισμό παρά στη δική του μαχητικότητα..

Ένα μήνα αργότερα, το ΝΟΦ πραγματοποίησε αυτή την ενέργεια μέσω των μελών του που βρισκόταν στη φυλακή. Την αποστολή αυτή την ανέλαβε ο Αθανας Παπα-ατανάσοβ που ήταν φυλακισμένος. Τη νύχτα στις 3 Νοεμβρίου 1945, με την βοήθεια του Βάγγελ Γκόγκλεβ δημιουργήθηκε μια τρύπα στον τοίχο της φυλακής και όλα τα 15 μέλη του ΝΟΦ βρέθηκαν έξω από τους τοίχους της. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκαν στο Καϊμάκτσαλαν όπου εντάχτηκαν στις αντάρτικες γραμμές του ΝΟΦ. Σύμφωνα με την ενημέρωση του Αθανας Παπα-ατανάσοβ, λίγο πριν την απόδραση από τη φυλακή, ενημέρωσε τον Γκουσόπουλο για τις προετοιμασίες και το σχέδιο απόδρασης, αλλά εκείνος δεν ήθελε ούτε να ακούσει. Και τη στιγμή που έβγαιναν από την φυλακή, τα μέλη του ΝΟΦ φώναξαν στον Γκουσόπουλο να τους ακολουθήσει, αλλά εκείνος αρνήθηκε να συμμετάσχει στη απόδραση, απαγορεύοντας και στα άλλα μέλη του ΚΚΕ μέσα στα κελιά της φυλακής, να δραπετεύσουν.

Την μονάδα του ΝΟΦ αποτελούσαν οι εξής σύντροφοι: Ρίστο Κορντάλοβ, διοικητής της μονάδας, ο αναπληρωτής του Τούσσι Κεραμετσίεβ, επίτροπος της μονάδας ο Ρίστο Σσόρεβ. Ενεργοί μαχητές της μονάδας ήταν οι: Αλέκο Τσρβένκοβ, Νούσσι Κολκοτρόνοβ,

Γκέλι Κορντάλοβ, Γκόνι Λισίσκοβ, Τάσσο Σαπουντζίεβ, Τάσσι Παναγιότοβ, Τάνε Τσάποβ, Κόλιο Τρενταφίλοβ, Ρίστο Ζόϊκοβ, Βάγγελ Ούτοβ, Νίνι Μαβρέντσεβ, Μετόντι Τσακλάνοβ, Βάνι Πατσούκοβ, Τούσσι και Γκιόργκι Ντραγκομάντσεβοι, Τόμο Ντασκάλοβ, Ιτσκο Παπατούσσεβ, Ρίστο Μποζζινόβ και Γκιόργκι Σίμτσεβ, όλοι από την πόλη της Έδεσσας. Από το χωριό Μπάοβο (Πρόμαχοι) ήταν ο Πέτρε Τανούροβ και ο Κόλιο Πρόσσεβ, από το χωριό Στρούπνινο (Λυκόστομο) ήταν ο Τάσσο Παπαντάκεβ, από το χωριό Κροντσέλεβο (Κερασιά) Ρίστο Γκεοργκίεβ, Τσίντσι, Μίτσι Στογιάνοβ, Τάσσο Αλαμάνοβ, Ιλιο Πάσκοβ και Πένι Ντίοβ. Από το χωριό Πότσεπ (Μαργαρίτα) Μίτσι Μιτσάνοβ, Ρίστο... Κούμοι και Γιάντσε..., και από το χωριό Λούκοβετς (Σωτήρα) Νάσι Μπεσσίροβ, Κόλιο Αγιάνοβ, Κόλιο Σσόνκοβ, Ρίστο Σσόνκοβ, Κούζμαν και Ντίμιταρ Βντόβσκι, από το χωριό Βολκογιάνεβο (Λύκοι) Ντόνε Αντόνοβ, Κόλιο Αντόνοβ, Τόλη Σσάνεβ, Νάσι Σσαμπάλοβ, Πένι Πάσκοβ και Γκιόργκι Πάσκοβ, από το χωριό Πόζαρ (Λουτράκι) Βάσιλ Ούτσκοβ, από το χωριό Τρέσινο (Ορμα) ήταν οι Μίτσι Ντιμίτροβσκι, Κρστο Ντιμίτροβσκι, Αθανας Γκόγκοβ, Γκόνε Γιάντσεβ, Αθανας Μίοβ, Γκλίγκορ Μίοβ και Βάγγελ Μπανγκίεβ, από το χωριό Ντόλνο Ρόντινο (Κάτω Κορυφή) Βάνι Αντζίεβ, Μίτσι Μιτσάνοβ, Τάσσο Πέϊκοβ ..., «Ζαϊβτσέτο» και Γκιόργκι Γιάτσεβ, από το χωριό Τέοβο (Καρυδιά) Τάσσο Λούσσεβ, από το χωριό Βλάντοβο (Άγρας) ήταν οι Μίτσι Λιούμποβ και Τράϊτσε Κάρτοβσκι, από το χωριό Νισίια (Νησί) Τόντορ Σσεκέροβ, από το χωριό Σβέτι ιλία (Προφήτη Ηλία) ήταν ο Γκέλη..., Ιλιο..., και ο Σοτίρ..., από το χωριό Μεσιμέρ (Μεσημέρι) ήταν οι Κόλιο Κορτάσσεβ, Βάγγελ Τσομπάνοβ και ο Βάνι Ιντίνακοβ «Ρότσκο», από το χωριό Γκούγκοβο (Βρυτά) ήταν ο Τόμο Μιχαήλοβ και Γκιόργκι Αποστόλοβ.

Η μονάδα ήταν χωρισμένη σε τρεις ομάδες. Στη μια ομάδα επικεφαλής ήταν η ηγεσία της ομάδας και κρατούσαν τον τομέα του Καϊμάκτσαλαν. Η άλλη ομάδα με επικεφαλής τον Πέτρε Τανούροβ, κρατούσε τον τομέα της Τζένας, δηλαδή την περιοχή του Μπάοβο (Πρόμαχοι). Και η τρίτη ομάδα με επικεφαλής τους Κόλιο Κορτάσσεβ και Βάγγελ Τσομπάνοβ κρατούσε τον τομέα του βουνό Καρακάμεν.

Η συνεργασία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ αντιμετώπιζε σκαμπανεβάσματα. Πάντα υπήρχαν στις γραμμές του ΚΚΕ ορισμένα άτομα που, παρά τη συμφωνία για πραγματοποίηση κοινών δράσεων, την ελευταία στιγμή τις ακύρωναν, ώστε ήταν προφανές ότι με κάθε κόστος ήθελαν να υπονομεύσουν τις δράσεις ή να εισάγουν αναποφασιστικότητα στις συνήθειες δραστηριότητες του ΝΟΦ. Ορίστε τι έγραφε στην αναφορά της η Επιτροπή Περιφέρειας για το ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας (21 Μαρτίου 1946):

«Στις 9 Μαρτίου 1946 η οργάνωση ΝΟΦ, αφού μελέτησε τα προβλήματα του λαού της περιοχής μας, ανέλαβε σε συνεργασία με το ΚΚΕ το κάλεσμα του λαού στον αγώνα για την απελευθέρωση του. Με αυτή την αποστολή ασχολήθηκε ολόκληρη η ηγεσία και, μέσω των οργανώσεων τους, πραγματοποίησε συσκέψεις, δράσεις και μαζικές συνεδριάσεις όπου ο λαός ενημερωνόταν για τα καθήκοντα και όπου διεξάγονταν όλες οι οργανωτικές προετοιμασίες για μεγαλύτερη συμμετοχή των χωρικών στη μεγάλη συγκέντρωση που ήταν προγραμματισμένο να γίνει στην Έδεσσα, στις 17 Μαρτίου 1946. Συγχρόνως, διεξάγονταν προετοιμασίες και από την ηγεσία του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας. Με συσκέψεις και συνεδριάσεις, προετοίμαζε τις τοπικές οργανώσεις όπως και τις οργανώσεις των εργατών

στα εργοστάσια (φάμπρικες), σε κοινό αγώνα με τους αγρότες. Όταν πλησίαζε η μέρα για την πραγματοποίηση του συλλαλητηρίου, οι μοναρχοφασίστες, με επικεφαλής την χωροφυλακή, ξεκίνησαν μια άγρια τρομοκρατία στην Έδεσσα και στα χωριά. Αυτή η τρομοκρατία ξεπερνούσε όλες της μέχρι τότε αναμετρήσεις της χωροφυλακής με το λαό. Εξαιτίας αυτής της τρομοκρατίας, η ηγεσία του ΚΚΕ ακύρωσε την συμμετοχή του στο συλλαλητήριο, δηλαδή την υλοποίηση της δράσης, με την αιτιολόγηση ότι το συλλαλητήριο δεν θα είχε επιτυχία, ειδικά στα εργοστάσια. Η ηγεσία μας, σταθερά και με συνέπεια στην απόφαση της, ξεκίνησε την πραγματοποίηση της αποστολής. Επειδή η αστυνομία αντιστάθηκε δυναμικά σε αυτή την πολιτική εκδήλωση και με τη βία ανάγκασε τις μάζες να διαλυθούν, και εκείνους που μαζικά ερχόταν από τα χωριά για να συμμετάσχουν στο συλλαλητήριο αλλά και εκείνους της πόλης που κατευθύνονταν στο χώρο της συνάντησης όπου θα πραγματοποιούνταν το συλλαλητήριο, η ηγεσία του ΝΟΦ που ηγούνταν αυτής της δράσης άλλαξε το σχέδιο και δημιούργησε 50 επιτροπές από την πόλη και τα χωριά. Αυτές οι επιτροπές ζήτησαν από τον κυβερνήτη της περιφέρειας Έδεσσας, γραπτά και προφορικά, αύξηση των μισθών των εργαζόμενων στα υφαντουργία, τη κατάργηση των φόρων στους φτωχούς αγρότες, την διάλυση της μοναρχοφασιστικής κυβέρνησης και τη δημιουργία μιας ευρείας δημοκρατικής κυβέρνησης στην οποία να συμμετάσχουν όλα τα δημοκρατικά και αντιφασιστικά κόμματα και οργανώσεις, την καθυστέρηση των εκλογών για 2 μήνες, την εκκαθάριση του κρατικού μηχανισμού, ειδικότερα του στρατού και της κρατικής ασφάλειας, από τα φασιστικά στοιχεία, την κήρυξη αμνηστίας για τους αγωνιστές της αντίστασης και την καταστροφή των πλαστών εκλογικών βιβλιαρίων. Αυτές οι επιτροπές διαμαρτυρήθηκαν στον διοικητή της Αστυνομίας, τον διοικητή της ΟΥΝΡΑ, κατατέθηκε επίσης γραπτή διαμαρτυρία στον Άγγλο στρατιωτικό διοικητή της Έδεσσας».

Η Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ Έδεσσας πάντα επιδίωκε ο αγώνας του κατά του μοναρχοφασιστικού καθεστώ να συγχρονίζεται με κοινές δράσεις με τις οργανώσεις του ΚΚΕ και του ΕΑΜ αυτής της περιοχής. Με βάση αυτή την αρχή και την απόφαση του Κ.Ε. του ΚΚΕ στις 21 Φεβρουαρίου 1946, και την απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου του ΝΟΦ για τη Μακεδονία του Αιγαίου, κατόπιν συμφωνίας με την Περιφερειακή Επιτροπή του ΚΚΕ και του ΕΑΜ Έδεσσας αποφασίστηκε να λαμβάνονται κοινές δράσεις για την υπονόμευση των βουλευτικών εκλογών που θα πραγματοποιούνταν στις 31 Μαρτίου 1946, ώστε ο λαός να μην πάει να ψηφίσει.

Η δράση του ΝΟΦ και του ΚΚΕ στην περιοχή της Έδεσσας, παρά τις νοθείες και την τρομοκρατία που επικράτησε την περίοδο των εκλογών από πλευράς των μοναρχοφασιστών, σημείωσε μεγάλη επιτυχία. Ορίστε κάποια συγκεκριμένα αποτελέσματα αυτών των εκλογών για ορισμένα εκλογικά κέντρα, σε αναφορά που κράτησε η Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ της Έδεσσας στις 11 Απριλίου 1946:

«...Στην Έδεσσα από 4.400 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 1.416. Στην Έδεσσα παρατηρήθηκαν και πολλές νοθείες, και τα εκλογικά κέντρα έμειναν ανοιχτά έως τις 21 η ώρα. Στο χωριό Βλάντοβο (Άγρας) από 312 ψηφοφόρους, ψήφησαν 139. Εδώ υπήρξε μεγάλη πίεση από την πλευρά του Δημάρχου και του τοπικού διοικητικού συμβουλίου που πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι και με το ζόρι μετέφεραν τους ψηφοφόρους στα εκλογικά

τμήματα, χρησιμοποιώντας διάφορες απειλές. Το εκλογικό τμήμα σε αυτό το χωριό λειτούργησε μέχρι τις 23 η ώρα. Πίεση προς τους ψηφοφόρους άσκησαν οι: Τασσο Κ., Σταύρο Μάντεβ, Τόμο Μπακάρτσοβ και Δημήτρης Κατσάνης.

Στο χωριό Τέοβο (Καρυδιά) εκλογικά άνηκε και το χωριό Κροντσέλεβο (Κερασιά). Ο συνολικός αριθμός ψηφοφόρων ήταν 421, από τους οποίους ψήφησαν μόνο 22, μεταξύ αυτών 11 Έλληνες. Κι εδώ ασκήθηκε μεγάλη πίεση προς τους ψηφοφόρους από τη χωροφυλακή. Εκείνη την ημέρα αστυνομική περίπολος συνέλαβε ορισμένους χωρικούς που, προηγουμένως, είχαν διαφύγει στο δάσος, μεταξύ των οποίων ήταν ο Μετόντι Κούζεβ και Τάσσο Ντίοβ από το Κροντσέλεβο. Αυτοί μεταφέρθηκαν στη φυλακή της Έδεσσας.

Το εκλογικό κέντρο του χωριού Λούκοβετς (Σωτήρα), στο οποίο ανήκαν και τα χωριά Πότσεπ (Μαργαρίτα), Σάμαρ (Σάμαρι) και Β'λκογιάνεβο (Λύκοι), από περίπου 430 ψηφοφόρους, ψήφισαν 54 από τους οποίους 5 ήταν χωροφύλακες, μετά δικαστικοί και εκπρόσωποι του δήμου διορισμένοι για να παρακολουθήσουν την διεξαγωγή των εκλογών. Το χωριό Λουκοβετς (Σωτήρα) είχε αποκλειστεί από το πρωί: απαγορευόταν στους κατοίκους του να βγουν από το χωριό πριν ψηφίσουν. Αλλά ο κόσμος δεν βγήκε από τα σπίτια του αν και ο πρόεδρος του χωριού, Αναστάσιος Παπαδόπουλος, τους άσκησε μεγάλη πίεση.

Στο εκλογικό κέντρο του χωριού Σαρακίνοβο (Σαρακινούς) ψήφισαν μόνο 7 άτομα, από τα οποία οι 5 ήταν εκπρόσωποι του εκλογικού τμήματος από άλλα κέντρα. Εξαιτίας της άρνησής του να ψηφίσει, ο χωρικός Ρίστο Τρπκοβ ξυλοκοπήθηκε από χωροφύλακες και με το ζόρι τον πήγαν να ψηφίσει. Αλλά, παρά τις απειλές, αυτός αρνήθηκε να δώσει την ψήφο του.

Στα χωριά Γκόρνο και Ντόλνο Ρόντιβο (Άνω και Κάτω Κορυφή) ούτε ένας ψηφοφόρος βγήκε να ψηφίσει. Στα χωριά Γκούγκοβο (Βρυτά) και Νισία (Νισή) ψήφισαν 176 ψηφοφόροι, οι περισσότεροι κάτω από την πίεση που άσκησε ο Πρόεδρος του χωριού Τραϊάν Ρίστο Μάνης, από τον γραμματέα του τοπικού γραφείου Χριστόδουλος Μάϊνος και τους βοηθούς του Βασίλης Καράς και Τζίμης, από το ίδιο χωριό.

Στο χωριό Τρέσινο (Ορμα) ψήφισαν μόνο 34 ψηφοφόροι. Στους Τσάκονι ψήφισαν μόνο 2 μοναρχοφασίστες. Στην κωμόπολη Σούμποτσκο (Αριδαία) από τους 1.450 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 246. Εκεί, μεγάλη πίεση άσκησαν οι Βανη Σισβένας και Τούσσι Γκάτσεβ.

Στο χωριό Μπίζοβο (Μεγαπλάτανο) από 900 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 60. Στο χωριό Νάτι (Νότια) δεν ψήφισε ούτε ένας χωρικός. Στο Ντόλνο Πότζαρσκο (Κάτω Λουτράκι) ασκήθηκε μεγάλη τρομοκρατία από την χωροφυλακή και το στρατό, γι' αυτό και δεν ελήφθη αναφορά. Στο Κουστουρίανι (Ξίφιανη) ψήφισαν μόνο 25 ψηφοφόροι. Στο χωριό Οριζάρι (Ριζάρη) από 180 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 26, από τους οποίους 25 ήταν Έλληνες και ένας Μακεδόνας με το όνομα Νικήτας Καρτάλης.

Στο χωριό Ποτ (Φλαμουριά) από 260 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 31. Στο Μέσιμερ (Μεσημέρι) από 322 ψηφοφόρους, ψήφισαν 102 και αυτοί όλοι γκρεκομάνοι. Στο Βρτίκοπ (Σκύδρα) από 1.025 ψηφοφόρους, ψήφισαν 268 και αυτοί σχεδόν όλοι Έλληνες-

ματζήρηδες. Στο χωριό Ντραγκομάντσι (Αψαλος) από 620 ψηφοφόρους, ψήφισαν μόνο 280 άτομα.

ΑΝΤΙΠΟΙΝΑ

Λόγω της μικρής ανταπόκρισης του λαού στις εκλογές, οι μοναρχοφασιστικές ένοπλες ομάδες, ήδη από την επόμενη ημέρα, άρχισαν μεγάλη τρομοκρατία στην περιφέρεια της Έδεσσας. Στο χωριό Σωσάνδρα (Πριμπάντισστε) συνελήφθηκαν οι Ατανas Πρτσινάκης, Νικόλας Σαμαράς, κι άλλοι. Τους χτύπησαν αλύπητα μέχρι λιποθυμίας. Στο χωριό Μεγαπλάτανο (Μπίζοβο) συνελήφθηκαν και κακοποιήθηκαν ο Ντάνου Γκόγκοβ και οι δυο γιοι του. Στο χωριό Υδραία (Βολτσίσστα) συνελήφθηκαν και βασανίστηκαν κτηνωδώς οι Μετόντι Μποζζίνοβ, Τράϊο Αβράμοβ και Χρήστος Τασσούλη διότι αρνήθηκαν να ψηφήσουν.

Στην Αλμωπία και στις άλλες επαρχίες, ο μοναρχοφασιστικός στρατός μαζί με την χωροφυλακή και άλλα φασιστικά στοιχεία έστησαν μπλόκα στα χωριά, λεηλατούσαν και παρενοχλούσαν τον λαό με τη δικαιολογία ότι έψαχναν για αντάρτες, αλλά στην πραγματικότητα ήταν εξαγριωμένοι επειδή ο λαός της περιοχής της Έδεσσας δεν πήγε να ψηφήσει.

Τα αντίποινα που επιβλήθηκαν πάνω στο λαό κατά τη διάρκεια των εκλογών, ανάγκασαν πολύ κόσμο από τα χωριά και τις πόλεις να αφήσει τα σπίτια του και να βγει στα δάση για να ενωθεί με την αντάρτικη ομάδα του ΝΟΦ. Σχετικά με αυτή την κατάσταση η Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ Έδεσσας στην έκθεσή της, στις 11 Απριλίου 1946, μεταξύ άλλων, γράφει: «οι προσπάθειες μας για πολιτικό αγώνα δεν έχουν επιτυχία. Ο λαός κουράστηκε με αυτόν τον πολιτικό αγώνα, επειδή κάθε δική του εμφάνιση χτυπιέται με τα όπλα. Εμείς θα προσπαθήσουμε περεταίρω να αγωνιζόμαστε σε πολιτική βάση, αλλά ο λαός μας πιστεύει ότι τα προβλήματα του θα τα λύσει με το όπλο στο χέρι, με αγώνα σε πολεμική βάση. Συνεπώς, εμείς από τις δικές μας αντάρτικες ομάδες δημιουργήσαμε αντάρτικα τάγματα αλλά έχουμε ελλείψεις σε όπλα και πυρομαχικά για να οπλίσουμε το λαό και έτσι να προστατέψουμε τη ζωή των δικών μας ανθρώπων. Το τάγμα το ονομάσαμε μακεδονικό τάγμα στο οποίο υπάρχουν ολοκληρωμένες ομάδες παραστρατιωτικών (τσέτες). Την Αρχή αυτού του τάγματος αποτελούν οι: Ρίστο Κορντάλοβ, Τούσσι Κεραμετσίεβ και Ρίστο Σσόρεβ και διοικητές των τσέτων είναι οι Ατανas ΠαπαΑτανάσοβ, Βάγγελ Γκόγκλεβ, Κόλιο Μπαόβτσετο (Κόλιο Πρόσσεβ). Το Αρχηγείο αυτού του τάγματος βρισκόταν στο βουνό Καϊμάκταλαν...»

Το αντάρτικο τάγμα της περιοχής Έδεσσας το αποτελούσαν οι: Αλέκο Τσρβένκοβ, Γκόνι Λισίτσκοβ, Λεονίντα Πρόεβ, Ρίστο Γκισσάροβ, Τάσσο Σαπουντζιέβ, Γκιόργκι Ντραγκομάντσεβ, Κότσο Ρούσσκοβ, Γκιόργκι Ιάντσεβ, Γκιόργκι Πρόεβ, Τάσσι Παναϊότοβ, Γκιόργκι Στόεβ, Τελι Κορντάλοβ, Τανε Τσόλοβ, Κόλιο Τρενταφίλοβ, Πέτρε ΠοπΝτιμίτροβ, Ρίστο Ζόϊκοβ, Βάγγελ Ούτοβ, Ντίνι Μαβρέντσεβ, Μετόντι Τσακλάνοβ, Βάνι Πατσούκοβ, Τάσσκο Μπόμπεβ, Τούσσι Ντραγκομάντσεβ, Τόμο Ντασκάλοβ, Ισκο Παπατούσσεβ, Στάτι Βαλτοντόροβ Μποσσνιάκοβ, Νούσσι Κολκοτρόνοβ, Γκιόργκι Σίμτσεβ, Ρίστο Μποζζίνοβ, όλοι από την πόλη της Έδεσσας. Από το χωριό Κροντσέλοβο (Κερασιά) ήταν οι: Νάσι

Μάρκοβσκι, Ρίστο Γκιоргκίεβ, Τάσσο Αλαμάνοβ, Μίτσι Στοϊάνοβ, Ιλιο Πάσκοβ, Ρίστο Φουντούλοβ, Βάντσε Τρππσέβσκι, Ρίστο Τρππσέβσκι, Γκόνι Γκουλάκοβ, Ρίστο Κούσεβ, Πένι Ντίοβ, Τάσσο Ντίοβ, Ιτισο Ρούμοβ, Τρπκο Πασσαλιέβ, Γκιόργκι...-«ο πράος», από το χωριό Πότσεπ (Μαργαρίτα) ήταν οι Ρίστο Νόντεβ-«κουμπάρος», Ιάνε Ποπνίκολοβ, Γκάλι και Μίτσι Μιτσάνοβι, από το χωριό Λούκοβετς (Σωτήρα) ήταν οι Νασι Μπεσσίροβ, Κόλιο Αγιάνοβ, Ρίστο Σσόνκοβ, Κόλιο Σσόνκοβ, Κούζμαν..., Ντίμιταρ Βντοβσκι και Μίτσι Βντοβσκι, από το χωριό Βολκογιάνεβο (Λύκοι) – Ντόνε Αντόνοβ, Κόλιο Αντόνοβ, Τόλι Σσάνεβ, Γκιόργκι Πάσκοβ, Πέτρε Πάσκοβ, Νάσι Σσαμπάλοβ, και από το χωριό Μπάσοβ (Πρόμαχοι) – Βάγγελ Τανούροβ, Γκιόργκι Τανούροβ, Πέτρε Τανούροβ, Νίκο Τανούροβ, Μίτσι Κουκούλεβ, Σπύρο Κουκούλεβ και Πρίκο..., από το χωριό Στρούπνινο (Λυκόστομο) – Τάσσο Παπαντάσεβ, Τασσο..., από το χωριό Πόζαρ (Λουτράκι) – Βάσιλ Ούτσκοβ, Ρίστο Κούντεβ, από το χωριό Μπίτζοβα Μάαλα (Πιπεριά) ήταν ο Μίτσο Κιροβάκοβ, από το χωριό Τρέσινο (Ορμα) οι Γκλίγκορ Μίοβ, Ατanas Μίοβ, Μίτσι Ντιμίτροβσκι, Κρστο Ντιμίτροβσκι, Ατanas Γκόγκοβ, Γκόνε Ιάντσεβ, Βάγγελ Μπανγκίεβ και Πέτρε Στανίσεβ, από το χωριό Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή)- Βάνι Ατζίεβ, Τασσο Πέϊοβ, Μίτσι Μιτσάνοβ, Γκιόργκι Ιάτσεβ... «Ζαϊβτσετο», από το χωριό Γκόρνο Ρόντιβο (Άνω Κορυφή) – Μπαΐ Τρπκο, Μπαΐ Ντίνι..., από το χωριό Σαρακίνοβο (Σαρακηνούς) – Βάνι Τζούτζεβ, Ρίστο Τζούτζεβ, Βάνι Πένκοβ, Κόλιο Πρόσσεβ, Κόλιο Ιλκοβ, Μετόντι Ζμπαϊνοβ, από το χωριό Σάμαρ (Σάμαρη) - ... Τζόποβ, από το χωριό Τέοβο (Καρυδιά) - οι αδελφοί Μπιρόζοβι, Τάσσι Λούσσεβ, Μίτσι Πέϊκοβ, Τασσι Ιρλεβ, Μίτσι..., Κόλιο Πέϊκοβ και Βάγγελ..., από το χωριό Βλάντοβο (Άγρας) – Ντίνι Λιούμποβ, Τράϊτσε Κάρτοβσκι, Γκέλι Οτζοβ και Βάνι..., από το χωριό Νισία (Νησί)- Τόντορ Σεκερόβ, από το χωριό Οριζάρι (Ριζάρη) ο Στοϊτσε.... και Βάνι..., από το χωριό Σβέτι Ιλια (Προφήτης Ηλίας) – Γκέλι..., Ιλιο..., Σοτιρ..., από το χωριό Μέσιμερ (Μεσημέρι)- Κόλιο Κορτάσσεβ, Βάγγελ Τσομπάνοβ, Βάνι Ατζίεβ, Λούσσεβ, Βάνε Ιντίνακοβ «Ρότσκο», από το χωριό Γκούγκοβο (Βρυτά) – Τόμο Μιχαήλοβ, Γκιόργκι και Βάνι Αποστόλοβ, από το Οστροβο (Αρνισσα) Τασσο Καρακαμίτσεβ, Ιλιο Κάρτοβσκι, από το χωριό Ροσίλοβο (Ξανθόγεια) – Ρίστο Λακούσσεβ.

Όπως προαναφέραμε πιο πάνω, αυτό το τάγμα ήταν μοιρασμένο σε τρεις ομάδες-τσέτες. Ο τομέας δράσης ήταν τα βουνά Καϊμάκτασαν, Τζένα και Καρακάμεν.

Στο συνημμένο κατάλογο μαχητών του αντάρτικου τάγματος της περιοχής της Έδεσσας είναι γραμμένα τα ονόματα αυτών των συντρόφων που μπόρεσα να θυμηθώ η που έμαθα γι' αυτούς, αλλά κατά πάσα πιθανότητα υπάρχουν πολλοί που δεν αναφέρθηκαν, που πιστεύω ότι θα προστεθούν στη συνέχεια, σε αυτό τον κατάλογο. Επιπλέον, πρέπει να τονίσω ότι ένα μέρος των αναφερόμενων συντρόφων του τάγματος ήταν παρόντες από την στιγμή της δημιουργίας του, ενώ ένα μέρος προσχώρησε αργότερα, κάτι που δυσκολεύει την δική μου αποστολή να καλύψω ολόκληρη τη σύνθεση αυτού του τάγματος.

Λίγο μετά την δημιουργία του τάγματος, στην διοικητική δομή έγιναν ορισμένες αλλαγές. Έτσι, στη θέση του Ρίστο Σσόρεβ ως πολιτικός επίτροπος διορίστηκε ο Ρίστο Μπουκοβάλοβ από το Τεοβο (Καρυδιά), ενώ ο Ρίστο Σσόρεβ τοποθετήθηκε ως γραμματέας του Επαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΦ.

Παρόμοια αλλαγή έγινε και στα μέσα του Ιουλίου 1946, όταν στο αξίωμα του πολιτικού επιτρόπου, στη θέση του Ρίστο Μπουκοβάλοβ που είχε επιλεγεί για το Περιφερειακό Συμβούλιο του ΝΟΦ, τοποθετήθηκε ο Τάσσο Αγιάνοβσκι-Μίμι.

Τέτοιες αλλαγές είχαν πραγματοποιηθεί και στα διοικητικά συμβούλια των τσέτων.

Η θέση του ΚΚΕ εκείνη την εποχή ήταν ο ελληνικός λαός να οργανωθεί σε πολιτικό αγώνα. Ωστόσο, όπως και ο μακεδονικός, έτσι και ο ελληνικός λαός κουρασμένος από προπαγάνδες και αναμονή δεν άκουγε τις οδηγίες του ΚΚΕ, επειδή η τρομοκρατία της μαύρης μοναρχοφασιστικής αντίδρασης γινόταν εντελώς αποπνικτική. Η διοίκηση του ΚΚΕ, με επικεφαλής τον γενικό γραμματέα Νίκο Ζαχαριάδη, εκείνο τον καιρό ζούσε έννομη ζωή στην Αθήνα, ούτε ελάχιστα αναστατωμένη και ανήσυχη για την οδυνηρή μοίρα του λαού. Γι' αυτό το λόγο, πολλά μέλη του ΚΚΕ και άλλοι δημοκράτες έβλεπαν την σωτηρία τους στην αυτοάμυνα, δηλαδή με την έξοδο στο βουνό και με ένοπλη αντίσταση κατά του μοναρχοφασισμού. Συνειδητοποιώντας αυτή την κατάσταση, η ηγεσία του ΚΚΕ αποφάσισε να στείλει ένα μέρος των κατώτερων στελεχών του στα βουνά, με αποστολή να συγκεντρώσουν τους ένοπλους παράνομους σε ορισμένες βάσεις και εκεί να τους κρατήσουν όχι για δράσεις αλλά για παθητική στρατηγική και εκβιασμό προς την μοναρχοφασιστική κυβέρνηση. Τέτοιο ήταν για παράδειγμα το γεγονός της επιθέσεις στο χωριό Λιτόχωρο στις 30/3/1946.

Η Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας ήδη από τα μέσα του 1946 βοηθούσε με όλα τα μέσα τους Έλληνες παράνομους-κομμουνιστές που δεν δεχόταν την παθητική στρατηγική του ΚΚΕ.

Στις 5 Μαΐου 1946, στη έδρα της ΠΕ του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας στο χωριό Κροντσέλεβο (Κερασιά), έφτασε ένοπλη ομάδα αρχηγών του ΚΚΕ που αποτελούσαν οι: Πάνος Καπετανίδης (καπεταν Πάνος) μέλος της Επαρχιακής Επιτροπής του ΚΚΕ για τη Μακεδονία και πρώην αξιωματούχος του ΕΛΑΣ, Τάκη Σσόποβ, πρώην αξιωματικός του ΕΛΑΣ και αξιωματούχος του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας..., ο καπεταν Κατσώνης από τη Νάουσα (Νέγκους), πρώην αξιωματικός του ΕΛΑΣ, κι άλλοι.

Αυτοί συνδέθηκαν με την Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ και στις συνομιλίες που είχαν, ζήτησαν από την Περιφερειακή επιτροπή να τους επιτραπεί στο όνομα του ΚΚΕ η δημιουργία δικών τους ενόπλων βάσεων στα βουνά Καϊμάκτσαλαν και Πάϊκο, δηλαδή απαίτησαν το ΚΚΕ να χρησιμοποιεί αυτά τα βουνά για δημιουργία αντάρτικων ομάδων. Επίσης ζήτησαν βοήθεια σε τρόφιμα και ρουχισμό, επειδή αυτά τα εδάφη, εκείνο τον καιρό, ήταν απολύτως υπό τον έλεγχο των αντάρτικων ομάδων του ΝΟΦ. Η έκκληση αυτή έγινε δεκτή από πλευράς της ΠΕ του ΝΟΦ, που έδωσε κάποια βοήθεια στους εκπροσώπους του ΚΚΕ. Τις συνομιλίες από πλευράς του ΝΟΦ τις ανέλαβαν: ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι, πολιτικός αρχηγός του ΝΟΦ, και ο Ρίστο Κορντάλοβ, διοικητής του αντάρτικου τάγματος. Η Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ όχι μόνο τους επέτρεψε να χρησιμοποιήσουν αυτά τα εδάφη αλλά τους βοήθησε με όλα τα μέσα στην οργάνωση και την ενίσχυση αυτών των βάσεων. Αργότερα, αναπτύχτηκε συνεργασία και πραγματοποιήθηκαν μερικές κοινές δράσεις κατά μοναρχοφασιστικών σχηματισμών.

Η προσπάθεια του ΝΟΦ για τίμια και ανοιχτή συνεργασία με το ΚΚΕ κατά του μοναρχοφασιστικού καθεστώσ και για ομαλοποίηση των σχέσεων με το ΚΚΕ εκδηλωνόταν παντού και με όλα τα μέσα. Αυτή η συνεργασία έδωσε και κάποια αποτελέσματα στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού που αμέσως έγιναν αισθητά σε αυτή τη περιοχή. Αυτά ήταν η ευκαιρία για το μοναρχοφασιστικό καθεστώς να επιτεθεί με πολλές συλλήψεις και διώξεις.

Η Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ σχετικά με τις ενισχυμένες δράσεις των μοναρχοφασιστών, στις 8 Μαΐου 1946 σκόρπισε φυλλάδια με τα οποία κατήγγειλε τις αποτρόπαιες προθέσεις της μοναρχοφασιστικής κυβέρνησης. Η διακήρυξη δήλωνε:

«ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ»

Αδέρφια! Με τρομοκρατική μανία και με εξολοθρευτικές προκλήσεις η πλουτοκρατική μειονότητα έπεσε επάνω στο σλαβομακεδονικό λαό και εναντίον της δικής μας λαϊκό-δημοκρατικής οργάνωσης ΝΟΦ. Κάθε μέρα συλλαμβάνονται Σλαβομακεδόνες-δημοκράτες και κρατούνται στις φυλακές με πλασματικές κατηγορίες ως αυτονομιστές, αναρχικοί, κτλ. Πολύ καιρό τώρα, η ελληνική δικαιοσύνη εργάζεται στα δικαστήρια με αυτές τις ψεύτικες κατηγορίες (προδοσίας του έθνους). Στις περιοχές της Καστοριάς (Κόστουρσκο), της Βέροιας (Μπέρ), της Φλώρινας (Λέριν) και τώρα της Έδεσσας δικάζονται δεκάδες πατριώτες μαχητές που αγωνίστηκαν κατά του φασισμού, που συνεχώς διώκονταν και βασανίζονταν από την ΟΧΡΑΝΑ, που έδωσαν τα πάντα από τον εαυτό τους στον εθνικο-απελευθερωτικό και αντιφασιστικό μέτωπο από πλευράς του δημοκρατικού λαού. Ορίστε, αδέρφια, πόσο αξιόπιστες μπορεί να είναι αυτές οι κατηγορίες. Ορίστε, αδέρφια, ποια πρόσωπα κατηγορούνται ως προδότες του έθνους και «Οχρανίτες»... Ποιος από τον λαό της περιοχής μας δεν γνωρίζει του αγωνιστές για την πατρίδα και την ελευθερία; Ο σύντροφος Θωμάς Κιάος, καθηγητής και πρωτος ηγέτης της οργάνωσης «Εθνικής Αλληλεγγύης», που έσωσε χιλιάδες παιδιά, γυναίκες και γέροντες από την οργή του φασισμού, ο σύντροφος Τάσος Γουσόπουλος, δάσκαλος, που από την έναρξη του κινήματος για εθνική αντίσταση υπήρξε οργανωτής του λαού στο ΕΑΜ στην περιοχή της Αρνισσας (Οστροβσκιοτ), ο σύντροφος Βάγγελ Αγιάνοβσκι, παλιός κομμουνιστής και αντιφασίστας που την εποχή της κατοχής υπήρξε ένας από τους πρώτους οργανωτές του ΕΑΜ και άλλων αντιφασιστικών οργανώσεων στην πόλη της Έδεσσας και που με βαθιά οργή αγωνίστηκε κατά της ΟΧΡΑΝΑ και που θυσιάσε όλη του την οικογένεια και περιουσία για την αντιφασιστική νίκη, ο σύντροφος Ακριτίδης, δικηγόρος, που από το πρώτο ακόμα κάλεσμα για εθνική αντίσταση υπήρξε μεταξύ των πρώτων αγωνιστών του αξέχαστου και ένδοξου ΕΛΑΣ και αγωνίστηκε κατά των κατακτητών, οι σύντροφοι Ρίστο Κορντάλοβ και Τούσσι Κεραμετσίεβ, ακούραστοι αγωνιστές και αντιφασίστες που, στο κάλεσμα του ΝΟΦ, οργάνωσαν τα αναπληρωματικά στελέχη του ΕΛΑΣ στην πόλη και εξουδετέρωσαν όλους τους συνεργάτες των κατακτητών και συγχρόνως εκκαθάρισαν την φασιστική ΟΧΡΑΝΑ. Θα μπορούσαν να γίνουν ατελείωτες αναφορές γι' αυτά τα πρόσωπα που σήμερα δικάζονται ως «προδότες», ενώ οι πραγματικοί προδότες και «Οχρανίτες» όπως και οι συνεργάτες του κατακτητή εμφανίζονται σήμερα ως εθνικιστές και βασανίζουν το λαό. Τον τελευταίο καιρό,

το μαύρο μέτωπο εγκατέλειψε την κατηγορία των αυτονομιστών και «Οχρανιτών» επειδή οι κατηγορούμενοι αποδείκνυαν εύκολα ότι πολέμησαν κατά του κατακτητή και τώρα τους αποδίδεται νέα κατηγορία. Τώρα τους ονομάζουν υπερασπιστές των ληστοσυμμοριών, προπαγανδιστές του Τίτο, κτλ. Έτσι, τα επίσημα δικαστήρια επέβαλαν τέτοιες κατηγορίες και προσέβαλαν τον πρόεδρο μιας σύμμαχης και φιλικής χώρας, χωρίς να ντρέπεται γι' αυτό η ελληνική κυβέρνηση. Φυσικό ήταν ο σλαβομακεδονικός λαός να μην στηρίξει την τρομοκρατία και τους φόνους και να αντισταθεί, και τότε οι φονιάδες μιλούσαν για αυτονομιστικές συμμορίες και εκτελούσαν πολεμικές επιχειρήσεις, δηλαδή επιχειρήσεις για εκκαθάριση των ανταρτών (εκκαθαριστικές επιχειρήσεις).

Γιατί η μοναρχοφασιστική και κρατική τρομοκρατία αντιμετωπίζουν τους Σλαβομακεδόνες με τέτοια ιδιαίτερη έχθρα ;

1. Φυσικά, προσπαθούν να εξαλείψουν το μακεδονικό στοιχείο
2. Θέλουν να σπάσουν την δυνατή λαϊκή δημοκρατική πίστη τους και πνεύμα
3. Θέλουν να σπείρουν το μίσος ανάμεσα στο ελληνικό και στο μακεδονικό λαό

4. Θέλουν να διατηρούν μια ένταση μεταξύ Ελλάδας και τις σλαβικές Λαϊκές Δημοκρατίες των Βαλκανίων και αυτό επιβεβαιώνεται και από την δυσφημιστική εκστρατεία σπίλωσης που ξεκίνησε εναντίον της Λαϊκής Δημοκρατίας του Τίτο με ψέματα των φασιστικών ελληνικών εφημερίδων «Φως», «Νέα Αλήθεια», «Ελληνικός Βορράς», κι άλλες.

Αδέλφια: Έλληνες, Σλαβομακεδόνες, Βλάχοι , Αρβανίτες, να μην παρασυρθούμε από αυτές τις ύπουλες προκλήσεις των φασιστών και των φαινομένων που είναι εναντίον της ενότητας των λαών. Να σταθούμε όπως παλιά ενωμένοι, αδελφωμένοι για να αγωνιστούμε για την δημοκρατία στην Ελλάδα, που θα είναι η μόνη εγγύηση για ειρηνική ανάπτυξη και πρόοδο της Ελλάδας. Να ζητήσουμε τη μαζική απελευθέρωση των αγωνιστών πατριωτών με πολιτική αμνηστία. Δικαστές, μην υποχωρείτε και μην γίνεστε όργανα των εχθρών της πατρίδας, των μοναρχοφασιστών, γιατί εσείς θα φέρετε κάθε ευθύνη ως δικαστική εξουσία.

Ζήτω η αδελφότητα και η ενότητα των λαών. Ζήτω η δημοκρατία!

8 Μαΐου 1946

Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ
Περιοχή Έδεσσας

ΕΠΑΙΝΟΥΣ ΤΟΥ ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ ΓΙΑ ΤΟ Ν.Ο.Φ.

Η συνεργασία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ αναπτύσσονταν όλο και πιο πολύ, ανεξαρτήτως κάποιων υπερβολών και σοβινιστικών επιθέσεων από μεμονωμένα άτομα της ηγεσίας από τις γραμμές του ΚΚΕ αλλά και από το ΝΟΦ, η ενότητα μεταξύ του μακεδονικού και του ελληνικού λαού συνέχισε να στερεώνεται.

Οι φυλακές και τα στρατόπεδα συγκέντρωσης ήταν γεμάτα με προοδευτικούς Έλληνες και Μακεδόνες που κατά τη διάρκεια του πολέμου από κοινού πολεμούσαν και πέθαιναν για το μοναδικό ιδανικό- ελευθερία και δημοκρατία στη χώρα. Ένα παράδειγμα που αποδεικνύει αυτή την ενότητα συνέβη τον Ιούλιο 1946, όταν στελέχη του ΝΟΦ με επικεφαλής τη Μίρκα Γκίνοβα και στελέχη του ΚΚΕ με επικεφαλής τον Γεώργιο Μυστακίδη (Αλέκο) μπροστά στο μοναρχοφασιστικό στρατοδικείο στα Γιαννιτσά (Ενίτζε Βάρνταρ)

διακήρυτταν τις αρχές του κοινού αγώνα και των οργανώσεων τους. Αυτοί περήφανα κρατούσαν τη σημαία στον αγώνα κατά της αντίδρασης και αργότερα, στις 26 Ιουλίου 1946, η ενότητα του ελληνικού και μακεδονικού λαού στέφτηκε με την ένωση του αίματος της Μίρκας Γκίνοβα και του Γιώργη Μυστακίδη που μαζί με άλλους αγωνιστές έπεσαν από τις σφαίρες της μοναρχοφασιστικής εκτελεστικής ομάδας που τους θέρισε.

Η οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, επηρεασμένη από τις απόψεις του ΚΚ Γιουγκοσλαβίας, δηλαδή το ΚΚ Μακεδονίας, για κοινό αγώνα όλων των λαών κατά του κοινού εχθρού- τον ιμπεριαλισμό και τη μοναρχία, χρησιμοποιούσε όλες τις δυνάμεις της για να διατηρήσει και να στερεώσει την ενότητα του λαού, που ήταν και η μόνη προϋπόθεση για την νίκη. Έτσι, τον Οκτώβρη 1946 ο γραμματέας της ΠΕ του ΝΟΦ περιοχής Έδεσσας υπέβαλε γραπτή έκθεση σε όλες τις ηγεσίες του ΝΟΦ με το ακόλουθο περιεχόμενο:

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΝΟΦ

Σε όλες τις διοικητικές επιτροπές του ΝΟΦ στη περιοχή της Έδεσσας

Σύντροφοι, Συντρόφισσες,

Η αγγλική πολιτική δεν πέτυχε διότι παρά την εμφανή νοθεία, παρά την τρομοκρατία και όλα τα άλλα μέσα που χρησιμοποίησε για την προετοιμασία της νοθείας στο δημοψήφισμα, οι λαοί της Ελλάδας, ειδικά της Μακεδονίας και της Θράκης, απέδειξαν ότι δεν υπακούουν αλλά ότι θέλουν να συνεχίσουν τον αγώνα για δημοκρατία με όλα τα μέσα. Όλα τα σημάδια έδειχναν ότι την κατάσταση του εμφυλίου πολέμου θα την επεκτείνει ο μοναρχοφασισμός, και ειδικά στη Μακεδονία και τη Θράκη για να δημιουργήσει έτσι γέφυρα στον αγγλικό ιμπεριαλισμό εναντίον των χωρών στην Ανατολική Ευρώπη με λαϊκή δημοκρατία και κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Ορίστε τα χαρακτηριστικά αυτής της κατάστασης: επεισόδια στα σύνορα, βάσεις οπλισμένες με πυραύλους, φασιστικές εμφανίσεις, αυτονομιστικές προκλήσεις, ατέρμονος σοβινισμός, υποτιθέμενος σλαβικός κίνδυνος, κτλ. Εκτός την επέκταση της τρομοκρατίας στις πόλεις και τα χωριά, τις μαζικές συλλήψεις, τις επιθέσεις στην εργατική τάξη (ΓΣΕΕ) στα εργατικά κέντρα, την αύξηση στο κόστος διαβίωσης, κτλ δημιούργησαν αβάσταχτη κατάσταση, τέτοια που ανάγκασε τον κόσμο να βγει στα βουνά. Έτσι, η μοναρχοφασιστική πολιτική δεν είναι μόνο αντιλαϊκή αλλά και αντεθνική και δημιουργεί κίνδυνο για την ανεξαρτησία της χώρας.

Όλα αυτά πρέπει να ειπωθούν στον ελληνικό και μακεδονικό λαό για να οργανωθεί αντίσταση εναντίον αυτού του κινδύνου. Πριν από αυτή την κατάσταση και πριν τον κίνδυνο του ξεσπάσματος εμφυλίου πολέμου, ο λαός της Μακεδονίας και της Θράκης να ενωθεί, να προσεγγίσει ο ένας τον άλλο και να αγωνιστεί για την δημοκρατική λύση του εσωτερικού προβλήματος. Να αγωνιστεί για βελτίωση της ζωής, και κατά του σοβινισμού και της τρομοκρατίας.

Μόνο η εφαρμογή των προτάσεων του ΝΟΦ θα σώσει τη χώρα από τον εμφύλιο πόλεμο, και αυτές είναι:

1. Να φύγει ο βασιλιάς Γεώργιος, που είναι ανεπιθύμητος στον ελληνικό αλλά και στο μακεδονικό λαό.

2. Να γίνει κυβέρνηση όλων των κομμάτων που σέβονται την λαϊκή κυριαρχία.

3. Αυτή η κυβέρνηση να δώσει γενική πολιτική αμνηστία και να ετοιμάσει γενικές ελεύθερες εκλογές, στις οποίες θα μπορεί ελεύθερα να εκφραστούν τα λαϊκά συναισθήματα.

4. Αυτή η κυβέρνηση να ασκήσει ανεξάρτητη εθνική πολιτική με πλήρη ισότητα για όλους. Για την ενότητα του λαού απαραίτητη είναι η ενότητα μεταξύ μακεδονικού και ελληνικού λαού ώστε να πετύχει ο κοινός αγώνας και ο ενωμένος λαός θα δώσει τα πάντα για την ελευθερία και τη νίκη.

Το Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο – ΝΟΦ θα πρέπει να γίνει πραγματικό μαζικό μέτωπο που θα αγκαλιάσει ολόκληρο το μακεδονικό λαό και να γίνει ο δικός του οδηγός και ναυαρχίδα στον αγώνα του λαού. Το ΝΟΦ πρέπει να γίνει το *bunker* της δημοκρατίας. Οι διοικητικές επιτροπές του ΝΟΦ θα πρέπει να λύσουν όλες τις οργανωτικές δυσκολίες και πάντα να αναπτύσσουν πρωτοβουλίες, στη βάση του δικού του πολιτικού προγράμματος.

Το ΝΟΦ θα πρέπει με κάθε μέσο να ασχοληθεί με τη βοήθεια στα θύματα του φασισμού, τους φυλακισμένους και τους εξόριστους... Οι διοικητικές επιτροπές του ΝΟΦ θα πρέπει να είναι πάντα σε εγρήγορση για την σωστή εφαρμογή και τήρηση των καθηκόντων του ΝΟΦ.

Οι διοικητικές επιτροπές του ΝΟΦ είναι υποχρεωμένες να εκτελούν αποφασιστική επιθέση, ανεπιφύλακτα, για ανακίνηση των αποστολών και την εκτέλεση μέρους αυτών, πάντα προσανατολισμένοι στη νέα κατάσταση και τις νέες μεθόδους αγώνα. Η αποστολή για εξέγερση του λαού πρέπει υποχρεωτικά να εφαρμόζεται με όλα τα μέσα, και ιδίως να πουν ότι δεν υπάρχει καμία πιθανότητα για ομαλή δημοκρατική ανάπτυξη και ότι ο λαός δεν πρέπει πλέον να πιστεύει σε αυτά και να πέφτει σε τέτοιες παρανοήσεις ότι ο βασιλιάς θα δώσει αμνηστία, ότι η κατάσταση θα διορθωθεί, κτλ. Ο λαός θα πρέπει να ενωθεί στον αγώνα για βελτίωση των βιοτικών συνθηκών, για ψωμί, για δουλειά, για ελευθερία, για δημοκρατία και ανεξαρτησία. Για να βελτιωθεί η εσωτερική κατάσταση είναι απαραίτητο να φύγουν οι Άγγλοι από την Ελλάδα και από τη Μακεδονία. Αυτό το σύνθημα να γίνει σύνθημα για όλο το λαό.

Για την εφαρμογή αυτής της ανακίνησης και προπαγάνδας υποχρεώνονται οι διοικήσεις των επιτροπών να οργανώνουν πάντα ειδικό σώμα ανακίνησης που θα ασχολείται ειδικά με την εξέγερση και τη προπαγάνδα. Σύντροφοι και συντρόφισσες, εμπρός να ανεβάσουμε το ηθικό του λαού, να χρησιμοποιήσουμε όλα τα μέσα και όλες τις δυνάμεις μας στον αγώνα για πλήρη εφαρμογή και υλοποίηση των αποστολών.

11/10/1946

Όλοι κι όλα για τη δημοκρατία!

Για την Π.Ε. του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας

Ο Γραμματέας Οτσε

Η δράση του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας έδειξε ορατά αποτελέσματα με ένα μεγάλο αριθμό ακτιβιστών του ΚΚΕ σε αυτό το πεδίο, που όχι

μόνο την αποδέχτηκαν πλήρως και συμφώνησαν με τις αρχές του ΝΟΦ αλλά όρχησαν να πείθουν την ηγεσία του ΚΚΕ σχετικά με την εσφαλμένη πολιτική που διεξήγαγε εναντίον του ΝΟΦ και ζήτησαν από το ΚΚΕ να αλλάξει την θέση του, επειδή με αυτή τη πολιτική το ΚΚΕ εκτίθεται όχι μόνο στο μακεδονικό αλλά και στον ελληνικό λαό.

Στη περιφερειακή διάσκεψη του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας που πραγματοποιήθηκε στις 15 Οκτωβρίου 1945 στο χωριό Βολκογιάνεβο, (Λύκοι) και στην οποία παρέστη και το μέλος της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ Μακεδονίας, Μάρκος Βαφειάδης, με θέμα αυτό το σχέδιο, παρά την πίεση που δέχτηκε από ορισμένα μέλη του ΚΚΕ για διόρθωση της στάσης κατά του ΝΟΦ, ο Μάρκος, ωστόσο, για διάφορους λόγους αλλά κυρίως λόγω της γραμμής της ηγεσίας του ΚΚΕ, δεν ήθελε να δει την αλήθεια. Αυτός προχώρησε ακόμα περαιτέρω, δηλώνοντας ότι δεν πρόκειται να αναγνωριστεί το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα (ΝΟΦ) και ότι το ΚΚΕ θα υπερασπιστεί τα σύγχρονα σύνορα της Ελλάδας, μέχρι την τελευταία σταγόνα αίματος.

Λίγο αργότερα, από τις 26 έως τις 28 Δεκεμβρίου 1946 πραγματοποιήθηκε μεγαλύτερη διάσκεψη του ΚΚΕ στη Θεσσαλονίκη (Σόλων) στη οποία συμμετείχε ο γενικός γραμματέας της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ Ζαχαριάδης και άλλα υψηλά στελέχη. Εδώ τέθηκε και το ζήτημα του ΝΟΦ, δηλαδή για το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα της περιοχής Έδεσσας που συμμετείχε στη διάσκεψη και ζήτησε από το ΚΚΕ να στηρίξει το ΝΟΦ ως προοδευτικό και επαναστατικό κίνημα και να σταματήσει τις συκοφαντίες που απευθύνονται προς την ηγεσία του. Με αυτόν το τρόπο, επέβαλε προειδοποίηση ότι αν το ΚΚΕ συνεχίσει με την προηγούμενη αντιπαράθεση κατά του ΝΟΦ, για το ελληνικό κόμμα δεν θα υπάρχει υποστήριξη και συνεργασία στην περιοχή της Έδεσσας. Την προειδοποίηση απηύθυναν κατευθείαν στον Ζαχαριάδη οι εκπρόσωποι από την Έδεσσα της Περιφερειακής Επιτροπής του ΚΚΕ: Τρύφουν Σσίντεβ και Ντίνι Κούζεβ.

Στην συζήτηση τους, τεκμηριωμένη με φυλλάδια και εφημερίδες εκτυπωμένα από το ΝΟΦ, αυτοί υπεραμύνθηκαν την επαναστατική δράση του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ.

Απροσδόκητα για τους παρευρισκόμενους, έχοντας υπόψη την ως τότε αδιάλλακτη θέση του κατά του ΝΟΦ, ο Ζαχαριάδης αναγνώρισε την οργάνωση ως αντιφασιστική και δημοκρατική, που αγωνίζονταν για την ελευθερία του ελληνικού και μακεδονικού λαού. Αργότερα, ο Μιχαήλ Σαλαμπάσσεβ, υπεύθυνος του ΝΟΦ Θεσσαλονίκης, επισκέφτηκε και ενημέρωσε προφορικά τον γενικό γραμματέα του ΚΚΕ για τους στόχους του αγώνα του ΝΟΦ.

Σε εκείνη την διάσκεψη ο Ζαχαριάδης, μιλώντας για το ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, μεταξύ άλλων, είπε: «Αφού είναι έτσι, εμείς όχι μόνο πρέπει να αναγνωρίσουμε αυτή τη μακεδονική οργάνωση ως αντιφασιστική και δημοκρατική, αλλά μαζί με το ΝΟΦ να συνεργαστούμε, και όχι μόνο να συνεργαστούμε αλλά μέσω αυτής της οργάνωσης να έρθουμε σε μεγαλύτερη συνοχή με την Λ. Δ. της Μακεδονίας, δηλαδή με την Ο.Λ.Δ. της Γιουγκοσλαβίας». Τα λόγια του Ζαχαριάδη χαιρέτηθηκαν με παρατεταμένα χειροκροτήματα των παρευρισκομένων μελών του ΚΚΕ.

Οι απόηχοι της διάσκεψης προκάλεσαν τον θαυμασμό και τη χαρά στους Μακεδόνες της περιοχής Έδεσσας για τους οποίους η αναγνώριση από το ΚΚΕ του αγώνα τους σήμαινε μεγάλη νίκη και νέο, δυνατότερο κίνητρο για συνέχιση του δίκαιου αγώνα τους.

Λίγο αργότερα, στη συνάντηση της Κ.Ε. του ΚΚΕ που έγινε στην Αθήνα στις 17-18 Απριλίου 1946, ο Ζαχαριάδης με δική του έκθεση για την κατάσταση στην Ελλάδα μετά το εκλογικό πλήγμα και τις προοπτικές των προοδευτικών δυνάμεων, μεταξύ άλλων, απαντώντας στις συκοφαντίες της φασιστικής εφημερίδας «Ελευθερία» τις 16 Απριλίου 1946, στην οποία είχε δημοσιευτεί κάλεσμα στους Έλληνες κομμουνιστές με αίτημα να αγωνιστούν για να εκδιωχτεί η μακεδονική μειονότητα από την Ελλάδα, είπε: «Αυτή η εφημερίδα γράφει και για τους Σουδήτες και καλεί τους Έλληνες κομμουνιστές να είναι πατριώτες όπως οι Τσέχοι, και να φύγουν από την Ελλάδα οι δικοί μας Μακεδόνες Σλάβοι. Εδώ η διαστρέβλωση φτάνει στο σημείο αποκορύφωσης της. Οι Σουδήτες της Τσεχίας ήταν φορείς του χιτλερισμού και η ντροπή της Τσεχοσλοβακίας. Ήταν μόνο μια ντροπιαστική κηλίδα και οι Τσέχοι κομμουνιστές πολύ σωστά κατάφεραν να εξαλείψουν αυτή τη βρομιά. Με τους Σλαβομακεδόνες η κατάσταση σε εμάς είναι εντελώς διαφορετική. Οι Μακεδόνες Σλάβοι μαζί με όλους τους αντιφασίστες ήταν πρωτοπόροι στον αγώνα εναντίον του Μεταξά και τον Γκλύξμπουργκ. Πολέμησαν σαν ήρωες στο αλβανικό μέτωπο. Έπαιξαν πρώτο ρόλο και στην εθνική αντίσταση κατά της χιτλερικής φασιστικής κατοχής και τους ντόπιους προδότες. Είχαν αμέτρητα θύματα σε αυτό τον αγώνα και τα γεγονότα σήμερα δείχνουν ότι στέκονται πάλι στη πρώτη γραμμή στον αγώνα για δημοκρατία και στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού. Αυτό είναι το ζήτημα. Η εκδίωξη των Μακεδόνων Σλάβων θα είναι νίκη για το μοναρχο-φασισμό. Γι' αυτό είμαστε εντελώς αντίθετοι σε μια τέτοια πολιτική που θα έχει σκοπό την εκδίωξη των Μακεδόνων Σλάβων. Και όπως μαζί Έλληνες και Μακεδόνες αγωνίστηκαν εναντίον του Μεταξά, κατά του εισβολέα στην Αλβανία και κατά του γερμανού κατακτητή, έτσι και στη συνέχεια θα πολεμήσουν μαζί με τον ελληνικό λαό για μια λαϊκή δημοκρατία...

Ωστόσο, παρά την διακηρυγμένη θέση του γενικού γραμματέα του ΚΚΕ, η πολιτική των περιφερειακών στελεχών του ΚΚΕ στη Μακεδονία του Αιγαίου στη βάση έμεινε αμετάκλητη. Χρησιμοποιούσαν κάθε ευκαιρία για συκοφαντικές και σοβινιστικές κατηγορίες της οργάνωσης ΝΟΦ και μπουϊκόταραν τον εθνικό απελευθερωτικό κίνημα στη Μακεδονία. Η μόνη εξαίρεση ήταν η περιοχή της Έδεσσας (Βόντεν) όπου τα στελέχη του ΚΚΕ σταμάτησαν να επιτίθενται δημόσια στο μακεδονικό κίνημα, αν και ξεχωριστά οι ακτιβιστές του ΚΚΕ Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, Κυριάκος και μερικοί άλλοι συνέχισαν να θερμαίνουν την αντί-μακεδονική προπαγάνδα. Αυτή η δράση τους διεξαγόταν κρυφά και αρκετά ύπουλα. Μη έχοντας το σθένος να αντισταθούν ανοιχτά στο μακεδονικό κίνημα, προσέλκυσαν και αποπλάνησαν μεμονωμένα μέλη του ΝΟΦ, υποσχόμενοι σε αυτούς ηγετικές θέσεις στο ΚΚΕ η, ακόμη, εκφοβίζοντας τους με την απειλή βίας και φόνων. Με αυτόν τον τρόπο προσπαθούσαν με κάθε κόστος να προκαλέσουν διάσπαση στην οργάνωση του ΝΟΦ. Έτσι, στον γραμματέα του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, Βάγγελ Αγιάνοβσκι, ο γραμματέας της Περιφερειακής Επιτροπής του

ΚΚΕ, Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, πρόσφερε ηγετική θέση στο ΚΚΕ σε αντάλλαγμα αυτός να εργαστεί κατά του ΝΟΦ. Παρόμοιες προσπάθειες έγιναν και με άλλα στελέχη του ΝΟΦ, όπως ήταν οι περιπτώσεις του Βάσιλ Τρεμπελιέβ, μέλος του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ και υπεύθυνος του ΝΟΦ της περιοχής της Νάουσας (Νέγκους), της Λένκας Στοϊκόβα-Μίρκα, γραμματέας του ΑΜΓ (Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών) της περιοχής Έδεσσας, του Πέτρε Σσόρεβ-Φίνταν, γραμματέας του ΝΟΜΣ (Εθνική Απελευθερωτική Ένωση Νεολαίας), κι άλλοι. Αλλά, όλα αυτά έμειναν χωρίς επιτυχία. Ως απεικόνιση παραθέτουμε την ανακοίνωση του Πέτρε Σσόρεβ-Φίνταν:

Από το Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας,

Σύντροφοι, στην συνομιλία μου με τον δεύτερο γραμματέα του ΚΚΕ της επιτροπής της πόλης Έδεσσας, Στάθης, αυτός κατηγόρησε την διαφυγή του μακεδονικού τάγματος στην Γιουγκοσλαβική Μακεδονία, λέγοντας ότι αυτό ήταν δάκτυλος της αντίδρασης, ότι το μακεδονικό τάγμα εξαπατήθηκε και ότι το τάγμα του Γκότσε από τη Φλώρινα συγκρούστηκε με ομάδες του ΕΛΑΣ και γι' αυτό ακόμα και σήμερα ο Γκότσε έχει αποβληθεί από το κόμμα. Στην ερώτησή μου γιατί το Γιουγκοσλαβικό κόμμα δεν τους διώχνει, αυτός μου απάντησε ότι το κόμμα σε τέτοιες περιπτώσεις έχει διαφορετική πολιτική, υπολογίζει τις ζημιές με τα κέρδη και ως εκ τούτου δεν είναι προς το συμφέρον του κόμματος να τους εκδιώξει η, ακόμα, να χτυπήσει τους υπευθύνους. Στην ερώτησή μου γιατί βρίσκονται στις ίδιες θέσεις ευθύνης αυτοί που εξαπάτησαν το λαό και δεν χτυπήθηκαν, όπως είναι ο Κεραμετσίεβ, ο Γκότσε, ο Οτσε κι άλλοι, αυτός απάντησε ότι τώρα το κόμμα δεν έχει συμφέρον να τους χτυπήσει, αλλά αργότερα είναι σίγουρος ότι θα τους χτυπήσει. Με τον ίδιο τρόπο επέκρινε τα πρώτα μας βήματα στην οργάνωση ΝΟΦ, ότι δεν ξέρουμε τι είμαστε και τι θέλουμε, αλλά στη συνέχεια, με την αναγνώριση του ΝΟΦ εκ μέρους του Ζαχαριάδη έχουμε διόρθωση την πολιτική μας και γίναμε αντιφασίστες. Τουλάχιστον αυτή η έκθεση να δοθεί στην υψηλότερη ηγεσία του ΝΟΦ προς ενημέρωση....

Με συντροφικούς χαιρετισμούς Φίνταν

Η ηγεσία του ΚΚΕ αναγνώρισε επίσημα την οργάνωση του ΝΟΦ ως απολύτως αντιφασιστική οργάνωση προς το τέλος του 1945, αφού προηγουμένως έλαβε μέτρα ώστε η οργάνωση να είναι ανεπιφύλακτα εξαρτημένη από το ΚΚΕ και κατόπιν διασκόρπισε μερικά δικά της σοβινιστικά στοιχεία τριγύρω σε όλη τη Μακεδονία του Αιγαίου με το την αποστολή να εναντιώνονται σε κάθε δράση του ΝΟΦ.

Η ηγεσία του ΚΚΕ, και συγκεκριμένα ο Ζαχαριάδης, επικαλούμενος το φυλλάδιο τις 10 Οκτωβρίου 1945 που διασκόρπισε το Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, και επανεξετάζοντας τα προβλήματα της κομμουνιστικής οργάνωσης στη Μακεδονία, στο μηνιαίο περιοδικό της Κ.Ε. του ΚΚΕ «Κομμουνιστική Επιθεώρηση», μεταξύ άλλων, έγραφε: «... η δυσφημιστική εκστρατεία για «απελευθερωτικό αγώνα» έχει σχεδιαστεί για τη μακεδονική μειονότητα που ζει στη Μακεδονία και προβοκατόρικα μιλά για αυτονομία της Μακεδονίας και ότι το ΝΟΦ είναι δήθεν αυτονομιστικό. Τις τελευταίες μέρες στη πόλη της Έδεσσας (Βόντεν) καταδικάστηκαν σε θάνατο τρία μέλη του ΝΟΦ κι άλλοι σε αυστηρές ποινές. Αλλά αυτή η δίκη, παρά τις αποτρόπαιες προσπάθειες των

μοναρχοφασιστών, απέδειξε ότι το ΝΟΦ είναι το ΕΑΜ των Σλαβομακεδόνων και ότι αυτοί ζητούν ισότητα εντός της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ελλάδας και ότι έχουν ως καθήκον να διαφυλάξουν την ακεραιότητα και την ανεξαρτησία της Ελλάδας. Οι μοναρχοφασίστες σε αυτή τη δίκη, τους κατηγορήσαν για το φυλλάδιο που η οργάνωση ΝΟΦ διασκόρπισε και στο οποίο, μεταξύ άλλων, έγραφε: « στην περιοχή μας δεν υπάρχει αυτονομιστικό κίνημα. Υπάρχει αντιφασιστική σλαβομακεδονική οργάνωση όπως είναι το ΝΟΦ που δήλωνε και δηλώνει και σήμερα μπροστά σε όλο το λαό ότι θα καταστρέψει κάθε αυτονομιστική κίνηση και ότι ο σλαβομακεδονικός και ελληνικός λαός θα αγωνιστούν μαζί εναντίον των μαυροφασιστών... Εμπρός για Λαϊκή Δημοκρατία που θα δώσει ισότητα σε όλες τις εθνότητες....»

Στη συνέχεια, ο Ζαχαριάδης λέει: «Οι δικές μας κομματικές οργανώσεις πρέπει να βοηθήσουν με όλα τα μέσα τους Σλαβομακεδόνες που ταλαιπωρούνται και να πει στο λαό της Βόρειας Ελλάδας ότι το αυτονομιστικό κίνημα του ΝΟΦ είναι συκοφαντία και ότι με αυτήν οι μοναρχο-φασίστες έχουν σκοπό να εκφοβίσουν τον ελληνικό πληθυσμό, να σπάσει το μέτωπο ενότητας μεταξύ του ελληνικού και σλαβομακεδονικού λαού που ζει στη Μακεδονία και τη Θράκη, να επιβάλλουν τη θεωρία του «σλαβικού κινδύνου και με αυτά τα ανατρεπτικά μέσα να δικαιολογήσουν την αυτονομιστική δράση των Άγγλων πρακτόρων στη Μακεδονία...»

Η αναγνώριση του ΝΟΦ εκ μέρους της ηγεσίας του ΚΚΕ ήρθε εξ αιτίας της αυξημένης και όλο πιο ενεργής συμμετοχής του μακεδονικού πληθυσμού σε αυτή την αγωνιστική οργάνωση που, χωρίς συμβιβασμό, αγωνίζονταν εναντίον των νέων κατακτητών Άγγλων και ντόπιων προδοτών μοναρχοφασιστών, και λόγω της θέσης αρχών που εν προκειμένω είχε αναλάβει η οργάνωση ΝΟΦ, με εξαιρετικό θάρρος και ηρωική στάση της αγωνιστικής ηγεσίας της, για δημοκρατία και απόκτηση εθνικών δικαιωμάτων...

ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑ

Μετά τη συμφωνία συνθηκολόγησης του ΕΑΜ με την κυβέρνηση του Πλαστήρα στις 12 Φεβρουαρίου 1945 στη Βάρκιζα, στην Έδεσσα στις 4 Μαρτίου έφτασε μια αγγλική στρατιωτική μονάδα που φορούσε το πρόσημο ΕΣ-Ε και αποτελούνταν από 364 στρατιώτες, μεταξύ των οποίων πολλούς μαύρους. Μεταξύ του σπληνισμού, η μονάδα διέθετε 13 τεθωρακισμένα και 24 φορτηγά για μεταφορές . Οι στρατιώτες στεγάστηκαν στο στρατόπεδο του 30^{ου} συντάγματος του πρώην ελληνικού στρατού που βρισκονταν στη δυτική πλευρά της πόλης.

Δεν πέρασε πολύς καιρός από την άφιξη τους που οι κάτοικοι της Έδεσσας αισθάνθηκαν όλους τους φόβους που θα μπορούσε να τους δώσει ένας στρατός κατοχής. Με τις ποινικά κολάσιμες πράξεις τους, βία και κλοπές, αυτοί ούτε στο ελάχιστο διέφεραν από τους προηγούμενους γερμανο-φασίστες στρατιώτες.

Μεγάλη αβεβαιότητα, φόβος, ανασφάλεια για τη ζωή και τη περιουσία κυρίευσε τον κόσμο όταν σε αυτούς εντάχθηκε και μια δύναμη της αστυνομίας περίπου 100 ατόμων, που σύρθηκε από την Θεσσαλονίκη, και μαζί με τον αγγλικό στρατό άρχισε αμείλικτη αναμέτρηση με κάθε τι που ήταν προοδευτικό και επαναστατικό που βρισκόταν στην πόλη και στην περιοχή. Προϊστάμενος της αστυνομικής δύναμης ήταν ο Ιωάννης Μπάφας που την

εποχή της δικτατορίας του Μεταξά ήταν ο δικός του προσωπικός σωματοφύλακας. Το μεγαλύτερο μέρος των αστυνομικών και των χωροφυλάκων ήταν γνωστοί στο λαό της περιοχής της Έδεσσας, επειδή οι ίδιοι ήταν στην υπηρεσία του Μεταξά, όπως και την εποχή της κατοχής, όταν γιόρταζαν τα εγκλήματα τους και την συνεργασία με την ελίτ της Γκεστάπο.

Σαν να υπήρχε κάποια συμφωνία, αμέσως μετά την τακτοποίηση τους, όταν κατέλαβαν και επέβαλαν την εξουσία τους στην πόλη, άρχισαν να επιστρέφουν στην πόλη, από διάφορα μέρη της χώρας, διάφορα φιλοφασιστικά στοιχεία της μπουρζουαζίας που τον καιρό της κατοχής ήταν ανοιχτά συνεργάτες του κατακτητή και την εποχή του ΕΑΜ είχαν αφήσει την πόλη και κρυβόντουσαν στο εσωτερικό της Ελλάδας. Μεταξύ αυτών ήταν ο Χρήστος Ιωάννου, συνταγματάρχης του ελληνικού στρατού και ηγέτης του ΠΑΟ, Αθανάσιος Πέγιος, μοναρχοφασίστας βουλευτής, Αντώνιος Κουφού, έμπορος-μοναρχικός, Στέργιος Ασπροδίνης, έμπορος-μοναρχικός, Χρήστος Γκίλας, δικηγόρος είχε συλληφθεί από το ΕΑΜ ως συνεργάτης του κατακτητή, αδελφοί Γκέσιου, έμποροι-μοναρχικοί, ταγματάρχης Φωτιάδης, στην κατοχή ήταν οργανωτής των ενόπλων ομάδων του ΠΑΟ, αδελφοί Ούτα, έμποροι, Τορούτογλου, μοναρχικός, Αναστάσιος Αγαϊτσής, συνταγματάρχης του ελληνικού στρατού, κι άλλοι.

Αυτό ήταν, στην ουσία, η καρδιά της αντίδρασης που έτσι συγκεντρωμένη και με την υποστήριξη της αστυνομίας και του αγγλικού στρατού, άρχισε να οργανώνεται και να επιβάλλει την δική της εξουσία. Σύντομα, δημιουργήθηκαν πολυάριθμες μοναρχοφασιστικές οργανώσεις, όπως ήταν η ΕΠΕΝ, Β.Ε.Ν., και άλλες στις οποίες συμμετείχαν ως μέλη οι μεγαλύτεροι τυχοδιώκτες, συνεργάτες του κατακτητή: Χρήστος Βαρδάρης, Ιωάννης Περτσεμλής, Λάμπης Γερεμτζές, Θεόδωρος Ιορδανίδης, Μιχάλης Τσεσμετζής, Γεώργιος Παπαντώνης, Κωνσταντίνος Αγγελής, Αγαθάγγελος Διαμαντίδης, Άγης Φρυδάκης, Φώτιος Νικόπουλος, Θεμιστοκλής Ρεπιδώνης, Χαρίλαος Πονιδίδης (:), κι άλλοι.

Όλοι αυτοί, καθημερινά, παρέλαυναν στους δρόμους της πόλης, φωνάζοντας συνθήματα εναντίον των ΕΛΑΣιτών, εναντίον των Μακεδόνων και ζητούσαν την δημιουργία της Μεγάλης Ελλάδας κραυγάζοντας «Εμπρός στα Σκόπια, στη Σόφια και στη Μόσχα». Σε συνεργασία με την αστυνομία της Έδεσσας και την χωροφυλακή, άρχισε μια πρωτοφανή τρομοκρατία του πληθυσμού, ειδικά εναντίον αυτών που με τον ένα ή τον άλλο τρόπο συνεργάζονταν με το ΕΑΜ. Ωστόσο, η πιο αιματηρή τρομοκρατία ήταν οι διώξεις των Μακεδόνων και αυτών που συνεργάζονταν με το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα. Εναντίον των οικογενειών εκείνων των Μακεδόνων που μεταφέρθηκαν μαζί με τις αντάρτικες ομάδες στην Λ.Δ. της Μακεδονίας ή που ζούσαν στην παρανομία, διεξάγονταν καθημερινές συλλήψεις, ανακρίσεις, επιδρομές στα σπίτια, βιασμοί των γυναικών και θυγατέρων τους.

Μόνο μέχρι τα μέσα του 1945 στην περιοχή της Έδεσσας είχαν συλληφθεί περίπου 180 άτομα, αντιφασίστες και προοδευτικοί Μακεδόνες. Μεταξύ αυτών αναφέρουμε: Αθανας Παπααθανάσοβ, ένας από τους πρώτους που πήρε το όπλο στο χέρι εναντίον του γερμανού κατακτητή, Βάγγελ Γκόγκλεβ, αντάρτης του ΕΛΑΣ, Γκίόρκι Ντραγκουμάντσεβ, κι άλλοι. Από την περιοχή Γουμένισα είχαν συλληφθεί περίπου 200 άτομα και όλοι κρατήθηκαν στις φυλακές.

Η ζωή των Μακεδόνων της περιοχής Έδεσσας, όπως και σε όλη τη Μακεδονία του Αιγαίου, έγινε αβάσταχτη. Δεν υπήρχε άνθρωπος, δεν υπήρχε οικογένεια που να μην είχε αισθανθεί την κακοποίηση και τα εγκλήματα της οργισμένης αντίδρασης. Αντιμέτωπος με άγρια, ανυπόφορη τρομοκρατία ο μακεδονικός λαός για να προστατέψει τη ζωή του και την τιμή του μαζικά εγκατέλειπε τα σπίτια του για να κρυφτεί στα βουνά.

Μεγάλος αριθμός αυτών, υπό των συνεχών διώξεων από τις ληστρικές ορδές της αντίδρασης, μην βρίσκοντας ασφάλεια ούτε στα βουνά, ως μοναδική σωτηρία είχαν τη φυγή στη Λ. Δ. της Μακεδονίας. Αυτή ήταν η περίοδος των μαζικών διαφυγών και διελεύσεων προς την ελεύθερη Μακεδονία οι οποίες, καθώς δυνάμυνε η μοναρχοφασιστική τρομοκρατία, αργότερα έγιναν περισσότερες και μαζικές, για να μετατραπούν τελικά σε ατελείωτες ουρές ανθρώπων που έψαχναν τη μοναδική σωτηρία στα σύνορα.

Η δίωξη και η τρομοκρατία εναντίον του ήσυχου μακεδονικού λαού εκ μέρους των μοναρχοφασιστών προκάλεσε δριμύτατη αντίδραση στο δημοκρατικό κοινό, παγκοσμίως, ειδικά στους λαούς της Γιουγκοσλαβίας. Σχετικά με αυτά τα γεγονότα, ο Μάρσαλ της ΟΛΔ της Γιουγκοσλαβίας Γιόσιπ Μπροζ Τίτο, στην ομιλία του που πραγματοποιήθηκε στις 7 Ιουλίου 1945, στο συλλαλητήριο στο Κοσμαϊ, είπε: «.... Αυτό είναι που μας κάνει να λυπούμαστε για τις σχέσεις μας με την γειτονική Ελλάδα προς την οποία ο λαός μας τρέφει μεγάλη συμπάθεια, επειδή ο ελληνικός λαός τα προηγούμενα χρόνια όπως και ο γιουγκοσλαβικός λαός έδειξαν μεγάλο ηρωισμό στον αγώνα εναντίον εκείνων που ήθελαν να τους υποδουλώσουν, εναντίον της γερμανικής και ιταλικής κατοχής. Ο ελληνικός λαός είχε αυτή την ατυχία να ξανακαθίσουν στο σβέρκο του διάφοροι αντιδραστικοί που διώκουν τους ανθρώπους στην Ελλάδα. Πριν μερικές ημέρες ο υπουργός Εσωτερικών ανέφερε ότι δεν είναι αλήθεια ότι Έλληνες και Μακεδόνες διέφυγαν μέσω των συνόρων με τη Γιουγκοσλαβία. Εγώ, εδώ μπροστά σε όλους μας και μπροστά σε ολόκληρο τον κόσμο, δηλώνω ότι υπάρχουν χιλιάδες άτομα που διέφυγαν στη Γιουγκοσλαβία και αυτοί δεν είναι μόνο Μακεδόνες αλλά και Έλληνες, που σήμερα ζουν στη Βοϊβοδίνη και οι οποίοι έφυγαν εξ αιτίας των ελληνικών αρχών. Εγώ αμφισβητώ με τεκμήρια τον Έλληνα υπουργό, που με την δική του δήλωση θέλει να εξαπατήσει τον κόσμο για την πραγματική κατάσταση στην Ελλάδα.... οι Έλληνες προβοκάτορες-αντιδραστικοί πυροβολούν με όλμους και πολυβόλα τους δικούς μας συνοροφύλακες για να τους προκαλέσουν με προβοκατόρικο τρόπο. Όλα αυτά εμείς τα παρακολουθούμε ήρεμα. Οι δικοί μας στρατιώτες σύνορο-φύλακες δεν απάντησαν ούτε με μια σφαίρα. Εμείς δεν υποκύπτουμε σε τέτοιες προβοκάτσες αντιδραστικών στοιχείων και δεν τους απαντάμε, διότι ξέρουμε ότι ο ελληνικός λαός δεν είναι μαζί τους και δεν τους θέλει. Πιστεύουμε ότι ο ελληνικός λαός θα κερδίσει την δική του ελευθερία... (σύναψη του ενημερωτικού δελτίου τις 17 Ιουλίου 1945)

Στο ψήφισμα της ανώτατης ηγεσίας του ΝΟΦ της Μακεδονίας στην Ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Ο.Λ.Δ. Γ., σχετικά με τους διωγμούς στη Μακεδονία του Αιγαίου, αναφέρει: ... “μετά από τόση ταλαιπωρία στην οποία υποβλήθηκαν οι λαοί μας για κοινό αγώνα για ελευθερία, ο μακεδονικός λαός με το δίκιο του περίμενε ότι οι θεμελιώδεις αρχές, για τις οποίες χύθηκε τόσο αίμα, θα εφαρμοζόταν και στην περίπτωση του δικού μας λαού που παραμένει έξω από την δική μας γη, για τα αδέρφια μας στη Μακεδονία του Αιγαίου. Ο λαός

μας δικαιολογημένα περίμενε ότι οι αρχές της Χάρτας του Ατλαντικού και οι αποφάσεις των διασκέψεων της Τεχεράνης και της Κριμαίας θα ισχύσουν και για τους δικούς μας συμπατριώτες στη Μακεδονία του Αιγαίου, δικαίωμα που έχουν κερδίσει με τον αγώνα τους κατά του κατακτητή και τα θύματα που έδωσαν στον αγώνα γι' αυτές τις αρχές της ελευθερίας και της δημοκρατίας, αλλά ο λαός μας πικραμένος διαπιστώνει ότι αυτές οι αρχές καταπατιούνται, όχι μόνο από τις ανεύθυνες ένοπλες συμμορίες των χθεσινών φασιστών, αλλά και από τις επίσημες ελληνικές αρχές στη Μακεδονία του Αιγαίου.

2. Η τρομοκρατία του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου που ξεκίνησε προ πενταμήνου, έγινε μέρα με τη μέρα όλο και χειρότερη σε έκταση και σκληρότητα. Ένοπλες συμμορίες αποτελούμενες από Έλληνες αντιδραστικούς και συνεργάτες του φασιστικού κατακτητή, από οργανώσεις του ΕΔΕΣ και τα Τάγματα Ασφαλείας, υποβοηθούμενες από τον τακτικό ελληνικό στρατό και την εθνική φρουρά, συστηματικά και με βάση σχεδίου δημιούργησαν στη Μακεδονία του Αιγαίου μια κατάσταση ανήκουστης τρομοκρατίας που, λόγω της έκτασης και σκληρότητας της ξεπερνά και τις χειρότερες κτηνωδίες της τουρκικής σκλαβιάς. Από Καστοριά (Κόστωρ), Φλώρινα (Λέριν), Έδεσσα (Βόντεν) και μέσα από την Αριδαία (Καρατζόβα) και το Σιδηρόκαστρο (Ντεμίρ Χισάρ) μέχρι Σέρρες (Σερ) και Δράμα οργιάζει η τρομοκρατία των άγριων σοβινιστικών ελληνικών συμμοριών, που κάνουν τη ζωή του πληθυσμού μας αφόρητη. Δεν υπάρχει χωριό που να μην έδωσε κάποια θύματα. Οι έξαλλες συμμορίες δεν έδειξαν έλεος ούτε για τους γέρους, τις γυναίκες, τα παιδιά.

Οι φυλακές ήταν γεμάτες με αθώους χωρικούς, πολλοί από τους οποίους εξορίστηκαν σε διάφορα νησιά, μέχρι και στη Πελοπόννησο. Για πολλούς από αυτούς αγνοείται η τύχη τους. Λήστευαν ολόκληρη την ιδιοκτησία, από ακίνητα και ζώα ως έπιπλα και προίκες κοριτσιών. Οι χωρικοί διώχνονταν από τη γη, την οποία επί αιώνες την δούλευαν και πότιζαν με αίμα και ιδρώτα.

Σε όλα τα δημαρχεία εστάλη εντολή με την οποία απαγορευόταν η μακεδονική γλώσσα και απαιτούσε την επιβολή βαρύτατων προστίμων σε όσους πιανόταν να μιλούν στη μητρική τους γλώσσα.

Βίαζαν γυναίκες και κορίτσια που στη συνέχεια σκότωναν.

Τα δάση και τα βουνά ήταν γεμάτα με πληθυσμό που έφευγε για να σώσει τη ζωή του. Χιλιάδες γυναίκες, παιδιά και γέροι άφηναν τα σπίτια και έπιπλα και έφευγαν για την ελεύθερη Μακεδονία, μόνο για να σώσουν την γυμνή ζωή τους.

Ο τελικός σκοπός αυτών των βάνουσων διωγμών και φόνων είναι ξεκάθαρος: με συστηματικούς φόνους και τρομοκρατία έπρεπε να γίνει η ζωή τους ανυπόφορη ώστε να τους ωθήσουν να αφήσουν τα σπίτια τους και τα χωριά τους.

3. Για όλη αυτή τη καταπίεση κανένας μέχρι σήμερα δεν έχει κληθεί να απολογηθεί. Επιπλέον, στις εκστρατείες αντιποίνων συμμετείχαν οι ίδιοι οι τακτικοί στρατιώτες και η εθνική φρουρά. Σε πολλές ληστείες και μπλόκα συμμετείχαν και πολλοί πολιτικοί αξιωματούχοι της εξουσίας. Η ελληνική αντιδραστική κυβέρνηση εφαρμόζε την τρομοκρατία και υποστήριζε τον σοβινισμό μέχρι τα τελικά όρια. Η ελληνική κυβέρνηση δεν μπορεί να μην ήξερε τι κάνει ο στρατός της και οι αρχές της. Η ελληνική κυβέρνηση δεν έχει κάνει

τίποτα, μέχρι τώρα, για να βάλει τέλος σε αυτή τη ανήκουστη καταπίεση... Η δικαιοσύνη της Αθηνάς στη Μακεδονία του Αιγαίου ενέκρινε, κατεύθυνε και οργάνωνε την τρομοκρατία κατά του μακεδονικού λαού. Σχετικά με αυτό, με τα εγκλήματα και τη συστηματική καταστροφή του λαού μας στη Μακεδονία του Αιγαίου, φέρει άμεση ευθυνή η επίσημη ελληνική δικαιοσύνη.

4. Για ποιο λόγο ο λαός μας στη Μακεδονία του Αιγαίου άξιζε αυτή τη τρομοκρατία που επισκίαζε ακόμα και αυτή του Μεταξά; Η «ενοχή» του ήταν ότι είναι μέρος του μακεδονικού λαού και γιατί περίμενε ότι, μετά την ήττα του φασισμού, θα του αναγνωρίζονταν τα πιο βασικά δικαιώματα που αξιώνει ένας λαός. Η «ενοχή» του λαού μας ήταν ότι ένα μεγάλο μέρος συμμετείχε στον αγώνα κατά του γερμανού κατακτητή και τους υπηρέτες του, το ΕΔΕΣ και τα Τάγματα Ασφαλείας που τώρα εκδικούνται. Η «ενοχή» των αδελφών μας ήταν αυτή, ότι βαθιά πίστεψαν στις δημοκρατικές αρχές, που οι λαοί φίλοι της ελευθερίας τις διακήρυξαν και ότι γι' αυτές τις αρχές, μαζί με τον ελληνικό λαό, βγήκαν σε αιματηρό αγώνα κατά του φασιστικού εχθρού.

5. Όλες οι προσπάθειες να πιέσουν τις ελληνικές αρχές να σταματήσουν τη τρομοκρατία είχαν ως αποτέλεσμα αυτή η τρομοκρατία, μέρα με την μέρα, να γίνει πιο μεγάλη. Οι διαμαρτυρίες του πληθυσμού ενώπιων των τοπικών και συμμαχικών αξιωματούχων έμειναν φωνή βοώντος εν τη ερήμω.

Ο λαός μας στην ελεύθερη Μακεδονία είναι στενοχωρημένος και ανησυχεί για τη μοίρα των αδελφών του. Μέσω της διάσκεψης του Διοικητικού συμβουλίου του ΝΟΦ απεύθυναν έκκληση στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση τους να λάβει άμεσα και δραστικά μέτρα για να σταματήσει αμέσως η αιματηρή τρομοκρατία πάνω στο λαό μας στη Μακεδονία του Αιγαίου, διότι αν αυτή συνεχιστεί, θα έρθει η φυσική του εξόντωση.

Κάνουμε έκκληση στην δική μας ομοσπονδιακή κυβέρνηση να κάνει τα αναγκαία βήματα ώστε οι βασικές αρχές, για τις οποίες οι λαοί που αγαπούν την ελευθερία βγήκαν σε σκληρό αγώνα κατά του φασιστικού κατακτητή, να μην είναι έτσι αναίτια, συστηματικά και ανοιχτά καταπατημένες. Εμείς παρακαλούμε την ομοσπονδιακή κυβέρνηση μας να ενημερώσει ολόκληρη τη δημοκρατική κοινή γνώμη και τις ομοσπονδιακές κυβερνήσεις γι' αυτή την αναίτια συμπεριφορά προς το λαό μας που με τη συμμετοχή του στον αντιφασιστικό πόλεμο, και με τα δικά του θύματα που έδωσε στην υπόθεση της ανθρωπότητας που αγαπά την ελευθερία, αξίζει διαφορετική μοίρα».

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ

Η εφημερίδα «Πολιτική» στις 21/4/1945 δημοσίευσε κείμενο με τίτλο «Η ιστορία των Μακεδόνων επαναλαμβάνεται».

Δεν πάνε τα πράγματα όπως θα έπρεπε στη Μακεδονία του Αιγαίου – έγραφε η εφημερίδα. Σκληρά πράγματα συμβαίνουν για τα οποία το γιουγκοσλαβικό κοινό ενημερώνεται. Επαχθές είναι να διαβάσει και να ακούει κανείς για τους διωγμούς και την καταστροφή των απροστάτευτων πολιτών που το μόνο τους σφάλμα είναι ότι είναι Μακεδόνες και όχι Έλληνες και επειδή αγωνίστηκαν κατά του κατακτητή, για την ελευθερία και ανεξαρτησία τους...»

Τον Ιούλιο 1945, η ΚΕ του ΕΑΜ έστειλε τηλεγράφημα διαμαρτυρίας στις τρεις μεγάλες δυνάμεις, ΕΣΣΔ, ΗΠΑ και Αγγλία, με το οποίο διαμαρτύρονταν για την τρομοκρατία και τα εγκλήματα που διεξάγονταν στην Ελλάδα εις βάρος του ελληνικού και μακεδονικού λαού από πλευράς των μοναρχοφασιστών. Μεταξύ άλλων, το τηλεγράφημα έλεγε:- «Μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας και στη διάρκεια 4 μηνών σκοτώθηκαν 500 μαχητές του ΝΟΠ (Λαϊκό Απελευθερωτικό Κίνημα), και φυλακίστηκαν περίπου 30.000 άτομα. Υπάρχουν 150 ένοπλες φασιστικές συμμορίες και οι μοναρχοφασίστες που τρομοκρατούν το δημοκρατικό πληθυσμό είναι πάνω από 20.000.

Σύμφωνα με το περιοδικό, όργανο του της ΚΕ του ΚΚΕ, «Κομμουνιστική Επιθεώρησης» του Αυγούστου 1945, σχετικά με τη τρομοκρατία αναφέρει: «Από τον Μάρτιο μέχρι τις 15 Ιουνίου 1945, από τους μοναρχοφασίστες σκοτώθηκαν 700 δημοκράτες, κυρίως μαχητές του ΕΛΑΣ, και κρατούμενοι στις ελληνικές φυλακές είναι περίπου 30.000 άτομα».

Ο αντιβασιλέας, αρχιμανδρίτης Δαμασκηνός, στη συνέντευξη του που είχε δώσει στην εφημερίδα «Βραδινή» στις 9 Ιουλίου 1945, μεταξύ άλλων, είπε: «δεν υπάρχει πουθενά στις ελεύθερες χώρες τέτοια ελευθερία όπως αυτή που υπάρχει στην Ελλάδα...»

Ο Έλληνας υπουργός Ζακυνθινός στην δήλωση του στις 18 Ιουλίου 1945 στους Έλληνες και ξένους δημοσιογράφους, σχετικά με τη τρομοκρατία, είπε: «...Απο τις 10 Απριλίου μέχρι τις 15 Ιουλίου 1945, σκοτώθηκαν 30 άτομα από κυβερνητικά όργανα και υπάρχουν συνολικά 12.198 κρατούμενοι στις ελληνικές φυλακές, από τους οποίους οι 7.100 ήταν συνεργάτες του κατακτητή...».

Ο ίδιος υπουργός, στις 20 Ιουλίου 1945, έκανε άλλη δήλωση σχετικά με την απελευθέρωση από τις ελληνικές φυλακές των συνεργατών του κατακτητή: «Αυτοί απελευθερώθηκαν με βάση την κυβερνητική απόφαση, με το αριθμό 56, που εξέδωσε η κυβέρνηση στις 26/6/1945...».

Στην εφημερίδα «Ναρότνα Βόλ'ια» (Λαϊκή Βούληση), στις 5 Δεκεμβρίου 1945 δημοσιεύτηκε η δήλωση του Αυστραλού συνταγματάρχη Sheppard Αλέξανδρου με τίτλο «Η ελληνική δικαιοσύνη είναι φασιστική»: - Η τωρινή δικαιοσύνη της Ελλάδας έχει όλα τα στοιχεία του φασισμού. Τα στοιχεία στη φασιστική διοίκηση είναι: η Μυστική Αστυνομία, παρακρατικές οργανώσεις που τρομοκρατούν το λαό, τα συμβούλια για την ασφάλεια που μαζικά φυλάκισαν το λαό με εγκλεισμό μέχρι 10 ετών, οι απάνθρωπες συνθήκες στις φυλακές και οι κτηνώδεις αναμετρήσεις με τους φυλακισμένους, κι άλλα. Εγώ προσωπικά είδα δημοκράτες αρχηγούς να τους αποκεφαλίζουν με εντολή της ελληνικής δικαιοσύνης χωρίς να έχουν καταδικαστεί γι' αυτό ...»

Ο Αλέξανδρου Sheppard παρέμεινε στην Ελλάδα 2, 5 χρόνια ως αξιωματικός του αυστραλιανού στρατού, ως εκπρόσωπος του παγκοσμίου Ερυθρού Σταυρού, ως εκπρόσωπος της ΟΥΝΡΑ και ήταν προϊστάμενος της βρετανικής οικονομικής αποστολής στην Ελλάδα.

Η δύσκολη κατάσταση που επικρατούσε εκείνο τον καιρό στη περιοχή της Έδεσσας φαίνεται και από την προκήρυξη της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ της Έδεσσας, η οποία αναφέρει:

«Αδέλφια Μακεδόνες, Έλληνες και Βλάχοι,

Πέρασε ένας χρόνος εγκαθίδρυσης του καθεστώ των Δεκεμβριανών, όταν άλλαξαν 6 κυβερνήσεις χωρίς, ωστόσο, καμία να σταθεροποιηθεί και η πιο περιβόητη κυβέρνηση του Σοφούλη που είχε δηλώσει ότι θα εφαρμόσει την ισότητα και την τάξη στη χώρα αλλά, ιδού, για δεύτερη φορά ο ψευτοδημοκράτης Σοφούλης πρόδωσε τον ελληνικό λαό. Το ψευτοδημοκρατικό κέντρο με την αστεία αμνηστία που έδωσε θέλει να παραπλανήσει το λαό. Ναι, εννοείται ότι δίνει αμνηστία στα Τάγματα Ασφαλείας και σε στοιχεία της μπουρζουαζίας που ήταν σε στενή συνεργασία με τον κατακτητή, απ' όπου και πλούτισαν, και τώρα πρέπει να είναι ελεύθεροι για να ξαναδολοφονούν και ακόμα περισσότερο να πλουτίσουν. Άφησε ελεύθερους αυτούς που πούλησαν την Ελλάδα κι εκείνους που διέφυγαν στο εξωτερικό και κλείνει στα κελιά ηρωικούς μαχητές που θυσίασαν τη ζωή τους για ελευθερία, για ήρεμη ζωή και την ευτυχία στη χώρα. Αντί να καθαρίσει το στρατό από τα μοναρχοφασιστικά στοιχεία, έδιωξε τους δημοκράτες. Στη Θεσσαλονίκη αποστράτευσε, με τη διάταξη ΣΑΝ, 1.200 δημοκράτες στρατιωτικούς, από 5 τάγματα. Ο Σοφούλης διακήρυξε ότι υπάρχει οικονομική βελτίωση και ευτυχισμένο βίο, αλλά από μέρα σε μέρα βλέπουμε μεγαλύτερες τιμές στα προϊόντα. Στην αγορά έχει όλο και λιγότερα προϊόντα, και το χρυσό "ναπολεόνι" από 3.000 δραχμές έφτασε στις 100.000 δραχμές και να δούμε που θα φτάσει ακόμη. Συχνά, αντί να μοιράσουν τα προϊόντα της ΟΥΝΡΑ στο φτωχό λαό, αυτοί τα δίνουν στους μοναρχοφασίστες ή στα μέλη των αντιδραστικών οργανώσεων ΒΕΝ, ΕΠΕΝ, ΕΡΕ, κτλ

Αδέλφια Μακεδόνες, Έλληνες και Βλάχοι,

η ισότητα και η τάξη της ψευτο-δημοκρατικής κυβέρνησης του Σοφούλη εμφανίζεται σε νέα φάση. Αυτή δεν διαφέρει σε τίποτα από την περίοδο της κατοχής. Παντού γίνονται μπλόκα, σε πόλεις, χωριά, πραγματοποιούνται έρευνες, συλλήψεις στον ήσυχο πληθυσμό και μέρα με τη μέρα περνάμε σε πιο δύσκολη κατάσταση. Δεν πέρασε ούτε ένας μήνας από τις μαζικές συλλήψεις αθώων χωρικών από Γκούγκοβο (Βρυττά), Τέοβο (Καρυδιά), Βρτοκοπ (Σκύδρα) κι άλλα, των οποίων οι συλληφθέντες ξυλοκοπήθηκαν άγρια, οδηγήθηκαν σε άγνωστη τοποθεσία και φυλακίστηκαν.

Αδέλφια! Το τραγικό και ιστορικό χωριό Ντόλνο Ρόντινο (Κάτω Κορυφή) του οποίου ο πληθυσμός σθεναρά πολέμησε κατά της γερμανικής κατοχής, όπου την εποχή της κατοχής βιάστηκαν οι αδελφές τους, το χωριό που βοήθησε το ΝΟΦ με όλα τα μέσα, σήμερα πάλι βιώνει δύσκολες μέρες. Εκεί, σε αυτό το χωριό, εμφανίστηκαν νέα κτήνη, ο λεγόμενος Εθνικός στρατός, στις 17 Δεκεμβρίου 1945 και ώρα 8 και μισή το βράδυ και αφού περικύκλωσαν το χωριό από όλες τις 4 πλευρές, σαν λυσσασμένα σκυλιά οι στρατιώτες έμπαιναν στα σπίτια και, παρά το γεγονός ότι ο πληθυσμός κοιμόταν ήσυχα, τον συγκέντρωσαν στη πλατεία του χωριού και εκεί άρχισαν να τον χτυπούν αλύπητα, έπειτα πήραν 12 άτομα και ξεκίνησαν για άγνωστη κατεύθυνση. Όταν ο υπόλοιπος πληθυσμός ζήτησε να μάθει γιατί συνελήφθησαν και που τους μετέφεραν, τότε το κτήνος Σπύρος, διοικητής της ομάδας, άρχισε να πυροβολεί, σκοτώνοντας τον νεαρό Γκιόργκι Χρήστο Νικόλοβ, 18 ετών, και τραυμάτισε βαριά τους Μιχάλη Πένσσο και Μιχάλη Οσλοβίτη, τελευταίος γραμματέας του τοπικού συμβουλίου.

Κρατούμενοι οι: Γκιόργκι Ντ. Κόστου, Γιόβαν Τ. Χαντζιέβ, Μετόντι Κόστου, Τόμο Ντεβέρλη, ο αδελφος του, Ντιμο Τσοκα, Χρήστο Ιωάννου και Γκιόργκι Χ. Κόστου τους μετέφεραν στο χωριό Τρέσινο (Ορμα) όπου βρισκόταν η διοίκηση της μοναρχοφασιστικής παραστρατιωτικής ομάδας...

Την επόμενη μέρα, όταν οι χωρικοί κήδευσαν τον δολοφονημένο νεαρό, τα αιμοβόρα κτήνη οι Χίτες πάλι εμφανίστηκαν στο χωριό και άρχισαν πάλι να βασανίζουν το λαό, μετά συνέλαβαν άλλους 2 χωρικούς και αναχώρησαν τραγουδώντας φασιστικά τραγούδια ενώ οι χωρικοί θρηνούσαν τα θύματα. Αυτή είναι η τάξη της ψευτο-δημοκρατίας της κυβέρνησης του Σοφούλη.

Αδέλφια Μακεδόνες, Έλληνες και Βλάχοι, ζητήστε να σταματήσει η τρομοκρατία.

Ζητήστε από τις κρατικές υπηρεσίες να συλληφθούν οι δολοφόνοι και να τιμωρηθούν παραδειγματικά. Αγωνιστείτε για κυβέρνηση συνασπισμού επειδή μόνο αυτή θα δώσει ισότητα και θα βάλει τάξη. Ζητήστε να δοθεί γενική πολιτική αμνηστία, την αναγνώριση του εθνικού κινήματος. Αγωνιστείτε για καλύτερη ζωή, για δίκαια κατανομή των προϊόντων της ΟΥΝΡΑ, εκκαθάριση του στρατού από τους αιμοβόρους -ΣΑΝ, Χίτες κι άλλους εγκληματίες.

Αγωνιστείτε για ελεύθερες και ανόθευτες εκλογές .

Εμπρός για λαϊκή δημοκρατία.

14/12/1945 Περιφερειακή Επιτροπή του ΝΟΦ περιοχή Έδεσσας

Μακρύς είναι ο κατάλογος των εγκλημάτων που διαπράχθηκαν κατά του μακεδονικού λαού μετά την συμφωνία της Βάρκιζας από πλευράς των μοναρχοφασιστικών στρατιωτικών σχηματισμών. Αλλά, ωστόσο, ένα μέρος αυτών αξίζουν την έμφαση να περιγραφούν ως απεικόνιση της αναισθησίας και της αγριότητας του οργισμένου θράσους, για να καταστρέψουν όλα όσα εμπόδιζαν την βάρβαρη εκστρατεία τους.

Την 1 Μαΐου 1945, στο χωριό Κροντσέλεβο (Κερασιά) δολοφονήθηκε ο νεαρός Μίτσι Σοτίροβ Αλαμάνοβ από μια αποσπασμένη μοναρχοφασιστική παραστρατιωτική ομάδα που προηγουμένως είχε κάνει μπλόκο στο χωριό.

Στις 24 Ιουλίου του ίδιου έτους, η χωροφυλακή από το χωριό Τρέσινο (Ορμα) έκανε μπλόκο στο χωριό Πόζαρ (Λουτράκι) και συνέλαβε τον Ιβάν Ντόκοβ, υπεύθυνος του ΝΟΦ. Εκνευρισμένοι και έξαλλοι από την σιωπή του, οι μοναρχοφασίστες τον έθαψαν ζωντανό στη γη.

Στις 8 Μαΐου στο χωριό Ράντομιρ-Ενίτζε Βαρντάρσκο (Ασβεστάρειο Γιαννιτσών) ελληνικά κυβερνητικά στρατεύματα με συνοδεία Άγγλων στρατιωτών έκαναν μπλόκο στο χωριό και συνέλαβαν μεγάλο αριθμό χωρικών. Οι συλληφθέντες οδηγήθηκαν έξω από το χωριό και κοντά στο ποτάμι τους ξυλοκόπησαν μέχρι λιποθυμίας. Τις πιο βαριές κακώσεις δέχτηκαν οι Αθανας Καπαζούσοβ, Ρίστο Κοζάροβ, Μπόζζιν Σταμένκοβ και Σότιρ Ζζούποβ.

Τον Ιούλιο 1945, παραστρατιωτική μοναρχοφασιστική μονάδα έκανε μπλόκο στο χωριό Τερνα Ρέκα Γκουμένισκο (Κάρπη Γουμένισας) και συνέλαβε τους Μίνο Τσέτκοβ, Ρίστο Ζζάροβ, Γκιόργκι Ντούρτσεβ και Ιβάν Πόποβ. Τους έκλεισαν στο πανδοχείο του χωριού και τους ξυλοκόπησαν κτηνωδώς. Αργότερα, τους μετέφεραν στη φυλακή στην Γουμένισα.

Στις 2 Σεπτεμβρίου 1945 στο βουνό Πάϊκο, πάνω από το χωριό Κόρνισσορ -Ενίτζε Βαρντάρσκο (Κρώμνη Γιαννιτών), σκοτώθηκαν από μια αποσπασμένη στρατιωτική μοναρχοφασιστική μονάδα, με τη βοήθεια ενός κατασκόπου από το χωριό, οι: Νάσι Κοροβέσι, εκπαιδευτής του Διοικητικού Συμβουλίου του ΝΟΦ (σε αυτή τη περιοχή είχε έρθει για οργανωτική δουλειά), γεννημένος στο χωριό Σμρντες (Κρυσταλοπυγη), Κόστα Χ., μέλος του ΠΣ του ΝΟΦ της περιοχής Γιαννιτών, γεννημένος στο χωριό Μπαμπίγιανη (Λάκκα) και Αθανας Λούβτσεβ από το χωριό Μπαρόβιτσα (Καστανερή).

Στις 17 Νοέμβριου 1945 νέο αίμα χύθηκε στο βουνό Πάϊακ (Πάϊκο). Λόγω της τρομοκρατίας, όπως και σε άλλα μέρη, οι χωρικοί της περιοχής της Γουμένισσας είχαν αφήσει τα χωριά τους κι είχαν φύγει στο βουνό για να αποφύγουν τις συλλήψεις και τις κακοποιήσεις. Εκείνο το βράδυ, πάνω από το χωριό Μπαρόβιτσα (Καστανερή), ήταν κρυμμένοι στο δάσος ο Αλέκος Βασίλεβ από τη Γκούμεντζα (Γουμένισσα), μέλος του Επαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΦ Γουμένισσας, ο Γκιόργκι Σσάσσεβ Κρλεβ, ο Ριστο Γκάτεβ, ο Γκιόργκι Ούντοβ, ο Ρίστο Τρεβ, Πάνο Καρασσούκιν, Ντίμιταρ Παρλαπάνοβ, Τράϊκο Αϊτοβ, όλοι μέλη του ΝΟΦ. Βρεθήκαν στη καλύβα όπου κοιμόντουσαν και πυροβολήθηκαν από ένα απόσπασμα μοναρχοφασιστικής παραστρατιωτικής μονάδας.

Στην αναφορά της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, μεταξύ άλλων, αναφέρεται: «....το δεύτερο μισό του μήνα Μάρτιο θα μείνει μια μαύρη περίοδος για την περιοχή μας, για την ιστορία μας, για την οργάνωση μας και για τον λαό μας. Το Μαύρο Μέτωπο, με επικεφαλής τον αρχηγό της χωροφυλακής, συνταγματάρχη Μπάφας, και ο υπηρέτης του καπετάνιος Οικονομόπουλος, ξεκίνησε βάνουση τρομοκρατία πάνω στο μακεδονικό λαό. Ολόκληρη η πόλη της Έδεσσας είναι κάτω από στρατιωτική διοίκηση. Ο πληθυσμός δεν μπορεί να κάνει καμία κίνηση, για να μην κακοποιηθεί από την χωροφυλακή και το στρατό. Υπάρχουν μπλόκα σε όλες της περιοχές της πόλης, κάθε βράδυ πραγματοποιούνται εισβολές στα σπίτια και ξυλοκοπούνται γυναίκες μέχρι λιποθυμίας, γίνονται συλλήψεις απο τις οποίες η οργάνωση ΝΟΦ έχει χτυπηθεί πολύ.

Μέχρι σήμερα συνελήφθησαν πάνω από 20 στελέχη του ΝΟΦ και ΝΟΜΣ, μεταξύ αυτών υπάρχει και ο υπεύθυνος του ΝΟΦ σύντροφος Ρένος, επαγγελματικός συνεργάτης του ΝΟΦ, όπως επίσης συνελήφθη και ο οικονομικός υπεύθυνος του ΝΟΦ σύντροφος Μπόρις κι άλλοι αξιωματούχοι. Ξυλοκοπήθηκαν πολύ αλλά δεν ομολόγησαν τίποτα εκτός ότι είναι μέλη του ΝΟΦ. Η οργάνωση ΝΟΜΣ της πόλης είναι πραγματικά επί διωγμό και, τελικά, έχουν συλληφθεί σχεδόν όλοι οι ακτιβιστές, αναμένεται ότι θα συλληφθεί και ο γραμματέας του ΝΟΜΣ της περιοχής Έδεσσας, όπως επίσης και ο γραμματέας της ίδιας της οργάνωσης της Έδεσσας, γιατί και οι δυο είναι εγκλωβισμένοι στην ίδια πόλη.

... Όλοι οι κρατούμενοι στις ανακρίσεις δηλώνουν με υπερηφάνεια ότι είναι μέλη του ΝΟΦ και ΝΟΜΣ και αυτή η στάση έκανε τους χωροφύλακες και την αντίδραση ακόμα περισσότερο έξω φρενών, ώστε να τους αναγκάσει να σκορπίσουν ένα φυλλάδιο με το οποίο απειλούν ότι θα σφάξουν όλους τους Σλάβους. Ο πληθυσμός της Έδεσσας είναι αναστατωμένος και είναι έτοιμος, με μεγαλύτερο θάρρος, να αντισταθεί στη τρομοκρατία και είναι εν αναμονή για ένοπλο αγώνα...»

Στην έκτακτη αναφορά του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ για την περιοχή Έδεσσας, στις 24 Μαρτίου 1946, αναφέρεται: «...Η κατάσταση στην περιοχή μας συνεχίζει να είναι αφόρητη και φονική για τον λαό μας, ειδικά για την οργάνωση μας, από την εξαγριωμένη φονική τρομοκρατία που εφαρμόζει το μαύρο Μέτωπο, με επικεφαλής την χωροφυλακή και την Εθνική φρουρά, οι οποίες εκτελούν κάθε μέρα σε όλα τα χωριά και ειδικά στην πόλη.... Τα στελέχη μας, πιστά και αποφασισμένα στην εκτέλεση των καθηκόντων τους, πεθαίνουν κάθε μέρα. Στις 24 Μαρτίου 1946, μια αποσπασμένη μονάδα της Εθνικής φρουράς περικύκλωσε το χωριό Ροσίλοβο (Ξανθόγεια) και εκεί συνέλαβε και στη συνέχεια πυροβόλησε τους συντρόφους Ρίστο Λιακούσσεβ, στέλεχος του ΝΟΦ, γεννημένος στο Ροσίλοβο, και Ράντε Στεφάνοβ, μέλος του Επαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΜΣ της περιοχής Οστρόβου (Αρνισσας), γεννημένος στο Οστρόβο (Αρνισσα). Εκτός αυτού, οι φασίστες συνέλαβαν και άλλα άτομα τα οποία τα μετέφεραν στη φυλακή στην Έδεσσα.

Στις 22 Μαρτίου 1946, η χωροφυλακή του χωριού Βλάντοβο (Άγρας) περικύκλωσε το χωριό Τεόβο (Καρυδιά) και συνέλαβε τον νεαρό Ρίστο Γκάγκλη, ακτιβιστής του ΝΟΜΣ, τον οποίον πυροβόλησε επί τόπου, μπροστά στα μάτια των γονιών του και των συγχωριανών.

Στις 22 Μαρτίου 1946, η χωροφυλακή της Έδεσσας μαζί με εθνικιστές της φασιστικής οργάνωσης ΕΠΕΝ, περικύκλωσαν τη θέση Λ'γκοτ (Λόγγο), τοποθεσία έξω από την Έδεσσα (Βόντεν), και εκεί τραυμάτισαν βαριά τον Γιάννη Γιάκα, γραμματέα του ΝΟΜΣ της περιοχής Έδεσσας και την Έλλη Ροντίτσεβα, μέλος της γραμματείας του ΝΟΜΣ της περιοχής Έδεσσας.

Στις 23 Μαρτίου 1946, απόσπασμα μιας μονάδας χωροφυλακής περικύκλωσε το κέντρο του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχή Οστρόβου (Αρνισσας), στο χωριό Γιαβόργιανι (Πλατάνη) και, σε άνιση μάχη, σκότωσε τον γραμματέα του ΝΟΦ της περιοχής, Παναγιώτ Μποζζινόβ, γεννημένος στο Μέσιμερ (Μεσημέρι). Βαριά τραυματισμένος συνελήφθη ο Πέτρε Πόποβσκι, μέλος της γραμματείας του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ, γεννημένος στο Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή), μαζί με τον αγγελιοφόρο του ΝΟΦ Αθανας Λιάτσκοβ από το Μέσιμερ, ενώ ο καθηγητής Γκεόργκι Κόστοβ κατάφερε να ξεφύγει (ο Κόστοβ έχει γεννηθεί στο Ντόλνο Ρόντιβο-Κάτω Κορυφή). Οι συλληφθέντες μεταφέρθηκαν στη φυλακή της Έδεσσας όπου οι χωροφύλακες ξέσπασαν κτηνωδώς πάνω σε αυτούς.

Στις 24 Μαρτίου 1946, απόσπασμα μιας μονάδας της Εθνικής φρουράς περικύκλωσε το Τεόβο (Καρυδιά), το Βολκογιάνοβο (Λύκοι), το Κροντσέλοβο (Κερασιά) και το Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή) με σκοπό να συλλάβει ακτιβιστές του ΝΟΦ αλλά δεν το κατάφερε.

Η ΜΙΡΚΑ ΓΚΙΝΟΒΑ ΣΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΩΝ ΜΟΝΑΡΧΟΦΑΣΙΣΤΩΝ

Την 1 Μαΐου 1946, είχε γίνει μπλόκο στο χωριό Κροντσέλοβο (Κερασιά) από ένα τάγμα μοναρχοφασιστικού στρατού και 2 αποσπάσματα μονάδων χωροφυλακής. Σκοπός τους ήταν να συλλάβουν τα στελέχη του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας. Η δράση τους έμεινε χωρίς επιτυχία και για εκδίκηση συγκέντρωσαν τους

χωρικούς στην πλατεία και όλη την ημέρα τους κακοποιούσαν. Επιπλέον, είχαν συλλάβει τον Πέτρε Ντίοβ από τον οποίον ζητούσαν να τους πει που κρύβονται οι αρχηγοί του ΝΟΦ. Για πολύ καιρό μετά, ο Πέτρε Ντίοβ βίωσε τις ανακρίσεις και τις κακοποιήσεις και στο τέλος καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη.

Στις 6 Ιουλίου 1946, σε μια άνιση μάχη με μοναρχοφασίστες, στα δάση της περιοχής Πότσεπ (Μαργαρίτα) έπεσε στα χέρια του εχθρού η γραμματέας του ΑΜΓ (Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών) Μίρκα Γκίνοβα, γεννημένη στο Ροσίλοβο (Ξανθόγεια). Μαζί της πιάστηκαν οι: Γκιόργκι Πρόεβски, γραμματέας της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ της πόλης Έδεσσας, Πέτρε Ποπντιμίτροβ – επικεφαλής, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, Ρίστο Στογιάνοβ, μέλος του Τοπικού συμβουλίου του ΝΟΦ της πόλης-γεννημένος στο χωριό Μέσιμερ (Μεσημέρι), Ντίμιταρ Λιούμποβ από το χωριό Βλάντοβο (Άγρας), μέλος του περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ της περιοχής Οστρόβου (Αρνισσας), Τόμο Μιχαΐλοβ από το χωριό Γκούγκοβο (Βρυτά), μέλος του Περιφερειακού συμβουλίου του ΝΟΦ περιοχής Οστρόβου, Γιώργος Μυστακίδης, Έλληνας-πρόσφυγας από το χωριό Καρασιναντσι Μέγκλενσκο (Πλάγια Αλμωπίας-σ.σ. τώρα Ν. Κιλκίς), μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ περιοχής Έδεσσας, η γυναίκα του Χρυσούλα Μυστακίδου, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ περιοχής Αριδαίας και Ειρήνη....., Ελληνίδα αδελφή νοσοκόμα και ακτιβίστρια του ΚΚΕ περιοχής Έδεσσας. Τους αιχμάλωτους τους πήγαν στο μοναστήρι, στο χωριό Βολκογιάνεβο (Λύκοι), όπου βασανίστηκαν κτηνωδώς. Ματωμένοι, με πρησμένα πρόσωπα, με σχισμένα ρούχα, τους έστειλαν στην Έδεσσα.

Όταν μαθεύτηκε ότι μεταξύ των αιχμαλώτων ήταν και η Μίρκα Γκίνοβα και άλλα στελέχη του ΝΟΦ, ολόκληρη η πόλη έτρεξε στους δρόμους για να δει τους διάσημους μαχητές της. Μειώθηκε η εμπιστοσύνη για αυτές τις φήμες επειδή η αστυνομία συνεχώς διέδιδε ότι είχε σκοτώσει τους αιχμάλωτους αρχηγούς του ΝΟΦ, αλλά πάντα άφηνε να εννοηθεί ότι πρόκειται για μυθοπλασία ή για στοχευμένη προπαγάνδα. Με αυτές τις φήμες επιδιώκονταν να δημιουργηθεί σύγχυση ή να προκαλέσει άγχος μεταξύ των κατοίκων της Έδεσσας.

Βαδίζοντας στους δρόμους της πόλης, υπερήφανη και με το κεφάλι ψηλά, αδιαφορώντας για τις βαριές κακώσεις στο πρόσωπο και το σώμα, ματωμένη ολόκληρη και κουρελιασμένη, η Μίρκα Γκίνοβα, επικεφαλής της πομπής των αιχμαλώτων, καλούσε τον πληθυσμό σε εκδίκηση και αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών. Οι χωροφύλακες έτειναν να εμφανίσουν προς τους πολίτες πόσο άθλια έδειχναν οι αντάρτες και οι αρχηγοί τους, αλλά ακριβώς αυτή η εμφάνιση προκαλούσε στο λαό ακόμα μεγαλύτερο μίσος προς τους εχθρούς και τον θαυμασμό προς τους αιχμάλωτους. Η Μίρκα Γκίνοβα όλη την ώρα καλούσε το λαό στον αγώνα και φώναζε συνθήματα του ΝΟΦ, για δημοκρατία και ελευθερία!

Μέρες και νύχτες κράτησαν τα βασανιστήρια στη φυλακή της Έδεσσας. Μέσω κτηνωδών βασανιστηρίων, τους ζητούσαν να καταδικάσουν την οργάνωση και δημόσια να παραιτηθούν από τις θέσεις τους.

Οι χωροφύλακες έδειξαν ιδιαίτερη σκληρότητα και βαναυσότητα προς τη Μίρκα Γκίνοβα, διάσημη ηρωίδα, που όρθια υπέμεινε όλα τα καταχθόνια βασανιστήρια,

οδηγώντας στην οργή τους βασανιστές της. Επτά μέρες συνεχόμενες την πήγαιναν έξω από την πόλη, στη τοποθεσία «Γαβαλιώτση» και εκεί, μεταξύ όλων των άλλων βασανιστηρίων, ζωντανή την έθαβαν στη γη μέχρι το λαιμό, πυροβολούσαν, στη συνέχεια, με τα ρεβόλβερ, δίπλα στο κεφάλι της.

Μετά από δεκαοκτώ μέρες με αδιάκοπες ανακρίσεις και κακοποιήσεις νυχθημερόν, τους αιχμάλτους αντάρτες τους πήγαν στο Ενίτζε-Βάρνταρ (Γιαννιτσά) όπου παρουσιάστηκαν στο στρατοδικείο.

Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε με μυστικότητα. Στη δίκη παρέστησαν, εκτός των κατηγορούμενων, στρατιωτικοί και αστυνομικοί αξιωματικοί και το δικαστήριο ήταν φρουρούμενο από ένοπλες δυνάμεις. Στην ακρόαση δεν επιτράπηκε η παρουσία ούτε καν των γονιών και των στενών συγγενών των κατηγορούμενων.

Σύμφωνα με τα λεγόμενα του αξιωματικού Κ.Σ. που παρέστη σε αυτή την διαδικασία, ο οποίος είχε ειλικρινή συμπάθεια προς τους καταδικασμένους και το δημοκρατικό κίνημα, οι κατηγορούμενοι συμπεριφέρθηκαν ηρωικά.

«Οι κατηγορούμενοι με μεγάλο θάρρος αρνήθηκαν τις συκοφαντίες του κατηγορητηρίου που επέβαλε η μοναρχοφασιστική εξουσία. Με μεγάλη περηφάνια η Μίρκα μίλησε για την οργάνωση της και για τις δραστηριότητες της ως στέλεχος του ΝΟΦ και συγχρόνως υπεραμύνθηκε τις αρχές του ΝΟΦ επισημαίνοντας ότι αυτή είναι μακεδονική δημοκρατική οργάνωση, που αγωνίζεται για ελευθερία και δημοκρατία στη χώρα, για ισότητα του μακεδονικού και του ελληνικού λαού, στα πλαίσια ενός δημοκρατικού καθεστώτος στην Ελλάδα και ότι το ΝΟΦ αγωνίζεται εναντίον κάθε αυτονομιστικής κίνησης στη Μακεδονία, διότι το αντιλαμβάνεται όχι μόνο βλαβερό για το μακεδονικό λαό, αλλά και ως κίνημα που οργάνωσε η μοναρχοφασιστική μπουρζουαζία, μαζί με άλλες μοναρχοφασιστικές χώρες. Ο σκοπός τους είναι να αποτρέψουν το πραγματικό δημοκρατικό κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου από την μια πλευρά, κι από την άλλη να σπάσουν την αδελφότητα και την ενότητα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού στον αγώνα τους κατά της αντίδρασης. Την απολογία της Μίρκας την διέκοπτε ο πρόεδρος του στρατοδικείου, αλλά εκείνη συνέχιζε πιο δυναμικά να επιτίθεται και να κατηγορεί την μοναρχοφασιστική τρομοκρατία και να υπερασπίζεται την αγωνιστική θέση του ΝΟΦ ως λαϊκή δημοκρατική οργάνωση που αγωνίζεται για ελευθερία και δικαιώματα του μακεδονικού και του ελληνικού λαού. Η δική της ηρωική συμπεριφορά και οι γενναίες εμφανίσεις των άλλων κατηγορούμενων εξέπληξαν τους δικαστές οι οποίοι περίμεναν από τους κατηγορούμενους, μετά από τα τόσο άγρια βασανιστήρια, μετάνοια και αίτημα συγχώρεσης. Σε αυτό γελάστηκαν, ξέχασαν ότι μπροστά τους υπήρχαν αγωνιστές επαναστάτες, ηγέτες κομμουνιστές, γενναίοι πατριώτες των οποίων οι δίκαιες πεποιθήσεις δεν παρεκκλίνουν μπροστά σε καμία πίεση και απειλή. Αγωνιζόμενοι για τα ιδανικά του λαού τους, για ελευθερία και δημοκρατία, ήταν έτοιμοι να παραιτηθούν από τη ζωή τους, αλλά από καμία από τις πεποιθήσεις τους. Αυτά εξαγρίωσαν τους βασανιστές και τους εχθρούς τους, προκάλεσαν άγχος και φόβο στις γραμμές τους, γι' αυτό αποφάσισαν να καταστρέψουν αυτή την ηρωική συμπεριφορά των κατηγορούμενων.

Η ετυμηγορία ήταν: καταδίκη σε θάνατο των κατηγορούμενων.

Σε θάνατο δια τουφεκισμού καταδικάστηκαν 7 αντάρτες: Μίρκα Γκίνοβα, Γκιόργκι Πρόεβ, Πέτρε Ποπντιμίτροβ, Ρίστο Στογιάνοβ, Ντίμιταρ Λίμποβ, Τόμο Μιχαΐλοβ και Γιώργος Μυστακίδης, ενώ η σύζυγος του Χρυσούλα Μυστακίδου και η αδελφή νοσοκόμα καταδικάστηκαν σε πολυετή φυλάκιση.

Οι κατηγορούμενοι άκουσαν ήρεμα και με αξιοπρέπεια τις καταδικαστικές αποφάσεις. Όταν ο πρόεδρος του στρατοδικείου τελείωσε την ανάγνωση, από τα στόματα τους αντήχησαν συνθήματα υπέρ του ΝΟΦ, του ΚΚΕ, της ελευθερίας!

Τη νύχτα μεταξύ 25 και 26 Ιουλίου στα κελιά της φυλακής οι καταδικασμένοι σε θάνατο έγραψαν η γνωστοποίησαν τις τελευταίες τους επιθυμίες.

Το πρωί, στις 26 Ιουλίου 1946, πριν ακόμα ξημερώσει, η Μίρκα ξύπνησε από τους πρώτους και άρχισε να ταχτοποιεί τα ρούχα της. Υπάρχουν μαρτυρίες από επιζώντες φυλακισμένους που είπαν ότι εκείνη καθόλου δεν φοβήθηκε απ' αυτό που την περίμενε. Ταχτοποιούσε τα μαλλιά της, τα σχισμένα ρούχα της τα διόρθωνε σε τάξη. Με ζεστή, γλυκιά και φιλική φωνή έδινε θάρρος στους συντρόφους της που ήταν βυθισμένοι στις αναμνήσεις και στις σκέψεις για τους συγγενείς τους. Έλεγε ότι να πεθάνει κανείς στον αγώνα σημαίνει τιμή για κάθε πατριώτη, ότι ο αγώνας που άρχισε θα το συνεχίσουν οι δικοί τους σύντροφοι και ότι το τέλος για το μοναρχοφασισμό πλησιάζει. Ζήτησε απ' όλους στα κελιά να παραμείνουν αξιοπρεπείς μέχρι την τελευταία στιγμή και να μην αφήσουν τους δολοφόνους να χαίρονται με τον δικό τους τον πόνο.

Στα κελιά ακούστηκε τραγούδι, αγωνιστικό τραγούδι που αντήχησε μέσα στους διαδρόμους της φυλακής.

Όταν τους έφεραν μπροστά στο εκτελεστικό απόσπασμα έδειξαν εξαιρετικό θάρρος. Οι μοναρχοφασίστες στρατιώτες και οι συμμετέχοντες αξιωματικοί ήταν σε σύγχυση από την στάση τους. Αρνήθηκαν να δεχτούν τον ιερέα που ζήτησε να τους εξομολογήσει. Πριν δοθεί η εντολή για πυροβολισμό, φώναξαν συνθήματα για το ΝΟΦ και το ΚΚΕ. Η Μίρκα Γκίνοβα και οι σύντροφοι της σκοτώθηκαν με μια σκέψη και ένα μήνυμα: ο αγώνας συνεχίζεται - θάνατος στους μοναρχοφασίστες!

ΖΩΗ Η ΘΑΝΑΤΟΣ

Παρά τα σκληρά χτυπήματα που δέχτηκε το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα με τις συλλήψεις και τις φυλακίσεις μεγάλου αριθμού μαχητών του, η οργάνωση του ΝΟΦ μαζικοποιήθηκε ακόμα περισσότερο, επειδή ο μακεδονικός λαός σε αυτήν έβλεπε τον προστάτη και αγωνιστή για την επίτευξη των δικαιωμάτων του. Τα χτυπήματα και αδικήματα των μοναρχοφασιστών αυξάνονταν καθημερινά και ο λαός ήταν σε μεσολάβηση μπροστά στη μοναδική εναλλακτική: για να σώσει την γυμνή ζωή του, την οικογένεια του και το έδαφος της πατρίδας του έπρεπε να αγωνιστεί. Να αγωνιστεί για ζωή η θάνατο. Πλέον δεν υπήρχε η παραμικρή ελπίδα ότι με σταυρωμένα τα χέρια και με τη γενναιοδωρία κάποιου να αποκατασταθούν η ειρήνη και τα δικαιώματα του. Γι' αυτό, ο λαός με το όπλο στο χέρι έβγαине στο βουνό και ακολουθούσε τις αντάρτικες ομάδες και ο πιο αδύναμος πληθυσμός αναζητούσε την σωτηρία στη διαφυγή πέρα από τα σύνορα, στο ελεύθερο κομμάτι της Μακεδονίας.

Ορίστε τι γράφει ο γραμματέας της οργάνωσης του ΝΟΦ της Έδεσσας στην αναφορά, στις 21/9/1946, στο Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ:

2. Σήμερα έφεραν στο Σόλουν (Θεσσαλονίκη) όλες τις συλληφθείσες οικογένειες που έχουν δικούς τους στα βουνά. Η συμπεριφορά της χωροφυλακής προς αυτές τις οικογένειες υπήρξε βάρβαρη. Χθες, όλη μέρα, τους είχε αφήσει νηστικούς. Δεν επέτρεπε ούτε στους συγγενείς τους να τους δώσουν τροφή. Η αδελφή του «Οτσε» ήταν πολύ θαρραλέα και διαμαρτυρήθηκε έντονα, έτσι έσπασε ο κλοιός και, στο τέλος, έληξε η απαγόρευση και πήραν την τροφή. Από την Έδεσσα συνελήφθησαν: η οικογένεια του Γκιόργκι Σαπουντζή, οι οικογένειες Γκισσάρεβοι, Αγιάνοβσκοι, η οικογένεια Τσρβένκοβοι, η μητέρα του Κεραμετσίεβ κι άλλοι...

3. Δόθηκε αυστηρή διαταγή από τον συνταγματάρχη της χωροφυλακής, Ευθύμιος Τσαταλής, στις 17/9/1946, ότι απαγορεύεται αυστηρά η μετάβαση και η κίνηση στο βουνό Πάϊακ (Πάϊκο). Στους βοσκούς που κινούνται στο βουνό Πάϊκο θα παρέχονταν ειδικές άδειες και αυτοί έπρεπε διαρκώς να δείχνουν τη τροφή που μεταφέρουν, αλλιώς θα τιμωρούνταν σύμφωνα με το νόμο έκτακτων μέτρων...

4. Τη νύχτα μεταξύ 20 και 21 αυτού του μήνα, περίπου 100 χωροφύλακες ξεκίνησαν προς το χωριό Σούμποτσκο (Αριδαία). Επιβεβαιώνονται οι πληροφορίες ότι όλες αυτές οι κινήσεις έχουν ως σκοπό να βάλουν μπλόκο στα βουνά Πάϊακ, Κόζζουφ και Καϊμάκτσταν...

Δυο μέρες αργότερα, στις 23/9/1946, ο γραμματέας του συμβουλίου του ΝΟΦ της πόλης Έδεσσας ενημέρωσε το Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ για νέες συλλήψεις που πραγματοποίησαν οι μοναρχοφασίστες. Στην αναφορά δηλώνει:

«Σύντροφε «Οτσε», έμαθα ότι από χθες και στο εξής πραγματοποιούνται νέες συλλήψεις. Φυλακίστηκαν οι Λάζο Τσούσκα, Βρέτας, Μπακόπουλος, η οικογένεια Γκισσάροβοι και η οικογένεια του Κίρο Τανασάκι, η οικογένεια του Σσίσσκο, και πολλοί άλλοι, και η τρομοκρατία πάνω στην Έδεσσα γίνεται οξύτερη...

Φυλακίζονται ολόκληρες μακεδονικές οικογένειες που έχουν δικά τους μέλη η κοντινούς τους στις γραμμές του ΝΟΦ η που εισχώρησαν στις ανταρτικές ομάδες. Εκτός τους προαναφερόμενους, έχουν συλληφθεί και οι οικογένειες των Γκιόργκι Στόεβσκι, οι Ρούσσκοβοι, Ηλία Νούσκα, Κоста Κούζεβ, Βάνι Καρακατσάνοβ, Μιχαήλ Σαλαμπάσσεβ, Μίτο Μπαμπαρατζοβ, Γκιόργκι Σαμαρέντσεβ, Γκιόργκι Σσίμτσεβ, Βάνι Ακοτσκο, Δημήτρη Μακρή, Γκλίγκορ Τρεπτσάνι, Τρύφουν Κάλατζι, Ρίστο Ιωάννη με τη γυναίκα του και τα παιδιά, Τούσσι Γκάτσεβ, Σοφία Κιορτόσσεβα, Μαρίκα Τόпка, Νέσσα Γκάτσου και πολλοί άλλοι από την Έδεσσα, αλλά είχε και πολλές οικογένειες από τα χωριά, όπως οι: Ντίνι Τρππεβσκι, Βασίλκα Τρππεβσκα, Ιτσο Ντίοβ από το Κροντσέλοβο (Κερασιά), Πέτρε Πόποβ από το Βολκογιάνεβο (Λύκοι), Κίρο Γιάτσεβ από το χωριό Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή). Αυτοί βασανίστηκαν κτηνωδώς και όλοι καταδικάστηκαν σε διάφορες ποινές από 2 έως 10 χρόνια φυλάκιση η εξορία.

Το όργανο του ΚΚΕ «Ριζοσπάστης», στις 13 Ιανουαρίου 1946, διαμαρτυρήθηκε για τις διώξεις που πραγματοποιούσε το μαύρο μέτωπο κατά του μακεδονικού πληθυσμού, τονίζοντας ότι «ο μακεδονικός λαός, μολονότι αριθμεί 180.000 κατοίκους, στις γραμμές του

ΕΛΑΣ έδωσε 6.000 μαχητές που αγωνίστηκαν μαζί με τον ελληνικό λαό για την εκδίωξη του κατακτητή» και υποστήριξε να σταματήσει αυτή η καταδίωξη....

Η φασιστική εφημερίδα «Εθνικός Κήρυξ», στις 21 Ιανουαρίου 1946, απαντά στο «Ριζοσπάστη», ζητώντας από την κυβέρνηση να διώξει 120.000 Μακεδόνες από το έδαφος της Ελλάδας με αιτιολογία ότι είναι επικίνδυνοι για την Ελλάδα...

Η εφημερίδα του ΚΕΕ στο Σόλουν (Θεσσαλονίκη) «Λαϊκή Φωνή», στις 12 Φεβρουαρίου 1946, σχετικά με την τρομοκρατία, δίνει τα δικά της στοιχεία: σκοτωμένοι δημοκράτες 1.300, συλληφθέντες 20.000 και καταδικασμένοι 2.000 άτομα.

Το όργανο του ΚΚΕ «Κομμουνιστικές Επιθεωρήσεις», στις 19/9/1946, σχετικά με την τρομοκρατία στη Μακεδονία του Αιγαίου, μεταξύ άλλων, δίνει και τα δικά του στοιχεία: «από 12.2.1946 έως τις 3.9.1946 στη Μακεδονία του Αιγαίου σκοτώθηκαν 433 άτομα, απόπειρες δολοφονίας πάνω από 221 άτομα, συνελήφθησαν 36.122, βιασμοί γυναικών και κοριτσιών 80. Πραγματοποιήθηκαν 304 επιθέσεις σε δημοκρατικούς συλλόγους. Εξορίστηκαν 538 οικογένειες και 1.135 άτομα. Καταδικάστηκαν σε εξορία 300 άτομα και καταδικάστηκαν από στρατοδικεία και εκτελέστηκαν 45 άτομα. Καταδικάστηκαν σε ισόβια δεσμά 56 άτομα και σε ελαφρότερες ποινές 280 άτομα».

Όπως αναφέρεται παραπάνω, όλα αυτά τα εγκλήματα και οι συλλήψεις πραγματοποιήθηκαν σε περίοδο μόνο έξι μηνών, γεγονός που δηλώνει εξαιρετικά επιθετικές φασιστικές θηριωδίες.

Με βάση την έρευνα που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την τρομοκρατία στην περιοχή της Έδεσσας και που παρουσίασε έκθεση της δράσης του ΝΟΦ, η οποία έγινε στις 20 Μαΐου 1947 στο Καϊμάκτσαλαν, προσδιορίζεται ότι: στη περιοχή της Έδεσσας σκοτώθηκαν 74 άτομα, στο Ενίτζε Βάρνταρσκο (περιοχή Γιαννιτών) και Γκουμένιτσκο (περιοχή Γουμένισας) 48 άτομα. Βιασμοί γυναικών και κοριτσιών στο Βόντενσκο (περιοχή Έδεσσας) 150, στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 96. Συλλήψεις στην περιοχή Έδεσσας 20.501 και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 810. Καταδικασμένοι στην περιοχή Έδεσσας 1.950, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 430 άτομα. Εξόριστοι από την περιοχή της Έδεσσας 550 και από τις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 115 άτομα.

Στην περιοχή της Έδεσσας ξυλοκοπήθηκαν 1.800 άτομα, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 1.080 άτομα. Τρελάθηκαν από τους ξυλοδαρμούς 21 άτομα στην περιοχή της Έδεσσας και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 1 άτομο. Πυρπολημένα σπίτια στην περιοχή της Έδεσσας 813, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 268 σπίτια. Ληστείες και λεηλασίες σε 13 χωριά της περιοχής Έδεσσας, στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 10 χωριά. Οικογένειες θύματα ληστείας στην περιοχή της Έδεσσας 480, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 100 οικογένειες. Εκκενώθηκαν 25 χωριά στην περιοχή της Έδεσσας, με σύνολο 7.898 άτομα, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 10 χωριά, με 1.190 άτομα. Άνεργοι εργάτες στην περιοχή της Έδεσσας 2.898, και στις περιοχές Γιαννιτών και Γουμένισας 200.

Αυτά τα δεδομένα υπέβαλε το Περιφερειακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας.

Τα δεδομένα παρουσιάστηκαν στο Πρώτο συνέδριο του ΝΟΦ που πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 1948 και, σχετικά με την τρομοκρατία, δηλώνουν ότι: καταδικασμένοι και εκτελεσθέντες από στρατοδικεία είναι 31 άντρες και 5 γυναίκες. Πέθαναν στις φυλακές και στην εξορία 4 άτομα. Σκοτωμένοι από τους αεροπορικούς βομβαρδισμούς σε κατοικημένες περιοχές 3 άντρες και 1 γυναίκα. Στο ίδιο χρονικό διάστημα από το Μάιο μέχρι το Δεκέμβριο 1947: 44 άνδρες και 6 γυναίκες. Στο ίδιο χρονικό διάστημα από τον Μάιο μέχρι το Δεκέμβριο 1947 φυλακίστηκαν 436 άνδρες και 45 γυναίκες. Κακοποιήθηκαν και ξυλοκοπήθηκαν 1.628 άνδρες και 338 γυναίκες, από τα οποία τρελάθηκαν 4 άνδρες και 12 γυναίκες. Βιασμό υπέστησαν 91 γυναίκες και κορίτσια.

Αν και δεν υπάρχουν άλλα τεκμήρια για την μοναρχοφασιστική τρομοκρατία μετά το 1948, από τα παραπάνω μπορεί κανείς να αντιληφτεί την ένταση των εγκλημάτων και της θηριωδίας που διέπραξε το μαύρο μέτωπο εις βάρος του μακεδονικού λαού στην περιοχή της Έδεσσας. Παρόμοιες και μεγαλύτερες βιαιότητες και τρομοκρατία ο μοναρχοφασισμός διέπραξε σχεδόν σε όλα τα μέρη της Μακεδονίας του Αιγαίου, και, ακριβέστερα, το μαχαίρι τους τρύπησε κάθε πιθαμή της μακεδονικής γης, όπου ο λαός που αγαπά την ελευθερία αρνήθηκε την υποταγή και ανταπέδωσε τα χτυπήματα.

Η Ελλάδα και η Μακεδονία του Αιγαίου, ο ελληνικός και ο μακεδονικός λαός, που φιλοδοξούν να επιτύχει η δημοκρατία και η ελευθερία, εκείνη την περίοδο βίωσαν τη μεγαλύτερη ταλαιπωρία στην ιστορία τους.

Β' μέρος

**ΤΟ ΝΟΦ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΜΟΝΑΡΧΟΦΑΣΙΣΜΟΥ ΚΑΙ Η ΗΤΤΑ ΤΟΥ
ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ (1945-1949)**

Η ΔΙΑΒΟΗΤΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΝΟΦ ΜΕ ΤΟ ΚΚΕ

Τον Οκτώβριο του 1946 η οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, αλλά και των άλλων περιοχών της Μακεδονίας του Αιγαίου, διαμορφώθηκε σε μαζική πολιτική οργάνωση, με τις δικές της ισχυρές ένοπλες αντάρτικες μονάδες, η οποία έγινε φορέας και ηγέτης ολόκληρης της πολιτικής και πολεμικής δραστηριότητας του μακεδονικού λαού στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού. Κάτω από αυτές τις συνθήκες, η ηγεσία του ΚΚΕ, υπό την πίεση της πραγματικότητας, ήταν αναγκασμένη όχι μόνο να αναγνωρίσει την οργάνωση αλλά και να συνεργάζεται ενεργά με το ΝΟΦ.

Εκείνες ακριβώς τις ημέρες έφτασε στη περιοχή της Έδεσσας και η είδηση για την λεγόμενη συμφωνία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ που, πράγματι, με πολύ ασαφές και διακριτικό τρόπο είχε επιτευχθεί, για συνεργασία και κοινή δράση του ΝΟΦ και του ΚΚΕ κάτω από τη διοίκηση του ΚΚΕ και του ΔΣΕ. Την ανακοίνωση μετέφεραν ο Τζότζο Ούρντοβ και ο Πάβλε Ράκοβσκι, στελέχη του ΝΟΦ. Φτάνοντας στο Καϊμάκτσαλαν και χωρίς καμία προηγούμενη διαβούλευση με τη Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ περιοχής Έδεσσας, αυτοί ήρθαν αμέσως σε επαφή με την αντάρτικη ηγεσία του ΚΚΕ και άρχισαν διαπραγματεύσεις σχετικά με την εφαρμογή αυτής της συμφωνίας. Αλλά, οι διαπραγματεύσεις υπέστησαν αποτυχία επειδή η ίδια η ηγεσία του ΚΚΕ, σε αυτό το πεδίο, δεν είχε κάποιες οδηγίες από το κέντρο της πώς να ενεργήσει με αυτή την απροσδόκητη συμφωνία. Επίσης, οι ίδιοι οι εκπρόσωποι του ΝΟΦ, Ούρντοβ και Ράκοβσκι, δεν ήταν σε θέση να εξηγήσουν η να ανακοινώσουν κάτι συγκεκριμένο για τις λεπτομέρειες της συμφωνίας, γιατί και οι ίδιοι δεν είχαν ενημερωθεί γι' αυτήν: απλά, είχαν πάρει εντολή να συγχωνεύσουν τις αντάρτικες ομάδες του ΝΟΦ με τις μονάδες του ΚΚΕ, δηλαδή με το ΔΣΕ. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω, στην περιοχή της Έδεσσας η οργάνωση του ΝΟΦ είχε καθιερώσει μια καλή συνεργασία με το ΚΚΕ και με εξαίρεση ορισμένων ακραίων, σοβινιστικών και καιροσκοπικών ενεργειών ορισμένων στελεχών του ΚΚΕ σε αυτό το πεδίο, αυτή η συνεργασία προχωρούσε με αμοιβαία ικανοποίηση, εξίσου στον πολιτικό και στον στρατιωτικό τομέα. Οι δικές μας αντάρτικες ομάδες συνεργάζονταν στενά με τις αντάρτικες μονάδες του ΚΚΕ και τα επιτελεία αυτών των ομάδων πραγματοποιούσαν όλες τις δράσεις και επιχειρήσεις τους με προηγούμενες διαβουλεύσεις και συντονισμένη συνεργασία, έτσι ώστε το κίνημα αναπτύσσονταν χωρίς κάποιες δυσκολίες σε σχέση με την συνεργασία μας. Όταν ο Τζότζο Ούρντοβ και ο Πάβλε Ράκοβσκι πρότειναν στη διοίκηση του ΚΚΕ να συγχωνευτούν οι αντάρτικες ομάδες του ΝΟΦ και του ΚΚΕ, αυτή μετά χαράς δέχτηκε την πρόταση και η απόφαση πραγματοποιήθηκε αμέσως. Αλλά, παρά το γεγονός ότι οι μονάδες του ΝΟΦ ήταν αριθμητικά πολύ μεγαλύτερες, η συγχώνευση πραγματοποιήθηκε με τέτοιο τρόπο ώστε οι ομάδες του ΝΟΦ να διασπαστούν και να ενσωματωθούν στις μονάδες του ΚΚΕ. Αντιμετωπίζοντας την αντίδραση του στρατιωτικού προσωπικού του ΝΟΦ, το οποίο άρχισε να εκτίθεται σε ταπείνωση από τους μαχητές του ΕΛΑΣ, ο Ούρντοβ και ο Ράκοβσκι έδωσαν εντολή στα στελέχη του ΝΟΦ να αποχωρήσουν από τις μονάδες του ΚΚΕ και να ξανασηματίσουν τις δικές τους μονάδες. Η κίνηση αυτή έφερε ενόχληση και εξέθεσε ιδιαίτερα τους Ούρντοβ και Ράκοβσκι, τόσο στις γραμμές του ΚΚΕ όσο και του ΝΟΦ.

Το Νοέμβριο του 1946, μετά την αποτυχημένη αποστολή των Ούρνοβ και Ράκοβσκι, έφτασε στην ΠΕ του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας ο πρόεδρος του ΝΟΦ Πάσκαλ Μίτρεβσκι μαζί με τον Μιχαήλ Κεραμετσίεβ, την Ευδοκία Μπάλεβα και τον Μίντσο Φότεβ, σε μια προσπάθεια η συμφωνία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ να εφαρμοστεί και στην περιοχή της Έδεσσας, διότι αυτό είχαν πραγματοποιήσει προηγουμένως στις περιοχές της Φλώρινας και της Καστοριάς. Στη συνάντηση των στελεχών του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας που πραγματοποιήθηκε στο Κροντσέλεβο (Κερασιά), ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι παρέθεσε ότι μια τέτοια συνεργασία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ είναι αναγκαία και ότι η οργάνωση του ΝΟΦ θα παραμείνει ξεχωριστή οργάνωση του μακεδονικού λαού, αλλά και ότι θα πρέπει να καθοδηγείται πλήρως από το ΚΚΕ και οι ομάδες θα διοικούνται από κοινό αντάρτικο αρχηγείο, ενώ η μακεδονική οργάνωση νεολαίας θα διοικείται από την ΕΠΟΝ, διότι δεν θα υπάρχει πια.

Τα μέλη του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας αντέδρασαν σε αυτές τις αποφάσεις. Σε σχέση με την διάλυση της ΝΟΜΣ, οι νεαροί ακτιβιστές αποδοκίμασαν έντονα την ηγεσία του ΝΟΦ που συμφώνησε σε ένα τέτοιο βήμα, μέχρι που εξέφρασαν κατηγορίες ότι η ηγεσία του ΝΟΦ, με αυτή την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ, πρόδωσε τις προσδοκίες του μακεδονικού λαού, ονομάζοντας τη συμφωνία «δεύτερη Βάρκιζα για τους Μακεδόνες». Σε αυτήν τη συνάντηση ζητήθηκε από την ηγεσία να δώσει περισσότερες λεπτομέρειες και διευκρινήσεις για τη λύση της συμφωνίας. Απαντώντας στις ενστάσεις, ο πρόεδρος Πάσκαλ Μίτρεβσκι είπε ότι αυτή ήταν συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ και γι' αυτό παρότρυνε σε πειθαρχία και υπακοή στη συμφωνία.

Οι ακτιβιστές συμφώνησαν να εφαρμόσουν την οδηγία, αλλά τόνισαν ότι αυτή ήταν μια λανθασμένη κίνηση που θα επηρέαζε αρνητικά την ανάπτυξη του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος, αλλά και των αγώνων κατά του μοναρχοφασισμού στην Ελλάδα.

Αμέσως μετά ακολούθησε η συγχώνευση του αντάρτικου τάγματος του ΝΟΦ με την αντάρτικη ομάδα του ΚΚΕ στο Καϊμάκτσαλαν. Ανάλογα έπραξαν και οι αντάρτικες ομάδες στο Πάϊακ (Πάϊικο). Στο Αρχηγείο των αντάρτικων ομάδων στο Καϊμάκτσαλαν και Πάϊικο, ως διοικητής ορίστηκε ο Γιάννης Καρυοφίλης (Στάθης), ενώ ως αναπληρωτής διοικητής ο Ρίστο Κορντάλοβ, μέχρι τότε διοικητής των αντάρτικων ομάδων του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, και ο Τούσσι Κεραμετσίεβ τέθηκε στη διάθεση του Αρχηγείου.

Οι οργανώσεις του ΝΟΦ υποτάχτηκαν στην ηγεσία των Περιφερειακών επιτροπών του ΚΚΕ, ενώ η ΝΟΜΣ διαλύθηκε εντελώς. Επίσης, έγινε αναδιοργάνωση της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας: ως Γραμματέας τέθηκε ο Βάγγελ Σαμαρντάνοβ, μέχρι τότε οργανωτικός γραμματέας, και ως οργανωτικός γραμματέας τέθηκε ο Τασσο Αγιάνοβσκι-Μίμι, μέχρι τότε πολιτικός επίτροπος των αντάρτικων ομάδων της περιοχής Έδεσσας. Ως μέλη της Περιφερειακής επιτροπής παρέμειναν ο Ρίστο Μπουκουβάλοβ, η Λένκα Στόϊκοβα – Μίρκα (μετά την εκτέλεση της Μίρκας Γκίνοβα έγινε γραμματέας του ΑΦΖ (ΑΜΓ-Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών) της περιοχής Έδεσσας και πήρε το δικό της όνομα ως ψευδώνυμο-παρατσούκλι) και ο Γκιόργκι Πετριτσέβσκι ορίστηκε ως υπεύθυνος για την ανακίνηση και προπαγάνδα (μέχρι

τότε ασκούσε καθήκοντα γραμματέα του ΝΟΜΣ της περιοχής Έδεσσας), ο/η Β. Κ. και η Μαρίκα Σαμαρέντσεβα – υπεύθυνοι για την πόλη της Έδεσσας, ο Ρίστο Σσόρεβ, υπεύθυνος για την περιοχή του Οστρόβου (Αρνισσας), ο Βάνι Καλαϊτζιέβ – υπεύθυνος για την Καρατζόβα (Αλμππία), ο Σταύρος Κάμτσεβ –υπεύθυνος περιοχής Νέγκουσκο (Νάουσας), ο Κρστε Νίσσοβ – υπεύθυνος για το Βρτικοπ (Σκύδρα) και ως μέλη ήταν ο Ατανάς Κίροβски-Μπόζζιν (αργότερα έγινε διοικητής της λαϊκής πολιτοφυλακής στην περιοχή Έδεσσας), ο Τρύφουν Σσίντεβ, ο Γκέλι Τσάκοντσεβ και ο Τάσσο Μαμούροβ, ενώ ο Γκιόργκι Γιάντσεβ ήταν υπεύθυνος για την ανακίνηση και προπαγάνδα στις αντάρτικες ομάδες στο Καϊμάκτσαλαν –(Ο Κίροβски και ο Τσάκοντσεβ συμπεριλήφθησαν με σύσταση του ΚΚΕ, μετά τη συμφωνία).

Εκείνο τον καιρό έγινε αναδιοργάνωση και της κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ στην Μακεδονία του Αιγαίου. Ορισμένα μέλη αυτής της ηγεσίας, με την εφαρμογή της συμφωνίας με το ΚΚΕ, είχαν οριστεί στην ηγεσία του ΔΣΕ, όπως ήταν οι περιπτώσεις του Τζότζο Ούρντοβ και του Ηλία Ντιμάκοβски-Γκότσε ενώ σε πολλούς, για άγνωστους λόγους, δεν τους επιτράπηκε να ενταχθούν στο κίνημα στη Μακεδονία του Αιγαίου, όπως οι περιπτώσεις των συντρόφων Ναούμ Πέϊοβ, Λάζο Ντάμοβски-Οσσενски κι άλλοι.

Στη νέα κεντρική ηγεσία του ΝΟΦ για τη Μακεδονία του Αιγαίου εισήρθαν οι: Πάσκαλ Μίτρεβски, μέχρι τότε στην ηγεσία και μετά τη συμφωνία, συν-επιλεγθέν μέλος της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας, Μιχαήλ Κεραμετσίεβ, γραμματέας του ΝΟΦ, και μέλη της ηγεσίας ο Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε, μέχρι τότε πολιτικός γραμματέας της ΠΕ του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, ο Λάμπρος Τσολάκοβ, μέχρι τότε πολιτικός γραμματέας της ΠΕ της περιοχής Καστοριάς, η Ευδοκία Μπάλεβα-Βέρα, υπεύθυνη στο ΑΦΖ (ΑΜΓ), ο Μίντσο Φότεβ, συν-επιλεγθέν μέλος εκ μέρους του ΝΟΜΣ στην Επαρχιακή επιτροπή της ΕΠΟΝ, ο Βάγγελ Νίτσεβ, μέχρι τότε αρχηγός του ΝΟΦ της περιοχής Γουμένισας (Γκουμένιτσκο) και Γιαννιτών (Ενίτζε-Βάρνταρσκο) και ο Πάβλε Ράκοβски, υπεύθυνος για την ανακίνηση.

Το προσωπικό του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, προσαρμόζοντας τους εαυτούς τους στη νέα οργανωτική δομή, ανέλαβαν την εκτέλεση των νέων καθηκόντων που πρόεκυψαν από την συμφωνία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ και παρά την εμμονή ορισμένων σοβινιστικών στοιχείων-ηγέτων του ΚΚΕ (Κυριάκος, Θεόφιλος, Κατσώνης...) να αποτρέψουν την ανάπτυξη του ΝΟΦ, η οργάνωση όλο και περισσότερο στερέωνε και μαζικοποιούνταν και όλο και μεγαλύτερος αριθμός Μακεδόνων εντάσσονταν στις αντάρτικες γραμμές του ΔΣΕ. Εκείνη την εποχή (χειμώνας του 1947) περίπου 2.000 Μακεδόνες εισήρθαν στις αντάρτικες ομάδες στο Καϊμάκτσαλαν. Η ηγεσία του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, σε αυτό το πεδίο, βλέποντας την ετοιμότητα και την αγωνιστικότητα του μακεδονικού λαού ενάντια στο μοναρχοφασισμό, φοβόταν συγχρόνως ότι η αύξηση της δύναμης της μακεδονικής αντίστασης θα μπορούσε κάποια μέρα να οδηγήσει σε ανυπακοή και περιφρόνηση της πολιτικής της έναντι του ΝΟΦ και έσπευσε να αποτρέψει την αύξηση της εισροής μαχητών στις ομάδες και μερικούς παλιούς και έμπειρους Μακεδόνες μαχητές να τους απομακρύνει από αυτό το πεδίο και να τους στείλει στη κεντρική Ελλάδα με το πρόσχημα ότι το κίνημα πρέπει να αναπτυχθεί και στο εσωτερικό

της χώρας. Έτσι, πολλοί Μακεδόνες ρίχτηκαν στη μάχη με τον ακατανίκητο εχθρό στη κεντρική Ελλάδα, δείχνοντας μεγάλο ηρωισμό, θυσιάζοντας τη ζωή τους για την ελευθερία και την δημοκρατία στην Ελλάδα, μακριά από τις γενέτειρες τους.

Η Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας εναντιώθηκε σφοδρά σε αυτές τις ενέργειες του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, απαιτώντας οι Μακεδόνες μαχητές να παραμείνουν σε αυτό το πεδίο όπου η οργάνωση επιδίωκε να αναπτύξει το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα και να εντάξει μαζικότερα το μακεδονικό λαό στον αγώνα κατά της αντίδρασης και στην επίτευξη των εθνικών δικαιωμάτων του. Αυτή η στάση της ηγεσίας του ΝΟΦ αντιμετωπίστηκε από πλευράς του ΚΚΕ και ΔΣΕ με αιχμηρές καταδίκες, αποκαλώντας ως τοπικιστική και σοβινιστική αυτή την ενέργεια.

Το χειμώνα του 1947, όταν η Περιφερειακή επιτροπή του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας ήταν σε διαμάχη με την ηγεσία του ΚΚΕ και του ΔΣΕ σχετικά με την απομάκρυνση του μακεδονικού αντάρτικου προσωπικού από το πεδίο του Καϊμάκτσαλαν, έφτασε ο Τζότζο Ούρντοβ, ως εκπρόσωπος του Γενικού επιτελείου του ΔΣΕ. Ενημερωμένος από την ηγεσία του ΝΟΦ για την προαναφερθείσα απόφαση του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, αυτός υποστήριξε τη στάση του ΝΟΦ και εναντιώθηκε στην πολιτική του ΚΚΕ και ΔΣΕ. Δυστυχώς, η ηγεσία του ΚΚΕ και ΔΣΕ σε αυτό το πεδίο, μεταξύ της οποίας ήταν ο Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, Πάνος Καπετανίδης, Κυριάκος κι άλλοι, δεν έδωσαν καμία προσοχή στις ενστάσεις και στη διαφωνία του γι' αυτή την απόφαση. Απλά, έκαναν τα πάντα για να υποτιμήσουν και να μειώσουν την θέση του μπροστά στους μαχητές, παραγγέλλοντας, μεταξύ άλλων, στους αξιωματικούς υπηρεσίας να μην του παρέχουν μερίδα φαγητού. (Ο Τζότζο Ούρντοβ το 1948, ως μέλος του Αρχηγείου του ΔΣΕ της Κεντρικής και Δυτικής Μακεδονίας, σκοτώθηκε στις πλαγιές του Γράμμου κάτω από αδιευκρίνιστες συνθήκες).

ΠΑΝ-ΝΟΦΙΚΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΟΥ ΝΟΦ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ

Μετά τη συμφωνία του ΝΟΦ με το ΚΚΕ τον Νοέμβριο του 1946, εμφανίστηκαν πολλές οργανωτικές και πολιτικές παρανοήσεις, τόσο στις γραμμές των ίδιων των οργανώσεων όσο και στις οργανώσεις του ΝΟΦ από τη μια πλευρά, και του ΚΚΕ και ΔΣΕ από την άλλη.

Εκείνη τη περίοδο πρόεκυψε μια έντονη επίθεση των μοναρχοφασιστών ενάντια στο δημοκρατικό κίνημα, γι' αυτό άμεση ήταν η ανάγκη τις εκκαθάρισης και άρσης των επίμαχων ζητημάτων και του συγχρονισμού των δράσεων κατά του εχθρού.

Γι' αυτό το λόγο, με προηγούμενη συμφωνία της ηγεσίας της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας, στις 27 Μαΐου του 1947 πραγματοποιήθηκε η Παν-νοφική συνάντηση του ΝΟΦ της Μακεδονίας του Αιγαίου. Η συνάντηση έλαβε μέρος στην περιοχή «Μισσοβί κόλιμπι (καλύβες)» στο Καϊμάκτσαλαν. Σε αυτήν παραβρέθηκαν όλα τα μέλη της κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ, με εξαίρεση του Πάσκαλ Μίτρεβσκι (από τις αρχές του Ιανουαρίου 1947 αυτός είχε αποσυρθεί από το κίνημα, για άγνωστους λόγους, μετά από αίτημα του ΚΚΕ), οι γραμματείς των Επαρχιακών επιτροπών του ΝΟΦ των περιοχών Έδεσσας, Φλώρινας, Γιαννιτών, και Καστοριάς. Ως εκπρόσωπος της Επαρχιακής

επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας συμμετείχε ο Γεώργιος Ερυθριάδης-Πετρός, ο καθοδηγητής της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ Τάκης Παπαδόπουλος «μπάρμπα Νίκος», ο πολιτικός ηγέτης του ΔΣΕ για το πεδίο του Καϊμάκτσαλαν-Πάϊκο Θεόδωρος Παπαπαναγιώτου-Αλέκος, ο εκπρόσωπος της Επαρχιακής επιτροπής του ΑΚΕ (Αγροτικών Κόμμα Ελλάδος), ο οργανωτικός γραμματέας της Επαρχιακής επιτροπής της ΕΠΟΝ Νίκος Γιάγκογλου (Φερραίου), ο γραμματέας της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας κι άλλοι...

Περίληψη της εσωτερικής και εξωτερικής πολιτικής, καθώς και των δραστηριοτήτων του ΝΟΦ έκανε ο Μιχαήλ Κεραμετσίεβ. Αυτός αναφέρθηκε στις επιτυχίες του ΝΟΦ αλλά τόνισε περισσότερο τα λάθη και τις αδυναμίες που εμφάνιζαν οι οργανώσεις ΝΟΦ, ΚΚΕ και ΑΚΕ, όπως και ο ΔΣΕ, στα πεδία της Μακεδονίας του Αιγαίου. Μιλώντας για την μοναρχο-φασιστική τρομοκρατία, μεταξύ άλλων, ανέφερε και κάποια στοιχεία από τα οποία φαινόταν η ένταση της μοναρχοφασιστικής τρομοκρατίας που εφαρμοζόταν κατά του μακεδονικού πληθυσμού στη Μακεδονία του Αιγαίου, την περίοδο από τον Φεβρουάριο 1945 ως τον Μάιο 1947:

	Καστοριά	Φλώρινα	Έδεσσα	Γιαννιτσά
1. Δολοφονημένοι	66	90	74	48
2. Βιασμοί γυναικών και κοριτσιών	42	96	150	9
3. Φυλακισμένοι	596	3.000	2.050	810
4. Δικάστηκαν	320	1.500	1.950	430
5. Καταδικάστηκαν	285	1.200	1.300	430
6. Εξόριστοι	122	500	550	115
7. Ξυλοδαρμοί	1.369	10.000	1.080	1.000
8. Βασανίστηκαν και τρελάθηκαν	6	5	2	1
9. Πυρπολήσεις σπιτιών	110	-	813	268
10. Λεηλασίες σε χωριά	10	60	80	10
11. Εκδιώξεις από χωριά	-	10	25	10
12. Εκτοπισμένοι χωρικοί	350	4.500	7.898	1.190
13. Άνεργοι	1.360	2.500	4.800	400

Η οργάνωση του ΝΟΦ, εκτός από την ένοπλη αντίσταση που έκανε κατά των εγκλημάτων του μοναρχοφασισμού πάνω στο μακεδονικό λαό, οργάνωνε διάφορες μαζικές πολιτικές διαδηλώσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στη συνάντηση, εδώ βλέπετε τις δράσεις ανά περιοχή:

α) Διαμαρτυρίες και καταγγελίες στον οικονομικό τομέα

1. Περιοχή Καστοριάς -- 50
2. Περιοχή Φλώρινας -- 16
3. Περιοχή Γιαννιτσών -- 2
4. Περιοχή Νάουσας -- 9
5. Περιοχή Έδεσσας -- 48

β) Μαζικές διαδηλώσεις στον πολιτικό τομέα

1. Περιοχή Καστοριάς -- 59
2. Περιοχή Φλώρινας -- 50
3. Περιοχή Γιαννιτσών -- 34
4. Περιοχή Νάουσας -- 16
5. Περιοχή Έδεσσας -- 56

γ) Μαζικές διαδηλώσεις κατά της τρομοκρατίας

1. Περιοχή Καστοριάς -- -
2. Περιοχή Φλώρινας -- 6
3. Περιοχή Γιαννιτσών -- 4
4. Περιοχή Νάουσας -- -
5. Περιοχή Έδεσσας -- 18

Εκτός από αυτά, είχαν ετοιμαστεί και παραδοθεί αναφορές στην επιτροπή έρευνας των Ηνωμένων Εθνών για τα εγκλήματα που διαπράχθηκαν από πλευράς των μοναρχοφασιστών εις βάρος των Μακεδόνων στη Μακεδονία του Αιγαίου.

Σχετικά με την σύνθεση της οργάνωσης του ΝΟΦ σε πλήρη δραστηριότητα, αυτή γνωστοποιείται με τα παρακάτω στοιχεία:

Η προηγούμενη ηγεσία του ΝΟΦ αποτελούνταν από 8 άτομα (παραβρίσκονταν 7), από τα οποία τα 3 ήταν επιφορτισμένα με ειδικά καθήκοντα: ο Μιχαήλ Κεραμετσίου – γραμματέας, ο Πάβλε Ράκοβσκι-ανακίνηση, Ευδοκία Μπάλεβα-Βέρα – ΑΜΓ (ΑΦΖ), ενώ τα υπόλοιπα μέλη χρησίμευαν ως καθοδηγητές και διαχειρίζονταν άμεσα και βοηθούσαν τις Περιφερειακές επιτροπές του ΝΟΦ. Αυτοί ήταν οι: Βάγγελ Νίτσεβ-περιοχή Γουμένισσας (Γκουμένιτσκο), Βάγγελ Αγιάνοβσκι-Οτσε-περιοχή Έδεσσας, Λάμπρος Τσολάκοβ-περιοχές Καστοριάς και Φλώρινας, Μίντσο Φότεβ-υπεύθυνος του ΝΟΜΣ και μετά τη συμφωνία, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής της ΕΠΟΝ ως εκπρόσωπος του ΝΟΜΣ. Οι Περιφερειακές επιτροπές αποτελούνταν από 7 μέλη, και υπήρχαν τέσσερεις τέτοιες επιτροπές: για τις περιοχές Γουμένισσας, Έδεσσας, Φλώρινας και Καστοριάς.

Η οργανωτική δομή των περιοχών παρουσιαζόταν έτσι: στη περιοχή Καστοριάς δρούσαν 6 επαρχιακές η περιφερειακές επιτροπές η εγκεκριμένες από το ΝΟΦ στις οποίες εργάζονταν 35 άτομα ως επαγγελματικό προσωπικό που ασχολούνταν αποκλειστικά με τις

εργασίες του ΝΟΦ. Οι επιτροπές περιλάμβαναν περίπου 65 οργανωμένα χωριά με 1.372 μέλη του ΝΟΦ και 1.379 ακτιβιστές του ΑΜΓ (ΑΦΖ).

Στη Φλώρινα υπήρχαν 11 τοπικές η περιφερειακές επιτροπές η συμβούλια του ΝΟΦ με 19 επαγγελματίες ως προσωπικό και οργανωμένα ήταν 56 χωριά με 1.155 μέλη του ΝΟΦ και 1.384 ακτιβιστές του ΑΜΓ (ΑΦΖ).

Στη Γουμένισσα δραστηριοποιούνταν 7 περιφερειακά συμβούλια του ΝΟΦ με 18 επαγγελματίες ως προσωπικό, υπήρχαν 13 οργανωμένα χωριά με 1.236 μέλη του ΝΟΦ και 47 ακτιβιστές του ΑΜΓ (ΑΦΖ).

Στην Έδεσσα υπήρχαν συμβούλια πόλεως και 7 τοπικά η περιφερειακά συμβούλια του ΝΟΦ με 39 επαγγελματίες ως προσωπικό που εργάζονταν αποκλειστικά για το ΝΟΦ. Οργανωμένα ήταν 74 χωριά με συνολικά 2.357 μέλη του ΝΟΦ και 2.194 ακτιβιστές του ΑΜΓ (ΑΦΖ).

Σχετικά με την οικονομική κατάσταση της οργάνωσης του ΝΟΦ παρουσιάστηκαν τα παρακάτω στοιχεία:

1. Το ΝΟΦ της περιοχής Καστοριάς διέθετε: 9.183.600 δραχμές, 29 λίρες και 1.186 οκάδες σιτάρι.

2. Το ΝΟΦ της περιοχής Φλώρινας διέθετε: 8.086.750 δραχμές, 5 λίρες και 1.200 οκάδες σιτάρι.

3. Το ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας διέθετε: 11.452.250 δραχμές, 204 λίρες και 5.219 οκάδες σιτάρι.

Μετά την επισήμανση των αδυναμιών και των παρεξηγήσεων με τις άλλες δημοκρατικές οργανώσεις στον πολιτικό και στρατιωτικό τομέα, όπως και ορισμένων οργανωτικών ασυνεπειών, το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξαν ήταν ότι η οργάνωση του ΝΟΦ έπρεπε να καθοδηγείται απ' ευθείας από το ΚΚΕ, από την κεντρική ηγεσία και απ' όλες τις περιφερειακές επιτροπές. Αυτό σήμαινε ότι η πολιτική γραμμή της Κεντρικής επιτροπής του ΝΟΦ θα προέρχονταν απ' ευθείας από την Περιφερειακή επιτροπή του ΚΚΕ της Μακεδονίας, μέσω του γραμματέα του ΝΟΦ της Μακεδονίας του Αιγαίου, ενώ οι οδηγίες για πολιτική δράση των Περιφερειακών επιτροπών του ΝΟΦ θα λαμβάνονταν από τις Περιφερειακές επιτροπές του ΚΚΕ, μέσω των γραμματέων των ΠΕ του ΝΟΦ οι οποίοι θα ήταν επίσης μέλη των Περιφερειακών επιτροπών του ΚΚΕ.

Τα συγκεκριμένα και άμεσα καθήκοντα του ΝΟΦ είχαν καθοριστεί ως εξής:

Πολιτικές αποστολές

1. Συνεργασία με το προσωπικό των αδελφών κομμάτων η των οργανώσεων για την επίλυση προβλημάτων που θα προέκυπταν.

2. Ενδυνάμωση της δουλειάς σχετικά με την ενίσχυση της εθνικής ευαισθητοποίησης του μακεδονικού λαού, ειδικά εκεί όπου αυτή δεν είναι ικανοποιητική.

3. Ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών δράσεων που θα επιτρέψουν τον σωστό πολιτικό προσανατολισμό μέσω ισχυρής ανακίνησης, μοίρασμα των κομματικών εκδόσεων και της φωνής του ΝΟΦ.

4. Να καταγγείλει την τρομοκρατία των μοναρχοφασιστών, την φασιστική και αντιλαϊκή πολιτική τους.

5. Να ενισχύσει την πίστη του λαού για την νίκη της δημοκρατίας.

6. Να ενισχύσει ο λαός την αντίσταση του ενάντια των φασιστικών μέτρων για την εκδίωξη του από τα χωριά και, εκεί που υπάρχουν οι προϋποθέσεις, να δείξει την ανυποταξία του και αυτοί που εκδιώχτηκαν να ζητήσουν να επιστρέψουν στα χωριά τους.

Οργανωτικές αποστολές

1. Ανακατεύθυνση της δομής της οργάνωσης για να μπορέσει να αντιμετωπίσει τα προβλήματα που δημιουργούνται.

2. Επανεξέταση των ατόμων που απαρτίζουν την δομή της οργάνωσης και την εκκαθάριση της από καιροσκοπικά στοιχεία.

3. Αύξηση της εγρήγορσης μέσα στην οργάνωση.

4. Καλή τοποθέτηση του προσωπικού.

5. Οργανωτική ενίσχυση στις πόλεις.

Γενικές αποστολές

1. Ενίσχυση του ΔΣΕ και βοήθεια σε προσωπικό.

2. Προετοιμασία του λαού για την τελική μάχη.

3. Ενδυνάμωση της αδελφосύνης και ενότητας μεταξύ του ελληνικού και του σλαβομακεδονικού λαού.

4. Μαζικοποίηση της οργάνωσης στις πόλεις και στα χωριά.

5. Προσφορά βοήθειας για την μαζικοποίηση του ΑΜΓ (ΑΦΖ)

6. Ενίσχυση της ετοιμότητας της οργάνωσης.

7. Προσανατολισμός της οργανωτικής δομής της οργάνωσης για πιο καλή και επιτυχημένη δουλειά στις σημερινές και στις μελλοντικές συνθήκες αγώνα.

8. Θέσπιση της εμπιστοσύνης και της φιλίας στη συνεργασία μεταξύ ελληνικού και σλαβομακεδονικού προσωπικού.

9. Αύξηση της εκπαιδευτικής δουλειάς.

10. Προετοιμασία του λαού στον αγώνα για την βελτίωση της ζωής του.

Εκτός αυτών, είχε αποφασιστεί να συγκεντρωθούν 25 εκατομμύρια δραχμές που χρειαζόνταν να δοθούν στην Περιφερειακή επιτροπή του ΚΚΕ της Μακεδονίας για την εκτύπωση της εφημερίδας «Ενότητα».

Στο τέλος της συνάντησης εκλέχτηκε νέο Κεντρικό Συμβούλιο στο οποίο συμμετείχαν οι:

1. Μιχαήλ Κεραμετσίεβ – γραμματέας

2. Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε – οργανωτικός γραμματέας

3. Πάβλε Ράκοβски – υπεύθυνος για την ανακίνηση και προπαγάνδα

4. Λαμπρός Τσολάκοβ – υπεύθυνος για τα οικονομικά

5. Βάγγελ Νίτσεβ-Ορειβάτης- υπεύθυνος της Ανατολικής Μακεδονίας (Σέρρες και Δράμα)

6. Ευδοκία Μπάλεβα – Βέρα, υπεύθυνη στο ΑΜΓ (ΑΦΖ)

7. Μίντσο Φότεβ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής της ΕΠΟΝ της Μακεδονίας

Στη συνάντηση εκλέχτηκαν και οι γραμματείς των Επαρχιακών επιτροπών του ΝΟΦ που ήταν οι: για την περιοχή της Καστοριάς ο Κρστο Μάνγκοβ, για την περιοχή της

Φλώρινας ο Μήτσο Βελάκι, ενώ για την περιοχή της Έδεσσας είχε τοποθετηθεί ο Λάζο Ποπλαζάροβ, ο οποίος πριν ήταν επίτροπος των αντάρτικων ομάδων του ΝΟΦ στη περιοχή Καστοριάς αλλά με διαταγή του στρατηγού Μάρκο εκδιώχτηκε και τέθηκε στη διάθεση του ΝΟΦ.

Η οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής Γουμένισσας είχε προσαρτηθεί, δηλαδή συγχωνεύτηκε, με την οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας.

Με βάση αυτή την συγχώνευση και ως αποτέλεσμα της αλλαγής του Ποπλαζάροβ ως γραμματέα της Επαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, διενεργήθηκε αναδιοργάνωση της Επαρχιακής επιτροπής στην οποία εισήρθαν οι: Λάζο Ποπλαζάροβ πολιτικός γραμματέας, Τασσο Αγιάνοβσκι-Μίμη- οργανωτικός γραμματέας, Ιβάν Νίτσεβ- Μίρτσε υπεύθυνος των περιοχών Γουμένισσας και Γιαννιτσών, Ρίστο Μπουκουβάλοβ-Ζζούκοβ οικονομικά, Λένκα Στόϊκοβα – Μίρκα ΑΜΓ (ΑΦΖ), Βάσιλ Τρεμπελίεβ- υπεύθυνος του ΝΟΦ στη περιοχή Νάουσας, Γκόγκο Πετρίτσεβ- ανακίνηση, Βάνι Καλαϊτζιέβ-Στάνκο και Γκιόργκι Κόστοβ-Σαντάνσκι μέλη της Επαρχιακής Επιτροπής.

Ο μέχρι τότε πολιτικός γραμματέας της Επαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, ο Βάγγελ Σσαμαρντάνοβ-Ιλιντένσκι, με απόφαση του κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ και με την συμφωνία της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας είχε τοποθετηθεί ως πολιτικός επίτροπος στο ανταρτικό τάγμα του Καϊμάκτσαλαν στην θέση του μέχρι τότε πολιτικού επιτρόπου Κυριάκο, που απομακρύνθηκε από αυτό το καθήκον λόγω της σοβινιστικής πολιτικής που εφαρμόζε κατά της οργάνωσης του ΝΟΦ και τις εγκληματικές πράξεις που είχε διαπράξει εναντίον των Μακεδόνων μαχητών, σε αυτό το πεδίο.

Η Επαρχιακή επιτροπή και άλλοι ακτιβιστές του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας ανέλαβαν με μεγάλη σοβαρότητα την διεκπεραίωση των καθηκόντων που είχαν τεθεί στη Παν-νοφική συνάντηση, όπως, επίσης, και στην επαρχιακή συνάντηση του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας που πραγματοποιήθηκε τον Ιούνιο του 1947. Για παράδειγμα, εκτελέστηκε πλήρως η αποστολή για συλλογή υλικών μέσων και η κινητοποίηση νέων μαχητών για της γραμμές του ΔΣΕ. Μεγάλη έμφαση δόθηκε στη συνεργασία με αλλά κόμματα και οργάνωσης (ΚΚΕ, ΕΑΜ, ΑΚΕ, ΕΑ) και, κυρίως οι σχέσεις και η συνεργασία τους με το ΔΣΕ, επιδιώκονταν να είναι στο υψηλότερο επίπεδο. Σε αυτό τον τομέα έγιναν όλα όσα ήταν δυνατό να γίνουν από το ΝΟΦ.

Στις 5 Ιουνίου 1947, με εντολή του μέλους της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας, Τάκης Παπαδόπουλος, το επαρχιακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας παρέδωσε 150 χρυσές λίρες και 5 εκατομμύρια δραχμές στον γραμματέα της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας, τον Τάσο Γουσόπουλο-Μάκη, ως βοήθεια στη Περιφερειακή επιτροπή του ΚΚΕ για την κυκλοφορία της εφημερίδας «Ενότητα».

Στις 16 Ιουνίου 1947, με διαταγή του πολιτικού επιτρόπου του Αρχηγείου του ΔΣΕ στο Καϊμάκτσαλαν-Πάϊκο, Θεόδωρος Παπαπαναγιώτου (Αλέκος), το Επαρχιακό συμβούλιο του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας έδωσε, από τα δικά του έσοδα, 5.000 οκάδες σιτάρι για τις ανάγκες των μονάδων του ΔΣΕ. Εκείνο τον καιρό είχε έρθει μεγάλη μονάδα

του ΔΣΕ από τη Θεσσαλία, υπό την αρχηγία του Πάνου Καπετανίδη, η οποία είχε εκδιωχτεί από τις μοναρχοφασιστικές δυνάμεις και οι μαχητές είχαν μείνει πάνω από 6 μέρες χωρίς τροφή. Η οργάνωση του ΝΟΦ ήταν πάντα έτοιμη να βοηθήσει τις μονάδες του ΔΣΕ όταν αντιμετώπιζαν δυσκολίες, αγωνιζόμενη η συνεργασία τους να είναι πάντα όσο πιο στενή και πιο συντροφική γινόταν ώστε να υπάρχει εμπιστοσύνη και σεβασμός, έχοντας επίγνωση ότι τα συμφέροντα του κοινού κινήματος χρειάζονταν ενότητα μεταξύ των δυο λαών, που ήταν η μόνη προϋπόθεση μέχρι τη τελική νίκη ενάντια στον μοναρχοφασισμό, ο κοινός εχθρός του ελληνικού και μακεδονικού λαού.

Ωστόσο, αντίθετα με αυτές τις προσπάθειες του ΝΟΦ, ορισμένα μέλη της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ της περιοχής Έδεσσας όχι μόνο δεν ενεργούσαν προς αυτή την κατεύθυνση, αλλά με ύπουλο τρόπο υπονόμευαν αυτή τη συνεργασία και την εμπιστοσύνη, προσπαθώντας να σπάσουν την αδελφσύνη και την ενότητα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού που δημιουργήθηκε από κοινού με το αίμα και των δυο λαών.

Για να έχουμε μια πιο αντικειμενική εικόνα για την πραγματική κατάσταση της ανάπτυξης των σχέσεων μεταξύ των μελών του ΝΟΦ και του ΚΚΕ από τη μια πλευρά, και του ΔΣΕ από την άλλη, διαβιβάζουμε την έκθεση του Βάγγελ Σαμαρντάνοβ-Ιλιντένσκι, πολιτικός ηγέτης του δεύτερου τάγματος του ΔΣΕ στο Καϊμάκτσαλαν:

«ΔΣΕ

Αρχηγείο του Καϊμάκτσαλαν-Πάϊκο

576 Τάγμα

ΕΚΘΕΣΗ

Προς την ανώτερη διοίκηση του ΝΟΦ (Οτσε)

Σας είναι γνωστό, ως γραμματέας της Επαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας, ότι στις 20 Μαΐου φέτος, και με δική σας απόφαση, ήρθα στις τάξεις του ΔΣΕ. Η θέση μου ήταν καθορισμένη και τέθηκα ως πολιτικός επίτροπος του παρόντος τάγματος στο Καϊμάκτσαλαν. Εδώ, η πρώτη μου δουλειά ήταν να γνωρίσω και να προσανατολιστώ στην στρατιωτική θέση και να καταπιαστώ με την κομματική δουλειά στο τάγμα. Η γενική εργασία που έκανα στο τάγμα ήταν αρκετή και πέτυχα να καλύψω αρκετά καλά. Σε κανένα αδίκημα ή λάθος δεν υπέπεσα. Καμία κριτική δεν έλαβα από κανέναν και δεν υπήρχαν λόγοι ή δικές μου αδυναμίες για τυχόν τέτοια κριτική. Αλλά, παρόλα αυτά, δυστυχώς, και παρά όλες τις προσπάθειες μου, υπάρχουν ορισμένες αμφιβολίες και δυσπιστία για μένα εκ μέρους των ηγετών του ΔΣΕ. Εννοείται ότι αυτό δεν συνδέεται με το γενικό κακό.

Παρά τη μαζική συμμετοχή στον αγώνα των Σλαβομακεδόνων με το 70 και 75 τις εκατό και παρά την στρατιωτική, υλική και οικονομική βοήθεια στο ΔΣΕ και παρά τη μεγάλη ανάπτυξη του ΔΣΕ στην επαρχία μας, που οφείλεται στους Σλαβομακεδόνες και στην οργάνωση τους του ΝΟΦ, υπάρχει σοβαρή νόσος στους Έλληνες συμμάχους. Καμία εμπιστοσύνη και κανένας σεβασμός δεν υπάρχουν προς τους Σλαβομακεδόνες, αν και αυτοί είναι πιο μαχητικοί, πιο ενωτικοί, πιο επαναστάτες, πολιτικά και ιδεολογικά πιο διαμορφωμένοι, χωρίς οποιεσδήποτε αμφιβολίες, σε σύγκριση με το ελληνικό στοιχείο ανάμεσα στο οποίο συμβαίνει το αντίθετο. Για παράδειγμα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί η

λιποταξία των Ελλήνων, ενώ από πλευράς Μακεδόνων δεν υπάρχουν τέτοια περιστατικά, και αν υπάρχουν αυτά είναι χωρίς νόημα και πιθανόν να οφείλονται στη κακή μεταχείριση του προσωπικού προς τους αντάρτες που είναι και σε εσάς γνωστή, όπως η αυτοκτονία του Ρίστο Ζόικοβ (στην πραγματικότητα δολοφονήθηκε), τον Τασσο Παναϊότοβ, που πυροβολήθηκε από τον διοικητή της ομάδας (Έλληνας) διότι την εποχή της κατοχής ήταν στην ΟΧΡΑΝΑ και αυτός ο προσανατολισμός χαρακτηρίστηκε ως πονηρή και αξιοποίητη πράξη από τον πρώην επίτροπο του τάγματος, Κυριακός, διοικητή της ομάδας «Διάκος», και από άλλους λογούς που δημιουργούν δυσaréσκεια. Ο λαός μας στον επί διετίας αγώνα ενάντια στον μοναρχοφασισμό, καθοδηγούμενος ιδεολογικά και πολιτικά από την δική του οργάνωση του ΝΟΦ, διαμόρφωσε και αύξησε την εθνική του επίγνωση και βλέπει την κατάσταση μέσα από άλλο πρίσμα. Το μεγαλύτερο αίτημα του είναι να ανέλθει το προσωπικό στο ΔΣΕ και θέλει να δει Σλαβομακεδόνες στην ηγεσία και αυτό μέχρι σήμερα είναι κάτι που δεν γίνεται έτσι όπως θα έπρεπε να είχε γίνει. Όλα αυτά μπορεί ο άνθρωπος να τα δει μόνο όταν ζει στις τάξεις του ΔΣΕ, όπου συνεχώς τα σχολιάζουν μεταξύ τους οι Μακεδόνες αντάρτες. Υπάρχει μεγάλος σοβινισμός εντός του ελληνικού στοιχείου και σε αυτό οφείλεται το γεγονός που η ηγεσία δεν ασχολείται όσο θα έπρεπε για την εξάλειψή του. Στο μακεδονικό στοιχείο δεν υπάρχει σοβινισμός, αυτός έχει εξαφανιστεί και αν υπάρχει είναι ασήμαντος. Θέλω να αναδείξω συγκεκριμένα την θέση μου. Για πολλά πράγματα οι συνάδελφοί μου –πρεσβύτεροι- δεν με ενημέρωναν ενώ αυτά τα πράγματα μονομερώς αφορούν τον συνάδελφο μου στρατιωτικό διοικητή «Ανδρέα» (Ανδρέας Αντωνάκης –«Ορέστης»). Πολλά πράγματα γίνονται κρυφά από μένα και πολλές φορές η αλληλογραφία του τάγματος πάει απευθείας προσωπικά στον διοικητή χωρίς να ενημερώνομαι κι εγώ για το περιεχόμενο. Βλέπω ότι υπάρχουν πολλές τεχνικές υπηρεσίες στο βουνό, στο δικό μας τομέα, χωρίς εγώ να γνωρίζω γι' αυτές τις υπηρεσίες, και το προσωπικό αυτών των υπηρεσιών αποτελείται αποκλειστικά από Έλληνες. Από τη θέση που έχω νομίζω ότι πρέπει να ενημερώνομαι για όλα αυτά, διότι ως δεύτερο μέλος στο Αρχηγείο φέρω και την ευθύνη. Σχετικά με την συνεργασία των πολιτικών οργανώσεων με το Επιτελείο του ΔΣΕ, στο δικό μας τομέα, και τη σχέση τους υπάρχει διάσπαση. Οι διοικητές του ΔΣΕ στον τομέα μας σέβονται περισσότερο τους αρχηγούς των ελληνικών οργανώσεων απ'ότι τους αρχηγούς του ΝΟΦ. Τους αρχηγούς του ΝΟΦ τους βλέπουν υποτιμητικά. Επίσης, σημειώστε ότι υπάρχει μεγάλη περιφρόνηση προς τους Μακεδόνες αντάρτες που ήρθαν από μέσα και δεν έχουν καμία εμπιστοσύνη στο στρατιωτικό προσωπικό που υπηρέτησε στο τιτοϊκό στρατό και πολύ τους περιφρονούν (μιλώ για εκείνους τους αντάρτες που ήταν στο Αιγαιατικό-μακεδονικό τάγμα), ενώ εκείνοι που έρχονταν από το Μπουλκες αμέσως έπαιρναν θέσεις στο στρατό. Όλα αυτά τα πράγματα θα τα καταθέσω αφού συγκεντρώσω συγκεκριμένα στοιχεία. Μέχρι τώρα δεν τα έθεσα διότι με ενδιέφεραν οι επιχειρήσεις και δεν έμεινα στο επιτελείο και θεώρησα ως χρέος και ως καθήκον αυτά τα πράγματα να τα μεταφέρω και σε εσάς ώστε με αυτόν τον τρόπο να ενημερώσω τη σεβαστή ανώτερη ηγεσία μου στο ΝΟΦ...

Παρακαλώ τη διοίκηση να δώσει ιδιαίτερη σημασία επειδή το κύριο βάρος και η ευθύνη τη φέρει εκείνη, διότι τέτοιες σχέσεις μπορεί να φέρουν μεγάλες ζημιές στον γενικό

αγώνα μας. Σε αυτή την κρίσιμη κατάσταση αντί να κάνουμε βήματα μπροστά, εμείς κάνουμε βήματα πίσω. Αυτή η εγωιστική, εχθρική, αντιλαϊκή συμπεριφορά και η κακή αξιολόγηση της κατάστασης μας βλάπτει και θα διαρρήξει την αδελφосύνη και την ενότητα των δυο λαών που σήμερα είναι παράγοντας και πρωταρχικό καθήκον για την τελική νίκη. Αυτές οι συμπεριφορές δεν δικαιολογούνται σε καμία περίπτωση.

Πιστεύω ότι και στο μέλλον θα προκύψουν τέτοιες περιπτώσεις για τις οποίες θα σας ενημερώσουν άλλοι Σλαβομακεδόνες από το προσωπικό κι εσείς θα μπορείτε να βγάλετε σωστές διαπιστώσεις και συμπεράσματα για τις σχέσεις στο ΔΣΕ.

30.08.1947 Στρατιωτικό επιτελείο του τάγματος

Βάγγελ»

Τέτοιες εκθέσεις υποβάλλονταν τόσο στην Επαρχιακή επιτροπή όσο και στην Κεντρική διοίκηση του ΝΟΦ από αξιωματούχους και ακτιβιστές του ΝΟΦ, από το μακεδονικό προσωπικό και τους μαχητές στο ΔΣΕ. Δια άμεσων επαφών των διοικήσεων του ΝΟΦ με το ΚΚΕ και το ΔΣΕ αναζητούνταν τρόποι και οδοί για την άρση και την λύση αυτών των ζητημάτων. Ωστόσο, αυτά τα ζητήματα όχι μόνο δεν λύνονταν και δεν ξεπερνιόνταν αλλά όλο και πιο τεταμένες γινόταν οι σχέσεις του ΝΟΦ με το ΚΚΕ και το ΔΣΕ.

Η οργάνωση του ΝΟΦ, παρά αυτήν τη πολιτική του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, επιδίωκε και αγωνιζόταν ώστε να αυξηθεί η μαζικοποίηση του δημοκρατικού κινήματος, συμπεριλαμβάνοντας όλο και μεγαλύτερο αριθμό Μακεδόνων ανταρτών στο ΔΣΕ και οργανώνοντας μαζική αντίσταση ενάντια στην επίθεση που οι μοναρχοφασίστες είχαν εξαπολύσει σε αυτή την περιοχή. Οι μοναρχοφασίστες εκείνο τον καιρό, με όλες τις δυνάμεις και τα μέσα, είχαν στόχο να καταστρέψουν το δημοκρατικό κίνημα στην περιοχή της Έδεσσας. Καθημερινά διεξάγονταν μπλόκα στα μακεδονικά χωριά, τρομοκρατούσαν τον πληθυσμό για τη βοήθεια που παρείχε στο ΝΟΦ και ΔΣΕ, διενεργούσαν εκδιώξεις πληθυσμού από πολλά χωριά προς διάφορα κέντρα που ήταν κάτω από τον έλεγχο των μοναρχοφασιστών, ειδικά στις πόλεις Έδεσσα (Βόντεν), Γουμένισα (Γκουμέντζα), Αριδαία (Σούμποτσκο) και Γιαννισά (Ενίντζε-Βάρνταρ).

Και παρά την όλο και πιο αξιοπρόσεκτη μοναρχοφασιστική τρομοκρατία και παρά την εσφαλμένη πολιτική ορισμένων αξιωματούχων του ΚΚΕ και του ΔΣΕ έναντι του ΝΟΦ, ο μακεδονικός λαός, οδηγούμενος από το ΝΟΦ, κρατούσε ψιλά τη σημαία της αντίστασης και έδινε τα πάντα από τον εαυτό του για την νίκη επί του μοναρχοφασισμού, για την εκδίωξη των άγγλο-αμερικανικών παρεμβατισμών, για τη νίκη της δημοκρατίας στην Ελλάδα.

Αυτό υποδεικνύει, ως επιβεβαίωση, η έκθεση που υποβλήθηκε στην Επαρχιακή διάσκεψη του ΝΟΦ της περιοχής Έδεσσας που πραγματοποιήθηκε στις 19 Δεκεμβρίου 1947, στην οποία, μεταξύ άλλων, υπάρχουν αυτά τα δεδομένα:

«Στην περιοχή της Έδεσσας υπάρχουν 202 χωριά από τα οποία καθαρά μακεδονικά είναι τα 28, μεικτά με Μακεδόνες και Έλληνες 115, καθαρά Ελληνικά είναι 49 και Βλάχικα 10. Το σύνολο του πληθυσμού της περιοχής της Έδεσσας αποτελείται από

219.885 κατοίκους από τους οποίους 75.779 είναι Μακεδόνες, 12.564 είναι Βλάχοι, 125.442 είναι Έλληνες και 100 Αρβανίτες.

Σχετικά με την τρομοκρατία των μοναρχοφασιστών επί του μακεδονικού λαού στην περιοχή Έδεσσας, από τον Μάιο μέχρι το Δεκέμβριο 1947, δίνονται τα εξής στοιχεία: 31 άντρες και 5 γυναίκες σκοτώθηκαν από διάφορες συμμορίες μοναρχοφασιστών, 6 άντρες καταδικάστηκαν από στρατιωτικά δικαστήρια και εκτελέστηκαν δια πυροβολισμού, 4 άντρες πέθαναν σε φυλακές, σκοτώθηκαν από αεροπορικούς βομβαρδισμούς 3 άντρες και 1 γυναίκα. Ξυλοκοπήθηκαν 1.628 άντρες και 338 γυναίκες, εξορίστηκαν 341 άντρες και 109 γυναίκες, συνελήφθησαν 436 άντρες και 45 γυναίκες, τρελάθηκαν μετά από ξυλοδαρμό 4 άντρες και 12 γυναίκες, υπέστησαν βιασμό 91 γυναίκες και κορίτσια, πυρπολήθηκαν 9 χωριά, πυρπολήθηκαν 894 σπίτια, σε 5 βομβαρδισμένα χωριά κατέρρευσαν 85 σπίτια, κατασχέθηκαν 209 κοπάδια μεγάλων βοείων, κατασχέθηκαν 4.834 κοπάδια προβάτων, εκκενώθηκαν βίαια 70 χωριά από τα οποία 14 καθαρά μακεδονικά, 30 χωριά μεικτά ελληνο-μακεδονικά, 8 βλάχικα χωριά και 18 χωριά με ελληνικό πληθυσμό. Σύνολο εκδιωχθέντων 36.301 άτομα, από τα οποία 13.584 Μακεδόνες, 6.117 Βλάχοι και 16.600 Έλληνες.

Εκείνη την περίοδο από την οργάνωση ΝΟΦ πραγματοποιήθηκαν 275 διαδηλώσεις εναντίον της τρομοκρατίας και τους εκτοπισμούς των πληθυσμών από τα χωριά, από τις οποίες οι 161 στην Αριδαία (Καρατζόβα), 53 στην περιοχή της Αρνισσας (Οστροβσκα), 40 στην περιοχή Νάουσας (Νέγκουσσκο), 3 στη περιοχή της Σκύδρας (Βρτίσκοπσκο), 11 στη περιοχή Γιαννιτών (Ενίτζε Βαρντάρσκο) και 7 στη περιοχή Γουμένισας (Γκουμένισκο). Επίσης, οργανώθηκαν και 2 συλλαλητήρια διαμαρτυρίας, 145 μεμονωμένες διαμαρτυρίες, μαζικές συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας στα χωριά Βρυττά (Γκούγκοβο) και Ξανθόγεια (Ρουσίλοβο) εναντίον του μαζικού εκτοπισμού και περίπου 116 επιτροπές διαμαρτυρίας, που κατήγγειλαν γραπτώς διάφορες αδικίες στις μοναρχοφασιστικές αρχές.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που παρουσιάστηκαν στην Επαρχιακή διάσκεψη σχετικά με τη συμμετοχή του μακεδονικού πληθυσμού σε αυτό το κίνημα υπάρχει και το εξής: «οργανωμένοι στο ΝΟΦ συνολικά 2.776 Μακεδόνες και 119 Βλάχοι, στο ΑΜΓ (ΑΦΖ) 1.998 Μακεδόνισες και 48 Βλάχες, στο ΔΣΕ 2.233 άνδρες και 51 κοπέλες, η οργάνωση του ΝΟΦ έδωσε στο ΔΣΕ τους 20 καλύτερους από το προσωπικό του ...»

Εκτός από τα παραπάνω στοιχεία, στην έκθεση παραθέτονται και οι επιτυχίες που σημείωσε η οργάνωση του ΝΟΦ, από τον Μάιο έως τον Δεκέμβριο 1947:

1. Ανέπτυξε και ενίσχυσε την μακεδονική εθνική επίγνωση στο μακεδονικό πληθυσμό. Άνοιξε 4 πρωτοβάθμια σχολεία στα οποία η διδασκαλία γινόταν στη μακεδονική γλώσσα.

2. Η οργάνωση του ΝΟΦ σημείωσε μεγάλες επιτυχίες στην ανύψωση του αγωνιστικού πνεύματος και το ηθικό του μακεδονικού λαού που ανέλαβε ολοκληρωτικά τον αγώνα για την εκδίωξη του ιμπεριαλισμού από τη χώρα και τον εκδημοκρατισμό της Ελλάδας, ως κύρια και απαραίτητη προϋπόθεση για την απόκτηση της δικής του εθνικής ελευθερίας...»

3. Η οργάνωση του ΝΟΦ υπήρξε σημαντικός παράγοντας για την ενίσχυση της αδελφосύνης και ενότητα μεταξύ του μακεδονικού και του ελληνικού λαού...

4. Η οργάνωση του ΝΟΦ, επικεφαλής του μακεδονικού λαού, οργάνωσε ένοπλη αντίσταση του μακεδονικού πληθυσμού εναντίον της βίας, της αντίδρασης και του μοναρχοφασισμού. Ως αποτέλεσμα αυτού του αγώνα, όπως ποτέ μέχρι τώρα, είναι η ενίσχυση της πίστης του λαού για τη νίκη του δημοκρατικού κινήματος και η απόκτηση των εθνικών δικαιωμάτων.

Ο μακεδονικός λαός βοήθησε το ΔΣΕ με όλα τα μέσα: με τρόφιμα, με ζωικό κεφάλαιο και άλλα είδη υλικής βοήθειας. Εκτός αυτού, ο πληθυσμός που δεν συμμετείχε ενεργά στον αγώνα, γυναίκες και γέροι, είχαν τεθεί απόλυτα στην υπηρεσία του ΔΣΕ, εκτελώντας διάφορες αποστολές με χαρακτηριστικά παρασκήνιου όπως είναι η μεταφορά ειδών διατροφής, πολεμικό υλικό και προπαγάνδας, χτίσιμο κρυψώνων, ιατρεία...

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

Οι οργανώσεις του ΝΟΦ ήταν στο σύνολο τους φορείς του δημοκρατικού κινήματος και της αντίστασης στην Μακεδονία του Αιγαίου. Η επιρροή τους ήταν τέτοια που περίπου το 80% του μακεδονικού πληθυσμού, με όλα τα μέσα και σε όλους του τομείς, αγωνιζόταν για τον εκδημοκρατισμό της Ελλάδας, κατά του παρεμβατισμού των Άγγλο-Αμερικανών και των μοναρχοφασιστών υπηρετών τους.

Οι επιτυχίες του ΝΟΦ στις μάχες εκείνη την περίοδο προκάλεσαν τον φόβο και τον πανικό στις γραμμές της μαύρης αντίδρασης. Στις πόλεις και στα χωριά της Μακεδονίας του Αιγαίου ο μοναρχοφασιστικός στρατός και η χωροφυλακή ήταν τόσο φοβισμένοι που, μέσω αποχωρήσεων, άρχισαν να συγκεντρώνονται κυρίως σε μεγάλα κέντρα, αναγκασμένοι σε σπασμωδική άμυνα από τα ασταμάτητα χτυπήματα του δημοκρατικού στρατού. Με αυτόν τον τρόπο όλο και περισσότερο απλωνόταν τα απελευθερωμένα εδάφη του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Αυτές οι επιτυχίες επέτρεψαν την δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τη δημιουργία προσωρινής δημοκρατικής κυβέρνησης της Ελλάδας, η οποία στις 24 Δεκεμβρίου του 1947 εξέδωσε την προγραμματική της διακήρυξη όπου, μεταξύ άλλων, παρετέθη το δικαίωμα ισότητας για τις εθνικές μειονότητες στην Ελλάδα.

Η δημιουργία της προσωρινής δημοκρατικής κυβέρνησης της Ελλάδας ούτε στο ελάχιστο εμψύχωσε το μακεδονικό λαό στη Μακεδονία του Αιγαίου: αυτή του έδωσε μεγάλη απογοήτευση και προκάλεσε νέες αμφιβολίες για την ειλικρίνεια των εκδοθέντων διακηρύξεων. Δηλαδή, ο μακεδονικός λαός και το ΝΟΦ, παρά την συνολική συμμετοχή του στο δημοκρατικό κίνημα και στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού, στην πραγματικότητα δεν αισθάνθηκε την διακηρυσσόμενη ισότητα: στην Προσωρινή κυβέρνηση δεν συμπεριλαμβανόταν ούτε ένας Μακεδόνας εκπρόσωπος. Σε αυτήν είχαν οριστεί αποκλειστικά Έλληνες, ακριβώς όπως και πρωύτερα με την δημιουργία του ΔΣΕ στην ηγεσία και στα διάφορα ανταρτικά επιτελεία του οποίου είχαν τοποθετηθεί Έλληνες, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της σύνθεσης του ΔΣΕ αποτελούνταν από Μακεδόνες.

Η απογοήτευση για την πολιτική της ηγεσίας του Ζαχαριάδη στο ΚΚΕ και στο ΔΣΕ ήταν ακόμα μεγαλύτερη ανάμεσα στους ακτιβιστές του ΝΟΦ την εποχή του Πρώτου συνεδρίου του ΝΟΦ στην Μακεδονία του Αιγαίου, που πραγματοποιήθηκε στις 13 Ιανουαρίου 1948.

Στην προσυνεδριακή συνάντηση της κεντρικής ηγεσίας, που πραγματοποιήθηκε στις 12 Ιανουαρίου 1948 στο χωριό Ρουλα, το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας, αφού προηγούμενος εξασφάλισε την επιρροή του στις γραμμές του ΝΟΦ μέσω των εκπροσώπων του Ιωαννίδη και Στρίγκο αμφότεροι μέλη του Πολιτικού γραφείου του κόμματος στην Ελλάδα, ζήτησε ορισμένοι ηγέτες του ΝΟΦ να απομακρυνθούν και στις θέσεις τους να οριστούν Μακεδόνες-γρεκομάνοι, δηλωμένοι σοβινιστές και εκτεθειμένοι στο μακεδονικό λαό ως αντί-νοφικά και αντί-Γιουγκοσλαβικά στοιχεία. Έτσι, ζητήθηκε η απομάκρυνση του γραμματέα της οργάνωσης του ΝΟΦ της Μακεδονίας του Αιγαίου Βάγγελ Αγιάνοβσκι-Οτσε και του Λάμπρου Τσολάκοβ, υπεύθυνος των οικονομικών του ΝΟΦ. Στις θέσεις τους προτάθηκαν ο Σταύρος Κωτσόπουλος, στέλεχος του ΚΚΕ από την Φλώρινα, ο Μιχάλης Μάλιος, στέλεχος του ΚΚΕ στην περιοχή Καστοριάς και ο Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, στέλεχος του ΚΚΕ στην περιοχή Έδεσσας.

Αυτό το αίτημα των εκπροσώπων της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ βρήκε την αντίθεση των μελών της κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ, που θεώρησαν ότι τέτοιες αλλαγές στην ηγεσία του ΝΟΦ είναι αδικαιολόγητες και εσφαλμένες και που μπορεί να επηρεάσουν δυσμενώς την προσχώρηση μελών στο ΝΟΦ και στο πεδίο, επειδή τα προτεινόμενα πρόσωπα από πλευράς του ΚΚΕ ήταν φορείς τόσο του αντί-νοφικού κινήματος όσο και της εφαρμογής της αντί-μακεδονικής πολιτικής.

Αυτή τη στάση της κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ κράτησαν όλοι οι παρόντες στην συνάντηση, με εξαίρεση τον Πάσκαλ Μίτρεβσκι που υποστήριξε συνολικά την απόφαση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ. Οι εκπρόσωποι του ΚΚΕ, Ιωαννίδης και Στρίγκος, δεν άφησαν την περεταίρω συζήτηση σε αυτό το ζήτημα, θέτοντας το κομματικό βέτο. Παρά την ρήξη που προέκυψε, η απόφαση του ΚΚΕ ωστόσο ψηφίστηκε και οι εκπρόσωποι του περιλήφθηκαν στην ηγεσία του ΝΟΦ με την αιτιολογία ότι έτσι ενισχύεται η ενότητα του μακεδονικού λαού.

Στις 13 Ιανουαρίου 1948, στο χωριό Β'μπελ-περιοχή Καστοριάς (Μοσχοχώρι Καστοριάς) πραγματοποιήθηκε το Πρώτο Συνέδριο του ΝΟΦ στην Μακεδονία του Αιγαίου, στο οποίο εκτός των 250 συνέδρων του ΝΟΦ, τους γραμματείς των ΠΕ του ΚΚΕ από τις περιοχές της Καστοριάς, Έδεσσας και Φλώρινας και στελέχη του ΔΣΕ συμμετείχαν και οι Γιάννης Ιωαννίδης και Λεωνίδας Στρίγκος, εκπρόσωποι της ΚΕ του ΚΚΕ. Αυτοί ουσιαστικά ηγήθηκαν του συνεδρίου.

Στην αναφορά που υπέβαλε ο Μιχαήλ Κεραμετσίεβ παρουσιάστηκε η πολιτική κατάσταση στη χώρα μετά την Άγγλο-Αμερικανική παρέμβαση, στη συνέχεια παρουσιάστηκε η εικόνα του αγώνα στη Μακεδονία του Αιγαίου, επισημάνθηκε η μαζική συμμετοχή του μακεδονικού λαού στο δημοκρατικό κίνημα και οι επιτυχίες που σημείωσε η οργάνωση του ΝΟΦ κατά την εκτέλεση των καθηκόντων που πραγματοποιήθηκαν στην διάρκεια του αγώνα.

Στην αναφορά δόθηκαν τεκμηριωμένες πληροφορίες για την μοναρχοφασιστική τρομοκρατία που διαπράχτηκε στο σύνολο του μακεδονικού πληθυσμού στη Μακεδονία του Αιγαίου την περίοδο από 20 Μαΐου μέχρι το τέλος του Δεκεμβρίου 1947. Σύμφωνα με τα ληφθέντα δεδομένα στο πεδίο, εκείνη την περίοδο οι μοναρχοφασίστες ντουφέκισαν, χωρίς δίκη, 71 άτομα από τα οποία 34 γυναίκες, βίασαν 143 κοπέλες και γυναίκες, εκτέλεσαν με καταδίκη από στρατιωτικά δικαστήρια 22 άτομα. Στους βομβαρδισμούς σε κατοικημένες περιοχές σκοτώθηκαν 40 άτομα, κακοποιήθηκαν με ξυλοδαρμούς 4.096 άτομα, από τα οποία 40 διαταράχτηκαν ψυχικά, εξορίστηκαν σε νησιά του Αιγαίου 875 άτομα, εκτοπίστηκαν από τα χωριά τους προς το εσωτερικό 45.764 άτομα, φυλακίστηκαν 1.679 άτομα, πυρπολήθηκαν και καταστράφηκαν 2.191 σπίτια, εκτοξεύτηκαν 9.912 χειροβομβίδες σε κατοικημένες περιοχές, πραγματοποιήθηκαν 1.390 κλοπές, λεηλατήθηκαν 1.045 κεφάλια μεγάλων βοοειδών και περίπου 23.382 κεφάλια αμνοεριφίων.

Εκτός από αυτά, παρουσιάστηκαν και οι επιτυχίες της οργάνωσης του ΝΟΦ: η οργάνωση μετρούσε πάνω από 7.000 μέλη Μακεδόνες, ως επαγγελματικό προσωπικό 86 άτομα, ως ενεργοί μαχητές στις γραμμές του ΔΣΕ, μέσα στην Ελλάδα, αγωνίζονταν 10.130 Μακεδόνες.

Σχετικά με την αντίσταση του λαού κατά των μοναρχοφασιστικών εγκλημάτων και κατά της εκμετάλλευσης από την αντίδραση η οργάνωση του ΝΟΦ, από τον Μάιο μέχρι των Δεκέμβριο του 1947, οργάνωσε 300 διαμαρτυρίες για οικονομικά και πολιτικά προγράμματα, 20 μαζικές διαδηλώσεις κατά των εκκενώσεων των χωριών, περίπου 160 διαμαρτυρίες κατά της τρομοκρατίας, των συλλήψεων, τους εμπρησμούς και περίπου 120 άλλες διαμαρτυρίες οργανωμένες μέσα από επιτροπές.

Από την αναφορά και τις συζητήσεις στο Συνέδριο επιβεβαιώθηκε απερίφραστα η δύναμη και η μαζικότητα του κινήματος στη Μακεδονία του Αιγαίου με το οποίο ο μακεδονικός λαός, με επικεφαλής το ΝΟΦ, διεξήγαγε μεγάλο αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού και την αντίδραση. Περηφάνια και χαρά υπήρχαν στα πρόσωπα των Μακεδόνων σύνεδρων στο δικό τους πρώτο συνέδριο, εξαιτίας των επιτυχιών και τα επιτεύγματα που κατάφερε το ΝΟΦ στον αγώνα κατά του εχθρού. Δυστυχώς, αυτή η διάθεση σταμάτησε ξαφνικά μόλις ξεκίνησε η διαδικασία για την εκλογή νέας κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ. Για τους σύνεδρους ήταν έκπληξη και απογοήτευση το γεγονός ότι στη λίστα προτεινόμενων υποψηφίων υπήρχαν ονόματα γνωστών αντί-Νοφιστών με αποδεδειγμένη την αντί-μακεδονική τους δράση. Είχαν επίγνωση ότι η ηγεσία του ΚΚΕ, με κάθε κόστος, ήθελε να δυναμώσει την επιρροή της στο ΝΟΦ εισάγοντας δικούς της ανθρώπους, που υποστήριζαν την δίκη της πολιτικής εις βάρος της οργάνωσης του ΝΟΦ. Στη λίστα είχαν προταθεί οι εξής σύντροφοι:

1. Μιχαήλ Κεραμετσίου
2. Πάσκαλ Μίτρεβσκι
3. Βέρα Μπάλεβα
4. Πάβλε Ράκοβσκι
5. Βάγγελ Νίτσεβ

6. Λάζο Ποπλαζάροβ
7. Κρστε Κοϊτσεβски
8. Τάσος Γουσόπουλος
9. Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε
10. Λάμπρος Τσολάκοβ
11. Μιχάλης Μάλιος
12. Βάγγελ Κοϊτσεβ
13. Ντόνε Σικαβίτσα
14. Ηλίας Ντιμάκοβски-Γκότσε
15. Πάντο Σιπέρκοβ
16. Μίτσο Βελάκοβски
17. Τάνε Πάσκοβ
18. Πάντο Βαϊνεβски
19. Βάγγελ Σαμαρντάνοβ
20. Κότσο Κίρου
21. Μάρκου Ντουβάλεβски
22. Πάσκαλ Πασκάλεβски
23. Κρστε Μάνγκοβ
24. Ζλάτα Τσάντζοβска
25. Κόλιο Πάνοβ
26. Τάσκο Χατζηγιάνοβ
27. Γκέρμαν Ντάμοβски
28. Τάσο Αγιάνοβски-Μίμη
29. Τάνε Ναούμοβски
30. Σώτηρ Χατζηντίμιτροβ-Σλόμπονταν
31. Κόλιο Παπασερμπετσιέβ
32. Λένκα Στόϊκοβα-Μίρκα
33. Λάμπρος Μόσκοβ
34. Στερίανα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα
35. Ουρανία Αλιλάϊμοβска

Ως υποψήφια μέλη για την κεντρική ηγεσία του ΝΟΦ προτάθηκαν οι: Μπάρτσε Γκλούτσεβ, Μίλε Γκρανίτοβски, Τίμιο Ράλεβ, Ζίβκο Ντέλοβски, Σουλτάνα Ατανάσοβα, Μάχη Πιλάεβα, Βάγγελ Τέγκοβски, Μίτσο Χατζηκυριάκου, Τόντορ Κότσεβски-Βίκτορ, μπάϊτο Κόλιο Η..., Χρήστος Κολέντσεβски, Ιβάν Κοβάτσεβ, Φώτης Ηλκοβ, Ρίστο Μπουκουβάλοβ-Ζούκοβ, Βάσιλ Τρεμπελιέβ, Γκιόργκι Ράλκοβ, Τάνας Ανγκέλκοβски και Μαρίκα Σαμαρένοβα-Ζόρα.

Στη μυστική ψηφοφορία για την εκλογή της άμεσης ηγεσίας του ΝΟΦ προέκυψε μια ασυνήθιστη κατάσταση. Οι σύνεδροι, αποκαλύπτοντας στην λίστα των υποψηφίων κάποια ονόματα τα οποία το ΚΚΕ υποστήριζε, ώστε, με κάθε κόστος, να μπουν στην ηγεσία του ΝΟΦ και που ήταν γνωστοί ως αντίπαλοι της μακεδονικής υπόθεσης, απλά

διέγραψαν τα ονόματα τους. Έτσι, σε πολλά ψηφοδέλτια ήταν διαγραμμένα τα ονόματα των Κρστε Κότσεβσκι, Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, Μιχάλης Μάλιος, Βάγγελ Κοϊτσεβ, Ντόνε Σικαβίτσα, Μάρκο Ντουβάβλεβσκι, Κόλιο Παπασερμπετσίεβ, Λάμπρος Μόσκοβ, και αν κάποιος τους είχε ψηφίσει αυτό ήταν κυρίως ψήφοι δοσμένες αναμεταξύ τους.

Τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας προκάλεσαν ανησυχία και οργή στους εκπροσώπους του ΚΚΕ που κατηγορηματικά ζητούσαν αυτά τα άτομα να επιλεγούν στην ηγεσία. Γι' αυτό, προτάθηκε να μην αναγνωριστεί η ψηφοφορία και ολόκληρη η λίστα υποψηφίων να υιοθετηθεί από το Συνέδριο, για το οποίο γεγονός, δυστυχώς, δεν υπήρξε καμία αντίρρηση από την ηγεσία του ΝΟΦ.

Αμέσως μετά, συγκαλέστηκε το Κεντρικό συμβούλιο σε συμβουλευτική συνάντηση για την επιλογή του Εκτελεστικού συμβουλίου και του Γραμματέα του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Εδώ συμμετείχαν και οι εκπρόσωποι της Κεντρικής επιτροπής του ΚΚΕ. Σύμφωνα με τη δική τους πρόταση, στο Εκτελεστικό συμβούλιο έπρεπε να μπουν τα μέλη που το ΚΚΕ υποστήριζε, για να μπουν στην άμεση διοίκηση, λογω, όπως δήλωσαν, "της ενότητας του μακεδονικού λαού". Επίσης με δική τους επιμονή, είχαν απομακρυνθεί από την ηγεσία κάποια στελέχη του ΝΟΦ που έδειχναν ανυπακοή προς το ΚΚΕ, όπως για παράδειγμα ο γραμματέας οργάνωσης του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ Βάγγελ Αγιάνοβσκι και ο Λάμπρος Τσολάκοβ, υπεύθυνος οικονομικών στο Κεντρικό συμβούλιο του ΝΟΦ για τη Μακεδονία του Αιγαίου.

Για τις θέσεις των εκπροσώπων της ΚΕ του ΚΚΕ στην ψηφοφορία για το κεντρικό συμβούλιο του ΝΟΦ εξέφρασε την διαφωνία του ο Ηλίας Ντιμάκοβσκι -Γκότσε, ο οποίος αντιτάχτηκε στην απομάκρυνση των παλαιών γνωστών Μακεδόνων στελεχών του ΝΟΦ και στην ένταξη προσώπων που δεν έχουν τις συμπάθειες του λαού και δεν είναι μέλη του ΝΟΦ. Αλλά, αυτός έμεινε χωρίς υποστήριξη από τα άλλα μέλη του ΝΟΦ τα οποία, εμφανώς φοβισμένα, δεν τόλμησαν να αντισταθούν στις απαιτήσεις του ΚΚΕ, έχοντας γνώση ότι η αντίθεση τους στο ΚΚΕ θα μπορούσε να τους επιφέρει δυσχέρειες και κίνδυνο, με ζοφερές συνέπειες.

Με αυτόν τον τρόπο το ΚΚΕ κατάφερε, με την διείσδυση των δικών του υποστηρικτών στο Κεντρικό συμβούλιο του ΝΟΦ, να ενισχύσει ακόμα περισσότερο την επιρροή του και να υιοθετήσει πολιτική που συχνά αντιτίθονταν στα συμφέροντα του ίδιου του ΝΟΦ αλλά και του μακεδονικού λαού. Όπως φάνηκε αργότερα, με την πολιτική του το ΚΚΕ έφτανε μέχρι στο να συντρίψει και να υποτάξει την ηγεσία του ΝΟΦ και να εμποδίσει την δράση του: να εγκρίνει αποφάσεις και απόψεις που εξυπηρετούσαν περισσότερο τον εχθρό απ' ότι το δημοκρατικό κίνημα. Στη συνέχεια, τα διοικητικά στελέχη του ΚΚΕ στην ηγεσία του ΝΟΦ άρχισαν να απλώνουν την δική τους μεγάλο-ελλαδική σοβινιστική πολιτική δράση, προσπαθώντας με κάθε κόστος να αποτρέψουν και να σαμποτάρουν τις δράσεις των παλαιών γνωστών Μακεδόνων στελεχών του ΝΟΦ. Σε αυτό είχαν την πλήρη υποστήριξη του ομοϊδεάτη τους Πάσκαλ Μίτρεβσκι, ο οποίος, αργότερα, έγινε φορέας αυτής της πολιτικής ταπείνωσης και καταδίκης των υγιών μακεδονικών δυνάμεων που υπηρετούσαν πιστά τον λαό τους και υπερασπίζονταν ακλόνητα τις αρχές του ΝΟΦ. Ως

αποτέλεσμα αυτών των δράσεων σύντομα το ίδιο το Εκτελεστικό συμβούλιο του ΝΟΦ ήρθε σε διχασμό, καχυποψία και δυσπιστία.

Στις 27 Μαρτίου 1948, υπό την ηγεσία του Βασίλη Μπαρτζιώτα, μέλος του Πολιτικού γραφείου της ΚΕ του ΚΚΕ, πραγματοποιήθηκε συνάντηση του Εκτελεστικού συμβουλίου, του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ, στο οποίο έπρεπε να δημιουργηθεί κομματικό ενεργητικό, επειδή μέχρι τότε στο ΝΟΦ δεν υπήρχε κομματική οργάνωση. Ως γραμματέας της πολιτικής οργάνωσης επιλέχτηκε ο Σταύρος Κωτσόπουλος και ως αναπληρωματική η Στερίانا Βαγγέλοβα – Σλαβιάνκα.

Σε αυτή την συνάντηση, ο Πάσκαλ Μίτρεβски και ο Μιχαήλ Κεραμετσίεβ ήρθαν σε ανοιχτή σύγκρουση. Επειδή, αμφότεροι, εξαπέλυσαν κατηγορίες μεταξύ τους. Ο εκπρόσωπος της ΚΕ του ΚΚΕ απέφυγε να πάρει θέση στην σύγκρουση που πρόεκυψε, προτείνοντας και στους δυο να καταθέσουν γραπτές παρατηρήσεις στη ΚΕ του ΚΚΕ για τη θέση του ΝΟΦ και να εκθέσουν τις σκέψεις τους για τον τρόπο με τον οποίο θα ξεπεραστεί η παρούσα κατάσταση.

Αμέσως μετά αυτήν τη συνάντηση, στις 29 Μαρτίου 1948, ο γραμματέας του ΝΟΦ στη Μακεδονία του Αιγαίου, Μιχάλης Κεραμετσίεβ, κατέθεσε γραπτή εξήγηση για τη θέση του ΝΟΦ στο Πολιτικό γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ.

Στο μακροσκελές γραπτό κείμενο, που διατηρείται ολόκληρο και βρίσκεται στο Αρχείο της ΣΔΜ (Σοσιαλιστική Δημοκρατία της Μακεδονίας), ο Κεραμετσίεβ εκπονεί την δουλειά του Πάσκαλ Μίτρεβски από τον Ιούλιο 1947 μέχρι τον Μάρτιο 1948, είτε από την ημέρα που ο Πάσκαλ ήρθε στο ΝΟΦ ως μέλος της Επαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της Μακεδονίας.

Ο Κεραμετσίεβ σημειώνει ότι από τον Αύγουστο 1946 μέχρι τον Ιούλιο 1947, και ειδικά από τον Δεκέμβριο 1946 όταν ενώθηκαν οι δημοκρατικές δυνάμεις του ελληνικού και μακεδονικού λαού στις οποίες επικεφαλής τέθηκε η ηγεσία του ΚΚΕ, “όλα τα παλιά και τα νέα ηγετικά στελέχη του ΝΟΦ, με την βοήθεια των ηγεσιών και την συνεργασία με όλες τις αντιφασιστικές δυνάμεις στο γενικό αγώνα όπως και στον αγώνα του ΔΣΕ, κατάφεραν να δημιουργήσουν μια σταθερή και μαζική οργάνωση και σταθεροποίησαν την αλληλεγγύη και ενότητα των λαών μας”.

Τον Ιούλιο 1947, μετά από απουσία 11 μηνών, ήρθε στην οργάνωση ο Πάσκαλ Μίτρεβски και εξέφρασε τον θαυμασμό του για τα αποτελέσματα που επιτεύχθηκαν. Αλλά, ήδη από τις πρώτες μέρες ήρθε σε σύγκρουση με την ηγεσία και ειδικότερα με τον γραμματέα οργάνωσης του ΝΟΦ. Αυτή η στάση του συνεχίστηκε όλο το διάστημα και προκάλεσε αμφιβολία για κάθε δραστηριότητα του.

Ο Κεραμετσίεβ ανέφερε, επίσης, μερικά παραδείγματα συνειδητής προσπάθειας του Μίτρεβски να δημιουργήσει διχασμό στις γραμμές του ΝΟΦ, να ταπεινώσει και να δυσφημήσει τους περισσότερους γνωστούς ηγέτες και στελέχη. Αναφέρει, για παράδειγμα, την περίπτωση με τον Μήντσο που από πλευράς ηγεσίας του ΝΟΦ και του ΚΚΕ είχε τιμηθεί για δημιουργία φατριών και ο Πάσκαλ, ωστόσο, τον ενθάρρυνε να συνεχίσει να δρα κατά της ηγεσίας του ΝΟΦ. Μεταξύ άλλων, ανέφερε και την περίπτωση όταν ο Πάσκαλ, τον Σεπτέμβριο 1947, μπροστά στον Λ. Στρίγκκο, μέλος του Πολιτικού

γραφείου, και τον Πετρή, μέλος του ΠΚ του ΚΚΕ για την Μακεδονία, προσπάθησε να παρουσιάσει τους περισσότερους ηγέτες του ΝΟΦ ως “ραδιούργους και υπονομευτές της ενότητας”.

“Επειδή πολλές απόψεις μας -προσθέτει ο Κεραμετσίεβ- πιστεύουμε ότι είναι απόψεις του λαού, και ορθές, όπως για παράδειγμα: να αυξηθεί περισσότερο ο αριθμός των Μακεδόνων ηγετών, διοικητών και πολιτικών επιτρόπων στις ταξιαρχίες, με κάποιες προτάσεις που κάναμε, που εκείνος δεν σας τις μετέφερε όπως σας υπενθύμισε ο Μπαρτζώκας, αν και εμείς πολλές φορές τις επισημάναμε προσωπικά στον Πάσκαλ, συζητήσαμε μαζί του και κάναμε προτάσεις”.

Στη συνέχεια ο Κεραμετσίεβ αναφέρει την άποψη ότι αυτές οι προσπάθειες προκύπτουν ως αποτέλεσμα της έλλειψης παράταξης του κόμματος στο ΝΟΦ, που αποτελεί και το γενικό αποτέλεσμα της αδυναμίας του κινήματος και της οργάνωσης.

Με αυτή την έννοια, αυτές οι προσπάθειες του Πάσκαλ Μίτρεβσκι, συνειδητές η ασυνείδητες, ο Κεραμετσίεβ τις αξιολογεί ότι “είναι τάσεις παραποίησης της πραγματικότητας, ανειλικρίνειας, σεχταρισμού, προσωπικής πολιτικής, ιδιοποίησης, αντίκομματισμού και άλλα, και όλα αυτά στρέφονται κατά της παλιάς ηγεσίας του ΝΟΦ, επειδή αυτοί είναι το εμπόδιο στην επίτευξη αυτών των προσπαθειών. Αυτός θέλει να γίνει ουσιαστικά ο αρχηγός, λόγω της διαφωνίας μεταξύ των ηγετών”.

Στη συνέχεια της επιστολής ο Κεραμετσίεβ σημειώνει: “Στα πρόσωπα των νέο-αφιχθέντων Εαμιτών στην ηγεσία του ΝΟΦ, αυτός βλέπει την ευκαιρία που θα ενισχύσει τις αντιθέσεις -στις οποίες ο ίδιος βασίζεται. Από τότε που ήρθαν οι νέοι ηγέτες (Μάκης, Κωτσόπουλος κι άλλοι), αυτός όρχησε να επιτίθεται έντονα στους βασικούς ηγέτες του ΝΟΦ. Έτσι, για παράδειγμα, ο σύντροφος Πάσκαλ Πέρυσι, αναγνωρίζοντας τις διαφορές μεταξύ του Μάκη (γραμματέας του κόμματος για την περιοχή Έδεσσας) και του Οτσε, υποστήριξε τον Μάκη και το αποτέλεσμα είναι ότι ο Οτσε σήμερα δεν είναι μέλος του ΕΣ του ΝΟΦ και παρά την δική μας αντίθετη άποψη, διότι ο Οτσε είναι ο μοναδικός δυναμικός ηγέτης στην περιοχή της Έδεσσας και ήταν δημιουργός της δημοκρατικής κατάστασης σε αυτό τον τομέα ήδη από το 1945 και καθοδήγησε το ΝΟΦ σε πολύ κρίσιμες στιγμές...”

Αξιολογώντας την δράση του Πάσκαλ Μίτρεβσκι, στη συνέχεια της επιστολής προς το Πολιτικό γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ, ο Μιχάλης Κεραμετσίεβ σημειώνει:

“Ανάμεσα στα άλλα, ο σύντροφος Πάσκαλ νομίζει ότι αν δεν θέσει στο Κόμμα το ζήτημα για τα στελέχη μας και το λαό μας, αν κλείσει τα μάτια μπροστά στα λάθη της ηγεσίας του ΔΣΕ και του ΕΑΜ, ότι θα κερδίσει την θέση του στο Κόμμα, ότι θα κάνει περισσότερους φίλους που στο Κόμμα θα μιλήσουν μόνο καλά γι' αυτόν”.

Ως αποτέλεσμα όλων αυτών, αναφέρει στη συνέχεια ο Κεραμετσίεβ, το ΝΟΦ και το δημοκρατικό κίνημα του μακεδονικού λαού δεν βρίσκεται στο ύψος που απαιτεί η σημερινή κατάσταση. Αν δεν υπήρχε αυτή η κατάσταση, θα υπήρχαν περισσότεροι Μακεδόνες αντάρτες και αντάρτισσες και οι ηγέτες θα ήταν σε υψηλότερο επίπεδο. Θα υπήρχε υγιέστερη και μαζικότερη οργάνωση, ισχυρότερη εσωτερική ενότητα, σταθερότητα και εγρήγορση στις γραμμές της οργάνωσης, ισχυρότερος πολιτικός αγώνας, ανύψωση του λαού μας και του δημοκρατικού μας κινήματος...”

“Ως εκ τούτου, με αυτή τη πολιτική και επιδίωξη του Πάσκαλ Μίτρεβски – προσθέτει ο Κεραμετσίεβ – φτάσαμε στο σημείο τα στελέχη του ΝΟΦ να χάσουν την εμπιστοσύνη σε αυτόν, μερικοί να του επιτίθενται και άλλοι να τον κολακεύουν φοβούμενοι εκδίκηση και στο λαό να είναι εντελώς αντιδιμοφιλής... και όχι μόνο στο μακεδονικό λαό και στα μακεδονικά στελέχη-αναφέρει ο Κεραμετσίεβ- αλλά και στους Έλληνες ηγέτες, από τους κατώτερους ως τους υψηλότερους, ακόμα και από μέλη του Πολιτικού γραφείου γι' αυτόν, σαν άνθρωπο και σαν ηγέτη, λέγονται αρνητικά σχόλια, εντούτοις αυτός επιδιώκει να είναι πάντα το δεξί χέρι των Ελλήνων ηγετών”.

Ο Κεραμετσίεβ γι' αυτό θέτει ανοιχτά το ζήτημα: Γιατί ο Πάσκαλ Μίτρεβски είναι ακόμα γραμματέας του ΝΟΦ όταν είναι ολοφάνερο ότι είναι δημιουργός αυτής της κατάστασης “η οποία έχει άσχημα αποτελέσματα στο ΝΟΦ για το σλαβομακεδονικό λαό, για το γενικό δημοκρατικό κίνημα στη χώρα και ακριβώς σ' αυτήν τη περίοδο, όταν το κίνημα αντιμετωπίζει και ίσως αντιμετωπίσει ακόμα πιο δύσκολες καταστάσεις;”

Στο τέλος της επιστολής του προς το Πολιτικό γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ ο Κεραμετσίεβ προτείνει:

1. Κατά τη γνώμη μου πρέπει να ληφθούν αυστηρά μέτρα εναντίον οποιουδήποτε προχωρήσει στον ανέντιμο εξευτελισμό των παλιών στελεχών του ΝΟΦ. Πρέπει να τερματιστούν όλες οι προκαταλήψεις του παρελθόντος διότι, δυστυχώς, και σήμερα υπάρχουν άνθρωποι που τις χρησιμοποιούν στο όνομα του Κόμματος εναντίον του ΝΟΦ.

2. Για να πετύχουμε την εσωτερική ενότητα του ΝΟΦ θεωρώ πως πρέπει να καθοριστούν αυστηρές εύθυνες και να ληφθούν αυστηρά μέτρα εναντίον αυτών που είναι περισσότερο υπεύθυνοι για αυτή την κατάσταση, ώστε στο μέλλον να μην αντιμετωπίσουμε τη δημιουργία τέτοιων καταστάσεων.

3. Πολλά στελέχη, Έλληνες και Σλαβομακεδόνες, έχουν αποκτήσει κομματοφοβία (φοβούνται το Κόμμα), παρουσιάζουν πάντα καλά τα πράγματα και όχι όπως είναι και αυτό είναι πολιτικαντισμός, ανειλικρίνεια, εθνικισμός και η έχθρα σε, τέτοιες περιπτώσεις, δεν εξαφανίζεται.

4. Αποδείχτηκε από τα ίδια τα πράγματα ότι η κατάσταση που επικρατεί στο ΝΟΦ δεν είναι αποτέλεσμα της προσωπικής αντιπαλότητας μεταξύ του Πάσκαλ κι εμένα.

5. Υπάρχει πολύ κακή επιρροή σε πολλά δικά μας στελέχη από το γεγονός ότι σε τρεις κυβερνητικές επιτροπές και στις έξι αναπληρωματικές τους στη διοίκηση της Δυτικής, Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας υπάρχουν μόνο Έλληνες στη καταγωγή και δεν έχει ούτε έναν Μακεδόνα, και αυτό είναι το πως το βλέπω εγώ.

6. Η αναφορά μου, που παρουσίασα στη πρώτη παν-Νοφική συνάντηση και τα έγγραφα των άλλων συνεργατών, δεν τυπώθηκαν. Είναι ακόμα στο τυπογραφείο του Αρχηγείου του ΔΣΕ. Τα στελέχη ζητούν αντίγραφα αυτών των εγγράφων. Επειδή είχα ξεχάσει να το αναφέρω στον σύντροφο Μπαρτζώτα, αν δεν υπάρχει δυνατότητα να τυπωθούν εκεί, τότε να μας δοθούν να τα τυπώσουμε στο Αγκιπ-προπ του ΝΟΦ”.

Τέτοιες επιστολές με παρόμοιες απόψεις προς το Πολιτικό γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ έστειλαν και μερικά άλλα στελέχη της ηγεσίας του ΝΟΦ.

Ο Πάβλε Ράκοβσκι, για παράδειγμα, στην επιστολή του, αφού ανέφερε τις πολύ αρνητικές εκτιμήσεις για τον Πάσκαλ Μίτρεβσκι που δόθηκαν εκ μέρους μερικών γνωστών ηγετών του ΚΚΕ, μεταξύ των οποίων ο Ζαχαριάδης, ο Ιωαννίδης, ο Μπαρτζώτας και ο Πετρήs, τους έθεσε το ερώτημα: “Τι συμβαίνει και γιατί παραμένει γραμματέας του ΝΟΦ;”

“Είναι ολοφάνερο -γράφει στη συνέχεια ο Ράκοβσκι- ότι αν η ηγεσία σας στο ΚΚΕ το χαρακτηρίζει δικαιολογημένο, αν οι πρώην σημαντικοί ηγέτες του ΝΟΦ το χαρακτηρίζουν δικαιολογημένο, τότε η παραμονή του ως γραμματέας του ΝΟΦ είναι ένα λάθος που απειλεί με στασιμότητα την πρόοδο του ΝΟΦ-ιτικού κινήματος, θα το γυρίσει πίσω, θα το αποδυναμώσει, κάτι που, δυστυχώς, έχει ξεκινήσει από το 1947. Όταν ο σύντροφος Πάσκαλ απουσίαζε από την εσωτερική ζωή της οργάνωσης, το ΝΟΦ-ιτικό κίνημα πήγε μπροστά με μεγάλα βήματα. Φέτος, με ασύγκριτα ευνοϊκότερους όρους, πάμε με αργό βήμα”.

Στην συνέχεια της επιστολής ο Ράκοβσκι παραμένει στις κατηγορίες του Πάσκαλ Μίτρεβσκι κατά της πρώην ηγεσίας του ΝΟΦ για τις οποίες ο ίδιος γράφει ότι είναι “γενικής σημασίας”.

“Ο σύντροφος Πάσκαλ κατηγορεί την πρώην ηγεσία του ΝΟΦ για τοπικισμό, σεχταρισμό, ακόμα και για φράξια κατά του ΚΚΕ. Ως απόδειξη, απ’ ότι θυμάμαι, ανέφερε την περίπτωση όπου η τότε ηγεσία του ΝΟΦ διαφώνησε με τη δική του πρόταση: να μπουν στην ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ Μακεδόνες ηγέτες του ΕΑΜ. Ναι! Η προηγούμενη ηγεσία δεν έλαβε με ικανοποίηση εκείνη την πρόταση, αυτό είναι αλήθεια, αλλά όχι απόλυτα. Εδώ παραλείπεται κάτι από την αλήθεια και ακριβώς εκείνη που δημοσίως δείχνει την πραγματική άποψη της τότε ηγεσίας, σε σχέση με αυτό το ζήτημα. Εδώ αποφεύχθηκε η αλήθεια για να τεκμηριωθεί η κατηγορία..

Ορίστε, εδώ το κομμάτι της αλήθειας το οποίο δεν απαριθμήθηκε: κανείς δεν ήταν εναντίον να μπουν Μακεδόνες ηγέτες του ΕΑΜ στο ΝΟΦ. Αλλά, η προηγούμενη ηγεσία ήταν της γνώμης ότι αυτοί οι σύντροφοι με την αντιπαράθεση τους (ιδιαίτερα ο Μάκης, ο Μάλιος, ο Παπασερμπετισίεβ) κατά του ΝΟΦ, την εποχή της αμοιβαίας επίπληξης ενώπιων του λαού στο πρόσφατο παρελθόν, ήταν εκτεθειμένοι ενώπιων του ΝΟΦ-ιτικού κόσμου. Το να ανέβουν σήμερα στην κορυφή της ηγεσίας του ΝΟΦ οι γνωστοί επικριτές αυτού θα ήταν ακατάλληλο και όχι χωρίς συνέπειες στην εργασία. Σύμφωνα με την γνώμη της τότε ηγεσίας έπρεπε να γίνει το εξής: αυτοί οι σύντροφοι να δουλέψουν, για λίγο η για περισσότερο χρόνο, στα Επαρχιακά συμβούλια και ανάμεσα στις μάζες του ΝΟΦ και με τη δική τους Νοφική δράση να ανέβουν στο Εκτελεστικό συμβούλιο και στην Γραμματεία του ΝΟΦ. Αυτή είναι ολόκληρη η αλήθεια”.

Στη συνέχεια της επιστολής, ο Ράκοβσκι εξέφρασε την έκπληξη του για την εκλογή του Κωτσόπουλου ως γραμματέα της κομματικής οργάνωσης στο ΝΟΦ, που ουσιαστικά εκπροσωπούσε και ήταν επί κεφαλής του ΝΟΦ, αν και, συμφώνα με την δική του άποψη, ο Κωτσόπουλος ήταν εκτεθειμένος ενώπιον του λαού και ανέφερε την περίπτωση της εκλογής του ως επαρχιακού διοικητή στην περιοχή της Φλώρινας, όπου με τη βία επιβλήθηκε εναντίον των επιθυμιών του λαού...

-Έτσι συκοφαντώντας αμφότερους και προτείνοντας τους άλλους στη θέση των πρώτων.... ο Πάσκαλ μετέτρεψε την είσοδο των ΕΑΜ-ιτών Μακεδόνων στο ΝΟΦ από στοιχείο ενότητας του μακεδονικού λαού, από στοιχείο εσωτερικής ενίσχυσης της οργάνωσης σε στοιχείο-μέσο για την αλλαγή της ανώτερης ηγεσίας του ΝΟΦ και την αντικατάσταση της με νέα, κτλ., σε στοιχείο διάσπασης του λαού μας. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι κάθε υποτίμηση της ανώτερης ηγεσίας του ΝΟΦ χωρίς λόγο και η αλλαγή με νέους ΕΑΜ-ιτες Μακεδόνες, απομακρύνει τους τελευταίους από τον κόσμο του ΝΟΦ.

Και ορίστε τα αποτελέσματα:

Ο ενθουσιασμός για δουλειά πριν το Συνέδριο εξαφανίζεται διαρκώς μετά από αυτό και στη θέση του διευρύνεται η ανησυχία και παράλληλα άρχισαν να παρατηρούνται φαινόμενα όπως εκείνα του Κόϊτσεβ, που νόμιζε ότι τόσο καλύτερα θα ήταν όταν θα έδειχνε προς το ΝΟΦ όση περισσότερη περιφρόνηση μπορούσε..” ολοκληρώνει την επιστολή του ο Πάβλε Ράκοβσκι.

Ο Βάγγελ Νίτσεβ στην επιστολή του, αφού διαπιστώνει ότι η ενότητα στα στελέχη της Κεντρικής ηγεσίας του ΝΟΦ είναι ετοιμόρροπη και διασπασμένη, γράφει:

“2. Σχετικά με τις κατηγορίες που εξαπέλυσε ο Πάσκαλ εναντίον των συντρόφων που αναγνωρίζω ως φορείς του κινήματος μας και που βρέθηκαν στις πιο κρίσιμες στιγμές κοντά στο λαό, δεν μπορώ να συμφωνήσω με αυτά που λέει ο Πάσκαλ εις βάρος αυτών των συντρόφων, επειδή με τους περισσότερους απ' αυτούς έζησα και συνεργάστηκα σε διάφορες περιόδους. Είδα τη δουλειά τους και τα έργα τους και όλα αυτά με πείθουν και με κάνουν, ως κομμουνιστή, να πάρω τη σωστή θέση.

3. Ακόμα περισσότερο διαφωνώ με τον Πάσκαλ και με τις κατηγορίες που εξαπολύει εναντίον των συντρόφων, τις θεωρώ δυσφήμιση επειδή αυτοί οι σύντροφοι είναι η κινητήρια δύναμη της οργάνωσης, για των οποίων τις αρετές και τη δουλειά τους μιλούν τα λαμπρά αποτελέσματα που πετύχαμε σήμερα και αυτά είναι τα καλύτερα πιστοποιητικά γι' αυτά που συνολικά κατάφεραν, όταν αυτοί ήταν στην ηγεσία...”

Στη μακροσκελή επιστολή του ο Λάζο Παπαλαζάροβ στην αρχή γράφει την βιογραφία του Πάσκαλ Μίτρεβσκι, αναφέροντας όλα τα αρνητικά του στοιχεία, ενώ στη συνέχεια γράφει εκτενώς για τις επιθέσεις που ο Πάσκαλ εξαπέλυσε εναντίον του επειδή δεν εξελέγη στην ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ, στη Παν-Νοφική συνεδρίαση, κτλ. Αναφερόμενος στη συνέχεια στις εσωτερικές σχέσεις μεταξύ των στελεχών του ΝΟΦ, αυτός γράφει:

“Ο Μιχάλης προσπαθούσε να αυξήσει την εθνική επίγνωση στο μακεδονικό λαό. Έτσι, έχοντας υπόψη το κόμμα, μιλούσε για την πίστη στη νίκη όπως και για την αδελφосύνη και ενότητα μεταξύ του μακεδονικού και του ελληνικού λαού. Όλες οι προσπάθειες του Πάσκαλ ήταν επικεντρωμένες στη διάσπαση και απομάκρυνση των ηγετών. Με ποιο σκοπό το έκανε αυτό, θα σας παραθέσω την προσωπική μου γνώμη: η μαχητικότητα, η κομματικότητα, η ανάπτυξη των στελεχών που ξεχώριζαν στον αγώνα είχαν τη δυνατότητα να αναπτυχθούν ακόμα περισσότερο και αυτό φόβιζε τον Πάσκαλ, επειδή φοβόταν ότι θα τον προσπεράσουν και έτσι όρχησε την διασπαστική δράση. Το έργο επεκτάθηκε, παρότι αυτός δεν ήταν αρχηγός στο ΝΟΦ. Επειδή αυτός ήταν απών...

Περίπου 90% Μακεδόνες συμμετείχαν στον αγώνα. 8.000 Μακεδόνες εισήρθαν στις γραμμές του ΔΣΕ και πολεμούσαν μαζί με τους Έλληνες, πολεμούσαν ηρωικά κατά του παγκόσμιου ιμπεριαλισμού. Το πολιτικό κριτήριο του μακεδονικού λαού μεγάλωσε. Αυτή είναι η γνώμη μου. Πέρα από τον τεράστιο εγωισμό που τον κυριεύει και ο φόβος της ανόδου των νέων ηγετών που θα οδηγούσαν στο δικό του “θάνατο”, τον οδήγησε στην επιθετική δράση κατά των ηγετών: Μιχαήλ, Βέρα, Πάβλε, Ποπλαζάροβ, Οτσε, Μάνγκο, Γιαννάκη, Μανάκη, Παυλάκη, Τάσκο Χατζηγιάνεβ κι άλλων...”

Στο τέλος της επιστολής, ο Ποπλαζάροβ αναφέρει:

“... ο διορισμός του Πάσκαλ ως γραμματέας του ΝΟΦ, κατά την άποψη μου, οφείλεται στην επίθεση που είναι στραμμένη κατά των στελεχών του ΝΟΦ από πάνω. Πριν την πραγματοποίηση του Συνεδρίου του ΝΟΦ ο Πάσκαλ μιλούσε κατά του ΚΚΕ, δηλώνοντας ότι οι ηγέτες του ΝΟΦ είναι υποτιμημένοι κτλ. και μόλις μια ημέρα μετά (μετά το Συνέδριο), ο ίδιος επιτέθηκε κατά των ηγετών του ΝΟΦ που έρχονταν από πάνω, υποστηριζόμενος τους μεγαλοϊδεάτες Έλληνες αρχηγούς. Αυτό το κάνει για να κρατήσει τη θέση του και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του ΚΚΕ... Για εκείνον, εννοείται, είναι σωστό, το να κρατά τη θέση ανεξάρτητα από το γεγονός ότι έτσι καταστρέφει το κίνημα...”

Επιστολές με παρόμοιο περιεχόμενο προς την ηγεσία του ΚΚΕ έστειλαν και η Βέρα Νικόλοβα, γραμματέας του ΑΜΓ (Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών) και μέλος της γραμματείας του ΝΟΦ, η Στερίανα Βαγγέλοβα, γραμματέας οργάνωσης του ΑΜΓ και μέλος του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΝΟΦ και αναπληρώτρια γραμματέας της κομματικής οργάνωσης του ΝΟΦ, όπως και μερικοί άλλοι σύντροφοι. Όλες αυτές οι επιστολές, επίσης, βρίσκονται φυλαγμένες στο Ιστορικό Αρχείο της ΣΔΜ.

Όπως φαίνεται από τα παραπάνω αναφερόμενα το μεγαλύτερο μέρος της ηγεσίας του ΝΟΦ, δυσανεσχημένο από τις απόψεις χωρίς αρχές που εκείνη την περίοδο ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι υιοθετούσε κατά των στελεχών του ΝΟΦ και γενικότερα κατά του μακεδονικού κινήματος, με δικαιολογημένη αγανάκτηση ζητούσε από την ηγεσία του ΚΚΕ την έξοδο από την υπάρχουσα κατάσταση, δηλαδή την λήψη μέτρων για την εξυγίανση στις τάξεις του ΝΟΦ.

Ποια ήταν η αντίδραση της ηγεσίας του ΚΚΕ σε αυτές τις εκθέσεις ίσως μπορούμε να τη δούμε καλύτερα από την ειδική αναφορά της Βέρας Νικόλοβα, στις 8 Μαΐου 1948, με την οποία εκείνη αντιδρούσε σε ορισμένα συμβάντα:

“... Μετά το κομματικό συνέδριο που πραγματοποιήθηκε στις 26 Μαρτίου 1948 η κατάσταση έχει αλλάξει αρκετά. Τότε, ο σύντροφος Μπαρτζώτας μας είχε πει ότι οι μεταξύ μας καυγάδες πρέπει να σταματήσουν. Εμείς, από τη πλευρά μας, κάναμε τις αναφορές μας και τις καταθέσαμε στο Πολιτικό γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ όπου διαβάστηκαν. Τότε ο σύντροφος Ιωαννίδης μας ανέφερε ότι θα γινόταν κινητοποίηση όλων των στελεχών του ΝΟΦ και ότι η γραμματεία του ΝΟΦ μπορεί να προτείνει ποια από αυτά τα στελέχη θα παραμείνουν στα καθήκοντα τους στο ΝΟΦ και ποιες θα είναι οι εργασίες που θα πρέπει να αναλάβουν τα στελέχη του ΝΟΦ που θα έρθουν στις τάξεις του ΔΣΕ. Από την πλευρά μας έγιναν κάποιες προτάσεις αλλά κι εδώ συγκρουστήκαμε με τον σύντροφο Πάσκαλ

επειδή αυτός δεν ήθελε, είτε δεν συμφωνούσε με τις δικές μας προτάσεις για αναβάθμιση των στελεχών μας στο ΔΣΕ.

Μετά τρεις μέρες έφτασε ο Ιωαννίδης και μας είπε ότι θα πραγματοποιηθεί γενική επιστράτευση των στελεχών του ΝΟΦ και ότι μόνο τα στελέχη του ΑΜΓ θα παραμείνουν διότι δεν υπάρχει νόμος για επιστράτευση γυναικών. Μας είπε ότι η γραμματεία του ΝΟΦ θα αναδιοργανωθεί και θα την συνθέτουν οι γραμματείς όλων των επαρχιακών συμβουλίων και αυτοί που θα είναι ακατάλληλοι για το ΔΣΕ. Στη βάση αυτής της γρήγορης απόφασης, πραγματοποιήθηκε η επιστράτευση των στελεχών του ΝΟΦ και περίπου 170 Νοφικά στελέχη σκορπίστηκαν σε μονάδες του ΔΣΕ, ως απλοί μαχητές ή ως αρχηγοί σε ασήμαντες μονάδες, τσέτες ή διμοιρίες. Για παράδειγμα, ο σύντροφος Πασκάλεβσκι, μέλος του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ, τοποθετήθηκε ως αρχηγός μονάδας στην 105η ταξιαρχία. Ο Ποπλαζάροβ τοποθετήθηκε ως υπαξιωματικός, ο Ράκοβσκι είναι σε διαθεσιμότητα στο επιτελείο της Δυτικής Μακεδονίας και το ίδιο ο Λάμπρος Τσολάκοβ, ενώ τον Ότσε τον ξαναγύρισαν στο ΝΟΦ με τη δικαιολογία ότι είναι άρρωστος, κτλ. Από την μια πλευρά λένε ότι πρέπει να ενισχύσουμε με στελέχη το ΔΣΕ και γι' αυτό πραγματοποιήθηκε η κινητοποίηση και από την άλλη τα στελέχη του ΝΟΦ τα τοποθετούν σε ασήμαντες θέσεις και τα καταστρέφουν. Υπάρχουν περιπτώσεις όπου ορισμένο μακεδονικό στρατιωτικό προσωπικό, που ήταν στο ΔΣΕ, να μένει σε διαθεσιμότητα στο αρχηγείο ή για αδικαιολόγητες αιτίες να τους επιτίθενται, όπως συνέβη στην περίπτωση του συντρόφου Γκότσε, υψηλός στρατιωτικός ηγέτης, που επιστράφηκε στο ΝΟΦ παρότι είναι ικανός στρατιωτικός διοικητής και μπορεί να προσφέρει περισσότερα στο ΔΣΕ παρά στο ΝΟΦ... Με όλα αυτά που συμβαίνουν, είναι ολοφάνερο ότι υπάρχει προκατάληψη προς το μακεδονικό προσωπικό και αυτό δεν το βλέπουμε μόνο εμείς αλλά το βλέπουν τόσο οι μαχητές όσο και ο λαός. Σχετικά με αυτά που γίνονται τον τελευταίο καιρό, και ειδικά στο ΔΣΕ, οι Μακεδόνες αντάρτες άρχισαν να απογοητεύονται και σε όποιον κι αν μιλήσεις θα ακούσεις το ακόλουθο “δεν υπάρχει δικαιοσύνη” ή τους καλύτερους μας μαχητές να λένε “αγωνιζόμαστε, αγωνιζόμαστε αλλά δεν αλλάζει τίποτα, η θα βρούμε το δίκιο μας η θα αυτομολήσουμε”. Η κατάσταση είναι πολύ άσχημη. Προσπαθούμε να την διορθώσουμε: πάντα κάνουμε προτάσεις για την αύξηση του προσωπικού αλλά ο σύντροφος Πάσκαλ, ως γραμματέας του ΝΟΦ, είναι αδιάφορος και δεν ενδιαφέρεται για τίποτα: πάντα θέλει να παριστάνει τον καλύτερο κομμουνιστή αλλά στην ουσία, τουλάχιστον κατά την γνώμη μου, είναι άτομο που αντί να προσπαθήσει να διορθώσει την κατάσταση αυτός, αντιθέτως, την χειροτερεύει με τις πράξεις του... Με λίγα λόγια, τα μέλη μας στο ΔΣΕ απογοητεύονται από όλα όσα βλέπουν. Το ίδιο γίνεται και με την λαϊκή πολιτοφυλακή. Μόνο στο Βίτσι έχουμε Μακεδόνα διοικητή, όπως είναι ο Κόϊτσε. Στους ανωτέρους της λαϊκής πολιτοφυλακής στο Γράμμο δεν υπάρχει ούτε ένας Σλαβομακεδόνας, όπως επίσης και στην περιοχή της Έδεσσας. Τα παλιά και ικανά μακεδονικά στελέχη είναι απλοί πολιτοφύλακες. Εμείς κάναμε πολλές προτάσεις για αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού στην λαϊκή πολιτοφυλακή, αλλά τίποτα. Δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας εκπρόσωπος στην Προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση σε ολόκληρη τη Μακεδονία, και ειδικά στη Βόρεια Μακεδονία όπου όλος ο πληθυσμός είναι

μόνο Μακεδόνες, αλλά, αντιθέτως, είναι όλοι Έλληνες... Αυτήν τη κατάσταση την βλέπει ολόκληρος ο λαός μας και η αλήθεια είναι ότι σήμερα στις ελεύθερες περιοχές ο λαός μας είναι απογοητευμένος, το ηθικό του έχει πέσει. Αυτό είναι το αποτέλεσμα από αυτά που βλέπει να συμβαίνουν. Δεν μπορούμε να κρύψουμε τίποτα από το λαό. Αυτός όλα τα μαθαίνει, όλα τα βλέπει, και όταν βλέπει τους δικούς του ηγέτες, αλλά και ολόκληρο τον λαό μας να εργάζεται σε όλους τους τομείς σαν απλός στρατιώτης και σαν ιπποκόμος και από την άλλη πλευρά, όμως, το ελληνικό προσωπικό να διορίζεται σε όλες τις ηγετικές θέσεις, ο λαός μας εξεγείρεται και απογοητεύεται... Εμείς προσπαθούμε να διατηρήσουμε το ηθικό του: σε διάφορες συσκέψεις μιλάμε, αλλά η προπαγάνδα μας δεν έχει αποτελέσματα, ο λαός φοβάται, δίνει τα πάντα για τον αγώνα αλλά όχι όπως πριν, είναι απογοητευμένος...”

Η παραπάνω αναφορά επισημαίνει φανερά την όλο και αυξανόμενη διάσπαση και έλλειψη ενότητας του κινήματος, στο πεδίο. Η πεισματάρικη επιμονή μερικών ηγετών του ΚΚΕ να ταπεινώνουν και να υποτιμούν και, με κάθε κόστος, να βάζουν σε εξαρτημένη θέση το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα, οδήγησε σε ένα αυξανόμενο χάσμα μεταξύ των Μακεδόνων μαχητών, του μακεδονικού λαού και την ηγεσία του ΔΣΕ και του ΚΚΕ. Αυτή τη κατάσταση, από διάφορες δικές τους προσωπικές φιλοδοξίες και θέσεις προς την ελληνική ηγεσία, επιδείνωναν και δυσκόλευαν ακόμα περισσότερο ορισμένα άτομα από τις τάξεις της ηγεσίας του ΝΟΦ, με τις αναρίθμητες ενέργειες και δράσεις τους που αποδυναμώνανε την ενότητα στο μέτωπο και υπονόμευαν τις αγωνιστικές προσδοκίες του ΝΟΦ.

Μετά την κινητοποίηση των στελεχών του ΝΟΦ, την γραμματεία του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ αποτελούσαν οι: Πάσκαλ Μίτρεβσκι, Μιχάλης Κεραμετσίεβ, Σταύρος Κωτσόπουλος και γραμματείς των επαρχιακών επιτροπών του ΝΟΦ – Τάνε Ναούμοβ για την περιοχή της Φλώρινας, Κόλιο Πάνοβ για την περιοχή της Καστοριάς, Τάσο Αγιάνοβσκι για την περιοχή της Έδεσσας και ο Βάγγελ Νίτσεβ για την περιοχή των Σερρών.

Επειδή η ηγεσία του ΝΟΦ δεν βρήκε ενωτική κατανόηση στην ηγεσία του ΚΚΕ στο ζήτημα σχετικά με την ενίσχυση του δημοκρατικού κινήματος, ακόμα περισσότερο λόγω της όλο και μεγαλύτερης διάσπασης που υπήρχε σε αυτές τις τάξεις που έφερε μεγάλη απογοήτευση στους μαχητές και στα στελέχη του ΝΟΦ αλλά και σε ολόκληρο το μακεδονικό λαό, δεν απέμεινε τίποτα άλλο εκτός από το να ζητηθεί υποστήριξη από το ΚΚ Γιουγκοσλαβίας να αναλάβει αυτά τα ζητήματα και να τα ξεκαθαρίσει η ηγεσία του ΚΚΓ.

Μερικά στελέχη του ΝΟΦ έκαναν γραπτή έκκληση και ζήτησαν βοήθεια από την ΚΕ του ΚΚΓ για να παρέμβει στην ηγεσία του ΚΚΕ για την εξομάλυνση των σχέσεων μεταξύ ΚΚΕ και ΝΟΦ, προς όφελος του γενικού δημοκρατικού απελευθερωτικού κινήματος στην Ελλάδα.

Παραθέτουμε την επιστολή που η Κεντρική ηγεσία του ΝΟΦ έστειλε σχετικά με αυτό το ζήτημα στη Κεντρική επιτροπή του ΚΚΓ:

Σύντροφοι,

ο μακεδονικός λαός στη Μακεδονία του Αιγαίου κάνει έναν δύσκολο και σκληρό αγώνα, μαζί με τον ελληνικό λαό, κατά των Άγγλο-αμερικανών κατακτητών και τους

τοπικούς μοναρχοφασίστες υπηρέτες τους. Αυτός ο λαός τόσο τον καιρό των ελληνικών καθεστώτων αφομοίωσης στο παρελθόν όσο και στην πρώτη γερμανό-ιταλική κατοχή και ειδικά τώρα που βρίσκεται κάτω από πολύ δυσχερείς συνθήκες για φυσικό αφανισμό, μπορεί να ειπωθεί μαζικό, εναντιώνεται και είναι πλήρως κινητοποιημένος στον αγώνα για δημοκρατία και ανεξαρτησία της χώρας μας.

Ως βασική απόδειξη για όλα αυτά είναι ότι σήμερα στις τάξεις του ΔΣΕ υπάρχουν πάνω από 13.000 Μακεδόνες αντάρτες και αντάρτισσες, οι οποίοι αποτελούν το 1/3 των δυνάμεων του ΔΣΕ, παρότι ο μακεδονικός λαός στην Ελλάδα, ως μειονότητα, αντιπροσωπεύει μόνο το 1/23 όλου του πληθυσμού.

Παρόλα αυτά, και πέρα από την πρωταρχική συμμετοχή του μακεδονικού λαού στο κοινό αγώνα με τον ελληνικό λαό, αυτός τώρα βρίσκεται σε μια ανεξήγητη υποτίμηση η οποία, ως αποτέλεσμα, έχει καταστρέψει την ενότητα στον ίδιο το λαό, ανάμεσα σε αυτόν και τον ελληνικό λαό και εις βάρος του κοινού και γενικού τους αγώνα.

Η δυσaráσκεια του λαού, όπως και η καταστροφή της ενότητας του, η απογοήτευση στο στράτευμα, είναι γεγονότα που οφείλονται στα παραπάνω και περισσότερο στους εξής λόγους:

1. Παρότι οι Μακεδόνες αντάρτες αποτελούν, όπως λέγεται, το 1/3 των δυνάμεων του ΔΣΕ ως το πιο μαχητικό μέρος του διότι οι περισσότεροι είναι παλιοί μαχητές, στην ηγετική διάταξη του στρατού υπάρχει μόνο ένας διοικητής και ένας αναπληρωτής διοικητής σε ταξιαρχία, 4 διοικητές και 4 αναπληρωτές διοικητές σε τάγμα κι ένας ελάχιστος αριθμός αρχηγών ομάδας. Στο Γενικό Αρχηγείο και στα μακεδονικά αρχηγεία (Δυτικής, Κεντρικής και Ανατολικής Μακεδονίας) δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας εκπρόσωπος.

Είναι σαφές ότι έτσι δεν μπορεί να διοικείται ο στρατός του οποίου η ψυχολογία δεν είναι καλά γνωστή στη διοίκηση: ως αιτία της μονόπλευρης αναβάθμιση του προσωπικού στο στράτευμα υπάρχει έλλειψη ιδεολογικής ενότητας στο ίδιο το στράτευμα, απογοήτευση και δυσaráσκεια και στο τέλος μείωση της μαχητικότητας. Η άμεση τοποθέτηση στην διοίκηση του στρατού ανθρώπων που ήρθαν από το Μπουλκες και, αντιθέτως, η τοποθέτηση ως απλοί στρατιώτες των επιστρατευμένων στελεχών του ΝΟΦ, που στην πλειονότητα τους είναι παλιοί διοικητές ανταρτών, είναι ξεκάθαρο παράδειγμα γι' αυτό. Μακεδόνες αξιωματικοί που υπηρέτησαν στο Γιουγκοσλαβικό Στρατό τώρα είναι απλοί στρατιώτες.

2. Στην λαϊκή πολιτοφυλακή, εκεί όπου είναι απολύτως απαραίτητο να διατηρηθεί η αρχή της ισότητας, εκτός από τις περιοχές Φλώρινας και Έδεσσας, σε κανένα άλλο μέρος στις υψηλότερες βαθμίδες δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας ηγέτης. Ως αποτέλεσμα γι' αυτό είναι η μη ορθή κατανόηση των αναγκών και των επιθυμιών του μακεδονικού λαού, ανεπαρκής βοήθεια στη λύση των προβλημάτων του, ακόμα και τάσεις και φαινόμενα λαθεμένου χειρισμού, καχυποψία για την συμβολή του μακεδονικού λαού στον κοινό αγώνα.

3. Στη λαϊκή κυβέρνηση, η οποία για τη ώρα λειτουργεί μόνο σε ορισμένα τμήματα της Μακεδονίας, δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας εκπρόσωπος, ούτε στα υπουργεία, ούτε στη Διεύθυνση για τις Μειονότητες που ούτε υπάρχει καν και μόνο τυπικά

δημοσιεύτηκε στα επίσημα δελτία. Σε ολόκληρη τη Μακεδονία δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας εκπρόσωπος στη κυβέρνηση, αλλά υπάρχουν πολλοί Έλληνες (κρατικοί κυβερνήτες στη κυβέρνηση της Μακεδονίας). Στη λαϊκή κυβέρνηση, στις ανώτερες τάξεις, όλος ο λαός περιμένει και θέλει να δει τους εκπροσώπους του που θα εκφράζουν τα συμφέροντα του, τα θύματα του, που θα εγγυηθούν τα οφέλη του δικού του μακροχρόνιου αγώνα.

Έτσι, με την έλλειψη Μακεδόνων εκπροσώπων στη λαϊκή κυβέρνηση, δεν είναι δυνατόν να παρουσιάσουμε και να λύσουμε σωστά τα προβλήματα αυτού του λαού, δεν είναι δυνατόν να αξιολογηθεί ο ρόλος του, δεν είναι δυνατόν να αναπτυχθεί και να ενισχυθεί η ενότητα μέσα στον ίδιο το μακεδονικό λαό και μεταξύ του ελληνικού και του μακεδονικού λαού, που είναι προϋπόθεση για τη νίκη. Επίσης, δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας μέλος στις επιτροπές φροντίδας των παιδιών, στις λαϊκές δημοκρατίες.

4. Στο στρατό δεν υπάρχει κόμμα, εκτός από ένα ελάχιστο αριθμό Μακεδόνων μαχητών και προσωπικό, σε αναλογία με την συμμετοχή Ελλήνων. Αυτή η μονοπωλιακή τάση και μονόπλευρη ανύψωση και εμπιστοσύνη προς το προσωπικό, έχει ως συνέπεια τη καταστροφή της ιδεολογικής ενότητας ανάμεσα στο ίδιο το προσωπικό.

Επίσης, το κόμμα δεν υπάρχει και στην ίδια την οργάνωση του ΝΟΦ και από εδώ μπορεί να εξηγηθεί η έλλειψη ενότητας ανάμεσα στα στελέχη, η έλλειψη στέρεας και ενωμένης ηγεσίας ικανή να ανταποκρίνεται και να ηγείται στις δύσκολες αποστολές που θέτει ο ίδιος ο αγώνας του λαού μας.

Στο ΝΟΦ μέχρι τον Ιανουάριο 1948 δεν υπήρχε κόμμα, ενώ, από τον Μάρτιο 1948, ως κομματικός γραμματέας στην ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ, με περίεργο τρόπο, εκλέχτηκε ο σύντροφος Κωτσόπουλος: μέχρι τώρα, σε αυτό το θέμα, δεν έχει γίνει ούτε ένα βήμα, ούτε μια κομματική σύσκεψη και αυτό σημαίνει ότι δεν υπάρχει κόμμα και ότι το ΝΟΦ δεν ζει κάποια κομματική ζωή.

Όλη αυτή η εκτιθέμενη κατάσταση, η οποία δεν είναι σημερινή αλλά υπάρχει πολύ καιρό και συνεχίζει να υπάρχει, εμείς ζητήσαμε πολλές φορές, προφορικά και γραπτά, από το ΚΚΕ να την διορθώσει υπέρ του αγώνα για τους λαούς μας. Αλλά, δυστυχώς, μέχρι σήμερα, πρακτικά, δεν έχει γίνει τίποτα από τις προαναφερθείσες εργασίες από πλευράς του ΚΚΕ, απεναντίας συνεχίζει να ανέχεται μια χρόνια ασθένεια. Εμείς ως πολιτική οργάνωση ουσιαστικά δεν συμμετέχουμε στη λύση αυτών των προβλημάτων και οι προτάσεις μας και οι απόψεις μας για την λύση τους δεν λαμβάνονται υπόψη, χάρη στην πολιτική «διέρρεε και βασιλεύε» που η ύπαρξη του συντρόφου Πάσκαλ, ως γραμματέας της οργάνωσης, μας εκφράζει.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η σωστή λύση της προαναφερθείσας κατάστασης δεν είναι μόνο προς το συμφέρον του δημοκρατικού κινήματος στην χώρα μας αλλά είναι το γενικό συμφέρον, πιστεύουμε στη δική σας σωστή πολιτική χάρη της οποίας οι Γιουγκοσλαβικοί λαοί κέρδισαν την ελευθερία τους και η οποία είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες για τη δημιουργία ενός ισχυρού εθνικού δημοκρατικού κινήματος του μακεδονικού λαού στην Ελλάδα.

Απευθυνόμαστε σε εσάς να βοηθήσετε να μπει ένα τέλος σε αυτή τη σοβαρή κατάσταση, προς όφελος του αγώνα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού, προς όφελος του ίδιου κόμματος.

Εμείς θεωρούμε ότι ουσιαστικά πρέπει να παρθούν τα εξής μέτρα:

1 Να αναβαθμιστούν και να τοποθετηθούν στρατιωτικο-πολιτικά στελέχη όχι μόνο σε μικρές αλλά και σε μεγάλες μονάδες, όπως και στα αρχηγεία στη Μακεδονία, αλλά και στο ίδιο το γενικό επιτελείο.

2 Για την εξασφάλιση της ασφάλειας του λαού μας πρέπει στην Λαϊκή πολιτοφυλακή να υπάρχουν στελέχη Μακεδόνες, τα οποία καλύτερα γνωρίζουν την ψυχολογία και τις επιθυμίες του λαού μας.

3 Είναι απολύτως απαραίτητο ο λαός μας να συμμετέχει ισότιμα στη Λαϊκή κυβέρνηση, στα υπουργεία, στην Διεύθυνση για τις Μειονότητες, στους κυβερνητικούς εκπροσώπους για τη Μακεδονία.

4 Να υπάρχει κόμμα στην δική μας οργάνωση.

5 Να σταματήσει η μονόπλευρη προώθηση κάποιων και η δυσπιστία προς την πλειοψηφία των Μακεδόνων στελεχών.

6 Να αποπεμφθεί από την ηγεσία του ΝΟΦ ο σύντροφος Πάσκαλ ως επιβλαβής για όλη την οργάνωση και ως φρένο για την βελτίωση των σχέσεων μεταξύ εμάς και τους Έλληνες. Με συντροφικούς χαιρετισμούς,

Από την κεντρική ηγεσία του ΝΟΦ στην Μακεδονία του Αιγαίου

1 Μιχαηλο Κεραμετσίεβ

2 Βέρα Νικόλοβα

3 Πάβλε Ράκοβσκι

4 Γκέλι Αγιάνοβσκι (Οτσε)

5 Ηλια Ντιμάκοβσκι (Γκότσε)

Σημείωση: Αυτή την έκθεση θα την υπέγραψαν άμεσα όλα τα στελέχη του ΝΟΦ αλλά αυτό δεν έγινε γιατί θεωρήσαμε ότι αυτή η υπόθεση είναι εξαιρετικά λεπτή.

ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ Α.Μ.Γ.

Στις 29 Απριλίου του 1948, στη περιοχή της Καστοριάς, πραγματοποιήθηκε το Πρώτο συνέδριο του Α.Μ. Γ. (Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών) των Μακεδόνων γυναικών της Μακεδονίας του Αιγαίου. Σε αυτό συμμετείχαν 420 σύνεδροι και προσκεκλημένοι και την εισήγηση έκανε η Ευδοκία Νικόλοβα-Βέρα, γραμματέας του Α.Μ.Γ. για την Μακεδονία του Αιγαίου.

Στην εισήγηση της, μεταξύ άλλων, παρουσίασε κάποια στοιχεία για την τρομοκρατία που εξαπολύθηκε κατά των Μακεδόνων γυναικών στη Μακεδονία του Αιγαίου και για την συμμετοχή τους στον αγώνα για εθνική απελευθέρωση.

«.... Γύρο στις 11.000 Μακεδόνισες και Μακεδόνες –υπογράμμισε εκείνη- έγιναν θύματα της τουρκικής αγριότητας την εποχή της εποπτείας του Ιλιντεν σε αυτό το κομμάτι της Μακεδονίας και περίπου 93.000 Μακεδόνισες και Μακεδόνες εκδιώχθηκαν, αργότερα, από τις γενέτειρες τους και στάλθηκαν στην τότε φασιστική Βουλγαρία, σύμφωνα με τη

λεγόμενη Συνθήκη Μολοβ-Καφαντάρη του 1924, επειδή αυτό πρόσταζαν τα συμφέροντα των μεγαλο-ιδεατών Ελλήνων και Βουλγάρων ιμπεριαλιστών. Σχεδόν 5.500 Μακεδόνισες καταδικάστηκαν από τα φασιστικά δικαστήρια του δικτάτορα Μεταξά γιατί επιδίωκαν να μιλούν την μητρική τους γλώσσα. Εκατοντάδες και χιλιάδες είναι τα θύματα, βιασθείσες και κρατούμενες Μακεδόνισες γυναίκες: την εποχή της Γερμανικής κατοχής 109 Μακεδόνισες σκοτώθηκαν, 448 βιάστηκαν, 870 φυλακίστηκαν, 7.267 εκδιώχτηκαν από τα χωριά τους, 7.521 συνελήφθησαν και κακοποιήθηκαν, και όλα αυτά είναι το αποτέλεσμα του απάνθρωπου έργου της Άγγλο-αμερικανικής κατοχής και των μοναρχοφασιστικών κυβερνήσεων. Παρόλα αυτά η Μακεδόνισα γυναίκα δεν λύγισε. Πιο δυνατή και πιο υπερήφανη όσο ποτέ, σήμερα επίσημα πραγματοποιεί το Πρώτο δημοκρατικό συνέδριο της...

Το σημερινό συνέδριο βρίσκει την Μακεδόνισα γυναίκα με ξεκάθαρη εθνική επίγνωση, την βρίσκει ως αξιωματικό και ως μαχητή στο ΔΣΕ να αγωνίζεται ηρωικά, ισότιμα με τον άντρα, στις γραμμές των μαχητών και σε όλους τους βοηθητικούς τομείς...»

Η εορταστική στιγμή και η χαρά των παρόντων συνέδρων-ανταρτισσών στο Συνέδριο ήταν απερίγραπτη και αυτό ήταν αισθητό σε κάθε βήμα και σε κάθε συζήτηση. Η Μακεδόνισα γυναίκα της Μακεδονίας του Αιγαίου υποστήριξε την δική της ενεργή συμμετοχή στο δημοκρατικό κίνημα και με τεράστια αυτοθυσία έδωσε ανεκτίμητη προσφορά σε αυτό τον αγώνα για την ελευθερία του λαού της.

Αλλά, όπως και σε άλλες παρόμοιες μαχητικές συγκεντρώσεις οι οποίες κατέληγαν σε πλήρη έκφραση της μακεδονο-απελευθερωτικής επιδίωξης του ΝΟΦ και του ΑΜΓ, έτσι και σε αυτό το συνέδριο αποτυπώθηκε το σημάδι της ενόχλησης και της διασπαστικής στάσης ορισμένων ηγετών του ΚΚΕ, οι οποίοι προσπαθούν με όλες τις δυνάμεις να επιβάλλουν την επιρροή τους και τους ανθρώπους τους στην ηγεσία του ΑΜΓ, γνωρίζοντας ότι με τον παραγκωνισμό μερικών επιλεγμένων Μακεδόνων ανταρτισσών από την ηγεσία του ΑΜΓ και εντάσσοντας κάποιες που τυφλά θα εξυπηρετούν την δική τους πολιτική μέχρι και εις βάρος των μακεδονικών συμφερόντων, θα εξασφάλιζαν την υποταγή του ΑΜΓ στη δική τους πολιτική.

Έτσι, κατά την εκλογή της Κεντρικής ηγεσίας του ΑΜΓ ο εκπρόσωπος του ΚΚΕ Πορφυρογένης, ο οποίος είχε έρθει μερικές μέρες πριν την έναρξη του Συνεδρίου, ετοίμασε την σύνθεση της μελλοντικής ηγεσίας του ΑΜΓ, με την συνδρομή μερικών καριερίστικων στοιχείων από την ηγεσία του ΝΟΦ όπως ήταν ο Μίτρεβσκι, από την οποία έλειπαν ακριβώς εκείνες οι αντάρτισσες-μαχήτριες οι οποίες από την αρχή του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος υπήρξαν επικεφαλές του και αγωνίζονταν στις πρώτες γραμμές, στις πιο σκληρές μάχες. Στις θέσεις τους τοποθετήθηκαν εκείνες που τυφλά υποτάσσονταν στο ΚΚΕ και ενεργούσαν δημόσια εναντίον του κινήματος του ΝΟΦ και του ΑΜΓ.

Αυτή η στιγμή έπληξε σκληρά τις έντιμες Μακεδόνισες αντάρτισσες που συμμετείχαν ως σύνεδροι στο Συνέδριο. Πολλές από αυτές απευθύνθηκαν γραπτώς στις ηγεσίες τους ενημερώνοντας τες για το ύπουλο παιχνίδι που έπαιξε το ΚΚΕ στην εκλογή ηγεσίας. Επιστολές προς την ηγεσία του ΝΟΦ με τέτοιο περιεχόμενο έστειλαν η Λένκα

Στόϊκοβα-Μίρκα γραμματέας του επαρχιακού συμβουλίου του ΑΜΓ περιοχής Έδεσσας, η Σουλτάνα Νάσκοβα μέλος του Κεντρικού συμβουλίου του ΑΜΓ, η Στερίανα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα γραμματέας οργάνωσης του Κεντρικού συμβουλίου του ΑΜΓ κι άλλες, οι οποίες διαμαρτύρονταν για τον τρόπο που το ΚΚΕ ενέργησε στις γραμμές του ΑΜΓ, δια των εκπροσώπων του.

Διαβιβάζουμε την επιστολή της Μαρίκας Σαμαρένοβα-Ζόρα, σύνεδρος για την περιοχή Έδεσσας, με την οποία περιγράφει τις εντυπώσεις της από το Συνέδριο:

« Σύντροφε Οτσε, πραγματοποιήσαμε το Πρώτο συνέδριο του ΑΜΓ με μεγάλη επιτυχία. Εμείς σήμερα αναχωρούμε. Εκλέξαμε το Εκτελεστικό συμβούλιο του ΑΜΓ αλλά η περιοχή της Έδεσσας όσο προχωρεί, τόσο παραμελείται. Εμείς ήμασταν και είμαστε αυτοί που οργάνωσαν τον λαό στις πόλεις και στα χωριά στην επαρχία μας, αλλά σήμερα άλλοι εμφανίζονται και εκλέγονται στην ηγεσία. Αλλά ας είναι κι έτσι, εγώ είμαι εδώ για να αγωνιστώ για να εκδιωχτεί ο εχθρός από τη χώρα, να απελευθερώσουμε το λαό μας από τα εγκλήματα και τα δεινά. Εγώ θα δράσω και πάντα θα κρατώ τις συμβουλές που μου έδωσες νωρίτερα για την άνοδο του κινήματος μας...

Με συντροφικούς χαιρετισμούς «Ζόρα»

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΚΕ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΝΟΦ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ Γ.Π. (Γραφείο Πληροφοριών)

Στα μέσα του Ιουνίου του 1948 έφτασε η είδηση για την απόφαση των κομμουνιστικών κομμάτων με την οποία καταδικάζονταν η πολιτική του ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας διακηρύσσοντας την ομορτουνιστική, ρεβιζιονιστική και προδοτική προς την μαρξιστική-λενινιστική υπόθεση.

Η ηγεσία του ΚΚΕ αποδέχτηκε και υποστήριξε πλήρως την απόφαση του Γ.Π., παρότι ο Ζαχαριάδης την 1^η Ιουλίου του 1948 δήλωνε ότι το Ελληνικό κομμουνιστικό κόμμα, λόγω των ειδικών συνθηκών στις οποίες βρίσκεται με τον εμφύλιο πόλεμο, προσπαθεί να μείνει έξω από αυτές τις διαμάχες μεταξύ του ΚΚΓ και του Σοβιετικού Κομμουνιστικού κόμματος. Γι' αυτό, η ΚΕ του ΚΚΕ αποφάσισε να ενημερώσει τα μέλη του και τους μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού για το περιεχόμενο της Απόφασης του Γ.Π. Υπό αυτή την έννοια, το ΚΚΕ τότε ξεκίνησε την ανακίνηση.

Στην πραγματικότητα, όμως, αυτή θα έπρεπε να ήταν και η θέση του ΚΚΕ στην ουσία, αφού μεγάλος αριθμός ηγετών του ΚΚΕ και του ΔΣΕ άρχισε ανοιχτά να επιτίθεται κατά της ηγεσίας και της πολιτικής του ΚΚΓ με συκοφαντίες και κατηγορίες. Στο έδαφος της Μακεδονίας του Αιγαίου η ελληνική διοίκηση διασκόρπισε μεγάλο αριθμό βουλγαρικών εφημερίδων και άλλου είδους προπαγανδιστικού υλικού με αντί-γιουγκοσλαβικό περιεχόμενο με σκοπό, μέσω συκοφαντιών και μυθοπλασιών, να επιτεθεί στη Γιουγκοσλαβία και στις τάξεις του μακεδονικού πληθυσμού και να διασπείρει μεταξύ τους την δυσπιστία και την έχθρα των μαχητών του ΝΟΦ προς την γιουγκοσλαβική ηγεσία. Έπρεπε, με κάθε κόστος, να δημιουργηθεί η εντύπωση στους μαχητές και στο λαό ότι η Γιουγκοσλαβία και η ηγεσία της πρόδωσαν τον ελληνικό απελευθερωτικό αγώνα και

ότι η Σοβιετική Ένωση και οι άλλες σοσιαλιστικές χώρες είναι αυτές που πραγματικά στηρίζουν το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα.

Το ψήφισμα του Γ.Π. έγινε δεκτό ευνοϊκά από μερικά σοβινιστικά στοιχεία – της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ που πλέον είχαν λυμένα τα χέρια για ανοιχτή αναμέτρηση με τους ακτιβιστές του ΝΟΦ, οι οποίοι, λόγω της αδιαίρετης και πλήρους συνεργασίας και δέσμευσης τους με το ΚΚΓ, ανακηρύχθηκαν σε «προδότες» και «τιτοϊστές». Με ολοφάνερα ψέματα και δυσφημήσεις προσπαθούσαν να τους κατηγορήσουν για διασπαστική δράση στις τάξεις του δημοκρατικού κινήματος, επιδιώκοντας να τους αντικαταστήσουν και να τους διώξουν από τις γραμμές του ΝΟΦ.

Αυτές οι στάσεις και συμπεριφορές των ηγετών του ΚΚΕ προς τους ηγέτες και μαχητές του ΝΟΦ περιόρισε και χειροτέρεψε ακόμα περισσότερο τις ήδη ασταθείς σχέσεις. Η δυσaráσκεια και η δυσπιστία του μακεδονικού λαού προς το ΚΚΕ και το ΔΣΕ όλο και μεγάλωνε και γίνονταν ολοφάνερο ότι η διάσπαση είχε βαθύ χαρακτήρα και γεννούσε ισχυρή ασυμβατότητα. Υπήρχαν ορατές αποδείξεις ότι αυτή η κατάσταση μπορούσε να φέρει σύντομα την ανοιχτή σύγκρουση στις ίδιες γραμμές του μετώπου. Η ηγεσία του ΝΟΦ έκανε ιδιαίτερη προσπάθεια για να διασώσει την ενότητα του δημοκρατικού μετώπου, για να ξεπεραστεί η διάσπαση που εμφανίστηκε μεταξύ του ΝΟΦ και των ΚΚΕ και ΔΣΕ.

Τα μέλη της παλιάς ηγεσίας του ΝΟΦ ζήτησαν τη σύγκληση της ολομέλειας του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ, με σκοπό να εξεταστεί η πρόσφατη κατάσταση για να αποφευχθεί η επιβλαβής πολιτική που η ηγεσία του ΚΚΕ εφάρμοζε προς το ΝΟΦ. Επίσης, έπρεπε να παρθεί απόφαση για γενική επιστράτευση όλων των μελών του ΝΟΦ στον αγώνα κατά του μοναρχοφασιστικού εχθρού, που εκείνη την περίοδο βρισκόταν σε γενική επίθεση με ιδιαίτερα σκληρές μάχες στο Γράμμο.

Η ολομέλεια του ΝΟΦ είχε προγραμματιστεί για τις 8 Αυγούστου 1948. Αλλά, προηγουμένως, ο γενικός γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ, Ζαχαριάδης, ζήτησε, πριν την πραγματοποίηση της ολομέλειας του ΝΟΦ, να συγκαλέσει μια συνάντηση με μερικούς Μακεδόνες κομμουνιστές, πιστοί και υπάκουοι στο ΚΚΕ, μεταξύ των οποίων ήταν οι Κωτσόπουλος, Βαϊνάς, Γουσόπουλος, Κόϊτσεβ κι άλλοι. Σε αυτή τη συνάντηση ο Ζαχαριάδης εξήγησε ότι «με την υιοθέτηση του ψηφίσματος του Γ.Π. ήρθε η ώρα του ξεκαθαρίσματος κάποιων ζητημάτων στο ΝΟΦ, που ήρθαν από το εξωτερικό» εννοώντας την Α.Δ. της Μακεδονίας. Αυτή ήταν η πιο κατάλληλη στιγμή ο Ζαχαριάδης να δώσει το τελευταίο χτύπημα στο ΝΟΦ, έχοντας υπ' όψη ότι το ΚΚΕ είχε ήδη εξασφαλίσει την δική του φράξια στο ΝΟΦ.

Η πρώτη ολομέλεια του ΝΟΦ πραγματοποιήθηκε στις 8 Αυγούστου 1948 στο εκκλησάκι του χωριού Μπούκοβο- Πρέσπας. Σε αυτό το συνέδριο συμμετείχαν 32 μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ και από πλευράς της ΚΕ του ΚΚΕ συμμετείχαν ο Ιωαννίδης και ο Πορφυρογένης.

Επισημαίνουμε ότι αν και το χωριό Μπούκοβο βρισκόταν βαθιά μέσα στα απελευθερωμένα εδάφη που κατείχαν πλήρως οι δυνάμεις του ΔΣΕ, εκείνη την ημέρα το χωριό ήταν κατεχόμενο από πλευράς της Λαϊκής πολιτοφυλακής.

Το συνέδριο του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ μετατράπηκε σε κομματικό συνέδριο. Στην ερώτηση του Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε αν αυτό ήταν η ολομέλεια του ΝΟΦ η κομματικό συνέδριο, ο εκπρόσωπος του ΚΚΕ Ιωαννίδης, με αιχμηρό τόνο, απάντησε: «Όποιος δεν αισθάνεται κομμουνιστής, ας αφήσει το συνέδριο». Σχετικά με αυτό το ζήτημα αναπτύχθηκε μεγάλη συζήτηση για τους Ιωαννίδη και Πορφυρογένη, οι οποίοι κατηγορηματικά επέβαλαν την θέση τους. Ακριβώς στις 14 η ώρα ξεκίνησε το συνέδριο. Αίτημα της ΚΕ του ΚΚΕ στην ημερήσια διάταξη τέθηκε μόνο το ζήτημα της εργασίας του ΝΟΦ. Τα μέλη της γραμματείας του ΝΟΦ έλαβαν δικαίωμα να μιλήσουν μόνο για 20 λεπτά, ενώ τα υπόλοιπα μέλη για 10 λεπτά.

Πρώτος πήρε το λόγο ο γραμματέας του ΝΟΦ Πάσκαλ Μίτρεβσκι. Στην αρχή της ομιλίας του έκανε αυτοκριτική λέγοντας ότι οι έκτακτες εργασίες δεν υλοποιήθηκαν από πλευράς του ΝΟΦ και ότι η οργάνωση δεν ανταποκρίθηκε στο καθήκον για κινητοποίηση 3.000 νέων Μακεδόνων ανταρτών, κινητοποιώντας μόνο 1.500 και ότι αυτό ήταν αποτέλεσμα της αδράνειας μερικών ηγετών του ΝΟΦ, ενώ αναφέρθηκαν και τα ονόματα του Κεραμετσιέβ, Βέρα, Γκότσε, Οτσε κι άλλων. Στη συνέχεια της ομιλίας, ο Μίτρεβσκι προσπάθησε να αποδείξει ότι οι παραπάνω σύντροφοι εφάρμοζαν στο ΝΟΦ εθνικιστική πολιτική, αναφέροντας ότι τάχα ο Γκότσε και ο Κεραμετσιέβ παραπονέθηκαν πως τα Μακεδονόπουλα που στάλθηκαν στις ανατολικές χώρες εμποτίζονται με μεγαλο-ιδεατικό ελληνικό πνεύμα, ότι δεν μαθαίνουν την μητρική τους γλώσσα και ότι αυτοί του είπαν ότι οι Μακεδόνες ηγέτες ήταν απογοητευμένοι γιατί δεν αυξάνονται οι Μακεδόνες μαχητές στο ΔΣΕ, κτλ. Σε όλη την ομιλία του ο Μίτρεβσκι ακόμα μια φορά προσπάθησε να αποδείξει ότι είναι άνθρωπος που υπερασπίζεται το ΚΚΕ και αποζητά την δική του υποστήριξη.

Στη δική του ομιλία ο Μιχάλης Κεραμετσιέβ παρουσίασε τα προβλήματα που αντιμετωπίζει το ΝΟΦ, σημειώνοντας ότι αυτά είναι γνωστά στον Ζαχαριάδη. Αναφερόμενος στην ομιλία του Μίτρεβσκι, τον χαρακτήρισε συκοφάντη και κομμουνιστή δίχως αρχές. Ο Κεραμετσιέβ επιτέθηκε ανοιχτά στην απαξιωτική πολιτική που εφάρμοζαν μερικά ηγετικά στελέχη του ΚΚΕ και του ΔΣΕ προς τα στελέχη του ΝΟΦ. Επίσης, τόνισε την δυσαρέσκεια του μακεδονικού λαού που εμφανίζεται ως αποτέλεσμα της λανθασμένης, απαξιωτικής και σοβινιστικής πολιτικής του ΚΚΕ, καθώς και την απογοήτευση των Μακεδόνων ανταρτών από την εσφαλμένη στάση της ηγεσίας του ΔΣΕ προς αυτούς τους ίδιους. Υπέβαλε σε κριτική την πολιτική του κόμματος στο σύνολο της, η οποία παραμέλησε την οργάνωση του ΝΟΦ, καταγγέλλοντας τις συκοφαντικές παραστάσεις διαφόρων ηγετών του ΚΚΕ και του ΔΣΕ κατά στελεχών του ΝΟΦ.

Μετά τον Κεραμετσιέβ πήρε το λόγο η Βέρα Νικόλοβα, γραμματέας του ΑΜΓ, η οποία υποστήριξε πλήρως την ομιλία του Κεραμετζιέβ και χαρακτήρισε την συμπεριφορά του Μίτρεβσκι ως συκοφαντική και επιβλαβή για την οργάνωση. Και στις άλλες ομιλίες των στελεχών του ΝΟΦ υποστηρίχθηκε ο Κεραμετσιέβ και η Νικόλοβα και καταγγέλλθηκε η στάση του Πάσκαλ Μίτρεβσκι ως ανεύθυνη. Εξάιρεση ήταν οι ομιλίες του Κωτσόπουλου και του Βαϊνά: ο πρώτος υποστήριξε τον Πάσκαλ και τον Κεραμετσιέβ τον αποκάλεσε διπλοπρόσωπο, ενώ για τον Γκότσε είπε ότι είναι τεμπέλης και άπραγος. Ο Πάντο Βαϊνάς στη δική του ομιλία επιτέθηκε σε ολόκληρη την παλιά ηγεσία του ΝΟΦ, κατηγορώντας την

ότι αυτή εργάζεται κατά της προόδου του κινήματος: «οι βλέψεις τους και οι σκέψεις τους είναι στραμμένες προς τα Σκόπια και όχι προς την Αθήνα». Με αυτά τα λόγια ο Βαϊνάς προσπαθούσε να αποδείξει ότι η παλιά ηγεσία του ΝΟΦ υπερασπιζόταν τα συμφέροντα της Γιουγκοσλαβίας και όχι της Ελλάδας. Αυτά τα είχε πει τάχα ο Γκότσε (ο Πάντο Βαϊνάς τότε ακολουθούσε την ελληνική μεγαλο-ιδεατική στάση προς το μακεδονικό λαό, σήμερα είναι μεγάλος στρατιωτικός αξιωματούχος στο βουλγαρικό στρατό και παρουσιάζεται ως βούλγαρος πατριώτης).

Σε αυτή την ολομέλεια, τα μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ ήταν μοιρασμένα σε τρεις ομάδες: στη πρώτη βρίσκονταν η πλειοψηφία της παλιάς ηγεσίας του ΝΟΦ όπως ο Μιχάλης Κεραμετσίεβ, η Βέρα Νικόλοβα, ο Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε, ο Τάσο Αγιάνοβски-Μίμη, ο Ηλίας Ντιμάκοβски-Γκότσε, ο Πάβλε Ράκοβски, η Λένκα Στόϊκοβα-Μίρκα, η Στεργιάνα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα, ο Τάσκο Χατζηγιάνοβ, ο Λάζο Παπαλαζάροβ, ο Γκέρμαν, ο Τάνε, ο Μάνγκο, ο Κότσο Κύρου, η Σουλτάνα Νάσκοβα, ο Πασκάλεβски, η Ουρανία Ράκοβσка, ο Φώτης και Βάγγελ Νίτσεβ... Αυτοί ζήτησαν σαφή και ακριβή απάντηση για όλα τα ζητήματα συνδεδεμένα στις σχέσεις του ΚΚΕ και του ΝΟΦ και για τον αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών. Στην δεύτερη ομάδα ήταν οι απροσδιόριστοι, δηλαδή εκείνοι που δεν είχαν εκδηλωθεί ούτε υπέρ των μεν ούτε υπέρ των δε και ήταν: ο Κόϊτσεβ, ο Σικαβίτσας, ο Μάλιος, ο Γαρέφης,... Την τρίτη ομάδα αποτελούσαν: ο Πάσκαλ Μίτρεβски, ο Κωτσόπουλος, ο Βαϊνάς, ο Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης, η Χρυσάνθη Τζάνζοβска, ο Μάρκο Ντουβαλέβски, ο Βελάκης κι άλλοι πιο επιθετικοί αντίπαλοι του ΝΟΦ που, υπερασπιζόμενοι την πολιτική του ΚΚΕ ως αλάνθαστη, επιτέθηκαν στην παλιά ηγεσία του ΝΟΦ, ως εθνικιστική και σοβινιστική.

Παίρνοντας το λόγο το μέλος του Πολίτικού Γραφείου της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΕ, Πορφυρογένης, έκανε τον κουφό σε όλα τα ζητήματα που είχαν τεθεί από την παλιά ηγεσία του ΝΟΦ στην Ολομέλεια και, προς έκπληξη των παρόντων, επιτέθηκε εναντίον της χαρακτηρίζοντας τα μέλη της ως προδότες του κινήματος.

Μετά από αυτόν μίλησε ο γραμματέας οργάνωσης της ΚΕ του ΚΚΕ, Ιωαννίδης. Αυτός στην ομιλία του επιτέθηκε έντονα στον Γκότσε Νιμάκοβски ως αντί-κομματικό στοιχείο και άσκησε κριτική σε όλους τους παλιούς ηγέτες του ΝΟΦ, ειδικότερα στον Μιχάλη Κεραμετσίεβ, προειδοποιώντας τα μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ να αντισταχτεί στην επιρροή του και να είναι πάντα έτοιμα να εκτελούν τα καθήκοντα προς το κόμμα. Ως συμπέρασμα της συζήτησης ο Ιωαννίδης διάβασε την απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ της 1ης Ιουλίου 1948, σύμφωνα με την οποία ο Πάσκαλ και ο Κεραμετσίεβ χαρακτηρίζονταν ασυνείδητοι διασπαστές, επομένως απομακρύνθηκαν από την ηγεσία του ΝΟΦ και τοποθετήθηκαν στη διαθεσιμότητα του Αρχηγείου του ΔΣΕ. Ανακοινώνοντας αυτή την απόφαση, ο Ιωαννίδης ζήτησε από τους παρόντες να δηλώσουν υπέρ αυτής. Την απόφαση την ενέκριναν μόνο τέσσερα μέλη, δηλαδή οι: Κωτσόπουλος, Γουσόπουλος, Κόϊτσεβ και Βαϊνάς, ενώ οι άλλοι δεν αντέδρασαν. Η αυστηρή στάση του Ιωαννίδη εκφώβησε τους παραβρισκόμενους και τη σιωπή τους αυτός τη χρησιμοποίησε για να δηλώσει ότι η Ολομέλεια δέχτηκε ομόφωνα την απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ για την απομάκρυνση του Πάσκαλ Μίτρεβски και του Μιχάλη Κεραμετσίεβ από το ΝΟΦ.

Ενδιαφέρον έχει να αναφερθεί ότι ο Ιωαννίδης μίλησε πάνω από μια ώρα, αλλά όλο αυτό το διάστημα ούτε μια λέξη δεν ειπώθηκε για τα προβλήματα που επισήμαναν οι ηγέτες του ΝΟΦ. Ολόκληρη η ομιλία του ήταν στραμμένη στην κριτική κατά των στελεχών του ΝΟΦ, τα οποία χαρακτήρισε ως εθνικιστές, σοβινιστές και διασπαστές...

Ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι δέχτηκε απόλυτα την απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ. Αυτός έκανε αυτοκριτική, αναγνωρίζοντας τις κατηγορίες που οδήγησαν στην ασυνείδητη διασπαστική διαμάχη κατά του Κεραμετσίεβ και μερικών άλλων μελών του ΝΟΦ. Αντιθέτως, ο Κεραμετσίεβ δεν συμφώνησε με αυτή την απόφαση, αρνούμενος τις κατηγορίες που ανέφεραν ότι η σύγκρουση του με τον Πάσκαλ Μίτρεβσκι οφείλεται σε προσωπικούς λόγους. Είπε ότι η διαμάχη είναι σε βάση αρχών, ότι πρόκειται για μια σύγκρουση και άλλων στελεχών με τον Πάσκαλ. Ως απόδειξη αυτής της στάσης θύμισε τις εκθέσεις όλων των πρώην ηγετών του ΝΟΦ που, πράγματι, μετέφεραν τις απόψεις των ίδιων των μαχητών και της οργάνωσης του ΝΟΦ.

Στη συνέχεια ο Κεραμετσίεβ με τον Ιωαννίδη ήρθαν σε διαμάχη. Ο δεύτερος ήταν κατηγορηματικός σχετικά με την εκτέλεση της απόφασης της ΚΕ του ΚΚΕ. Με επίγνωση ότι όλα είχαν πια αποφασιστεί, ο Κεραμετσίεβ ζήτησε η δική του επανεγκατάσταση στο αρχηγείο του ΔΣΕ να μην είναι συνδεδεμένη με την παρουσία του Μίτρεβσκι, εξηγώντας ότι δεν θέλει περαιτέρω συνεργασία και επαφή με “τυχοδιώκτες”.

Στο τέλος της Ολομέλειας ο Ιωαννίδης συγκάλεσε το Εκτελεστικό συμβούλιο του ΝΟΦ σε ειδική συνεδρίαση. Εδώ παραβρέθηκαν ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι, ο Μιχαήλ Κεραμετσίεβ, η Βέρα Νικόλοβα, ο Κωτσόπουλος, ο Γουσόπουλος, ο Μάλιος, ο Ράκοβσκι, η Χρυσάνθη, η Σλαβιάνκα Βαγγέλοβα και ο Βάγγελ Νίτσεβ.

Με την παρουσία του Ιωαννίδη και του Πορφυρογένη, το Εκτελεστικό συμβούλιο επέλεξε νέους ηγέτες του ΝΟΦ στις θέσεις του Κεραμετσίεβ και του Μίτρεβσκι. Ως πρόεδρος τοποθετήθηκε ο Σταύρος Κωτσόπουλος και ως γραμματέας ο Βάγγελ Κόϊτσεβ. Με την κίνηση αυτή η ηγεσία του ΝΟΦ έγινε οριστικά υποτακτική της ΚΕ του ΚΚΕ, διότι ο νέος πρόεδρος και ο γραμματέας του ΝΟΦ ήταν γνωστά υπάκουα όργανα της ΚΕ του ΚΚΕ. Με αυτό τον τρόπο το ΚΚΕ, μέσω αυτών των προσώπων, μπορούσε ανοιχτά να “μαγειρεύει” διάφορους συνδυασμούς, με στόχο την απομάκρυνση υγιών στοιχείων του ΝΟΦ και ειδικά κατά εκείνων των ηγετών γνωστών ως υποστηρικτές της πολιτικής του ΚΚΓ.

Η νέα παρέμβαση του ΚΚΕ και του ΔΣΕ προκάλεσε νέα εξέγερση και ακόμα ισχυρότερη δυσπιστία προς το δημοκρατικό κίνημα, η οποία εκφράστηκε με μαζικές αποχωρήσεις από τις γραμμές του ΝΟΦ. Περισσότερα από 500 στελέχη του ΝΟΦ και Μακεδόνες αντάρτες του ΔΣΕ άφησαν το κίνημα και πέρασαν στη Γιουγκοσλαβία. Μετά την Ολομέλεια του ΝΟΦ, στα τέλη του 1948, είχε γίνει καθημερινό φαινόμενο μαχητές να αφήνουν το κίνημα και να μεταβαίνουν σε γιουγκοσλαβικό έδαφος. Να πως εξηγείται η διέλευση στη Γιουγκοσλαβία κάποιων μαχητών του ΝΟΦ, παραθέτοντας τους λόγους της αποχώρησής τους:

Πάντε Ντίμιτροβ-Μάρκοβσκι, γεννημένος το 1922 στο χωριό Ζέλεβο (Ανταρτικό)-Φλώρινας, συμμετείχε στο ΝΟΒ από το 1941, αξιωματικός στο ΕΛΑΣ και στο ΔΣΕ,

διοικητής τσέτας στην 107 ταξιαρχία, συμμετείχε σε πολλές μάχες όπου και τραυματίστηκε: “Το κίνημα το άφησα λόγω της εσφαλμένης πολιτικής του ΔΣΕ προς τους Μακεδόνες μαχητές. Πρώτο, όσοι δήλωναν και αισθάνονταν Μακεδόνες δεν μπορούσαν καθόλου να προοδεύσουν ή να πάρουν μια θέση ευθύνης παρά το γεγονός ότι ήταν ικανοί και παλιοί μαχητές. Δεύτερο, η ηγεσία του ΝΟΦ είχε απομακρυνθεί και στη θέση της έφεραν προδότες του μακεδονικού λαού, όπως είναι ο Βάγγελ Κόϊτσεβ κι άλλοι. Τρίτο, μετά την απόφαση του Γραφείου Πληροφοριών οι ηγέτες του ΔΣΕ μιλούσαν κατά της Γιουγκοσλαβίας και λόγω αυτής της δυσφήμισης πολλοί μαχητές έχασαν την εμπιστοσύνη στο κίνημα και έφυγαν για την Γιουγκοσλαβία, ενώ όσοι πιάστηκαν εκτελέστηκαν επί τόπου... Στη δική μας ταξιαρχία ο αξιωματικός Μήτσος Μιχαηλίδης έλεγε ότι στη Γιουγκοσλαβία δημιουργήθηκε άλλο κόμμα που αγωνίζεται κατά του Τίτο και της σημερινής κυβέρνησης της Γιουγκοσλαβίας... Τέταρτο, όλοι οι Μακεδόνες μαχητές οι οποίοι είχαν τραυματιστεί αρκετές φορές και ήταν εξασθενημένοι τους έστελναν στη πρώτη γραμμή μάχης, αλλά τους Έλληνες μαχητές τους έβαζαν πίσω, σε βοηθητικές θέσεις κάλυψης...”

Αλέκος Ατανάσοβ Ράϊκοβ, γεννημένος το 1925 στο χωριό Οστιμα (Τρίγωνο) Φλώρινας, συμμετείχε στο ΝΟΒ (Λαϊκό-Απελευθερωτικό Αγώνα) από το 1942, στο ΝΟΦ από το 1945 και στο ΔΣΕ από το 1946, απόφοιτος στρατιωτικής σχολής και το 1948 τοποθετείται ως διοικητής σε διμοιρία καταδρομών στην 105 ταξιαρχία. Συμμετείχε σε πολλές μάχες στον τομέα του Γράμμου: “Το κίνημα το άφησα επειδή προς εμάς τους Μακεδόνες υπήρχε μεγάλη υποεκτίμηση. Παρά το ότι είμαστε παλιοί μαχητές δεν μας αναβάθμιζαν. Ως παράδειγμα θα σας πω για τον σύντροφο Πάντο Μάρκοβσκι από το Ζέλεβο (Ανταρτικό). Αυτός είναι ένας από τους πρώτους μαχητές και με τον ηρωισμό του έχει συμβάλλει η Πρέσπα να είναι σήμερα ελεύθερη περιοχή, αλλά, δυστυχώς, μέχρι στιγμής έχει προαχθεί στο βαθμό του ανθυπολοχαγού, ενώ οι ικανότητες του είναι πολύ μεγαλύτερες. Όταν τραυματίστηκα στο Γράμμο, στο νοσοκομείο ήρθε ένας αξιωματούχος του ΚΚΕ και μου έλεγε ότι ο δικός μας Μάρσαλ Τίτο ήταν προδότης και ότι δούλευε μυστικά για τους Άγγλο-αμερικανούς... Η ηγεσία της οργάνωσης μας του ΝΟΦ δέχτηκε επίθεση και απομακρύνθηκε με την αιτιολογία ότι αυτή στήριζε την τιτοϊκή πολιτική...”

Γκλίγκορ Λάμπρο Κότεσκι, γεννημένος το 1923 στο χωριό Τσερέσνιτσα (Πολυκέρασσο) Καστοριάς, αξιωματικός στην υπηρεσία πληροφοριών στην 18 ταξιαρχία: “Ο διοικητής της 18ης Ταξιαρχίας Αμύντας είχε δημιουργήσει ιδιοποίηση και σε όλες τις αρχηγικές θέσεις στη ταξιαρχία τοποθετούσε μόνο Έλληνες και Βλάχους, ενώ υπήρχαν Μακεδόνες μαχητές με μεγαλύτερες ικανότητες και με μεγαλύτερη αντάρτικη εμπειρία. Πολλές φορές, για διάφορους λόγους, έδινε εντολή να πραγματοποιηθεί κατάσχεση περιουσίας σε ορισμένους Μακεδόνες από χωριά, αλλά τέτοιο πράγμα δεν συνέβαινε με τους Έλληνες... Σε όλες τις βοηθητικές υπηρεσίες της ταξιαρχίας τοποθετούνταν μόνο Έλληνες, ενώ οι Μακεδόνες, ασχέτως ηλικίας και αποκλειστικά ως ενεργοί μαχητές, συνεχώς περιλαμβάνονταν στη μάχη...”

Ο Ρίστο Πάνοβσκι από την περιοχή της Καστοριάς, αξιωματικός του ΔΣΕ: “Στις γραμμές του ΔΣΕ διαδίδεται αντί-μακεδονική προπαγάνδα. Δηλαδή, μας έλεγαν ότι εμείς

οι Μακεδόνες δεν ήμασταν έθνος αλλά μια εθνοτική ομάδα. Για να παρουσιαστούμε ως έθνος θα έπρεπε να είμαστε τουλάχιστον 600.000 κάτοικοι... Όταν εγώ αντιτάχθηκα σε αυτούς τους ισχυρισμούς, λέγοντας ότι εμείς έχουμε ξεχωριστά εθνικά χαρακτηριστικά και ότι σήμερα υπάρχει μακεδονικό κράτος κτλ με άλλαξαν από διοικητή διμοιρίας σε απόσπασμα στο Γαρέφη. Το ίδιο έκαναν και με τον διοικητή διμοιρίας Λευτέρη από την Μπάνιτσα (Βεύη), επειδή κι αυτός είχε πάρει ορθή θέση για το μακεδονικό ζήτημα. Τον Ιουλίου του 1948 μας έκαναν κήρυγμα κατά της Γιουγκοσλαβίας, λέγοντας ότι ο Τίτο στράφηκε προς τη Δεξιά και ότι έγινε προδότης, ότι το γιουγκοσλαβικό κόμμα δεν ηγείται από την εργατική τάξη αλλά από κουλάκους και πλούσιους... Ότι ο Τίτο επηρεαζόταν από τους ιμπεριαλιστές και ότι ήθελε να κατακτήσει και την Μακεδονία του Αιγαίου. Μας έλεγαν ότι εμείς που υπηρετήσαμε στο γιουγκοσλαβικό στρατό κάναμε λάθος και ότι τώρα πρέπει να το διορθώσουμε και να γυρίσουμε στη γραμμή του ΚΚΕ και να μιλάμε κατά του Τίτο. Επειδή εγώ δεν συμφωνούσα με αυτή την πολιτική, άρχισαν να με διώκουν. Αυτή η προπαγάνδα την διέδιδε ο επιμελητής της 107 ταξιαρχίας, με το όνομα Λεωνίδας, ενώ ο επίτροπος της ταξιαρχίας, ο Μήτσο Νεντέλκοβ, Μακεδόνας, με συμβούλεψε να μην αντιτίθεμαι στην απόφαση του ΚΚΕ και να μην ακολουθώ την πολιτική του Τίτο... Εμείς οι Μακεδόνες είμαστε μεταξύ των πρώτων στον αγώνα και τόσο καιρό χύνουμε αίμα, αλλά δεν έχουμε ούτε έναν ανώτερο αξιωματικό στο ΔΣΕ, δεν έχουμε ούτε έναν από εμάς στην ηγεσία της δημοκρατικής κυβέρνησης, αλλά είναι όλοι Έλληνες. Το Σεπτέμβριο 1948, όταν το 588ο τάγμα μπήκε στο χωριό Λομπάνιτσα (Αγ. Δημήτριος Καστοριάς), μια γριά γυναίκα ήρθε να χαιρετίσει τον διοικητή του τάγματος, Πάνος, και του μίλησε στη μακεδονική γλώσσα, αφού δεν ήξερε κι άλλη, και στην οποία ο Πάνος, βρίζοντας, της είπε: "Που να σκάσεις, θα μάθεις ελληνικά"...

Ο Γκεόργκι Κόστοβ-Ξαντάνσκι, γεννημένος στο χωριό Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή- Έδεσσας), μέλος του Νομαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΦ: "Η κακή πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ εναντίον του μακεδονικού απελευθερωτικού κινήματος με ανάγκασε να αφήσω το δημοκρατικό κίνημα και να έρθω στην Α.Δ. της Μακεδονίας, δηλαδή στην πατρίδα μου. Αμέτρητες είναι οι αδικίες που έχουν κάνει στους ηγέτες μας του ΝΟΦ και σε ολόκληρο το μακεδονικό λαό, ιδίως αυτοί- οι Έλληνες, έγιναν έξαλλοι από τότε που βγήκε το ψήφισμα του Γραφείου Πληροφοριών (Ινφορμπιρο) κατά της γιουγκοσλαβικής ηγεσίας. Όλα τα στελέχη μας του Νομαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΦ και του ΑΜΓ τον τελευταίο καιρό δεν υπολογίζονται καθόλου. Τα στελέχη του ΝΟΦ που δώσαμε στο ΔΣΕ διασκορπίστηκαν ως απλοί μαχητές σε διάφορες μονάδες, όπου τους ταπεινώνουν, έτσι που σε αυτούς τους συντρόφους υπάρχει μεγάλη απογοήτευση..."

Ο Κόλιο Πόποβ-Μπότεβ, από το χωριό Τσάκονι-Καρατζόβα, μέλος του Τοπικού συμβουλίου της περιοχής Αριδαίας και μέλος του Νομαρχιακού συμβουλίου του ΝΟΦ Έδεσσας: "Στις αρχές του 1948 πραγματοποιήθηκε η επιστράτευση των στελεχών του ΝΟΦ με τη δικαιολογία ότι έπρεπε να ενισχυθεί ο ΔΣΕ με προσωπικό. Όταν οι σύντροφοι εισήρθαν στο ΔΣΕ όλοι τους διασκορπίστηκαν ως απλοί μαχητές στις αντάρτικες ομάδες, ενώ στελέχη από άλλες οργανώσεις τέθηκαν ως επίτροποι και διοικητές στα τάγματα όπως, για παράδειγμα, ο Βάγγελ Λάζοβσκι, αξιωματούχος στο ΑΚΕ, ο οποίος

τοποθετήθηκε ως επίτροπος σε τάγμα κτλ. Με την μοναρχοφασιστική επίθεση του Σεπτεμβρίου 1948, οι κάτοικοι των χωριών Πόζαρ (Λουτράκι) και Τρέσινο (Ορμα), με διαταγή της οργάνωσης ΝΟΦ, άφησαν τα χωριά και ανέβηκαν στο Καϊμάκτσαλαν, αλλά εκεί, με διαταγή του Βασβανά, τους λεηλάτησαν και τους συμπεριέλαβαν στη μάχη αν και, φυσικά, δεν ήταν ικανοί επειδή στη πλειοψηφία ήταν γέροντες και γυναίκες... Οι ηγέτες του ΔΣΕ του Καϊμάκτσαλαν εκτέλεσαν πολλούς αθώους Μακεδόνες μαχητές μόνο επειδή ήταν Μακεδόνες, όπως τον Κρούμε από το Λουτράκι (Πόζαρσκο), κι άλλους. Όλες αυτές οι άδικες πράξεις των ηγεσιών του ΚΚΕ και του ΔΣΕ μας ανάγκασαν να αφήσουμε την πατρίδα μας και το κίνημα και να φύγουμε για την Γ.Δ. της Μακεδονίας.

Ο Τάσο Πέικοβ από το Ντόλνο Ρόντιβο (Κάτω Κορυφή Έδεσσας), υπολοχαγός πυροβολικού του ΔΣΕ: “Όταν βρίσκουμε στην μονάδα του Τόσκα, στο 713ο τάγμα, σε μια πορεία, ένας παλιός Μακεδόνας μαχητής, με το όνομα Γκιόργκι Ούτας από την Έδεσσα, ήταν άρρωστος και δεν μπορούσε να περπατήσει και ο Τόσκας έβγαλε το πιστόλι και τον πυροβόλησε επί τόπου κι ας ήταν η περιοχή ελεύθερη, δηλαδή υπό τον έλεγχο του ΔΣΕ. Αυτό προκάλεσε μεγάλη εξέγερση σε όλους εμάς τους Μακεδόνες μαχητές επειδή τέτοιες περιπτώσεις υπήρξαν με πολλούς Έλληνες μαχητές, τους οποίους όχι μόνο δεν εκτέλεσαν αλλά τους φρόντισαν... Τον Ιούλιο 1948 πραγματοποιήθηκε μια σύσκεψη στρατιωτικού προσωπικού στο Καϊμάκτσαλαν και ένας Μακεδόνας αντάρτης ρώτησε γιατί το μακεδονικό προσωπικό δεν έχει αναβαθμιστεί στο ΔΣΕ. Μετά απ' αυτό, αυτός ο αντάρτης ήταν κρυφά υπό παρακολούθηση από ορισμένους Έλληνες μαχητές”

Ο Πέτρε Σαρακίνοβ, γεννημένος στην Έδεσσα, ήταν καπετάνιος στο γιουγκοσλαβικό στρατό, ενεργός μαχητής στο ΕΛΑΣ και ως επίτροπος τάγματος στο ΔΣΕ: “Οι ηγέτες του Αρχηγείου του ΔΣΕ στο Καϊμάκτσαλαν μας προκαλούσαν συστηματικά: η στάση τους απέναντι μου όπως και απέναντι στους άλλους Μακεδόνες μαχητές ήταν άδικη. Στην επίθεση στην Έδεσσα μου είχε δοθεί η εντολή να υπερασπιστώ μια θέση πολύ σημαντική, κι όταν τελείωσε η μάχη ο διοικητής του τάγματος άρχισε να μου φωνάζει, ενώ αυτός μου είχε δώσει την εντολή... Πριν λίγο καιρό επινόησε ότι ο επίτροπος μιας τσέτας, ο Χρήστος Κουκούλοβ-Σπύρο, Μακεδόνας, τάχα είχε αφήσει τη θέση του και τον είχαν κατηγορήσει. Το Αρχηγείο του ΔΣΕ στο Καϊμάκτσαλαν εκτέλεσε αρκετούς Μακεδόνες μαχητές και άμαχους με την κατηγορία ότι ήθελαν να φύγουν στην Γιουγκοσλαβία... Τον τελευταίο καιρό ήμουν συνεχώς κάτω από την έλεγχο ενός μαχητή με το όνομα Βαγγέλης Αναγνωστόπουλος, του δικού μου τάγματος, ο οποίος όλες τις κινήσεις μου τις παρακολουθούσε. Υπήρχε άδικη στάση των ηγετών του ΔΣΕ προς το μακεδονικό προσωπικό. Συγκεκριμένα ο Παπαλαζάροβ τοποθετήθηκε ως απλός μαχητής, ενώ ο Ντίνκο Ντέλεβ, ταγματάρχης στον γιουγκοσλαβικό στρατό, τοποθετήθηκε ως μάγειρας και έπειτα ως οδηγός αλόγων και τον Πέτρε Τανούροβ, παλιός μαχητής και διοικητής τσέτας, τον εκτέλεσαν. Τέτοια παραδείγματα έχει πολλά...”

Η Λένκα Στόϊκοβα-Μίρκα, γεννημένη στην Ίδα Έδεσσας (Στράϊστα), μαχήτρια από το 1941, υπηρέτησε στο γιουγκοσλαβικό στρατό, από το 1946 γραμματέας του ΑΜΓ Έδεσσας, μέλος του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ και του ΑΜΓ: “Ηγέτης του ΚΚΕ, συγκεκριμένα ο Τάσος Γουσόπουλος- Μάκης, με διάφορα ψέματα πήγαινε και με

συκοφαντούσε ότι είμαι κατάσκοπος προς όφελος της Γιουγκοσλαβίας. Τον τελευταίο καιρό ήθελαν να με εξοντώσουν, διότι στις μάχες με έστελναν διαρκώς στη πρώτη γραμμή να μεταφέρω τους τραυματίες, ώστε να μην έχουν κόστος σε ενεργούς μαχητές... Ο Επίτροπος Βασβανάς μου επιτέθηκε με πολύ χυδαία λόγια και με απείλησε ότι θα με εκτελέσει, ότι τάχα επέτρεψα να διαφύγουν 12 κοπέλες Μακεδόνισσες, οι οποίες μαζί με τις οικογένειες τους είχαν εκτοπιστεί από μαχητές, στους οποίους ο ίδιος ο Βασβανάς είχε δώσει την άδεια γι' αυτό, ενώ τώρα κατηγορούσε εμένα... Επειδή το μέτωπο βρίσκεται στο χώρο της ελληνο-γιουγκοσλαβικής συνοριακής γραμμής, όταν μετέφερα τραυματίες αντάρτες μιλούσα τυχαία με τους γιουγκοσλάβους συνοριοφύλακες και γι' αυτό το λόγο, αργότερα, ο επιμελητής μας Σωκράτης άρχισε να με βρίζει και να με χτυπά και μου είπε ότι θα με στείλει στο στρατοδικείο, ότι τάχα έδινα πληροφορίες στους Γιουγκοσλάβους συνοριοφύλακες για τη θέση του ΔΣΕ."

Ο Τάσος Αγιάνοβски-Μίμη, από την Έδεσσα, κομμουνιστής από το 1928, συμμετείχε στο ΝΟΒ, από το 1941 αξιωματικός στο ΕΛΑΣ, από το 1946 στο ΝΟΦ με τελευταία ιδιότητα του γραμματέα της Περιφερικής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας και μέλος του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ: " Το 1947 στο ΔΣΕ περιλαμβάνονταν 12.000 Μακεδόνες και Μακεδόνισσες, αλλά δεν υπήρχε ούτε ένας ηγέτης Μακεδόνας. Στις αρχές του 1948, μόνο από την οργάνωση του ΝΟΦ Έδεσσας στείλαμε 48 άτομα προσωπικό της Περιφερειακής και Νομαρχιακής επιτροπής και όλοι αυτοί τοποθετήθηκαν ως απλοί μαχητές, ενώ είχε ικανούς για αρχηγούς ομάδων, ταγμάτων ακόμα και ταξιαρχιών, όπως ήταν ο Γκιόργκι Ντίμοβ-Μίλι, ο Χρήστος Πατάς, ο Ρίστο Μπουκουβάλοβ, ο Κοσταντίν Ποπ-Ντίμιτροβ, ο Κόλιο Τσίσοβ, ο Κόλιο Πόποβ, ο Βάνη Αντζίεβ και πολλοί άλλοι που είναι παλιοί και έμπειροι μαχητές ακόμα από τον καιρό του ΕΛΑΣ. Οι ηγέτες του ΔΣΕ είχαν κακή συμπεριφορά και προς το μακεδονικό πληθυσμό, αν και αυτός ήταν το δεξί χέρι του ΔΣΕ και της πολιτικής οργάνωσης. Ο ΔΣΕ δεν το υπολόγιζε αυτό και συνεχώς λεηλατούσε τον λαό, αλλά αυτό δεν συνέβαινε και με τον ελληνικό λαό. Για όλες αυτές τις αδικίες συνεχώς διαμαρτυρόμασταν, αλλά, δυστυχώς, δεν βρήκαμε κατανόηση από τους ηγέτες του ΚΚΕ και του ΔΣΕ.

Με την εμφάνιση του ψηφίσματος του Γραφείου Πληροφοριών εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, όλα τα παλιά στελέχη του ΝΟΦ ήμασταν αγκάθι στο μάτι των ηγετών του ΚΚΕ και του ΔΣΕ και κοιτούσαν πως και με ποιο τρόπο να μας εκθέσουν μπροστά στο λαό και μπροστά στους μαχητές, και επειδή δεν τα κατάφερναν σε αυτό, τον τελευταίο καιρό μας υποτιμούσαν, μας μείωναν και προσπαθούσαν να μας προκαλέσουν, με δικές τους προσβολές προς τους ηγέτες του ΚΚΓ."

Με παρόμοιο περιεχόμενο είναι και οι αναφορές του Γκιόργκι Μάντσοβ από την Έδεσσα, κομμουνιστής από το 1922 και στέλεχος του ΝΟΦ, του Ρίστο Σόρεβ, από την Έδεσσα, στο ΝΟΒ από το 1941 και ηγέτης του ΝΟΦ, του Ατανάς Μάρκοβски-Μπρέζε στο ΝΟΒ από το 1942 και ακτιβιστής του ΝΟΦ και πολλών άλλων μαχητών και ακτιβιστών όπως είναι του Βασίλ Τρεμπελίεβ από την Νάουσα (στο ΝΟΒ από το 1942 και υπεύθυνος του ΝΟΦ Νάουσας), του Ρίστο Γιανκούλοβски από την Καστοριά (στο ΝΟΒ από το 1941

και στέλεχος του ΝΟΦ και του ΔΣΕ) και των άλλων που την περίοδο του 1948 και του 1949 άφησαν το κίνημα και διέφυγαν στην Λ.Δ. της Μακεδονίας.

Η κατάσταση που επικρατούσε μετά το ψήφισμα του Γ.Π. και την πρώτη Ολομέλεια του ΝΟΦ στους Μακεδόνες μαχητές του ΔΣΕ και τα στελέχη του ΝΟΦ, που μεμονωμένα άφηναν το κίνημα και κατέφευγαν στη Λ.Δ. της Μακεδονίας, προβλημάτισε την ΚΕ του ΚΚΕ που αναζητούσε τρόπους και οδούς να εμποδίσει την περαιτέρω “λιποταξία”, όπως είχε οριστεί η διέλευση στην γιουγκοσλαβική επικράτεια.

Ως εμπνευστής αυτής της κίνησης εμφανίζεται προσωπικά ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ Ζαχαριάδης, ο οποίος, στις 5 Οκτωβρίου 1948, συγκάλεσε σε σύσκεψη το Κεντρικό Συμβούλιο του ΝΟΦ, συμπεριλαμβάνοντας και τους περιφερειακούς και νομαρχιακούς γραμματείς του ΝΟΦ.

Σε αυτό το συμβούλιο, το φταίξιμο για την κακή κατάσταση στο ΝΟΦ καταλογίστηκε στους Πάσκαλ Μίτρεβσκι και Κεραμετσιέβ, αλλά αυτές τις επιθέσεις, από πλευράς των Κωτσόπουλου, Κόϊτσεβ, Γουσόπουλου κι άλλων, τις διέκοψε ο Ζαχαριάδης και με μια καλά συγχρονισμένη δημαγωγική κίνηση είπε ότι το φταίξιμο δεν είναι μόνο δικό τους αλλά η ευθινή αυτή είναι και αρκετών μελών της ΚΕ του ΚΚΕ που δεν διοικούσαν σωστά το ΝΟΦ. Στο συμπέρασμα του ο Ζαχαριάδης, μεταξύ άλλων, παρέθεσε: “Οι Μακεδόνες μόνοι τους πρέπει να ελευθερωθούν και όχι να περιμένουν εμείς να τους ελευθερώσουμε (εννοούσε τους Έλληνες). Οι Μακεδόνες πρέπει να προωθηθούν, να μαθαίνουν την μητρική τους γλώσσα, να αναπτύξουν την εθνική τους επίγνωση...” Στο ερώτημα που του τέθηκε από έναν ηγέτη του ΝΟΦ: γιατί στην προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση δεν υπάρχουν Μακεδόνες εκπρόσωποι; ο Ζαχαριάδης απάντησε ότι “για την ώρα δεν θα έχετε, γιατί οι μοναρχοφασίστες αυτή την κυβέρνηση θα την ονομάσουν σλαβική κυβέρνηση και όχι ελληνική και έτσι με περισσότερο φανατισμό θα αγωνίζονται εναντίον μας. Θα έρθει ο καιρός που και στην κυβέρνηση θα υπάρχει εκπρόσωπος Μακεδόνας, αλλά τώρα οι Μακεδόνες πρέπει να αγωνιστούν και ο δικός τους αγώνας θα είναι η εγγύηση για τα δικαιώματά τους. Ο μακεδονικός λαός έχει το δικαίωμα να προσδιοριστεί και να ενωθεί με τα άλλα κομμάτια της Μακεδονίας, στα πλαίσια μιας βαλκανικής ομοσπονδίας. Οι Μακεδόνες τώρα μπορούν να δημιουργήσουν ειδικές στρατιωτικές μονάδες, να οργανώσουν την εκπαίδευση, να ανοίξουν μακεδονικά σχολεία, κτλ...”

Σε αυτό το συμβούλιο, μεταξύ των άλλων καθηκόντων που τέθηκαν, αποφασίστηκε να επεκταθεί η συντακτική επιτροπή της εφημερίδας “Νεποκορεν” (Ανυπότακτος), στην οποία εισήγαγαν Μακεδόνες υποταγμένους στο ΚΚΕ, σχηματίστηκε επιτροπή η οποία έπρεπε να προετοιμάσει προτάσεις για εντολή ενεργειών στους Μακεδόνες μαχητές του ΔΣΕ, η απόφαση να μετατραπούν όλες οι νομαρχιακές επιτροπές του ΝΟΦ σε ομάδες ελεύθερων σκοπευτών και να ξεκινήσει μια δράση αντιπερισπασμού. Εκτός αυτού, αποφασίστηκε να σχηματιστούν μακεδονικές μονάδες με μακεδονικά στελέχη, και για την δημιουργία αυτών των μονάδων να βρεθεί έμπειρο προσωπικό από αυτούς που είχαν φύγει στην Γιουγκοσλαβία, συμπεριλαμβάνοντας εδώ και τους “λιποτάκτες” του ΔΣΕ. Γι’ αυτό το σκοπό δόθηκε εντολή στον Ηλία Ντιμάκοβσκι -Γκότσε να έρθει στη

Γιουγκοσλαβία, για την υλοποίηση της: ως βοηθούς του ορίστηκαν ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι και η Σλαβιάνκα Βαγγέλοβα.

Λόγω των επιχειρήσεων που διεξάγονταν εκείνο τον καιρό στο Καϊμάκτσαλαν ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι και η Σλαβιάνκα Βαγγέλοβα δεν μπόρεσαν να φτάσουν σε εκείνο το συμβούλιο. Αλλά, αργότερα συναντήθηκαν με τον Ηλία Ντιμάκοβσκι, ο οποίος τους ενημέρωσε για την απόφαση του συμβουλίου. Μετά μερικές ημέρες, με την ίδια εντολή, έφτασε και ο Μιχάλης Κεραμετσίεβ.

Σε συνεργασία με το σύνδεσμο του ΚΚΕ, οι υπεύθυνοι της εντολής σύντροφοι άρχισαν να δουλεύουν. Είχε δημιουργηθεί συμβούλιο για την εκτέλεση της εντολής με επικεφαλής τον Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε και καθορίστηκε το σημείο συγκέντρωσης των κινητοποιημένων μαχητών. Ως υπεύθυνος αυτού του σημείου ορίστηκε ο Βάγγελ Αγιάνοβσκι, ενώ ο Ηλίας Ντιμάκοβσκι, ο Μιχάλης Κεραμετσίεβ και η Στεργιάννα Βαγγέλοβα προχώρησαν στην κινητοποίηση των μαχητών.

Σε διάστημα 2 μηνών στο σημείο συνάντησης είχαν προσχωρήσει περίπου 300 εθελοντές. Είχε οργανωθεί κατασκήνωση στρατιωτικής ζωής, σχηματίστηκαν τρεις τσέτες και διεξάγονταν πλήρη στρατιωτική εκπαίδευση. Στις αρχές του 1949, μέσω κάποιον φυγάδων στη Γιουγκοσλαβία και από άλλες πηγές, έγινε γνωστό ότι η απόφαση του σχηματισμού ειδικών μακεδονικών μονάδων (με πρόταση που είχε κάνει ο Ζαχαριάδης) δεν πρόκειται να πραγματοποιηθεί. Ότι οι κινητοποιημένοι Μακεδόνες εθελοντές (ο Ποπλαζάροβ ακριβώς για την ίδια κινητοποίηση είχε περάσει στην Αλβανία), με την είσοδο τους στο ελληνικό έδαφος, στα ίδια τα σύνορα, είχαν ενσωματωθεί στις μονάδες του ΔΣΕ χωρίς να τους επιτραπεί να σχηματίσουν δική τους μακεδονική μονάδα. Η δυσπιστία τους μεγάλωσε ακόμα περισσότερο με τις επιστολές που έστειλε ο γραμματέας του ΝΟΦ Κωτσόπουλος με τις οποίες έδινε οδηγίες στους κινητοποιημένους Μακεδόνες μαχητές να αρχίσουν να περνούν σε μικρές ομάδες στο ελληνικό έδαφος και να αποφύγουν την μαζική μετάβαση τους. Με βάση αυτές τις επιστολές και με βάση τις ειδήσεις που έφταναν από Μακεδόνες μαχητές στη Μακεδονία του Αιγαίου για διπρόσωπη δράση της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, η οποία τους κινητοποιημένους μαχητές τους απόκοπτε και τους μετέφερε σε διάφορες μονάδες του ΔΣΕ παρά την εγκεκριμένη απόφαση για την δημιουργία και την δραστηριότητα των μακεδονικών αντάρτικων μονάδων, η ηγεσία του ΝΟΦ αποφάσισε να αποτρέψει την μεταφορά προς τα σύνορα, να διαλύσει την βάση και τους εθελοντές να τους στείλει πίσω.

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

Εξαιτίας της κακής κατάστασης που επικρατούσε στο ΝΟΦ η ΚΕ του ΚΚΕ αντιλήφτηκε ότι το δημοκρατικό κίνημα, με την απογοήτευση που είχε σαρώσει το μακεδονικό λαό, θα έχανε έναν ισχυρό αγωνιστικό παράγοντα, γι' αυτό παρουσιάστηκε στην οργάνωση του ΝΟΦ και ζήτησε από τον γραμματέα του Κωτσόπουλο και τον βοηθό του Κόϊτσεβ την διεξαγωγή συνεδρίασης του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ για να ξεπεραστεί η πρόσφατα διαμορφωμένη κατάσταση και να παγιώσει τις γραμμές του. Το ΚΚΕ επιδίωκε να επιβεβαιώσει στο μακεδονικό λαό και στους μαχητές την εντύπωση που

τους είχε δώσει στην 5^η Ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, με τις ψεύτικες υποσχέσεις για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα. Στη σύγκληση της Ολομέλειας του ΝΟΦ, μεταξύ άλλων, προσκλήθηκαν κι εκείνα τα μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ τα οποία ήδη βρίσκονταν εκτός Μακεδονίας του Αιγαίου. Για να δοθεί μεγαλύτερη σπουδαιότητα στην Ολομέλεια, εκτός από τις προσκλήσεις που στάλθηκαν από τον πρόεδρο Κωτσόπουλο, προσκλήσεις έστειλε και ο γραμματέας του κόμματος στο ΝΟΦ, Μιχάλης Μάλιος, αν και πολλά μέλη του δεν είχαν γίνει δεκτά στο ΚΚΕ. Αυτό ήταν το κείμενο των απεσταλμένων προσκλήσεων:

Ν.Ο.Φ.

Κομματική οργάνωση

Προς τον σύντροφο Οτσε

Σύντροφε Οτσε, στις 30 Ιανουαρίου 1949 θα πραγματοποιηθεί προ-συνεδριακή συνάντηση της Ολομέλειας του Κεντρικού συμβουλίου της οργάνωσης μας. Η Ολομέλεια θα προετοιμάσει και θα οργανώσει το συνέδριο. Θα αποφασίσει ποια ζητήματα θα αναλάβει και με ποια θα ασχοληθεί το συνέδριο, συνέδριο για την κινητοποίηση νέων δυνάμεων για των αγώνα που διεξάγουμε. Η κομματική οργάνωση σας προσκαλεί –καλεί στις 29 Ιανουαρίου να είστε εδώ για να συμμετέχετε στην Ολομέλεια.

16 Ιανουαρίου 1949

Για την Π.Ο. του Κεντρικού συμβουλίου

Μάλιος

Επιστολές με το ίδιο περιεχόμενο στάλθηκαν και στους συντρόφους Μιχαήλο Κεραμετσίεβ, Ηλία Ντιμάκοβски-Γκότσε, Τάσο Αγιάνοβски-Μίμη, Λένκα Στόϊκοβα-Μίρκα και Στεριάνα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα. Για την Στόϊκοβα και την Βαγγέλοβα έφτασαν και ειδικές προσκλήσεις από την γραμματέα του ΑΜΓ, Βέρα Νικόλοβα, η οποία τις προσκαλούσε, εκ μέρους του γραμματέα του Κεντρικού συμβουλίου του ΑΜΓ, να έρθουν στην έδρα της οργάνωσης για να συμμετέχουν στις εργασίες της Ολομέλειας.

Πολλοί από τους προσκεκλημένους αρνήθηκαν να συμμετέχουν σε αυτή την Ολομέλεια. Υπήρχαν πληροφορίες ότι οι παρόντες θα υποβληθούν σε πίεση για αντί-γιουγκοσλαβική προπαγάνδα η οποία εκείνο τον καιρό διαδιδόταν ευρέως στις γραμμές του ΚΚΕ και του ΔΣΕ.

Στις 3 Φεβρουαρίου 1949 άρχισε η δεύτερη Ολομέλεια του ΝΟΦ. Σε αυτή συμμετείχε και ο γενικός γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ, Ζαχαριάδης, ο οποίος φανερά πια είχε πάρει στα δικά του χέρια την οργάνωση του ΝΟΦ. Στη συνάντηση πήραν μέρος όλα τα μέλη και οι υποψήφιοι του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Εδώ επανεξετάστηκαν αρκετά θέματα. 1) Αναφορά για τις ολοκληρωμένες εργασίες από την πρώτη έως την δεύτερη Ολομέλεια και 2) τη σύγκληση του δεύτερου συνεδρίου του ΝΟΦ.

Για το πρώτο σημείο μίλησε ο γραμματέας του ΝΟΦ, Βάγγελ Κόϊτσεβ, και για το δεύτερο ο Μιχάλης Μάλιος. Στη συνέχεια πήραν το λόγο σχεδόν όλοι. Στο τέλος πραγματοποίησε ομιλία και ο γραμματέας της ΚΕ του ΚΚΕ, Ζαχαριάδης, ο οποίος, μεταξύ

άλλων, είπε: «Για να μπορέσουμε στο δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ να συμπεριλάβουμε την μεγάλη συνεισφορά του μακεδονικού λαού σε αυτόν τον αγώνα από την μια πλευρά, κι από την άλλη πλευρά να συμπεριλάβουμε την πολιτική εργασία της ηγεσίας του μακεδονικού λαού, πρέπει να αναγνωρίσουμε εδώ ότι η γραμματεία του ΝΟΦ δεν ανταποκρίθηκε στο καθήκον της». Ομιλώντας για τις σχέσεις του ΝΟΦ ως πολιτικός παράγοντας κατά της λαϊκής εξουσίας, ο Ζαχαριάδης είπε: «Το ΝΟΦ πρέπει να είναι ο εγκέφαλος και η ψυχή της λαϊκής εξουσίας και παραπέρα - το ΝΟΦ σε όλους τους τομείς του αγώνα του μακεδονικού λαού πρέπει να εκφράζει την ψυχή του και το μυαλό του».

Αναφερόμενος στο επικείμενο 2^ο Συνέδριο του ΝΟΦ, είπε: «Το Συνέδριο θα πρέπει να καταλήξει στο συμπέρασμα της απομάκρυνσης των στελεχών από τη βάση και να ξεπεράσει αυτή την αδυναμία του. Οι σύντροφοι που εισήρθαν στην ηγεσία του ΝΟΦ από την πρώτη Ολομέλεια και μετά, έγιναν η ουρά των γεγονότων. Και το ΚΚΕ, επίσης, δεν βοήθησε τόσο όσο έπρεπε. Αναγκαίο είναι να ισχυροποιηθεί η ηγεσία ώστε να εκφράζει όλους τους τομείς του αγώνα. Στο συνέδριο πρέπει να διασαφηνιστεί το εθνικό ζήτημα του μακεδονικού λαού, ο οποίος με την συμμετοχή του στον σημερινό αγώνα προχωρεί προς την ίδρυση ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους στα πλαίσια της βαλκανικής ομοσπονδίας». (Ενημερωτικό δελτίο στις 5 Φεβρουαρίου 1949)

Στη συζήτηση επισημάνθηκαν κι άλλα πολλά προβλήματα. Ειπώθηκε ότι 30.000 Μακεδόνες πρόσφυγες βρίσκονται στις λαϊκές δημοκρατίες, αλλά γι' αυτούς η οργάνωση του ΝΟΦ δεν δίνει δεκάρα. Άμεσα αναφέρθηκε και το πρόβλημα των Μακεδονόπουλων που μεταφέρθηκαν στις λαϊκές δημοκρατίες. Λόγος έγινε και για την δημιουργία μακεδονικών μονάδων. Για την απομάκρυνση της οργάνωσης από τις μάζες στο πεδίο δράσης. Για το πρόβλημα της «λιποταξίας» των Μακεδόνων μαχητών του ΔΣΕ και το πρόβλημα της αύξησης του μακεδονικού προσωπικού στο ΔΣΕ.

Αποδεχόμενος τα εξαγόμενα συμπεράσματα, ο Ζαχαριάδης πρότεινε να σταλούν σύνεδροι του ΝΟΦ και του ΚΚΕ στις λαϊκές δημοκρατίες όπου υπάρχουν Αιγιάτες Μακεδόνες, ιδιαίτερα στη Γιουγκοσλαβία, κι εκεί, με την βοήθεια της ηγεσίας του ΝΟΦ, να δημιουργηθούν οργανώσεις του ΝΟΦ και του ΑΜΓ από τις γραμμές των προσφύγων. Επίσης, λήφθηκε η απόφαση τα Μακεδονόπουλα, εκτός από την γλώσσα που μαθαίνουν στη χώρα όπου διαμένουν, να μαθαίνουν και την δική τους μακεδονική γλώσσα. Σχετικά με την αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού στο ΔΣΕ το φταίξιμο έπεσε κυρίως στην ηγεσία του ΝΟΦ, γι' αυτό αποφασίστηκε η 11^η Ταξιαρχία, η οποία αποτελούνταν στην πλειοψηφία από Μακεδόνες μαχητές και της οποίας διοικητής ήταν ο Βαϊνάς, να ονομάζεται μακεδονική ταξιαρχία.

Στο τέλος ορίστηκε η επιτροπή, με το καθήκον να προετοιμάσει το ψήφισμα του ΝΟΦ. Στην επιτροπή εισήρθαν οι: Πάβλε Ράκοβσκι, Βάγγελ Κόϊτσεβ, Σταύρος Κωτσόπουλος και Μιχαήλ Μάλιος.

Το ψήφισμα δεν διαβάστηκε στην Ολομέλεια αλλά δημοσιεύτηκε στο κεντρικό όργανο του ΝΟΦ, στις 15 Φεβρουαρίου 1949. Αυτό αναφέρει:

Ψήφισμα της 2ης Ολομέλειας του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ (3 και 4 Φεβρουαρίου, 1949)

Η 2η Ολομέλεια του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ συγκαλείται σε μέρες που ο μοναρχοφασισμός ζει μια βαθιά και αδιέξοδη κρίση που τον κάνει να είναι αδύναμος να σταθεί στα πόδια του, ενώ το δημοκρατικό κίνημα στην χώρα μας αυτή την περίοδο βρίσκεται στην ανάπτυξη του και ο ΔΣΕ, που από την αρχή του 1948 ξεκαθάρισε αποφασιστικά με τον μοναρχοφασιστικό μισθοφορικό στρατό του Τρούμαν, σήμερα του προκάλεσε πιο σκληρά χτυπήματα και με την είσοδο στις μεγάλες πόλεις, Καρδίτσα, Έδεσσα, Νάουσα, με την αιμορραγία που προκάλεσε στο μοναρχοφασισμό στην Πελοπόννησο, με την απελευθέρωση και επικράτηση στη πόλη Καρπενήσι, ανοίγει τον δρόμο προς το 1949 γεμάτο με ελπίδα ... Όλη αυτή η κατάσταση θέτει δύσκολες και σοβαρές υποχρεώσεις προς το ΝΟΦ και προς τον ίδιο τον μακεδονικό λαό.

1. Το ΝΟΦ πρέπει να ανεβάσει ακόμα περισσότερο το μακεδονικό λαό, να τον ομαδοποιήσει και να εμψυχώσει όλες τις δυνάμεις του εναντίον του μοναρχοφασισμού, να γίνει ο αντάξιος ηγέτης του, να βοηθήσει να γίνει το 1949 η χρονιά ειρήνης και νίκης, κάτι που είναι παλλαϊκή επιθυμία του ελληνικού και του μακεδονικού λαού. Γι' αυτό, ομόφωνα αποφασίστηκε να ενισχυθεί η ηγεσία για να ανταπεξέλθει στα δύσκολα καθήκοντα της, να συμπληρωθεί η τριμελής γραμματεία με άλλα δυο μέλη, με τον Πάβλε Ράκοβσκι και τον Πάσκαλ Μίτρεβσκι.

2. Απευθύνει τελευταία έκκληση σε εκείνα τα στελέχη που πήραν τον εύκολο δρόμο, καλώντας τους να επιστρέψουν κοντά στο λαό, στον αγώνα, γιατί στην αντίθετη περίπτωση δεν μπορούν να φέρουν το όνομα του στελέχους και του μέλους του ΝΟΦ. Αν παραμείνουν αδιάφοροι και δεν απαντήσουν στην έκκληση, θα διαγραφούν από το ΝΟΦ και θα είναι άξιοι περιφρόνησης από τον λαό.

3. Αποφασίστηκε να συκληθεί το 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ τον Μάρτιο του 1949. Το 2ο συνέδριο του ΝΟΦ θα είναι συνέδριο όπου θα εκδηλωθεί η παλλαϊκή βοήθεια στο μακεδονικό λαό, κινητοποιώντας όλες τις δυνάμεις του για συμμετοχή στον αγώνα του ΔΣΕ, θα εκδηλώσει τα τεράστια οφέλη του μακεδονικού λαού στο εθνικό, πολιτικό, κοινωνικό, πολιτιστικό και οικονομικό τομέα. Το 2ο συνέδριο θα είναι συνέδριο για την διακήρυξη των νέων προγραμματικών αρχών του ΝΟΦ που είναι οι αιώνιες προσδοκίες του λαού μας. ΘΑ ΔΙΑΚΗΡΥΞΕΙ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΣΕ ΕΝΑ ΕΝΙΑΙΟ ΚΑΙ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΟ ΙΣΟΤΙΜΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ ΚΡΑΤΟΣ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΜΙΑΣ ΛΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΩΝ ΒΑΛΚΑΝΙΩΝ, ΠΟΥ ΘΑ ΕΙΝΑΙ Η ΕΠΙΤΕΥΞΗ ΤΩΝ ΠΟΛΥΕΤΩΝ ΑΙΜΑΤΗΡΩΝ ΑΓΩΝΩΝ ΤΟΥΣ. Το 2ο συνέδριο του ΝΟΦ θα διακηρύξει την παλλαϊκή εξέγερση του μακεδονικού λαού, θα ελέγξει όλες της μακεδονικές δυνάμεις, θα τις ενώσει και θα τις συγκεντρώσει γύρω από το ΝΟΦ και νικηφόρα θα τις οδηγήσει σε κοινό αγώνα με τον ηρωικό ελληνικό λαό στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού και των Αμερικανών ιμπεριαλιστών. Το 2ο συνέδριο θα στηριχτεί ιδίως στο σκλαβωμένο μακεδονικό πληθυσμό στις πόλεις Φλώρινα, Καστοριά, Έδεσσα, Ενιτζε-Βάρνταρ (Γιαννιτσά), Γουμένισα, Σέρρες και Δράμα, θα καλέσει και θα αυξήσει τον αδυσώπητο αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού και των Αμερικανών κατακτητών, για ταχύτερη απελευθέρωση και εκπλήρωση των προσδοκιών του μακεδονικού λαού στον αγώνα της Λ.Δ. της Μακεδονίας.

4. Η Ολομέλεια του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ καλεί όλα τα μέλη του ΝΟΦ και του ΑΜΓ να κινηθούν ενεργά για την οργάνωση του Συνεδρίου. Να αγωνιστούν για την αύξηση όλων των μακεδονικών λαϊκών μαζών, από τις απελευθερωμένες και υποδουλωμένες περιοχές, και για την συμμετοχή τους στον αγώνα για ελευθερία και για να αγωνιστούν απόλυτα εναντίον οποιασδήποτε παρέκκλισης, οποιουδήποτε εχθρού του μακεδονικού λαού. Έως την τελική νίκη το σύνθημα μας είναι – όλοι στα όπλα, όλα για τη νίκη. (Αποσπάσματα από την εφημερίδα “Ανυπότακτος” στις 15/2/1949)

Στο συνέδριο πρέπει να προκηρυχτεί το εθνικό ζήτημα του μακεδονικού λαού, ο οποίος με την συμμετοχή του στον σημερινό αγώνα προχωρεί προς την σύσταση ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους στα πλαίσια της βαλκανικής ομοσπονδίας”. (Από την ομιλία του Νίκου Ζαχαριάδη στη δεύτερη συνεδρίαση της ολομέλειας του κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ). Το παραπάνω σύνθημα αναφέρεται στην πρώτη σελίδα της εφημερίδας “Ανυπότακτος” στις 15/2/1949.

Απόηχοι για την Ολομέλεια και το Ψήφισμα στην ίδια εφημερίδα, της ίδιας ημερομηνίας.

Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΟ ΔΡΟΜΟ ΤΗΣ ΝΙΚΗΣ ΠΡΙΝ ΤΗΝ ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΗ ΚΑΜΠΗ

... Ως αποτέλεσμα της νίκης του ΔΣΕ και της λαϊκής επανάστασης ο μακεδονικός λαός θα βρει απόλυτα την εθνική του καθιέρωση έτσι όπως αυτός την θέλει...

ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ ΤΩΝ ΗΓΕΣΙΩΝ ΤΟΥ Κ.Κ.Ε. ΚΑΙ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

Μετά την 2η Ολομέλεια του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ, στα μέσα του Φεβρουαρίου 1949 πραγματοποιήθηκε κοινή συνάντηση κάποιων ηγετών του ΚΚΕ και του ΝΟΦ.

Για να δοθεί πιο ουσιαστική απόδοση της πορείας της συζήτησης στη συνάντηση, καταθέτουμε την υλη που ετοιμάστηκε από τους Μ. Κεραμετσίου, Ντιμάκοβски-Γκότσε και Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε.

ΥΛΗ

1. Από την συνάντηση των Μιλτιάδη Πορφυρογένη, Πάσκαλ Μίτρεβски, Κρστε Μάνγκοσκι, Μαρίκα Ελκοβα, Νίκο Δάφνη, Ηλία Ντιμάκοβски-Γκότσε, Μιχαήλ Κεραμετσίου, Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε και Στεριάνα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα, που πραγματοποιήθηκε στα μέσα του Φεβρουαρίου φέτος.

Στη συνάντηση πρώτος πήρε το λόγο ο Κρστε Μάνγκοβски, από το χωριό Δενδροχώρι (Ντ'μπενι) Καστοριάς, πρόεδρος του νομαρχιακού λαϊκού συμβουλίου της Καστοριάς και μέλος του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Στην ομιλία του αναφέρει:

“Στις 3 Φεβρουαρίου φέτος έχει συγκληθεί συνάντηση για τη 2η Ολομέλεια του ΝΟΦ με ημερήσια διάταξη:

α) Έκθεση των εργασιών και της δράσης του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ με έγγραφο του Κόϊτσεβ Βάγγελ, γραμματέας του ΝΟΦ.

β) Προετοιμασία του Δεύτερου συνεδρίου του ΝΟΦ, με έγγραφο του Μιχαήλο Μαλίοβσκι, γραμματέας της κομματικής παράταξης του ΝΟΦ. Στη συνάντηση της δεύτερης ολομέλειας του ΝΟΦ, του Κεντρικού Συμβουλίου, διαπιστώθηκε ότι επιτεύχθηκε η ενότητα του μακεδονικού λαού και η αμοιβαία κατανόηση. Διαπιστώθηκε, επίσης, ότι ο μακεδονικός λαός (στην Ελλάδα) έλαβε μαζική συμμετοχή στον ένοπλο αγώνα. Η οργάνωση του ΝΟΦ και το νομαρχιακό συμβούλιο του ΝΟΦ αποδέχτηκαν όλες τις εργασίες σχετικά με την εκτέλεση του συνόλου των καθηκόντων της οργάνωσης, με τη μόνη διαφορά ότι η ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ έγινε η ουρά των μαζών.

Η δεύτερη ολομέλεια διαπίστωσε, επίσης, ότι είναι απαραίτητη η σοβαρή προετοιμασία για το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, που πρέπει να πραγματοποιηθεί τον Μάρτιο 1949. Το συνέδριο πρέπει να πραγματοποιηθεί σε όσο γίνεται πιο χαρούμενη ατμόσφαιρα. Το συνέδριο πρέπει να φέρει κάποιες αλλαγές στο πρόγραμμα και στο καταστατικό του ΝΟΦ. Ο μακεδονικός λαός (στην Ελλάδα), μετά την απελευθέρωση της Ελλάδας, θα έχει την δυνατότητα να αυτοπροσδιοριστεί, να αυτονομηθεί, ακόμα και της ίδρυσης και της ύπαρξης ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους και όχι, απλά, όπως είχε οριστεί το μακεδονικό ζήτημα ως τότε, στη βάση της ισότητας μόνο. Η δεύτερη ολομέλεια του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ διαπίστωσε, επίσης, ότι εμφανίστηκε και καθημερινά εμφανίζεται λιποταξία στο ΔΣΕ, από Μακεδόνες μαχητές προς την Γιουγκοσλαβία. Αυτές τις λιποταξίες η ολομέλεια και ο λαός τις καταδικάζουν ως δειλία. Η απόφαση της ολομέλειας είναι αυτοί να επιστρέψουν (από τη Γιουγκοσλαβία), αφού πειστούν ότι η ενέργεια τους για λιποταξία δεν είναι σωστή. Σε αυτή την ολομέλεια παρέστη και ο σύντροφος Νίκος Ζαχαριάδης, ο οποίος στη διάρκεια της ολομέλειας πήρε το λόγο. Αυτός, μεταξύ άλλων, ανέλυσε την κατάσταση στην Ελλάδα και είπε ότι αν ο ΔΣΕ διέθετε περισσότερα στρατεύματα θα κρατούσε τον Όλυμπο. Αλλά, έτσι κι αλλιώς, σήμερα είναι καλύτερα από κάθε άλλη φορά. Στο συμπέρασμα του, ο Ζαχαριάδης διαπίστωσε ότι η ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ όντως είχε γίνει η ουρά των μαζών. Μιλώντας για το μακεδονικό ζήτημα είπε ότι ο μακεδονικός λαός θα είναι ελεύθερος και ισότιμος στα πλαίσια της βαλκανικής ομοσπονδίας. Στην ομιλία του είπε, επίσης, ότι θα αναδιοργανωθεί η Προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση, στην οποία θα μπει και (υπουργός) εκπρόσωπος του ΝΟΦ. Αυτός ο εκπρόσωπος, επίσης, θα εκπροσωπούσε το ΝΟΦ στο Αρχηγείο του ΔΣΕ. Εκτός αυτού, θα υπάρχει και ειδική μακεδονική κομμουνιστική οργάνωση, που θα αποτελεί τμήμα του ΚΚΕ, το οποίο θα διοικεί τη 11η ταξιαρχία του ΔΣΕ, που από σήμερα θα ονομάζεται “Μακεδονική ταξιαρχία”.

Στο τέλος, ο σύντροφος Ζαχαριάδης είπε ότι πρέπει ακόμα περισσότερο να δυναμώσει η ενότητα του μακεδονικού και του ελληνικού λαού”.

Σχολιάζοντας αυτά, ο Κρστο Μάνγκοβσκι απευθύνθηκε στους συντρόφους Κεραμετσίεβ, Γκότσε, Οτσε και Σλαβιάνκα: “Σύντροφοι, εγώ και η Μαρίκα Ελκοβα (γραμματέας οργάνωσης του ΑΜΓ) ήρθαμε εδώ να βοηθήσουμε στην εύρεση και κινητοποίηση νέων μακεδονικών εφεδρειών για το ΔΣΕ. Εκτός αυτού, εγώ και η Μαρίκα

είμαστε υποχρεωμένοι από την γραμματεία του ΝΟΦ να συγκαλέσουμε ανώτατη διάσκεψη των Αιγαιατών φυγάδων (στη Γιουγκοσλαβία), να τους εξηγήσουμε τη σημασία του Δεύτερου συνεδρίου του ΝΟΦ και στο τέλος, με δημοκρατικό τρόπο, να εκλέξουμε 40 εκπροσώπους από τους φυγάδες για το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ. Με την ίδια αποστολή, από πλευράς της γραμματείας του ΝΟΦ, υποχρεώθηκαν οι σύντροφοι Λάζο Ποπλαζάροβ και Χριστίνα Τζάνζοπουλου να πάνε στην Αλβανία (να βοηθήσουν στην κινητοποίηση των Μακεδόνων μαχητών και να εκτελέσουν την εκλογή των εκπροσώπων του συνεδρίου). Με την ίδια αποστολή θα πάνε στη Βουλγαρία οι σύντροφοι Τάνε Ναούμοβски και Μήτσο Βελάκης. Εκτός των άλλων, εμείς είμαστε υποχρεωμένοι να βοηθήσουμε στην εδώ οργάνωση του Λαϊκού Μετώπου και του ΑΜΓ, να δημιουργήσουμε το ΝΟΦ και το ΑΜΓ μεταξύ των Αιγαιατών φυγάδων, οι οποίοι βρίσκονται στη Γιουγκοσλαβία”.

Μετά την ομιλία του, με πρόταση του Πάσκαλ Μίτρεβски και του Μιλτιάδη Πορφυρογένη, ζητήθηκε από τους συντρόφους Ηλία Ντιμάκοβски, Αγιάνοβски Βάγγελ-Οτσε, Κεραμετσίεβ και Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα να σχολιάσουν τα προαναφερόμενα ζητήματα και συγχρόνως τους ζητήθηκε έκθεση για αυτά που έγιναν για την εύρεση και κινητοποίηση μακεδονικών δυνάμεων (εφέδρους για το ΔΣΕ).

Πρώτος πήρε το λόγο ο σύντροφος Ηλίας Ντιμάκοβски-Γκότσε: “Εμείς, όπως σας είναι γνωστό, ήρθαμε με οδηγία της ΚΕ του ΚΚΕ ανάμεσα στους Αιγαιάτες φυγάδες στη Γιουγκοσλαβία να βρούμε νέες δυνάμεις για το ΔΣΕ. Εφόσον μπορούσαμε να τους βρούμε και να του πείσουμε, θα δημιουργήσουμε νέες μονάδες Μακεδόνων, όπως δήλωσε ο σύντροφος Ζαχαριάδης. Αμέσως μετά την άφιξη, κάλεσα τον ελληνικό σύνδεσμο στα Σκόπια (τον Νίκο Δάφνη) και του είπα ότι για την ολοκλήρωση αυτής της αποστολής μου χρειάζονται οι σύντροφοι Αγιάνοβски Βάγγελ-Οτσε και Στεριάνα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα, τους οποίους βρήκα στο δρόμο από το Καϊμάκτσαλαν προς την Πρέσπα, όταν τους είχαν καλέσει από την γραμματεία του ΝΟΦ. Ο Νίκος μου είπε ότι δεν μπορούσε να δώσει την γνώμη του γιατί ο σύνδεσμος δεν είχε ενημερωθεί για την άφιξη μου στα Σκόπια, αλλά ούτε για τον Οτσε και την Σλαβιάνκα. Επειδή είχα την άδεια από τον σύντροφο Κ. Κωτσόπουλο ότι μπορούσα να τους πάρω αυτούς για βοηθούς τους, γι’ αυτό και τους πήρα ως τέτοιους. Μετά από κάποιο χρονικό διάστημα, με κάλεσε ο σύντροφος Κεραμετσίεβ με γραπτή απόφαση της γραμματείας του ΝΟΦ, να τεθεί στη διάθεση μου και να γίνει ο πρώτος βοηθός μου στην εκτέλεση της αποστολής.

Εγώ, με την συνεργασία των προαναφερόμενων συντρόφων, δημιούργησα την απαραίτητη διάταξη για σύνδεση με όλα τα μέρη όπου ζούσαν φυγάδες. Στη συνέχεια, και μόνοι μας, σε εκτενείς διασκέψεις, εξηγήσαμε την ανάγκη του ΔΣΕ, για την σημασία της δημιουργίας μακεδονικών μονάδων, για την απόκτηση οφέλους για το μακεδονικό λαό στον κοινό αγώνα με τον ελληνικό λαό. Αποτέλεσμα αυτού ήταν να βρούμε και να πείσουμε κοντά 300 Μακεδόνες και Μακεδόνισες γι’ αυτό το σκοπό. Σε όλη την διάρκεια της δράσης συναντήσαμε μεγάλες δυσκολίες ανάμεσα στους φυγάδες και μπορούμε να πούμε ότι αντιμετωπίσαμε την αυθόρμητη αντίσταση τους.

Η δυσκολίες στη δουλιά μας άρχισε, πρώτα απ' όλα, με την στάση του ελληνικού συνδέσμου κατά της δουλειάς μας. Ο ελληνικός σύνδεσμος – Νίκος Δάφνης – ενώ είχε στη διάθεση μια δεκαριά φορτηγά, για την δουλειά μας διέθεσε μόνο ένα φορτηγό με το οποίο σχεδόν δεν μπορούσαμε να κινηθούμε. Εκτός αυτού, τα άτομα που είχαν στενή σχέση με τον σύνδεσμο σαμποτάριζαν τη δουλειά μας, όπως, για παράδειγμα, ο Μάρκο Ντουβάλεβσκι, ο Μίντσο Φότεβσκι κι άλλοι, λέγοντας ότι η ΚΕ του ΚΚΕ μας έστειλε εκεί μόνο με σκοπό να μας εκθέσει και να παραδοθούμε, διότι αυτή (η ΚΕ του ΚΚΕ) ποτέ δεν θα επιτρέψει την δημιουργία μακεδονικών μονάδων, κτλ. Παράλληλα, εις γνώση του συνδέσμου, και πιθανώς της ΚΕ του ΚΚΕ, στο Μπουλκες υπήρχε αναταραχή, ειδικά ανάμεσα στους Μακεδόνες, ώστε κανείς να μην συμμετέχει στη δημιουργία μακεδονικών μονάδων και, επιπλέον, ότι ο Γκότσε, ο Οτσε και ο Κεραμετσίεβ κάνουν νέα διάσπαση του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου, όμοια με αυτή του 1944. Γι' αυτό το λόγο στο Μπουλκες δημοσιεύτηκε έκδοση της εφημερίδας "Φωνή του Μπουλκες" στην οποία είναι δημοσιευμένη η ομιλία του Ζαχαριάδη, όπου μιλούσε εναντίον μου, ακριβώς όπως μίλησε και για τους Πάσκαλ και Κεραμετσίεβ, παρόλο που εγώ δεν αναφέρθηκα γενικά στο Ψήφισμα της Ολομέλειας του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ στις 8 Αυγούστου 1948. Ακριβώς αυτή η έκδοση της εφημερίδας "Φωνή του Μπουλκες" βγήκε σε περισσότερα αντίτυπα από το συνηθισμένο τιράζ. Κι όλη αυτή η προπαγάνδα γινόταν τον καιρό όταν εμείς, συνεπείς, ενεργούσαμε άμεσα για την δημιουργία των μακεδονικών μονάδων, αντιμετωπίζοντας τεράστιες δυσκολίες.

Από την άλλη πλευρά, οι δυσκολίες μας προέρχονταν από το γεγονός ότι οι Μακεδόνες φυγάδες στη Γιουγκοσλαβία ήταν απαισιόδοχοι και απογοητευμένοι, εξαιτίας της μέχρι τότε αλλά και της σημερινής κατάστασης, της πολιτικής της ηγεσίας του ΚΚΕ προς το μακεδονικό ζήτημα και το μακεδονικό λαό στην Ελλάδα, σχετικά με την υποτίμηση του προσωπικού και την πολιτική της Μεγάλης Ελλάδας. Παράλληλα με αυτά, η στάση της ηγεσίας του ΚΚΕ που εφαρμόστηκε μέσω του Αρχηγείου του ΔΣΕ για την διάλυση των μακεδονικών μονάδων που είχαν δημιουργηθεί στη Πρέσπα (το τάγμα Γαρέφη και η διάλυση των μακεδονικών μονάδων των 250 ατόμων από την Αλβανία, είχε ως συνέπεια, όλων αυτών, να δημιουργηθούν υποψίες στους Μακεδόνες φυγάδες και ανάμεσα στους 300 συγκεντρωμένους, αλλά και σε εμάς τους ίδιους), να ακυρωθεί η απόφαση και η ίδια η δήλωση του Ζαχαριάδη για δημιουργία μακεδονικών μονάδων και ότι σε εμάς αυτή η στάση έφτανε ως αντίλαλος για την διπρόσωπη πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αναγκάσει τους φυγάδες και τους μαχητές να μας πουν ότι για να πάνε να πολεμήσουν κάτω, έπρεπε να απαιτηθεί γραπτή εγγύηση εκ μέρους του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα, επειδή πολλές φορές είχαν εξαπατηθεί – και πρώτα απ' όλα γραπτή εγγύηση για την δημιουργία μακεδονικών μονάδων. Εξαιτίας αυτού, όχι μόνο δεν μπορέσαμε να βρούμε νέους αντάρτες από εκεί, αλλά δεν μπορέσαμε να κρατήσουμε ούτε αυτούς τους 300 που είχαμε συγκεντρώσει.

Η γνώμη μου είναι ότι εάν από πλευράς της ηγεσίας του ΚΚΕ δεν λυθεί δίκαια το μακεδονικό ζήτημα στην Ελλάδα, δεν θα μπορέσουμε να βρούμε και να κινητοποιήσουμε νέες μακεδονικές δυνάμεις ως εφεδρεία."

Μετά τον Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε μίλησε ο Μιχαήλ Κεραμετσέβ:

“Εγώ ήρθα εδώ στις 12 Οκτωβρίου φέτος (1948), όπως γνωρίζετε, με την απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ και με γραπτή οδηγία του συντρόφου Κωτσόπουλου (γραμματέας του ΝΟΦ). Ήρθα για δυο λόγους: α) για να μου χορηγηθεί ιατρική περίθαλψη και β) ως πρώτος βοηθός του συντρόφου Γκότσε στην αναζήτηση νέων δυνάμεων και τη δημιουργία μακεδονικών μονάδων, μου δόθηκε η ευκαιρία να επισκεφτώ μερικά κέντρα όπου ζουν Αιγιάτες φυγάδες... Αυτοί είχαν μαζική συμμετοχή στο δημοκρατικό κίνημα τον καιρό της γερμανικής κατοχής, και τώρα ακόμα περισσότερο. Αυτοί θέλουν να αγωνιστούν και υποστηρίζουν ότι ο αγώνας στην Ελλάδα πρέπει να συνεχιστεί. Χρησιμοποιώντας τον όρο “λιποτάκτες”, όπως εσείς ονομάζετε τους Μακεδόνες ακτιβιστές-μαχητές του ΔΣΕ στη Γιουγκοσλαβία, είμαι υποχρεωμένος να σας πω ότι το 80% των φυγάδων μαχητών-Μακεδόνες στη Γιουγκοσλαβία έφυγαν εξαιτίας κυρίως των λανθασμένων θέσεων εκ μέρους του ΚΚΕ και της δημοκρατικής ηγεσίας εκεί, κατά του μακεδονικού ζητήματος, κατά των ίδιων των Μακεδόνων, και από την άλλη πλευρά υπάρχει η άποψη ότι το 10 με 20% από αυτούς είναι αυτοί που έχουν τραυματιστεί πολλές φορές σε αυτόν τον πολύχρονο αγώνα.

Στη Πρώτη ολομέλεια του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ (στις 8 Αυγούστου 1948), όπως και στην αναφερόμενη από εσάς Δεύτερη ολομέλεια, οι εκπρόσωποι της ηγεσίας του ΚΚΕ, οι σύντροφοι Ιωαννίδης και Ζαχαριάδης, δεν ανέφεραν την αλήθεια και την πραγματικότητα προς την ολομέλεια, για το δημοκρατικό κίνημα έναντι του μακεδονικού ζητήματος, για το ΝΟΦ και το μακεδονικό λαό. Αυτοί οι σύντροφοι του ΚΚΕ δεν παρουσίασαν τα λάθη, ειδικά τα κύρια λάθη της θέσης τους έναντι του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος, αλλά προσπάθησαν γραπτώς και προφορικώς να τα ρίξουν σε εμάς και να μας κατηγορήσουν. Υπάρχει μεγάλη διαφορά μεταξύ της ομιλίας (ψήφισμα) του ΚΚΕ και τις πράξεις του προς το μακεδονικό ζήτημα. Εγώ συμφωνώ με όλα όσα ανέφερε ο σύντροφος Γκότσε. Εγώ, σύντροφε Πορφυρογένη, πρέπει να πω ότι στην ομιλία μου στη Πρώτη ολομέλεια του κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ παρουσίασα όλες τις κύριες θέσεις από πλευράς της ΚΕ του ΚΚΕ έναντι του ΝΟΦ και του μακεδονικού λαού, που σκοντάψαμε εμείς, εσύ προσπάθησες να το αρνηθείς και να επιβάλλεις μια άποψη στην ολομέλεια ότι επρόκειτο για προσωπική αντιπαλότητα, ότι είναι δικές μας φιλοσοφικές εκφράσεις. Εμείς έχουμε γραμμένο τι είχαμε πει τότε. Εξάλλου, σήμερα θα σου παραθέσω τα εξής ερωτήματα:

α) Γιατί η ηγεσία του ΚΚΕ και γενικά το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα δεν επέτρεπε, σε καμία περίπτωση, στο μακεδονικό προσωπικό τη διέλευση στη Γιουγκοσλαβία, όπως ήταν η περίπτωση πριν και όπως οι ίδιοι ήθελαν; Γιατί τους ανάγκαζαν με την βία να πάνε στην Αλβανία;

β) Γιατί εκ μέρους του ΚΚΕ δεν εκπληρώθηκε στην πράξη η συμφωνία που είχε επιτευχτεί μεταξύ του ΚΚΕ και του ΝΟΦ το 1946, με την οποία εμείς ως ΝΟΦ είχαμε τεθεί πλήρως υπό την ηγεσία του ΚΚΕ;

γ) Γιατί το μάθημα για τους Μακεδόνες δασκάλους πραγματοποιείται στη Ρουμανία κι όχι στην ελεύθερη Μακεδονία και γιατί τα Μακεδονόπουλα πρόσφυγες στις άλλες λαϊκές

δημοκρατίες συνεχίζουν ακόμα την μάθηση της ελληνικής γλώσσας (αλλά όχι της μακεδονικής).

Εμείς, σύντροφε Πορφυρογένη, θα γράψουμε μια μακροσκελή επιστολή στην ΚΕ του ΚΚΕ και στον σύντροφο Ζαχαριάδη. Σε αυτή την επιστολή θα εκθέσουμε τη θέση της ΚΕ του ΚΚΕ προς το μακεδονικό λαό, προς το ΝΟΦ, τους Μακεδόνες μαχητές, το προσωπικό κι άλλους, και ειδικά τη θέση της ΚΕ του ΚΚΕ των τελευταίων δυο-τριών ετών. Εμείς θα σας αποδείξουμε που είναι τα δικά σας κυριότερα λάθη προς το μακεδονικό ζήτημα, το ΝΟΦ και προς εμάς, αλλά θα σας υποδείξουμε επίσης τον τρόπο με τον οποίο θα διορθωθούν τα μέχρι στιγμής διαπραχθέντα λάθη – τον τρόπο προς την συνέχιση του κοινού αγώνα προς όφελος του ελληνικού και του μακεδονικού λαού.

Πριν τελειώσω, θα σας πω ότι όχι μόνο οι πρόσφυγες και οι μαχητές φυγάδες στη Γιουγκοσλαβία δεν συμφωνούν με τη δική σας ΚΕ του ΚΚΕ αλλά μαζί με αυτούς ούτε εμείς μπορούμε να συμφωνήσουμε με αυτά που γίνανε, και ακόμα σήμερα γίνονται εκ μέρους της ηγεσίας του ΚΚΕ εις βάρος του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα."

Στην ομιλία του ο Βάγγελ Αγιάνοβски-Οτσε είπε: "Εγώ και η συντρόφισσα Σλαβιάνκα, ακόμα από τότε που ήμασταν στο Καϊμάκτσαλαν, λάβαμε τηλεγράφημα από τον σύντροφο Κ. Κωτσόπουλο να πάμε οπωσδήποτε στην Πρέσπα (χωρίς να γνωρίζουμε γιατί). Στο δρόμο για την Πρέσπα ήρθε σε εμάς ο αγγελιοφόρος σταλμένος από τον Γκότσε, ο οποίος μας έδωσε προσωπική επιστολή του στην οποία έγραφε να πάμε αμέσως στη Μπίτολα και να συναντηθούμε προσωπικά μαζί του για κάποια σοβαρή δουλειά, επειδή έχει αυτήν τη διαταγή. Μαζί με την Σλαβιάνκα πήγαμε στη Μπίτολα και συναντηθήκαμε με τον σύντροφο Γκότσε, ο οποίος μας είπε ότι έχει διαταγή από τον σύντροφο Ζαχαριάδη να δημιουργήσει μακεδονικές μονάδες με φυγάδες στη Γιουγκοσλαβία και ότι για αυτή τη δουλειά πρέπει να τον βοηθήσουμε εγώ και η Σλαβιάνκα. Έκτατε εγώ, ο σύντροφος Γκότσε, η Σλαβιάνκα και ο Κεραμετσίεβ αρχίσαμε να εργαζόμαστε για την δημιουργία των μακεδονικών ομάδων για την Ελλάδα. Με όλα αυτά που ανέφεραν οι σύντροφοι Γκότσε και Κεραμετσίεβ εγώ συμφωνώ απόλυτα αλλά νομίζω ότι είναι καθήκον μου να προσθέσω τα εξής: για μένα, κατά πρώτον, δεν είναι σωστή η άποψη του συντρόφου Πάσκαλ Μίτρεβски που επιβλήθηκε στη συνάντηση του στρατιωτικο-πολιτικού μακεδονικού προσωπικού, η οποία πραγματοποιήθηκε στο Καϊμάκτσαλαν τον Σεπτέμβριο 1948 και στην οποία ήμουν και εγώ παρόν. Σε εκείνη τη συνάντηση ο σύντροφος Πάσκαλ είπε ότι κάθε στέλεχος η μαχητής Μακεδόνας αλλά και κάθε μέλος του ΝΟΦ που δεν συμφωνεί με το ψήφισμα του ΠΓ δεν έχει θέση στις γραμμές του ΔΣΕ και ότι πρέπει να υπογράψει δήλωση και στη συνέχεια εμείς θα τον στείλουμε στη Γιουγκοσλαβία. Αυτή η θέση, κατά τη γνώμη μου, είναι βλαβερή για το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα και προπάντων για το μακεδονικό λαό. Η συμφωνία μεταξύ ΚΚΕ και ΝΟΦ του 1946 δεν εφαρμόστηκε στην πράξη. Εμείς ζητάμε από την ΚΕ του ΚΚΕ όχι μόνο υπόσχεση και μεγάλα λόγια αλλά πράξεις. Αναρωτιόμουν γιατί έντυπα, εφημερίδες και περιοδικά, έρχονταν από τη Βουλγαρία στη Μακεδονία του Αιγαίου και δίνονταν για μελέτη και διάβασμα στους μαχητές αλλά εμποδίζονταν το διάβασμα και η άφιξη εφημερίδων που έβγαιναν στη Γιουγκοσλαβία, και ειδικά στη Λ.Δ. της Μακεδονίας. Γιατί

στο μακεδονικό λαό της Μακεδονίας του Αιγαίου απαγορευόταν να δημιουργεί πολιτιστικές-εκπαιδευτικές σχέσεις με την ΛΔΜ; Γιατί απαγορευόταν και δεν υπήρχε σχέση μεταξύ Αιγαιατών φυγάδων στη Γιουγκοσλαβία; Το ζήτημα της δημιουργίας μακεδονικών μονάδων είναι ψέμα. Αυτή είναι δική σας επινόηση κι εμείς εδώ, με βάση τις δικές σας απάτες, κοροϊδεύουμε το λαό μας. Ότι όλα αυτά είναι ψέμα το λένε και τα γεγονότα, ότι εξ αιτίας σας διαλύθηκαν οι μακεδονικές μονάδες που είχαν δημιουργηθεί στη Πρέσπα και εκείνες που είχαν δημιουργηθεί και ήρθαν από την Αλβανία. Από πλευράς της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ, οι Έλληνες όχι μόνο υποτιμούν τους Μακεδόνες ηγέτες και μαχητές, αλλά εις βάρος τους διαπράττονται άδικες εκτελέσεις, όπως είναι το παράδειγμα του Κυριάκου, πρώην διοικητής του αποσπασματος στο Καϊμάκτσαλαν το 1947, ο οποίος χωρίς αιτία εκτέλεσε περί τους 10 Μακεδόνες μαχητές (οι νεκροί από το χέρι του Ηρακλή Μελετιάδη-Κυριάκος- είναι: Τάσο Πανάγιτοβ από την πόλη Έδεσσα, Ρίστο Ζαϊκοβ από την Έδεσσα, Γκέλη Ούτοβ από την Έδεσσα, τα αδέρφια Βυρόζη από το χωριό Τέοβο-Καρυδιά, Τόσο Λούσεβ από το Τέοβο, Κρούμ από το Πόζαρσκο-Λουτράκι, Μπανγκίεβ από το Τρέσινο-Ορμα). Τέτοιες ενέργειες όχι μόνο δεν τιμωρούνταν αλλά και προωθούνταν (Κυριάκος). Παράξενοι πυροβολισμοί κατά Μακεδόνων, ακτιβιστών και μαχητών, θα έβρισκαν κι εμένα προσωπικά μαζί με την Σλαβιάνκα αν πηγαίναμε στη Πρέσπα προς την κατεύθυνση που με έστειλε ο πολιτικός επίτροπος του Καϊμάκτσαλαν, ο αντισυνταγματάρχης Βασβανάς Βαγγέλης, ο οποίος επιδίωκε να πέσουμε στα χέρια των μοναρχοφασιστών (στο τμήμα του Καϊμάκτσαλαν). Ωστόσο σωθήκαμε χάρη του αγγελιοφόρου του Γκότσε. Σύμφωνα με όλα όσα είπαν οι σύντροφοι Γκότσε και Κεραμετσίεβ, κι εγώ έτσι ανέλυσα τους λόγους της λιποταξίας των Μακεδόνων από το ΔΣΕ προς τη Γιουγκοσλαβία. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν αντιμετωπίζεται δίκαια ο μακεδονικός λαός από πλευράς της ηγεσίας του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Σχετικά με αυτό, αναφέρω ότι μάθαμε πως οι εκτελέσεις Μακεδόνων πραγματοποιούνται με διαταγή του στρατηγού Χείμαρρου, με την δικαιολογία ότι όλοι οι Μακεδόνες, εκτός της ελεύθερης περιοχής, είναι εχθροί. (Παράδειγμα γι' αυτό είναι ο καπετάνιος Τάσι Σέκερης, ο οποίος, με άνωθεν εντολή, σκότωσε δυο μικρά παιδιά από το χωριό Γκούγκοβο – Βρυτά).

Ο λόγος της λιποταξίας βρίσκεται στη δυσπιστία προς τις αποφάσεις και τις ενέργειες της ΚΕ του ΚΚΕ έναντι των Μακεδόνων μαχητών.

Για να διορθωθεί όλη αυτή η κατάσταση είναι απαραίτητο να διορθωθεί η ίδια η ΚΕ του ΚΚΕ και ταυτόχρονα να ανακαλύψει και να χτυπήσει εκείνους τους ηγέτες που ακολουθούν αυτή την εγκληματική πολιτική... Για να σταματήσει η λιποταξία και για να είναι δυνατό να βρεθούν νέες μακεδονικές εφεδρείες είναι απαραίτητο να διορθωθεί η θέση του ΚΚΕ για το μακεδονικό ζήτημα.”

Το σκεπτικό της Στεριάννα Βαγγέλοβα-Σλαβιάνκα είναι: “Εγώ, σύντροφοι, ήρθα και βρίσκομαι εδώ για τους ίδιους λόγους που είπαν οι σύντροφοι Γκότσε και Οτσε. Εγώ συμφωνώ με όλα όσα ανέφεραν εκείνοι. Θέλω μόνο να προσθέσω το εξής: οι Μακεδόνες που επιλέχτηκαν ως εκπαιδευτικοί-φροντιστές για τα Μακεδονόπουλα πρόσφυγες στις Λαϊκές δημοκρατίες, σήμερα όχι μόνο δεν είναι φροντιστές αυτών των παιδιών, αλλά είναι

απλά καθαρίστριες και οι σχέσεις των Ελλήνων στελεχών, υπεύθυνοι στα οικοτροφεία, απέναντι τους είναι απαίσιες. Η προπαγάνδα και η ανακίνηση που γίνεται εδώ εναντίον μας, γίνεται και στην Μακεδονία του Αιγαίου. Για παράδειγμα, έλαβα επιστολή από την συντρόφισσα Βέρα, η οποία με αποκαλεί αποστάτρια. Η θέση της ΚΕ του ΚΚΕ ήταν, αλλά και σήμερα είναι, λανθασμένη προς το δικό μας ζήτημα, αλλά για να διορθωθεί αυτή η θέση και να έχει πρόοδο η δουλειά σχετικά με την εύρεση νέων μακεδονικών εφεδρειών πρέπει όλα να διορθωθούν.”

Η ομιλία της συντρόφισσας Μαρίκα Ελκοβα, γραμματέας οργάνωσης του ΑΜΓ στη Μακεδονία του Αιγαίου:

“Η οργάνωση ΑΜΓ στη Μακεδονία του Αιγαίου κατάφερε να κινητοποιήσει Μακεδόνισσες γυναίκες και να τις θέσει σε διαθεσιμότητα για την εκτέλεση των καθηκόντων του ενόπλου κινήματος στην Ελλάδα. Αυτές συνέβαλαν πολύ στην άμυνα του Βιτσίου και στην αντίσταση κατά της εχθρικής επίθεσης σε αυτό τον τομέα. Η οργάνωση του ΑΜΓ είναι τμήμα της πανελλαδικής δημοκρατικής οργάνωσης γυναικών και, επίσης, η οργάνωση μας εκπροσωπείται και στη διεθνή δημοκρατική οργάνωση γυναικών. Σήμερα, η δουλειά του ΝΟΦ και του ΑΜΓ στην Μακεδονία του Αιγαίου πάει πολύ καλά, επειδή οι ηγέτες τους είναι ενωμένοι και μεταξύ τους υπάρχει εξαιρετική κατανόηση. Εμείς, τα στελέχη της Μακεδονίας του Αιγαίου, περιμένουμε από εσάς να κατεβείτε, όσο πιο γρήγορα, και από κοινού να συνεχίσουμε τον αγώνα. Η οργάνωση μας του ΑΜΓ, μεταξύ άλλων, μας υποχρεώνει να πούμε στην συντρόφισσα Σλαβιάνκα να έρθει στη Μακεδονία του Αιγαίου. Αν αυτή δεν το κάνει, εμείς ανοιχτά θα την κηρύξουμε αποστάτρια. Εγώ συμφωνώ ότι από μέρους του κόμματος πράγματι έχει υποτιμηθεί το μακεδονικό προσωπικό στο ΝΟΦ, και στο ΑΜΓ αλλά και στο ΔΣΕ, στο τομέα του Καϊμάκτσαλαν.”

Μετά την συντρόφισσα Μαρίκα, τον λόγο πήρε ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι, της Γραμματείας του ΝΟΦ και πολιτικός επίτροπος της 14η ταξιαρχίας πεζικού του ΔΣΕ:

“Με την λιποταξία των Μακεδόνων μαχητών του ΔΣΕ και με την διέλευση και παραμονή τους στη Γιουγκοσλαβία δημιουργήθηκε εδώ ένα κέντρο φυγάδων που είναι βλαβερό για το δημοκρατικό κίνημα και καταστρέφει την αγωνιστική ενότητα του μακεδονικού λαού. Εμείς πρέπει, με όλες τις δυνάμεις, να αποτρέψουμε την παρουσία των Μακεδόνων μαχητών στη Γιουγκοσλαβία και συγχρόνως να δημιουργήσουμε την επιθυμία στους Αιγαιάτες Μακεδόνες να πάνε στη Μακεδονία του Αιγαίου, με σκοπό να συνεχίσουμε τον αγώνα έως την τελική απελευθέρωση. Άκουσα προσεκτικά τις ομιλίες των συντρόφων Γκότσε, Κεραμετσίεβ, Οτσε και Σλαβιάνκα και διαπίστωσα ότι μεταξύ τους δεν υπάρχει διάσπαση στα κυριότερα ζητήματα. Γι' αυτό μπορούμε να πούμε ότι δεν υπάρχουν βασικές διαφορές μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ. Εμείς σήμερα σας ανακοινώνουμε ότι ο μακεδονικός λαός στη Μακεδονία του Αιγαίου κέρδισε το δικαίωμα για αυτοδιάθεση και δημιουργία ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους στα πλαίσια της Βαλκανικής ομοσπονδίας. Μας έχουν πει, εκ μέρους του συντρόφου Ζαχαριάδη, ότι πρέπει να αυξηθεί το μακεδονικό προσωπικό και ότι αυτό είναι έτσι, φαίνεται από το γεγονός ότι η 11η ταξιαρχία του ΔΣΕ στο μέλλον θα ονομαστεί “Μακεδονική ταξιαρχία”. Εκτός αυτού, από πλευράς του ΝΟΦ θα συμμετέχουν Μακεδόνες ηγέτες στην Προσωρινή

δημοκρατική κυβέρνηση στην Ελλάδα. Εκ μέρους του ΝΟΦ, επίσης, θα οριστεί Μακεδόνας ηγέτης ο οποίος θα μπει στο στρατιωτικό συμβούλιο του ΔΣΕ. Σύμφωνα με την απόφαση του συντρόφου Ζαχαριάδη πρέπει άμεσα να δημιουργηθεί μακεδονική κομμουνιστική οργάνωση ως συμπληρωματικό τμήμα του ΚΚΕ και υπό την ηγεσία του. Σε ότι αφορά την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ το 1946, εγώ υποστηρίζω ότι εφαρμόζεται στη πράξη. Εμείς τότε, ως ηγεσία, αρχίσαμε να υλοποιούμε την ενότητα για την τήρηση αυτής της συμφωνίας, διαλύσαμε τις υπάρχουσες μακεδονικές μονάδες. Τότε, ο σύντροφος Γκιόργκι Ούρντοβ μπήκε στο Αρχηγείο του ΔΣΕ και εγώ στο Μακεδονικό γραφείο του ΚΚΕ. Επίσης, σύμφωνα με αυτή τη συμφωνία, πολλοί Μακεδόνες ηγέτες μπήκαν στις Περιφερειακές κομματικές οργανώσεις στη Καστοριά, στην Φλώρινα, στην Έδεσσα... Η λιποταξία των Μακεδόνων μαχητών του ΔΣΕ και η διέλευση τους στη Γιουγκοσλαβία δεν είναι αποτέλεσμα των λανθασμένων θέσεων του ΚΚΕ εναντίον του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος, αλλά αυτή η λιποταξία είναι αποτέλεσμα των αδυναμιών του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ.

Εγώ προσωπικά δεν συμφωνώ με την άποψη και την αξιολόγηση του συντρόφου Ότσε ότι ο μακεδονικός λαός στη Μακεδονία του Αιγαίου δεν έχει βούληση και εμπιστοσύνη στη δημοκρατική ηγεσία για να συνεχίσει να αγωνίζεται περαιτέρω. Η αλήθεια είναι ότι υπήρξαν κάποιες λεπτομέρειες σχετικά με αδικίες και υποτίμησης του μακεδονικού προσωπικού εκ μέρους Ελλήνων κομματικών και στρατιωτικών αξιωματούχων. Η αλήθεια είναι ότι κάτι δεν ηχεί πραγματοποιηθεί από την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ του 1946. Εμείς δεν πρέπει να πιανόμαστε από τέτοιες λεπτομέρειες, αλλά πρέπει να βλέπουμε με εμπιστοσύνη τις προθέσεις του συντρόφου Ζαχαριάδη, ο οποίος κάνει τα πάντα για μας τους Μακεδόνες. Όσον αφορά το ζήτημα της αναβάθμισης των Μακεδόνων στρατιωτικών ηγετών, εσείς ξέρετε καλά ότι το ΝΟΦ εδώ δεν ανακατεύεται, επειδή αυτό είναι δουλειά του Αρχηγείου του ΔΣΕ και της στρατιωτικής ηγεσίας. Εσείς, σύντροφοι, αν δεν έρθετε κάτω και παραμείνετε εδώ, εμείς θα είμαστε αναγκασμένοι, στο Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, να στραφούμε εναντίον σας και επίσημα να σας ανακηρύξουμε αποστάτες. Εμείς πρέπει όλοι μαζί να ενωθούμε και να σταματήσουμε τους καυγάδες μας. Είναι απαραίτητο να έρθετε στη Μακεδονία του Αιγαίου και από κοινού να εμποδίσουμε την φυγή των Μακεδόνων μαχητών στη Γιουγκοσλαβία και συγχρόνως να συνεχίσουμε τον αγώνα μέχρι την τελική νίκη.”

Η ομιλία του Μιλτιάδη Πορφυρογένη, μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ και υπουργός Δικαιοσύνης στην Προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση:

“Εγώ, σύντροφοι, έφερα εδώ τους συντρόφους Πάσκαλ Μίτρεβσκι, Κρστε Μάνγκοβσκι και Μαρίκα Ελκοβα με σκοπό να κάνουν ότι είναι δυνατό, με σκοπό να βρουν και να στείλουν κάτω νέες μακεδονικές μαχητικές δυνάμεις-εφεδρείες. Επίσης, εγώ, όπως κι εσείς, πρέπει να βοηθήσουμε τους συντρόφους να πετύχουν. Κατά τη γνώμη μου, εδώ στη Γιουγκοσλαβία, πρέπει και μπορούμε να βρούμε και να στείλουμε στη Μακεδονία του Αιγαίου 5.000 Μακεδόνες, που σημαίνει συμπλήρωση του 50% του σχεδίου του Αρχηγείου, ως απαιτούμενες εφεδρείες για τον ΔΣΕ φέτος. Η εύρεση αυτών των 5.000 Μακεδόνων και η αποστολή τους κάτω μπορεί να γίνει εθελοντικά ή με τη βία, που

σημαίνει με υποχρεωτική επιστράτευση. Η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση δεν έχει να φοβηθεί τίποτα από αυτή την στάση μας, διότι έτσι κι αλλιώς οι μοναρχοφασίστες και οι προστάτες τους μιλούν εναντίον της. Εξάλλου, αυτή η διαδικασία δεν θα γίνει μόνο στη Γιουγκοσλαβία, αλλά και στη Βουλγαρία και στην Αλβανία, όπου σχετικά με αυτό έχουμε ήδη στείλει ανθρώπους. Εκτός αυτού, η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση δεν πρέπει να ανακατεύεται για θέματα των δικών μας πολιτών. Το άλλο που θέλω να σας εξηγήσω είναι το ζήτημα της διάλυσης των μακεδονικών ταγμάτων με σκοπό να μετατραπούν σε ταξιαρχίες, κι έτσι σήμερα η 11η ταξιαρχία του ΔΣΕ ονομάζεται μακεδονική ταξιαρχία, με επικεφαλής τον διοικητή Παντελή Βαϊνά και πολιτικό επίτροπο τον Βασίλκο, η ηγεσία της οποίας θα καθορίζεται από το Αρχηγείο του ΔΣΕ. Η 11η ταξιαρχία του ΔΣΕ αποτελείται κατά 50% από Έλληνες, αλλά αυτό θα αλλάξει με μακεδονικές δυνάμεις, τις οποίες θα κινητοποιήσουμε εδώ και θα τις στείλουμε κάτω. Εσείς μιλάτε για λιποτάκτες. Για μένα είναι ένοχοι και οι Μακεδόνες λιποτάκτες, οι οποίοι πουλιούνται στους μοναρχοφασίστες, και εκείνοι οι Μακεδόνες που φεύγουν στη Γιουγκοσλαβία. Κατά τη γνώμη μου ο λόγος για αυτές τις λιποταξίες πρωτίστως είναι η δειλία, όπως επίσης και ότι η Γιουγκοσλαβική κυβέρνηση δίνει άσυλο και καταφύγιο στους φυγάδες. Εγώ ήρθα εδώ για να συναντηθώ με τους Γιουγκοσλάβους ηγέτες και να τους πω ότι δεν πρέπει να δίνουν καταφύγιο στους λιποτάκτες, γιατί αυτό καταστρέφει και αποδυναμώνει τον αγώνα μας. Έπειτα, θα τους πω ότι πρέπει να επιτρέψουν να επιστρατεύσουμε όλους τους ικανούς Μακεδόνες Αιγιάτες, ώστε να τους στείλουμε κάτω να πολεμήσουν. Σε όσους συντρόφους εδώ, που δεν καταλαβαίνουν, θα τους πω ότι εμείς (ΚΚΕ) θα τους κηρύξουμε ιδεολογικό πόλεμο σε παγκόσμια διάσταση και ότι θα αποδείξουμε στο δημοκρατικό κόσμο πως η Γιουγκοσλαβία είναι ένα μεγάλο φρένο στην επιτυχή συνέχεια του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Όσον αφορά κάποια θέματα που θέσατε εδώ, γιατί στους φυγάδες δεν επιτρέπουμε να έρθουν εδώ αλλά τους παροτρύνουμε να πάνε στην Αλβανία, για τα σχολικά μαθήματα που πραγματοποιούνται στη Ρουμάνια, για τα έντυπα από την ΛΔ της Μακεδονίας, όλα αυτά πρέπει να ξέρετε ότι είναι συνδεδεμένα με το Ψήφισμα του ΠΓ, το οποίο κι εμείς στηρίζουμε. Εμείς (ΚΚΕ) από την αρχή γράφαμε στην ηγεσία του ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας για την θέση μας κι εγώ ανοιχτά θα τους καλέσω να τους πω ότι είμαστε εναντίον τους γιατί θεωρούμε ότι το ΚΚΓ είναι σε λάθος δρόμο. Εμείς στα κομματικά μέλη μας εμπνέουμε αυτό το πνεύμα. Για την πράξη του συντρόφου Πάσκαλ στη συνάντηση του μακεδονικού προσωπικού στο Καϊμάκτσαλαν (όπως ανέφερε ο σύντροφος Οτσε), αυτή η πράξη είναι ορθή και ο σύντροφος εκπλήρωσε απλά το κομματικό του καθήκον. Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε η Πέμπτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ. Η ηγεσία του ΚΚΕ αναγκάστηκε να πετάξει μερικούς ομπορτουνιστές μόνο από την ΚΕ του ΚΚΕ, λόγω της ανικανότητας τους από στρατιωτικής άποψης, για παράδειγμα τον Μάρκο, που προσπαθούν ο Δημοκρατικός στρατός να μην είναι σε θέση να οδηγήσει σε μετωπικό αγώνα, αλλά μόνο αντάρτικο, που δεν είναι έτσι, επειδή σήμερα ο ΔΣΕ μπορεί να οδηγήσει σε τακτική μετωπική πάλη. Η κάθαρση ομπορτουνιστών από τις γραμμές του ΚΚΕ είχε και έχει ως αποτέλεσμα τη κάθαρση ομπορτουνιστών και από τις γραμμές του ΔΣΕ. Τέτοιους ομπορτουνιστές έχει παντού, και στην δική μας οργάνωση του ΝΟΦ, και ειδικά ο

σύντροφος Ότσε είναι κλασικό παράδειγμα γι' αυτό. Κατά την γνώμη του Ότσε, ο Στάλιν δεν έχει δίκιο που εξέδωσε τέτοιο ψήφισμα κατά του ΚΚΓ. Ο Στάλιν είναι αλάνθαστος και ποτέ δεν έκανε λάθος. Η Πέμπτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ δεν έφερε στο φως όλες τις αποφάσεις του. Υπάρχουν θέματα που θα έρθουν στο φως όταν η ηγεσία του ΚΚΕ θα το κρίνει απαραίτητο. Τώρα θα διαλυθεί η προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση και θα σχηματιστεί νέα στην οποία θα συμμετέχει ένας Μακεδόνας του ΝΟΦ. Επίσης, θα διαλυθεί και το Αρχηγείο του ΔΣΕ και θα εξεταστεί το ζήτημα της αύξησης του μακεδονικού προσωπικού. Στο Αρχηγείο του ΔΣΕ θα συμμετέχει και ένας Μακεδόνας του ΝΟΦ. Τώρα εμείς έχουμε προβλήματα για το ποιος θα αντικαταστήσει τον Μάρκο στο στρατιωτικό τομέα και ποιος θα είναι Προεδρος της κυβέρνησης. Εμείς είμαστε της γνώμης ότι η λιποταξία των Μακεδόνων από το ΔΣΕ και η φυγή τους στη Γιουγκοσλαβία είναι αποτέλεσμα οργανωμένης δουλειάς από εδώ. Για παράδειγμα, πριν λίγο εμείς πιάσαμε κάτω τους Μήτσο Γκάλιο και Μένιο, οι οποίοι είχαν σταλεί κάτω από Γιουγκοσλάβους κυβερνητικούς - ειδικότερα από Γιουγκοσλάβους αξιωματικούς, με σκοπό να κάνουν προπαγάνδα ανάμεσα στους Μακεδόνες μαχητές ώστε να διαφύγουν στη Γιουγκοσλαβία, αλλά, λόγω των προαναφερθέντων, τους εκτελέσαμε και, μετά, η γιουγκοσλαβική κυβέρνηση αρνήθηκε να τους αναγνωρίσει ως δικούς της ανθρώπους.

Όσον αφορά το θέμα της σχέσης της ηγεσίας του ΚΚΕ έναντι του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος, εδώ υπάρχει παρεξήγηση μόνο για ανούσια θέματα και όχι για κύρια. Ο μακεδονικός λαός στη Μακεδονία του Αιγαίου τώρα έχει δικαίωμα για αυτοπροσδιορισμό και ίδρυση δικού του ιστού κράτους. Πριν τελειώσω, σας παρακαλώ, τις απόψεις σας να τις εκθέσετε γραπτώς και επιδιώξτε να δηλώσετε αμέσως αν όλοι συμφωνείτε με όλα αυτά που είπαμε. Κι αν συμφωνείτε, από αύριο να αρχίσουμε την κινητοποίηση των Μακεδόνων Αιγαιατών από εδώ και την αποστολή τους κάτω. Το σχέδιο με το οποίο θα αρχίσουμε αυτή τη δουλειά θα το καταστρώσουμε αύριο, στη συνέχεια της σύσκεψής μας.” Έτσι τελείωσε ο σύντροφος Πορφυρογένης. Είχε αποφασιστεί ότι θα συναντιόμασταν την επόμενη μέρα.

Στην ερώτηση τη ώρα θα ερχόμασταν για να συνεχίσουμε την σύσκεψη, αυτός μας είπε ότι θα μας καλούσε ο ίδιος προσωπικά. Ωστόσο, ούτε την επόμενη, ούτε την μεθεπόμενη ημέρα δεν μας κάλεσε, αλλά είχε φύγει.

Υπογραφές

Μ. Κεραμετσίβ Γκότσε - Β. Αγιάνοβσκι

Εκτός από αυτά τα έγγραφα, για την συνάντηση που είχε πραγματοποιηθεί, προσθέσαμε και τις εκθέσεις των Μιχάλη Κεραμετσίβ και Γκότσε Ντιμάκοβσκι:

“Μετά το τέλος της προαναφερόμενης συνάντησης, ο σύντροφος Κρστε Μάνγκοβσκι ήρθε στον σύντροφο Κεραμετσίβ και κουβεντιάζοντας του είπε το εξής: “Σύντροφε Μιχάλη, αυτά που θα σου πω να μην τα πεις σε κανέναν. Εγώ μίλησα με τον σύντροφο Πορφυρογένη, σε απουσία του Πάσκαλ Μίτρεβσκι. Ο σύντροφος Πορφυρογένης με παρακάλεσε να σε πλησιάσω και να σου πω ότι αυτός και τα υπόλοιπα

μέλη της ΚΕ του ΚΚΕ σε σέβονται ως μαχητή και ότι πολλές θέσεις σου τις θεωρούν σωστές”. Μετά, ο Πορφυρογένης συνέχισε: “Εμείς ξέρουμε ποιος είναι ο Πάσκαλ, αλλά ο ρόλος του Πάσκαλ μας είναι απαραίτητος. Προσπάθησε να πείσεις τον Κεραμετσίεβ να έρθει κάτω, κι εμείς (ΚΚΕ) θα τον ανεβάσουμε ψηλά”. Στο τέλος ο Πορφυρογένης πρόσθεσε: “Πρόσεχε να μην αντιληφτεί ο Κεραμετσίεβ ότι σε έστειλα σε αυτόν και ότι σου πει, έλα αμέσως να με ειδοποιήσεις”.

Σε αυτά, ο Κεραμετσίεβ απάντησε στον Μάνγκοβσκι: “Οι ηγέτες του ΚΚΕ χρησιμοποιούν τον Πάσκαλ εις βάρος των συμφερόντων, καταρχάς, του μακεδονικού λαού. Εγώ απορώ πως μπορούν οι ηγέτες του ΚΚΕ άλλο να σκέπτονται, κι άλλο να κάνουν. Εγώ και ο Γκότσε θα γράψουμε στον Ζαχαριάδη και θα του αναφέρουμε τα λάθη και παρατυπίες από πλευράς του ΚΚΕ σε βάρος του ΝΟΦ και του μακεδονικού λαού. Εμείς παραμένουμε πιστοί στο έργο του μακεδονικού λαού και θεωρούμε ότι αυτό είναι και προς το συμφέρον του ελληνικού λαού”.

ΔΙΑΨΕΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑ

Στην αντίδραση του ο Μόσα Πιγιάντε, μέλος της ΚΕ του ΚΚΓ, σχετικά με τη διακήρυξη της Δεύτερης ολομέλειας του ΝΟΦ για βαλκανική ομοσπονδία, στο άρθρο του την αποκάλεσε αντιδημοκρατική και αντί-λενινιστική, επιβλαβή για ολόκληρο το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα. Η Κεντρική επιτροπή του ΚΚΕ στις 7 Μαρτίου 1949 εξέδωσε σοφή ανακοίνωση με την οποία αποστασιοποιείται από τη θέση της για το σύνθημα περί συγχώνευσης της Μακεδονίας σε ανεξάρτητο κράτος στα πλαίσια της Βαλκανικής ομοσπονδίας, χαρακτηρίζοντας την ως έργο της ελληνικής αντίδρασης, κτλ.

Στις 8 Μαρτίου 1949 συγκλήθηκε συνάντηση της γραμματείας του ΝΟΦ, με αίτημα του Ζαχαριάδη και του Μπαρτζιώτα. Αυτοί ζήτησαν από την γραμματεία, παρομοίως με το ΚΚΕ, και το ΝΟΦ να “διαψεύσει” την διακήρυξη για ένωση της Μακεδονίας σε ανεξάρτητη χώρα στα πλαίσια Βαλκανικής ομοσπονδίας, όπως έπραξε και η ΚΕ του ΚΚΕ την προηγούμενη ημέρα (7 Μαρτίου 1949).

Ο Ζαχαριάδης στη συνάντηση έδειξε και την εφημερίδα “Μπόρμπτα” (Αγώνας), στην οποία είχε δημοσιευτεί το άρθρο του Μόσα Πιγιάντε, και είπε: “Αυτό το άρθρο του Μόσα Πιγιάντε πρέπει να το διαβάσουν όλοι οι ηγέτες του ΝΟΦ. Η Γιουγκοσλαβία συμφωνεί με την απόφαση και τις θέσεις της Πέμπτης ολομέλειας της ΚΕ του ΚΚΕ, αλλά δεν συμφωνεί με την απόφαση της Δεύτερης ολομέλειας του ΝΟΦ. Στην εφημερίδα “Νεποκορεν” (Ανυπότακτος) με ανακατέψατε κι εμένα, σαν να δήλωσα εγώ για ενωμένη και ανεξάρτητη Μακεδονία στα πλαίσια της Βαλκανικής ομοσπονδίας. Με αυτή την θέση, όχι μόνο η Γιουγκοσλαβία δεν συμφωνεί αλλά θύμωσε και η Βουλγαρία, για να μην μιλήσουμε γι’ αυτά που λέγονται στο Λονδίνο και στην Αθήνα”.

Στη συνέχεια, ο Ζαχαριάδης διάβασε την διάψευση που προηγουμένως είχε γραφτεί, και οι παρόντες την αποδέχτηκαν ομόφωνα. Στην συζήτηση που ακολούθησε τέθηκε το ζήτημα του τίτλου με το οποίο θα ανακοινώνονταν αυτή η διάψευση, στην οποία προτάθηκε αυτό να το κάνει το Εκτελεστικό συμβούλιο του ΝΟΦ γιατί εκείνη τη στιγμή δεν υπήρχε χρόνος για σύγκληση του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Τότε έγινε λόγος και

για την προετοιμασία της εισήγησης για το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, η οποία έπρεπε να ετοιμαστεί για τις 15 Μαρτίου. Ο Ζαχαριάδης δήλωσε ότι η ΚΕ του ΚΚΕ είχε έτοιμη λίστα για την νέα ηγεσία του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ που πρέπει να προταθεί στο Δεύτερο συνέδριο του, όπως και για τους Μακεδόνες εκπροσώπους στη ΠΔΚ και στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, για τις διευθύνσεις και την οργανωτική επιτροπή, η οποία θα έχει ως αποστολή να οργανώσει Κομμουνιστικό κόμμα στη Μακεδονία του Αιγαίου. Αυτή η επιτροπή θα διοικεί τα πάντα μέχρι την σύγκληση του Πρώτου ιδρυτικού μακεδονικού κομματικού συνεδρίου, στο οποίο και θα εκλεγεί η ηγεσία.

Σχετικά με το ταξίδι στα Σκόπια των Πορφυρογένη, Πάσκαλ Μίτρεβσκι και Μαρίκα Ελκοβα, ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ δήλωσε ότι αυτοί ζήτησαν ο ίδιος προσωπικά η ο Ιωαννίδης να πάνε στη Γιουγκοσλαβία για να λύσουν τα επίμαχα ζητήματα. Ο Ζαχαριάδης είπε ότι γι' αυτό είχε στείλει τον Ιωαννίδη στη Γιουγκοσλαβία, ο οποίος συνομίλησε με τον Κολισέβσκι. Ο Λάζαρ Κολισέβσκι "υποσχέθηκε" στον Ιωαννίδη ότι, ανεξάρτητα από τους Κεραμετσίεβ, Γκότσε και τους άλλους, θα αποσταλούν κάτω 3.000 μαχητές, οι οποίοι θα φτάσουν πριν το συνέδριο. Ο Ζαχαριάδης είπε ότι αυτό μπορούσαν να το μεταφέρουν στους ηγέτες του ΝΟΦ και, επίσης, να ανακοινωθεί στο μακεδονικό λαό. Αργότερα, αυτή την είδηση, ότι 3.000 μαχητές θα έρθουν από την Γιουγκοσλαβία στην Ελλάδα, η ηγεσία του ΝΟΦ την ανακοίνωσε στο λαό.

Η δήλωση του Ζαχαριάδη ότι ο Ιωαννίδης "συνομίλησε" με τον Κολισέβσκι και ότι αυτός του υποσχέθηκε ότι θα έστελναν 3.000 μαχητές πριν το συνέδριο, ήταν απλούστατα μια απάτη με σκοπό να ηρέμηση τα πνεύματα του θυμωμένου μακεδονικού προσωπικού και των μαχητών, για να σταματήσει με αυτόν τον τρόπο την εγκατάλειψη του ΔΣΕ από τους Μακεδόνες μαχητές, κι έτσι να μπορέσει να πραγματοποιηθεί κανονικά το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ.

Στις 15 Μαρτίου 1949, στο χωριό Ποπλι (Λευκώνας)-Πρέσπας, πραγματοποιήθηκε συνάντηση της Γραμματείας του ΝΟΦ στην οποία συμμετείχε, επίσης, ο Ζαχαριάδης. Εδώ αναθεωρήθηκε η εισήγηση για το συνέδριο που είχε γράψει ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι. Υποβλήθηκε και λίστα των υποψηφίων που έπρεπε να προταθούν ως μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Επειδή στην εισήγηση, μεταξύ άλλων, υπήρχε γραμμένο κάτι θετικό για την Λ.Δ. της Μακεδονίας, ο Ζαχαριάδης ζήτησε αυτό το κομμάτι να αφαιρεθεί. Πρότεινε την πολιτική εισήγηση στο συνέδριο να την διαβάσει ο Βάγγελ Κόϊτσεβ. Πρόσθεσε, επίσης: "Όποιος ακολουθεί την πολιτική του Τίτο και δεν θέλει να μείνει εδώ, ας μας το πει κι εμείς θα του επιτρέψουμε να πάει στη Γιουγκοσλαβία... Αυτό δεν θα μας βλάψει, οπότε αν θέλουν ας αποστατήσουν 200 ή 300 Μακεδόνες μαχητές. Εμάς αυτό δεν μας φοβίζει".

Στην ερώτηση από κάποιους συνέδρους τι έγινε με εκείνους τους 3.000 μαχητές που έπρεπε να έρθουν από την Γιουγκοσλαβία, ο Ζαχαριάδης απάντησε: "Αυτό δεν πρόκειται να γίνει. Εγώ γνωρίζω την Γιουγκοσλαβία και τον Τίτο, τον οποίο γνώρισα προσωπικά και ήμασταν καλοί φίλοι. Αγαπούσα τη Γιουγκοσλαβία περισσότερο από όλες τις άλλες χώρες της Σοβιετικής Ένωσης, αυτό το ξέρετε κι εσείς, αλλά τώρα δεν τον θέλω τον Τίτο, γιατί δεν κάνει..."

ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

Στις 25 και 26 Μαρτίου 1949 στο χωριό Πόπλι (Λευκώνας)-Πρέσπας πραγματοποιήθηκε το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, με την παρουσία περίπου 700 εκπροσώπων και προσκεκλημένων. Το μεγαλύτερο μέρος των εκπροσώπων ήταν μέλη του ΔΣΕ από την πρώτη, δεύτερη, έκτη και όγδοη, ένατη, δεκάτη και ενδέκατη ταξιαρχία και μερικές ακόμα μονάδες που βρίσκονταν στο βουνό Βίτσι. Ως προσκεκλημένοι από πλευράς της ΚΕ του ΚΚΕ παρέστησαν: ο Νίκος Ζαχαριάδης, ο στρατηγός Καραγιώργης, ο υπουργός της ΠΔΚ Γιάννης Βουρνάς, ο εκπρόσωπος της τουρκικής μειονότητας από Σέρρες, ο εκπρόσωπος της ΕΠΟΝ Νίκος Ακριτίδης, από την Ένωση Ελληνίδων δημοκρατικών γυναικών η Ήρα Μπαρτζιώτα και από την Μακεδονία του Πίριν υπήρχαν πέντε μέλη με επικεφαλής τον Ρίστο Καλαϊτζιέβ, κι άλλοι.

Η ημερήσια διάταξη ανέφερε:

1. Έκθεση για το έργο μεταξύ των δυο συνεδρίων-εισήγηση του Βάγγελ Κόϊτσεβ
2. Έκθεση για το ιδεολογικό μέτωπο-ομιλία του Πάβλε Ράκοβσκι
3. Μερικές αλλαγές και προσθήκες στο πρόγραμμα και το καταστατικό του

ΝΟΦ-ομιλία του Μιχαήλ Μάλιου

Στο επίτιμο προεδρείο του Συνεδρίου προτάθηκαν οι νεκροί Μακεδόνες ήρωες της Μακεδονίας του Αιγαίου: Λάζο Τρποβσκι, Τάσκο Καράτζα, Τζότζο Ούρντοβ, Μίρκα Γκίνοβα, Τάνας Κοροβέση, Τόντορ Ντόϊσινοβ (Μόραβα), Ζίβκο Πόποβσκι, Πάντο Σιπέρκοβ, Μιχαήλ Γκράνιτς, Τρπκο Πόποβ και Βάγγελ Σαμαρντάνοβ-Ιλίντενσκι.

Στο προεδρείο εργασίας εισήρθαν: ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι, ο Σταύρος Κωτσόπουλος, ο Πάντο Βαϊνός, ο Λάζο Παπαλαζάροβ, η Ουρανία Πίροβσκα, ο Ντίνκο Ντέλεβσκι, ο Ντίμιταρ Πρίκοβ, ο Τάσος Γουσόπουλος, η Βαρβάρα- μάνα του Γαρέφ, ο Βάγγελ Νίτσεβ, ο Αχιλλέας Ποπαγιάνοβ, οι Ρίστο και Μιχαήλ Κόστοβ.

Το Συνέδριο άνοιξε η Ευδοκία Νικόλοβα-Βέρα η οποία, μεταξύ άλλων, είπε: "Σήμερα πραγματοποιούμε το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, το οποίο θα διακηρύξει νέες προγραμματικές αρχές της οργάνωσης μας. Ο μακεδονικός λαός, ο οποίος έδωσε εκατοντάδες θύματα, θα μπορέσει αύριο, με την νίκη, να προσδιοριστεί όπως ο ίδιος επιθυμεί. Το Συνέδριο πραγματοποιείται τη στιγμή που όλος ο μακεδονικός λαός συμμετέχει στον αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών..."

Εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ χαιρέτησε το Συνέδριο ο Νίκος Ζαχαριάδης, ο οποίος είπε: "Το Δεύτερο Συνέδριο του ΝΟΦ πραγματοποιείται σε δύσκολες και καθοριστικές στιγμές. Χθες το βράδυ, στην Αθήνα, μίλησε ο Γκλύξμπουργκ και είπε ότι η κατάσταση στις αρχές του 1949 ήταν τόσο κρίσιμη όσο ποτέ... Γι' αυτό το λόγο, τα μέτρα που θα λάβετε σε αυτό το συνέδριο σας πρέπει να είναι τέτοια που να συμβάλλουν σε ακόμα μεγαλύτερο αγώνα του λαού σας κι όλοι μαζί να αποφασίσουμε και να κάνουμε μια στροφή για να νικήσουμε ακόμα φέτος. Από αυτή την άποψη, το Συνέδριο σας είναι πολεμικό συνέδριο και πρέπει να εκφράσει την αποφασιστικότητα του λαού σας να αυξήσει την μαχητική του συνεισφορά. Εφόσον είναι έτσι, πρέπει να κινητοποιήσουμε όλες τις μακεδονικές δυνάμεις σας, όλα τα μέσα και τις δυνατότητες σας, για να φτάσουμε στη νίκη. Το Συνέδριο σας είναι συνέδριο της ενότητας του μακεδονικού λαού.

Ξέρουμε ότι η οργάνωση σας τον περασμένο χρόνο έζησε μια κρίση, η οποία είχε συνέπειες στην αγωνιστικότητα του μακεδονικού λαού. Σήμερα το ΝΟΦ καθαρίζει ιδεολογικά την οργάνωση και θέτει θεμέλια για στέρεα ενότητα. Ο λαός σας τώρα βλέπει με εμπιστοσύνη το μέλλον του γιατί γνωρίζει ότι τα αποτελέσματα της νίκης θα είναι η απόκτηση της ελευθερίας του και μόνος του θα καθορίσει την μελλοντική ζωή και τον δρόμο του. Γι' αυτούς τους λόγους, η ενότητα του λαού σας τώρα θα ολοκληρωθεί πλήρως...

Ο μακεδονικός λαός, ειδικά στη περιοχή Βιτισίου, έδωσε τα πάντα στον αγώνα και πραγματικά θυσιάστηκε, έδωσε τους γιους της, της κόρες, όλα όσα είχε. Αυτές οι υπεράνθρωπες θυσίες γέννησαν ορισμένες δυσκολίες τις οποίες πρέπει να τις παρακάμψουμε. Οι δυσκολίες προέρχονται από τον αγώνα αλλά, εκτός αυτού, υπάρχουν και υποκείμενα που έρχονται και δημιουργούν νέα εμπόδια. Εδώ ο λαός δίνει τα πάντα για τον αγώνα, αλλά όταν κάποιος μαχητής η επιμελητής έχει θρασύ συμπεριφορά προς αυτούς, τότε αυτός διαλύει την ενότητα. Εμείς αυτό το διαπιστώσαμε και διαρκώς το καταδικάζουμε, αλλά δεν καταφέραμε και δεν μπορέσαμε να το ξεριζώσουμε εντελώς. Αυτά τα ζητήματα πρέπει να τα βλέπουμε προσεκτικά και να τα διορθώνουμε, γιατί ο εχθρός τα χρησιμοποιεί εναντίον της ενότητας. Ο λαός έχει και άλλες δυσκολίες. Μια από αυτές είναι η επιστράτευση της νεολαίας. Όλοι είδατε ότι κάνεις από εμάς δεν είναι απαθής για την επιστράτευση. Δεν είναι σωστό τις κόρες μας να τις στέλνουμε να σακατεύονται και να σκοτώνονται, αυτό δεν είναι στη φύση του ανθρώπου. Αλλά αυτό είναι απαραίτητο μέτρο που μας επιβάλλουν τα συμφέροντα σας, των λαών μας, δηλαδή μας το επιβάλλει ο ίδιος ο αγώνας. Αυτή η κινητοποίηση δημιούργησε μεγάλη κατακραυγή και ο εχθρός την εκμεταλλεύτηκε καλά. Αλλά, όλα πρέπει να τα δώσουμε για τον αγώνα. Μόνο κάτω από αυτό το πρίσμα ο λαός πρέπει να βλέπει αυτή την επιστράτευση. Πρέπει να αντλήσει νέο θάρρος και τον πόνο του να τον υποτάξει, για το συμφέρον του αγώνα. Άλλες δυσκολίες είναι η πείνα, οι βομβαρδισμοί, η φτώχεια, το κρύο, η κούραση και η εξάντληση μερικών σωματικά αδύναμων μαχητών και ο εχθρός όλα αυτά τα χρησιμοποιεί.

Τώρα θα περάσω στο ζήτημα αυτών που τροφοδοτούν την συντριβή της ενότητας. Αυτός που εγκαταλείπει τον αγώνα και διαρρέει φήμες ότι "οι Έλληνες (εμείς) θα μας προδώσουν", αυτός προδίδει τον λαό του.

Αυτός που τα λέει αυτά είναι ψεύτης και δειλός και κρύβεται σαν το ποντίκι με σκοπό να σώσει το τομάρι του. Αυτοί οι δειλοί και διασπαστές της ενότητας, που πλησιάζουν τον μοναρχοφασισμό, το Συνέδριο σας πρέπει να τους καταδικάσει ως προδότες-αποστάτες και μόνο με μια γενική επιστράτευση των λαών μας θα είμαστε σε θέση να πραγματοποιήσουμε άριστες συνθήκες για την νίκη..."

Την πολιτική εισήγηση στο Συνέδριο την υπέβαλε ο Βάγγελ Κόϊτσεβ. Όπως αναφέραμε, αυτή την εισήγηση ουσιαστικά την είχε γράψει ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι αλλά επειδή ο Κόϊτσεβ δεν ήξερε να διαβάσει το μακεδονικό αλφάβητο, την ώρα της ομιλίας, υπήρξε μια αστεία ατμόσφαιρα που αντιμετώπισε τον χλευασμό των συνέδρων. Ο ίδιος ο Ζαχαριάδης είπε: "Αυτός ο Κόϊτσεβ μας έκανε ρεζίλι..."

Η Βέρα Νικόλοβα υπέβαλε μια περίληψη του έργου του ΑΜΓ και μετά από αυτήν μίλησε ο Ράκοβσκι για την εργασία ανακίνησης στο ΝΟΦ.

Ο Μιχάλης Μάλιος διάβασε το νέο πρόγραμμα και καταστατικό του ΝΟΦ. Αυτός, εν συντομία, ανέφερε ότι αυτές οι αλλαγές προέκυψαν ως αποτέλεσμα του ψηφίσματος της Πέμπτης ολομέλειας της ΚΕ του ΚΚΕ με το οποίο, μετά τον πολύχρονο αγώνα, ο μακεδονικός λαός παίρνει τα δικαιώματά του.

Το Συνέδριο χαιρέτησε κι ο στρατηγός Καραγιώργης εκ μέρους της ΠΔΚ και του ΔΣΕ. Στην ομιλία του αναφέρθηκε στην καταστροφή του ΔΣΕ όπως, επίσης, στην κατάσταση των γραμμών των μοναρχοφασιστών, υπογραμμίζοντας ότι ο ΔΣΕ τώρα είναι σε καλύτερη κατάσταση από τα προηγούμενα χρόνια και ότι το 1949 πρέπει να γίνει η χρονιά της νίκης του ΔΣΕ.

Μετά τις κεντρικές ομιλίες των συνεδρών, ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι διάβασε την λίστα των υποψηφίων μελών του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Η λίστα εμφανιζόταν έτσι: 1. Βάγγελ Κόϊτσεβ 2. Πάσκαλ Μίτρεβσκι 3. Στάυρε Κότσεβ 4. Βέρα Νικόλοβα 5. Πάβλε Ράκοβσκι 6. Μιχαήλ Μάλιος 7. Τάσος Γουσόπουλος-Μάκης 8. Λάζο Ποπλαζάροβ 9. Πάντο Βάϊνοβσκι 10. Βάγγελ Νίτσεβ 11. Ουρανία Πίροβσκα 12. Σταύρος Μάνγκοβ 13. Πάσκαλ Πασκάλεβσκι 14. Μίντσο Φότεβ 15. Ντόνε Σικαβίτσοβσκι 16. Λάμπρος Τσολάκοβ 17. Τάνε Ναούμοβ 18. Χρυσάνθη Τζάντζοβσκα 19. Πάβλε Σαλαμαντούροβσκι 20. Γκιόργκι Νεντέλκοβσκι 21. Χρήστος Κολέντζε 22. Ντίμιταρ Τρπκοβ 23. Μαρίκα Ελκοβα 24. Τάνας Γαρέφης 25. Κώστας Γιάντσεβ 26. Ζήση Ντέλεβσκα 27. Τόντορ Κότζεβ-Βίκτορ 28. Τίμιο Ράλεβ 29. Ντίμιταρ Βελάκι 30. Σουλτάνα Ατανάσοβα 31. Μάχη Πιλάεβα 32. Γκέρμαν Ντάμεβσκι 33. Κόλε Πάνοβ 34. Κρούμε Σαρμπίνοβ 35. Τάσκο Χατζηγιάνοβ 36. Σλόμπονταν-Σώτηρ 37. Λάμπρος Μόσκοβ 38. Κόλιο Παπασερμπετσίεβ 39. Ουρανία Αλίποβα 40. Τάνε Πάσκοβ 41. Πέτρε Σόρεβ 42. Βάγγελ Τζάκοντσεβ 43. Βάσιλ Καραζόβσκι 44. Πέτσο Ρόμεβ 45. Γιάννης Νίτσεβ 46. Γιάνε Βλάσετο 47. Τζίλκα Τζέποβα 48. Αντωνία Φιλίποβα 49. Αφροντίτα Λιάκοβα 50. Γκιόργκι Γιάντσεβ.

Υποψήφιοι για μέλη του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ: 1. Τέγκο Στοϊάντσεβ 2. Πάντιλ Ικόννομοβ 3. Νάουμ Πάσκοβ 4. Νάουμ Ντέλεβσκι 5. Φώτης Ιλκοβσκι 6. Κόλε Σιμιτσίεβ 7. Γκόγκο Πετρίτσεβσκι 8. Κώστας Τζίνγκοβσκι 9. Κίρο Κούζεβσκι 10. Ντόρας Γκλούβτσεβ 11. Φίλκο Κάλκοβ 12. Γκίρο Ντίμιτρεβ 13. Ζίβκο Σάνκοβσκι 14. Νούλη Ζέζεβα 15. Μιχαήλ Ποπσπίροβ 16. Γιάννης Κούρτοβσκι 17. Κώστας Ντέλεβσκι 18. Σώτηρ Πάραπουλοβ.

Η ψηφοφορία ήταν μυστική και τις λιγότερες ψήφους έλαβαν: Πάσκαλ Μίτρεβσκι 22 ψήφους λιγότερες, ο Μίντσο Φότεβ 20 ψήφους λιγότερες, ο Κόϊτσεβ 17, ο Κωτσόπουλος 18, ο Μάλιος 8, η Βέρα 5 ψήφους λιγότερες, κτλ.

Στο τέλος, και οι 50 προτεινόμενοι υποψήφιοι του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ εκλέχτηκαν. Το Συνέδριο υιοθέτησε ψήφισμα το οποίο εγκρίθηκε πλήρως και έχει ως εξής:

ΠΡΟΚΗΡΥΞΗ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

700 μέλη του ΝΟΦ που ως εκπρόσωποι συμμετείχαμε στο Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, εκφράζοντας τον αγώνα του μακεδονικού λαού μας της Αιγαιατικής περιοχής της Μακεδονίας

ΔΙΑΚΗΡΥΣΣΟΥΜΕ

Ο μακεδονικός λαός, που εδώ και 4 χρόνια διεξάγει έναν ασυμβίβαστο αγώνα κατά του ντόπιου μοναρχοφασισμού και των Άγγλο-αμερικανών ιμπεριαλιστών για ελευθερία, δημοκρατία και εθνική αναγνώριση, ρίχτηκε ολοκληρωτικά σε αυτόν τον αγώνα.

Ο μακεδονικός λαός, αγωνιζόμενος σε ανήκουστες δυσκολίες, χάρη στις πανανθρώπινες προσδοκίες του, κατάφερε να τις νικήσει και στη φωτιά του εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα, με το σπαθί και το αίμα του, κέρδισε τα εθνικά, πολιτικά και πολιτιστικά δικαιώματα του.

Ο μακεδονικός λαός με τους αγώνες και τα θύματα του, με τα σημερινά πλεονεκτήματα, διακηρύσσει σήμερα την απόφαση του να αγωνιστεί για εθνική απελευθέρωση, για την επίτευξη ελεύθερου εθνικού και κρατικού βίου όπως ο ίδιος το επιθυμεί.

Με την πραγματοποίηση αυτού του σκοπού, η πραγμάτωση των προσδοκιών του και ο στόχος προς τον οποίο προσπάθησε σε όλους τους αγώνες του, καθοδηγούμενος τον καιρό της εθνικής του καταπίεσης και στη συνέχεια, με μεγαλύτερη ένταση, στη πρώτη γερμανο-ιταλο-βουλγαρική κατοχή, προκηρύσσει την απόφαση του να αγωνιστεί ακόμα πιο μαζικά και πιο αποφασιστικά και σε πιο στενή ενότητα με τον ελληνικό λαό, για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους άγγλο-αμερικανούς ιμπεριαλιστές και ντόπιους μοναρχοφασίστες, για την ΝΙΚΗ της δημοκρατίας και την ανεξαρτησία της χώρας. Αυτός ο αγώνας είναι αγώνας για σωτηρία, αγώνας για την φυσική και εθνική ύπαρξη του.

Σε αυτές τις κρίσιμες στιγμές που συγκαλείται το 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ, οι εχθροί του λαού μας καταβάλλουν προσπάθειες από όλες τις πλευρές να σπάσουν την ενότητα ανάμεσα στο μακεδονικό λαό και την αγωνιστική ενότητα ανάμεσα στο μακεδονικό και στον ελληνικό λαό, ενότητα που είναι απαραίτητη για την νίκη των δυο λαών. Διάφοροι εχθροί του λαού μας, χρησιμοποιώντας τις δυσκολίες του πολέμου κι άλλες που προέρχονται από αυτόν, χρησιμοποιώντας την κατάσταση που δημιουργήθηκε στη Γιουγκοσλαβία διασπείρουν διάφορα συνθήματα που βρίσκουν έδαφος σε κάποιους λιγοψυχείς και άχρηστα στοιχεία και τους ενθαρρύνουν προς την λιποταξία.

Εμείς, οι 700 σύνεδροι του 2ου Συνεδρίου του ΝΟΦ, αυτούς τους ανθρώπους που μας προδίδουν, που οργανώνουν διάσπαση και αποστασία στις γραμμές μας ποδοπατώντας το αίμα χιλιάδων ηρώων μας, τους κηρύσσουμε απλά ως προδότες και άθλιους λιποτάκτες του αγώνα του λαού μας. Αυτοί υποχώρησαν υπό των εχθρικών κηρυγμάτων και του στρεβλωτικού έργου εκείνων των διασπαστών και πήραν τον εύκολο δρόμο της φυγής και της λιποταξίας. Αυτοί διέπραξαν μια καταραμένη, προδοτική και αντί-

λαϊκή πράξη που βοήθησε μόνο τον εχθρό- τον μοναρχοφασισμό και το ιμπεριαλιστικό στρατόπεδο.

ΔΙΑΚΗΡΥΣΣΟΥΜΕ

Ότι την ενότητα των δυο λαών μας, που επιτεύχθηκε στην φωτιά του μακρόχρονου αγώνα μας και που εκφράστηκε στο κοινό αίμα των καλύτερων παιδιών του ελληνικού και του μακεδονικού λαού, θα την διαφυλάξουμε σαν την κόρη οφθαλμών μας από κάθε κρυφό ή φανερό εχθρό των λαών μας.

Ο μακεδονικός λαός θα αποτρέψει και θα τιμωρήσει αλύπτητα οποιαδήποτε διχαστική δραστηριότητα από όπου κι αν προέρχεται και θα καταβάλει προσπάθειες να ανταποκριθεί στην ενότητα των δυο λαών, γιατί χωρίς αυτή δεν μπορούν να νικήσουν ούτε ο ελληνικός, ούτε ο μακεδονικός λαός.

Το 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ, όπως διαπιστώθηκε από τις ομιλίες όλων των συνέδρων και των στελεχών, είναι ένα συνέδριο που ενισχύει την ιδεολογική, πολιτική και οργανωτική ενότητα του ΝΟΦ και του λαού μας. Σήμερα ο μακεδονικός λαός προχωρεί σε ξεκάθαρο ιδεολογικό και πολιτικό μέτωπο. Με την κατάκτηση του δικαιώματος από τον λαό μας να αποφασίσει μόνος του την εθνική και κρατική υπόσταση του- απομακρύνονται όλες οι παρεξηγήσεις που υπήρχαν παλιά. Τώρα τα στελέχη και μέλη του ΝΟΦ θα διαφωτίσουν ολόκληρο το μακεδονικό λαό για τα πλεονεκτήματα του και για το δρόμο που βαδίζει σήμερα ο λαός μας που τον οδηγεί με σιγουριά προς την εθνική του υπόσταση.

Το 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ συγκαλείται σε αποφασιστικές και επώδυνες στιγμές. Ο αγώνας είναι δύσκολος αλλά θα πετύχουμε την νίκη. Δεν πολεμάμε μόνο τον ντόπιο μοναρχοφασισμό αλλά και την παγκόσμια ιμπεριαλιστική αντίδραση, η οποία δίνει κάθε βοήθεια και τόνώνει τον φασισμό.

Για να ξεπεράσουμε αυτές τις δυσκολίες πρέπει να γίνουν υπεράνθρωπες προσπάθειες, να επιστρατευτούν όλες οι δυνάμεις και δυνατότητες του λαού μας, να τεθούν σε διαθεσιμότητα όλα του τα μέσα.

Απαραίτητη είναι μεγαλύτερη εμμονή, ενότητα και αποφασιστικότητα για να κερδίσουμε την νίκη.

Το ΝΟΦ πρέπει να διευρυνθεί, να ενώσει σε ένα πανεθνικό μέτωπο ολόκληρο το μακεδονικό λαό, να ενεργοποιήσει και να συμπεριλάβει στον αγώνα και τις πιο απομακρυσμένες μάζες του λαού μας και, συγκεντρωμένοι κάτω από την αγωνιστική εθνικοαπελευθερωτική σημαία μας, να τις καθοδηγήσει στον αγώνα για δημοκρατία και ανεξαρτησία, για την επίτευξη της νίκης.

Να πραγματοποιήσει διαρκής πολιτικο-εκπαιδευτική εργασία για να υψώσει γενικά την φωνή του λαού σε αποδοκιμασία και σε καταδίκη και σε μίσος κατά των αποστατών και των προδοτών και να εξαφανίσει την λιποταξία η οποία βοηθά μόνο τον εχθρό, τον παγκόσμιο ιμπεριαλισμό, τους εμπρηστές νέων πολέμων. Ο αγώνας μας, και ο αγώνας του ελληνικού λαού, είναι ένας συμπαγής τοίχος κατά του ιμπεριαλιστικού

μετώπου που με την νίκη του στερεώνει το μέτωπο της δημοκρατίας και της ειρήνης, επειδή αποδυναμώνει το ιμπεριαλιστικό μέτωπο- το μέτωπο ενός νέου πολέμου.

ΖΗΤΩ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.!

Παρά το γεγονός ότι στο Συνέδριο είχε δοθεί ένα ασυνήθιστα πανηγυρικό χαρακτήρα και δηλώνονταν ότι αυτό εκπληρούσαι τις αιώνιες προσδοκίες του μακεδονικού λαού και ότι αυτό το Συνέδριο στεφάνωσε την ενότητα και σταθερότητα των στελεχών του ΝΟΦ, από την ίδια την ομιλία του γενικού γραμματέα του ΚΚΕ, Ζαχαριάδη, και την Διακήρυξη του 2ου Συνεδρίου του ΝΟΦ μπορεί να αισθανθεί κανείς ακριβώς το αντίθετο.

Η αλήθεια είναι ότι η τότε ηγεσία του ΝΟΦ σε αυτό το Συνέδριο εμφανιζόταν ενωμένη αλλά αυτό φαινόταν απατηλό και ακουγόταν σαν φάρσα, γιατί ακριβώς εκείνη την εποχή η ηγεσία του ΝΟΦ ήταν πιο διχασμένη και διαιρημένη όσο ποτέ και αυτό ήταν αποτέλεσμα της πολιτικής του ΚΚΕ και των παραγόντων του, που ρίχτηκαν στην οργάνωση με μοναδική αποστολή να διασπάσει την ενότητα της μακεδονικής ηγεσίας. Σε αυτό σημείωσε επιτυχία χάρη στο γεγονός ότι τα στελέχη, πραγματικοί Μακεδόνες, ανελέητα συκοφαντημένα και διωκόμενα, αναγκάστηκαν να αφήσουν το κίνημα και να μεταβούν στη Λ.Δ. της Μακεδονίας. Μάταια προσπάθησαν να βρουν κατανόηση από την ηγεσία του ΚΚΕ και ΔΣΕ και να συνεχίσουν ισότιμα τον κοινό αγώνα. Δυστυχώς, ένα μέρος των παλιών στελεχών του ΝΟΦ δεν βρήκε τη δύναμη να εναντιωθεί και λύγισε στην πίεση της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΔΣΕ της οποίας έγιναν οι μαριονέτες, εκτελώντας αποστολές που συχνά ήταν εναντίον των συμφερόντων του μακεδονικού λαού. Κάποιοι από τους ηγέτες του ΝΟΦ, τυφλωμένοι από τις βαθμίδες και την προσωπική επιβεβαίωση, έγιναν υπάκουα πιόνια του Ζαχαριάδη και των άλλων ηγετών του ΚΚΕ και του ΔΣΕ και μαζί με αυτούς προσπάθησαν, με κάθε κόστος, μέσα από δημαγωγικά συνθήματα και υποσχέσεις να κοροϊδέσουν και να παραπλανήσουν το μακεδονικό λαό, μην υπολογίζοντας τα βάσανα του και τις τεράστιες θυσίες του.

Ως επιβεβαίωση αυτού του συμπεράσματος θα είναι τα γεγονότα που θα συμβούν αργότερα, τα οποία με ακρίβεια και σαφήνεια θα δείξουν τις εσφαλμένες αντιλήψεις και τις ιδιοτελείς προσδοκίες τους.

ΔΙΑΣΚΕΨΗ ΤΟΥ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ Ν.Ο.Φ.

Στις 7 Απριλίου 1949 πραγματοποιήθηκε διάσκεψη του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΝΟΦ με την εξής ημερησία διάταξη:

1. Σχέδιο εργασίας μετά το 2ο Συνέδριο του ΝΟΦ.

2. Χρονοδιάγραμμα για τα μέλη του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΝΟΦ της επιτόπιας εργασίας.

Στη διάσκεψη συμμετείχε και ο Νίκος Ζαχαριάδης, ο οποίος στην πραγματικότητα είχε πάρει την ηγεσία της οργάνωσης του ΝΟΦ στα χέρια του.

Τα στελέχη του ΝΟΦ έλαβαν τα ακόλουθα καθήκοντα:

Ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι αναλάμβανε να διατηρεί σχέσεις με όλα τα περιφερειακά συμβούλια του ΝΟΦ, με το Αρχηγείο του ΔΣΕ, να συνεργάζεται με το ΚΚΕ και την ΕΠΟΝ,

να κατάρτιζε την δημιουργία του ΝΟΜΣ, να διαχειρίζεται άμεσα την οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής της Φλώρινας.

Ο Μιχαήλ Μάλιος αναλάμβανε να συνεργαστεί με τον Πάσκαλ και συγχρόνως να διοικήσει και την οργάνωση του ΝΟΦ της περιοχής της Καστοριάς.

Ο Πάβλε Ράκοβσκι να διαχειρίζεται την ανακίνηση και να οργανώνει την έκδοση των ενημερωτικών δελτίων.

Ο Βάγγελ Κόϊτσεβ να οργανώνει την ανακίνηση των Μακεδόνων στο ΔΣΕ και να υποβάλει προτάσεις για την προαγωγή Μακεδόνων ανταρτών ως αξιωματικούς του ΔΣΕ. Επιπλέον, ο Κόϊτσεβ έπρεπε να ασχολείται με τις καταγγελίες και τα αιτήματα που θα υποβάλλονταν στο ΝΟΦ.

Ο Λάζο Ποπλαζάροβ να πάει στις μονάδες πυροβολικού του ΔΣΕ κι εκεί να διενεργήσει ανάλυση των αποφάσεων του 2ου συνεδρίου του ΝΟΦ.

Ο Πάντο Βαϊνόβσκι θα πραγματοποιούσε πολιτική διάλεξη στην 11η ταξιαρχία του ΔΣΕ στους Μακεδόνες αντάρτες και θα εργαζόταν γύρω από την πρόληψη της λιποταξίας.

Ο Τάσκο Χατζηγιάνοβ θα διαχειριζόταν την οργάνωση του ΝΟΦ στην περιοχή της Έδεσσας.

Ο Μίνστο Φώτεβ θα βοηθούσε την οργάνωση του ΝΟΦ στην περιοχή Φλώρινας.

Η Ουρανία Πίροβσκα θα βοηθούσε την οργάνωση ΑΜΓ της περιοχής Καστοριάς.

Ο Βάγγελ Νίτσεβ θα διαχειριζόταν την οργάνωση του ΝΟΦ στην Ανατολική Μακεδονία.

Ο Πάσκαλ Πασκάλεβσκι ανέλαβε την ανακίνηση του ΝΟΦ.

Ο Σταύρος Κωτσόπουλος, εκπρόσωπος της ΠΔΚ για την Δυτική Μακεδονία, θα εργαζόταν στην εκτέλεση των αποφάσεων του Δεύτερου συνεδρίου του ΝΟΦ σε όλα τα περιφερικά συμβούλια.

Όλα τα καθήκοντα έπρεπε να εκτελεστούν μέσα στον Απρίλιο της ίδιας χρονιάς. Στο τέλος, ο Ζαχαριάδης επιτέθηκε στην πολιτική της Γιουγκοσλαβίας, μετά άσκησε πίεση σε μερικούς ηγέτες του ΝΟΦ να εγκαταλείψουν την προσήλωση τους προς το γιουγκοσλαβικό κομμουνιστικό κόμμα.

Στην διάσκεψη αποφασίστηκε ο Πάβλε Ράκοβσκι και η Βέρα Νικόλοβα, ως εκπρόσωποι του ΝΟΦ, να συμμετάσχουν στο συνέδριο ειρήνης, το οποίο έπρεπε να πραγματοποιηθεί στις 5 Μαΐου 1949 στη Πράγα.

Ενδιαφέρον είναι να αναφέρουμε ότι σε αυτή τη διάσκεψη κάποιοι ηγέτες του ΝΟΦ έθεσαν θέμα για την θέση που θα έπρεπε να πάρουμε έναντι του Κεραμετσίεβ, του Γκότσε Ντιμάκοβσκι και άλλων ηγετών του ΝΟΦ που βρίσκονται σε γιουγκοσλαβικό έδαφος. Σε αυτό, ο Ζαχαριάδης απάντησε: “δεν πρέπει να λέτε τίποτα στο λαό και στις ηγεσίες, ούτε γι’ αυτούς αλλά ούτε να τους επιτίθεστε ως λιποτάκτες. Καλύτερα είναι να μην συζητάτε γι’ αυτά τα άτομα. Ο Κεραμετσίεβ είναι εντελώς αδιόρθωτος και δεν μπορούμε να ασχολούμαστε μαζί του, ενώ με τον Γκότσε Ντιμάκοβσκι μπορούμε κάπως να συνεννοηθούμε. Εμείς τώρα προσπαθούμε να τους διασπάσουμε, τον έναν από τον άλλον, και δουλεύουμε σ’ αυτό...”

Τον Απρίλιο 1949, στο δρόμο προς τη Βουλγαρία και την Τσεχοσλοβακία, μέσω Σκοπίων, πέρασαν τα μέλη του ΝΟΦ Βέρα Νικόλοβα, Πάβλε Ράκοβσκι, Τάνε Ναούμοβ, Βάγγελ Νίτσεβσκι και Τόντορ Κωτσόπουλος-Βίκτωρ. Αυτοί, όσο παρέμειναν στα Σκόπια, εκτός από τον Κωτσόπουλο, επικοινωνήσαν με τον Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε, τον Μιχαήλ Κεραμετσίεβ, τον Βάγγελ Αγιάνοβσκι-Οτσε και την Στεριάνα Βεγγέλοβα. Στις συζητήσεις που είχαν ενημερώθηκαν για τις στάσεις και τους λόγους που έκαναν τα παλιά μέλη του ΝΟΦ να μην έρθουν στο Δεύτερο Συνέδριο του ΝΟΦ. Σε αυτές τις συζητήσεις η Βέρα, ο Πάβλε, ο Τάνε και ο Βάγγελ Νίτσεβ εξέφρασαν κατανόηση και συμφώνησαν με τις στάσεις τους, λέγοντας τους ότι σε αυτούς είχαν δοθεί διαφορετικές εξηγήσεις και ότι τους είχαν παραπλανήσει για τους λόγους της διέλευσης τους στη Γιουγκοσλαβία.

Στις 2 Μαΐου 1949 ο Τάνε Ναούμοβ, γραμματέας του περιφερικού συμβουλίου του ΝΟΦ στην περιοχή Φλώρινας, στην επιστροφή του από την Βουλγαρία στα Σκόπια, συζήτησε πάλι με τον Βάγγελ Αγιάνοβσκι. Για την διαμονή του στη Βουλγαρία ανέφερε: “Όταν φτάσαμε στη Σόφια μας έκλεισαν σε ένα δωμάτιο, στο κελάρι του ελληνικού συνδέσμου, κι εκεί μας κράτησαν 6 ημέρες, μην επιτρέποντας μας να βγούμε έξω. Στις συζητήσεις που είχαμε με τον Βίκτωρ, σχετικά με την διαφωνία σας με το ΚΚΕ, αυτός συνεχώς σας κατηγορούσε και, συγχρόνως, κι εμάς μας επέκρινε που συζητήσαμε μαζί σας. Εγώ, ο Πάβλε και η Βέρα αντισταθήκαμε στις κατηγορίες εναντίον σας κι αυτός, θυμωμένος, είπε στη Βέρα: “δεν ήσουν εσύ που τους κατηγορούσες, τους καταδίκάζες και τους διέβαλες μπροστά στον λαό και τώρα έχεις το θάρρος να τους δικαιολογείς;” Η Βέρα, ως απάντηση σε αυτά, του είπε: “Αναγνωρίζω ότι έκανα λάθος που τους κατηγορήσα, διότι δεν ήξερα γιατί οι σύντροφοι μένουν στη Γιουγκοσλαβία αλλά, μετά απ’ οσα έμαθα, όχι μόνο τους στηρίζω αλλά κι εγώ θα αγωνιστώ γι’ αυτόν τον στόχο”. Ο Βίκτωρ, γι’ αυτές τις επικοινωνίες μας, έκανε αναφορά στη ΚΕ του ΚΚΕ κι αυτό μας το είπε ανοιχτά, όπως σ’ εμένα έτσι και στον Πάβλε και στη Βέρα, και για τον Πάβλε είπε: “θα δει αυτός πως θα περάσει, όταν γυρίσουμε”. Το ίδιο είπε και για την Βέρα. “Δεν είχαν το δικαίωμα να συναντηθούν με τους προδότες-έλεγε-και μάλιστα με τον Κεραμετσίεβ...”

... Στις 26 Απριλίου 1949 ήρθε ένας υψηλός αξιωματούχος του βουλγαρικού κόμματος κι άρχισε να μας επιτίθεται φραστικά: “Ποιος σας είπε να έρθετε στη Βουλγαρία; Γιατί το κόμμα σας δεν μας ενημέρωσε νωρίτερα για την άφιξη σας; Τι να σας κάνουμε τώρα;” Ο Πάβλε Ράκοβσκι του απάντησε: “Απορώ πως τολμάτε να λέτε ότι ήρθαμε αιφνιδιαστικά όταν ο αρχηγός μας, ο Ζαχαριάδης, μας έστειλε και μας έδωσε οδηγίες για ολόκληρη την αποστολή μας. Από που να ξέρουμε εμείς ότι δεν συνεννοήθηκε μαζί σας;” Μετά απ’ αυτή την παρεξήγηση, μας έδωσε την άδεια να πάμε για προσκύνημα στον τάφο του Γιάνε Σαντάνσκι και μετά μας τακτοποίησε σε ένα ξενοδοχείο. Από τον ελληνικό σύνδεσμο μας ενημέρωσαν ότι η βουλγαρική διοίκηση έκλεισε τα ελληνο-βουλγαρικά σύνορα και ότι στο μέλλον δεν θα αφήσουν κανένα να περάσει τα σύνορα. Ένας από τον ελληνικό σύνδεσμο μας είπε ότι θα μας κλείσουν σε κάποιο στρατόπεδο κι αυτό πολύ μας ανησύχησε. Αργότερα, ήρθε ένας Βούλγαρος, πήρε τον Πάβλε και την Βέρα και τους είπε ότι θα τους στείλει στη Πράγα αεροπορικώς, διότι άλλος δρόμος δεν υπάρχει. Στις 30 Απριλίου 1949 μου ανακοίνωσαν ότι πρέπει να φύγω μέσω Γιουγκοσλαβίας για την

Ελλάδα, ενώ στον Βάγγελ Νίτσεβ και τον Βίκτωρ τους διέταξαν να φύγουν για την Ανατολική Μακεδονία προς τις Σέρρες με την προϋπόθεση να μην ξαναχρησιμοποιήσουν το έδαφος της Βουλγαρίας. Όταν έφευγα, ο υπεύθυνος του ελληνικού συνδέσμου στη Σόφια, με το όνομα Βαγγέλης, με παρακάλεσε να ενημερώσω τους συντρόφους του ΚΚΕ για την κατάσταση τους, για την διάλυση των συνδέσμων στη Βουλγαρία, κτλ. Όταν έφτασα στα βουλγαρο-γιουγκοσλαβικά σύνορα είδα ότι κι εκεί ο ελληνικός σύνδεσμος είχε διαλυθεί. Στα Σκόπια έφτασα την 1η Μαΐου και από τον ελληνικό σύνδεσμο μας έβλεπα τον εορτασμό που πραγματοποιούνταν με αφορμή την Ημέρα της εργασίας. Στη συζήτηση που είχα με τον υπεύθυνο του ελληνικού συνδέσμου στα Σκόπια, με το όνομα Νίκος, αυτός μου είπε να συναντηθώ με εσάς και να ζητήσω τους λόγους για τους οποίους δεν επιστρέφετε στο κίνημα, λέγοντας μου ότι αν ο Γκότσε, ο Οτσε και ο Κεραμετσίεβ, αν θέλουν, μπορούν να επιστρατεύσουν πάνω από 4.000 Μακεδόνες από τη Γιουγκοσλαβία. Όταν του είπα ότι οι σύντροφοι έχουν κάποιες διαφωνίες με την ΚΕ του ΚΚΕ αυτός είπε ότι το ήξερε αυτό...”

Μετά από μερικές ημέρες, μέσα στον Μάιο, επιστρέφοντας από την Πράγα ο Πάβλε Ράκοβσκι συναντήθηκε με τον σύντροφο Μιχαήλ Κεραμετσίεβ και τον Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε. Αυτοί του έδωσαν μια επιστολή με σκοπό να τη δώσει στη ΚΕ του ΚΚΕ.

Η επιστολή ανέφερε:

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΟΥ ΚΟΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Στην ελεύθερη Ελλάδα

Σύντροφοι,

Η ενοχή που επιρρίπτεται σε μας από πλευράς των νέων μελών του ΚΚΕ που διαχειρίστηκαν αλλά και σήμερα διαχειρίζονται το μακεδονικό ζήτημα, είτε προφορικά στις κομματικές συνεδριάσεις κτλ, η ακόμα και γραπτά – στο Ψήφισμα του Γραφείου Πληροφοριών της ΚΕ του ΚΚΕ στις 15 Ιουλίου 1948, στη τέταρτη και πέμπτη συνάντηση της ολομέλειας της ΚΕ του ΚΚΕ, είτε για να επιβληθεί αυτό το ζήτημα μέσα στου ΝΟΦ – μη αναφέροντας μας προσωπικά τους ίδιους - μας χαρακτηρίζουν ως εξής:

1. Ότι είμαστε διασπαστές-φιλόδοξοι: ότι διεξάγουμε αγώνα για προσωπική προαγωγή, ότι επιβαλλόμαστε, κι άλλα.

2. Ότι είμαστε όργανα της αντίδρασης επειδή εκμεταλλευόμαστε την συγκεκριμένη θέση μιας λαϊκής δημοκρατικής χώρας, ότι μας επηρεάζουν ομπορουνιστικές θεωρίες των οποίων το κέντρο βρίσκεται εκτός Ελλάδας και ότι είμαστε απλά καιροσκόποι.

3. Ότι εμείς οργανώνουμε την λιποταξία των Μακεδόνων μαχητών του ΔΣΕ.

4. Ότι η έδρα μας στα Σκόπια μετατράπηκε σε καταφύγιο βοήθειας και συγκέντρωσης ανανδρων, υπόπτων και σοβινιστικών μακεδονικών στοιχείων και ότι με

αυτόν τον τρόπο διαλύεται η ενότητα των Μακεδόνων αγωνιστών του ΔΣΕ, του μακεδονικού και του ελληνικού λαού.

5. Ότι ζητάμε την ένωση, αμέσως, της Μακεδονίας του Αιγαίου και του Πίριν.

6. Ότι εμείς με δική μας ευθύνη κρατάμε εδώ χιλιάδες Μακεδόνες ικανούς για αγώνα και γι' αυτό το Αρχηγείο του ΔΣΕ και η ΚΕ του ΚΚΕ αναγκάζεται να οπλίζει και να στέλνει στις πρώτες γραμμές Μακεδόνισες γυναίκες κάτω των 40 ετών, αρρώστους και σακατεμένους μαχητές, Μακεδονόπουλα των 13 και 14 ετών, κτλ.

7. Ότι εμείς, και ειδικά ο Κεραμετσίεβ, διαδώσαμε το σύνθημα «Ελεύθερη ανεξάρτητη Μακεδονία στα πλαίσια Βαλκανικής Ομοσπονδίας».

8. Ότι όλοι εμείς φέρουμε την ευθύνη που δεν υπάρχει μαζί μας «αμοιβαία κατανόηση» και που καμία συμφωνία δεν πετυχαίνει με εμάς.

9. ότι είμαστε δειλοί και φεύγουμε για να σώσουμε το τομάρι μας και κρυβόμαστε σαν τα ποντίκια, κτλ.

10. Ότι είμαστε απλά προδότες, όργανα της αντίδρασης και διασπαστές της ενότητας μεταξύ του μακεδονικού και του ελληνικού λαού.

Σύντροφοι,

Θεωρούμε ότι είναι καθήκον μας να απαντήσουμε ακόμα μια φορά σε όλες αυτές τις κατηγορίες. Όπως μέχρι τώρα, έτσι και σήμερα θα σας θυμίσουμε και θα σας αναλύσουμε τις απόψεις μας στο ζήτημα της μέχρι τώρα ηγεσίας σας στο ΝΟΦ και την σχέση σας με το μακεδονικό ζήτημα γενικά, στην Ελλάδα. Επίσης, θα σας εξηγήσουμε τους λόγους της παραμονής μας στη Γιουγκοσλαβία και την στάση μας.

Σας είναι γνωστό ότι στην οργάνωση μας του ΝΟΦ προϋπήρχε η οργάνωση ΣΝΟΦ, της οποίας η ίδρυση είχε εγκριθεί από το Πολιτικό Γραφείο της ΚΕ του ΚΚΕ τον Οκτώβριο 1943, με πρόταση των ενεργών Μακεδόνων στελεχών. Είχε εγκριθεί να υπάρχει και να λειτουργεί, αν και περιορισμένα, στην περιοχή της Καστοριάς κι αργότερα και στην περιοχή της Φλώρινας.

Σας είναι γνωστό ότι το ΣΝΟΦ απέδειξε στην πράξη ότι ήταν η μοναδική, σωστή, εθνικο-απελευθερωτική οργάνωση των Μακεδόνων της Ελλάδας, ότι αυτή η οργάνωση ήταν ο μόνος τρόπος και μέσο απολύτως επιτυχημένο για να συντριβεί το κομιτάτο και προς το συμφέρον της αγωνιστικής δημοκρατικής ενότητας του μακεδονικού λαού στην Ελλάδα, για να ενδυναμώσει σε τεράστιο βαθμό την αγωνιστική ετοιμότητα, για να αυξήσει και να ενισχύσει την μακεδονική εθνική επίγνωση, για την επιτυχή ανάπτυξη της αδελφосύνης και ενότητας στον ίδιο το μακεδονικό λαό στην Ελλάδα – όπως και μεταξύ Μακεδόνων και Ελλήνων.

Εσείς ξέρετε ότι τον Μάιο 1944 είχε συλληφθεί η ηγεσία του ΣΝΟΦ από τον ΕΛΑΣ, με απόφαση και έγκριση των εκπροσώπων των ανταρτών (Μακεδονικό γραφείο της Δυτικής Μακεδονίας) και ότι, στη συνέχεια, ο σύντροφος Νάουμ Πεϊοβ, με άλλους 80 Μακεδόνες αντάρτες, έφυγε από τον ΕΛΑΣ και προσχώρησε στις μακεδονικές μονάδες εντος των Γιουγκοσλαβικών αντάρτικων δυνάμεων. Πως έγινε η διάλυση του ΣΝΟΦ, η διάλυση των μακεδονικών μονάδων στο ΕΛΑΣ και, στο τέλος, η μετάβαση περίπου 1.000

Μακεδόνων ανταρτών και στελεχών μας στις γραμμές του μακεδονικού αντάρτικου στρατού; Για ποιο λόγο όλα αυτά;

Επειδή, όπως υπενθύμισε και ο σύντροφος Ζαχαριάδης, στη πέμπτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ (Ιανουάριος 1949), τα σοβινιστικά, συντονισμένα προς την ιδέα της μεγάλης Ελλάδας, και καιροσκοπικά στοιχεία της ηγεσίας του ΕΛΑΣ επέδειξαν ανικανότητα να λύσουν το μακεδονικό ζήτημα.

Σας είναι γνωστό ότι η οργάνωση μας του ΝΟΦ είναι η συνέχεια του ΣΝΟΦ, ότι ιδρύθηκε και παρουσιάστηκε το τελευταίο δεκαήμερο του Απριλίου 1945 και ότι καθοδηγούσε σωστά το μακεδονικό λαό για να τον σώσει από τους μοναρχοφασίστες και τους Αγγλο-αμερικανούς ιμπεριαλιστές, τον σύνδεσε και τον μετέτρεψε σε ισχυρό (φυσικό) σύμμαχο του ελληνικού λαού στον κοινό δημοκρατικό αγώνα. Αλλά, παρ' όλα αυτά, μόλις το ΝΟΦ παρουσιάστηκε και άρχισε να εργάζεται έγινε υπ' αριθμός ένα στόχος προς καταστροφή όχι μόνο από πλευράς των μοναρχοφασιστών αλλά, παράλληλα, και στόχος της προδοτικής επίθεσης των μελών και ηγετών του ΚΚΕ. Γιατί όλα αυτά; Επειδή το ΝΟΦ εναντιώθηκε στις προϋποθέσεις της συμφωνίας της Βάρκιζας, που και ο σύντροφος Ζαχαριάδης, στην πέμπτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, την είχε χαρακτηρίσει ως προδοτική.

Όλοι εσείς ξέρετε, και ξέρουμε, ότι από τον Σεπτέμβριο 1944 μέχρι τον Μάρτιο 1946, προφορικά και γραπτά, μέλη, στελέχη, μέχρι και υψηλόβαθμοι ηγέτες του ΚΚΕ και το ίδιο το όργανο του ΚΚΕ «Ριζοσπάστης» αποκάλεσαν προδότες, όργανα του Ιντέλιτζενς σέρβις, αυτονομιστές και διασπαστές δεκάδες Μακεδόνες ηγέτες.

Γνωστό σας είναι ότι τον Μάρτιο 1946 στη Θεσσαλονίκη, ο σύντροφος Ζαχαριάδης, στην ομιλία του, πήρε θετική θέση στο ζήτημα του ΝΟΦ και συνέστησε στα μέλη και στην ηγεσία του ΚΚΕ ότι το ΝΟΦ είναι οργάνωση που ταιριάζει στα συμφέροντα του μακεδονικού λαού στην Ελλάδα και, εννοείται, στο δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα.

Ποτέ δεν ήταν μυστικό ότι μέχρι τις 24 Νοεμβρίου 1946 το ΝΟΦ δεν εργαζόταν κάτω από την ηγεσία του ΚΚΕ και ότι τότε αποφασίστηκε το ΝΟΦ να είναι υπό της άμεσης ηγεσίας του ΚΚΕ. Αλλά με βάση τι και πως το ΝΟΦ υποτάχτηκε απόλυτα στην ηγεσία της ΚΕ του ΚΚΕ; Εσείς ξέρετε, όπως και πολλοί Μακεδόνες στελέχη-ηγέτες, όπως και ο μακεδονικός λαός, ότι με βάση την προηγούμενη γραπτή συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ το ΝΟΦ κατέληξε να τεθεί υπό της ηγεσίας του ΚΚΕ. Όλοι ξέρουν ότι βάσει εκείνης της συμφωνίας το ΚΚΕ δεσμεύτηκε να πάρει έναν ηγέτη του ΝΟΦ στη ΚΕ του ΚΚΕ, 2-3 στο μακεδονικό γραφείο του ΚΚΕ, έναν στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, ότι οι γραμματείς στα κομματικά όργανα της οργάνωσης στις επαρχίες της Μακεδονίας- Καστοριά, Φλώρινα και Έδεσσα- θα ήταν Μακεδόνες και τελικά θα εκπροσωπούσαν ισότιμα το μακεδονικό λαό με τα δικά του στελέχη του ΝΟΦ σε όλες τις οργανώσεις του κοινού δημοκρατικού αγώνα. Με βάση αυτή τη συμφωνία το ΝΟΦ ανέλαβε το καθήκον του να τεθεί και να δρα πλήρως και ολοκληρωτικά υπό της ηγεσίας του ΚΚΕ, να σταματήσει κάθε εξάρτηση από ηγεσίες εκτός Ελλάδας. Να διαλύσει τα υπάρχοντα κομματικά κύτταρα στα μακεδονικά χωριά και, τελικά, να διαλύσει τις υπάρχουσες μακεδονικές ομάδες των 1.200 μαχητών και να τεθούν αυτοί υπό την διοίκηση του Αρχηγείου του ΔΣΕ. Από πλευράς του ΝΟΦ η προαναφερθείσα συμφωνία εκπληρώθηκε στο ακέραιο. Αμέσως εκκαθαρίστηκαν τα

κομματικά κύτταρα και οι μακεδονικές μονάδες από τις οποίες μια μονάδα από την περιοχή Καστοριάς/Φλώρινας και μια άλλη από την περιοχή Έδεσσας, αμφότερες με πάνω από 1.000 μαχητές, έλαβαν εντολή να πάνε στην Χασιά και στην Θεσσαλία να ενσωματωθούν με της εκεί μικρές ελληνικές αντάρτικες μονάδες και από κοινού να ενεργήσουν για την δημιουργία, εδραίωση και ανάπτυξη του δημοκρατικού στρατού σε εκείνη την περιοχή, και τελικά το ΝΟΦ πέρασε υπό την άμεση διοίκηση του ΚΚΕ. Και όλα αυτά διασφάλιζαν όλες τις προϋποθέσεις για την δημιουργία, εδραίωση και ανάπτυξη του δημοκρατικού αγώνα στη χώρα, για εδραίωση της αδελφότητας και ενότητας μεταξύ του μακεδονικού και του ελληνικού λαού.

Ενώ οι σύντροφοι του ΝΟΦ εκπλήρωσαν πλήρως τις υποχρεώσεις τους σχετικά με τα άνωθεν, προς το συμφέρον του μακεδονικού λαού και το κοινό αγώνα στην Ελλάδα με βάση την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και ότι ΚΚΕ, τίθεται το ερώτημα πως το ΚΚΕ εκπλήρωσε στη πράξη τις προϋποθέσεις της συμφωνίας. Ορίστε πως: στη ΚΕ του ΚΚΕ δεν ήρθε ούτε ένας ηγέτης του ΝΟΦ, ούτε στο Αρχηγείο του ΔΣΕ. Μόνο ο Τζότζο έγινε δεκτός ως επιμελητής στο επιτελείο του ΔΣΕ για τη Κεντρική και Δυτική Μακεδονία. Στο ΜΓ (Μακεδονικό Γραφείο του ΚΚΕ), αντί των 2-3 Μακεδόνων, έγινε δεκτός μόνο ο σύντροφος Πάσκαλ, ο οποίος προοριζόταν για την ΚΕ του ΚΚΕ, κι αυτό μόνο τυπικά διότι από την αρχή του 1947 έως τον Ιούλιο 1948 δεν συμμετείχε στις στενότερες συσκέψεις του ΜΓ του ΚΚΕ. Ως κομματικούς γραμματείς στις επαρχίες της Καστοριάς και Φλώρινας, αντί να τοποθετηθούν Μακεδόνες, σε συμμόρφωση με την συμφωνία, τοποθετήθηκαν Έλληνες και συγκεκριμένα ο σύντροφος Ζέγκος, ο Ο. Ευθυμιάδης και ο Κατσαβός. Πράγματι, στη περιοχή Έδεσσας-Γουμένισας, στα μέσα του 1947, τοποθετείται ο σύντροφος Γουσόπουλος Αναστάς – Μακεδόνας, ο οποίος δεν ήταν μέλος του ΝΟΦ αλλά γνωστός ως άκρως εχθρικός, με προκατάληψη κατά του ΝΟΦ και κατά του ίδιου του μακεδονικού λαού. Και εκτός αυτού, παντού υπήρχε τάση για αναβάθμιση του ελληνικού προσωπικού στο ΔΣΕ και στις διάφορες πολιτικές οργανώσεις, στο Κόμμα, κτλ., αλλά και παντού βρισκόταν η υποβάθμιση, η περιφρόνηση και η υποτίμηση του μακεδονικού προσωπικού.

Και έτσι, σύντροφοι, πιο συγκεκριμένα, η ηγεσία του ΚΚΕ δεν ολοκλήρωσε και δεν εφάρμοσε στην πράξη τη συμφωνία του 1946 μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ. Οπότε, σύντροφοι, δικαιολογημένα καταλήγουμε στο πρώτο ερώτημα και ερχόμαστε στη πρώτη μας απορία: γιατί η ηγεσία του ΚΚΕ δεν ολοκλήρωσε την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ.

Σύντροφοι,

Ως συνέχεια και ως αποτέλεσμα της μη ολοκλήρωσης των υποχρεώσεων εκ μέρους του ΚΚΕ, που ανέλαβε με την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ, και ως αποτέλεσμα της κακής διοίκησης στην οργάνωση του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος, γενικά, εκ μέρους των αρμοδίων εκπροσώπων του ΚΚΕ, σημειώθηκε διχόνοια στις επαναστατικές δημοκρατικές ηγετικές δυνάμεις του ΝΟΦ και γενικά στο μακεδονικό λαό και με αυτόν τον τρόπο δημιουργήθηκαν δυο στρατόπεδα.

Στο ένα στρατόπεδο μαζεύτηκαν εκείνα τα στελέχη που προσπαθούσαν να εφαρμόσουν τα αιτήματα και την αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού μέσα από την

εφαρμογή της συμφωνίας μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ. Στο άλλο στρατόπεδο ήταν εκείνοι που έλεγαν ότι έχουν δοθεί τα πάντα στο μακεδονικό λαό, ότι όλα ρέουν μέλι –γάλα, με λίγα λογία που ήθελαν να παραιτηθούν, συνειδητά η ασυνείδητα, από την αναβάθμιση του μακεδονικού αγώνα και των στελεχών του και αρνιόντουσαν απόλυτα να συζητήσουν, θεωρώντας ότι είναι μάταιο, ακόμα και επικίνδυνο. Ακολούθησε μονόπλευρα η αναβάθμιση του προσωπικού (Μακεδόνες) που δυσφήμιζαν και εναντιωνόταν στο ΝΟΦ μέχρι την ολοκληρωτική υπόταξη του στην ηγεσία του ΚΚΕ. Υπήρξε μια φοβερή υποτίμηση των στελεχών (Μακεδόνων)- πρωτεργάτες της δημιουργίας, ανάπτυξης και επικράτησης του ΣΝΟΦ και ΝΟΦ, οι οποίοι ήταν οι πρώτοι στο ΕΛΑΣ και ήταν οι πρώτοι που μαζί με τις μακεδονικές μονάδες προσχώρησαν στο ΔΣΕ στις 24 Νοεμβρίου 1946.

Όχι μόνο που διασπάστηκαν οι δυνάμεις του ΝΟΦ και είχαν αντίθετη άποψη για τους παραπάνω λόγους, αλλά ακόμα και οι σύντροφοι της ΚΕ του ΚΚΕ που διοικούσαν στο μακεδονικό ζήτημα όχι μόνο δεν ανέλυσαν τους λόγους αυτής της διάσπασης, παρά με ικανοποίηση μιλούσαν για αυτήν ως «προσωπική διαμάχη» για «προσωπική κυριαρχία» και εφάρμοζαν προς το ΝΟΦ, που ήταν επικεφαλής του μακεδονικού λαού σε έναν αγώνα ζωής η θανάτου, την πολιτική του «άφησε τους να δούμε τι θα κάνουν», «κοίτα το θέαμα» και την πολιτική του «διαίρει και βασίλευε». Για να μην τα πολυλογούμε, επειδή οι σχέσεις του ΝΟΦ επιδεινώνονταν και αναζητούνταν λύση για την εξομάλυνση της εσωτερικής κατάστασης στο ΝΟΦ, η, ακόμα καλύτερα, για την σωστή επίλυση του μακεδονικού ζητήματος, μετά το ψήφισμα της Κομινφορμ κατά του ΚΚΓ συνεδρίασε το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ και πήρε την γνωστή απόφαση τις 15 Ιουλίου 1948, η οποία ήταν και η απόφαση της 1^{ης} συνάντησης της Ολομέλειας του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ (Αύγουστος 1948) και που έφερε τα εξής θέματα :

1. Ότι η εσωτερική ανώμαλη κατάσταση του ΝΟΦ και η μη αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού αποδίδεται στην διασπαστική και προσωπική διαμάχη για επικράτηση μεταξύ του Πάσκαλ και τον Κεραμετσίεβ.

2. Ότι αυτή η «προσωπική» ανήθικη διαμάχη ήταν επιβλαβής για το μακεδονικό και τον ελληνικό λαό.

3. Οι σύντροφοι Πάσκαλ και Κεραμετσίεβ να απομακρυνθούν από το ΝΟΦ, διότι δεν κατάφεραν να μαζικοποιήσουν τον ένοπλο αγώνα του μακεδονικού λαού, ότι πολλούς Μακεδόνες αντάρτες δεν τους έστειλαν στις γραμμές του ΔΣΕ.

4. Ότι δεν είχε σχεδιαστεί και αναπτυχθεί η δράση της λαϊκής κυβέρνησης στις μακεδονικές περιοχές.

Σύντροφοι,

Ίσως θα μας πείτε ότι μιλάμε απροσδιόριστα, θα μας πείτε ότι είμαστε αγενείς επειδή τα εκθέτουμε αυτά, θα μας πείτε ότι νωρίς βγάζουμε συμπεράσματα και ότι δεν αναφέρουμε συγκεκριμένα παραδείγματα και στοιχεία. Διαβάζοντας αυτή την επιστολή θα αναρωτηθείτε: Γιατί η κομματική ηγεσία με το ΝΟΦ και γενικά με το μακεδονικό ζήτημα, εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ, δεν είχε επιτυχία; Αυτό συμβαίνει επειδή οι σύντροφοι Στρίγκος και Πορφυρογένης εφαρμόζουν πλήρως αδιάφορη πολιτική και επιτρέπουν να εφαρμόζεται η πολιτική του «διαίρει και βασίλευε» στο ΝΟΦ. Γιατί έγινε υποτίμηση του

μακεδονικού αγώνα και μονόπλευρη αναβάθμιση του προσωπικού στο ΝΟΦ; Γιατί η απόφαση που πάρθηκε από το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ στις 15 Ιουλίου 1948 και η απόφαση του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ στις 8 Αυγούστου 1948 ήταν εσφαλμένες; Γιατί κάθε υπάρχουσα διαφωνία μεταξύ των συντρόφων Πάσκαλ και Κεραμετσίου δεν σήμαινε προσωπική αντιπαλότητα.

Ορίστε γιατί, σύντροφοι: επειδή, όπως αναφέραμε παραπάνω, η αθέτηση και μη εφαρμογή στη πράξη εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ των υποχρεώσεων της συμφωνίας του 1946 μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ σήμαινε συγχρόνως την μη εφαρμογή στη πράξη και μη υλοποίηση εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ της αρχής της ισότητας του μακεδονικού λαού, μη πραγματοποίηση των δικών του αιτημάτων και επιθυμιών. Αυτό είχε ως ορθό και φυσικό αποτέλεσμα την ρωγμή στις δυνάμεις του ΝΟΦ ανάμεσα στους Μακεδόνες αντάρτες, ανάμεσα στον ίδιο τον μακεδονικό λαό. Αυτός ήταν ο μοναδικός λόγος της διάσπασης. Γεγονός είναι ότι μέχρι τις 7 Αυγούστου 1948 (Πρώτη διασκέψη της ολομέλειας του ΝΟΦ) στο ΔΣΕ εισήρθαν περίπου 14.000 Μακεδόνες αντάρτες, που σήμαινε 5 ταξιαρχίες, 21 τάγματα και είναι γεγονός ότι εκείνη την περίοδο στο ΔΣΕ υπήρχε μόνο ένας Μακεδόνας διοικητής σε ταξιαρχία, ο σύντροφος Πάντο Βάϊνοβσκι, και ένας πολιτικός επίτροπος, ο σύντροφος Αναστάς Γουσόπουλος, οι οποίοι δεν ήταν στελέχη του ΝΟΦ, και μόνο πέντε Μακεδόνες ταγματάρχες. Η ίδια κατάσταση επικρατούσε και στις κατώτερες μονάδες. Γεγονός είναι, επίσης, ότι δεν υπήρχε ούτε ένας Μακεδόνας στα αρχηγεία του ΔΣΕ στη Δυτική, Κεντρική και Ανατολική Μακεδονία, στο Γενικό επιτελείο επίσης δεν υπήρχε Μακεδόνας. Όλα αυτά μαρτυρούν ότι η αρχή της ισότητας των Μακεδόνων στο ΔΣΕ δεν εφαρμόζονταν εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ, που διοικούσε το ΔΣΕ, η υλοποιούνταν το 1,6 που σημαίνει ότι δεν ασκήθηκε σωστά. Να δούμε τώρα αν είναι σωστή η εκτέλεση της αρχής της ισότητας των Μακεδόνων όσον αφορά τα δικαιώματα τους στον τομέα της Λαϊκής κυβέρνησης.

Στη ΠΔΚ (Προσωρινή Δημοκρατική Κυβέρνηση) που ιδρύθηκε στις 23/12/1947 δεν υπάρχει ούτε ένας Μακεδόνας υπουργός και από δώδεκα διοικητές, οι τρεις της Δυτικής, Ανατολικής και Κεντρικής Μακεδονίας ήταν Έλληνες. Στην Διεύθυνση για τις εθνικές μειονότητες δεν υπήρχε ούτε ένας Μακεδόνας που σημαίνει κλασσικό παράδειγμα υποτίμησης, μίσος και αποτυχίας της ισότητας του μακεδονικού λαού και της άνισης εκπροσώπησης του.

Να δούμε πως εκπροσωπείται ο μακεδονικός λαός στο Κόμμα (ΚΚΕ). Αναφέραμε νωρίτερα ότι στην ΚΕ του ΚΚΕ δεν πήγαινε ο σύντροφος Πάσκαλ, παρότι ήταν επιλεγμένος. Στο ΜΓ υπήρχε μόνο ο σύντροφος Πάσκαλ, ο οποίος μόνο τυπικά εμφανιζόταν. Ανώφελο είναι να μιλήσουμε για τους Μακεδόνες κομματικούς ηγέτες στο ΔΣΕ και στην Λαϊκή κυβέρνηση.

Είπαμε ότι οι Μακεδόνες ηγέτες, πάντως, όσο και αν ήταν αναγκαίοι, δεν τοποθετήθηκαν. Αλλά εδώ πρέπει κυρίως να τονιστεί αν υπήρχε κομματική παράταξη, κομματική οργάνωση μέσα στο ίδιο το μαχητικό, ζωντανό και ηγετικό όργανο του μακεδονικού λαού, στις οργανώσεις του ΝΟΦ και ΑΜΓ. Εμείς αναφέραμε ότι το ΝΟΦ-ΑΜΓ είχε διαλύσει τα κομματικά κύτταρα και ότι υποτάχθηκαν πλήρως στο ΚΚΕ στις

24/11/1946. Αλλά το ΝΟΦ-ΑΜΓ, από τις 24/11/1946 μέχρι τις 7/8/1948, δηλαδή 20 ολόκληρους μήνες ασταμάτητα, ήταν η μοναδική σωστή εθνο-απελευθερωτική οργάνωση των Μακεδόνων – με δύσκολα καθήκοντα και εύθυνες κι όπως αναφέραμε ήταν χωρίς κόμμα, χωρίς κομματική παράταξη, χωρίς κομματική οργάνωση. Τα στελέχη, από τα υψηλότερα ως τα κατώτερα, δεν είχαν κομματικό βίο. Ο σύντροφος Σταύρος Κωτσόπουλος που είχε επιλεγεί εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ αμέσως, μετά το 1^ο Συνέδριο του ΝΟΦ (13/1/1948), ως κομματικός ηγέτης του ΝΟΦ έως τις 8/8/1948, μια ημέρα πριν την σύνοδο της ολομέλειας του ΚΣ του ΝΟΦ δεν πραγματοποίησε ούτε μια κομματική συνεδρίαση του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΚΣ του ΝΟΦ. Δηλαδή, επί 20 μήνες το ΝΟΦ και το ΑΜΓ διοικούνταν και λειτουργούσαν μόνο ως ΝΟΦ και ΑΜΓ, χωρίς κομματική παράταξη και, εννοείται, χωρίς κομματική ευθύνη, χωρίς κομματικό έλεγχο. Από τα παραπάνω, είναι ξεκάθαρα δυο πράγματα: Πρώτο, δεν εκπληρώθηκε η ιση εκπροσώπηση του μακεδονικού λαού στην λαϊκή κυβέρνηση και στο ΔΣΕ, όπως και στις άλλες οργανώσεις και σχηματισμούς του δημοκρατικού αγώνα. Αυτό σημαίνει ότι η αρχή της ισότητας (εδώ υπάρχει ζήτημα ισότητας) δεν υλοποιήθηκε. Δεύτερο, ότι η ΚΕ του ΚΚΕ έκλεισε την πόρτα του ΚΚΕ στο μακεδονικό λαό, στους ηγέτες του. Το κόμμα για 20 μήνες δεν είχε ορίσει κομματική παράταξη στο ΝΟΦ-ΑΜΓ και ξέρουμε ότι κάθε κόμμα πρέπει να έχει την φράξη της, ακόμα και στους πιο δημοκρατικούς οργανισμούς, ακόμα και αν εκπροσωπεί μόνο 5 μέλη δημοκράτες, ακόμα και μόνο 5 πατριώτες, σε μια συνεργασία, σε ένα κίνημα, με έναν φορέα, κτλ. Ειδικά όταν μια ολόκληρη οργάνωση, που είναι επικεφαλής ενός λαού, με ένα τμήμα στο δημοκρατικό κίνημα σε ολόκληρη την Ελλάδα, που εξαιτίας της ειδικής εθνικής κατάστασης γίνεται στόχος των Άγγλο-αμερικανών ιμπεριαλιστών και των μοναρχοφασιστών και των πρακτόρων τους για την πλήρη καταστροφή αυτού του έθνους. Αυτό ήταν το πιο ευαίσθητο, το πιο ισχυρό επαναστατικό κίνημα στην Ελλάδα για όλο το διάστημα του αγώνα. (Έτσι προκύπτει το ερώτημα σχετικά με την αρχή της ισότητας).

Αυτό σημαίνει, σύντροφοι, ότι με την ενοχή του ΚΚΕ η εκείνων των συντρόφων που ηγούνταν του μακεδονικού ζητήματος και του ΝΟΦ δεν επιτεύχθηκε η εθνική ισότητα και η ισότιμη εκπροσώπηση του μακεδονικού λαού, στα πλαίσια του δημοκρατικού κινήματος στη χώρα. Με την ενοχή της ΚΕ του ΚΚΕ δεν υπήρξε η κομματική παράταξη, οργάνωση η κομματική ζωή στο ΝΟΦ, κτλ. Με ενοχή της ΚΕ του ΚΚΕ δεν υπήρξε κομματικός έλεγχος και υπευθυνότητα. Και συνεχίζοντας έτσι, δημιουργήθηκε ρήγμα που ήταν η αφορμή να γίνει συζήτηση γύρω από την μη πραγματοποίηση της ισότητας του μακεδονικού λαού. Και επιπλέον, σύντροφοι, με την ενοχή της ΚΕ του ΚΚΕ η διάσπαση του ΝΟΦ υπήρξε συνεχής. Φυσικό είναι που υπήρξε τέτοια διάσπαση, επειδή οι σύντροφοι Κεραμετσίεβ, Γκότσε, Οτσε, Ράκοβσκι, Σλαβιάνκα, Βέρα, Νίτσεβ και το μεγαλύτερο μέρος των στελεχών του ΝΟΦ προσπάθησαν για την εφαρμογή των αρχών της ισότητας του μακεδονικού λαού, για την ρύθμιση της κομματικής οργάνωσης του ΝΟΦ, για την διασφάλιση ειρηνικής δημοκρατικής ζωής, για δίκαιη και ανυπόκριτη αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού. Αυτοί οι σύντροφοι αντιστάθηκαν θαρραλέα στις παράτυπες διαδικασίες και στο σοβινιστικό πνεύμα της Μεγάλης Ελλάδας που εμφανιζόταν στους υψηλούς κομματικούς ηγέτες. Αντιστάθηκαν ακόμα και στο παθητικό

κομμάτι του προσωπικού του ΝΟΦ-ΑΜΓπου εξαιτίας της ασυνεπής επαναστατικής, η κομματικής ορθοδοξίας, η λογω προκαταλήψεων η υποκρισίας, η την επιθυμία να συνάψουν συμμαχία με αρρωστημένα στοιχεία, η για να κλείσουν τα μάτια στις δημόσιες βλάβες, μόνιμες και άλυτες καταστάσεις, η από πολιτικάντικη και καριερίστικη παρότρυνση είχαν πάρει τα πράγματα στα τυφλά. Επαινούσαν τα λάθη και έλεγαν ότι όλα είχαν επιλυθεί. Ως απόδειξη για τα παραπάνω επικαλούμαστε τις γραπτές αναφορές μας που ως τώρα σας στέλναμε και των οποίων κρατάμε τα αντίγραφα, επικαλούμαστε τις ομιλίες και θέσεις μας σε διάφορες συσκέψεις του ΝΟΦ, τις ομιλίες και παρατηρήσεις μας στη 1^η ολομέλεια του ΝΟΦ και ανάλογες εργασίες που επιβεβαιώνουν όλα όσα είπαμε ως τώρα. Με την ενοχή της ΚΕ του ΚΚΕ η των μελών της ΚΕ του ΚΚΕ παρέμεινε αυτή η κατάσταση, διότι δεν ξεριζώθηκαν οι λόγοι της διάσπασης στο ΝΟΦ. Επιπλέον, μπορούμε να πούμε ότι με ενοχή της ΚΕ του ΚΚΕ εισήρθε και τρίτος παράγοντας στην ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ, το τρίτο μέρος, οι σύντροφοι Σ. Κωτσόπουλος, Α. Γουσόπουλος κι άλλοι, που με την διπλοπρόσωπη πολιτική προς το ΝΟΦ και του προσωπικού του όλο και περισσότερο διέυρυναν το χάσμα και είχαν αναλάβει οι ίδιοι το έργο, με κάθε τρόπο, να διευρύνουν το χάσμα, με κάθε τρόπο να καταστρέψουν το ζωντανό κομμάτι του ΝΟΦ, να πνίξουν τη φωνή του και τα δίκαια αιτήματα του και επέτρεπαν να ακούγεται μόνο η φωνή ότι «όλα πάνε μέλι-γάλα στο ΝΟΦ», ότι είναι λαμπρή η ηγεσία του ΝΟΦ και, γενικά, η λύση του μακεδονικού ζητήματος εκ μέρους των συντρόφων της ΚΕ του ΚΚΕ και επιδίωκαν να γίνουν ανώτεροι ηγέτες του ΝΟΦ, όπως κι έγινε.

Ο σύντροφος Κωτσόπουλος έγινε κομματικός γραμματέας του ΝΟΦ, παρότι με αυτό δεν συμφωνούσε το μεγαλύτερο μέρος των μελών του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΚΣ του ΝΟΦ (συνάντηση του ΕΣ του ΚΣ του ΝΟΦ με την παρουσία του συντρόφου Μπαρτζιώτα, στις 15/3/1948). Αυτοί έγιναν αρχηγοί και παρότι ο σύντροφος Γουσόπουλος διέλυσε σχεδόν όλο το ΝΟΦ της περιοχής της Έδεσσας (σας παραθέτουμε την έκθεση του συντρόφου Οτσε για την ΚΕ του ΚΚΕ, του Απριλίου 1948) και αυτοί, ως το Νοέμβριο 1947, ήταν οι μεγαλύτεροι αντίπαλοι και συκοφάντες του ΝΟΦ εναντίον των στελεχών του ΝΟΦ. Όλα αυτά, σύντροφοι, πραγματοποιήθηκαν σε γνώση της ΚΕ του ΚΚΕ.

Απορρέει, σύντροφοι, ότι από όλα τα παραπάνω που προαναφέραμε και αναλύσαμε μπορούμε να καταλήξουμε πως έχουμε δίκαιο όταν λέμε ότι την μακεδονική ηγεσία του ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα γενικά (από 24/11/1946 έως 7/8/1948), από πλευράς της ΚΕ του ΚΚΕ, αντιμετωπίστηκε εσφαλμένα και αποτυχημένα. Έχουμε δίκιο όταν μπορούμε να πούμε ότι οι σύντροφοι Μ. Πορφυρογένης και Λ. Στρίγκος, όπως και όλοι οι άλλοι που ασχολήθηκαν με το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα αποδεδείχθηκαν αδιάφοροι στο ζήτημα του ΝΟΦ και τα συμφέροντα του, για τον ίδιο τον μακεδονικό λαό, αλλά άσκησαν και επέτρεψαν να ασκηθεί πολιτική ασυμφωνίας, πολιτική σφαιρών επιρροής τύπου «διαίρει και βασίλευε». Δίκαια μπορούμε να πούμε ότι υπήρξε υποβάθμιση και αδιαφορία για τον μακεδονικό αγώνα και τα στελέχη του, γι' αυτό δεν εφαρμόστηκε η ισότητα του μακεδονικού λαού. Η αναβάθμιση του μακεδονικού προσωπικού πραγματοποιήθηκε μονόπλευρα.

Όταν ήμασταν σε αυτή τη κατάσταση, δίκαια μπορούμε να πούμε ότι οι αποφάσεις του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ στις 15/7/1948, που υπήρχαν, και οι αποφάσεις του ΚΣ του ΝΟΦ (7/7/1948) ήταν εσφαλμένες και ορίστε γιατί:

1. Η διάλυση μέσα στο ΝΟΦ, που χρεώθηκε στους συντρόφους Κεραμετσίου και Πάσκαλ, δεν ήταν «παραταξιακή, χωρίς αρχές και προσωπική διαμάχη για επικράτηση» - όπως αναφέρεται στην απόφαση. Τέθηκε το ερώτημα γιατί εμείς πολεμήσαμε και διεξαγάγαμε επίμονο αγώνα για την άσκηση των δικαιωμάτων του μακεδονικού λαού. Διεξαγάγαμε αγώνα για την εκτέλεση στην πράξη της αρχής της ισότητας, από κάθε άποψη, για το λαό μας και αυτός ο αγώνας μας ήταν βασισμένος σε αρχές. Παρόλα αυτά, διεξαγάγαμε αγώνα, μέχρι που παρακαλούσαμε να γίνει κομματική παράταση στο ΝΟΦ για να είναι το κόμμα πιο κοντά στο λαό, διεξαγάγαμε αγώνα κατά της απομάκρυνσης του κόμματος από μια ολόκληρη οργάνωση, από ολόκληρο το λαό, και αυτό είναι μια σημαντική αρχή για ένα Κόμμα και είναι ξεκάθαρο ότι ο αγώνας μας και σε αυτό τον τομέα ήταν με αρχές.

Κάναμε αγώνα να διορθωθεί η επιδείνωση της κατάστασης που προκάλεσαν οι σύντροφοι της ΚΕ του ΚΚΕ που διαχειρίζονταν το ΝΟΦ, για την απομάκρυνση της ηγεσίας από σφαίρες επιρροής από τη δική τους πλευρά και την παροχή της εσωτερικής ενότητας για συντονισμένη δράση των στελεχών του ΝΟΦ και ΑΜΓ σε μια κατεύθυνση, για την παροχή μιας έντιμης και δίκαιας πολιτικής προσωπικού του ΝΟΦ και όλα αυτά δείχνουν ότι και εδώ διεξαγάγαμε έναν αγώνα με αρχές.

Και, επιπλέον, διεξαγάγαμε αγώνα κατά του μεγάλο-ελλαδικού σοβινισμού που κυριεύει πολλούς ανάμεσα στο ελληνικό προσωπικό του ΔΣΕ (ο Κυριάκος στο Καϊμάκτσαλαν και ο Λευτέρης στο Βίτσι), οι οποίοι με την παρουσία τους στην κομματική ηγεσία, και εντελώς αδικαιολόγητα, σκότωσαν 20 Μακεδόνες αντάρτες και συνεργάστηκαν με τα πιο φανατικά αντί-μακεδονικά στοιχεία η προδότες και Μακεδόνες από χωριά, οι οποίοι δήλωναν Έλληνες. Σε αυτούς τους προδότες επιτράπηκε να φύγουν για τις πόλεις και εκεί να παραδοθούν στους μοναρχοφασίστες, ώστε κάναμε αγώνα και κατά αυτής της έχθρας που επικρατούσε κατά του ΝΟΦ και κατά του μακεδονικού λαού, εκ μέρους των εκπροσώπων του ΚΚΕ.

Σύντροφοι, τότε ο αγώνας μας δεν ήταν «παραταξιακός», «χωρίς αρχές», «για προσωπική επικράτηση», αλλά ήταν έντιμος, κομματικός αγώνας αρχών. Και όταν αυτός ο αγώνας δεν ήταν «παραταξιακός» κτλ., σημαίνει ότι δεν ήταν αντιδημοκρατικός, ούτε βλαβερός για το μακεδονικό και για τον ελληνικό λαό, όπως αναφέρετε στο Ψήφισμα, αλλά ήταν χρήσιμος και δημοκρατικός αγώνας. Και εφόσον έτσι ήταν τα πράγματα, τότε φυσιολογικά έρχεται και η τρίτη κατηγορία που λέει ότι «εξαιτίας της παραταξιακής και χωρίς αρχές διαμάχη μεταξύ του Πάσκαλ και Κεραμετσίου δεν αυξήθηκε το μακεδονικό προσωπικό» και ότι «λόγω των λαθών τους και τα λάθη της ανώτατης ηγεσίας του ΝΟΦ, οι Μακεδόνες δεν πήγαν στους αντάρτες». Καταρρίπτεται και αυτή η κατηγορία, σύντροφοι, διότι είναι γεγονός, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, ότι η ΚΕ του ΚΚΕ δεν εφάρμοσε στην πράξη την συμφωνία μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ, δεν εκπλήρωσε την υποχρέωση προς το μακεδονικό λαό γενικά, κι ακόμα χειρότερο είναι αυτό που στη

συνέχεια αναφέρεται στο Ψήφισμα ότι το ΝΟΦ δεν έστειλε Μακεδόνες στους αντάρτες. Αυτό καταρρίπτεται και όταν λάβουμε υπόψη ότι το ΝΟΦ και η ηγεσία του, χωρίς κομματική παράταξη, κατάφερε μέχρι την 7/8/1948 να στείλει 14.000 Μακεδόνες αγωνιστές, από ένα σύνολο 250.000 μακεδονικού πληθυσμού στην Ελλάδα, και μόνοι τους η ΚΕ του ΚΚΕ, το Γενικό Επιτελείο του ΔΣΕ και του ΑΚΕ κατάφεραν, εκείνο τον καιρό, να δώσουν μόνο 250.000 Έλληνες αντάρτες, ενώ στην Ελλάδα ο αριθμός του πληθυσμού ανέρχεται σε 7 εκατομμύρια που σημαίνει, αν συγκρίνουμε τα ποσοστά, ότι έχουμε 17 φορές λιγότερους Έλληνες αντάρτες και θα πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι το ΝΟΦ, εξαιτίας των μη υγιών σχέσεων, δεν μπόρεσε να προσφέρει περισσότερα, ακριβώς λόγω της κακής ηγεσίας εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ. Όλα αυτά δείχνουν πόσο πολύτιμη είναι η προσφορά του ΝΟΦ στο δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα.

Ως τέταρτη κατηγορία, στο Ψήφισμα λέγεται ότι η Λαϊκή κυβέρνηση στις μακεδονικές περιοχές δεν ήταν αρκετά καλά ενισχυμένη και αναπτυσσόμενη λόγω «της χωρίς αρχές, παραταξιακής και προσωπικής διαμάχης για κυριαρχία», ότι δεν είναι αξιοπρεπής, διότι αν ήταν καλύτερη, δεν θα διοικούσαν από Έλληνες διοικητές που δεν μπορούσαν να κατανοήσουν την μακεδονική πραγματικότητα, μη γνωρίζοντας τις τοπικές συνθήκες, αλλά έπρεπε το ΝΟΦ να έχει περισσότερα δικαιώματα σε αυτό το ζήτημα, τα οποία δεν είχε, ούτε ήταν αποδεκτή η γνώμη του, όπως, για παράδειγμα, στο να σταλεί για θεραπεία το προσωπικό που έπασχε από φυματίωση. Και, μάλιστα, πόσο πιο λανθασμένη είναι αυτή η απόφαση όταν λάβουμε υπόψη τη Τέταρτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ, της οποίας το Ψήφισμα για το ΝΟΦ λέει ξεκάθαρα: «Ο μακεδονικός λαός συμμετείχε μαζικά στο σημερινό δημοκρατικό αγώνα». Αν λάβουμε υπόψη και το γεγονός ότι ο Ζαχαριάδης στην συνεδρίαση της γραμματείας του ΝΟΦ (Πάσκαλ, Κεραμετσίεβ, Βέρα, Κωτσόπουλος) στο Γράμμο, στις 29 Ιουνίου, κατέληξε στο συμπέρασμα ότι ο μακεδονικός λαός δεν εκπροσωπείται σε ισότιμη βάση στο ΔΣΕ και στη Λαϊκή κυβέρνηση, ότι η ΚΕ του ΚΚΕ και το ΠΓ φέρουν την μεγαλύτερη ευθύνη για την κακή κατάσταση στο ΝΟΦ και είπε: «Ας περιμένουμε να δούμε τι θα κάνουν», ότι ολόκληρη η μακεδονική εθνική πραγματικότητα υποβαθμίζεται και ότι υπάρχουν ακόμα προκαταλήψεις γι' αυτήν και ότι ο ίδιος ο σύντροφος Ζαχαριάδης, μπροστά στο μακεδονικό στρατιωτικό προσωπικό στις 5 /10/1948, είπε: «Οι σύντροφοι Στρίγκος και Πορφυρογένης, που ήταν γεμάτοι με ιδέες για το ΝΟΦ, αποδείχτηκαν ανίκανοι να λύσουν το μακεδονικό ζήτημα».

Το Ψήφισμα του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ καθίσταται ακόμα πιο λανθασμένο και εξαιτίας του γεγονότος ότι σε αυτό ιδίως υπογραμμίζεται- όπως έγινε και στη 1^η ολομέλεια του ΚΣ του ΝΟΦ όπου κατηγορήθηκε η ανώτατη ηγεσία του ΝΟΦ και φορτώθηκε όλη η ευθύνη σε αυτήν-, βασικά, η «προσωπική διαμάχη χωρίς αρχές» μεταξύ των Πάσκαλ και Κεραμετσίεβ, χωρίς να αναφερθεί η γενική λανθασμένη κομματική διοίκηση και η ευθύνη της ΚΕ του ΚΚΕ κτλ, η ευθύνη των συντρόφων της ΚΕ που διοικούσαν λανθασμένα την μακεδονική υπόθεση στο ΝΟΦ.

Ακόμα πιο άδικο και περίεργο καθίσταται το Ψήφισμα από το γεγονός ότι το είχε υπογράψει προσωπικά ο σύντροφος Ζαχαριάδης, ο οποίος στην σύσκεψη της γραμματείας του ΝΟΦ (29/6/1948) επιτέθηκε ανοιχτά κατά του Στρίγκου και του

Πορφυρογένη και μετά την πρώτη σύσκεψη της ολομέλειας του ΝΟΦ ανέλαβε προσωπικά να διαχειριστεί το μακεδονικό ζήτημα και να διορθώσει μια σειρά ζητημάτων όπως ότι το ψήφισμα, όπως αποδεικνύουν τα γεγονότα, ήταν άδικο, ότι εμείς είχαμε δίκιο η ότι φέραμε την μικρότερη ευθηνή από τους άλλους. Ως συμπέρασμα της προαναφερόμενης κατάστασης, τίθενται τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Ποιοι είναι οι λόγοι της μη εφαρμογής, στην πράξη, της συμφωνίας μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ;

2. Γιατί επιτράπηκε να εφαρμοστεί λανθασμένη καθοδήγηση στο μακεδονικό ζήτημα-ΝΟΦ και στη γενική σημασία του μακεδονικού, από πλευράς των συντρόφων της ΚΕ που είχαν οριστεί γι' αυτό;

3. Γιατί σε μια τέτοια διοίκηση στο ΝΟΦ ορίστηκαν σύντροφοι που ήταν γεμάτοι προκαταλήψεις προς το ΝΟΦ και τον μακεδονικό αγώνα;

4. Γιατί το ΝΟΦ και το ΑΜΓ έμειναν 20 μήνες χωρίς κομματική παράταξη;

5. Γιατί βγήκε το άδικο ψήφισμα της 1ης διάσκεψης της ολομέλειας του ΝΟΦ;

6. Τελικά, γιατί το συμπέρασμα του συντρόφου Ζαχαριάδη πριν το Ψήφισμα και η δράση του μετά από αυτό, στη διοίκηση στο μακεδονικό ζήτημα, έρχεται σε αντίθεση με το περιεχόμενο του Ψηφίσματος;

Σύντροφοι, σας είναι γνωστό ότι εναντίον του περιεχομένου της διάσκεψης της πρώτης ολομέλειας του ΚΣ του ΝΟΦ δήλωσε το μεγαλύτερο μέρος του προσωπικού του ΚΣ του ΝΟΦ, στη διάρκεια της συνεδρίασης (8/8/1948). Εκθέτουμε ανοιχτά τις απόψεις μας και, επίσης, τις σκέψεις μας για την αποτυχημένη διαχείριση του μακεδονικού ζητήματος και του ΝΟΦ εκ μέρους των προαναφερόμενων συντρόφων της ΚΕ του ΚΚΕ και της ίδιας της ΚΕ. Εμείς πειθαρχημένα δεχτήκαμε αυτό το ψήφισμα από την κομματική σκοπιά, επειδή αυτό είχε επιβληθεί στο ΝΟΦ από πλευράς του Ιωαννίδη και του Πορφυρογένη, στις πιο κρίσιμες στιγμές για το ΔΣΕ στη διάρκεια των μαχών στο Γράμμο και κάθε αντίσταση θα είχε ως αποτέλεσμα όχι μόνο την διάλυση του ΝΟΦ, του μακεδονικού λαού και των Μακεδόνων ανταρτών, αλλά, συγχρόνως, θα καταστρεφόταν η άμυνα του ΔΣΕ στο Γράμμο και δεν θα ήταν δυνατόν το Βίτσι να μετατραπεί σε δεύτερο μέτωπο, κι έτσι οι μοναρχοφασίστες θα το έπαιρναν. Ενεργήσαμε πειθαρχημένα διότι υπολογίσαμε τα τεράστια αρνητικά αποτελέσματα που θα ακολουθούσαν αν κάναμε το αντίθετο. Αυτό εμείς το υπολογίσαμε πιο σωστά απ' ότι η ΚΕ του ΚΚΕ, που επέτρεψε να βγει το προαναφερόμενο ψήφισμα.

Συγκεκριμένα, εμείς πειθαρχήσαμε όχι επειδή το Ψήφισμα ήταν δίκαιο, δηλαδή το περιεχόμενο του, αλλά για να προλάβουμε την διάσπαση, διότι βλέπαμε μέσα από το πρίσμα του συμφέροντος του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα αλλά και επειδή υποβαθμίσαμε τα συμφέροντα του ΝΟΦ και του μακεδονικού λαού προς το γενικό συμφέρον της χώρας. Επειδή εμείς δεν θέλαμε να διασπαστεί το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα. Κι επειδή πιστεύαμε ότι ο σύντροφος Ζαχαριάδης θα δημιουργήσει μια καλή κατάσταση και επειδή δήλωσε επίσημα ότι θα δημιουργηθούν μακεδονικές μονάδες, ότι θα έχει Μακεδόνες εκπροσώπους (υπουργοί στην ΠΔΚ, Μακεδόνας εκπρόσωπος στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, στη Διεύθυνση για τις εθνικές μειονότητες, κτλ).

Σύντροφοι, να δούμε τώρα πως η ΚΕ του ΚΚΕ καθοδήγησε το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα αμέσως μετά την 1^η ολομέλεια του ΚΣ του ΝΟΦ, μετά την απομάκρυνση του Πάσκαλ και του Κεραμετσίου από την Γραμματεία μετά τις 10/8/1948. Να δούμε πως διαχειρίζεται το ζήτημα αυτό μέχρι και σήμερα. Εμείς δεν έχουμε πρόθεση να εμπλακούμε στις δραστηριότητες, αλλά θα περιοριστούμε στα σημαντικότερα γεγονότα που διαδραματίστηκαν και που ακόμα αναπτύσσονται, σε σχέση με την ίδια την πραγματικότητα, για τα συμφέροντα του ΝΟΦ και του μακεδονικού λαού και, ακόμα περισσότερο, για το συμφέρον του κοινού δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Όλα αυτά για να σας αποδείξουμε τους λόγους για τους οποίους δεν συμφωνήσαμε με τον σύντροφο Πορφυρογόνη, μέλος της ΚΕ του ΚΚΕ, όταν ήρθε τον Μάρτιο φέτος, μαζί με τους συντρόφους Πάσκαλ, Μάγκοβσκι και Μαρίκα, με σκοπό να μας «πείσουν» να γυρίσουμε πίσω. Ακόμα και γραπτώς θα υποβάλλουμε τους λόγους που μας αναγκάζουν να μένουμε εδώ:

1. Εσείς γνωρίζετε, σύντροφοι, ότι μετά τις 10/8/1948 για 55 ολόκληρες ημέρες, δηλαδή ως τις 5 Οκτωβρίου 1948, οι σύντροφοι Πάσκαλ και Κεραμετσίου έμειναν απομονωμένοι στο Μπούκοβικ (Οξιά)-Πρέσπα και, από πλευράς σας, δεν τους είχατε εμπιστευτεί καμία εργασία, είτε στις γραμμές του ΔΣΕ είτε στο ΝΟΦ παρά την απόφαση του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ (15/7/1948) που εγκρίθηκε από πλευράς του ΝΟΦ (8/8/1948), που προέβλεπε και που αναφερόταν ειδικά στο Ψήφισμα γι' αυτούς τους δυο συντρόφους ότι θα έπρεπε, αμέσως, να μπουν στις γραμμές του ΔΣΕ με βαθμούς αντισυνταγματάρχη-πολιτικού επιτρόπου, βαθμοί που δόθηκαν με ειδική διαταγή του Αρχηγείου του ΔΣΕ (από τον στρατηγό Μάρκο). Αλλά δεν τους επιτράπηκε να αναλάβουν εργασία ούτε καν στο ΝΟΦ, παρότι, σύμφωνα με την παραπάνω απόφαση, αυτοί συνέχιζαν να είναι μέλη του Εκτελεστικού συμβουλίου του ΝΟΦ. Εκείνη την εποχή δεν γινόταν τίποτα για την καλυτέρευση της κατάστασης της υγείας του συντρόφου Κεραμετσίου. Αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Υπάρχει και κάτι άλλο.

Εσείς ξέρετε ότι οι πρώην κατήγοροι και εχθροί του ΝΟΦ, οι σύντροφοι Κόϊτσεβ, Σταύρος Κωτσόπουλος, Αναστάς Γουσόπουλος (Μάκης) και οι σπείρα που είχε μπει, μετά από επίμονες προσπάθειες του Ιωαννίδη, στο Εκτελεστικό συμβούλιο του ΝΟΦ και στην Γραμματεία στο 1^ο Συνέδριο του ΝΟΦ (13 Ιανουαρίου 1948) και εκλεγμένοι χωρίς μυστική ψηφοφορία (που εσείς μας την απαγορεύσατε), περιμεναν την στιγμή για να εναντιωθούν όχι μόνο κατά του Κεραμετσίου, αλλά και κατά άλλων δικών μας στελεχών, όπως και κατά του συντρόφου Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε που απομακρύνθηκε από τις γραμμές του ΔΣΕ για 5 ολόκληρους μήνες χωρίς να ξέρει γιατί, αλλά και κατά των συντρόφων Ότσε, Σλαβιάνκα κι άλλους.

2. Σας είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι μετά τη 2^η ολομέλεια του ΝΟΦ και την απομάκρυνση από την Γραμματεία του ΝΟΦ των συντρόφων Πάσκαλ και Κεραμετσίου, εννοείται πάλι με επίμονη παρέμβαση του συντρόφου Ιωαννίδη και χωρίς μυστική ψηφοφορία, τοποθετήθηκε ο σύντροφος Κόϊτσεβ ως γραμματέας του ΝΟΦ- διοικητής της Λαϊκής πολιτοφυλακής στις περιοχές Φλώρινας/Καστοριάς και ο σύντροφος Σταύρος Κωτσόπουλος ως πρόεδρος του ΝΟΦ. Ταυτόχρονα, ως ανώτεροι ηγέτες στις γραμμές του

ΔΣΕ οι Μακεδόνες παρέμειναν ακόμη μόνο ο Βαϊνάζ και ο Μάκης. Τι σημαίνουν όλα αυτά; - Σημαίνουν ότι το ΝΟΦ, δηλαδή το μακεδονικό ζήτημα, το ανέλαβαν τα πρώην αντί-ΝΟΦικά στοιχεία.

3. Εσείς γνωρίζετε, σύντροφοι, ότι μετά το Ψήφισμα του ΚΣ του ΝΟΦ (στις 8/8/1948) και την απομάκρυνση από την Γραμματεία του ΝΟΦ του Πάσκαλ και του Κεραμετσίου, ο σύντροφος Ζαχαριάδης ανέλαβε προσωπικά την ηγεσία του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος. Γνωρίζετε ότι στις 4/10/1948 ο ίδιος ο Ζαχαριάδης συγκάλεσε συνάντηση του μακεδονικού προσωπικού του ΝΟΦ, του ΑΜΓ και της Λαϊκής κυβέρνησης. Σας είναι γνωστό ότι σκοπός αυτής της συνάντησης ήταν να «πειστούν» οι Μακεδόνες ηγέτες και ο μακεδονικός λαός ότι ο Πάσκαλ και ο Κεραμετσίου ήταν «ανήθικοι διασπαστές» και ότι διεξήγαγαν προσωπική διαμάχη. Γνωστό είναι ότι σε αυτή την συνάντηση ο σύντροφος Ζαχαριάδης είπε, μεταξύ άλλων, ότι ο σύντροφος Πορφυρογένης (που διοικούσε το ΝΟΦ και γενικά το μακεδονικό ζήτημα έως τις 8/8/1948), που είχε διοριστεί ως εποικοδομητικός προς το ΝΟΦ και τον μακεδονικό λαό, αποδείχτηκε εντελώς ανίκανος στη διοίκηση του μακεδονικού ζητήματος, παρότι η ΚΕ του ΚΚΕ ήταν περισσότερο υπεύθυνη της ανώμαλης κατάστασης στο ΝΟΦ και ότι ήταν εγκληματικό που στο μακεδονικό λαό, από πλευράς του ΚΚΕ, δεν του επιτράπηκαν αυτά που του αξίζουν, δηλαδή να έχει τους εκπροσώπους του στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, στην ΠΔΚ και στην Διεύθυνση των εθνικών μειονοτήτων.

4. Εσείς γνωρίζετε, σύντροφοι, ότι ο Ζαχαριάδης, διοικώντας το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα προσωπικά, σε αυτές τις συναντήσεις δήλωσε επίσημα ότι ο ίδιος θα αναλάμβανε ώστε στο ΝΟΦ να δημιουργηθεί κομματική παράταξη, να εκλεγεί υπουργός της ΠΔΚ από το ΝΟΦ, στο Αρχηγείο του ΔΣΕ και, επίσης, στη Διεύθυνση για την εθνικές μειονότητες και εκτός της άμεσης ηγεσίας του ΔΣΕ.

5. Σας είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι εμείς πάλι πειθαρχημένα δεχθήκαμε αυτές τις αποφάσεις διότι ο σύντροφος Ζαχαριάδης παραδέχτηκε και δήλωσε ότι θα λύσει όλα τα ζητήματα. Από αυτά φαίνεται ξεκάθαρα ότι είχαμε δίκιο και ότι οι αποφάσεις του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ, οι οποίες ελήφθησαν στο Ψήφισμα στη 1^η ολομέλεια του ΚΣ του ΝΟΦ, δεν ήταν ευνοϊκές. Κάναμε υπομονή για να μην διασπαστεί η αδελφσύνη και η ενότητα μεταξύ του ελληνικού και του μακεδονικού λαού.

6. Σας είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι μετά απ' όλα αυτά δόθηκε εντολή στον σύντροφο Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε και στον Κεραμετσίου, ως βοηθός του Γκότσε, να οργανώσουν και να συγκεντρώσουν μακεδονικές μονάδες από τις υπάρχουσες ικανές δυνάμεις που είχαν φύγει στη Γιουγκοσλαβία. Με την ίδια εντολή οι σύντροφοι Τόντορ Κωτσόπουλος-Βίκτωρ και Λάζο Παπαλαζάροβ πήγαν στην Αλβανία. Μέχρι που οργανώθηκε και τελετή για την περίπτωση της δημιουργίας της πρώτης μακεδονικής μονάδας, τον Ιανουάριο 1949 (1^ο τάγμα με επικεφαλής τον σύντροφο Ατανάς Αγγέλοβσκι-Γαρέφ, ταγματάρχης).

Εσείς ξέρετε, σύντροφοι, ότι οι σύντροφοι Ηλίας Ντιμάκοβσκι και Κεραμετσίου κατάφεραν να πείσουν 300 Μακεδόνες, που συγκεντρώσαν και προετοίμασαν για να πάνε κάτω και να ενταχτούν στις μακεδονικές μονάδες. Στην προσπάθεια να τους πείσουν,

συνάντησαν τεράστιες δυσκολίες επειδή ανάμεσα στους Μακεδόνες φυγάδες επικρατούσε η άποψη ότι η ηγεσία του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα δεν συμπεριφέρεται σωστά προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα, ότι δεν εφαρμόζονται στην πράξη οι αρχές της ισότητας του Μακεδονικού λαού. Ταυτόχρονα, σας είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι οι σύντροφοι Λάζαρ Παπαλαζάροβ και Τόντορ Κωτσόπουλος είχαν πείσει καμιά εκατοσταριά Μακεδόνες στην Αλβανία να ενταχθούν στις μακεδονικές μονάδες. Επιπλέον, σε σας, σύντροφοι, είναι γνωστό ότι, με βάση την διαταγή σας μέσα από το Αρχηγείο του ΔΣΕ, το τελευταίο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου φέτος είχε διαλυθεί το μακεδονικό τάγμα «Γαρέφης», με την δικαιολογία ότι αυτοί δεν μπορούσαν να αποτελούν ασφαλή κύτταρα για μακεδονικές μονάδες διότι το 90% των ατόμων ήταν γυναίκες. Επίσης, ως συνέχεια αυτής της διαδικασίας, γνωστό σας είναι ότι τους συντρόφους που είχαν φέρει ο Λάζο Ποπλαζάροβ και ο «Βίκτωρ» δεν εντάχτηκαν στις μακεδονικές μονάδες, όπως τους είχαν υποσχεθεί, παρά τους σκόρπισαν σε διάφορες μονάδες. Όλα αυτά έγιναν χωρίς ο Ηλίας Νιτμάκοβσκι και ο Μ. Κεραμετσίεβ να το γνωρίζουν, ώστε να μην υλοποιηθούν οι αποφάσεις της επίσημης δήλωσης του συντρόφου Ζαχαριάδη (όπως αναφέρθηκε πιο πάνω) για δημιουργία μακεδονικών μονάδων στις γραμμές του ΔΣΕ, με την δικαιολογία ότι η 11 Μεραρχία του ΔΣΕ που θα ονομαζόταν μακεδονική μονάδα, αποτελούνταν κατά 60% από Έλληνες.

Σε εσάς είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι στο τέλος του Σεπτεμβρίου 1948 στα συνοριακά χωριά Γκέρμαν (Αγ. Γερμανός) και Ράμπι (Λαιμός) είχαν συγκεντρωθεί περίπου 1.000 Μακεδόνες, οι οποίοι είχαν διωχθεί με τη βία από τα χωριά τους επειδή αυτά βρισκόταν στην πρώτη γραμμή του μετώπου. Γνωστό σας είναι και ότι οι προαναφερόμενοι Μακεδόνες, γέροι και παιδιά, άρρωστοι και γυναίκες, ανίκανοι να πολεμήσουν, εξέφρασαν όλοι την επιθυμία τους να μεταβούν στη Γιουγκοσλαβία όπου είχαν διαφύγει δεκάδες χιλιάδες Μακεδόνες για να βρουν καταφύγιο. Σε αυτούς τους Μακεδόνες δεν εκπληρώθηκαν οι επιθυμίες τους, δηλαδή δεν τους επιτράπηκε να μεταβούν στη Γιουγκοσλαβία αλλά τους εκβίασατε, δηλαδή επιτρέψατε την μετάβασή τους μόνο προς την Αλβανία. Τώρα, είναι γενικά γνωστό, ότι αυτούς τους ανθρώπους τους κρατήσατε συγκεντρωμένους σε διάφορα χωριά, εκτεθειμένους στους καθημερινούς αεροπορικούς βομβαρδισμούς, που είχε σαν αποτέλεσμα μεγάλο αριθμό θυμάτων.

Σας είναι γνωστό, σύντροφοι, ότι με δική σας απόφαση και με το Ψήφισμα της 2ης ολομέλειας του ΚΣ του ΝΟΦ, της Πέμπτης ολομέλειας της ΚΕ του ΚΚΕ, του 2^{ου} Συνεδρίου του ΝΟΦ αλλά και προφορικά σε διάφορες κομματικές συναντήσεις και διασκέψεις, μας αποκαλούσατε προδότες, καιροσκόπους, όργανα της αντίδρασης κτλ.

Γιατί σας υπενθυμίζουμε τα παραπάνω σημεία; Διότι με αυτό τον τρόπο θέλουμε να σας αποδείξουμε ότι και μετά το Ψήφισμα της 1^{ης} ολομέλειας του ΝΟΦ, αναφορικά και μετά την προσωπική διοίκηση του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος από τον σύντροφο Ζαχαριάδη, όπως έπρεπε και όπως ήταν χρήσιμο για το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα, αυτό ακόμα δεν έχει απολυτα καλυφθεί και δεν καθοδηγούνται όλα σωστά, που σημαίνει ότι συνεχίζονται τα λάθη και οι παραλήψεις των βλαβών του μακεδονικού λαού, και αυτά τα βλαβερά λάθη είναι τα ακόλουθα:

1. Παρά το γεγονός ότι ο σύντροφος Ζαχαριάδης επίσημα υποσχέθηκε και διέταξε να δημιουργηθούν και να λειτουργήσουν μακεδονικές μονάδες, διότι σήμερα τίποτα δεν εμποδίζει να γίνει αυτό και η δημιουργία μακεδονικών μονάδων σήμερα είναι ένας φυσιολογικός και λογικός δρόμος και τρόπος, όχι μόνο για να διατηρηθούν οι Μακεδόνες αντάρτες στις γραμμές του ΔΣΕ αλλά και για να συγκεντρωθούν νέες μακεδονικές εφεδρείες από τα νέο-απελευθερωθέντα εδάφη και να επιστρέψουν οι φυγάδες που βρίσκονται έξω από τη χώρα, πέρα από το γεγονός ότι με την βοήθεια των μακεδονικών μονάδων θα αυξηθεί περισσότερο και καλύτερα η αποτελεσματικότητα των Μακεδόνων μαχητών, εσείς ούτε σήμερα δεν δημιουργήσατε τέτοιες (όπως φαίνεται από την συζήτηση με τον σύντροφο Πορφυρογένη) και θέλετε να το προσπεράσετε αυτό.

2. Με το γεγονός ότι έχετε παρεκκλίνει από τη δημιουργία μακεδονικών μονάδων, και αυτό σημαίνει άρνηση να εκτελεστούν στην πράξη αυτά που ο σύντροφος Ζαχαριάδης αποφάσισε και επίσημα είχε υποσχεθεί, εκθέσατε εμάς στους δικούς μας φυγάδες εδώ ως ψεύτες (επειδή στους φυγάδες τους είχαμε πει ότι πήραμε το δικαίωμα να δημιουργήσουμε μακεδονικές μονάδες) η εσείς εκτεθήκατε τρομερά ως ανάξιοι των αποφάσεων σας και με αυτό επιβεβαιώσατε την δυσπιστία προς εσάς, που από παλιά είχε δημιουργηθεί, και προς την ηγεσία σας, για το μακεδονικό ζήτημα. Με αυτό, εσείς εκτεθήκατε και προς τους Μακεδόνες αντάρτες που βρίσκονται στις γραμμές του ΔΣΕ, ενώπιων των οποίων δημόσια λέγατε ότι θα δημιουργηθούν μακεδονικές μονάδες.

3. Εσείς δεν επιτρέψατε σε γονείς, σε αδύναμες γυναίκες και παιδιά, στους πεσόντες και στους ζωντανούς Μακεδόνες μαχητές που βρίσκονται σήμερα στο ΔΣΕ να μεταβούν στη Γιουγκοσλαβία. Και το χειρότερο είναι ότι τους αναγκάσατε να πάνε στην Αλβανία και τους κρατάτε συγκεντρωμένους στα χωριά, εκτεθειμένους σε συχνούς βομβαρδισμούς. Αυτό σημαίνει ότι εσείς, απόλυτα και με το χειρότερο τρόπο, σκάβετε το λάκκο και τη καταστροφή του μακεδονικού λαού για να μην μπορεί να αλληλοβοηθηθεί και να σωθεί από βέβαιο θάνατο. Αυτό σημαίνει ότι εσείς από την μια πλευρά λέτε ότι το μακεδονικό ζήτημα το έχετε λύσει κατάλληλα, από την άλλη πλευρά, στις πιο κρίσιμες στιγμές, το διαχωρίζετε από τα αδέρφια του στη ΛΔ της Μακεδονίας. Με αυτό τον τρόπο καταδικάζετε σε θάνατο ανθρώπους ανίκανους για πόλεμο, άστεγους Μακεδόνες. Αυτό σημαίνει ότι εσείς χάνετε ακόμα περισσότερο το κύρος και την εμπιστοσύνη του μακεδονικού λαού στο σύνολο του, των Μακεδόνων μαχητών στο ΔΣΕ, των υιών και των θυγατέρων των προαναφερόμενων, όπως επίσης και των 40.000 φυγάδων από την Μακεδονία του Αιγαίου.

4. Το γεγονός ότι σήμερα ο σύντροφος Βάγγελ Κόϊτσεβ, μέλος του στρατιωτικού συμβουλίου στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, ο σύντροφος Σ. Κωτσόπουλος, πρόεδρος της Διεύθυνσης για τις εθνικές μειονότητες, ο σύντροφος Μάκης, πολιτικός επίτροπος σε Μεραρχία, κτλ. όλοι τους μεγάλοι πρώην αντίπαλοι του ΣΝΟΦ-ΝΟΦ, χωρίς κύρος και εμπιστοσύνη στις μακεδονικές μάζες, και ακόμα και σήμερα τρομερά προκατειλημμένοι σε ότι είναι μακεδονικό και σωστά ρυθμισμένο, δείχνει ότι εσείς αναβαθμίζετε μονόπλευρα το μακεδονικό προσωπικό και τοποθετείτε επικεφαλής του μακεδονικού λαού ανθρώπους για

τους οποίους τα γεγονότα δηλώνουν ότι όχι μόνο σήμερα δεν ενδιαφέρονται για το μακεδονικό ζήτημα, για τη μακεδονική πραγματικότητα, αλλά και τώρα όπου και να βρίσκονται έχουν σκοπό να προσφέρουν όσο το δυνατόν λιγότερο για το καλό του μακεδονικού λαού, που σημαίνει ότι εσείς όχι μόνο δεν αποφασίσατε σωστά για το εθνικό (μακεδονικό) ζήτημα, αλλά παράλληλα ούτε τα προσωπικά ζητήματα του μακεδονικού προσωπικού δεν τα αποφασίσατε σωστά, όπως μέχρι τώρα, έτσι και τώρα.

5. Εκτός από αυτή την αδικία και τα αρνητικά αποτελέσματα της, με ένα αδιανόητο τρόπο προσπαθήσατε τα δικά σας λάθη και παραλήψεις στο μακεδονικό ζήτημα να τα δικαιολογήσετε με διαστρέβλωση της αλήθειας και της πραγματικότητας, ρίχνοντας τα πάντα στην πλάτη μας, δηλαδή στη πλάτη των γειτονικών λαών και στις ηγεσίες τους που μας δέχτηκαν.

Σύντροφοι,

Με την δική σας διοίκηση στο ΝΟΦ, και γενικά στο μακεδονικό ζήτημα, μέχρι την 1^η ολομέλεια του ΚΣ του ΝΟΦ (8/8/1948) μας ανέκυψαν τα ακόλουθα ερωτήματα:

1. Γιατί το ΝΟΦ έμεινε 20 μήνες χωρίς κομματική παράταξη;
2. Γιατί από πλευρά σας δεν ολοκληρώθηκε η (γραπτή) συμφωνία του 1946 μεταξύ του ΝΟΦ και του ΚΚΕ;
3. Γιατί διορίζονται ως ηγέτες του ΝΟΦ και του μακεδονικού ζητήματος οι σύντροφοι της ΚΕ του ΚΚΕ που είναι προκατειλημμένοι προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα;
4. Γιατί δεν εφαρμόστηκε και δεν πραγματοποιήθηκε στην πράξη η αρχή της ισότητας και δεν δόθηκαν δικαιώματα στο μακεδονικό λαό;
5. Γιατί το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ έλαβε το εντελώς άδικο Ψήφισμα της 1^η ολομέλειας του ΚΣ του ΚΚΕ και γιατί επιμένει να το εμφανίσει ως δίκαιο;
6. Γιατί το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ επέτρεψε για 20 ολόκληρους μήνες να επικρατεί στο ΝΟΦ μια ανώμαλη κατάσταση, επειδή δεν είχε επιλύσει τα προαναφερόμενα ζητήματα;

Τώρα, μετά την ολομέλεια του ΝΟΦ και με την σημερινή ηγεσία του μακεδονικού ζητήματος, μπαίνουν κι άλλα ερωτήματα σχετικά με αυτήν:

1. Γιατί διασκορπίστηκαν οι συγκεντρωμένες μακεδονικές μαχητικές δυνάμεις που προορίζονταν για της μακεδονικές μονάδες και γιατί ακυρώθηκε με αυτόν τον τρόπο η απόφαση και η επίσημη υπόσχεση (δημιουργία και ύπαρξη μακεδονικών μονάδων) του συντρόφου Ζαχαριάδη;

Γιατί η 1^η Μεραρχία, με 60% Μακεδόνες, ονομάστηκε ελληνική μονάδα και όχι μακεδονική. Και οι άλλες μονάδες είχαν κατά 60-70% Μακεδόνες.

Γιατί δεν δημιουργήθηκαν και δεν υπάρχουν σήμερα μακεδονικές μονάδες;

2. Γιατί, εις γνώση και με απόφαση της ΚΕ του ΚΚΕ, δημιουργήθηκε σινικό τοίχος μεταξύ του ενιαίου μακεδονικού λαού, από την ΛΔ της Μακεδονίας και την Μακεδονία του Αιγαίου; Γιατί δεν επιτρέψατε σε χιλιάδες Μακεδόνες, ανίκανους για μάχη, να μεταβούν στην ΛΔ της Μακεδονίας, αλλά με τη βία τους αναγκάζατε να πηγαίνουν στην Αλβανία;

Γιατί εκεί τους κρατούσατε σε στρατόπεδα συγκέντρωσης, ανοιχτά εκτεθειμένους σε σίγουρο θάνατο, να έχουν καθημερινά δεκάδες θύματα;

3. Γιατί στις υψηλές θέσεις εύθινης προωθείτε μακεδονικό προσωπικό του τύπου Κόϊτσεβ-Κωτσόπουλος, Μάκης κτλ, ανίκανοι να διοικήσουν την μακεδονική πραγματικότητα και που είναι καχύποπτοι προς το μακεδονικό λαό και προσωπικό. Αυτό εκφράζεται και από το γεγονός ότι τον τελευταίο καιρό δεν έχει επιλεγεί Μακεδόνας ως γραμματέας του ΝΟΦ ενώ, από την άλλη, το μακεδονικό προσωπικό είναι προικισμένο με όλες τις ικανότητες για σωστή διοίκηση της μακεδονικής πραγματικότητας και του λαού. Το μακεδονικό προσωπικό τοποθετείται σε χαμηλές και ασήμαντες θέσεις.

4. Γιατί, από πλευράς σας, συνεχίζονται οι επιθέσεις και οι επινοημένες συκοφαντίες εναντίον μας, και από όλα όσα γράψαμε μέχρι τώρα, φαίνεται ότι έχουμε δίκιο και προχωράμε προς την εκπλήρωση του μακεδονικού ζητήματος, με δίκαιο και παραγωγικό τρόπο, προς όφελος του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα.

Σύντροφοι,

Εμείς δεν είμαστε απαισιόδοχοι, εμείς δεν βλέπουμε μόνο την εμφάνιση και με αυτό να χαιρόμαστε. Εμείς βλέπουμε το δίκιο και την προσπάθεια του συντρόφου Ζαχαριάδη να διορθώσει όσο περισσότερο γίνεται τα λάθη και τις παραλήψεις του παρελθόντος προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα. Εμείς δεν είμαστε αυτοί που λένε ότι είμαστε άνθρωποι που δεν κάναμε ή δεν κάνουμε λάθη, επειδή δεν είναι έτσι. Με πολλές χιλιάδες Μακεδόνες εδώ, χαιρόμαστε που ο σύντροφος Ζαχαριάδης, αν και μετά δυο χρόνια, αποφάσισε να δημιουργηθεί κομματική παράταξη στο ΝΟΦ και στο μακεδονικό λαό, έτσι ώστε η ηγεσία του ΝΟΦ σήμερα να μπορεί να λύσει αρκετά προβλήματα του μακεδονικού λαού. Όσον αφορά στο γεγονός ότι ο μακεδονικός λαός δεν εκπροσωπείται στην ΠΔΚ με υπουργό, δεν εκπροσωπείται, επίσης, ούτε στο Αρχηγείο του ΔΣΕ, ούτε στην Διεύθυνση για τις εθνικές μειονότητες και ούτε σε υψηλή θέση στο ΔΣΕ από πλευράς μακεδονικού προσωπικού, παρότι αυτοί που μονομερώς και άνισα είχαν προωθηθεί μέχρι και σήμερα, δεν έχουν σαφή αντίληψη της μακεδονικής πραγματικότητας και του μακεδονικού ζητήματος. Όσον αφορά το γεγονός ότι ο σύντροφος Ζαχαριάδης επέκρινε ανοιχτά τους συντρόφους του ΚΚΕ, οι οποίοι δεν είχαν σωστή θέση στο μακεδονικό ζήτημα, μέχρι και η αυτοκριτική του ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ, όλα αυτά είναι καλά και δημιουργούν κάποια δυνατότητα και προοπτική το μακεδονικό ζήτημα να πάει προς το σωστό δρόμο. Αλλά εμείς, σύντροφοι, και μαζί μας όλοι οι Μακεδόνες μαχητές και ο λαός, δεν μπορούμε τώρα να τρέφουμε αυταπάτες και να διασφαλίσουμε ότι ο σύντροφος Ζαχαριάδης είχε ως τώρα την κατάλληλη λύση, ότι η σχέση εκ μέρους της ΚΕ του ΚΚΕ προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα είναι εντελώς σωστή και ακριβώς όπως θα έπρεπε να είναι, όπως και η σχέση και η θέση του ΚΚ προς το εθνικό ζήτημα και τόσο σωστή όσο απαιτούν η αληθινή μακεδονική πραγματικότητα, ο μακεδονικός λαός και το ίδιο το δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα. Όλα αυτά, σύντροφοι, τα αναφέρουμε διότι είναι γεγονός ότι εσείς, ακόμα και σήμερα, δεν επιτρέψατε την δημιουργία μακεδονικών μονάδων, αλλά αφήσατε εκεί τις μανάδες μας, τους πατεράδες μας, και τα παιδιά μας να πεθάνουν, γιατί δεν τους αφήσατε να έρθουν εδώ. Και τώρα μονόπλευρα αναβαθμίσατε το

μακεδονικό προσωπικό που ακόμα και σήμερα αντιλαμβάνεται στραβά το μακεδονικό ζήτημα και, εξαιτίας προσωπικών φιλοδοξιών και καριέρας, δεν μπορεί να σας πεί η να σας υπενθυμίσει τα λάθη προς τον μακεδονικό λαό και, παράλληλα, εσείς μας επιτίθεστε με πλασματικές και άδικες συκοφαντίες. Όλα αυτά, σύντροφοι, δηλώνουν ότι εσείς με την σημερινή πολιτική σας προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό λαό όχι μόνο δεν λύσατε απόλυτα το μακεδονικό ζήτημα (όπως ήταν και μέχρι τις 8/8/1948), αλλά σήμερα αυξήσατε ακόμα περισσότερο την δυσπιστία του μακεδονικού λαού και των Μακεδόνων ανταρτών προς εσάς και την δική σας ηγεσία για την μοίρα του μακεδονικού λαού, δημιουργήσατε ακόμα περισσότερες προϋποθέσεις για λιποταξία στους Μακεδόνες μαχητές του ΔΣΕ, διαλύσατε την μαχητική παραγωγικότητα του μακεδονικού λαού και ξηλώσατε την εσωτερική ενότητα του μακεδονικού λαού, κτλ. Άλλωστε, εσείς, με τις ενέργειες σας, εξοντώσατε την δυνατότητα να βρεθούν νέες μάχιμες δυνάμεις ανάμεσα στις μακεδονικές μάζες για τη συνέχιση του αγώνα στην Ελλάδα, όταν για εσάς και για το γενικό δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα, όπως χθες και σήμερα, το ποιο ευαίσθητο ζήτημα ήταν και παραμένει το θέμα των εφεδρειών στο ΔΣΕ, κάτι που, κατά την άποψη σας, ήταν το σημαντικό εμπόδιο που οι μέχρι σήμερα δικές σας προοπτικές και λύσεις απέτυχαν, εις βάρος του δημοκρατικού κινήματος και προς όφελος του κοινού εχθρού.

Τι άλλο να πούμε για αυτές τις ενέργειες προς το μακεδονικό λαό εκεί, προς εμάς την περίοδο από τις 8 Αυγούστου 1948 και μετέπειτα, όταν ο Ζαχαριάδης διοικούσε προσωπικά το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα μέχρι πρόσφατα, και τώρα διοικεί «ανθρώπους ανίκανους και γεμάτους προκαταλήψεις προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό ζήτημα» όπως ήταν, σύμφωνα με την δήλωση του συντρόφου Ζαχαριάδη, οι σύντροφοι Πορφυρογένης και Στρίγκος;

Τι άλλο να πούμε σχετικά με το γεγονός ότι μέχρι σήμερα μας αποκαλείτε κατασκόπους, λιποτάκτες, δειλούς, όταν οι ίδιοι ξέρετε ότι δεν είμαστε τέτοιοι, ότι δεν θέλουμε «αμέσως να ενώσουμε την Μακεδονία του Αιγαίου με την Μακεδονία του Βαρδάρη», όπως δήλωσε ο σύντροφος Πορφυρογένης, προς όφελος μας. Αυτό είναι δικό του πολιτικό μύθευμα, διότι εμείς δεν δημιουργήσαμε το σύνθημα για ελεύθερη και ανεξάρτητη Μακεδονία, αλλά εσείς μόνοι σας και το ΝΟΦ το είπατε αυτό και το δημοσιεύσατε στην εφημερίδα του ΝΟΦ «Ανυπότακτος».

Τι άλλο να σας πούμε όταν εσείς ξέρετε ότι όπως μέχρι τώρα έτσι και σήμερα, αλλά και αύριο, εμείς αποφασίσαμε περήφανα να διεξαγάγουμε αγώνα για τα δικαιώματα του μακεδονικού λαού ως το τέλος, χωρίς να φοβόμαστε ότι θα σκοτωθούμε;

Θέλουμε μόνο να σας πούμε ότι ολοκληρή η πολιτική και τακτική της ΚΕ του ΚΚΕ, από το 1941 μέχρι τώρα, δεν ήταν ορθή και τέτοια ώστε να ανήκει στο μακεδονικό λαό και το μακεδονικό ζήτημα. Με όλα αυτά, μας φαίνεστε αναξίοπιστοι προς το ΝΟΦ και το μακεδονικό λαό, η δεν αποφασίσατε να λύσετε επαναστατικά και με δίκαιη πρωτοβουλία το πιο λεπτό και σοβαρό ζήτημα στην ιστορία του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα – το μακεδονικό ζήτημα, που σημαίνει ότι εσείς –μας συγχωρείτε– ελάχιστα παρακολουθήσατε αυτό το ζήτημα, η και καθόλου.

Και στο τέλος σας λέμε, σύντροφοι, επειδή σκέπτεστε να μας αποκαλέσετε μπροστά στους δικούς μας ανθρώπους «πράκτορες της Τιτοϊκής κλίκας», ότι εμείς δεν είμαστε κανενός οι πράκτορες αλλά είμαστε αγωνιστές του μακεδονικού λαού για δημοκρατία και, μαζί με αυτό, και έντιμοι κομμουνιστές με ειλικρινή ψυχή και καλή καρδιά. Όσον αφορά το ζήτημα του Τίτο, του ΚΚΓ, εμείς σας λέμε και γραπτώς ότι από αυτούς δεν είμαστε αναγκασμένοι να είμαστε με το μέρος τους, είτε κατά του Πολίτμπιρο. Και σας λέμε ότι εμείς ως Μακεδόνες και ως κομμουνιστές δηλώσαμε γραπτώς ότι ο Τίτο, το ΚΚΓ και το ΚΚΜ πολύ σωστά, πιο άξια, έλυσαν, λύνουν και θα λύσουν το μακεδονικό ζήτημα συνολικά και όπως εμείς, παράλληλα, βλέπουμε τα πράγματα εδώ στην πράξη, δεν μπορούμε να πιστέψουμε ότι ο σύντροφος Τίτο, το ΚΚΓ και το ΚΚΜ έγιναν προδότες, ότι πήγαν η θα πάνε στο στρατόπεδο των ιμπεριαλιστών. Αν έχουμε άδικο, βεβαιώστε μας με στοιχεία και πράξεις και όχι μόνο με λόγια, με ανεκπλήρωτες υποσχέσεις και με διαστρέβλωση της αλήθειας και της πραγματικότητας.

Σύντροφοι,

Δεν ξέρουμε τι θα σκεφτείτε και θα πείτε όταν θα ενημερωθείτε ακόμα μια φορά για τις απόψεις μας, τις επιθυμίες και τα αιτήματα μας. Όπως κι αν θέλατε να μας εκτιμήσετε και να μας χαρακτηρίσετε μέχρι τώρα και όπως κι αν θέλετε τώρα, για εμάς, αλλά και για εσάς, ένα είναι πιο σημαντικό και πιο ουσιώδες, ότι παρ' όλες τις διαφεύσεις από πλευράς του Μ. Πορφυρογόνη και όλων των στρεβλώσεων και πλαστογραφιών εκ μέρους του της αλήθειας και των αληθινών επιθυμιών, εμείς και τώρα, για τελευταία φορά, σας δηλώνουμε γραπτώς ότι μέχρι τώρα καθόμασταν εδώ και δεν κατεβήκαμε κάτω λόγω της προαναφερόμενης αδικίας από πλευράς σας έναντι του μακεδονικού ζητήματος, ακόμα και σήμερα, με τέτοιο είδος (όπως παραπάνω) μεταχείριση του μακεδονικού λαού εκεί, του ΝΟΦ, του προσωπικού και των Μακεδόνων μαχητών στο ΔΣΕ.

Πέρα από όλα αυτά, εμείς και χιλιάδες Μακεδόνες μαχητές, θέλουμε σήμερα να έρθουμε κάτω και να συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε ηρωικά και αντάξια, όπως μέχρι τώρα. Για να γίνει αυτό επιτυχώς, εμείς σας λέμε ότι αυτό θα επιτευχθεί και θα δοθεί η δυνατότητα γι' όλα αυτά αν, από πλευράς σας, συμφωνήσετε στα ακόλουθα ζητήματα και αιτήματα του μακεδονικού λαού της Μακεδονίας του Αιγίου και των Μακεδόνων μαχητών.

1. Να δράσετε ενεργά στην δημιουργία μακεδονικών μονάδων με το δικό τους επιτελείο, ως συγκεκριμένο τμήμα του ΔΣΕ, υπό της ηγεσίας του Γενικού Αρχηγείου του ΔΣΕ.

2. Να μην εμποδίζεται σε κανέναν να εισέρθει σε αυτές τις μονάδες, σε όποιον Μακεδόνα μαχητή του ΔΣΕ, είτε σε νεοφερμένα άτομα .

3. Πρώτα απ' όλα, αυτές οι μονάδες να δρουν σε περιοχές της Μακεδονίας, έως ότου χρησιμοποιηθούν όλες οι μακεδονικές δυνάμεις, οι οποίες σήμερα είναι παθητικές η ουδέτερες...

4. Η διοίκηση αυτών των μονάδων να αποτελείται από μακεδονικό προσωπικό, η οποία θα επιλέγεται απόλυτα από τους μαχητές και στους οποίους θα είναι αποδεκτή και αγαπητή.

5. Οι σύντροφοι Κόϊτσεβ, Κωτσόπουλος, και Γουσόπουλος «Μάκης» να αλλάξουν καθήκοντα και να αντικατασταθούν με μακεδονικό προσωπικό, το οποίο θα προτείνει το ΚΣ του ΝΟΦ και το προσωπικό των μακεδονικών μονάδων.

6. Να επιτραπεί σε όλους τους γέροντες, ανήμπορους, αρρώστους, γυναίκες και παιδιά να μεταβούν στο έδαφος της Γιουγκοσλαβίας.

7. Να μην επιστρατευτούν και να μην σταλούν στα πρώτα πολεμικά μέτωπα Μακεδόνες 13,14 και 15 ετών, όπως ήταν στο δικό σας διάταγμα, όπως επίσης και γυναίκες μεγαλύτερες των 36 ετών, όπως και σακατεμένοι και σοβαρά άρρωστοι άνδρες μαχητές, όπως γίνονταν μέχρι τώρα και γίνεται και σήμερα, κι έτσι έχουμε άδικα έναν τεράστιο αριθμό θυμάτων από πλευράς του μακεδονικού λαού.

8. Να ικανοποιηθεί το αίτημα για τα Μακεδονόπουλα που είναι εκτός Ελλάδας να εκπαιδεύονται με επαναστατική μακεδονική ανατροφή και να σταματήσει η ελληνική μεγαλο-ιδεατική πολιτική αφομοίωσης προς αυτά, που χαρακτηρίζει την τωρινή πρακτική ώστε στο 80% από' αυτά απαγορεύεται να μάθουν την μητρική τους γλώσσα.

9. Να δημιουργηθούν ελεύθερες πολιτιστικές και εκπαιδευτικές σχέσεις μεταξύ του μακεδονικού λαού της Μακεδονίας του Αιγαίου (στα ελεύθερα εδάφη) και τους Μακεδόνες της Μακεδονίας του Βαρδάρη, και να γίνουν μέχρι και αμοιβαίες επισκέψεις μεταξύ ηγεσιών του μακεδονικού λαού και από τα δυο τμήματα της Μακεδονίας.

10. Εκ μέρους του ΝΟΦ να ανακηρυχθεί ελεύθερα ότι το ΚΚΓ έλυσε σωστά το μακεδονικό ζήτημα, και πως αυτό έχει επιλυθεί, η ότι αυτό παραμένει άλυτο από πλευράς του ΚΚΒ (Βουλγαρίας).

11. Να θεσπιστούν μυστικές ψηφοφορίες για εκλογές στο ΝΟΦ, για το ΑΜΓ και για την Λαϊκή κυβέρνηση και μαζί με αυτά και στις κομματικές οργανώσεις του ΝΟΦ, για επιλογή κομματικών ηγεσιών.

12. Ανάμεσα στους Μακεδόνες αντάρτες και στο παρασκήνιο να σταματήσει η προπαγάνδα κατά του Τίτο, προς όφελος του Πολίτμπιρο και αντίστροφα, η αν επιτραπεί η προπαγάνδα κατά του ενός, να επιτραπεί και κατά του άλλου.

13. Να διαψευστούν από πλευρά σας όλες οι συκοφαντίες και επινοήσεις που εκτοξεύονται κατά όλων εμάς εδώ και να καθιερωθεί κοινή, πραγματική, επαναστατική κριτική και αυτοκριτική.

14. Όχι μόνο προφορικά αλλά και γραπτά, να παραδεχτεί η ΚΕ του ΚΚΕ, από την πλευρά της, ότι αυτή έχει τη μεγαλύτερη ευθύνη για όλα τα σφάλματα στο ΝΟΦ και στο μακεδονικό ζήτημα μέχρι τώρα, κι ότι εμείς είμαστε οι λιγότερο υπεύθυνοι και έτσι από την δική της πλευρά να δοθεί ηθική αναγνώριση για την ορθότητα των αρχών του ως τώρα αγώνα.

15. Να μην ζητούνται ευθύνες από όλους τους Μακεδόνες που διέφυγαν στη Γιουγκοσλαβία από τις γραμμές του ΔΣΕ, δηλαδή να μην θεωρούνται λιποτάκτες η προδότες.

16. Για όλα αυτά να γίνει αμοιβαία γραπτή συμφωνία. Εμείς αποφασίσαμε με πολλές χιλιάδες συντρόφους να έρθουμε κάτω και να συνεχίσουμε τον αγώνα.

Όλες οι παραπάνω υποσχέσεις και αιτήματα στηρίζονται και βασίζονται στη σωστή αγωγή και βούληση του εθνικού ζητήματος από πλευράς του κάθε κομμουνιστικού κόμματος και πολλά από αυτά είναι ζητήματα αρχών, που εξαιτίας του γεγονότος ότι ακόμα και τώρα, από την πλευρά σας, είτε δεν έχουν λυθεί η αποφασίστηκε λανθασμένα να δικαιολογηθεί ο αγώνας μας, η στάση μας και η μέχρι στιγμής πορεία μας, με πάγια αρχή την απόλυτα σωστή κομμουνιστική βάση.

Στην περίπτωση που και αυτή την φορά αρνηθείτε (όπως έκανε ο σύντροφος Πορφυρογένης) και δεν συμφωνήσετε μαζί μας, εμείς σας λέμε ότι, όπως μέχρι τώρα έτσι και στο εξής, δεν θα φέρουμε καμία ιστορική ευθύνη για όλα όσα συμβαίνουν και θα συμβούν εις βάρος του ελληνικού λαού.

Μ. Κεραμετσίου - Γκότσε

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΩΝ ΑΙΓΑΙΑΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ

Μετά το Δεύτερο συνέδριο του ΝΟΦ, στις 27 Μαρτίου 1949, συγκλήθηκε σύσκεψη με την παρουσία 136 εκπροσώπων με σκοπό να δημιουργηθεί Κομμουνιστική οργάνωση των Αιγαιατών Μακεδόνων (ΚΟΕΜ). Την σύσκεψη οργάνωσε η ΚΕ του ΚΚΕ και προήδρευσε ο Νίκος Ζαχαριάδης. Την εξήγηση που αυτός έδωσε για το λόγο αυτής της συνάθροισης ήταν η επιλογή επιτροπής 9 μελών, η οποία είχε ως καθήκον να οργανώσει και να ενεργοποιήσει Κομμουνιστική οργάνωση στους Αιγαιάτες Μακεδόνες. Ως μέλη της επιτροπής επιλέχτηκαν οι: Μιχάλης Μάλιος, Βάγγελ Κόϊτσεβ, Σταυρός Κωτσόπουλος, Πάσκαλ Μίτρεβσκι, Βέρα Νικόλοβα, Τάσκο Χατζηγιάνοβ, Ουρανία Πίροβσκα, Βάγγελ Νίτσεβ και Χρήστος Κολέντσε.

Στις 20 Ιουνίου 1949 πραγματοποιήθηκε συνάντηση του ΚΟΕΜ, οργανωμένη από το Πολίτμπιρο της ΚΕ του ΚΚΕ. Σκοπός της συνάντησης ήταν να εξεταστεί η νέα κατάσταση μετά την έγκριση του Ψηφίσματος του ΓΠ και για να διασπαστούν οι ηγέτες του ΝΟΦ που βρίσκονταν στη Γιουγκοσλαβία, που σήμαινε και καταδίκη και επίθεση σε ολόκληρη την γιουγκοσλαβική πολιτική.

Σε αυτή την συνάντηση, εκ μέρους της ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ, συμμετείχαν ο Ζαχαριάδης και ο Παρτσαλίδης, όπως και 45 μέλη του ΝΟΦ και το μακεδονικό προσωπικό του ΔΣΕ που βρισκόταν στην ζώνη του βουνού Βίτσι. Από το πολιτικό προσωπικό του ΝΟΦ συμμετείχαν οι: Πάσκαλ Μίτρεβσκι, Βάγγελ Κόϊτσεβ, Μιχάλης Μάλιος, Μήντσο Φότεβ, Πάσκαλ Πασκάλεβσκι, Κόλε Σιμητισέβ, Γκόγκο Πετριτσέβσκι, Στέργιο Ντάτσιο, Κόλιο Παπασερμπετισέβ, Φώτης Ουρόμοβ, Μαρίκα Ελκοβα, Μάχη Πιλάεβα και Ουρανία Αληλέμοβα (Ράκοβσκα).

Η συνάντηση πραγματοποιήθηκε σε μια σπηλιά μεταξύ των χωριών Πυξός (Οροβο) και Ψαράδες (Νίβιτσα)-Πρέσπα, στην περιοχή αποκαλούμενη «Αφρική». Την συνάντηση άνοιξε ο Ζαχαριάδης που, μεταξύ άλλων, είπε:

«Με την πρωτοβουλία του Πολίτμπιρο της ΚΕ του ΚΚΕ συγκαλέστηκε αυτή η συνάντηση του ΚΟΕΜ λόγω της επιστολής που μας διαβιβάστηκε από τους προδότες λιποτάκτες Γκότσε Ντιμάκοβσκι και Κεραμετσίου. Εμείς θα σας ενημερώσουμε για το περιεχόμενο της και, συγχρόνως, θα πρέπει να τους απαντήσουμε. Η ΚΕ του ΚΚΕ σας

προτείνει και Ψήφισμα για τους προδότες Γκότσε-Κεραμετσίεβ, να αποφανθείτε σχετικά με αυτούς και να το εγκρίνετε...

Η σημερινή δική σας συνεδρίαση συμπληρώνει τον κύκλο των επιδιώξεων του μακεδονικού λαού για αγώνα και για την απελευθέρωση του. Η δημιουργία της Κομμουνιστικής οργάνωσης της Μακεδονίας του Αιγαίου είναι ένα σοβαρό, αποφασιστικό και συγκεκριμένο βήμα του αγώνα του. Η ΚΟΕΜ δημιουργήθηκε σε στιγμή γεμάτη ελπίδες, αλλά παράλληλα και γεμάτη με δυσκολίες. Η ΚΟΕΜ είναι ο καρπός αυτών των ημερών και δυσκολιών. Με την προδοσία του Τίτο, ο λαός της Μακεδονίας του Αιγαίου υπέστη ισχυρότερο σοκ απ' ότι ο ελληνικός λαός. Με αυτή την προδοσία έσβησαν κάποιες ελπίδες και όνειρα και η ΚΟΕΜ τώρα πατάει σε αυτά τα ερείπια για να καθορίσει και να κτίσει ένα νέο οικοδόμημα που θα δώσει γόνιμες ελπίδες.

Η έλλειψη της ΚΟΕΜ αύξησε τις δυσκολίες του αγώνα μας αλλά, από κάποια άποψη, μπορούμε να πούμε ότι αυτές οι δυσκολίες επιτάχυναν την δημιουργία της ΚΟΕΜ. Εδώ πρέπει να τονίσουμε ότι με την δημιουργία της ΚΟΕΜ ξεκαθαρίσαμε κάποιους προηγούμενους λογαριασμούς. Ο μακεδονικός λαός δημιουργήθηκε, αναπτύχθηκε και κατάφερε να πετύχει την δική του εθνική επαναστατική αποστολή, διαβαίνοντας τον δύσκολο δρόμο, καθορίζοντας τέτοια σύνορα όπως είναι το Ιλιντεν, του οποίου την επέτειο και σήμερα γιορτάζουμε.

Όλοι αυτοί οι αγώνες σε αυτή την ιστορική αναγκαιότητα, έχουν ως σκοπό την δημιουργία της ελεύθερης Μακεδονίας σε μια λαϊκή δημοκρατία που θα πάρει το δρόμο προς τον σοσιαλισμό και τον κομμουνισμό.

Σε μια ιστορική συστροφή σε αυτή την ιστορία, ο μακεδονικός λαός βρέθηκε χωρίς καπετάνιο. Γι' αυτό το πράγμα φταίνει, σε κάποιο βαθμό, και οι πολύ σοβαρές δυσκολίες που υπέστη το κίνημα μας ακόμα και πριν την κατοχή. Και τώρα τίθεται το ερώτημα γιατί αυτή η ηγεσία να μην έχει καπετάνιο;

Ο μακεδονικός λαός, στο δρόμο προς την δική του επαναστατική ανάπτυξη, όδευε μαζί με τον ελληνικό εργαζόμενο λαό με επικεφαλής το Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας και πέτυχε, παρά τα όποια λάθη και ατέλειες που υπήρχαν στο παρελθόν, με την ανάπτυξη του να διαμορφώσει μια σωστή πολιτική, που η ρίζα του φτάνει και στο μακεδονικό λαό. Η ένωση μας με το μακεδονικό λαό είναι απαραίτητη για την επιτυχή εκτέλεση της επανάστασης και για τη νίκη και ίδρυση μιας λαϊκής δημοκρατίας στη χώρα μας.

Έτσι το κίνημα μας κέρδισε τις αποστολές στο δρόμο για την νίκη. Αλλά το κίνημα στη χώρα μας, εξαιτίας οικονομικο-πολιτικών, γεωγραφικών και στρατιωτικών λόγων, συνάντησε ορισμένες ιδιαίτερες δυσκολίες, ιδίως κάτω από τις συνθήκες του Δευτέρου παγκοσμίου πολέμου και μετά από αυτόν, που έπρεπε να αξιολογηθούν και να ξεπεραστούν.

Ο Κόκκινος στρατός ελευθέρωσε την Νοτιοανατολική Ευρώπη και τα Βαλκάνια, ενώ στη χώρα μας εισέβαλλαν οι Άγγλοι. Αυτό για μας ήταν η βασική δυσκολία. Διάφορες συνθήκες που διακρίνονταν κυρίως στις σχέσεις των δυνάμεων, οι οποίες ήταν στο Δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο και μετά από αυτόν, αύξησαν τις ιδιαίτερες δυσκολίες και προκύπτει η ανάγκη της δημιουργίας άλλου είδους αντίστασης, για να ξεπεραστούν.

Αυτές τις δυσκολίες τις χρησιμοποίησε ο ιμπεριαλισμός. Εκτός από αυτές τις δυσκολίες εμφανίστηκαν κι άλλες που για να ξεπεραστούν, στο μακεδονικό τομέα, η ΚΟΕΜ θα παίξει σπουδαίο ρόλο.

Τι συνέβη; Πρέπει να απαντήσουμε ξεκάθαρα. Εκεί που αγωνίζονταν δυο λαοί, εμφανίστηκε ο Τίτο με το δικό του εθνικιστικό-σοβινιστικό πρόγραμμα που υπόσκαψε και διέλυσε την ενότητα μας. Αυτός χρησιμοποίησε κομματικά κύτταρα στην ηγεσία του μακεδονικού λαού, από αυτούς δημιούργησε τα όργανα του και διέσπασε οριστικά το λαϊκό δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα. Αυτό που έκαναν οι Άγγλο-αμερικανοί, το εκτέλεσε και το εκτελεί και σήμερα ο Τίτο. Αυτός εργάζεται για να διασφαλίσει βάση στην Νοτιοανατολική Ευρώπη.

Αυτό το συμπέρασμα μας λέει ότι η Τιτοϊκή δουλειά ήταν συνειδητή από το 1943. Αλλά αυτός, μέχρι τώρα, ξεκάθαρα δείχνει ως όργανο των Άγγλο-αμερικανών και φορέας των δικών τους σκοπών στην Νοτιοανατολική Ευρώπη και κατά της Σοβιετικής Ένωσης. Ο Τίτο, κάτω από την μάσκα του κομμουνιστή, παρουσιάζονταν ως φίλος. Είχε αποφασιστική επιρροή στην ηγεσία του αγώνα του μακεδονικού λαού. Ο Τίτο κατάφερε να επιβάλει την σοβινιστική πολιτική του στο ΝΟΦ, να το μετατρέψει σε δικό του όργανο και να το φέρει στην διάσπαση...

Η αλήθεια είναι ότι για την διάσπαση του 1944 δεν φταίτε μόνο εσείς αλλά και το ΚΚΕ. Πράγματι, ήταν λάθος, αλλά ο Γκότσε δεν είχε δικαίωμα, λόγω κάποιων δικών μας λαθών, να πάρει το στρατό και να διαφύγει στη Γιουγκοσλαβία. Κι εσείς έπρεπε να σκέπτεστε σαν κομμουνιστές και να αγωνίζεστε μέσα από τις γραμμές του ΚΚΕ. Το ΝΟΦ ήταν οργάνωση πρακτόρων που παρεμπόδιζε την εφαρμογή της γραμμής του ΚΚΕ και το αποτέλεσμα ήταν να του προκαλέσει ζημιά και ενόχληση στο γενικό δημοκρατικό κίνημα στη χώρα. Αλλά και μετά την ένωση, όταν το ΝΟΦ πέρασε υπό της διοίκησης του ΚΚΕ, συνέχισε τις σχέσεις με το ΚΚΓ. Εσείς δεν ήσασταν ειλικρινείς προς το ΚΚΕ και δεν το βοηθήσατε. Στην Μακεδονία του Αιγαίου δούλεψαν, και υπάρχουν ακόμα ρίζες, τρεις παράγοντες: ο πρώτος, η ΟΖΝΑ (μυστική υπηρεσία πληροφοριών της Γιουγκοσλαβίας), ο δεύτερος, η υπηρεσία πληροφοριών και ο τρίτος, ο Κολισέβσκι, ο οποίος έλεγχε τους άλλους παράγοντες. Σήμερα αποκαλύπτονται οι ιμπεριαλιστικές, μεγαλο-σερβικές και σοβινιστικές φιλοδοξίες του ΚΚΓ. Γι' αυτά, σήμερα, εμείς έχουμε αποδείξεις στα χέρια μας. Ο δολοφόνος του Ζέβγου ήταν πράκτορας της ΟΖΝΑ και πέρασε μέσω Σκοπίων. Όλοι οι πράκτορες έδιναν γραπτές αναφορές. Όταν πέρυσι συλλάβαμε δυο πράκτορες στην Πρέσπα και ρωτήσαμε το ΚΚΓ αν ήταν δικά του άτομα για να τα ελευθερώσουμε, το ΚΚΓ αρνήθηκε, κι εμείς στη συνέχεια τους εκτελέσαμε. Αυτό είναι το τέλος των πρακτόρων. Το ΚΚΓ σας χρησιμοποιούσε και, στο τέλος, σας θυσίαζε. Το κόμμα θέλει να σας βοηθήσει και θέλει να σας σώσει. Διακόψτε κάθε σχέση με το ΚΚΓ και ξεκαθαρίστε ιδεολογικά μαζί του. Αυτό συσχετίζεται με τους ιμπεριαλιστές και εναντίον της ΕΣΣΔ και τις λαϊκές δημοκρατίες. Σήμερα όλοι οι κομμουνιστές που εκφράζονται υπέρ του Ψηφίσματος του ΠΓ ρίχνονται στη φυλακή όπου βασανίζονται και καταστρέφονται. Αν κάποιος από τους φυλακισμένους υπογράψει δήλωση κατά του ΠΓ και εγκαταλείπει τις πεποιθήσεις του και συμφωνεί με την γραμμή των Τιτοϊκών αμέσως απελευθερώνεται. Τέτοιους τρόπους

χρησιμοποιούσαν οι φασίστες και ο Μεταξάς, που με τη βία ανάγκαζαν τους πολιτικούς κρατούμενους να υπογράψουν δήλωση κατά του κομμουνισμού. Αυτοί θέλουν να χρησιμοποιήσουν την περίπτωση με τον Μάρκο, όπως έγραψε ο Πιγιάντε σε άρθρο στο οποίο επαίνεσε τον Μάρκο, αλλά ο Μάρκος καλά τους απάντησε με την επιστολή που τους έστειλε.

Το εθνικό ζήτημα είναι εφεδρική δύναμη στον αγώνα. Ανάλογα με τις προτεραιότητες, αναπτύσσεται η παραμένει στην ημερήσια διάταξη η αφήνεται πίσω. Η θέση μας για τον αυτοπροσδιορισμό, την οποία λάβαμε πριν την διαμόρφωση των συνθηκών, ήταν πρόωρη. Εμείς αυτή την θέση την λάβαμε κάτω από την πίεση των Τίτοϊστών, με ανακίνηση των πρακτόρων στις μακεδονικές μάζες, την πρόκληση αυτών των μαζών και με την λιποταξία των Γκότσε-Κεραμετσίεβ. Αυτή η στάση μας προκάλεσε μεγάλη ζημιά. Η αντίδραση, με βάση αυτή την στάση, ενίσχυσε το δικό της ιδεολογικό μέτωπο. Σε διάφορα στρατόπεδα όπου ήταν έγκλειστοι διάφοροι μαχητές και πατριώτες, ερχόταν μοναρχοφασίστες και τους έλεγαν ότι εμείς είχαμε πουλήσει την Μακεδονία, ότι μαχόμασταν για ξένα συμφέροντα και τότε αυτοί, κάτω από αυτή την πίεση, άρχισαν να υπογράφουν δηλώσεις κατά του ΚΚΕ και το ΔΣΕ. Το ΚΚΕ πάντα, ακόμα και σήμερα, αγωνίζεται για την ελευθερία του μακεδονικού λαού. Οι προδότες με αυτή την επιστολή, που δεν είχαν το θάρρος να την υπογράψουν, μας κατηγορούν ότι τάχα έχουμε κάνει κάποια γραπτή συμφωνία. Τέτοια γραπτή συμφωνία με το ΝΟΦ δεν υπάρχει...

Ο Τίτο έκανε τα πάντα κατά της νίκης της Λαϊκής δημοκρατίας της Ελλάδας και γι' αυτό τώρα αγωνίζεται με οργή κατά του ΚΚΕ. Ο σκοπός του ήταν να υλοποιηθεί η επιθετική πολιτική των Άγγλο-αμερικανών. Το γεγονός της ανυπαρξίας μιας υγιούς πολιτικής γραμμής μεταξύ των Αιγαιατών Μακεδόνων, του επέτρεψε και τον βοήθησε στην βρόμικη πράξη του...»

Μετά τον Ζαχαριάδη, και στο ίδιο πνεύμα, μίλησε και ο Παρτσαλίδης. Μετά την ομιλία του, μοιράστηκε αντίγραφο της εν λόγω επιστολής των Γκότσε-Κεραμετσίεβ και σχέδιο του Ψηφίσματος. Έπρεπε υποχρεωτικά ο κάθε ένας να εκφράσει την άποψη του, να προσδιορίσει και να καταδικάσει δημοσίως τον Κεραμετσίεβ ως διασπαστή της ενότητας του κινήματος και ως πράκτορα του Τίτο.

Όλοι οι παρόντες δέχτηκαν πλήρως το Ψήφισμα και το υπέγραψαν ιδιοχείρως

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ ΤΗΣ ΚΟΕΜ

Το ψήφισμα περιελάμβανε 19 σημεία, με χώρο για τις υπογραφές. Στην αρχή, δίνει μια εκτεταμένη εξήγηση για την κατάσταση του κινήματος, δικαιολογεί τις ήττες του ΔΣΕ και του ΚΚΕ με «τις ενέργειες τις προδοτικής κλίκας των Κεραμετσίεβ-Γκότσε με συνέπεια να εξυπηρετούν τον ιμπεριαλισμό, το ΚΚΓ και τον Τίτο».

Αποδεχόμενοι πλήρως την στρατηγική του Ινφορμπιρο, που με συκοφαντίες και ψεύδη επιτίθονταν στην πολιτική του ΚΚΓ, οι δημιουργοί του Ψηφίσματος της ΚΟΕΜ, με το ήδη γνωστό στυλ του Ινφορμπιρο, με επίγνωση της επικείμενης ήττας του δημοκρατικού μετώπου που κατά κύριο λόγο αυτοί διοικούσαν και μέσα από τις πράξεις τους η ήττα γινόταν όλο και πιο φανερή, κάνουν την τελευταία προσπάθεια να ρίξουν την ευθύνη στην

«εθνικιστική, προδοτική κλίκα των Κεραμετσέβ-Γκότσε, η οποία ετοιμάζει χτύπημα κατά του δικού μας λαϊκού δημοκρατικού αγώνα, με σκοπό να σπάσουν την αγωνιστική ενότητα μεταξύ του ελληνικού και του μακεδονικού λαού, με σκοπό να βοηθήσουν την μοναρχοφασιστική προσδοκία και το έργο του Άγγλο-αμερικανικού ιμπεριαλισμού και των πρακτόρων του στα Βαλκάνια...»

Για το Πολίτμπιρο του ΚΚΕ και το διπρόσωπο παιχνίδι του πρώτου επικεφαλής ανθρώπου του, τον Ζαχαριάδη, το ψήφισμα θα έπαιρνε το πλήρες περιεχόμενο, σαν να μιμούνταν και να στήριζε ολόκληρο το συκοφαντικό κατευθυντήριο μήνυμα του Ινφορμπιρο. Γι' αυτό, στο προτεινόμενο Ψήφισμα υπογραμμίζεται ότι «η αρχή της διασπαστικής πράξης στην αγωνιστική ενότητα μεταξύ του ελληνικού και του μακεδονικού λαού ξεκινά από την υποσκαπτική και καταστροφική πράξη την οποία οργάνωσαν στο ΚΚΕ, στη διάρκεια του 1944, το ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας, του οποίου επικεφαλής υπήρξε η προδοτική Τιτοϊκή κλίκα...»

Και «μεταξύ των κυριοτέρων πρακτόρων της Τιτοϊκής κλίκας στην Ελλάδα», διαπίστωνε το Ψήφισμα, «μέσα στο ΚΚΕ και στο ΝΟΦ ήταν οι Κεραμετσέβ-Γκότσε».

Έτσι, σε όλα τα άλλα σημεία σε αυτό το έγγραφο, με παπαγαλίστικο τόνο, επαναλαμβάνονται και αναμασώνται όλες εκείνες οι συκοφαντίες και κατηγορίες που είχε εξαπολύσει το Ψήφισμα του Ινφορμπιρο κατά του ΚΚΓ και της γιουγκοσλαβικής ηγεσίας.

Δηλώνοντας ότι «σήμερα πλέον η προδοσία της Τιτοϊκής κλίκας έχει αποκαλυφθεί σε όλο τον κόσμο και δεν μπορεί πια να αποκρύψει την πλήρη εισχώρηση της στο στρατόπεδο του ιμπεριαλισμού», και στο σημείο 5 του Ψηφίσματος της ΚΟΕΜ επισημαίνεται ότι «αποκαλύφθηκαν και οι πράκτορες τους στην Ελλάδα...»

«Αυτή είναι η προδοτική συμμορία των λιποτακτών Κεραμετσέβ-Γκότσε και παρέα», λέει το Ψήφισμα στο σημείο 8, «που σήμερα επικαλούνται την επιβλαβή γραπτή σύμβαση μεταξύ του ΚΚΕ και του ΝΟΦ, του 1946, την οποία το ΚΚΕ τάχα δεν εκπλήρωσε. Αυτοί οι προδότες αδημονούν και εδώ να θολώσουν τα νερά και ξέρουν πολύ καλά ότι, με εκείνες τις προφορικές διαπραγματεύσεις, το ΚΚΕ επιδίωκε αποκλειστικά και μόνο να σταματήσει την παραταξιακή υποσκαπτική και καταστροφική πράξη του ΚΚΓ μέσα στο ΚΚΕ, η οποία τόσο μεγάλη ζημιά έφερε στον αγώνα μας. Σήμερα είναι πλέον ξεκάθαρο ότι η Τιτοϊκή κλίκα εξαπάτησε το ΚΚΕ...»

Ήδη, στο επόμενο ένατο σημείο, το Ψήφισμα παρουσιάζει «τις αμαρτίες» της «προδοτικής συμμορίας των Κεραμετσέβ-Γκότσε και παρέα» που «κατηγορούν σήμερα το ΚΚΕ και την ηγεσία του ότι εφάρμοσε λανθασμένη πολιτική στο μακεδονικό ζήτημα. Η αλήθεια είναι ότι η πρωτοβουλία για τέτοια μέτρα, όπως η δημιουργία ξεχωριστών μακεδονικών μονάδων, η δημιουργία μακεδονικής κομμουνιστικής οργάνωσης, η συμπερίληψη Μακεδόνα υπουργό στην Προσωρινή δημοκρατική κυβέρνηση κτλ. προερχόταν πάντα από το ΚΚΕ» λέει το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ, ενώ προσθέτει: «Το ίδιο ισχύει και στο Ψήφισμα της 5^{ης} ολομέλειας του ΚΚΕ στο οποίο το σύνθημα για ισότητα καθορίζεται ως αποτέλεσμα της νίκης του ΔΣΕ και της επανάστασης του μακεδονικού λαού, που θα πετύχει την εθνική του θέσπιση όπως αυτός θέλει να την λάβει, δίνοντας σήμερα το αίμα του» .

Αναγνωρίζοντας το γεγονός ότι η 5^η ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ «πραγματοποίησε την μετάβαση από το σύνθημα για ισότητα στο σύνθημα για αυτοπροσδιορισμό», η ηγεσία του ΚΚΕ στο Ψήφισμα της ΚΟΕΜ εξηγεί ότι αυτό έγινε «σε ακατάλληλη στιγμή για τα κύρια συμφέροντα της επανάστασης» και ως αποτέλεσμα «της πίεσης από την Τιτοϊκή κλίκα και τη συμμορία Κεραμετσίου-Γκότσε» που «προπαγάνδιζαν στο μακεδονικό λαό ότι το ΚΚΕ πάλι θα σας προδώσει, ότι θα σκοτωθούν όλοι οι Μακεδόνες και ότι η μοναδική σωτηρία βρίσκεται στην ένωση με την γιουγκοσλαβική Μακεδονία...»

Στα επόμενα σημεία, το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ ασχολείται με τις κατηγορίες κατά της «συμμορίας Κεραμετσίου-Γκότσε», ότι η ηγεσία του ΚΚΕ επιστρατεύει παιδιά από 13 έως 15 ετών από τις γραμμές του μακεδονικού πληθυσμού, βουτώντας τα σε αιματηρές μάχες κατά του πολύ ισχυρότερου εχθρού, ενώ απορρίπτει και ονομάζει «ιμπεριαλιστικά» τα αιτήματα για «να αμνηστευτούν όλοι οι Μακεδόνες που διέφυγαν στη Γιουγκοσλαβία». Στο τέλος, το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ «καταδικάζει έντονα την διαστρεβλωτική και καταστροφική ενέργεια του ΚΚΓ στην Ελλάδα και στον εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού».

«Η ΚΟΕΜ δηλώνει» αναφέρει το Ψήφισμα «ότι το ΚΚΓ πρόδωσε και προδίδει το λαϊκό-δημοκρατικό στρατόπεδο και ότι τους λαούς της Γιουγκοσλαβίας, μεταξύ των οποίων και το μακεδονικό, τους παραδίδει στα χέρια του ιμπεριαλισμού...»

Στο τέλος του Ψηφίσματος της ΚΟΕΜ τοποθετήθηκαν οι υπογραφές 45 Μακεδόνων κομμουνιστών, στελέχη του ΝΟΦ, με μια μόνο παρατήρηση ότι «ο σύντροφος Πάβλε Ράκοβσκι εγκρίνει το Ψήφισμα και το υπογράφει, δηλώνοντας ότι δεν έκανε προπαγάνδα για τον Τίτο και για την προδοσία που του καταλογίζεται «στο Ψήφισμα της συνάντησης των ηγετών της ΚΟΕΜ για την εθνικιστική προδοτική κλίκα του Κεραμετσίου-Γκότσε».

Έχει ενδιαφέρον να τονισθεί ότι στη σειρά των υπογραφών πρώτος είναι ακριβώς ο Πάβλε Ράκοβσκι, που είχε επικριθεί, ενώ τελευταίος είναι ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι, ο πρώτος άνθρωπος της ΚΟΕΜ, που σταθερά εκτελούσε την πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ στις γραμμές του ΝΟΦ.

Στην ιστορία του ΚΚΕ δεν υπάρχει πιο βρόμικο, πιο συκοφαντικό, πιο ύπουλο ντοκουμέντο από το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ, το οποίο στις 20/6/1949 επιβλήθηκε στην ηγεσία του ΝΟΦ.

Το Πολίτμπιρο του ΚΚΕ με επικεφαλής τον Ζαχαριάδη, τυφλωμένο μπροστά στην μακεδονική πραγματικότητα, τρομαγμένο από την επαναστατική εξέγερση των Ελλήνων και των Μακεδόνων μαχητών, που προκλήθηκε από την δική του κλασική ανικανότητα να σταθεί επικεφαλής στο απελευθερωτικό κίνημα στο οποίο ο ελληνικός και ο μακεδονικός λαός αγωνίζονταν ηρωικά και πέθαινε για μια δημοκρατική και ελεύθερη Ελλάδα, εξοργισμένο από την εποικοδομητική κριτική που ανοιχτά έκανε ένα μέρος της ηγεσίας του ΝΟΦ που προκάλεσε κυρίως η ανοιχτή επιστολή του Ηλία Ντιμάκοβσκι-Γκότσε και του Μιχαήλ Κεραμετσίου, τυφλωμένο από την συνολική λανθασμένη πολιτική του που ανακοίνωνε την ήττα που πλησίαζε, έβγαλε αυτό το εγκληματικό έγγραφο, το λεγόμενο

Ψήφισμα της ΚΟΕΜ, που ουσιαστικά δεν ήταν τίποτα άλλο από το Ψήφισμα του Πολίτμπιρο της ΚΕ του ΚΚΕ.

Κορεσμένο από τις δικές του αρνήσεις, που περιέχονται στις συκοφαντίες και επιθέσεις, το Ψήφισμα σε ορισμένα μέρη του φανερώνει ακριβώς αυτό που θέλει να κρύψει ή να το παρουσιάσει διαφορετικά. Έτσι, αρνούμενο την ιστορική πραγματικότητα, είναι καταδικασμένο να δεχτεί τις αλήθειες που κόβουν το κλαδί στο οποίο εμβολιάστηκαν οι «αποδείξεις» του. Αυτό φαίνεται καλύτερα από την υπάρχουσα έμφαση ότι ο μακεδονικός λαός, μαζί με τον ελληνικό λαό, μαζικά και ηρωικά, συμμετέχει στις γραμμές του δημοκρατικού μετώπου, πολεμώντας ενάντια στον μοναρχοφασισμό και τον Άγγλο-αμερικανικό παρεμβατισμό.

Οι δημιουργοί του Ψηφίσματος ήταν εξόφθαλμα ανίκανοι να εξηγήσουν το γεγονός πως ήταν δυνατόν να συμβαίνει «το ΚΚΓ να είχε αναλάβει διασπαστικό ρόλο ήδη από το 1944» όταν το μακεδονικό απελευθερωτικό κίνημα και ολόκληρο το δημοκρατικό μέτωπο στην Ελλάδα τότε άρχισε να μεγαλώνει και να ανάβει, μπαίνοντας με όλον το ζήλο στον αγώνα για την νίκη και την ελευθερία.

Την δική του προδοσία του δημοκρατικού κινήματος, η ηγεσία του ΚΚΕ επιχειρεί να την εμφανίσει ως προδοσία αυτών που με όλες τις δυνάμεις βοήθησαν και υπεραστίστηκαν τον απελευθερωτικό αγώνα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού στην Ελλάδα.

Αλλά η ιστορία, μη υπακούοντας στις απάτες και τις νοθείες, πάντα ξέρει να βρίσκει την αλήθεια και τα ψέματα και θέτει τις συκοφαντίες μπροστά σε δημόσιο δικαστήριο για να αποδεικνύει την μικρή αντοχή και διαφάνεια τους.

Έτσι και το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ, λίγο μετά την εμφάνισή του, από την πρώτη στιγμή της έγκρισης και της υπογραφής του, άρχισε να καταρρέει κάτω από το βάρος της αλήθειας και τα γεγονότα που ακολούθησαν.

Και εάν σήμερα αυτό αναφέρεται ως ντοκουμέντο που σε ορισμένο ιστορικό διάστημα έπαιξε ιδιαίτερα επιζήμιο ρόλο στο απελευθερωτικό κίνημα ενός λαού, αυτό πρέπει να θεωρηθεί περισσότερο ως ανασταλμένη συνείδηση όλων αυτών που το υποστήριξαν και το υπέγραψαν, μολύνοντας την μακροχρόνια επαναστατική δράση τους με την υποταγή σε μια πίεση πίσω από την οποία υπήρχε αναλήθεια.

Πρέπει να αναφερθεί ότι ένα μέρος της ηγεσίας του ΝΟΦ που υπέγραψε αυτό το Ψήφισμα ήταν εκτεθειμένο σε ισχυρή πίεση, με τρομακτικές απειλές. Αλλά, θα πρέπει επίσης να αντιληφθούμε ότι αυτοί ήταν γνωστοί μαχητές που με την ζωή τους ήξεραν να αντισταθούν σε διάφορα αντιδραστικά καθεστώτα, στον φασιστικό κατακτητή, στην μοναρχοφασιστική δίωξη. Δυστυχώς, την παρούσα στιγμή, αυτοί ενέδωσαν μπροστά σε ένα παιχνίδι νοθείας, καθορίζοντας την δική τους επαναστατική θέση εναντίον των συμφερόντων του λαού τους και του αγώνα του, στην πλευρά εκείνων που η απόλυτη πλειοψηφία ποτέ δεν πίστεψε.

Και ακριβώς γι' αυτό, εξαιτίας της βαρύτητας αυτού του ψευδούς ντοκουμέντου αποκαλούμενο Ψήφισμα της ΚΟΕΜ, χτύπησε ακόμα πιο σκληρά την ψυχική ηρεμία ενός τμήματος αυτών των μαχητών, οι οποίοι ούτε μια στιγμή, ούτε σε μια περίπτωση μέχρι

τώρα δεν εξέφρασαν την καταδίκη και διαφωνία τους για αυτό το ντοκουμέντο στο οποίο έβαλαν την υπογραφή τους, ούτε το παραδέχτηκαν ως δικό τους λάθος ή πλάνη, αλλά μάλλον ως επαναστατικό χρέος προς την ιστορία τους και τον αγώνα του λαού τους.

Το Ψήφισμα στην ηγετική συνάντηση της ΚΟΕΜ, στις 20/6/1949, υπέγραψαν οι:

1. Ράκοβσκι Πάβλε 2. Μάλιοβ Μιχαήλ 3. Κόϊτσεβ Βάγγελ 4. Κότσεβ Σταύρος 5. Κολέντσεβ Ρίστο 6. Παπαλαζάροβ Λάζο 7. Πέτροβ Γκέρμαν 8. Βέλικιν Ντίμιταρ 9. Γκουμπίντενσκι Ντίμιταρ 10. Πρίκοβ Ντίμιταρ 11. Ναούμοβ Τάνε 12. Λιούππεβ Κύριλ 13. Πασκάλεβσκι Πάσκαλ 14. Κάλκοβ Φιλίπ 15. Στόϊνιτσι Τέγκο 16. Ντάτσοβ Στέργιο 17. Μάνγκοβ Κρστε 18. Φότεβ Μήντσο 19. Μποζάνοβσκι Τάσο 20. Γιουρούκοβα Ουρανία 21. Ποπσπύροβ Μιχαήλ 22. Ελκοβα Μαρίκα 23. Πάνοβ Κόλε 24. Αγγέλοβσκι Νάσο 25. Τζάνγκοβα Χρυσάνθη 26. Τσολάκοβ Λάμπο 27. Ντελίοβσκι Ζήσο 28. Φιλίποβα Ντόνκα 29. Σαμαντούροβσκι Πάβλε 30. Κούφεβ Πάβλε 31. Τσέποβα Βασίλκα 32. Γκλούβτσεβ Γκιόρτσε 33. Ποπσερμισίεβ Τράϊκο 34. Σιμίτσεβ Κόλε 35. Πετριτσέβσκι Γκόγκο 36. Πιλάεβα Μάχη 37. Αππσεβ Κάλιο 38. Ιλκοβσκι Φώτη 39. Ποπγιάνοβ Αχιλλέας 40. Ρόμεβ Πέτρε 41. Γκουσέβσκι Τάσο 42. Βάϊνοβσκι Πάντο 43. Ράκοβσκα Ουρανία 44. Μίτρεβσκι Πάσκαλ

Στο τέλος του Ψηφίσματος υπάρχει η τελευταία παρατήρηση:

«Ο σύντροφος Πάβλε Ράκοβσκι εγκρίνει το Ψήφισμα και το υπογράφει δηλώνοντας ότι δεν έκανε προπαγάνδα για τον Τίτο και την προδοσία που του καταλογίζει το «Ψήφισμα της ηγετικής συνάντησης της ΚΟΕΜ για την εθνικιστική προδοτική κλίκα των Κεραμετσίεβ-Γκότσε».

ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗ ΤΟΥ ΔΣΕ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΟΦ (οι μάχες στο Καϊμάκτασαν)

Στις 4 Ιουλίου 1949 ο μοναρχοφασιστικός στρατός όρχησε την επίθεση στο Καϊμάκτασαν κατά των μονάδων του ΔΣΕ. Το επιτελείο της 24^η ταξιαρχίας, αν και προηγουμένως είχε πληθώρα πληροφοριών ότι οι μοναρχοφασίστες προετοιμάζαν επίθεση, δεν έλαβε κάποια σοβαρά μέτρα για την ασφάλεια και τον προσδιορισμό των μονάδων του.

Έτσι, την 1 Ιουλίου 1949 το επιτελείο είχε ενημερωθεί ότι στο χωριό Άγρας (Βλάντοβο) έφτασαν 400 φορτηγά με μοναρχοφασιστικούς στρατιώτες, στην Αριδαία (Σάμποτοσκο) περίπου 40 φορτηγά, και άλλος εχθρικός στρατός κινούνταν από το Αμύνταιο (Σόροβιτς) προς το Καϊμάκτασαν.

Πριν την έναρξη της επίθεσης, στο Καϊμάκτασαν βρίσκονταν η 24^η ταξιαρχία του ΔΣΕ που αποτελούνταν από 3 τάγματα, αλλά είχε στην διάθεση και ένα τάγμα ιππικού με 70 μαχητές (κάθε τάγμα είχε από δυο τσέτες, κάθε τσέτα από 170 μαχητές). Στην επίθεση, στην τοποθεσία «Κράβιτσα», μια μονάδα αυτού του τάγματος είχε περικυκλωθεί από όλες τις πλευρές και λόγω της αδυναμίας να αντισταθεί και να κάνει αντεπίθεση, αναγκάστηκε να αναζητήσει σωτηρία με υποχώρηση στο γιουγκοσλαβικό έδαφος.

Στις 7 Ιουλίου, στην τοποθεσία «Μπέλα Γκρότα», αναπτύχθηκε άγρια μάχη. Ο εχθρός χρησιμοποίησε την αεροπορία και το πυροβολικό. Η μάχη διεξήχθη κοντά στα ίδια

τα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα. Εκείνη την ημέρα οι μονορχοφασίστες πήραν την «Μπέλα Γκρότα» και οι αντάρτες οπισθοχώρησαν σε γιουγκοσλαβικό έδαφος.

Στις 6 Ιουλίου, με διαταγή του Επιτελείου του τάγματος, οι τραυματίες αντάρτες που βρίσκονταν στο ανταρτικό νοσοκομείο στο Καϊμάκτσαλαν, στην τοποθεσία «Ράμνι μπόρ», μεταφέρθηκαν σε γιουγκοσλαβικό έδαφος όπου τους υποδέχτηκαν οι συνοριοφύλακες και τους έδωσαν την απαραίτητη βοήθεια (εκεί μεταφέρθηκαν περίπου 90 μαχητές).

Μια μονάδα 300 ανταρτών μαζί με το Επιτελείο του τάγματος και το τάγμα ιππικού, τη νύχτα της 7 Ιουλίου, πέρασε σε γιουγκοσλαβικό έδαφος χωρίς την έγκριση των Γιουγκοσλάβων συνοριοφυλάκων και μετά 24 ώρες μεταφέρθηκαν πάλι σε ελληνικό έδαφος (στο βουνό Κόζουφ).

Σε αυτή την επίθεση οι μοναρχοφασίστες χρησιμοποίησαν την 11η Μεραρχία, η οποία μέχρι τότε βρίσκονταν στη Κοζάνη, την 23^η ταξιαρχία που ήταν εγκατεστημένη στην Βεύη (Μπάνιτσα), μια ταξιαρχία από την Φλώρινα και δυο ομάδες ΛΟΚ που με την υποστήριξη της αεροπορίας, συνεχώς χτυπούσαν τις αντάρτικες θέσεις.

Σύμφωνα με την εκτίμηση κάποιων ανταρτών, σε εκείνη την μοναρχοφασιστική επίθεση οι αντάρτες δεν ήταν έτοιμη να αντισταθούν. Στις γραμμές τους υπήρξε πανικός και σύγχυση. Το Επιτελείο τους, έχασε από τα χέρια του τις επαφές μεταξύ των μονάδων, έτσι που η μοναδική τους σωτηρία ήταν να οπισθοχωρήσουν στο γιουγκοσλαβικό έδαφος όπου λάμβαναν προστασία.

Αλλά, παρά αυτή την κατάσταση που οδήγησε στην κατατρόπωση των ανταρτικών μονάδων, το Επιτελείο της 24^η ταξιαρχίας, για να δικαιολογήσει την απροθυμία και την αδυναμία του, όλο το φταίξιμο για την ήττα την μετέφερε στους Γιουγκοσλάβους συνοριοφύλακες, δηλώνοντας στο Αρχηγείο του ΔΣΕ ότι «οι αντάρτες υπέστησαν ήττα επειδή οι Γιουγκοσλάβοι συνοριοφύλακες επέτρεψαν στους μοναρχοφασίστες να χρησιμοποιήσουν το γιουγκοσλαβικό έδαφος και να χτυπήσουν πισώπλατα τις δυνάμεις του ΔΣΕ» (!).

Παρόλο που για το Αρχηγείο του ΔΣΕ, το οποίο πλέον διεξήγαγε ενισχυμένη αντι-γιουγκοσλαβική πολιτική, ήταν ολοφάνερη αυτή η παράλογη συκοφαντία, αυτό ήταν αρκετό για να αρχίσει έντονη επίθεση κατά της Γιουγκοσλαβίας, κατηγορώντας την ως τον μεγαλύτερο φταίχτη της ήττας που υπέστησαν οι μονάδες του. Η δήλωση του Αρχηγείου του ΔΣΕ, που κοινοποιήθηκε μέσω του ραδιοφωνικού σταθμού «Ελεύθερη Ελλάδα», έφτασε γρήγορα στους μαχητές και προκάλεσε πραγματική απέχθεια για τις επινοημένες συκοφαντίες. Οι μαχητές και οι αξιωματικοί του ΔΣΕ στο Καϊμάκτσαλαν, που ήταν αυτόπτες μάρτυρες και άμεσα συμμετέχοντες στις μάχες, γνώριζαν πολύ καλά τις αιτίες της ήττας και την συμπεριφορά των Γιουγκοσλάβων συνοριοφυλάκων σε εκείνες τις κρίσιμες στιγμές. Ορίστε, η δήλωση του Ατανάς Κίροβσκι-Μπόζιν, διοικητής της Λαϊκής πολιτοφυλακής στην περιοχή της Έδεσσας και στέλεχος του ΚΚΕ από το 1932:

«... Στη συνέχεια, γίνονταν διαρκώς προτάσεις από την ηγεσία του ΚΚΕ για συμφιλίωση και ειρήνη. Με ποιους αυτή η συμφιλίωση; Άλλη Βάρκιζα; Ή μήπως δεν βγαίνει ο λογαριασμός; Βγαίνει από τη μέση ο Μάρκος, ξαφνικά, και στο Ψήφισμα της

Πέμπτης ολομέλειας του ΚΚΕ, που πραγματοποιήθηκε στις αρχές του 1949, ειπώθηκε ότι αποδεδειγμένα από κάθε κομματικό καθήκον ο Μάρκος και η Χρυσή Χατζηβασίλειου, λόγω ασθένειας. Αυτό ήταν πολύ δύσκολο κάποιος να το πιστέψει, επειδή στον καθένα ήταν ξεκάθαρο ότι η υπόθεση είναι συνδεδεμένη με την διεθνή κατάσταση και το Ινφορμπιρο.

Προδόθηκε και θανατώθηκε ο διοικητής της μεραρχίας Διαμαντος, προδίδονται όλες οι μεγάλες δράσεις του ΔΣΕ, οι οποίες μας κόστισαν πολύ αίμα. Λιποτάκτησε ο προσωπικός φίλος και συνεργάτης του Ιωαννίδη, ο ονομαζόμενος Φώτης, την περίοδο που λαμβάνουν χώρα σοβαρά γεγονότα. Τα πράγματα δείχνουν ότι η ηγεσία του ΚΚΕ δεν είναι σωστή και ότι το ΚΚΕ διοικείται από κάποια άλλη ηγεσία, έτσι τουλάχιστον αποδεικνύουν τα πράγματα.

Για τις μάχες στο Καϊμάκτσαλαν και για την γρήγορη κατάληψη του από τους μοναρχοφασίστες κατηγορείται η Γιουγκοσλαβία, ότι δήθεν βοήθησε τους μοναρχοφασίστες και τους άφησε να περάσουν στο γιουγκοσλαβικό έδαφος και ότι ακόμα υπάρχουν συναντήσεις και αγκαλιάσματα μεταξύ Γιουγκοσλάβων και Αμερικανών αξιωματούχων στα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα. Αυτή την είδηση την μετέφερε ο ραδιοφωνικός σταθμός «Ελεύθερη Ελλάδα» και αυτό είναι καθαρή πρόκληση και ουσιαστική επίθεση στη Γιουγκοσλαβία εκ μέρους του ΚΚΕ και του ΓΠ. Δεν μιλούν για την δική τους προδοτική πολιτική που καθημερινά γίνεται πιο ορατή. Εκατοντάδες μαχητές και προσωπικό του ΔΣΕ έλαβαν αυτή την είδηση ως πρόκληση εναντίον της Γιουγκοσλαβίας, επειδή έζησαν και αγωνίστηκαν και έζησαν τα γεγονότα στο Καϊμάκτσαλαν όπως τα έζησα κι εγώ. Πίσω από αυτή την πρόκληση κρύβεται η μαεστρία του ΚΚΕ με την οποία θέλει να απομακρύνει την επιρροή και τις συμπάθειες του μακεδονικού λαού και των μαχητών και του προσωπικού του ΔΣΕ προς την Γιουγκοσλαβία, και από την άλλη πλευρά, με αυτά θέλουν να κρύψουν τις αμαρτίες τους. Γι' αυτό το ΚΚΕ έριξε το βάρος στη Γιουγκοσλαβία. Η Γιουγκοσλαβία με αυτόν τον τρόπο, από την πλευρά της, στάθηκε στην πλευρά των μαχητών του Καϊμάκτσαλαν: τραυματίες, ηλικιωμένοι, παιδιά και άρρωστοι που η δική μας ταξιαρχία άφησε σε γιουγκοσλαβικό έδαφος, όταν η ταξιαρχία οπισθοχώρησε από το Καϊμάκτσαλαν, οι Γιουγκοσλάβοι συνοριοφύλακες τους έδωσαν την πρώτη συντροφική βοήθεια με γιατρούς και φάρμακα επί τόπου και μετά τους πήγαν στα νοσοκομεία, όπου με χειρουργικές επεμβάσεις τους έσωσαν τη ζωή. Στους ηλικιωμένους και στα παιδιά έδιναν στέγη και τροφή. Με αυτά η Γιουγκοσλαβία ακόμα μια φορά έδειξε την δημοκρατική της αξιοπρέπεια, τον συντροφικό πόνο της για έναν λαό που χύνει το αίμα του για την ελευθερία. Οι Γιουγκοσλάβοι ξέρουν τι σημαίνει ελευθερία, επειδή γι' αυτήν την ελευθερία έδωσαν πάνω από 1,8 εκατομμύρια θύματα... Οι Γιουγκοσλάβοι στρατιώτες συνεχώς έφεραν στις πλάτες τους τραυματίες αντάρτες του ΔΣΕ, μέσα σε πολλά χιόνια για 4-5 ώρες, και με αυτόν τον τρόπο τους έσωσαν. Αυτό το γνωρίζω προσωπικά. Για να μην αναφερθώ στην άλλη υλική βοήθεια με ζάχαρη, αλάτι, μαρμελάδα, ρούχα και διάφορα άλλα πράγματα, η οποία βοήθεια τους δίνονταν από την Γιουγκοσλαβία. Επίσης, από την Γιουγκοσλαβία συνεχώς παίρναμε όπλα και άλλα στρατιωτικά υλικά και όχι μόνο για τις δικές μας μαχητικές μονάδες στο Καϊμάκτσαλαν αλλά με γιουγκοσλαβικό οπλισμό

εφοδιάζαμε και άλλες μονάδες του ΔΣΕ, άλλων περιοχών. Και τώρα αναρωτιέμαι τι κακό μας έκανε η Γιουγκοσλαβία που τόσο απάνθρωπα φερόμαστε σε αυτήν; Αλλά, φυσικά, αυτό προήρθε από το ΓΠ και η ηγεσία του ΚΚΕ δεν μπορεί να αρνηθεί την υπακοή, αντίθετα εργάζεται γι' αυτό και τα συμφέροντα της, ανεξάρτητα αν εμείς αυτό το πληρώνουμε με πολύ αίμα. Το ίδιο κάνει και το ΚΚΕ, που έτσι φέρεται προς μια χώρα που έδωσε όλα όσα μπορούσε στον αγώνα του ελληνικού και του μακεδονικού λαού. Και το ΚΚΕ ξέρει την αλήθεια, αλλά έτσι το διατάζουν τα σχέδια του Ινφορμπιρο. Επιτίθεται σε μια χώρα που πατάει γερά και κτίζει την χώρα στα θεμέλια του μαρξισμού και του λενινισμού, αλλά αυτό δεν αρέσει στη Σοβιετική Ένωση...».

Με παρόμοιο περιεχόμενο ήταν οι αναφορές των τραυματισμένων ανταρτών του ΔΣΕ: Δημήτριος Κωσταντίνας, Βασίλης Παπαγεωργίου, Ναούμ Αμποβ, Λάζαρος Διαμαντίδης, Μαρίκα Καρπάσου, Βέτα Σμητσότα, Αναστασία Καραντώνη, Ορνάνα Δουγάκη, Παρθένα Παντιλιάδου και πολλοί άλλοι, που στις 5,6 και 7 Ιουλίου και μετέπειτα πέρασαν σε γιουγκοσλαβικό έδαφος τον καιρό των μαχών στο Καϊμάκτσαλαν. Αυτοί όχι μόνο βρήκαν διέλευση και αποδοχή στη Γιουγκοσλαβία, αλλά σε όλους δόθηκε η απαιτούμενη ιατρική βοήθεια. Όλοι αυτοί διέψευσαν τα ψέματα και τις συκοφαντίες της ηγεσίας του ΚΚΕ και του ΓΠ εναντίον της Γιουγκοσλαβίας.

Η γιουγκοσλαβική κυβέρνηση μέσω της «Τανγιούγκ» διαμαρτυρήθηκε έντονα γι' αυτήν την αναιδή καμπάνια, όπως και για μια σειρά άλλων μυθοπλασιών και ψεύδη. Αυτή η είδηση, αποκαλούμενη ύπουλη αντι-γιουγκοσλαβική προπαγάνδα, στόχευε κατά της ηγεσίας του ΚΚΓ και της σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας.

Η ανακοίνωση της Κεντρικής Επιτροπής του ΚΚΓ, στις 8 Ιουλίου 1949, ως απάντηση στις επιθέσεις της ΚΕ του ΚΚΕ, αναφέρει:

«1. Ο ραδιοσταθμός Ελεύθερη Ελλάδα κυκλοφόρησε την ανακοίνωση του Ανώτατου επιτελείου σας ότι οι μοναρχοφασιστικές μονάδες, σε συνεννόηση μαζί μας, πέρασαν στο έδαφος μας και στο τμήμα Καϊμάκτσαλαν χτύπησαν πισώπλατα τις δικές σας μονάδες. Επίσης, σχετικά με αυτό, προηγήθηκε συνάντηση μεταξύ δικών μας αξιωματικών και μοναρχοφασιστών με την παρουσία Αμερικανών και Άγγλων αξιωματικών, πάλι σε δικό μας έδαφος.

Αυτό το βάνανσο και απεχθές ψέμα δείχνει όλο το συκοφαντικό πρόβλημα και την εκστρατεία εναντίον του Κόμματος μας και της χώρας μας, όπως και την έλλειψη όχι μόνο κομμουνιστικής αλλά και ανθρώπινης ηθικής, και σε αυτή την εκστρατεία διαψεύδονται με τον καλύτερο τρόπο τα εξής στοιχεία:

Α) Η επίθεση των μοναρχοφασιστικών δυνάμεων ξεκίνησε από το εσωτερικό της Ελλάδας προς τις δικές σας μονάδες που κρατούσαν θέση στα νότια των συνόρων της χώρας μας. Οι δυνάμεις των μοναρχοφασιστών πραγματοποίησαν επίθεση σε δυο κατεύθυνσης, που ήταν: κατεύθυνση προς Αχλάδα-Παπαδιά- Σάρκοβ Γκρόμπ και η άλλη προς λίμνη Αρνισσα-Καϊμάκτσαλαν.

Β) Σύμφωνα με τα εξακριβωμένα στοιχεία μας, είναι ακριβώς το αντίθετο από αυτό που ανακοίνωσε ο σταθμός Ελεύθερη Ελλάδα. Δηλαδή, οι μονάδες σας βρίσκονταν στα 100 με 200 μέτρα από τα σύνορα μας.

Γ) Από τα μοναρχοφασιστικά αεροπλάνα παραβιάστηκε ο εναέριος χώρος μας επανειλημμένα και τα βλήματα του πυροβολικού έπεφταν στο έδαφος μας σε βάθος ενός χιλιομέτρου.

Δ) Στις 6 αυτού του μήνα πέρασαν στο έδαφος μας 85 δικοί σας βαριά και ελαφριά τραυματίες, και αυτοί αυξήθηκαν την επομένη μέρα στους 234 τραυματίες. Σε όλους παρασχέθηκε ιατρική βοήθεια.

Ε) Επειδή χθες οι μοναρχοφασίστες κατείχαν τον τομέα του Καϊμάκτσαλαν, οι δικές σας μονάδες διασπάστηκαν και εκείνη την ώρα πέρασαν στο δικό μας έδαφος περίπου 200 μαχητές, μαζί με την ηγετική σύνθεση.

Ζ) Από την ανακοίνωση των δικών σας διοικητών και μαχητών επαληθεύονται ακόμα μια φορά και αδιάσειστα επιβεβαιώνονται τα δικά μας προαναφερόμενα στοιχεία. Οι άνθρωποι σας ντρέπονται και εξευτελίζονται από τα ψέματα και την συκοφαντική ανακοίνωση του Ανώτατου επιτελείου σας.

Τι δείχνουν αυτές οι πράξεις σας; Πρώτα απ' όλα, αυτές δείχνουν ότι η μοίρα της λαϊκής εξέγερσης είναι εξαρτημένη από μια τερατώδη εκστρατεία, που σήμερα διεξάγεται με όλα και με τα πιο αποτρόπαια μέσα κατά της χώρας μας. Σκεφτείτε την μοίρα του ελληνικού λαού και το αποτέλεσμα του απελευθερωτικού αγώνα του. Αν ψάχνετε ενόχους για τις αποτυχίες σας και για να καλύψετε την εκτέλεση της πορείας για την εξάλειψη της εξέγερσης, τότε αυτός ο ένοχος σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι η Γιουγκοσλαβία, επειδή η θέση μας προς των αγώνα του ελληνικού λαού είναι γνωστή από την αρχή...

Αμέσως μετά ακολούθησε η ομιλία του Μάρσαλ Τίτο στη Πούλα, στις 10 Ιουλίου 1949, στην οποία υπενθύμισε:

«Εμείς πήραμε μέτρα και ζητήσαμε από τον ΟΗΕ να βάλει τέλος σε αυτήν την κατάσταση. Καμία έκκληση προς την ελληνική κυβέρνηση δεν μπορεί να έχει επιτυχία. Εμείς δεν μπορούμε να απευθύνουμε έκκληση στον Τσαλδάρη γιατί ξέρουμε πολύ καλά τι είναι οι μοναρχοφασίστες. Αυτοί συμπεριφέρονται πολύ σκληρά και, εννοείται, στη συνέχεια μπορεί να υπάρξουν άσχημα αποτελέσματα, για τα οποία εμείς δεν φέρουμε καμία ευθύνη. Πριν μερικές ημέρες, για να σας δείξω το άλλο πρόσωπο αυτού του ζητήματος και τι κρύβεται πίσω από αυτό, ο ραδιοφωνικός σταθμός «Ελεύθερη Ελλάδα» διαβίβασε ότι εμείς, στο έδαφος μας, συμφωνήσαμε με τους μοναρχοφασίστες να επιτρέψουμε στους στρατιώτες τους, μέσω του εδάφους μας, να χτυπήσουν τις δημοκρατικές δυνάμεις. Είμαι σίγουρος ότι κανείς ως σήμερα δεν είδε μεγαλύτερη κακία, μεγαλύτερη ξεδιαντροπιά, η οποία, πράγματι, δεν επινοήθηκε από αυτούς τους Έλληνες συντρόφους αλλά από κάπου αλλού και η οποία μεταδόθηκε στους Έλληνες. Ταυτόχρονα, την ώρα που χύνεται το αίμα των ανθρώπων μας από τους μοναρχοφασίστες, βρέθηκαν άνθρωποι που μας κατηγορούν ότι κάναμε συμφωνία με τους μοναρχοφασίστες. Έτσι οι άνθρωποι της Δημοκρατικής Ελλάδας επέτρεψαν στους εαυτούς τους να φτάσουν σε τέτοια κατάσταση που μπορεί να έχει, και πράγματι θα έχει, κακά αποτελέσματα για το ελληνικό απελευθερωτικό κίνημα. Αυτοί παίζουν με το αίμα που καθημερινά ρέει από τους ηρωικούς μαχητές, κατά των καταπιεστών. Λερώνουν αυτό το αίμα για ανέντιμους σκοπούς και κατηγορούν εμάς για να δικαιολογήσουν την δική τους απόφαση, για να μας

φορτώσουν στη πλάτη την καταδίκη της ήττας του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα, εάν συμβεί, παρότι εμείς δεν φέρουμε καμία ευθύνη γι' αυτήν. Και που οδήγησε αυτό; Οι προκλήσεις των μοναρχοφασιστών βάζουν σε κίνδυνο τις ζωές των πολιτών μας, και από την άλλη πλευρά μας συκοφαντούν, η κατάσταση έφτασε σε τέτοιο σημείο που είμαστε υποχρεωμένοι να κλείσουμε τελείως τα σύνορα σε αυτό το τμήμα για να προστατέψουμε τις ζωές των εργαζομένων ανθρώπων μας στη χώρα...»

Μετά την ομιλία του συντρόφου Τίτο ο διευθυντής της «Τανγιούγκ» πήρε συνέντευξη από τον υπουργό εξωτερικών της Γιουγκοσλαβίας, Εντουάρντ Καρντέλι σχετικά με το ελληνικό ζήτημα:

«Είναι γνωστό παντού ότι η Νέα Γιουγκοσλαβία έβλεπε με μεγάλες συμπάθειες τον αγώνα του ελληνικού απελευθερωτικού κινήματος... Μετά την δημοσίευση του Ψηφίσματος του ΓΠ, η ηγεσία του ΚΚΕ άρχισε να δημιουργεί δολοπλοκίες κατά της Γιουγκοσλαβίας. Η σιωπή και η ακύρωση της βοήθειας που έδωσε η Γιουγκοσλαβία στις ελληνικές δημοκρατικές δυνάμεις, την περίθαλψη των τραυματιών, των προσφύγων, των παιδιών κτλ κι όλα τα άλλα σχετικά με το ζήτημα των Μακεδόνων του Αιγαίου, τις συκοφαντίες και τις άλλες εχθρικές ενέργειες κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας – ήταν τα μέσα με τα οποία η ηγεσία του ΚΚΕ πέρασε τον τελευταίο καιρό στην αντι-γιουγκοσλαβική καμπάνια, η οποία ήταν γνωστή από το Ψήφισμα του ΓΠ κατά του ΚΚΓ. Απολύτως σαφές είναι ότι η ηγεσία του ΚΚΕ ξέχασε τα συμφέροντα του δημοκρατικού αγώνα στην Ελλάδα και θεωρεί πιο σημαντική την συμμετοχή στον αγώνα κατά της Νέας Γιουγκοσλαβίας από τον αγώνα του κατά της ελληνικής αντίδρασης και την ξένη παρέμβαση στην Ελλάδα. Εμείς σιωπήσαμε για όλα γιατί δεν θέλαμε να δημιουργήσουμε δυσκολίες στον αγώνα του ελληνικού λαού, επειδή, και χωρίς αυτόν, ο ελληνικός λαός είχε μεγάλες δυσκολίες. Η ηγεσία του ΚΚΕ απάντησε γρήγορα σε όλα αυτά με ανυπόληπτη και απεριόριστα άθλια είδηση ότι Γιουγκοσλάβοι εκπρόσωποι συναντήθηκαν στα ελληνο-γιουγκοσλαβικά σύνορα με μοναρχοφασίστες και Άγγλο-αμερικανούς αξιωματούχους με σκοπό να χορηγηθεί άδεια στις μοναρχοφασιστικές δυνάμεις να χτυπήσουν πισώπλατα, μέσω του γιουγκοσλαβικού εδάφους, τις μονάδες του ΔΣΕ...»

Οι οργανωτές αυτής της αντι-γιουγκοσλαβικής εκστρατείας, στην οποία συμμετέχει και η ηγεσία του ΚΚΕ, προφανώς αποφάσισαν να θυσιάσουν το ελληνικό δημοκρατικό κίνημα και συγχρόνως να αμαυρώσουν την Νέα Γιουγκοσλαβία, για να της προκαλέσουν κακό, για να την κατηγορήσουν για τις δυσκολίες του δημοκρατικού αγώνα στην Ελλάδα. Αλλά ότι προπαγανδιστικό τέχνασμα και να χρησιμοποιήσουν οι οργανωτές αυτών των δολοπλοκιών, δεν θα μπορέσουν να κρύψουν την αλήθεια από την προοδευτική ανθρωπότητα και ιδιαίτερα από τους Έλληνες δημοκράτες : δεν κατάφεραν να χτυπήσουν την Νέα Γιουγκοσλαβία, που πάντα εκτελούσε την διεθνή υποχρέωση της, αλλά χτύπησαν το ελληνικό Δημοκρατικό κίνημα...»

Η ΗΤΤΑ ΣΤΟ ΒΙΤΣΙ ΚΑΙ Η ΑΠΟΧΩΡΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΛΒΑΝΙΑ

Μετά από μακροχρόνιες προετοιμασίες του ΔΣΕ για την αποφασιστική μάχη με το μοναρχοφασιστικό κυβερνητικό στρατό στο Βίτσι, στις 10 Αυγούστου 1949 ο εχθρός

άρχισε ισχυρή επίθεση στο κεντρικό μέτωπο, στην τοποθεσία «Πολιάνκα» και την κορυφή 1865. Η επίθεση ξεκίνησε με χτύπημα των μονάδων ΛΟΚ με τις οποίες χρησιμοποιήθηκαν και άλλες πιο ισχυρές δυνάμεις. Μετά από μιας ημέρας μαχών, οι μοναρχοφασίστες κατάφεραν να διασπάσουν τις μονάδες του ΔΣΕ και να πάρουν τις τοποθεσίες «Πολιάνκα» και «Ρότο» και με αυτό να δημιουργήσουν συνθήκες για την κατάληψη του «Λίσετς», «Πρέβολ» και την κορυφή 1120, στο βουνό Βρμπα.

Στις 11 και 12 Αυγούστου οι δυνάμεις του ΔΣΕ, υπό μεγάλη πίεση από τις δυνάμεις του εχθρού, εγκατέλειψαν το βουνό Λίσετς και, συγχρόνως, ο εχθρός συνέχισε να δημιουργεί πίεση στις θέσεις του ΔΣΕ στο βουνό «Μαλιμάδι». Ήδη από την επόμενη ημέρα, οι μοναρχοφασίστες προχώρησαν προς τα χωριά Αγκαθωτό (Τρνοβο) και Τρίγωνο (Οσιμα). Έτσι έκαναν επίθεση και στο χωριό Σφήκας (Μπέσβινα) και στην τοποθεσία «Πρέβαλετς» και με σκληρές μάχες κατάφερε να τα πάρουν.

Στις 12 Αυγούστου η ηγεσία της ΚΕ του ΚΚΕ, τα μέλη της προσωρινής δημοκρατικής κυβέρνησης και τα μέλη του Αρχηγείου του ΔΣΕ, ξαφνικά, εγκατέλειψαν το ελληνικό έδαφος και, μέσω της τοποθεσίας «Αφρική» στην Πρέσπα, πέρασαν στην Αλβανία. Μεταξύ αυτών ήταν ο Νίκος Ζαχαριάδης, ο Ιωαννίδης, ο Παρτσαλίδης, ο Βλαντάς, ο Κόκκαλης, ο Πάσκαλ Μίτρεβσκι κι άλλοι.

Στις 14 Αυγούστου οι μάχες συνεχίστηκαν στην Κορυφή 1120 στο βουνό Βρμπα, η επίθεση άρχισε από το χωριό Βατοχώρι (Μπρέζνιτσα), με την οποία καταλείφθηκε, την ίδια μέρα, και το χωριό Ανταρτικό (Ζέλεβο). Εκείνη την ημέρα και την επόμενη, οι μονάδες του ΔΣΕ, σε πανικό, άφησαν τις θέσεις που κρατούσαν στην Κορυφή 1807, 1919, 1932 και «Μπέλα Βόντα» και, σε σύγχυση, οπισθοχώρησαν προς την «Αφρική» περνώντας, στις 13 Αυγούστου, σε αλβανικό έδαφος. Εδώ έφτασε και η 11^η Μεραρχία του ΔΣΕ που περιελάμβανε την 18^η και την 102^η ταξιαρχία. Στην Αλβανία βρίσκονταν μονάδες της 105^η και 103^η ταξιαρχίας του ΔΣΕ, ένα τάγμα της 14^η ταξιαρχίας, η στρατιωτική σχολή του ΔΣΕ, η μονάδα προστασίας του Αρχηγείου του ΔΣΕ κι άλλοι.

Στις 15 Αυγούστου αυτές οι μονάδες αφοπλίστηκαν από Αλβανικά κυβερνητικά όργανα. Τον αφοπλισμό τον πραγματοποίησε ένας ταγματάρχης της αλβανικής λαϊκής πολιτοφυλακής με την παρουσία του βοηθού του πολιτικού επιτρόπου του Αρχηγείου του ΔΣΕ, Κώστας Λουλής.

Στις 19 Αυγούστου, περίπου 2.000 αντάρτες είχαν μεταφερθεί με φορτηγά στα αλβανο-ελληνικά σύνορα και αφού τους όπλισαν ακόμα μια φορά, τους μετακίνησαν στον τομέα του Γράμμου.

Στις 23 Αυγούστου, το ΠΓ της ΚΕ του ΚΚΕ εξέδωσε Ψήφισμα για τις μάχες στο Βίτσι, στο οποίο, μεταξύ άλλων, λέει: «Οι προβλέψεις του Κόμματος ότι ο εχθρός θα αναγκαζόταν να επιτεθεί στο Βίτσι ήταν σωστές. Το σύνθημα του Ζαχαριάδη ότι «ο εχθρός δεν θα μπορέσει να περάσει μέσα από το Βίτσι» μπορεί να είχε κερδηθεί. Το Κόμμα και το Αρχηγείο του ΔΣΕ που βρίσκει το φταίξιμο για την ήττα στο Βίτσι; Οι κομμουνιστές δεν εκπλήρωσαν το καθήκον τους έτσι όπως έπρεπε και όπως είχαν υποσχεθεί στο Κόμμα. Την ευθύνη φέρουν οι κομμουνιστές, από αυτούς της ΚΕ του ΚΚΕ μέχρι το τελευταίο κομματικό κύτταρο, αλλά η κύρια ευθύνη εμπίπτει στο Επιτελείο της 11^η

μεραρχίας. Αυτό το επιτελείο έκανε τέτοια εγκληματικά λάθη, διότι χωρίς έγκριση τράβηξε την 102^η ταξιαρχία, που ήταν σε θέσεις στο βουνό Λίσετς, και την μετατόπισε σε αντεπίθεση στο βουνό Πολιάνκα. Το Αρχηγείο και το Κόμμα δεν προέβλεψαν ότι ο Βαϊνάς είναι ανίκανος για μετωπική μάχη. Μεγάλη ευθύνη φέρει και ο επίτροπος της 11^{ης} μεραρχίας που δεν προέβλεψε, όπως και το Κόμμα, αυτή την εγκληματική πράξη του Βαϊνά. Ευθύνη φέρει και το Επιτελείο της μονάδας που βρίσκονταν στην θέση «Μπάρα», όπως και ο διοικητής του τάγματος που ήταν στις θέσεις στην τοποθεσία «Ιάμα». Αυτός οπισθοχώρησε χωρίς καμία ιδιαίτερη πίεση από τον εχθρό, με μεγαλύτερη δύναμη και μηχανοκίνητες μονάδες για να καταλάβει τα χωριά Βατοχώρι (Μπρέζνιτσα), Κρυσταλλοπηγή (Σμρντες), Κώτας (Ρούλια) και το χωριό Μικρολίμνη (Λ'κ), γεγονός για τα οποία το Αρχηγείο του ΔΣΕ αναγκάστηκε να κάνει αλλαγές στο επιχειρησιακό σχέδιο. Όταν ο εχθρός κατέλαβε το βουνό Λίσετς με δυο ταξιαρχίες, το Αρχηγείο του ΔΣΕ τότε εκτίμησε ότι η συνέχιση του αγώνα είναι μάταιη, επειδή ο εχθρός, πέρα από τις πολυάριθμες επιτυχίες, μπορούσε να αιχμαλωτίσει όλες τις δυνάμεις μας και γι' αυτό διέταξε όλες οι μονάδες να οπισθοχωρήσουν. Η δεκάτη τέταρτη ταξιαρχία υποχώρησε άτακτα. Η μονάδα πυροβολικού μπορούσε την ώρα της υποχώρησης να σώσει αρκετά πυροβόλα και πυρομαχικά για να μην πέσουν στα χέρια των μοναρχοφασιστών.

Για την ήττα μας στο Βίτσι έπαιξε ρόλο και το ότι οι Γιουγκοσλάβοι, με αυτόματα όπλα, χτυπούσαν πισώπλατα τις μονάδες μας. Ο εχθρός στις μάχες στο Βίτσι χρησιμοποίησε και νέα τακτική στον αγώνα που δημιούργησε σύγχυση στις γραμμές μας. Το Αρχηγείο φέρει ευθύνη που δεν κατάλαβε εγκαίρως αυτό το εγκληματικό λάθος και δεν έστειλε αμέσως νέες δυνάμεις στον τομέα του Λίσετς.

Στις επερχόμενες μάχες στο Γράμμο, λαμβάνοντας υπόψη την πείρα από τις μάχες στο Βίτσι, είχαμε όλες τις προϋποθέσεις για την καταστροφή του εχθρού και το 1949 να το κάνουμε χρονιά της νίκης. Γι' αυτό μας βοηθά και η γεωγραφική θέση του Γράμμου, επειδή δεν υπάρχουν δρόμοι αλλά μόνο υψώματα που εμποδίζουν τον εχθρό να συγκεντρωθεί γρήγορα. Εμείς στο Γράμμο θα νικήσουμε και γι' αυτό αρκεί οι κομμουνιστές να κάνουν το καθήκον και το χρέος τους ...»

Οι μάχες στο Γράμμο άρχισαν στις 24 Αυγούστου 1949 και κράτησαν μόνο τέσσερις ημέρες, επειδή και σε αυτόν τον τομέα οι μονάδες του ΔΣΕ δέχτηκαν επίθεση από πολυάριθμες εχθρικές δυνάμεις και υποχρεώθηκαν να αφήσουν πάλι τον αγώνα και να οπισθοχωρήσουν άτακτα σε αλβανικό έδαφος,

Στην ανακοίνωση που εξέδωσε το Αρχηγείο του ΔΣΕ για την μάχη στο Γράμμο αναφέρει ότι ο εχθρός (οι μοναρχοφασιστικές δυνάμεις), σε εκείνες τις μάχες, είχε 14.185 νεκρούς στρατιώτες.

Το Γενικό Επιτελείο του μοναρχοφασιστικού στρατού στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 31 Αυγούστου 1949 ισχυρίζονταν ότι στις μάχες στο Γράμμο ο ΔΣΕ είχε 853 νεκρούς, 733 συλληφθέντες και 106 μαχητές που παραδόθηκαν μόνοι τους, είτε 1.692 αντάρτες, συνολικά.

Στις 2 Σεπτεμβρίου 1949 στο στρατόπεδο του Ελμπασάν-Αλβανία, όπου ήταν οι μονάδες του ΔΣΕ, έγινε συνάντηση όλων των κομμουνιστών αξιωματικών, και αυτό με βαθμό από διοικητές τσετών και πάνω.

Στην συνάντηση μίλησε ο επίτροπος του Αρχηγείου του ΔΣΕ Μπαρτζώτας, ο οποίος μεταξύ άλλων επισήμανε:

«... Οι μοναρχοφασίστες μας νίκησαν στο Βίτσι και στο Γράμμο επειδή χρησιμοποίησαν μεγάλες υλικές και ηθικές δυνάμεις, αλλά δεν κατάφεραν να καταστρέψουν τις δικές μας δυνάμεις, όπως ήταν ο κυρίως σκοπός τους. Παρά το γεγονός της στρατιωτικής νίκης, ο ραδιοφωνικός σταθμός της Αθήνας δεν ξεσήκωσε μεγάλο θόρυβο γι' αυτή την νίκη. Ο μοναρχοφασισμός βρίσκεται σε μεγάλη οικονομική κρίση. Δεν μπορεί να ανταποκριθεί οικονομικά στους υπάλληλους, εργάτες, χωρικούς που συγκεντρώθηκαν στις πόλεις. Αν μπορούσε να το κάνει αυτό, τότε θα του έλεγαν συγχαρητήρια για τη νίκη. Αλλά, δεν μπορεί. Εμείς τον αγώνα θα τον συνεχίσουμε, αλλά με την διαφορά ότι θα αλλάξουμε τακτική. Εμείς τώρα θα αναπτύξουμε το αντάρτικο κίνημα ολόκληρο, έως ότου δημιουργηθούν οι συνθήκες να πάρουμε την κυβέρνηση και να καθιερώσουμε την λαϊκή δημοκρατία. Το αντάρτικο κίνημα είναι ο βασικός παράγοντας για την δημιουργία επανάστασης και τη νίκη της δημοκρατίας. Για την δική μας αποτυχία είναι άμεσα ένοχη και η Γιουγκοσλαβία, επειδή αυτή μας χτύπησε πισώπλατα. Η ήττα μας ήρθε ως αποτέλεσμα της γενικής πτώσης του δημοκρατικού κινήματος και ως αποτέλεσμα αυτής ήρθε και η πτώση του ηθικού των μαχητών μας, ενώ το ηθικό των μοναρχοφασιστών μεγάλωσε. Μην νομίζετε ότι είμαστε σε στρατόπεδο. Εμείς είμαστε ακόμα σε στρατιωτικούς σχηματισμούς, όπως ο κανονικός στρατός, σε τάγματα, ταξιαρχίες, κτλ. Εμείς θα καθιερώσουμε σιδερένια πειθαρχία και οποιοδήποτε ξέσπασμα θα χτυπηθεί μαχαίρι...»

Στις 30 Σεπτεμβρίου 1949 στο στρατόπεδο Μπουρέλι στην Αλβανία πραγματοποιήθηκε κομματική διάσκεψη στην οποία ο Ζαχαριάδης μίλησε στους παρόντες και σε μερικούς Ρώσους αξιωματικούς. Μιλώντας για την ήττα του ΔΣΕ την μεγαλύτερη ευθύνη γι' αυτήν την φόρτωσε στην Γιουγκοσλαβία. Επειδή ο Ζαχαριάδης ανοιχτά επιτέθηκε στην γιουγκοσλαβική ηγεσία και ενοχοποίησε την γιουγκοσλαβική πλευρά για την ήττα του ΔΣΕ, ένας από τους αξιωματικούς του ΔΣΕ έθεσε το ερώτημα γιατί, τότε, «μεταξύ μας κρατάμε Τιτοϊκούς πράκτορες, όπως είναι ο Μίτρεβσκι, ο Φώτεβ, η Νικόλοβα και άλλοι». Ο Ζαχαριάδης απάντησε ότι και αυτό το ζήτημα γρήγορα θα λυθεί.

Στις 2 Οκτωβρίου 1949, στο ίδιο στρατόπεδο, πραγματοποιήθηκε σύσκεψη και των Μακεδόνων αντάρτων του ΔΣΕ και του ΝΟΦ. Σε αυτή την σύσκεψη ο Ζαχαριάδης επιτέθηκε έντονα στον Πάσκαλ Μίτρεβσκι και στους άλλους ηγέτες του ΝΟΦ, ως πράκτορες του Τίτο, και ζήτησε να παρθεί η απόφαση αυτά τα άτομα να τεθούν υπό έρευνα.

Με βάση αυτή την λεπτομέρεια, την ίδια μέρα συνελήφθησαν οι Πάσκαλ Μίτρεβσκι, Πάβλε Ράκοβσκι, Λάζαρ Παπαλαζάροβ, Τάσκο Χατζηγιάνοβ, Μήντσο Φώτεβ, Λάμπρος Τσολάκοβ, Μιχάλης Μάλιος, Κίτσα Μπάλεβα-Βέρα και Ουρανία Πίροβσκα-όλοι στελέχη του ΝΟΦ, με την κατηγορία ότι αυτοί φέρουν μεγάλη ευθύνη για την ήττα του ΔΣΕ.

Αυτά τα άτομα, εκτός από τον Μιχάλη Μάλιο που αργότερα αφέθηκε ελεύθερος, μεταφέρθηκαν στην ΕΣΣΔ και εκεί εκτέθηκαν σε μακρόχρονες ανακρίσεις με σκοπό να προσδιοριστεί η αντι-γιουγκοσλαβική τους εκστρατεία. Αυτοί, μέσα από ψέματα και συκοφαντίες, επιτέθηκαν στην ηγεσία του ΚΚΓ. Αυτοί εναντιώθηκαν έντονα και επιτέθηκαν στην παλιά ηγεσία του ΝΟΦ, όπως και σε όλα τα υγιή μακεδονικά στοιχεία στην Οργάνωση όπως μπορεί να διαπιστωθεί και από το Ψήφισμα της ΚΟΕΜ. Αλλά, υπάρχει μια παροιμία ότι «την προδοσία όλοι τη θέλουν, αλλά τον προδότη κανείς».

Μετά την εξάλειψη του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα, η ηγεσία του ΚΚΕ μετέφερε τις απομεινάντες δυνάμεις του ΔΣΕ στις ανατολικο-ευρωπαϊκές χώρες, ωστόσο η ηγεσία συνέχισε την αντι-μακεδονική και αντι-γιουγκοσλαβική προπαγάνδα και έγινε ο κύριος φορέας ολόκληρης της προπαγάνδας του Ινφορμπιρο, χρησιμοποιώντας διάφορες σκευωρίες και συκοφαντίες κατά της γιουγκοσλαβικής ηγεσίας και την ηγεσία του ΚΚΓ, το ελληνικό ζήτημα έγινε δευτερεύων και όλη η δραστηριότητα της επικεντρώθηκε στις δυσφημίσεις και στις συκοφαντίες της μακεδονικής και γιουγκοσλαβικής πολιτικής.

Για τον αγώνα των Μακεδόνων της Μακεδονίας του Αιγαίου στα πλαίσια του Δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα και τη στάση της ηγεσίας του ΚΚΕ προς αυτόν τον αγώνα, όπως την περίοδο της γερμανικής κατοχής έτσι και τον καιρό της μοναρχοφασιστικής τρομοκρατίας, όπως και για τους λόγους της ήττας των δημοκρατικών δυνάμεων, πολύ σαφής και ακριβής αξιολόγηση έδωσε ο σύντροφος Λάζαρ Κολισέβσκι στην προεκλογική συγκέντρωση στα Σκόπια, που πραγματοποιήθηκε στις 23 Μαρτίου 1950.

«Ο λαός μας στην Μακεδονία του Αιγαίου, πιστός στις δοξασμένες παραδόσεις του Ιλιντεν, και για να σώσει τη ζωή του και τα εθνικά δικαιώματα τον καιρό της κατοχής, από το 1941 ως το 1945, είχε πολύ δραστήρια συμμετοχή στον αγώνα κατά των κατακτητών της Ελλάδας, στο πλευρό του ελληνικού δημοκρατικού κινήματος, πεπεισμένος ότι με τον κοινό αγώνα με τον ελληνικό λαό θα κέρδιζε τα εθνικά δικαιώματα του. Ωστόσο, η συνθηκολόγηση του ΕΛΑΣ στη Βάρκιζα ενώπιων της ελληνικής αντίδρασης, εμπόδισε την νίκη του δημοκρατικού κινήματος στην Ελλάδα. Οι μοναρχοφασίστες, που με εύκολο τρόπο ήρθαν στην κυβέρνηση, έσπευσαν να ενισχύσουν τις θέσεις τους για να εκκαθαρίσουν την ένοπλη αντίσταση των Ελλήνων και Μακεδόνων πατριωτών που δεν ευθυγραμμίστηκαν με την επαισχυνη συμφωνία του ΚΚΕ, με την συνθηκολόγηση της Βάρκιζας. Η εποχή της Βάρκιζας, στο τέλος του 1946, καταγράφηκε στην ιστορία του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου ως η πιο αιματηρή. Ο μακεδονικός λαός της Μακεδονίας του Αιγαίου αφέθηκε στο έλεος η στη δυσμένεια των ληστρικών συμμοριών του Σούρλα και του Ζέρβα, που έσφαζαν, έκαιγαν και σκότωναν μέσα σε όλη την Μακεδονία του Αιγαίου. Αυτό είχε αναγκάσει το μακεδονικό λαό, που είχε αφήσει τα όπλα από τα χέρια όπως προέβλεπε η συνθήκη της Βάρκιζας, να συνεχίσει τον ένοπλο αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών μαζί με εκείνους τους Έλληνες πατριώτες που δεν ευθυγραμμίστηκαν με εκείνη την πολιτική του ΚΚΕ. Η κατάσταση μετά την Βάρκιζα ήταν τέτοια που αντί του εκδημοκρατισμού της Ελλάδας, όπως νόμιζαν οι ηγέτες του ΚΚΕ, ενισχύθηκε ακόμα περισσότερο η τρομοκρατία κι έτσι οι μάζες των

Ελλήνων εργαζομένων ένωσε στην πλάτη του όλη την βλαπτικότητα της συμφωνίας της Βάρκιζας. Αυτό τους ανάγκασε να ξαναβγούν στα δάση και, με επικεφαλής τον Μάρκο, να οργανώσουν αντάρτικες ομάδες, συνεχίζοντας τον αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών. Σύμφωνα με τις ομολογίες των ιδίων των Ελλήνων ηγετών, μέχρι την επαίσχυντη εκκαθάριση του δημοκρατικού κινήματος ως αποτέλεσμα της Σταλινικής πολιτικής και την προδοσία του Ζαχαριάδη, ο μακεδονικός λαός της Μακεδονίας του Αιγαίου είχε πλήρης συμμετοχή στον αγώνα κατά του μοναρχοφασισμού και έδωσε πάνω από 17.000 θύματα.

Αυτή η μαζική συμμετοχή του μακεδονικού λαού της Μακεδονίας του Αιγαίου στον αγώνα κατά των μοναρχοφασιστών δεν οφείλεται σε κάποια σωστή γραμμή του ΚΚΕ για το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, αλλά αντιθέτως είναι αποτέλεσμα πάνω απ' όλα της σωστής αντίληψης για την αναγκαιότητα για κοινό αγώνα στο δημοκρατικό κίνημα στην Ελλάδα με το οποίο είχαν εμπνευστεί οι μακεδονικές μάζες στην Μακεδονία του Αιγαίου, που δεν ήταν τυφλές στην εμπειρία του αγώνα των γιουγκοσλαβικών λαών και που προέτρεψε ανεπιφύλακτα και ανιδιοτελώς την ολοκληρωμένη και ειλικρινή ηθική υποστήριξη που το ενωμένο ΚΚΓ έδωσε σε αυτό το κίνημα. Το κόμμα μας δεν το έκανε αυτό από εθνικιστική φρενίτιδα για συγχώνευση της Μακεδονίας του Αιγαίου, όπως θέλουν σήμερα να δείξουν οι οπαδοί του Ινφορμπιρο, αλλά από την επαναστατική αντίληψη του διεθνούς χρέους του προς τον δημοκρατικό αγώνα για κάθε λαό φίλος της ελευθερίας, που σε αυτή την περίπτωση είναι ο ελληνικός λαός.

Όσον αφορά την θέση του ΚΚΕ προς το μακεδονικό εθνικό ζήτημα, αυτή ήταν όπως τον καιρό της κατοχής, έτσι και αργότερα - λανθασμένη. Ορίστε, για παράδειγμα, πως ο Ζαχαριάδης, που το 1945 δήλωσε ότι ήταν έτοιμος υπό την διοίκηση του στρατηγού Πλαστήρα να πολεμήσει ως απλός στρατιώτης – απαντά, το 1945, μπροστά στο δικαστήριο για το ζήτημα της στάσης του ΚΚΕ έναντι της Μακεδονίας:

«... Το ΚΚΕ χίλιες φορές έχει δηλώσει ότι η Μακεδονία είναι πλήρως ελληνική».

Ο Ζαχαριάδης, επίσης, στο όνομα του Πολίτμπιρο της ΚΕ του ΚΚΕ, έκανε κι άλλη δήλωση σχετικά με το δημοσίευμα στο αγγλικό περιοδικό «Καλβακαν» που έφερε την πλασματική είδηση ότι ζητήθηκε «η συγχώνευση της βουλγαρικής και της ελληνικής Μακεδονίας στην γιουγκοσλαβική Μακεδονία» για να δημιουργηθεί η «μεγάλη Μακεδονία» που θα αποτελεί μέρος της μεγάλης ομοσπονδίας του σλαβισμού στη Βαλκανική Χερσόνησο». Σχετικά με αυτή την μυθοπλασία του «Καλβακαν», ο Ζαχαριάδης, εκ μέρους του Πολίτμπιρο της ΚΕ του ΚΚΕ, δήλωσε:

«Το ΚΚΕ κατηγορηματικά και απόλυτα απορρίπτει κάθε εδαφική διεκδίκηση εις βάρος της Ελληνικής Μακεδονίας, από οπουδήποτε κι αν προέρχεται».

Ο Ζαχαριάδης, στη συνέχεια, υπογραμμίζει, εκ μέρους του ΚΚΕ, ότι τα ελληνικά σύνορα του 1940 είναι ιερά και αμετάβλητα και ότι η φύλαξη αυτών των συνόρων είναι το ύψιστο χρέος του κάθε Έλληνα και πατριώτη.

Έτσι μιλούσε ο Ζαχαριάδης το 1945, και το 1949, όταν έπρεπε να εξοντωθεί το ελληνικό δημοκρατικό κίνημα και να εξαπατηθούν και να χρησιμοποιηθούν οι Μακεδόνες της Μακεδονίας του Αιγαίου για τους σκοπούς της εκστρατείας του Ινφορμπιρο κατά της Γιουγκοσλαβίας, αυτός στην ομιλία του στην Δεύτερη ολομέλεια του ΝΟΦ στην Μακεδονία

του Αιγαίου, σύμφωνα με την εφημερίδα «Ανυπότακτος», όργανο του ΝΟΦ της Μακεδονίας του Αιγαίου, δέχτηκε το σύνθημα του αγγλικού περιοδικού «Καλβακαν» για δήθεν «μεγάλη Μακεδονία» στο πλαίσιο της Ομοσπονδίας του σλαβισμού στην Βαλκανική Χερσόνησο, δηλώνοντας τα εξής:

«Στο Συνέδριο πρέπει να ξεκαθαριστεί το εθνικό ζήτημα του μακεδονικού λαού, ο οποίος με την συμμετοχή του στο σημερινό αγώνα προχωρεί προς τη δημιουργία του ανεξάρτητου μακεδονικού κράτους, στα πλαίσια της Βαλκανικής ομοσπονδίας».

Αυτό το σύνθημα για την ενοποίηση του μακεδονικού λαού στα πλαίσια της βαλκανικής ομοσπονδίας, στο δικό μας Τύπο, παρουσιάζονταν ως ιμπεριαλιστικό και βούτυρο στο ψωμί του Ινφορμπιρο και ως τέτοιο υπέστη μεγάλη αποτυχία. Αυτό ανάγκασε την συμμορία του Ζαχαριάδη και την άλλη, του Ινφορμπιρο, να το αφαιρέσουν από τα δικά τους συνθήματα.

Η προδοτική πολιτική του Ζαχαριάδη και η Σταλινική πολιτική του Ινφορμπιρο που προκάλεσαν την βλάβη στο δημοκρατικό κίνημα, επιδείνωσαν την θέση του μακεδονικού λαού στη Μακεδονία του Αιγαίου και την έκαναν πιο απελπιστική. Ο Ζαχαριάδης προσπάθησε να διορθώσει την προδοσία του, συκοφαντώντας την χώρα μας, αλλά χωρίς επιτυχία...»

Η ηγεσία του ΚΚΕ εφάρμοσε αυτή την πολιτική μέχρι τον Μάιο 1956, καθώς στην Έκτη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ εγκρίθηκε το Ψήφισμα με το οποίο επικρίνεται έντονα στο σύνολο της η μέχρι τότε πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ, με επικεφαλής τον Ζαχαριάδη. Με αυτό καταδικαζόταν αυτή η πολιτική ως άνευ αρχών, αντι-λενινιστική όσον αφορά το κίνημα, αλλά και σε σχέση με το ΚΚΓ. Και με αυτό δικαίωσε πλήρως τις προηγούμενες θέσεις μας σε σχέση με την λανθασμένη πολιτική της ηγεσίας του ΚΚΕ. Το κείμενο του Ψηφίσματος αναφέρει:

ΨΗΦΙΣΜΑ

Της Κεντρικής Επιτροπής του Κομμουνιστικού Κόμματος Ελλάδας

1. Η διακοπή των σχέσεων μεταξύ του ΚΚ της Ελλάδας και το ΚΚ της Γιουγκοσλαβίας το 1948, ως αποτέλεσμα της προβοκατόρικης δράσης του Μπερια, έβλαψε την συνεργασία των λαών δυο χωρών, όπως και την υπόθεση στο παγκόσμιο πεδίο για ειρήνη, δημοκρατία και σοσιαλισμό.

2. Είναι γεγονός ότι κάτω από την καθοδήγηση του ΚΚΕ και με πρωτοβουλία του Ζαχαριάδη, που προσπαθούσε με κατασκευασμένες συκοφαντίες για «χτύπημα πισώπλατα» να ρίξει το φταίξιμο για την ήττα του ένοπλου αγώνα 1946-49 στο αδελφό ΚΚ Γιουγκοσλαβίας, μπέρδεψε ακόμα περισσότερο το ζήτημα, τόσο στις ελληνο-γιουγκοσλαβικές σχέσεις όσο και σε παγκόσμια διάσταση.

3. Αυτός ο ανήθικος τρόπος στις σχέσεις μεταξύ δυο αδελφικά κόμματα, μεταξύ του ΚΚΕ και του ΚΚΓ, από την μια πλευρά δεν επέτρεψε μια ήρεμη και συντροφική συζήτηση, κι από την άλλη δημιούργησε σύγχυση στα μέλη του Κόμματος και στους άλλους μαχητές μας και το εσωτερικό καθεστώς απομακρύνθηκε από την λενινιστική αρχή

που επικρατούσε στο ΚΚΕ, λήφθηκαν αντι-επαναστατικά μέτρα, επιβλήθηκαν σκληρές κομματικές ποινές, έγιναν απαράδεκτα παραπτώματα εις βάρος συντρόφων που εξέφρασαν αμφιβολία για τους λόγους της ήττας η που μετά την ήττα πέρασαν στο έδαφος της Ο.Λ.Δ. Γιουγκοσλαβίας.

4. Η αρχή της ομαλοποίησης των σχέσεων μεταξύ της Σοβιετικής Ένωσης και της ΟΛΔ της Γιουγκοσλαβίας, που έγινε με την συνάντηση των συντρόφων Χρούτσεβ, Μπουλγκάνιν και Τίτο το 1955 στο Βελιγράδι, ήταν πραγματικά καλοδεχούμενη από τους κομμουνιστές και τους φίλους της προόδου στην Ελλάδα.

Ολόκληρη η δράση του ΚΚΕ ήταν διαποτισμένη με τον διεθνισμό του προλεταριάτου. Ξεκινώντας από αυτό και από τις πατριωτικές και δημοκρατικές παραδόσεις του λαού μας και βασισμένη στην απόφαση της Έκτης διευρυμένης Ολομέλειας της κεντρικής Ελεγκτικής Επιτροπής, θεωρεί καθήκον της να αναπτύξει και να προωθήσει τις αδελφικές σχέσεις με όλα τα κομμουνιστικά και εργατικά κόμματα. Αυτό θα είναι μόνο προς το συμφέρον της ειρήνης, της δημοκρατίας και του σοσιαλισμού.

Κεντρική Επιτροπή του ΚΚΕ:

Α) αποφασίζει να εξηγήσει στα μέλη του ΚΚΕ, στο παραπάνω αναφερόμενο πνεύμα, όλη την μέχρι τώρα πολιτική μας προς το ΚΚΓ.

Β) υποχρεώνει την Κεντρική Ελεγκτική Επιτροπή του ΚΚΕ, στο πνεύμα της απόφασης του της Έκτης διευρυμένης ολομέλειας, να εξετάσει κάθε προσωπικό ζήτημα μέλους του ΚΚΕ που τιμωρήθηκε σχετικά με την πολιτική μας προς το ΚΚΓ μέχρι την Έκτη διευρυμένη ολομέλεια της ΚΕ του ΚΚΕ και της Κεντρικής Ελεγκτικής επιτροπής του ΚΚΕ.

Μάιος 1956

ΚΕ του ΚΚΕ

(Το Ψήφισμα δημοσιεύτηκε στο περιοδικό «Νέος Κόσμος» τον Ιούνιο 1956).

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

των Μακεδόνων, στελέχη του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας, που σκοτώθηκαν την εποχή της γερμανικής κατοχής 1940 – 1945.

1. ΤΡΥΦΟΥΝ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΕΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, δημιουργός και ηγέτης του εργατικο-σοσιαλιστικο-κομμουνιστικού κινήματος στην περιοχή της Έδεσσας, φυλακίστηκε πολλές φορές και το 1937 φυλακίστηκε από το καθεστώς του Μεταξά, εξορίστηκε μέχρι την 1 Μαΐου 1944 όταν, μαζί με άλλους 200 εξέχοντες κομμουνιστές, εκτελέστηκε στην Αθήνα.

2. ΝΤΙΝΙ ΝΤΟΥΜΟΒ-ΚΩΣΤΑ, γεννημένος στο χωριό Βλάντοβο Έδεσσας, εξέχον ηγετικό στέλεχος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ της περιοχής Έδεσσας. Από το 1926 εργάστηκε αδιάκοπα ως επαγγελματικό προσωπικό του ΚΚΕ, μέχρι την δικτατορία του Μεταξά, και το 1936, μαζί με άλλους κομμουνιστές, συνελήφθη φυλακίστηκε και εξορίστηκε μέχρι το 1943 όταν, με άλλους εξέχοντες κομμουνιστές, εκτελέστηκε από τους Γερμανούς κατακτητές στη Θεσσαλονίκη.

3. ΝΤΙΜΙΤΑΡ ΚΑΡΤΟΒΣΚΙ, γεννημένος στο χωριό Βλάντοβο, εξέχον οργανωτικό και ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ στην περιοχή Έδεσσας, ο οποίος από το 1926, ως επαγγελματίας κομματικός εργαζόμενος, εργάστηκε στη Νομαρχιακή επιτροπή του ΚΚΕ Έδεσσας. Με την δικτατορία του Μεταξά το 1936 συνελήφθη και εξορίστηκε, όπου έμεινε μέχρι το 1943 όταν εξοντώθηκε από τους Γερμανούς φασίστες στη Θεσσαλονίκη.

4. ΤΑΣΟ ΜΙΓΙΑΛΕΒ, γεννημένος στην Έδεσσα. Το 1928 εκλέχτηκε ως γραμματέας της Νομαρχιακής επιτροπής της ΟΚΝΕ για την περιοχή της Έδεσσας, στη συνέχεια ως μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ Έδεσσας, και ως ενεργό ηγετικό στέλεχος έδρασε μέχρι την δικτατορία του Μεταξά όταν συνελήφθη και εξορίστηκε στο νησί Άη Στράτης. Με την κατοχή της Ελλάδας από τους Γερμανούς φασίστες, αυτός παρέμεινε εξόριστος όταν, εξαιτίας των εγκληματικών όρων των κατοχικών αρχών, το 1943 πέθανε από πείνα, όπως και πολλοί άλλοι κομμουνιστές που ήταν εξόριστοι σε εκείνο το νησί.

5. ΤΡΥΦΟΥΝ ΚΑΤΚΑΝΤΝΙΚΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, οργανωμένος στην ΟΚΝΕ από το 1930, μέλος του ΚΚΕ και μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής περιοχής Έδεσσας, που ενεργά εργαζόταν συνεχώς μέχρι την δικτατορία του Μεταξά, όταν συνελήφθη και εξορίστηκε στο νησί Άη Στράτης όπου και μετά την κατοχή κρατήθηκε και εξαιτίας των εγκληματικών όρων των κατοχικών αρχών, το 1943 πέθανε από πείνα όπως και πολλοί άλλοι κομμουνιστές εξόριστοι σε εκείνο το νησί.

6. ΡΙΣΤΟ ΜΠΙΡΟΖΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της ΟΚΝΕ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ περιοχής Έδεσσας, γραμματέας της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ Έδεσσας. Τον Οκτώβριο 1940 συμμετείχε στον ελληνο-ιταλικό πόλεμο όπου στο πεδίο της μάχης στην Αλβανία σκοτώθηκε το 1941.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

των Μακεδόνων, στελέχη του ΚΚΕ, ΝΟΦ, ΑΜΓ, ΝΟΜΣ, και ΔΣΕ από την περιοχή Έδεσσας, που έδωσαν τη ζωή τους σε δίκαια πράξη για τον λαό μας.

1. ΓΚΕΟΡΓΚΙ ΟΥΡΝΤΟΒ-ΤΖΟΤΖΟ γεννημένος στην Έδεσσα, γραμματέας οργάνωσης στη Νομαρχιακή Επιτροπή του ΚΚΕ περιοχής Έδεσσας, πολιτικός ηγέτης του Μακεδονικού αντάρτικου τάγματος περιοχής Έδεσσας, μέλος της πολιτικής επιτροπής των

Μακεδόνων υπό της Ελλάδας, μέλος του Κεντρικού συμβουλίου του ΝΟΦ και μέλος του αρχηγείου του ΔΣΕ της Δυτικής Μακεδονίας, σκοτώθηκε το 1948.

2. ΙΡΙΝΑ ΓΚΙΝΟΒΑ – ΜΙΡΚΑ, γεννημένη στο χωριό Ροσίλοβο-Έδεσσας, δασκάλα, στέλεχος της ΕΠΟΝ Οστρόβου, μέλος της Γραμματείας του ΝΟΦ και γραμματέας του ΑΜΓ Έδεσσας, σκοτώθηκε το 1946.

3. ΠΕΤΑΡ ΠΟΠΟΒΣΚΙ, γεννημένος στο χωριό Ντόλνο Ρόντιβο-Έδεσσας, ενεργό τοπικό στέλεχος του ΚΚΕ, μέλος της Γραμματείας της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, τραυματίστηκε, αιχμαλωτίστηκε, καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη όπου, μετά από 20 χρόνια, πέθανε το 1962.

4. ΒΑΓΓΕΛ ΣΑΜΑΡΝΤΑΝΟΒ-ΙΛΙΝΤΕΝΣΚΙ, γεννημένος στο χωριό Κροντσέλεβο Έδεσσας, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ, γραμματέας της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, πολιτικός επίτροπος τάγματος στις γραμμές του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

5. ΠΑΝΑΓΙΟΤ ΜΠΟΖΙΝΟΒ-ΛΕΦΤΕΡ, γεννημένος στο χωριό Μέσιμερ-Έδεσσας, τοπικό στέλεχος της ΕΠΟΝ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας και γραμματέας της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1948.

6. ΑΠΟΣΤΟΛΑΚΗ ΒΑΣΙΛΕΒ-ΚΩΣΤΑ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της Τοπικής επιτροπής της ΟΚΝΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, σκοτώθηκε το 1946.

7. ΠΕΤΑΡ ΤΑΝΟΥΡΟΒ, γεννημένος στο χωριό Μπάχοβο-Έδεσσας, ενεργό Περιφερειακό στέλεχος του ΚΚΕ, ενεργός αξιωματικός στο ΕΛΑΣ, διοικητής αντάρτικης ομάδας του ΝΟΦ, διοικητής τσέτας στο ΔΣΕ, με δόλιο τρόπο δολοφονήθηκε το 1948.

8. ΡΙΣΤΟ ΝΤΟΝΤΣΕΒ-ΙΤΣΚΟ, γεννημένος στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΟΚΝΕ, συνδικαλιστικός ηγέτης των εργατών κλωστοϋφαντουργίας της Έδεσσας, διοικητής διμοιρίας στο μακεδονικό αντάρτικο τάγμα, γραμματέας της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, διοικητής τσέτας στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

9. ΝΤΙΝΙ ΚΟΥΖΕΒ-ΚΩΣΤΑ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής της ΜΑΟ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ Έδεσσας, μέλος της Τοπικής επιτροπής της ΤΟΜΟ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΚΚΕ, αιχμαλωτίστηκε, κρατήθηκε και μετά από κτηνώδη βασανιστήρια, εξοντώθηκε το 1950.

10. ΤΟΜΟ ΝΤΑΣΚΑΛΟΒ-ΒΛΑΟΤ, γεννημένος στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, γραμματέας της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1948.

11. ΒΑΓΓΕΛ ΓΚΟΓΚΛΕΒ-ΜΠΕΖΕΝΤΑΚΟ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος του ΚΚΕ, διοικητής της ομάδας δολιοφθοράς – ΟΠΛΑ, διοικητής τσέτας στο μακεδονικό αντάρτικο τάγμα, διοικητής ομάδας στο ΝΟΦ και μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ Έδεσσας, σκοτώθηκε το 1948.

12. ΤΟΥΣΙ ΝΤΡΑΓΚΟΜΑΝΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, ενεργός μαχητής του ΕΛΑΣ, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ στην Έδεσσα, σκοτώθηκε το 1948.

13. ΤΑΣΚΟ ΜΠΟΜΠΕΒΣΚΙ, γεννώμενος στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΝΟΜΣ, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1948.

14. ΡΙΣΤΟ ΛΙΑΚΟΥΣΕΒ, γεννημένος στο χωριό Ροσίλοβο-Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ Οστρόβου, σκοτώθηκε το 1946.

15. ΡΑΝΤΕ ΣΤΕΦΑΝΟΒ, γεννημένος στην πόλη Οστρόβο Έδεσσας, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, γραμματέας της Περιφερειακής επιτροπής της ΝΟΜΣ Οστρόβου, σκοτώθηκε το 1946.

16. ΡΙΣΤΟ ΜΠΟΓΚΕΒ, γεννημένος στο Οστροβο Έδεσσας, ενεργό μέλος του ΚΚΕ, διοικητής διμοιρίας στο μακεδονικό αντάρτικο τάγμα, γραμματέας της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ περιοχής Οστρόβου, διοικητής τσέτας στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

17. ΕΛΗ ΡΟΝΤΙΤΣΕΒΑ, γεννημένη στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Γραμματείας της Νομαρχιακής επιτροπής της ΝΟΜΣ Έδεσσας, αντάρτισσα στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

18. ΑΛΕΞΑΝΤΡΑ ΜΠΟΜΠΕΒΑ, γεννημένη στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΜΣ Έδεσσας, αντάρτισσα του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

19. ΣΟΦΙΑ ΑΛΙΜΠΑΚΟΒΑ-ΛΕΥΚΑ, γεννημένη στο χωριό Μέσιμερ Έδεσσας, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΑΜΓ Οστρόβου, αντάρτισσα του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

20. ΝΙΚΟΛΕΤΑ ΠΟΤΣΕΠΟΒΑ, γεννημένη στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Τοπικής επιτροπής της ΝΟΜΣ, διοικήτρια διμοιρίας στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

21. ΓΚΕΟΡΓΚΙ ΠΡΟΕΒΣΚΙ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος του ΚΚΕ, ενεργό μέλος της ΟΠΛΑ στην Έδεσσα, αντάρτης στο μακεδονικό τάγμα, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ στην Έδεσσα, σκοτώθηκε το 1946.

22. ΝΤΙΜΙΤΑΡ ΛΙΟΥΜΠΟΒ, γεννημένος στο χωριό Βλάντοβο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ του Οστρόβου, σκοτώθηκε το 1946.

23. ΠΕΤΡΕ ΠΟΠΝΤΙΜΙΤΡΟΒ-ΝΤΙΡΕΚΟΤ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος του ΚΚΕ, ενεργό μέλος της ΟΠΛΑ στην Έδεσσα, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1946.

24. ΤΟΜΟ ΜΙΧΑΗΛΟΒ, γεννημένος στο χωριό Γκούγκοβο Έδεσσας, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ Οστρόβου, σκοτώθηκε το 1946.

25. ΠΕΝΙ ΝΤΙΟΒΣΚΙ, γεννημένος στο χωριό Κροντσέλεβο Έδεσσας, τοπικό στέλεχος της ΝΟΜΣ, αντάρτης στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1947.

26. ΚΟΣΤΑ ΟΥΓΚΡΙΝΟΒ-ΓΚΟΤΣΕ, γεννημένος σε χωριό των Γιαννιτών, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ του Ενίτζε Βάρνταρ, διοικητής διμοιρίας στις αντάρτικες ομάδες του ΝΟΦ, διοικητής καταδρομών στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

27. ΝΤΙΝΙ ΜΠΑΜΠΓΙΑΝΤΣΕΤΟ, γεννημένος στο χωριό Μπάμπγιανη- Γιαννιτών, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ του Ενίτζε Βάρνταρ, σκοτώθηκε το 1945.

28. ΠΕΤΑΡ ΚΑΡΑΕΒ-ΠΕΤΖΙ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Τοπικής επιτροπής της ΝΟΜΣ Έδεσσας, σκοτώθηκε το 1946.

29. ΒΑΣΙΛ ΛΙΟΒΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Τοπικής επιτροπής της ΝΟΜΣ, σκοτώθηκε το 1946.

30. ΧΡΗΣΤΟ ΝΕΠΚΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΝΟΦ, αξιωματικός στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1949.

31. ΠΕΤΡΕ ΚΕΡΑΜΕΤΣΙΕΒ-ΠΑΒΛΕ, γεννώνμενος στην Έδεσσα, μέλος της Τοπικής επιτροπής του ΚΚΕ, αξιωματικός στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1947.

32. ΓΚΕΛΙ ΟΤΖΟΒ-ΟΤΖΑΤΑ, γεννώνμενος στο χωριό Βλάντοβο Έδεσσας, μέλος της ΕΠΟΝ, αντάρτης στο μακεδονικό τάγμα, διοικητής διμοιρίας στις αντάρτικες ομάδες του ΝΟΦ, αξιωματικός του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1947.

33. ΣΤΑΤΙ ΠΕΣΟΒ –ΤΣΙΡΟΝΚΑ, γεννημένος στην Έδεσσα, γραμματέας οργάνωσης του ΚΚΕ στην Έδεσσα, πολιτικός επίτροπος σε τάγμα του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1949.

34. ΤΑΣΟ ΠΕΣΟΒ-ΤΣΙΡΟΝΚΑ, γεννημένος στην Έδεσσα, προσωπικό στο ΚΚΕ στην Έδεσσα, αξιωματικός του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

35. ΓΚΙΟΡΓΚΙ ΠΕΣΟΒ-ΤΣΙΡΟΝΚΑ, γεννημένος στην Έδεσσα, ενεργό μέλος της ΕΠΟΝ, αντάρτης στο μακεδονικό τάγμα, προσωπικό στη ΝΟΜΣ, αξιωματικός στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

36. ΤΑΣΟ ΠΟΠΟΒΣΚΙ-ΠΑΠΑΔΑΚΙ, γεννημένος στο χωριό Στρούπινο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, αντάρτης στο μακεδονικό τάγμα, διοικητής σε ομάδες του ΝΟΦ, αξιωματικός του ΔΣΕ, σκοτώθηκε 1947.

37. ΧΡΗΣΤΟ ΚΟΥΚΟΥΛΕΒ-ΣΠΥΡΟ, γεννημένος στο χωριό Μπάχοβο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, αντάρτης στο μακεδονικό τάγμα, διοικητής ομάδας του ΝΟΦ, διοικητής τσέτας στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

38. ΚΡΣΤΟ ΚΑΜΤΣΕΒΣΚΙ-ΛΑΖΟ, γεννημένος στην Αριδαία – Έδεσσας, προσωπικό του ΚΚΕ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, γραμματέας της Νομαρχιακής επιτροπής της Λαϊκής Αλληλεγγύης για την περιοχή Έδεσσας, αξιωματικός στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1949.

39. ΙΑΝΤΣΕ ΠΟΠΝΙΚΟΛΟΒ-ΒΕΡΑ, γεννημένος στο χωριό Πότσεπ Έδεσσας, τοπικό στέλεχος του ΚΚΕ, υπεύθυνος του ΝΟΦ στο χωριό, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1948.

40. ΗΛΙΑ ΠΑΣΚΟΒ-ΙΛΙΟ, γεννημένος στο χωριό Κροντσέλεβο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, υπεύθυνος του ΝΟΦ στο χωριό, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ, ενεργός μαχητής του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1949.

41. ΚΟΛΙΟ ΝΟΥΣΕΒ, γεννημένος στο χωριό Πόζαρσκο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, αξιωματικός του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

42. ΚΟΛΙΟ ΙΣΚΟΒ, γεννημένος στο χωριό Πόζαρσκο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΝΟΦ στην Καρατζόβα, μαχητής του ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

43. ΤΑΣΟ ΛΟΥΣΕΒ, γεννημένος στο χωριό Τέοβο Έδεσσας, μέλος του ΕΑΜ, μέλος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, σκοτώθηκε το 1947.

44. ΒΑΝΤΣΕ ΓΚΡΝΤΣΑΡΕΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της ΕΠΟΝ, μαχητής στο μακεδονικό τάγμα, προσωπικό του ΝΟΦ, ως μαχητής στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

45. ΡΙΣΤΟ ΠΕΤΛΕΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος του ΚΚΕ από το έτος 1924, μαχητής στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

46. ΠΕΤΡΕ ΚΑΛΟΓΙΑΝΕΒ, γεννημένος στο χωριό Μπάχοβο Έδεσσας, μέλος του ΚΚΕ, μαχητής στο μακεδονικό τάγμα, προσωπικό του ΝΟΦ, σκοτώθηκε στις γραμμές του ΔΣΕ το 1949.

47. ΤΡΑΪΤΣΕ ΚΑΡΤΟΒΣΚΙ, γεννημένος στο χωριό Βλάντοβο Έδεσσας, μέλος της ΝΟΜΣ, αγγελιοφόρος της Νομαρχιακής επιτροπής του ΝΟΦ, μαχητής στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

48. ΛΑΖΟ ΚΟΡΟΝΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της ΕΠΟΝ, μέλος της Περιφερειακής επιτροπής του ΚΚΕ στην Έδεσσα, μαχητής στο μακεδονικό τάγμα, διοικητής σε ομάδα του ΝΟΦ, διοικητής διμοιρίας στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

49. ΠΡΟΚΟΠ ΝΕΠΚΟΒ, γεννημένος στην Έδεσσα, μέλος της ΕΠΟΝ, περιφερειακό στέλεχος της ΝΟΜΣ, μαχητής στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1948.

50. ΚΟΛΙΟ ΠΡΟΣΕΒ, γεννημένος στο χωριό Μπάχοβο Έδεσσας, μαχητής στο μακεδονικό τάγμα, διοικητής ομάδας στο ΝΟΦ, αξιωματικός στο ΔΣΕ, σκοτώθηκε το 1947.

ΣΥΝΤΟΜΕΥΣΕΙΣ

ΑΚ – Αγροτικό κόμμα
ΑΜΓ – Αντιφασιστικό Μέτωπο Γυναικών
ΒΜΡΟ – Εσωτερική Μακεδονική Επανάστατική Οργάνωση (ΕΜΕΟ)
ΔΣΕ – Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας
ΕΛΑΣ – Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός
ΕΑΜ - Εθνικό Απελευθερωτικό Μέτωπο
ΕΟΝ – Εθνική Οργάνωση Νεολαίας
ΕΠΟΝ – Ενιαία Πανελλαδική Οργάνωση Νέων
ΓΠ – Γραφείο Πληροφοριών των Κομμουνιστικών Κόμματος (ΚΟΜΙΝΦΟΡΜ)
ΚΟΕΜ- Κομμουνιστική Οργάνωση των Αιγαιατών Μακεδόνων
ΚΕ – Κεντρική Επιτροπή
ΚΚΕ – Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας
ΚΚΓ – Κομμουνιστικό Κόμμα Γιουγκοσλαβίας
ΜΑΟ – Μακεδονική Αντιφασιστική Οργάνωση
ΝΟΦ – Λαϊκό-Απελευθερωτικό Μέτωπο
ΝΟΜΠ – Λαϊκό-Απελευθερωτικός Αγώνας
ΝΟΜΣ – Λαϊκή Απελευθερωτική Ένωση Νεολαίας
ΟΠΛΑ – Οργάνωση Προστασίας Λαϊκών Αγωνιστών
ΟΚΝΕ - Ομοσπονδία Κομμουνιστικών Νεολαιών Ελλάδας
ΠΑΟ – Πανελληνιά Απελευθερωτική Οργάνωση (φασιστική)
ΠΓ – Πολίτικο Γραφείο (Πολιτμπιρο)
ΠΕΕΑ – Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης
ΣΝΟΦ – Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο
ΤΟΜΟ – Μυστική Απελευθερωτική Μακεδονική Οργάνωση
«Χ» - Φασιστική εθνικιστική οργάνωση (Χίτες)